Friedrich Wilhelm Krummacher

Elia

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Friedrich Wilhelm Krummacher: *Elia*.
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Forord 1
I. Elias fremtreden 4
II. Elia ved bekken Krit 14
III. Reisen til Sarepta 27
IV. Oppvekkelsen i Sarepta 41
V. Elia og Obadja 52
VI. Befrielsen fra løvens gap 65
VII. Elia og folket på Karmel 76
VIII. Ilden på Karmel 86
IX. Bønnen på Karmel 97
X. Flukten til ødemarken 107
XI. Besøket under enebærtreet 121
XII. Ankomsten til Horeb 133
XIII. Åpenbaringen på Horeb 145
XIV. Den fornyede sendelse 154
XV. Den tilslørede menighet 166
XVI. Elisjas kall 178
XVII. Nabots vingård 191
XVIII. Akabs bot 203
XIX. Veien til Ekron 216
XX. Svaret ved ild 228
XXI. Helligaftenen 240
XXII. Gangen gjennom Jordan 256
XXIII. Den store bønn 268
XXIV. Himmelfarten 284
XXV. Etterropet 298
XXVI. Testamentet 314
XXVII. De helliges vekst 327
XXVIII. Straffedommen 342
XXIX. Tabor 364
XXX. Det himmelske sendebud 377
XXXI. Schechina 394
XXXII. Jesus alene 406
Om Friedrich Wilhelm Krummacher 418

Forord

Den falske teologien har gjort Moses og profetene til gamle antikviteter i kirken. Abraham svarte en gang den rike mannen i flammene at brødrene hans hadde Moses og profetene (*Luk* 16,29), men det svaret passer knapt på hans brødre i dag. Bølgene fra den bibelstormende teologien har bredt seg ut fra katedrene og over hele vår lunkne, laodikeiske kristenhet – dessverre med god hjelp fra prekestolen. De høye fakultetene har slått krukken i stykker, og nå sitter guttene i gatene og leker med skårene.

Det er blitt vanlig å omtale Det gamle testamente omtrent som tyrkernes Koran; man ser på det som en ren historisk relikvie. Dets eneste fortjeneste skal være at det viser oss det åndelige ansiktet til et folk som kanskje ikke er helt uinteressant, men som er like overtroisk som det er stolt og lite tiltalende. Bortsett fra noen fine blomster av østerlandsk poesi skal det ikke inneholde noe som dannede mennesker i dette filosofiske århundret kan ha det minste utbytte av.

I våre dager må Guds fullkomne ord finne seg i slik kritikk fra gresshoppesvermen ved sine føtter. Tenker noen annerledes om Moses og profetene enn de liberales hissige intoleranse tillater, må han holde det for seg selv, ellers rammes han av bannstrålen fra denne onde tidens forbitrede ånd.

Da er det ikke rart om mang en forvalter av Guds hemmeligheter kjenner et indre kall til å gi menigheten tilbake perlen den er blitt frarøvet: Det gamle testamente. Så langt det står til ham, vil han åpne denne gullgruven i kirken igjen, nå som den er fylt med grus. Han vil være med på å sprenge malmmurene som en frekk vantro har sperret inngangen med – inngangen til patriarkenes og profetenes heltehaller.

Vår slekt er hovmodig og nesevis. Å gjøre den til venn med en bok der eselinner taler, ravner bringer mat og hester farer gjennom luften – der mordere og horkarer blir rettferdige ved troen, mens lærere i Israel høster forbannelse og fordømmelse av sin egen rettferdighet – er sannelig ikke noe lite foretagende. Vi har heller ikke tenkt å kaste bort ånd og krefter på et så nytteløst arbeid.

Det finnes en vitenskap som har tatt på seg en slik kjempeoppgave, men vi tviler på om den er noe mer enn et femte hjul på teologiens vogn. Den priser fargene og skjønnheten deres for de blinde, men øye å se med kan den ikke gi dem, selv med den beste vilje. Og de som har fått synet ved et «Effata!» ovenfra

(*Mark* 7,34), vil alltid svare de snakkesalige det samme som Elisja i sin tid svarte profetenes disipler: «Ja, jeg vet det. Ti bare stille!»

Likevel finnes det et forsvar for troen som slett ikke arbeider forgjeves. Vi kan bare ønske at vi møtte det oftere – særlig når det gjelder historien i Den hellige skrift og aller mest i Det gamle testamente – og at det fikk virke mer enn det har gjort hittil.

Denne forkjemperen for Guds sannhet har en ydmyk ånd og blåser seg ikke opp. Den innbiller seg slett ikke at den noen gang skal kunne overbevise den verden som Jesus Kristus ikke ville be for. I stedet vender den seg til dem som Legen fra himmelen allerede har salvet øynene på. De hører enten allerede til Herrens hus, eller så er de på vei dit, «som duer til sine dueslag». Den regner med at de kjenner duften av aloe og kassia fra Guds sannhet, og taler som en levende til levende.

Men den vet også at lysene ikke brenner like klart overalt – heller ikke i Jerusalem. Også i Guds Israel er det mange som lengter etter sollyset ovenfra, men som likevel på mange måter deler vantroen i den troløse tiden de ble født og oppdratt i, i det minste i teorien. De går ennå under et tykt dekke av fordommer som de har fått inn med morsmelken. Særlig i mange avsnitt i Det gamle testamente klarer de ikke, selv med den beste vilje, å holde den urolige tvilen borte.

Til dem rekker dette forsvaret villig sin hånd for å hjelpe dem til glede. Det setter det de har misforstått, i det rette lys. Så langt lyset rekker, viser det dem hvordan mang en hendelse som virker underlig på dem, i sannhet er Gud verdig. Det viser dem hvordan det enkelte og særegne henger sammen med helheten i Guds husholdning.

Det løser de tilsynelatende motsigelsene, forklarer bildene og gåtene, og henter skjulte skatter fram fra et dyp som ser så karrig ut. Så langt det får evne til det ovenfra, rydder det slik bort steinene og anstøtene som stenger veien for disse kjære sjelene til mang en kilde til trøst og vederkvegelse i Guds åpenbaring.

I tråd med en slik vennlig visdomsregel ønsker også vi å tre fram med betraktningene i denne boken. Hvor gledelig ville det ikke være for oss å få vite at vi her og der virkelig har kunnet gi en håndsrekning til en sjel som er forløst sammen med oss!

I stille kveldstimer har vi holdt en rekke prekener i kirken over profeten Elias historie. Vi valgte den fordi denne fortellingen har et så overmåte dypt og hjerteløftende innhold for alle, og fordi den uten tvil hører til de mest underfulle, tiltrekkende og trøsterike i hele Skriften.

Men vi valgte den også fordi disse fortellingene egner seg særlig godt til å vise dem som ikke kjenner den, hva som er særegent for ordningen i Det gamle testamente. De gir et like anskuelig som klart og omfattende bilde av hvordan den gammeltestamentlige kirke sto, ble ført og ble styrt.

Hvordan var Guds husholdning egentlig i lovens tid? Hvordan var hans forhold til sitt utvalgte folk, og hvordan oppdro han det? Hva var særegent ved profetkallet? Hvordan sto disse gudsmennene fram i sin nidkjærhet for Israels Helliges ære, og som fullbyrdere og tolkere av Guds rådslutninger på jorden? Alt dette stiller historien om tisbitten fram for øynene våre i det klareste og

mest anskuelige lys. Den som har fått lukket opp denne ene historien for seg, har funnet en lykt i den. Den vil lyse opp mørket for ham på mange andre steder i Det gamle testamentes hemmelighetsfulle tempel.

Vi legger her fram betraktningene over profetens liv slik de ble holdt for menigheten, i den form de hadde på prekestolen. Opprinnelig hadde vi tenkt annerledes. Vi ville arbeide dem om til en friere form, slik at vi kunne fatte oss kortere enn det som er mulig i en preken for en sammensatt forsamling, og i stedet forklare og utdype mer. Vi tviler ikke på at mange lesere ville ha vært oss inderlig takknemlige for det.

I vår skrivesyke tid oversvømmes vi av en litterær flom; enhver forfatter som vil bli lest, må derfor fatte seg så kort og konsentrert som mulig – ja, skrive så knapt som en innskrift i stein. Man får tilgi oss om vi ikke overalt i dette bindet har imøtekommet dette tidsbehovet. I de to neste bindene skal vi ta mer alvorlig hensyn til det.

Når vi denne gangen lar betraktningene gå uforandret ut i sin opprinnelige prekenform, er det bare fordi flere av våre kjære tilhørere inntrengende og gjentatte ganger har bedt om det.

Så sender vi dette lille verket ut med et ønske: at det må få den høyeste ære som etter vår mening kan bli en bok til del i denne verden – å bli tatt vennlig imot av de stille og foraktede i landet. Forfatteren vil gjerne erfare at disse umyndige har gjenkjent en kjærlig brors stemme til sine brødre i boken hans, og at de ved siden av gileadittenes «sjibbolet» heller ikke har savnet turtelduens kurring.

Skulle det skje noe enda mer, slik at disse fattige bladene her og der kunne trøste et bekymret sinn, reise opp et nedtrykt hjerte og etterlate en dråpe olje eller balsam på Sions høyde, dit vi sender dem – da være Herren æren for det!

Barmen, i *juni* 1828.
Forfatteren.

I. Elias fremtreden

Det er en herlig skildring, mine venner, som Herren gir oss av sin sanne kirke her på jorden, når han i Høysangen 4,4 roper til den: «Din hals er som Davids tårn, bygd til våpenhus. Tusen skjold henger på det, alle krigsmennenes skjold.»

Han sammenligner kirken med det faste tårnet som David bygde på Sions høyde. Slik står også Guds menighet grunnfestet på en klippe, og klippen er Kristus og hans blod. Den hviler på Guds makt og ord; den treenige Gud, som lever evig, bærer den i sine hender. Helvetes porter skal ikke få overhånd over den.

Davids tårn var bygd til våpenhus; der hang hans helters skjold i tusentall. Og når så man noensinne Jesu kirkes tårn uten skjold?

Allerede i årtusener har skarpskytten fra helvete spent sin bue mot den og beskutt den med glødende piler, men den står den dag i dag uskadd. Her er ett skjold som er godt som tusen; det dekker den fullkomment, og det skinner herlig. Hvor er den lanse som kan gjennombore det? Kirkens skjold heter Alfa og Omega. Ingen rust skal tære det.

Men på Davids tårn hang også alle slags våpen fra de mektige og sterke. Der ble de slagne fienders våpen utstilt som seierstegn; og der ble våpnene til de seierskronede stridsmenn som hadde kjempet for Sion, oppbevart som et begeistrende minne for etterkommerne.

For åndens øye viser også Guds kirkes levende tårn seg i lignende pryd. Se, se, der oppe på tårntindene henger mange tusen våpen fra de overvunne mektige, erobret og sønderbrutt!

Her henger sverdet til ham som var en morder fra begynnelsen, den gamle dragen. Der borte ser vi dødens giftige brodd; døden, denne gyselige skremselskongen.

Her henger det tunge skytset fra «de sju høyder», og der borte de sønderbrutte spydene og hellebardene fra mange falske profeter og villfarende ånder, og fanene som er tatt fra dem.

År for år øker antallet sønderbrutte lanser fra overvunne fiender, som Helten viser offentlig til skue.

Men på tårnet savner vi heller ikke sverdene til de heltene som sto i kampen for Sion. Det er dem, den levende Guds redskaper, vi har å takke for at vårt lys ikke er slukket, og at den sanne helligdommen er bevart. Også deres våpen

blinker fra tinden, til glede, trøst og et oppmuntrende eksempel for oss, deres etterkommere i en senere tid.

Her henger sverdet som Noah, rettferdighetens forkynner, bar; der borte det som Moses, den hardt prøvede mannen, førte. Her henger Daniels rustning, og der borte Judas Makkabeus'; her ser vi utrustningen til den gode stridsmannen Paulus, og der borte til klippemannen Peter. Her henger hjelmen og panseret til Hus og Wycliffe, og der borte rustningene til de mennene som var nidkjære for Guds ære og forsvarte Sions borg med kraft: Luther, Calvin og Zwingli.

Og se, blant disse åndelige helters våpen faller særlig ett i øynene med sin særegne glans. Det har utrettet store ting for Guds rike og til hans ære. Det var tveegget og hadde en gjennomtrengende kraft som knapt noe annet i den tunge, onde tiden, og det er dekket med svette og blod.

Hvem førte dette heltevåpenet? Det var tisbitten Elia, mannen som var stor i ord og dåd og i underfulle gjerninger; mannen som brøt fram som en ild, og hvis ord brant som en fakkel.

Han var så herlig og utmerket ved Guds nåde at da den eneste Herlige vandret på jorden, sa jødene: «Det er Elia.»

Elias indre og ytre liv er en uuttømmelig kilde til oppbyggelse og styrke i troen, til oppmuntring og vederkvegelse. Derfor har vi til hensikt å fremstille denne gudsmannens historie for deres øyne i en rekke betraktninger.

Vi vil følge ham, snart til kongestadens gater og fyrstetroner, snart til den ensomme og ville ørkenen, snart til hans virkes åpne og stormfulle skueplass, og snart til det stille kammeret og kroken der tårene hans renner.

Av ham vil vi lære hvordan Herren fører sine, og hvordan Guds kraft er mektig i de svake. Må Herrens Ånd i nåde vedkjenne seg disse betraktningene, og la mangt et trett hjerte bli vederkveget og mangt et vaklende kne bli styrket.

> *1 Kong* 17,1: Og tisbitten Elia, en av dem som var flyttet inn i Gilead, sa til Akab: Så sant Herren, Israels Gud, lever, han som jeg står ansikt til ansikt med: Det skal i disse årene ikke komme dugg eller regn uten etter mitt ord!

Slik begynner vår profets historie, kort og kraftig. Den setter oss straks midt inn i hans liv, og allerede i hans første fremtreden har vi hele mannen foran oss, både i hans indre og ytre livsforhold.

Måten Elia opptrer på i historien, er merkverdig. De foregående kapitlene graver seg gjennom veggen og avdekker for oss de avskyeligheter og vederstyggeligheter som Israel i den sørgelige tiden lå nedsunket i, helt opp over hodet.

Se, skyer og tåke omhyller hele landet; Ba'al- og Astarte-bilder gliser mot oss fra alle kanter; hedenske templer og avgudsaltere dekker den hellige jord.

Alle høyder ryker av ofre til avgudene, og alle fjell gjenlyder av løgnprestenes skammelige hyl. Folket drikker urett som vann og danser i avsindig, skamløs jubel om gullkalvene.

Å ve, hvor er Israels herlighet blitt av! Hvor er Abrahams ætt blitt ugjenkjennelig! Lyset er blitt så mørkt, saltet så kraftløst, gullet så skjemmet! Det er tung, svart natt på alle kanter, og intet annet enn natt, og ingensteds er en trøstende liten stjerne å se i skyene.

Da lyder det plutselig: «Og Elia sa.»

Som falt ned fra skyene, lik et lyn fra Gud eller en lysende brann slynget ut av Herrens hånd, trer denne mannen fram i det gruoppvekkende nattebildet: uten far, uten mor, uten slekt, lik Melkisedek.

Der står han, midt i ødeleggelsen, alene med sin Gud i den vide verden; nesten det eneste saltkornet i den alminnelige forråtnelsen, den eneste surdeigen som skal gjennomsyre hele deigen.

Og for at man straks skal få vite hvem han er, begynner han sin løpebane nesten som en gud: med en uhørt trosgjerning lukker han i sin Herres navn himmelen over Israel og forvandler himmelhvelvingen til malm og jern. Gud være lovet! Nå er natten ikke lenger så gyselig; for en gudsmann står der, og det gir natten et vennlig preg, som om månen var gått opp over den.

La oss nå dvele noen øyeblikk i vår betraktning ved det som dette avsnittet forteller om gudsmannen. Vi vil feste blikket på hans *navn* og hans *ytre forhold*, på hans *indre stilling*, og på *den profetiske trusselen han opptrer med*.

Elias navn og ytre forhold

Mannen vi har med å gjøre, heter Elia. Vi anser det ikke for et tomt spill at vi hos menn som Elia også legger vekt på navnet de bærer, og søker etter hva det betyr og inneholder.

I Israel berodde navnet ikke på menneskelig vilkårlighet, men sto under Guds særlige ledelse, slik at Herren ikke sjelden uttrykkelig og direkte bestemte: «Slik skal barnet hete!» Der fantes det ingen betydningsløse navn, ingen tomme navn uten grunn og innhold. Enten var navnet et dyrebart løfte og et tilsagn fra Gud, eller en alvorlig advarsel, en hellig leveregel eller en annen påminnelse som man bar med seg.

Snart betegnet navnene hos Guds folk et menneskes karakter og rådende sinnelag, som for eksempel navnet Abel (forgjengelighet, ydmykhet); snart dets guddommelige kall, som navnet Noah (trøster); snart menneskets lodd på jorden, som Maria (bitterhet).

Snart beseglet navnet et gitt løfte, som navnet på Tarahs sønn, Abraham, det vil si far til mange folk; og snart betegnet det menneskets særegne stilling til Gud, som navnet Enok (den helligede) eller David (den elskede), og så videre.

Slik må det heller ikke vekke forundring at man i Israel dro navnet man bar, inn i sine alvorlige betraktninger; man søkte å utforske hva Herren ville si og gi til kjenne gjennom det. Navnene skulle, som minnetavler og som bjellene på prestens kappe, minne folket om Herren og hans styre, og gi anledning til alle slags nyttige betraktninger. Man øste trøst og styrke, advarsel og oppmuntring av sitt navn, og for mange ble det båndet som dro dem til Gud.

Jeg vet vel at et menneske som lar sin tro omfatte slike småting og enkeltheter som et navn, blir dømt og utledd av vår tids «opplyste» folk som et innskrenket hode, som en smakløs og overtroisk smålighetskremmer. Dessverre er troen på den Gud som teller hårene på vårt hode og vil være stor også i det små, blitt en sjelden perle, selv blant de troende.

Men det mennesket som denne barnlige troen ennå bor hos, som ikke skiller mellom stort og smått, men tar den kjære Gud med inn i sitt hus og hjem og ser

ham sitte under sitt fikentre og sitt vintre, et slikt menneske er lykkelig. Han har overalt stor glede, fred og gudfryktig tilfredshet.

Hvor han går og står, ser han syner og hører Guds stemme: i navn, i drømmer, i tanker og i det som møter ham. I alt hører han sin Guds røst og den stille lyden av hans føtter på fjellene. Og Herren hans Gud laller og stammer med ham i alle slags tegn og bilder, snart slik, snart slik, akkurat som en mor med sitt spede barn; han skammer seg ikke over det barnlige språket.

Vår profet heter *Elia*, som betyr: «min krafts Gud» eller: «Herren er min styrke.» Et skjønt og stort navn, og hans liv beviste at han bar det i gjerning og sannhet.

Han var et menneske som du og jeg, ingenting i seg selv, og likevel var Guds styrke hans. Ingenting maktet han, og likevel gikk allmaktens gjerninger ut fra hans hender.

I støvet lå han, en orm, og tok likevel del i Guds herredømme og styre; en konge som hadde makt til å åpne og lukke skyene, til å by de døde å leve og de levende å omkomme, og til å holde dom over Guds fiender. Kunne han da med rette hete Elia i betydningen «Gud styrker meg»? Nei, men: «*Gud selv er min styrke*.»

Her er det en forskjell. Det er nemlig ikke det samme å si: «Gud holder sitt skjold for meg,» som når man tør si: «Gud er mitt skjold.»

Holder Herren sitt skjold for meg, da blir ikke et hår krummet på mitt hode, og den ulykken jeg skjelver for, når meg ikke. Men er Gud mitt skjold, da løfter jeg hodet som om himmelen var blå; jeg er fornøyd i Gud midt i trengselen, som om jeg slett ikke var i den.

Da Peter gikk ut, fri for lenker og fengsel, og alle dører åpnet seg for ham, kunne han juble på veien: «Herrens skjold er rundt meg!» Men under fiendenes drepende steinkast ropte Stefanus med sitt engleansikt: «Gud er mitt skjold.»

Det betegner heller ikke samme standpunkt når noen sier: «Gud trøster meg,» og en annen tør bekjenne: «Gud er min trøst.»

Når Herren trøster meg, da blir jeg glad, lett og oppløftet om hjertet, og gledens søte følelse strømmer inn i min bekymrede sjel. Men er Gud min trøst, kan sinnet gjerne være sønderrevet, tørt og mørkt, men jeg gir ikke opp. Jeg er trøstig og ved godt mot, jeg står høyere enn mitt eget hjerte, vandrer på brenningene og er stille.

Jeg har det ikke i følelsen, men alene i troen på Gud, som en gang med ed har lovet meg at han er min Gud. I troen eier jeg selv det jeg ikke ser, smaker eller føler.

Det er heller ikke det samme, mine venner, om jeg sier: «Gud gir meg fred,» eller om en annen bekjenner: «Gud er min fred.»

Når Gud gir meg fred, da legger sjelens stolte bølger seg; stormen slutter å bruse og ilden å flamme, og en stille, svak lyd, som fra Horebs topp, suser gjennom hjertet, og balsamurtene drypper i min hage.

Men når det ennå lyner og tordner, slag i slag, på min sjels himmel, når samvittigheten knurrer, kjødet er i opprør, tankene anklager og den ondes brennende piler suser gjennom min forskrekkede sjel, da lider jeg trengsel,

men jeg engstes ikke; jeg er redd, men jeg gir ikke opp. Løftet ut av larmen og opp i troens vogn, klamrer jeg meg til min Herres forklarede sår og finner min frelse i tanken på at han heter «Gud, Amen», og holder pakt og trofasthet i tusen slektsledd.

Jeg fører hjertets arme, hardt pressede skip inn i den frie nådens havn og kaster anker ved de ubrytelige løftenes klippe. Da er Herren min fred.

På samme måte forholder det seg med uttrykkene: «Gud styrker meg» og «Gud er min styrke.»

Når Gud styrker meg, så er jeg noe ved hans nåde; jeg fornemmer en gudskraft i meg som gjør at jeg makter noe, og jeg føler meg rustet med mot og glede i min sjel. Da spotter jeg voller og murer, og veien ligger åpen for meg, slik at jeg ikke frykter noe.

Men det er noe annet når jeg ingenting er og ikke finner annet enn usselhet og svakhet i min sjel, når jeg fylles av angst ved å se farene som omringer meg og de himmelhøye fjellene av vanskeligheter foran meg.

Hvis jeg likevel, skjønt min natur gruer seg, går dem trøstig i møte og håper mot fornuft, følelse og håp, alene i troen på den evige, allestedsnærværende Gud som vil dra med meg, han som med ett ord lett kan slå ned havets bølger og knuse fjellene til sletter; når jeg slik vandrer ved troen over den naturlige redselens bølger, en helt uten mot, sterk i svakhet, tapper i forsagthet, da kan jeg rose meg av at «Gud er min styrke», og mine føtter står på en klippe.

Det er noe underlig med troen: Den rommer allmakten, den gjør Gud og en orm til *ett*, og den legger den Allmektiges septer i hendene på et diende barn.

Av herkomst, stand og fedreland kunne Elia ikke akkurat rose seg. Han stammet, som teksten viser, fra Gileads fjelltrakter på den andre siden av Jordan.

Disse traktene var nok rike på alle slags vekster, krydderurter, krydder og salver, men de var for det meste bebodd av blinde hedninger og dekket av amorittenes avgudiske vederstyggeligheter. Gilead lå ikke langt fra det området der de onde åndene en gang fór inn i svinene, og man kan tenke seg at ingen jøde tok bolig mellom disse fjellene uten av ytterste nød.

Det må ha vært en ringe familie, kanskje en svært fattig og fordrevet jødeslekt, som sønnen Elia ble født og oppdratt i. Hans fødested Tisbe var sannsynligvis bare en ukjent og fattigslig fjellbygd, og gutten har neppe kjent mye til skoler, universiteter og den store verden.

Men det er jo vår Guds måte fra gammel tid å hente dem han vil utrette noe stort med, langt heller fra støvet enn fra tronene. Slik blir det åpenbart at alt beror på hans valg, og at det ikke er mennesker som har utrettet dette eller hint, men at æren tilhører ham alene.

Av denne grunn tilberedte han da også den gang i Gilead den øyesalven som skulle helbrede Sions datters øyne. I amorittenes morderhule oppdro han den mannen som han, som med en klubbe, ville kaste omkull altrene med, felle konger og utrydde Ba'als presteskap.

Oversetter vi «tisbitten» til vårt språk, så betyr det en «omvender», og hvor godt stemmer ikke også dette navnet med vår profets hele kall!

Om Elias ungdom og hans tidligere virke vet vi ingenting, bortsett fra et gammelt sagn, nok bare en fabel, men likevel tankevekkende, som forteller følgende:

Ved Elias fødsel skal hans far, Sobak, ha hatt et syn. Han så flere menn i skinnende hvite klær omkring sønnen; med ærbødighet svøpte de ham i et klede av luer og ga ham flammende ild i stedet for mat. Prestene tydet synet slik at Elias hus en gang skulle stå i et stort lys, og at han selv skulle dømme Israel med sin munns ild. Og hvilket varsel har vel blitt mer nøyaktig oppfylt enn dette!

Med et ord preget av tro og kraft trer Elia inn på historiens scene. «Og Elia,» heter det, «tisbitten, talte.» Hvor taler han, til hvem og når? Å, se! En predikants røst i ødemarken. Etter Salomos død hadde ulykken uten stans brutt inn over Israel, som på ørnevinger, og ingen demning var sterk nok til å stanse strømmen av det alminnelige forfallet.

Da Salomos sønn, Rehabeam, besteg tronen, kom han med den harde uttalelsen at dersom hans far hadde tuktet folket med svøper, så ville han piske dem med skorpioner. Dette skapte ondt blod og førte til at ti stammer gjorde opprør.

De sa opp troskapen mot ham, opprettet et eget rike og utnevnte hærføreren Jeroboam til sin konge. Bare Benjamins og Judas stammer forble under den nye kongen og med ham under Davids kongehus; disse utgjorde heretter Juda rike, mens de ti frafalne stammene kalte seg Israels rike.

Kongene i Juda rike, som hadde den sørlige delen av det lovede landet, residerte i Jerusalem og på Sion. Kongene i Israels rike, som omfattet de nordlige områdene, holdt først til i fjellfestningen Tirsa og senere i byen Samaria. Begge riker lå i stadig feide med hverandre, men det var ikke den største ulykken. Mange tusen ganger verre var den indre forvirringen.

Jeroboam begynte sin regjering med å innføre en ny gudstjeneste i sitt rike av politiske hensyn. Han fryktet nemlig at dersom folket forble knyttet til tempelet og gudstjenesten i Jerusalem, ville de etter hvert falle fra ham igjen og vende tilbake under Davids septer.

Han lot derfor lage bilder etter mønster av tempelets gylne kjeruber, flyttet noen høytider til andre tider og valgte prester fra alle folkets stammer, som det passet ham, uten å binde seg til Levis stamme. Denne lovstridige gudstjenesten ble til åpenlys avgudsdyrkelse da kong Akab besteg tronen i Israels rike, i år 900 før Kristi fødsel.

Han var en feig og karakterløs slave av sin blodtørstige hustru, Jesabel. Etter tilskyndelse fra denne ugudelige hedningdatteren fra Sidon ble Ba'als-dyrkelsen formelt innført som landets religion, og man raste med ild og sverd mot den sanne Guds tilbedere.

Akk, hvilken sørgelig og ond tid som nå brøt fram! Hvilken mørk natt som tåkela hele landet, og hvilke avskyeligheter og skjendigheter som nå kom for dagen overalt!

På alle kanter og steder ble det reist dystre avgudstempler og altere, røde av blodet fra myrdede profeter og Guds barn. De hånet den Høyeste og utfordret ham til nidkjærhet og hevn.

Den mest himmelropende urettferdighet satt på tronen, og den mest fordervede vilkårlighet ble opphøyd til politikk og statens fremste prinsipp. Alle høyder og fjell, skoger og lunder, hus og hytter ble vanhelliget av de mest avskyelige, utuktige og skamløse hedningeskikker. Det var som om djevelen hadde flyttet sin residens fra helvete til jorden, og ville mørklegge himmelens sol med det grufulleste avguderiets mulm og mørke.

Og se, i denne tiden, under disse skrekkelige omstendigheter og forhold, kommer gudsmannen Elia oss i møte, som innrammet av mørket. Akabs og Jesabels rike er den nattlige skueplassen han trer inn på i Guds navn, og det er her vi skal se ham virke.

En tyrannisk fyrste, en blodtørstig dronning, et avsindig folk og en talløs mengde hovmodige løgnprester utgjør den åkeren han skal grave og pløye i.

Hvordan vil gudsmannen forholde seg blant en slik forvendt og vrang slekt? Hvilke erfaringer vil han gjøre på det stormfulle havet, og hvordan vil han kunne stige over slike murer, fjell og bolverk? Alt dette skal vi få erfare i det følgende, og i hvert øyeblikk føle oss styrket i troen og oppfordret til å bryte ut i glede: «Herren, han er Gud! Herren, han er Gud!»

Hans indre stilling

Dette må foreløpig være nok om Elias ytre forhold. Nå vil vi kaste et blikk på hans indre stilling, på hans forhold til Gud.

Han betegner selv dette forholdet i vår tekst når han sier: «Så sant Herren, Israels Gud, lever, *han som jeg står ansikt til ansikt med*.»

Elia sto for Israels Guds ansikt; det var hans åndelige retning og stilling, hans indre livs karakter.

Hvem er Israels Gud? spør du. Kjenner du engelen som talte til Abraham i Mamres terebintelund, og den hemmelighetsfulle mannen som kjempet med Jakob inntil morgenrøden brøt fram, og ropte til ham: «Du skal ikke lenger hete Jakob, men Israel, for du har kjempet med Gud og med mennesker og vunnet»?

Kjenner du synet i den brennende tornebusken ved Horeb, og det vidunderlig klare åsynet som Faderen talte om i ørkenen: «Jeg vil ikke dra opp sammen med deg, Moses, men mitt åsyn skal gå med»?

Kjenner du den levende klippen som fulgte med gjennom ørkenen til Kanaan, og fyrsten over Herrens hær i blanke våpen, som trådte fram for Josva ved Jordan og var hans seierssverd og frelsende skjold? Kjenner du ham?

Kristus er hans navn. Han er Herren, Israels Gud. For ham står tusen ganger tusen; for ham står englene som han gjør til vinder, og tjenerne som han gjør til ildsluer; for ham sto Elia.

«Lykkelige er dine menn, og lykkelige er disse tjenerne dine som alltid står for ditt åsyn!» Slik talte dronningen av Saba til Salomo. Men her er mer enn Salomo; hvor mye saligere er ikke de tjenerne som alltid står for Israels Guds åsyn!

Men i sin egen styrke står ingen for ham. De som han lar stå foran seg, står ved hans støtte; de står i hans kraft, i hans rettferdighet og i hans skjønnhet.

For han fører en jernstav og slår ned alt som drister seg til å tre fram for ham på egen hånd, for å beskue ham i egen styrke, eller for å løfte hodet for ham i egen rettferdighet og av egen maktfullkommenhet. Han kan ikke tåle det.

Men til ormen i støvet, til den arme, tømte synderen som ligger i sitt blod, sier han: «Reis deg opp, stå for meg, se meg frimodig i ansiktet og frykt ikke.»

Den som vil *stå* for ham og løfte hodet mot ham, må først ha l*igget* i støvet og vridd og krøket seg for ham. Hvor ofte må ikke Elia ha ligget på jorden mellom Gileads fjell?

Hvor mange tårer har han ikke utøst i de ensomme fjellkløfter og huler før han kunne si: «Så sant Herren, Israels Gud, lever, han som jeg står ansikt til ansikt med!»

Elia var ett med Gud i Kristus Jesus; han var et menneske forsonet i Messias og iført hans rettferdighet. Dette ligger i hans ord: «Jeg står for Herrens, Israels Guds, ansikt.» Det stadfestes også ved at Kristus, nesten tusen år senere, fant ham verdig til å være vitne til hans forklarelse på Tabor-fjellet ved siden av Moses.

Men «å stå for Herren» uttrykker noe mer enn nådestanden i alminnelighet; det betegner dessuten et særskilt forhold til Gud. Uttrykkene «Jeg står for Herren» og «Herren står for meg» betegner to ulike standpunkt.

Om alle Guds barn må begge deler kunne sies, men hos den ene er det første, hos den andre det andre blitt det mest fremtredende. Derfor skilte de gamle mystikerne ofte mellom den apostoliske kristne, den mer utadvendte som virker for Herrens ord, og den kontemplative kristne, som lever mer i sitt indre.

Herren står for meg når hans nådige skikkelse og vesen fyller mitt indre blikk; når jeg med troens øyne betrakter hans kors og hans under, og liksom suger til meg hans kjærlighet. Når jeg i salighet fordyper meg i hans skjønnhet og nåde, hans gjerninger og under, og i stillhet vederkveges ved synet av hans offer og hans blodige fortjeneste; når jeg forfriskes og styrkes ved det kjølige vannet i hans evige tilsagn og løfter, da står Herren for meg. Er dette blitt den rådende retningen i mitt indre liv, kan jeg særlig kalles en kontemplativ og innadvendt kristen.

Derimot står jeg for Herren når mitt fremste ønske er at hans vilje til enhver tid skal være klar for meg, og jeg hvert øyeblikk ikke vil annet enn det som behager ham og fremmer hans ære.

Når jeg alltid har øynene åpne og liksom står på post for å speide etter min konges signaler, og spisser åndens ører for å fange opp hans røst og befalinger, både i mitt indre og i verden omkring meg; når jeg lengter etter hans vink for å løpe den vei han byr, og min sjel, ivrig for Herrens sak og ære, uavlatelig ønsker å synge med dikteren:

«Hva vil du, Herre? Si det til meg;
jeg banker, akk, lukk opp dine dører!
Du hører at jeg roper til deg:
hva vil du, Gud, at jeg skal gjøre?»

da står jeg for Herren. Er dette mitt fremste karaktertrekk, da hører jeg til de kristne som kalles de apostoliske, de utad virksomme.

Om Elia kunne man si begge deler, slik som om alle Guds barn, men hans fremste karaktertrekk antyder han selv i vår tekst: *Han sto for Herren*.

Hans brennende lengsel var å kunne bli et redskap for Guds vilje, til å hellige og forherlige hans navn. Med både åndelige øyne og ører kunne han si med vekteren hos Jesaja: «Herre, på vakt står jeg alltid om dagen! På min post er jeg stilt hver natt!»

Hans liv var en lytting etter Guds stemme, som han søkte i tordenen og stormen så vel som i den stille susingen i luften. Den lyttet han etter ved sitt livs vendepunkter og i sitt sinns indre bevegelser. Selv når han gikk og vandret, var hans vandring bare en stående vakt og aktpågivenhet; under åpen himmel trådte han inn i sin evige konges nærvær og tilbrakte sine dager der.

Hans løsen var: «Tal, Herre, din tjener hører!» Slik var Elia ved Guds nåde; slik sto han for Herren, Israels Gud.

Den profetiske trusselen han opptrer med

La oss nå rette blikket mot Samaria, avgudsbyen! Der står gudsmannen midt blant fiendene, like overfor tyrannen Akab. Han åpner sin munn frimodig og fritt i Gud og roper så det skjærer i folks ører: «Så sant Herren, Israels Gud, lever, han som jeg står ansikt til ansikt med: Det skal i disse årene ikke komme dugg eller regn uten etter mitt ord!»

Elia, hva gjør du? For et vågestykke! Er ikke dette å sette Guds ære på spill? Vil man ikke spotte ham, og deg med, dersom det du forkynner, drar ut i langdrag? Å, det frykter ikke Elia for. Han er sikker i sin sak.

Men hvordan kunne Elia forkynne noe slikt? Elia, full av hellig iver for sin Guds ære, ble i ånden forvisset om at en slik straffedom og tukt over det formørkede landet ville kunne smelte de forherdede sjelene og gjøre Guds navn herlig. Han la denne saken fram for Herren, slik Jakob forteller oss mot slutten av sitt brev: «Elia var et menneske under samme kår som vi. Han ba inntrengende om at det ikke måtte regne.»

Og et «Amen» lød fra oven inn i hans sjel: «Amen, la det være slik; i dine hender er det gitt å lukke og åpne himmelen.»

Dette den levende Guds «Amen» grep Elia som et sverd i sin hånd; støttet til dette amen forkynner han tørken med Guds egen bestemthet.

Hele naturen i *Samaria* syntes å riste på hodet og le av hans trussel. De yppige engene og markene og de fuktige traktene fulle av kilder ropte i kor: «Elia, det skal ikke lykkes deg!» Og mange hundre sprudlende kilder og bekker som vannet landet, og de dampende fjellene som danner skyene og drar dem til seg, alt syntes å ha forent seg for å gjøre hans ord til løgn.

Men Elia tok ikke feil; han hadde sin Guds «Amen» i troens hånd. Hva hadde han da med naturen og skinnet og fornuften å gjøre? Med sitt «ja» overdøvet han kildenes, bekkenes og skyenes «nei». Der alt tydet på frodig vekst, sa han: «Så sant Herren lever, skal det komme tørke.»

Tro også du slik på det amen som du en gang mottok fra Gud i ditt hjerte om din nådestand og din barnerett.

La deg ikke lure, verken av din natur som rister på hodet, av kjødets svakhet, av samvittighetens betenkeligheter eller av djevelen, den ånd som stadig sier

nei. Hold i troen fast ved det «amen» Gud en gang har gitt deg, og bli ved det: «Så sant Herren, Israels Gud, lever og blir evig, kan ingenting lenger fordømme meg eller skille meg fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus!»

«Så sant Herren lever, han som jeg står ansikt til ansikt med: Det skal i disse årene ikke komme dugg eller regn uten etter mitt ord!»

Slik talte Elia, og da forandret himmel og jord sitt utseende. Himmelen ble som malm og jern og holdt sin kraft tilbake. Profetens ord falt som en feber i jordens indre og fikk alt til å tørke ut og visne. Alt det grønne og friske hang visnet med hodet, alt som før sprudlet og strømmet, fordunstet til ingenting, og alt som hadde ånde, stønnet og vansmektet.

I tre og et halvt år falt verken dugg eller regn. Dette utrettet et skrøpelig menneskes ord, men vel å merke et menneske som sto i pakt og i viljens enhet med den Allmektige.

Og jeg sier dere: Dere skulle også utrette lignende gjerninger, ja større enn disse, dersom dere hadde tro. Guds barn hersker, styrer, dømmer og regjerer med Herren.

Det vil først på den andre siden komme riktig for dagen; da skal vi med et ord kunne slukke stjerner, skape nye verdener og utføre det vi vil. Det vi vil? Ja visselig, fordi vi da ikke vil annet enn det Herren vil.

Vi avslutter. Å, du av Gud velsignede menighet! Sannelig, sannelig sier jeg deg: Det vil ikke gå deg lettere enn Samaria og Israel dersom du ikke i tide fjerner offerhaugene i din midte, utrydder lundene og knuser de Ba'al-gudene som også du, dessverre, for flertallets del ennå bøyer kne for, på en fin eller grov måte.

Akk, ser det ikke ut som om himmelen allerede har begynt å lukke seg over oss? Hvor sparsomt faller ikke Åndens dugg, hvor få står opp fra de døde, og himmelregnets plasking har på lang tid ikke vært hørt i vår dal.

Hva kommer det av? Er kanskje en Elia trådt fram blant oss med sitt: «Så sant Herren lever, det skal i disse årene ikke komme dugg eller regn»? Eller sover Elia og glemmer å åpne det som er lukket?

Guds menighet, Israels lille flokk, hans eiendomsfolk, du er Elia. Også din tunge er skapt til å frembringe skyer og regn, og er en stav som sprenger kobberporter.

Akk, sov ikke; for et rettferdig menneskes bønn har stor kraft og virkning. Gå og be, be om dugg og vann over det tørre, og forkynn så ut fra ditt hjertes amen: «Tørken lakker mot slutten; gå opp og et og drikk og vær glade, for nå suser det, og det vil komme et kraftig regn.»

Det gi Gud av nåde. Amen.

II. Elia ved bekken Krit

Det var et engstelig og farefullt øyeblikk da Israel stod ved bredden av Rødehavet og ikke visste ut eller inn. De dype vannene bruste foran dem, og bak dem stormet de hevngjerrige egypterne frem med hester og vogner. På begge sider steg uoverstigelige klipper loddrett opp som murer og gjorde flukt umulig.

Da trådte Herren frem til Moses og sa: «Hvorfor roper du til meg? Si til Israels barn at de skal dra videre!» (2 Mos 14,15)

Hvor overrasket må ikke gudsmannen ha blitt over dette tilropet! Dersom folket også hørte disse ordene, må deres forbauselse ha vært enda større. Fra profetens munn hadde det nemlig verken kommet rop eller sukk. Tvert imot virket han sterk og fattet. Han var travelt opptatt med å trøste Israel av all makt, holde motet oppe hos dem og minne dem om løftene der Gud så høytidelig hadde lovet dem sin beskyttelse og hjelp.

«Frykt ikke!» ropte han gjennom rekkene. «Stå fast! Se Herrens frelse, som han vil sende dere i dag! For slik som dere ser egypterne i dag, skal dere aldri i evighet se dem mer. Herren skal stride for dere, og dere skal være stille.»

Mens han ropte slik, tilsynelatende så sterk, heltemodig og glad i sin Gud, lød Herrens ord: «Moses, hvorfor roper du til meg?»

Bare Moses var i stand til å forstå dette tilropet fra Gud, og han forstod det. Riktignok hadde det ikke vært noe rop i hans munn, men desto mer i hans hjerte.

Selv om han for folkets skyld, for at de ikke skulle fortvile, virket munter, modig og uforferdet som en ung helt, så det helt annerledes ut i hans indre. Der var det storm og nød, forlegenhet og angst.

Hans tro kjempet en hard kamp mot havets bølger, som med voldsomhet stormet mot ham, skremte ham og truet med å begrave ham i sine virvler. Det kunne se ut som om han hadde de guddommelige løftene som en klippe under sine føtter og som et septer i sin høyre hånd. Likevel gjenspeilte de seg i hans sjel i dette øyeblikket bare som månens stråler på en sjø som stormen pisker opp: brutte, flakkende i mange farger, ustadige og urolige, uten å kunne finne en fast skikkelse.

Herren så godt hvordan hans profet hadde det. Før Moses i det hele tatt hadde fått tid til å klage sin nød for Gud og rope til ham: «Jeg tror, Herre! Hjelp min vantro!», var Herren allerede kjærlig opptatt av å true stormen i hans hjerte.

Han truet den allerede med tilropet: «Hvorfor roper du til meg? Si til Israels barn at de skal dra videre!»

Vi har en Gud, mine venner, som har sitt hjem i vårt hjertes dyp. Hans øyne kaster uavlatelig sine lysstråler inn i vår sjels kamre og skuer inn i vårt vesens mest hemmelige avkroker.

Før vi selv har rukket å legge frem vår nød og elendighet for ham, sørger han allerede for hjelp og helbredelse. Han ser på vår elendighet som en bønn. Han bønnhører ikke oss, nei, han bønnhører vår elendighet.

Han vet alltid nøyaktig, og mye bedre enn vi selv, hva som er gavnlig og nødvendig for hans kjære barn.

Sannelig, han fører dem aldri på en annen måte enn de selv ville ha bedt om, dersom de kunne se inn i sitt eget hjerte så klart som han, og forstå sin egen trang. Men vi vet bare i sjeldne tilfeller hva som gagner oss. Nettopp fordi vi ikke forstår *hvor* Herren vil hen med oss, og *hvorfor* han fører oss slik og ikke annerledes, er hans veier som oftest gåtefulle og mørke for oss.

Men hvor harde, grusomme og meningsløse hans førelser med oss iblant kan virke, er de i bunn og grunn en virkelig bønnhørelse, om ikke av våre uttrykte bønner, så i alle fall av vår elendighet og vår ennå ukjente og ubevisste trang. Hans veier er bare barmhjertighetens veier, og deres mål er bare frelse og velsignelse.

«Moses, hvorfor roper du til meg? Si til Israels barn at de skal dra videre!» Slik taler Herren. For et oppdrag!

«Herre, ser du ikke hvor voldsomt havet stormer foran føttene våre?»
«De skal dra videre!»
«Herre, kan da våre føtter vandre på bølgene og gå over virvlene?»
«De skal dra videre!»
«Herre, Herre, hvor er broen du har bygget, eller hvor er båtene? Vil du, Herre, at ditt folk skal gå under i de ville bølgene, og at Egypt skal spotte ditt navn?»
«Si til dem at de skal dra videre!» befaler den Allmektige.

Men ennå rører han ikke bølgen for å slå den ned og temme den; ennå blotter han ikke havets bunn. Han lar det bruse og rase som det vil, og idet han peker på de voldsomme bølgene, sier han: «Dra, dra videre!» De skal våge det på hans ord; de skal tro før de ser, og gå fram på kreditt.

De våger det, og se, i det øyeblikket de gjør seg klare til å dra frem i Guds navn og tre ut i det rasende elementet, da skiller bølgene seg, slått av profetens stav. De deler seg og reiser seg som murer på begge sider, og i midten er veien tørr, og Israel drar glad igjennom.

Slik gjør den kjære Gud. La oss våge det på hans ord. Og sannelig, ingenting er våget ved alt det vi våger i hans navn. Der han befaler: «Fremad!», kan man bare dra trøstig av sted, om det så var inn i ilden, stormen eller havet; alt vil få et herlig utfall. Disse trøstefulle sannhetene vil vi også finne stadfestet i dag i vår profets historie.

1 Kong 17,2–6: Og Herrens ord kom til ham, og det lød så: Gå herfra og ta veien mot øst og gjem deg ved bekken Krit øst for Jordan. Du skal drikke av bekken,

> og jeg har befalt ravnene å gi deg mat. Så gikk han og gjorde som Herren hadde sagt. Han gikk til bekken Krit øst for Jordan og oppholdt seg der. Ravnene kom til ham med brød og kjøtt om morgenen, og de kom med brød og kjøtt om kvelden, og han drakk av bekken.

Å, for en behagelig og forfriskende brønn som åpner seg i denne historien for alle som må gå Elias veier og bære hans kors! Kom hit, alle dere som bor ensomme i ørkenens skygger og redsler. Kom, øs og drikk, så det kan bli en ende på deres sult og bekymring.

Elias forlegenhet, Guds befaling, profetens tro og hans tros kroning er det vi i dag skal rette blikket mot.

Elias forlegenhet

Brennende av iver for æren til den Herre han tjente, hadde Elia lagt saken frem for ham: «Herre Gud, det er tid, kom og frels ditt navns ære! For folkets syndemål er fullt, det er ingen ende på deres gudsbespottelse. Vis at du, Herre, er Gud, og slå landet med din stav, så Samaria kan erfare at riket er ditt, og Tirsa bøye seg ved dine føtter.»

Slik talte Elia, og da sa den Allmektige: «Amen, dommen er lagt i din hånd. Lukk himmelen i disse årene og befal skyene å bli som kobber og jern, så de ikke gir regn eller dugg.»

Og Elia, frimodig i Gud, fór frem som en ild. Han fløy til Samaria, trengte gjennom kongeborgens vakter og porter, selv lik en konge, og hvilte ikke før han hadde funnet tyrannens trone. Der åpnet han munnen mens Akab og hans mange hoffmenn hørte på, og ropte så høyt at det snart ble hørt over hele landet og fikk alle ører til å beve: «Det skal i disse årene ikke komme dugg eller regn uten etter mitt ord!»

Ordet var talt i Guds navn, med den hellige nidkjærhetens ild. Da brøt dommen frem, først med grufulle forvarsler, og deretter den fullstendige ødeleggelsen.

Solen stirret fortærende ned på jorden fra himmelen, som den vrede Guds flammeøye. Strålene forvandlet seg til fordervelsens og dødens piler. Luften var trykkende og tørr, og som et lumsk ildhav slikket den elvene bort fra deres leier og vannet fra brønnene. Planter og trær lot bladene falle og døde hen i tørken.

Sukkende krøp kveget over de uttørkede engene, viltet stønnet i skogene, og dyrtiden steg til det ytterste. Det varte ikke lenge før hungersnøden satte seg på tronen, viste tenner og forvandlet hus og marker til sorgens og jammerens boliger.

Hvor er nå Elia? Ja, hvor skal han være? Der de andre er. Ingen engel kom for å rykke ham bort, ingen ildvogn hentet ham.

Der står han sammen med de ugudelige på dommens skueplass, tilsynelatende nå selv overlatt til den vreden han har kalt ned, og sammen med dem utsatt for hungersnød og fordervelse. Der står han og må stønne og sukke med de andre, utsatt for de samme farene, og attpåtil forbannet av et helt folk, erklært fredløs, forfulgt og viet til undergang av den rasende mengden. Det virket som om han skulle dele skjebne med Samson, som veltet søylene i Dagons tempel og ble begravd sammen med filisterne under det samme taket.

Sannelig, det var ingen lett sak å bevare troen i en slik stilling og under slike omstendigheter. Hvor må det ikke ha stormet i hans indre da han så den allmenne elendigheten rundt seg og sin egen fare. Hvor må ikke snart naturlig medfølelse, snart menneskelig frykt og motløshet ha ropt i hans indre: «Elia, hvorfor ba du om dette?»

Ja, man kan forestille seg hvilken forlegenhet og rådvillhet profeten må ha vært i. Hans glade mot var vel så godt som borte, og han hadde ingen annen støttestav igjen enn bare troen på sin Guds «Amen» og vissheten: «I Guds navn har det skjedd; han skal råde!»

Slike erfaringer som Elia her måtte oppleve, hører ikke til sjeldenhetene i Guds rike. Nesten enhver kristen opplever en gang noe lignende, snart på den ene måten, snart på den andre.

Man blir drevet av Ånden til å gjøre eller si dette eller hint; drivkraften er sterk, det indre kallet uimotståelig. Opplivet av hellig iver, henrevet av heftig glede og ikke lenger herre over seg selv, farer man frimodig frem i Guds navn, som et skip med utspente seil der vinden er blitt for sterk. Før man har fått tid til å tenke seg om og beregne følgene, er skrittet tatt og ordet sagt.

Men plutselig blir man var hva man har våget. Man ser seg kastet ut på en vid mark av omstendigheter og farer som synes langt å overgå vår tros og våre krefters mål.

Man har med Peter gått over bord og ut på den åpne sjøen; stormen hyler i vrede, og bølgene truer med undergang. Man ville gjerne vende tilbake, men veien tilbake er sperret, og man kan ikke lenger tenke på å snu, uansett hvor mye man angrer sitt vågestykke. Den glade iveren som overmannet oss, er brent ned som et lys, og sjelen mister motet og roper: «Herre, vi går under!»

Slik gikk det, for å nevne et eksempel, for mange av de dyrebare mennene som i nyere tid måtte forlate sitt fedreland for sin tros skyld. Til tross for de mektige etter kjødet og den store mengden forkynte de evangeliet rent og klart for sine menigheter: omvendelse til Gud og tro på Kristus. Allerede i dette lå det en fare for dem, men den ble i noen grad avverget ved at de klokelig holdt seg fra å angripe selve landskirken og øvrighetens ukristelige inngrep i den.

Men før de ventet det, åpnet en annen munnen på dem, slik at de plutselig fra prekestolen *måtte* si det de ikke ville. Henrevet av hellig iver avslørte de faren som truet landskirken.

Da ble alt sagt så fritt og uforbeholdent at det klang i folks ører; da ble Ussia straffet fordi han i utilgivelig overmot hadde villet forene sverdet og røkelseskaret; da ble det ikke fortiet hvordan man pønsket på å oppløse Jesu kirke i hedenskap og hadde i sinne å føre paktens ark listig bort og smugle falske lærdommers og menneskepåfunns avgudsbilder inn i helligdommen.

Da bar man offentlig frem sin klage for Gud over at man hadde berøvet menighetene det klenodiet de hadde i Heidelberg-katekismen, at man hadde påtvunget lærere og ungdom bøker der en antikristelig ånd hersket, og at man rokket ved den gamle kirkeordningens siste støtter for å gjøre Jesu kirke til et politiinstitutt.

Mange av våre kjære lærere satte da alle timelige hensyn helt til side og ga Guds Ånd rom i en slik grad at de fritt bekjente at det ikke lenger lot seg forene med deres samvittighet å høre til en slik kirke. Ordet var sagt, og lunten kastet i kruttet. Hvem kunne hente den tilbake?

Folket kom i største bevegelse. Mange skyndte seg etter sine lærere så snart prekenen var slutt, og erklærte at de hadde besluttet å skille seg fra en slik kirke; andre vaklet og kom i stor uro. De fleste bannet, skjelte og truet med å steine de modige vitnene, og den verdslige makt falt over dem med avsettelse fra embetet, fengsel og landsforvisning.

På slike følger hadde de kjære mennene ikke tenkt. Bestyrtelse overfalt dem som en væpnet mann. Den frimodige iveren som kom over dem på prekestolen, der de bare tok hensyn til Gud og hans sak uten å tenke på seg selv og sitt eget liv, var snart som slukket i disse trengselsstormene. De kunne ikke si annet enn: «Hadde vi forutsett følgene, hadde vi heller tiet stille.» De hadde ikke annet igjen enn overbevisningen: «Vår klokskap ville ha innrettet det annerledes, men Gud har befalt oss dette.»

Denne troen på at Gud hadde villet det slik, er den pilegrimsstaven som de den dag i dag trøstig og uten frykt, om enn iblant sukkende, vandrer med i det fremmede landet. Denne troen har hjulpet dem herlig inntil denne dag, og vil fremdeles hjelpe dem.

Det som hendte disse mennene i det store, hender tusener av kristne i det små, på den ene eller andre måten. I sin åndelige glede blir én drevet til uten betenkning å gi hele sin eiendom til en trengende bror for Kristi skyld. Men når han kommer hjem og følgene av dette skrittet viser seg i hans egen eller barnas sult og i andre savn, da drar gleden bort og hjertet blir forferdet.

En annen blir, etter lenge å ha holdt seg tilbake, endelig henrevet av hellig iver til å stå frem blant sine venner eller husfolk med en frimodig, åpen bekjennelse om Jesus, den korsfestede, eller med en alvorlig formaning til omvendelse. Men når det er skjedd, og han blir var hvilken fiendtlig ild hans ord har tent omkring ham, og hvordan han til og med har forstyrret sin egen husfred, da er iveren borte og han blir ille til mote.

Men hva er det å gjøre med det? Trekke det tilbake? Det kan og tør han ikke for sin Herres skyld; han må la det brenne.

En tredje ber med full frimodighet Herren om å få komme i inderlig forening med ham, og om at han vil sende lidelser dersom det ikke kan skje på en mildere måte. Lidelsene kommer, trengselens vann bruser frem, men akk, de blir ikke tatt imot med glede, men med bedrøvelse. Den frimodige stemningen han ba i, er forsvunnet; han er nær ved å angre sin bønn, og hjertet er fullt av klage og sukk.

Skal man da ikke begynne på noe uten først å ha beregnet følgene? Svar: Der det er mulig å sette seg ned på forhånd og gjøre overslag over kostnadene, der gjør man det. Men hvem kan gjøre det der det er umulig? Slik kan det ikke stilles opp som en allmenn regel.

Når løven brøler, hvem skulle ikke da bli redd? Når Herren taler, hvem skulle ikke da profetere? Strømmen bruser frem, hvem vil sette demning for den?

Kristi kjærlighet tvinger, hvem vil hindre den? Ånden river med, hvem kan dempe den?

Det man må, det må man. Og får det vonde følger, så vet man: «Jeg visste på forhånd at det var Gud og ikke mitt kjød som befalte det.» I denne troen ligger allerede en stor seier. Og dere kan være forvisset om at så sant Guds arm står noen til tjeneste, så er det dem som på hans rop: «Kom hit!» frimodig går over bord uten å rådføre seg med kjød og blod, og på hans ord setter foten på den stormende bølgen. Dette lærer vår profets eksempel oss.

Guds befaling

Elia ble ikke lenge så ensom og overlatt til seg selv med sitt tunge hjerte. Da han var som mest rådvill, kom det råd, og da han ingen utvei så, åpnet portene seg. Slik pleier det jo å gå. «*Herrens ord kom til ham*,» heter det. Å, for et gledelig besøk i ødeleggelsens og elendighetens land! For når Herrens ord besøker oss, da besøker Guds evige kjærlighet og barmhjertighet oss, for Herrens ord er Kristus.

Til enhver tid er ingenting mer gledelig enn Kristi besøk og tale i hjertet. Men særlig er dette gledelig og velkomment når vi har begynt på noe i hans navn, og se, vi har derved tent en ild som truer med å ødelegge oss og andre; når vi på hans bud har våget et skritt, og følgene er slik at de bringer oss i forvirring og gjør oss tvilrådige om det virkelig skjedde etter Guds vilje og på hans bud. Denne uvissheten er da ubeskrivelig pinefull og setter oss i den ytterste forlegenhet.

Men hvor glade ønsker vi ham ikke velkommen når han under slike omstendigheter uventet banker på vår dør igjen og lar oss høre sin milde stemme; når han på en eller annen måte igjen gir oss å forstå at vi har handlet riktig, tar bort all tvil om at han helt og fullt godtar det skrittet vi våget, og enten ved en åpenbar ytre hjelp eller ved en indre nådesbevisning og en oppmuntrende forsikring om vår barnerett gir oss et utvetydig tegn på at han ikke er vred, men av hjertet velvillig mot oss, og at det vi tok oss til, var vel gjort og skjedde etter hans vilje.

Å, da er gleden ubeskrivelig! Den gjør skuldrene sterke til å bære den ytre motgangen, selv om den forblir uforandret.

«Herrens ord kom til Elia,» heter det, ikke omvendt. Ja, han er vennlig nok til også uinnbudt å se inn til sine barn og tale til dem, og med sitt råd komme deres bønn i forkjøpet; han venter ikke alltid først på deres bønner. Det slår ikke alltid til, som ordtaket sier, at nød lærer en å be.

Akk Gud, hvilken forvirring oppstår ikke ofte når trengselens vann plutselig bruser over vårt hode, eller truende farer omringer oss. Da ser den ene på vinden, den andre på bølgene; den ene flykter til sin egen styrke som sitt ror, den andre griper etter menneskehåpets skrøpelige anker, og ropet: «Herre, stå opp!» blir helt glemt. Og om man enn tenker på Herren, mangler snart troen, snart det barnlige motet og tilliten, snart dette, snart hint, og man tar knapt et skritt for å søke Herren.

Herren kunne med rette tatt dette ille opp og latt oss unngjelde for det. Men nei, han velger heller å beskjemme sine barn med kjærlighet og samle glødende kull på deres hoder. Også uinnbudt besøker han dem, og ikke sjelden trer han

inn med lys og hjelp også der han ikke bare *ikke* ventes med lengsel, men til og med blir krenket ved mistro.

Men slike besøk av Herren kan, det forsikrer jeg dere, i sannhet bøye og ydmyke, knuse og lukke munnen, slik at man av skam og blygsel ikke våger å åpne den.

Da får man virkelig øynene opp for den rene, frie nåden i sin fulle glans. Det finnes jo slett ingenting man kan regne som en medvirkende fortjeneste til den hjelpen man fikk: ingen bønn, intet sukk, ikke et blikk opp til Herren, ikke engang en tanke vendt mot ham, eller noe annet. Man kan ikke gjøre annet enn å slå øynene ned og kysse Herrens føtter.

Og en slik erkjennelse: «Det er ren, fri nåde!», som vi så sjelden vil komme til, er svært gavnlig for oss stolte mennesker. Derfor tar Herren av og til med vilje alt fra sine barn og tar bønnens ånd fra dem, så de blir helt stumme. Og da hjelper han dem og bønnhører dem som om de hadde sendt opp den herligste og mest salvede bønn til ham, for at de skal bli virkelig ydmyket og overbevist om at det i alle deler ikke beror på den som vil eller på den som løper, men på Guds frie forbarmelse.

Men tilbake til historien. Herren var kommet til sin profet, ikke bare for å berolige ham, men også for å befri ham fra den ytre faren. Likevel skulle det skje på en måte som like mye kunne forherlige Herrens navn som tjene Elia til en gavnlig trosøvelse. Derfor tok ingen sky eller ildvogn ham opp; han ble ikke rykket bort gjennom luften eller omgitt av en skare nedsvevende engler. Ved en slik redning ville det vært lite å tro.

Gud viser ham en annen vei. «Gå herfra,» sa han, «og ta veien mot øst og gjem deg ved bekken Krit øst for Jordan. Du skal drikke av bekken, og jeg har befalt ravnene å gi deg mat.»

En underlig forutsigelse: som det ser ut, fra *én* elendighet til en annen, og fra asken til ilden. Men dere vet jo hva Herren sa til Manoah: «Hvorfor spør du om mitt navn? Det er et underfullt navn!» Ja, *underfullt* er hans navn og hans vei, og hans føtter går i dype vann.

Du spør om Herren fremdeles alltid fører sine barn på slike veier som han den gang førte profeten? Ja, det gjør han sannelig; riktignok ikke med hørbar stemme, men likevel med den samme bestemthet og tydelighet. Som regel gjør han dette ved at han, enten innvendig eller utvendig, gjerder inn og stenger alle andre veier, og bare lar *én* stå åpen for oss. Det betyr da så mye som: «Gå denne veien, og ellers verken til høyre eller venstre!»

Fører han oss *innenfra*, så gir han oss umerkelig i sinne hva vi skal gjøre, og noe valg er da egentlig ikke lenger mulig. Ville vi ta en annen retning enn den som er anvist i vårt indre, viker freden øyeblikkelig bort, og i sjelen begynner det å storme og bruse slik at vi må vende tilbake igjen.

Fører han oss utenfra, så bringer han oss i slike omstendigheter, forhold og stillinger at bare *én* utvei er mulig, idet vi ser alle andre veier ligge inngjerdet og sperret av ytre hindringer.

De veiene som Herren viser oss på en slik måte, er som regel også «Elia-veier», valgt og innrettet nettopp for troens øvelse og det gamle menneskets korsfestelse.

Men følg du bare trøstig med; så ofte Herren sier til et av sine barn: «Gå herfra og gjem deg i ørkenen ved Jordan og ved bekken Krit,» så legger han også til, høyt eller lavt: «og jeg har befalt ravnene å gi deg mat.» *Hver vei* Herren viser oss, har sitt løfte. Bare vi vet at det er Gud som har vist oss veien, trenger vi ikke bli forskrekket.

Profetens tro

Hvordan forholdt nå Elia seg til denne befalingen fra Gud? Som hos alle andre var det også hos ham noe som tok anstøt av denne befalingen fra Herren, noe som slett ikke kunne forsone seg med den, men ristet på hodet over den. Hans gamle menneske hadde mye imot den. Hvordan kunne det behage ham at han, i stedet for å finne en raskere og mer underfull hjelp, skulle bruke føttene sine på helt menneskelig vis og gå bort derfra?

Heller ikke kunne han se hvorfor han ble vist mot øst, mot Judea, som jo også ble rammet av straffedommene som var gått ut over Samaria. Henvisningen til den ensomme ørkenen og til bekken Krit, til den mørke og menneskетomme skoglien, smakte ham slett ikke. At han der skulle være i sikkerhet for Akabs og sine fienders forfølgelse, og at ikke også vannet der skulle tørke bort i den allmenne solheten, forekom ham svært tvilsomt.

Og så i tillegg dette med å bli forsørget av ravner, disse urene og grådige dyrene! Det var like motbydelig for ham som det lå langt over hans fornufts og erfarings horisont, slik at han kunne ha grått og samtidig ledd hjertelig, slik Sara gjorde.

Men uansett hvor hardt naturen strittet imot, og hvor mye det gamle mennesket brummet og knurret, fikk det ikke sin vilje frem; det ble slått på munnen og korsfestet. For det var også noe hos Elia som ga ham selv urett, men Gud rett.

Med dette er det ikke sagt at Elia med inderlig glede kunne takke og juble av hjertet over befalingen han hadde fått. Kanskje var hans sinn ganske nedtrykt og tungt, men han var likevel trøstig i troen, den troen som ikke tvilte på det han ikke så.

Befalingen er jo fra Gud, tenkte Elia, altså er den også hellig, rettferdig og god. Guds oppdrag til sine barn er jo alltid skjulte løfter. Fordi han sier til meg: «Gå herfra», så vet jeg også at han vil bane vei for meg, og hjelpe og bevare meg på veien. For han skuffer ingen. Ingen slange skal stikke meg, ingen løve skal sluke meg, for jeg går på Guds veier.

Fordi han befaler: «Ta veien mot øst», er jeg viss på at selv om det ser ut som om jeg går mot vest, vil det likevel være øst over mitt hode. Fordi han befaler at jeg skal gjemme meg ved bekken Krit øst for Jordan, så må bekken Krit være et sikkert tilfluktssted for meg, selv om den i stedet for å renne i ørkenen rant midt gjennom slottet i Samaria. «Du skal drikke av bekken,» sier *han*, og det er borgen og sikkerhet nok for at solen ikke tør røre denne bekken med sine brennende stråler.

Slik tenkte profeten, og så trakk han videre denne slutningen: «Guds løfter er bestemte befalinger som han ugjenkallelig har pålagt seg selv å utføre.» Sier han: «Jeg vil gjøre dette og hint for deg», så *må* han også fullføre det for sitt navns skyld. Altså må ravnene sikkert komme; de må heller dø av sult selv enn å la meg sulte i hjel. Slik talte Elia med seg selv i sitt hjerte.

Deretter tok han Herrens ord som vandringsstav i sin troshånd og vandret av sted. Når føttene hans ble trette, støttet han seg på denne staven og fikk pusten igjen. Når en fare stilte seg i veien for ham, gjorde blikket på denne staven ham modig. Med denne staven slo han de «Jordan-elver» og «Rødehav» som han støtte på, og gikk tørrskodd gjennom dem. Der sorg og motløshet ville gripe ham, truet han uværsskyen med denne staven, og den måtte vike.

Har også dere, kjære brødre, en slik stav i hånden? Er også dere, sammen med Elia, visse på at den veien dere går, er anvist dere av Gud? Har også dere fått et eller annet særskilt eller allment løfte fra Gud til personlig eiendom, slik som dette: «Frykt ikke! Jeg har gjenløst deg. Når du går gjennom vann, er jeg med deg, og gjennom elver, skal de ikke overskylle deg»? Å, er det ikke sant? Da går alt godt, fast og sikkert.

Se på vår Elia, den ensomme vandreren, hvor trygt han går! Det er som om man hører lyden av hans faste skritt når historien sier: «Så gikk han og gjorde som Herren hadde sagt. Han gikk til bekken Krit øst for Jordan og oppholdt seg der.»

Hans tros kroning

Kom, la oss nå avlegge vår gudsmann et besøk i hans nye bolig. Han er nå kommet frem. Et øde landskap ikke langt fra Jordan viser seg for våre øyne. En tung stillhet, bare avbrutt av ensomme rørdrummers skrik, hviler over sletten. Mellom lyng og einerbusker ruger strutsen, og ingen forstyrrer dens ro. Ingen vei, ingen menneskelige fotspor er å se. Alt er forlatt, ensomt og øde.

Vi vandrer over sletten, nærmer oss Jordan og tar veien dit hvor de nakne klippene hever seg i været og skogene står så mørke. Nå trenger vi gjennom tett kratt, deretter gjennom det trange passet, og stiger til slutt ned i den buskkledde fjellkløften der bekken bruser og styrter frem mellom de smale klippebreddene.

Å, se, der sitter gudsmannen; her er hans hus. Den blå himmelen er hans tak, de nakne klippene hans vegger, steinen hans benk, den skyggefulle skogen hans sovekammer, det grønne gresset hans seng. Den brusende bekken og de skrikende ravnene i trærne over ham er hans selskap. Der sitter han i sin kappe av hår, stum og tankefull.

Hver gang ensomheten vil gjøre ham engstelig, eller slangenes hvesing i nærheten og løvenes brøl i det fjerne vil skremme ham, gjentar han for seg selv: «Jeg sitter her hos Gud, og Guds fot går også gjennom disse kløftene.» Slik er han trøstig i håpet og ved troen.

I et helt år har Elia hatt sitt opphold her. Det lyder utrolig og skremmende på samme tid. Men hvor forbauset ville dere ikke bli om Elia nå forsikret dere om at han i hele denne lange tiden slett ikke har kjedet seg, og at ensomheten dag for dag har forekommet ham mindre ensom, ja, mer og mer behagelig. Og slik var det utvilsomt.

Han behøvde verken bøker eller selskap, verken arbeid eller lek for å få tiden til å gå. Den stille verden rundt ham og hans hjertes rike skatt av erfaringer var bok nok for ham å bla i. Granskingen av sitt indre, bønn og samtale med ham som ser i det skjulte, var arbeid nok. Hans Herre og Gud var selskap nok. Når han banket på eller viste seg, selv på det svakeste, kunne Elia i denne ensomme stillheten merke det langt raskere og tydeligere enn i verdens larm.

Naturen som omga ham, ble snart som en leselig skrift for ham og ble hans bibel, som ga ham rikt stoff til tanker og betraktninger.

Snart forkynte klippen han bodde ved, om en Klippe som lever evig, og som også han hadde bygget sitt hus på. Snart hadde bekken noe å si ham, og talte mange søte og trøstefulle ord om Guds trofasthet og sannhet, og om andre vann som ennå skulle komme: om vann som Gud ville øse ut over det tørre, om strømmer han ville gi de tørste, og om kilder han ville åpne midt i ørkenen.

Så begynte de skyggefulle trærne å forkynne. De trøstet profeten ved å gi ham søte anelser om livets tre, i skyggen av hvilket hans hytte allerede sto beredt, og om himmelens palmer, fra hvis topper en evig fred en gang skulle suse omkring ham.

I tillegg sang de muntre fuglene i luften og de ville rosene i hekkene for ham: «Vær stille, Elia, og sørg ikke; han som sørger så trofast for oss i denne ørkenen og gir den ene mat og drikke, og den andre dugg og pryd, hvordan skulle han kunne glemme deg?»

Kort sagt, alt omkring ham begynte etter hvert å leve og ånde, å tenke og hviske: stjernene på himmelhvelvingen, blomstene på engen, dråpen på bladene og vindpustet i krattet. Elia erfarte levende sannheten i apostelens ord: «Så mange slags språk er det nå visst i verden! Og ingen av dem er uten mening.» Og han kunne synge med David: «Herrens røst lyder med herlighet. Herrens røst får ørkenen til å skjelve.»

Når han en stund hadde oppmuntret seg og gledet seg ved å betrakte den ytre verden og dens bildeskrift, vendte han tilbake til sitt indre. Han fordypet seg i seg selv og lyttet etter hva som foregikk, rørte seg og kom til syne der. Da fikk han snart et nytt blikk inn i dypet av sin elendighet og sitt naturlige forderv, og da fulgte gråt, hulk og kamp med frelsens Klippe.

Snart falt øyet hans på Guds gjerning i ham, og på utvetydige spor av at Den Hellige Ånd bodde i ham, skapte, åndet, vitnet og virket i hans sjel. Da lød fjellkløften av salmer, som om den var et Guds tempel, og av andektige takkesanger som ga et forunderlig ekko gjennom den stille ørkenen.

Men det som fremfor alt forkortet og forsøtet tiden for profeten i hans ensomhet, var at han liksom sto på vakt og uavlatelig ventet på sin sjels brudgom. Han visste at hans fottrinn hvert øyeblikk kunne høres mellom fjellene og hans stemme lyde ham i møte. Slik var han alltid spent, lyttende, forventningsfull, håpende og speidende omkring seg. Han oppdaget snart av dette, snart av hint tegn at Herren var til stede, og hørte hans tale snart her, snart der, snart fjernt, snart nær.

Selv om det også kom mange mørke og sorgfulle stunder, og vemod ofte grep ham, eller frykt og angst overfalt ham som om Herren hadde forlatt ham, så

meldte ravnene seg igjen i grenene over ham før han ventet det. De hilste ham med sin rå stemme, og straks ble profeten annerledes til mote. Han løftet hodet igjen, glede og tilfredshet strålte igjen fra øynene hans, og med foldede hender jublet han: «Nei, nei, min Herre og min Gud, du har ikke glemt meg!»

Å, om bare ingen ville bli altfor engstelig og misfornøyd om Herren en dag også viser ham til ørkenen ved Jordan og til bekken Krit. For slik gjør han vel ennå den dag i dag nå og da med sine barn.

Se, dersom han hjemsøker deg med sykdom, slik at du må være alene med deg selv i din seng og i ditt kammer, eller når dine venner misforstår deg, trekker seg unna og forlater deg; når mennesker ser på deg som avskum, og intet hus eller hjerte lenger vil åpne seg for deg, eller når du må være en fremmed i Mesjek og bo blant mennesker som er annerledes sinnet enn deg, som ikke forstår deg og spotter din ferd: i slike tilfeller bor også du med Elia ved Krit.

Men mist ikke motet, vær ved godt mot! Å, hvor velsignelsesrik og gavnlig kan ikke en slik forlatthet og ensomhet bli.

Utallige kristne har høyt måttet bekjenne at i deres fengsler eller forvisningssteder, på deres ensomme sykeleie, eller i de dagene da de var misforstått og forlatt av mennesker og verden hadde støtt dem ut, da gikk de først for alvor i seg selv. De lærte sin sjels sanne tilstand å kjenne til bunns; da måtte fariseernes surdeig ut av hjertet, og en malt Kristus kunne ikke lenger være til hjelp. Da ble det først for alvor alvor med deres kristendom.

Jakobs kamp til morgenrøden, som de før bare hadde kjent i ord, ble først da levende og virkelig, som en gjerning de selv hadde stått i, som trengte inn til marg og bein og ble en del av deres egen erfaring. Slik ble også mye annet som angår det sanne kristenlivet, og som de før bare hadde tenkt seg inn i, først da noe de selv hadde opplevd.

Først da ble de virkelig lagt til den lille hjorden som hører *hans* røst. De hadde aldri før så inderlig følt at han virkelig lever, at han taler muntlig med sine barn som en mann med sin venn, og at han vandrer og omgås personlig med dem.

De hadde aldri før erfart så levende hvor sterkt, umiddelbart og utvetydig han gir sitt kjærlige nærvær til kjenne, og hvor utrettelig og moderlig han trøster og bærer, som nettopp da deres vei var ensom og gikk gjennom ørkenen, og de i hele den vide verden ikke hadde noen å være sammen med uten sin Herre.

Vær derfor bare trøstige, dere som bor ved bekken Krit og i ørkenen; også boliger i ørkenen er fete, som David sier, og ørkenens beiter drypper av velsignelse. Til gavn for Guds barn må selv tornene bære fiken og tistlene druer.

«Du skal drikke av bekken, og jeg har befalt ravnene å gi deg mat der.» Slik talte Herren; og hvor underlig og uhørt det enn lyder, bøyde Elia seg og trodde. Hans tro skuffet ham ikke; alt det Herren hadde talt, var ja og amen, og ingenting ble uoppfylt.

Det varte ikke lenge før hele landet var som en svidd hei, og mark og skog lignet en øde branntomt. Bare i profetens fjellkløft var det grønt og kjølig. Alle kilder og rislende skogbekker tørket ut i den brennende solheten; bare bekken Krit fortsatte å risle. Bekken Krit forble like klar og kjølig, frisk og full, som om ingenting hadde skjedd.

Og ravnene gjorde også sin plikt. Å, for et under! Denne rovlystne og umettelige fuglen, som etter loven er uren, er så grådig og følelsesløs at den ville la sine egne unger sulte i hjel hvis ikke Gud grep inn, slik han sier til Job: «Hvem sørger for mat til ravnen, når dens unger skriker til Gud og farer hit og dit fordi de ikke får mat?»

Disse ville dyrene møter vi her, opptatt i den mest uegennyttige kjærlighets tjeneste. Som om de var døde fra sin egen arts natur, kommer og går de på Guds vink, fornekter sine egne lyster og er kalt til å vise den mest menneskekjærlige omsorg.

Når morgenen gryr over klippekløften ved Krit, høres allerede skrikene deres i tretoppene, og når Elia våkner, ser han allerede dagens matforråd ligge ved føttene sine. Og når kvelden faller på, innfinner de svarte budbringerne seg igjen, rikelig lastet med kjøtt og brød. Selv om de sulter selv, våger ingen av dem å gi etter for grådigheten. Og dette skjer ikke bare én gang; det skjer et helt år igjennom, uten avbrudd, to ganger om dagen.

Å, hvor dyrebar du er, du Guds dårskap! La verden skjære seg ut fornemme guder som bare styrer i det store. Vi holder oss til Elias Gud og gleder oss over hans lek på jorden.

Og denne Gud lever ennå, en levende frelser som lar seg finne og føle, og som har sin glede i menneskenes barn. Hans tjenere og tjenerinner utgjør en stor hær, og når han byr: «Kom!», så kommer de, og: «Gå!», så går de. Han ser ikke på visdom eller kunst, men gir sine venner hunder til leger og ravner til forsørgere, slik det behager ham. Han spotter de fornuftige, men leker med barna, og hans undergjerninger har ingen ende den dag i dag.

Hvem andre enn Elias Gud var det som for kort tid siden hjalp en fattig mann i vår nærhet ut av nøden, riktignok ikke ved en ravn, men ved en liten sangfugl?

Dere kjenner jo historien. Mannen satt tidlig om morgenen i husdøren sin, rødøyd av gråt, og hjertet hans sukket til Gud. Han ventet rettens folk, som samme dag skulle ta pant hos ham for en liten gjeld, og ingen hadde villet låne ham noe. Mens han satt slik med tungt hjerte, fløy en fugl gjennom gaten. Den flagret engstelig og urolig frem og tilbake, til den til slutt, rask som en pil, fløy over hodet på den kjære mannen, inn i hytta hans og satte seg på det tomme brødskapet.

Den kjære mannen, som nok ikke ante hvem som hadde sendt ham fuglen, lukket raskt døren, fanget fuglen og satte den i et bur. Der begynte den straks å synge så vakkert, og det syntes mannen som om den sang:

Snart skal glad ditt øye funkle,
håp og vent nå i det dunkle!

Han lyttet gjerne til den og ble så underlig vel til mote.

Plutselig banket det på døren. «Akk, rettens folk!» tenkte den stakkars mannen og ble svært forskrekket. Men nei, det var tjeneren til en fornem frue. Han sa at man i nabolaget hadde sett en liten sangfugl fly inn i huset hans, og spurte om han hadde fanget den. «Ja,» svarte mannen, «her har dere den.»

Tjeneren gikk av sted med fuglen, men kom tilbake etter noen minutter og sa: «De har gjort min frue en stor tjeneste; den bortfløyne fuglen var henne

kjærere enn gull. Hun hilser Dem vennlig, takker Dem og ber Dem ta imot dette beskjedne pengebeløpet.» Det var nøyaktig så mye som han skyldte. Og da rettens folk kom, sa han: «Her har dere det gjelden beløper seg til; la meg nå være i fred. Min Gud har lånt meg det.»

Noe helt lignende hendte en gang en bror som kanskje er til stede her og kan bevitne at det er sant. Han hadde en gang den hjertesorg å måtte se barna sine gråte av sult; i skapet fantes ikke et eneste stykke brød, og det var ikke en skilling i kassen. Hjertet hans var nær ved å briste av sorg.

Da snek han seg bort i en ensom krok og ba med mange tårer til Gud, han som før ravneungene og kler liljene på marken: «Gi oss i dag vårt daglige brød!» Slik hadde han vel aldri før bedt den bønnen.

Da han beroliget reiste seg fra bønnen og åpnet døren, kom en hund løpende med et stykke kjøtt i munnen. Den slapp det ved den fattige mannens dør og sprang sin vei. «Det sender Herren oss,» sa mannen da han tok det opp fra bakken. «Den trofaste Gud,» sukket han da han bar det inn i stuen.

Og da kjøttet var kokt og lå på fatet, og de sultne satt rundt det, og bordbønnen «Alles øyne vokter på deg, Herre» var bedt, var det en høytid for dem alle, som om de spiste et påskelam.

Elias Gud lever ennå. Og til dette kapitlet hører jo også deres erfaringer, kjære sjeler, dere som har fortalt meg på hvilken underfull måte dere ofte i bitter nød og forlegenhet har fått hjelp nettopp fra slike som ikke bare var fremmede for dere, men til og med uvennlig innstilt mot dere: vantro mennesker som ellers ikke tålte de stille i landet.

Men den gangen hadde det plutselig falt den ene inn, uten at han visste hvordan, at han burde bringe dere et eller annet, og en annen fikk ikke nattero fordi han ennå ikke hadde gjort noe for dere. Hvor mye han enn prøvde å slå disse tankene ut av hodet, klarte han likevel ikke å stampe mot brodden. Ja, han som leder hjertene som bekker, drev dem til å hjelpe dere, og når han for alvor vil, kan ingen stå ham imot.

Det gode de gjorde mot dere, gjorde de ikke fordi de *ville*, men fordi de *måtte*. Slik fikk dere erfare at Elias Gud, som til og med ved svarte ravner kan forsørge sine venner, ennå lever.

Hver den som er hans barn, vær derfor trøstig og ved godt mot! Tro, bare tro, dere som bor ved bekken Krit og i ørkenen! For troen skaper gods og penger, anseelse og kreditt, lege og legemidler og mye annet som man likevel kan klare seg uten, og troen er sorgens grav.

Og husk, mine kjære, at det er forgjeves at dere står tidlig opp, setter dere sent ned og eter slitets brød; for han gir, sier David, sin venn det samme mens han sover. Gud lære oss da alle å si med den kongelige sangeren: «I fred vil jeg legge meg ned og sove. For du, Herre, du lar meg bo for meg selv i trygghet.» Amen.

III. Reisen til Sarepta

Da Israels barn en gang gjorde det som var ondt i Herrens øyne, ga Herren dem i hendene på midianittene, et vilt og krigersk folk, for at dette igjen skulle jage de utro fårene tilbake under Overhyrdens stav.

Elendigheten var på denne tiden stor i Israel. En betydelig del av folket forlot hus og hjem, flyktet til skoger og fjell og skjulte seg i mørke huler og fjellkløfter, mens noen forskanset seg i ensomt beliggende fjellborger.

Og hver gang Israel hadde sådd noe, kom midianittene straks som en stor sverm av gresshopper og ødela grøden på marken. De lot det ikke bli igjen noe å leve av, verken for sauer, okser eller esler.

Denne skarpe svøpen ble ikke uten virkning. Israel erkjente sin skyld og slo seg på hoften; alle hender ble løftet mot himmelen, og rundt om i huler og kløfter lød ropet: «Vend tilbake, vend tilbake til din nedtrådte arvedel!»

Og den trofaste Gud hørte ropet og gjorde forberedelser til redning.

I Ofra står en enslig eik på marken, og like ved ligger en treskeplass hvor en ung bonde er travelt opptatt med å treske. Under arbeidet ser han seg urolig om for hvert øyeblikk; for han frykter et overfall fra midianittene, som han prøver å berge hveten fra.

Gideon er hans navn, og hans far, som også er bonde, heter Joas. Mens denne kjære mannen er så ivrig opptatt, kommer det uventet en fremmed, høy og vakker av utseende, med et ansikt som lyste som av solglans. Han setter seg ned under eiken, som om han var trett etter reisen.

Og da Gideon blir ham var, åpner den høye fremmede sin munn og sier: «Herren er med deg, du djerve kjempe!» Da stusset Gideon og tenkte: Hva slags hilsen er dette? Men deretter ante han antakelig hvem han hadde foran seg, og sa rett ut det han hadde på hjertet.

«Hør på meg, Herre!» sier han. «Er Herren med oss, hvorfor har da alt dette rammet oss? Og hvor er alle hans undergjerninger som våre fedre har fortalt oss om, når de sa: Førte ikke Herren oss opp fra Egypt? Men nå har Herren forlatt oss og overgitt oss i midianittenes hånd.» Slik talte Gideon.

Da, forteller historien, så Herren på ham, og Herren var Guds Sønn. Idet han så på ham med et vennlig og nådig blikk, sa han: «Gå av sted i denne din kraft, så skal du frelse Israel av midianittenes hånd! Har ikke jeg sendt deg?» (*Dom 6,14*)

Det er ikke alltid behagelig og søtt å møte Herrens blikk. Da han en gang så på egypterne, var det som om et allmektig tordenslag slo ned i hele hæren; heltenes

hjerter ble øyeblikkelig motløse og skjelvende, og de klokes hoder ble forvirret og formørket.

«Han ser på jorden, og den bever.» Et blikk av det slaget, fra øyne som ildsluer, falt på Daniels menn; da kom det en stor redsel over dem, slik at de flyktet og skjulte seg. Og hvor jammerlig hører vi ikke Job sukke, som om sukket steg opp fra det dypeste helvete:

«Dine øyne skal søke etter meg, men jeg er ikke mer. Hvor lenge skal det vare før du vender øynene bort fra meg? Vil du ikke slippe meg til jeg får svelget spyttet? Er jeg et hav eller et havuhyre, siden du setter vakt over meg? Har jeg syndet, hva ondt gjorde jeg da mot deg, du menneskevokter? Og hvorfor tilgir du ikke min synd og forlater min misgjerning?» (*Job* 7)

Når Majesteten i himmelen ser ned på ormen, når han som alene er hellig, skuer ned i vårt mørke, når den evige rettferdighet stirrer på synderen, da vekker det den mest fryktelige redselen et stakkars hjerte kan kjenne på jorden. Likevel må denne redselen erfares, ellers vil man aldri kunne sole seg i Guds nådeblikk.

Det blikket som Gideon ble aktet verdig til ved eiken, var et nådens blikk. Det øyet han så inn i, hadde intet skrekkelig eller sønderknusende ved seg, men var som en åpen, skyfri himmel, klart, kjærlig og blidt, og det strålte av ren vennlighet og mildhet.

Det var et slikt Guds blikk som gjør de døde levende og de gråtende hjerteglade; som bringer strømmer av fred og fryd inn i sønderknuste hjerter, og som David synger om: «La ditt åsyn lyse, så vi blir frelst!»

Idet Herren betrakter Gideon med dette nådefulle og vennlige blikket, gir han ham befalingen: «Gå av sted i denne din kraft!»

I hvilken kraft da? «I kraft av mitt blikk, Gideon, som har forsikret deg om min kjærlighet og velvilje.»

Akk ja, stor og veldig er kraften i et slikt nådeblikk, når mennesket i sitt hjerte blir forvisset om at Herren elsker det.

Da ser man at hjerter som nylig lignet det stormende hav, på et øyeblikk forvandles til templer for himmelens sabbatshvile. Sjeler som like før satt sukkende i sekk og aske, svinger seg plutselig opp som unge ørner på gledens og henrykkelsens vinger, så snart den guddommelige barmhjertighets øye lyser vennlig for dem.

Ikke sjelden skjer det da at helt enkle folk plutselig folder seg ut som paradisblomster og sprer en herlig duft rundt seg, og at det brått utvikler seg krefter og gaver hos dem som om de hadde regnet ned over dem fra himmelen. Tause og unnselige mennesker begynner da å vitne så inderlig at man ikke kan høre seg mett på dem.

Engstelige og fryktsomme sjeler trer frimodig, fritt og uforsagt fram med bekjennelsen om sin Jesus og hans kjærlighet, slik at man ikke kan begripe hvordan de plutselig har fått et slikt mot. Og hvilke ofre blir ikke da brakt, hvilken selvfornektelse er man ikke i stand til, hvilken tålmodighet og nøysomhet og varm broderkjærlighet legges ikke da for dagen!

Og hvor kommer alt dette fra? Det er kraften av Herrens nådeblikk; det er virkningen av overbevisningen: «Min Jesus elsker meg!»

«Gå av sted i denne din kraft,» sa Herren til Gideon, idet han så på ham med kjærlighetens og nådens blikk.

«Det er ikke meningen, Gideon,» ville han si, «at du ved din egen styrke skal slå fienden. Jeg henviser deg til min kraft, ikke til din.

La det være din styrke, Gideon, at jeg har sett vennlig på deg; la det oppmuntre deg, og la det være deg nok at jeg er deg nådig. Gå av sted i denne din kraft, og vinn seier!»

Å, for en dyrebar tale! Vet du bare dette ene, at han er deg nådig, trenger du aldri miste motet eller skjelve. Har du bare tatt imot vitnesbyrdet om at han er din venn, bør verken storm eller uvær lenger gjøre deg redd.

Da kan du le av de truende lansene, om det så var tusenvis av dem, og da skal du ikke være bekymret for om noe fjell på din vei er så bratt at du ikke kan bestige det. Mål ikke engstelig din egen evne. Det kommer ikke lenger an på om du er sterk eller svak, rustet eller ubevæpnet.

Din Immanuels krefter står til din tjeneste, og hans kjærlighet til deg er ditt banner, ditt sverd, din hjelm og din brynje, ditt skjold og ditt vern og alt det du mangler og behøver.

Hvor du enn blir sendt, om det er i anfektelsens ild, i trengselens vann, i nød og trang i hjemmet, i harde kamper eller vanskelige foretak, ja, selv i nød og død, så ser han vennlig på deg. Vet du bare dette ene: «Min Jesus elsker meg!», så gå av sted i denne din kraft! Du har slett ingenting å frykte, ingenting å være bekymret for. Din Jesus vil ledsage og beskytte deg fordi han elsker deg, og hans kjærlighet er sterk som døden og hard som dødsriket. Han vil jevne alle veier for deg.

I kraft av det blikket, fullt av velvilje og nåde, som tisbitten Elia hadde fått fra sin Herre, gikk han også til bekken Krit.

I den samme kraften ser vi ham i dag begi seg ut på en ny vei, ikke mindre tung og møysom enn den forrige. Og se, Herren går med ham. Det er en vei rik på velsignelse.

1 Kong 17,7–16

Men da det var gått en tid, tørket bekken bort, for det kom ikke regn i landet. Da kom Herrens ord til ham, og det lød så: Stå opp og gå til Sarepta, som hører til Sidon, og bli der. Jeg har befalt en enke der å gi deg mat. Han sto opp og gikk til Sarepta. Da han kom til byporten, fikk han se en enke som gikk og sanket ved. Han ropte på henne og sa: Hent litt vann til meg i en skål, så jeg får drikke! Da hun nå gikk for å hente vann, ropte han etter henne og sa: Ta med et stykke brød til meg! Da sa hun: Så sant Herren din Gud lever: Jeg eier ikke en brødbit! Jeg har bare en håndfull mel i krukken og litt olje i kruset. Nå går jeg her og sanker et par stykker ved for å gå hjem og lage det til for meg og sønnen min, så vi kan ete det og så dø. Men Elia sa til henne: Frykt ikke! Gå hjem og lag det til, som du har sagt. Lag bare først et lite brød til meg av det og kom ut til meg med det! Siden kan du lage til noe for deg og sønnen din. For så sier Herren, Israels Gud: Melkrukken skal ikke bli tom og oljekruset ikke mangle olje helt til den dagen Herren sender regn over jorden. Hun gikk og gjorde som

> Elia hadde sagt. Og de hadde mat, både han og hun og hennes hus, i lang tid. Melkrukken ble ikke tom, og oljekrukken manglet ikke olje, slik som Herren hadde talt gjennom Elia.

Vi møter i dag igjen vår profet der vi sist forlot ham. Han har ikke forlatt posten som hans Herre og konge har anvist ham. Den ensomme, ville egnen han bor i, virker ennå ikke for vill for ham; den øde, mennesketomme ørkenen virker ikke for øde. Hans Gud er hos ham.

Så lenge det behager Gud, synes Elia at steinveggene, løvtaket og leiet er fullkomne. Der sitter han, Guds dyrebare mann, på sin harde benk og tenker: Herren vil sørge for meg. De svarte budbringerne gjør trofast sin tjeneste og gir hver morgen og hver kveld profeten tonen til salme og lovsang.

Bekken Krit fortsetter å være full og risle muntert. Det er et under en må forundre seg desto mer over, siden denne bekken pleide å tørke ut langt raskere enn alle andre. Derfor kalles den også Krit, som betyr «uttørking».

Men i dag ser vi scenen forandre seg og saken ta en ny vending. Det er en vending som i sin begynnelse er høyst uventet og smertefull, og i sin videre utvikling både gåtefull og ubegripelig, men som til slutt blir like gledelig som den tjener til Guds forherligelse.

Vi har tre punkter vi skal overveie:

1. Elias nød
2. Elias oppbrudd
3. Hans herlige redning

Elias nød

Først en alminnelig betraktning. Som vi vet, var Elia blitt forsørget og holdt i live ved et under i et helt år. Men når et under fortsetter og varer lenge, slutter det snart å være et under i våre øyne.

Ettersom tiden går, forekommer det oss som noe som bare må være slik, og som ikke kan være annerledes. Det gjør snart ikke lenger inntrykk på oss, og Guds hånd, gjerning og nærvær i underet blir snart misforstått og oversett av oss.

Dere kjenner jo den østerlandske fortellingen om gutten som en gang ba læreren sin om å bekrefte læren om Guds eksistens ved et under.

Presten, forteller sagnet, lot et fat fylles med jord, la så en kjerne i fatet mens gutten så på, og ba ham følge nøye med. Og se, et under! På det stedet hvor kjernen ble lagt, spirer det plutselig fram en grønn kvist. Kvisten vokser til en stamme, stammen skyter greiner og blader, og snart fyller kronen hele rommet.

Mellom bladene folder det seg ut knopper og blomster; blomstene visner og forvandles til gylne frukter. I løpet av en time sto det et praktfullt tre der det før ikke fantes annet enn et lite, knapt synlig korn. Da ble unggutten svært forundret, og ute av seg selv av forbauselse utbrøt han: «Ja, nå vet jeg at det finnes en Gud, for jeg har sett hans kraft!»

Men presten smilte og sa: «Du uforstandige ungdom, tror du først nå? Det du nå har sett, ser du skje rundt deg tusen ganger, år ut og år inn, bare noe langsommere og mer vedvarende. Men er det derfor mindre et under?»

Men slike uforstandige barn er vi. Dersom vi en morgen sto opp og fant et brød i skapet vårt som verken vi eller noe annet menneske hadde lagt der, da ville det ikke være vanskelig for oss å anerkjenne Herrens hånd.

Vi finner også nå dette brødet i skapene våre hver morgen, og det er Gud som har lagt det der, det er jo sant. Men fordi han har gjort det på en langsommere og mindre iøynefallende måte, ved å styrke våre krefter og velsigne vårt arbeid, og fordi vi stadig finner det der, faller det oss vanskelig å spore ham og hans makt og godhet i det.

Ja, om det til og med virkelig blir bekreftet for oss på en ekstraordinær måte, slik at vi må utbryte: «Se, for et Guds under!», må ikke denne bekreftelsen vare for lenge. Ellers mister vi snart det underfulle av syne, og ikke sjelden også det guddommelige i det.

Manna i ørkenen én eller to ganger er et under i våre øyne, og vi priser Herren Gud. Men faller det manna hver dag, blir det noe hverdagslig, og man ser det snart som noe som bare må være slik. Man ser bare mannaen, men ikke ham som lar den regne ned.

Vann fra klippen én gang, og så igjen hete og mangel, ja, det lærer oss å gi Gud æren. Men om den medfølgende klippen strømmet hver dag og uavlatelig ga sitt vann, slik at vi aldri led mangel, ville det ikke være til gagn for oss.

Gud ville snart bli glemt, til tross for det underet han daglig viste oss.

Nå skal vi ikke påstå at underet ved bekken Krit hadde en slik virkning på vår profet. La det være fjernt fra oss å tenke så ille om ham uten en bestemt grunn.

Men Jakob sier: «Elia var et menneske under samme kår som vi.» For en som oss kunne det så altfor lett ha skjedd at han med tiden hadde mistet av syne det egentlige underfulle, det som styrker troen, gjør det indre menneske godt og løfter tankene til det høye.

Kanskje han til slutt ville tenkt: «Vel, bekken Krit renner slik bekker renner, så lenge de har vann og kilden er i orden.» Slik pleier vi menneskebarn å bære oss at, for virkelig å friste og, om det var mulig, trette ut Guds langmodighet.

Men til de mange krevende oppgavene som vår kjære Gud har tatt på seg for sine barns skyld, hører også det han omtaler hos Jesaja i kapittel 46: «Like til deres alderdom … vil jeg bære dere.» Ja, han har sannelig noe å bære på hos oss!

Fordi han vet hvor lett en vedvarende velsignelse på alle måter slutter å være en velsignelse for oss, sørger han, som den bærende kjærlighet, med omhu for at det ikke mangler på variasjon i våre liv. Han lar sin føring med oss være en stadig veksling mellom sommer og vinter, dag og natt, regn og solskinn, rådløshet og hjelp, nød og redning og redning og nød.

For på den måten holder vi oss i åndelig øvelse og bevegelse; vi kan ikke så lett fjerne tankene våre fra hans dør, siden vi alltid har noe uoppgjort med ham: snart noe å be om, snart noe å takke for, snart et rop om hjelp, snart å bøye oss under hans hånd, snart noe å passe og pleie.

Av denne grunn lot vår kjære Gud også profetens vei gå i sikksakk, på kryss og tvers, i svinger og i stadig veksling. Hvor broket ser ikke Elias liv ut!

Det er ikke vevd av én type ull eller av ensfargede tråder; det er sammensatt av tusen slags nød og tusen måter å hjelpe og redde på. Men nettopp derfor er det et liv så rikt på evig velsignelse.

«Men da det var gått en tid,» slik begynner fortellingen vår her. Av dette skulle en tro at Elia bare hadde oppholdt seg i den øde egnen ved Krit i en kort tid, men slik er det ikke.

I 1 Mos 4, hvor Kains og Abels fødsel fortelles, heter det like etterpå: «Da en tid var gått, skjedde det at Kain bar fram for Herren et offer.» Det følger altså av seg selv at uttrykket «en tid» her ikke betegner et kort, men et nokså langt tidsrom på flere år.

I vår historie må vi med uttrykket «da det var gått en tid» forstå et helt år; så lenge bodde Elia i denne øde egnen.

Fra Herren Jesu munn i Luk 4 og fra apostelen Jakob hører vi nemlig at tørken hadde vart i tre år og seks måneder. Nå hører vi i 1 Kong 18,1 at profeten, da tørken opphørte, hadde vært «i det tredje året» i Sarepta, det vil si to fulle år og en del av det tredje, altså to år og noen måneder, sannsynligvis seks.

Hvor har han da tilbrakt det tredje året? Hvor ellers enn ved bekken Krit? Vi nevner dette regnestykket bare i forbigående for deres skyld som mener at vår påstand om at Elia var et år i ørkenen, er grepet ut av luften.

Nå vel, året hadde altså med Guds hjelp gått, snart i tro, snart i beskuelse. Det var sikkert under mange vanskeligheter, men i det store og hele tusen ganger bedre og mer gledelig enn Elia antakelig hadde drømt om i begynnelsen.

Hvor lenge han ennå skulle bli der, visste han ikke. Det overlot han til Gud. Kanskje tenkte han at oppholdet der skulle vare så lenge dyrtiden varte. Nå vel, i Guds navn! Han hadde jo ennå ikke lidd noen mangel.

Ravnene utførte sitt oppdrag, bekken fortsatte å renne, og når den hadde rent dette året, hvorfor skulle den da tørke ut i det neste? Slik har nok vår profets nyttårstanker vært. Men han skulle snart få synge en annen sang. Å, for en bedrøvelig hendelse!

Det varte ikke lenge før han syntes å merke at vannet minket. Han tror knapt sine egne øyne. Gud har jo sagt: «Du skal drikke av bekken,» og dermed lovet ham at det ikke skulle mangle vann.

Men hva hjelper det? Han måler, han setter merker; og riktignok, bekken synker fra den ene timen til den andre. Bunnen kommer til syne, og snart ses det ikke annet enn et leie av småstein der vannet før rant.

«Hva skal dette bety? Herre, skal jeg slokke tørsten med småstein?»

Ja, Elia, se nå hva du skal gjøre. Vann er ikke å finne noe sted. Å, for en underlig Gud, for en merkelig føring, for en hard prøve! «Hva skal dette bety?» måtte Elia tenke.

«Så lenge har jeg fått hjelp, og er jeg nå forlatt? Så fast et løfte, og så en slik utgang? Hvordan skal jeg forstå det? Er jeg ennå hans profet? Har jeg syndet mot ham, slik at jeg nå er forkastet? Angrer han på at han har hatt med meg å gjøre?»

Slik måtte han tenke, og hvem vet hva det gamle mennesket ellers tenkte, og om det ikke allerede hadde begynt å knurre og åpne munnen for all slags onde ord og trossige tanker.

Elia befant seg i stor trengsel i det ytre, for faren for å vansmekte sto like for døren. Men trengselen var enda større i det indre; for fristelsen til å føle seg sveket av Herren var kommet nær, og sammen med bekken virket det som om også troen hans skulle svinne hen og tørke bort.

Ja, mine kjære brødre, det hører unektelig til de aller skarpeste og hardeste prøvelser som kan komme over oss, når man plutselig og mot all forventning blir revet ut av trygge og gode forhold. Det er forhold man, glad og takknemlig rørt, er fast overbevist om at man bare ved Guds nåde er blitt satt inn i. Da kveles takken liksom på tungen og blir til klage.

Du befinner deg i nød og huslig trang. La oss anta at du står i gjeld, og nå skal du enten betale eller settes i fengsel. Du kjemper med Gud for at han skal hjelpe deg.

Han hjelper; på en underfull måte blir beløpet du skylder, plutselig sendt deg i huset. Da strømmer lov og pris fra dine lepper: «Ja, ja, nå vet jeg at Herren lever og hører bønn!»

Men hva skjer? Tyver bryter seg inn i huset ditt om natten og stjeler pengene dine, og om morgenen må du i fengsel.

Jeg vil nevne et annet tilfelle. Med stor møye og sur svette har du brakt det så langt at du kan leie deg en liten åkerlapp. Du bøyer dine knær og ber: «Herre, la nå kornet vokse, så jeg kan fø meg og mine barn.» Og se, det vokser så herlig.

Du tenker: «Det kommer fra Herren, og nå ser jeg at han er trofast og forbarmer seg over sine skapninger.» Men mens det slik strømmer lov og takk fra din munn, og du kunne rope til alle mennesker: «Å, se på kornnekene mine, hvor trofast Herren er!», da inntreffer et par dagers tørke, og åkeren din er, som alle andres, forvandlet til en ødemark.

Hva sier du nå? Å, det er tunge prøvelser, og de er desto tyngre når ulykken kommer på en helt vanlig måte.

Dersom for eksempel de pengene som du fikk på en så underfull måte, plutselig var blitt fortært og smeltet i skapet ditt av en lynstråle, eller dersom de på en helt uforklarlig måte hadde forsvunnet fra skrinet, da lå Jobs tanke nær: «Herren ga, og Herren tok.»

Da ville det kanskje ikke ha falt deg så vanskelig å utbryte: «Herrens navn være lovet!» Da ville du ennå ha beholdt forvisningen: «Nå, jeg ser jo at Herren har sin hånd med i dette, hans hånd er nær meg, og han vet nok hvordan han skal hjelpe meg.»

Men nå, når din eiendom ble røvet fra deg på en så helt vanlig, ja, ugudelig måte, ved forhatte tyver, da ligger denne tanken mye nærmere: «Herren har ikke tatt det, altså kan han vel heller ikke ha gitt meg det; hvorfor skulle han ellers ikke ha latt meg beholde det!»

Nå ser det virkelig ut som om Gud bryr seg svært lite om oss, og du står i fare for å tenke at du bare har bedratt deg selv da du trodde at velgjerningen kom fra

Gud. Du tenker at den, til tross for at du fikk den på en underfull måte, likevel bare var tilfeldighetens verk og var skjedd på naturlig vis.

Slik ble også prøvelsen som vår profets tro kom i, betydelig tyngre ved at bekken ikke tørket ut plutselig, ikke ved et under, ikke på en ubegripelig måte.

Da hadde det vist seg klarere at den samme Herre som lot den flyte, også hadde latt den tørke ut. Men den tørket ut på vanlig vis, slik som andre bekker, ved vedvarende tørke og solhete. Da så det ut som om naturen var mer Gud enn Herren selv var.

Årsaken til at bekken tørket ut, føyes uttrykkelig til i fortellingen vår: «tørket bekken bort, for det kom ikke regn i landet», altså en vanlig, naturlig årsak. Hvorfor Guds Ånd uttrykkelig forteller dette, kan dere nå tenke dere. Vi skal virkelig leve oss inn i tyngden av den prøvelsen som kom over Elia.

Profeten vår må sannelig ha lidd mye i denne skjærsilden, og han kom ikke gjennom den uten mye kamp, rop og tårer.

Det første denne hendelsen førte til, var sannsynligvis at han dømte seg selv strengt; for tanken om at dette rammet ham på grunn av hans egne synder, lå svært nær. Sannsynligvis martret også den pinefulle følelsen av å være forlatt hans sjel, og med sitt gamle menneske har han nok hatt sin store nød.

For det kunne jo ikke holde seg i ro i en slik situasjon; det måtte jo tenke på det som er menneskelig, og ikke på det som hører Gud til. Det kunne ikke annet enn å knurre, friste til gudsbespottelse, håne profetens tro og gi ham rådet: «Reis deg nå opp og hjelp deg selv, for på Herren kan du ikke stole!» Og slik stormet det mot ham med lignende onde innskytelser.

Men Elia holdt seg oppe ved sin tro og beholdt seieren. Mot alle disse anfektelsene hadde han et godt sverd i sin hånd. Det var hans Guds ord: «Gå herfra og gjem deg ved bekken Krit øst for Jordan. Du skal drikke av bekken.»

«Herre, det har du sagt. Her er jeg på ditt ord. Vannet er nå tørket inn. Likevel vil du, Herre, så sant du heter Trofast og Sannferdig, for ditt navns og ditt faste løftes skyld, ikke la meg vansmekte.»

Slik tenkte Elia og forlot ikke sin post, men ble stille for Gud i troen og ventet i troen, og korsfestet ved denne troen kjødet med dets lyster og begjær.

Å, dere Elia-brødre ved Krit og i ørkenen, dere sukkende Guds barn ved inntørkede bekker og vannløse kilder, å, om dere bare ville være stille og vente, hvor sterke dere da skulle bli!

Å, om dere trodde, da skulle dere få se Guds herlighet! Når en tenker over hvilke løfter som er gitt dere, burde man inderlig harmes over dere for deres sukking og forskrekkelse, dere unøysomme, mistroiske mennesker.

Hva har du å engste deg for, Israel? Hva har du å frykte, Jakob?

«Ja,» tenker dere, «du skulle bare en gang oppleve at det gikk deg så galt!» Akk, kjære brødre, det krokete skal rettes ut, som døperen Johannes sier.

«Ja,» tenker dere, «du skulle en gang erfare hva det vil si å oppleve ting som er stikk i strid med Guds løfter.» Nei, kjære brødre, slikt skjer ikke. Dere tar feil; det som skjer, går bare på tvers av deres egne ønsker og vilje, aldri av Guds ord.

Dere har selv bestemt hvordan Herren skulle oppfylle sine løfter til dere, og fordi det nå ikke går slik, tror dere at Gud ikke gjør det han har lovet.

Løftene vil sannelig være «ja og amen», men *hvordan*, det må dere overlate til hans visdom og hans kjærlighet. Gi det tid, vær stille, la ham sørge for det; han vil gjøre alt vel.

For hvem er det vel Herren helt og holdent har festet sine øyne på, og for hvis skyld forlot den evige kjærlighet himmelen for å bo på jorden? Hvem er hans hjertes barn, og den sønn som hans barmhjertighet brenner for?

Er det ikke deg, Jakob? «Frykt ikke, Jakob, du usle makk, du Israels lille flokk! Jeg hjelper deg, sier Herren. Din gjenløser er Israels Hellige.»

Alt dette gjelder ikke bare det legemlige, men også det åndelige. Når bekken Krit tørker inn for noen i åndelig henseende, bringer det ham heller ingen glede.

For en jammer når all glede slokkes i hjertet og all livssaft tørker inn, når iveren blir kald og andakten lunken og dorsk, når den indre tørrheten blir så sterk at man ikke kan be, og lovsangens ånd så å si renner ut i sanden. Og Gud har likevel sagt at han hvert øyeblikk vil vanne sin vingård og ikke la oss mangle noe godt. Det er også prøvelser.

Men vær bare ved godt mot, Gud holder sitt ord; og vær overbevist om at den indre tørrheten som dere føler, nettopp nå er det som vanner dere, og at tørrheten har sin velsignelse og sitt gode med seg.

Han holder sitt ord. Hvordan han gjør det, må ikke leiren våge å trette med pottemakeren om. La ham utføre det slik han vil; slutten på saken vil alltid være: «Herre, du alene er trofast, men vi må skamme oss.»

Elias oppbrudd

For Herrens skyld, som hadde anvist ham dette stedet, ble Elia der han var og ventet. Det er vakkert. Det sømmer seg ikke for en stridsmann under korsets fane egenmektig å forlate den posten som den store feltherren har satt ham på.

Elia holdt ut, og hjelperen kom. Men hvordan kom han? Ganske annerledes enn Elia nok må ha ventet. Med vann, vederkvegelse og forfriskning?

Nei, han kom med et oppdrag som jeg ikke vet om troen kunne like, men som kjødet aldri kunne like. «Stå opp,» lød det til ham, «og gå til Sarepta, som hører til Sidon, og bli der. Jeg har befalt en enke der å gi deg mat.»

Nå vel, her kunne fornuften atter en gang rømme marken. Til Sarepta i Fønikerlandet skal han gå.

Det var altså en lang reise, og like besværlig som den var lang, gjennom ville ørkener og over øde sandflater, og det attpåtil i den alminnelige dyrtiden og under den mest brennende solhete. «Gå til Sarepta, som hører til Sidon!»

Altså skal han ut av Israels land til hedningenes og avgudsdyrkernes grenser, til det landet som hans bitre fiende Jesabel stammet fra. Der svingte Jesabels far septeret, en rasende tyrann som i sitt forbund med sin svigersønn Akab utvilsomt ikke hadde unnlatt å sende mange slags etterlysninger etter Elia.

«Jeg har befalt en enke der å gi deg mat.» En underlig trøst! En kvinne som selv har mistet sin forsørger, en fønikisk enke, altså en hedensk kvinne, hvis avguder Elia så skarpt hadde ivret mot.

Og hvilken enke? Hvor skal han blant landets tusen enker finne den rette? Ja, det var igjen en marsjordre av et eget slag. Heller ikke her var det noen hånd å se.

Men vær bare stille. De fleste veiene Herren går med sine barn, er som dagen som fødes av den mørke natten: Den begynner i dyp skumring, men stråler snart i morgenrøden og går fram fra klarhet til klarhet til det er høylys dag.

«Stå opp og gå til Sarepta, som hører til Sidon», og ved Tyrus, tilføyer vi, midt imellom disse to handelsstedene. Dersom vi oversetter dette bynavnet til vårt språk, trer en vakker og trøstefull tanke fram.

Sarepta betyr *smeltehytte*. Men i åndelig forstand er en smeltehytte et sted hvor menneskets kjød blir undertrykt og korsfestet, og det forfengelige hjertet ydmyket og kastet i støvet.

En smeltehytte er et sted hvor mennesket ser dypere inn i sin elendighet, og dets avmakt trer fram for dets øyne med ny klarhet. En smeltehytte er et sted hvor trengselens hete bølger strømmer over vårt hode, og anfektelsens luer øver oss i troen alene; hvor den selvtilliten som ennå finnes hos oss, blir til skamme, og enhver stav som ikke er Kristus, går i stykker mellom våre hender. Der, der er Sarepta, der står smeltehytten.

«Se,» sier Herren, «jeg vil smelte dem og prøve dem. For hvordan skulle jeg gjøre annet, slik som mitt folks datter er?»

Men når gullet er i digelen, er smelteren nær. Tett ved Sarepta ligger Tyrus; det betyr *klippe*, og hvem skulle vel ikke vite hvilken klippe vi mener? Det finnes bare én man kan forlate seg på, og som vil bestå når alt annet smelter og brenner opp, og denne klippen er Jesus Kristus.

Om ham sier Malaki: «Han skal sitte og smelte og rense sølvet», det vil si ved smelteovnen. Han gir trengselen frukt og en god utgang, og leder prøvelsen mot det rette mål; han blåser til ilden i rett tid, og demper den igjen når den flammer for sterkt.

Han sørger for at den bare fortærer slagget, men ikke rører gullet, og bevarer dem som er i ovnen, så de ikke blir motløse.

Å ja, det er svært trøstefullt at Sarepta ligger så nær Tsor eller Tyrus, det vil si den store Klippen. Og liksom Tyrus ligger på den ene siden, ligger Sidon på den andre, like nær Sarepta, og Sidon betyr «rikt bytte».

Å ja, i Guds barns smeltehytter fattes det aldri rikt og kostbart bytte. «Se,» sier Herren hos Jesaja, «jeg renser deg … Jeg prøver deg i lidelsens ovn.»

Og David synger: «Da du ydmyket meg, gjorde du meg stor»; og hos Jeremia står det: «Det folk som er unnkommet fra sverdet, har funnet nåde.» Hvor da? I ørkenen.

Og Paulus sier: «All tukt synes vel, mens den står på, ikke å være til glede, men til sorg. Men siden gir den dem som ved dette er blitt oppøvd, rettferdighets salige frukt.» Det er et rikt bytte. La oss derfor glede oss over at Sarepta ikke ligger helt ensomt og isolert, men midt imellom Tyrus og Sidon.

Befalingen om å gå til Sarepta framsto heller ikke for vår profet som annet enn en forvisning til en smeltehytte. Men det var en befaling fra Gud. Herren vil det; altså fremad i hans navn!

Profeten sier, kanskje med vemod, for det var blitt ham så hjemlig mellom disse klippene, sin stille bolig farvel for siste gang. Han velsigner stedet hvor han har nytt så mye godt, hvor Herren hadde vært hans åsyns hjelp. Deretter binder han opp kledningen sin, tar staven som han pleide å støtte seg til på sin pilegrimsvandring, det guddommelige ords stav i troens hånd, og begir seg på vei til Fønikerlandet.

På denne troens vei drepte ingen løve ham, og ingen slange stakk ham. Det var visst ingen vandring på roser, men en selvfornektelsens vei. Likevel var han som knuser fjell og slår havets bølger, med ham, og hans forsagte hjerte hadde sørget uten grunn.

Elias herlige redning

Målet er nådd før han selv venter det. Der ligger Sarepta for ham på sine høyder, med sine rykende glasshytter og jernstøperier, for av dette hadde den driftige byen sitt navn.

«Nå, Herre, hvor går veien videre?»

Vær bare stille, Elia, ha tålmodighet! Herren har allerede vært her og brakt alt i orden for deg. Elia vandrer langsomt fram. Veien fører ham gjennom en skog nær byen. Da blir han tilfeldigvis var bak en busk en fattigkledd kvinne som er opptatt med å sanke sammen noen kvister og litt ved til brensel.

«Det er enken,» lyder det plutselig i hans indre. «Er det enken?» tenker han. Denne ytterst fattige kvinnen som selv synes å være i den største nød, og som sannsynligvis selv går og tigger?

Men, tenker han videre, når det skal være henne som skal forsørge meg, så vil hun også få det jeg behøver. Hva skulle ikke være mulig for ham som ved min bekk i et helt år lot de grådige ravnene bringe meg min føde? Det er jo Guds vis å hjelpe mot all fornuft og forventning, og å frelse ved midler som i og for seg ikke gir håp om noen redning, for at han skal få æren og hans navn bli forherliget.

Slik må Elia ha talt med seg selv. Ja, han har den tillit til sin Herre at han, når han vil, uten møye kan la denne fattige kvinnen fø ham. Guds dyrebare mann har ydmykhet nok til i all enfoldighet å tenke at denne tiggerkvinnens hytte i skogen vel kunne bli hans herberge i tiden som kommer, og han blir slett ikke mismodig av denne tanken.

Han må se hvordan det forholder seg med denne kvinnen. «Hør, kjære kvinne,» roper han, «hent litt vann til meg i en skål, for jeg er tørst etter reisen!»

Kvinnen ser på den fremmede, lar så veden ligge i krattet og skynder seg ufortøvd til byen for å hente det han ba om. Elia stusser; den hedenske kvinnens tjenestevillighet overrasker ham på gledelig vis, og han kunne nesten sverge på det: «Det er enken.» Han tror han trygt kan be om enda mer av henne, og roper etter henne: «Ta også med et stykke brød til meg!»

Men disse ordene rev opp alle den arme kvinnens sår som hun bar på i det skjulte, for det minnet henne om hennes tunge lodd. Det beklemte og tunge hjertet åpner seg, hun kan ikke lenger holde klagen tilbake, hun må øse ut sin nød for den fremmede:

«Så sant Herren din Gud lever,» sier hun med tårefylte øyne, «jeg eier ikke en brødbit! Jeg har bare en håndfull mel i krukken og litt olje i kruset. Nå går jeg

her og sanker et par stykker ved for å gå hjem og lage det til for meg og sønnen min, så vi kan ete det og så dø.»

Akk, Gud, hvor kummerlig, hjerterørende og gripende lyder hennes tale! Hun har intet brød; bare en håndfull mel i krukken og litt olje i kruset er alt hun eier. Av det vil hun bake en kake til seg og sin sønn, og deretter vil hun legge seg ned og vente på sultedøden. Å, det lyder så sårt og bedrøvelig at det kan drive tårer fram i øynene.

Nå, Elia, hva sier du? Tror du fremdeles at det er enken?

Ja, det gjør han; han er forvisset om at det er hun. Av hennes ord har han tydelig sett at hun er en enke, for hun talte bare om seg selv og sin sønn, men ikke om sin mann. Kvinnens store armod vekker ingen betenkeligheter hos ham. «Er hun enken,» tenker han, «så vil Gud nok sørge for resten.»

Og hva er det for en tale: «Så sant Herren din Gud lever»? Hvilken uvant, søt klang på dette fremmede stedet, i dette hedningelandet! Hun kjenner Herren; hun ærer altså den levende Gud i det skjulte.

Hun er en rose midt blant tornene, en skjult due i klippesprekkene, en omvendt sjel, en av de få blant hedningene som Herrens ord også har nådd fram til.

Hvilken lykkelig oppdagelse! Hvem kan beskrive vår profets glede? En søster i dette Mesjeks land! Og hva sier hun? «Så sant Herren din Gud lever.» Herren *din* Gud!

«Hvordan vet hun at også jeg er den levende Guds tjener? Hvem fortalte henne det?» Hvilken underfull, guddommelig føring av den evige morskjærlighet! Å, herlige møte, dyrebare bekjentskap!

Ja, nå forstår Elia hvorfor hun så raskt sto opp og løp av sted da han ba henne om vann. Nå forstår han hvorfor hun betraktet ham så forunderlig vennlig og fortrolig; nå er det ikke lenger en gåte for ham hvorfor hun straks åpnet hele sitt hjerte for ham, og hvorfor det gjorde henne så usigelig vondt at hun bare hadde en håndfull mel i krukken og litt olje i kruset.

Ja, ja, det er enken, nå vet han det.

Og selv om det ikke står uttrykkelig i fortellingen, tilføyer vi uten betenkelighet: «Og Elia gikk avsides inn i skogen, bøyde sine knær mot jorden, gråt høyt av glede og takknemlighet og av forundring over Guds veier, og kunne ikke tale for gråt og indre bevegelse.»

Ja, den som har erfart hva det vil si å være fordrevet til en fremmed egn, hvor veiene som fører til Sion, ligger øde, og å befinne seg i en krets av verdens barn og ved Babylons elver, han vet også hvor salig og kostbart det er når han midt i den øde egnen uventet treffer en landsmann fra Galilea, en bror eller en søster i Herren.

Det er en usigelig glede; og om det så bare var én, synes det ham likevel som om ørkenen straks begynner å blomstre og engen smykkes med liljer. I slike tilfeller kommer det for dagen at det ikke står så dårlig til med de gjenfødtes kjærlighet som en mang en gang tenker. Den kjærligheten som Herren taler om når han sier: «Av dette skal alle kjenne at dere er mine disipler, om dere har kjærlighet til hverandre», er virkelig i dem.

Den kan nok stundom skjule seg, men den er likevel til stede og åpenbarer seg snart under de ene, snart under de andre omstendigheter. Og Elias glede nytes ennå den dag i dag i verden. Gud være lovet, også vi kan være forvisset om at vår kjære Gud overalt, selv der hvor leiekarer og ulver vokter hjordene, har sine får og skjulte duer. Og ofte bærer de får som går på magert beite, den fineste ull; og underlig er det hvordan Guds barn finner hverandre.

Da Elia nå visste at dette var den enken Gud hadde talt til ham om, nølte han ikke lenger med å trøste henne så mye han maktet. Gud bød ham det.

«Frykt ikke!» ropte han til henne. «Vær bare helt stille og ved godt mot! Du dør ikke, og din sønn dør ikke, og jeg heller ikke. Gå hjem og lag det til, som du har sagt.

Men,» tilføyde han, «lag bare først et lite brød til meg av det og kom ut til meg med det! Siden kan du lage til noe for deg og sønnen din.»

Men Elia, vil vel den dråpen olje og den håndfullen mel strekke til for tre kaker?

«Ja visst, til tre tusen om det trengs,» tenker Elia, «for nå vil Herren male, bake og stelle i stand for oss.» Først et lite brød til meg, og så til dere.

Den arme enken måtte stusse over disse ordene. Kjære Gud, måtte hun tenke, hvordan skal jeg kunne skaffe tre kaker av mitt forråd? Men da vår kjære Gud så at prøvelsen ennå var større enn hennes tro maktet, lot han profeten rope til henne: «Så sier Herren: Melkrukken skal ikke bli tom og oljekruset ikke mangle olje helt til den dagen Herren sender regn over jorden.»

Nå ble det straks lettere for henne å tro. Med friskt mot gikk hun og gjorde som Elia hadde sagt, og forrådet rakk virkelig til tre kaker. Elia åt, og hun likså, og hennes hus; og slik ble alle hjulpet på den mest underfulle og herlige måte. Lykkelig er den som vandrer troens vei!

Se, nå sitter Guds mann i den ensomme hytten, ikke langt fra havbredden, for ifølge et gammelt sagn skal den fattige enkens lille hus ha stått der.

Der bor han nå vel tilfreds, og hele huset gleder seg med ham, ikke bare for de timelige gavers skyld, men enda mer for de åndelige. Israel har tapt ham, en fattig tiggerkvinne har vunnet ham.

Men slik går det til sist med et folk som ikke vil omvende seg til Herren og reise seg, hvor mye det enn blir forkynt for dem. Brødet blir tatt fra dem og gitt til hundene som vansmekter utenfor.

Om dette advarer også Herren Jesus når han sier: «Sannelig sier jeg dere: Det var mange enker i Israel i Elias dager, den gang himmelen var lukket i tre år og seks måneder. Men ikke til noen av dem ble Elia sendt, bare til en enke i Sarepta i Sidons land.» (*Luk* 4,25 *f.*)

Der sitter han nå vel tilfreds sammen med hele huset. All nød er forsvunnet. Melet i krukken blir ikke oppbrukt, og oljekruset fylles alltid på ny av seg selv, alt etter Herrens løfte.

Det åndelige bord blir også alltid dekket på ny. Å, som den arme kvinnen gleder seg over at hun slik hver dag kan sitte ved denne vise, fromme mannens føtter for å motta undervisning om de himmelske ting! Og hvor gjerne åpner ikke Elia sin munn for denne elskelige, hjertelige og enfoldige søstersjel.

De ber sammen om den lovede Messias og hans komme, og stemmer nå og da i en åndelig sang til Herrens ære. Tiden blir dem aldri lang, og Guds engler kunne glede seg over en slik liten kirke i ørkenen og skue ned på den med fryd.

Se, se, kjære brødre, det er utgangen og enden på en vei som begynte i et så dypt mørke. Slik fører Gud sine barn, både i det legemlige og i det åndelige, alltid til det herligste mål.

«Og han gikk,» heter det om Elia. Herlig vitnesbyrd!

La det også kunne sies om dere, hvor enn Herren måtte kalle dere: «Han gikk.» Gå bare, selv om gangen er tung. Dra av sted frimodige i troen, vær stille, vent; i beskuelsen skal dere ende, på den ene eller den andre måten.

Og den som nå på Guds ord har lagt ut fra land med sitt livsskip og for tiden krysser omkring på det åpne hav, han må ikke beve, men kaste sitt anker på Guds trofasthets grunn og på hans evige løfters klippe.

La ham være ved godt mot og si med den kongelige sanger: «Hvorfor er du nedbøyd, min sjel? Hvorfor bruser du i meg? Sett ditt håp til Gud! Jeg skal ennå prise ham, mitt åsyns frelse og min Gud.»

IV. Oppvekkelsen i Sarepta

Blant de innretninger som den kjære Gud har utstyrt sin vingård på jorden med, nevnes også en vinpresse. (*Matt* 21,33)

Forstår man forkynnerembetet som denne pressen, er Guds ord vinstokkens frukt, mens Ånden i bokstaven er selve mosten. Utleggelsen er da vinpressens verk. Alle våre prekener skal være et slikt verk, og intet annet.

Det er de falske profeter som gjør seg selv til vinstokk; de vil ikke sanke og presse, men heller frembringe noe av sitt eget.

Guds ords druer har skall av malm og jern for de uinnvidde. Ingen menneskelig kunst, heller ikke de klokes og forstandiges innsikt, kan trenge inn til deres saft.

Kun Én trår vinpressen alene. Om ikke han presser druene i sitt beger, vil vinen aldri kunne vederkvege deg. Den som har Kristi Ånd, har hos seg den rette vinpresser, som fører ham inn i Skriften som i en vinkjeller.

Av det guddommelige ords minste bær presser han ofte ut hele strømmer av vederkvegelse. Slik gjør han sjelen drukken av den dryppende most fra Engedis hager.

Likevel kunne man ved vinpressen i Guds vingård også forstå korsets presse. Den står sannelig ikke stille i Israel verken dag eller natt, og den presser hjertet i stedet for druer. Denne pressen er bestemt til å skjenke oss ren vin, til å knuse egenrettferdighetens skall og bringe oss til å smake vår skjulte fordervelses eddiksure most.

Ingensteds erfarer man bedre hvilken trassig og forsagt ting vårt hjerte er, enn nettopp under trengselspressens trykk. Her ser man hvilket ormebol av opprørske tanker og lyster mot den evige Majestet som ligger skjult i vårt vesens innerste. Pressen knuser de fromme så de blir til arme syndere, den forvandler rike til tiggere og fører nådehungrige folk, som sukker, til korset.

En gavnlig vinpresse. Vi skal i dag se den i virksomhet i Sarepta.

1 Kong 17,17–24

> Men en tid etter hendte det at sønnen til konen som eide huset, ble syk, og sykdommen ble så svær at det til slutt ikke var livspust i ham. Da sa hun til Elia: Hva har jeg med deg å gjøre, du Guds mann? Du er kommet til meg for å minne meg om min synd og la sønnen min dø. Han svarte henne: Gi meg sønnen din! Så tok han ham fra hennes fang og bar ham opp på loftsrommet, hvor han bodde. Og han la ham på sengen sin. Så ropte han til Herren og sa: Herre min

> Gud! Har du da også ført ulykke over denne enken hvor jeg får bo som gjest, så du lar hennes sønn dø? Så strakte han seg tre ganger bortover barnet og ropte til Herren og sa: Herre min Gud! La sjelen vende tilbake til dette barnet! Og Herren hørte Elias bønn. Barnets sjel vendte tilbake, så det ble levende igjen. Elia tok barnet og bar det ned fra det øverste rommet i huset, og ga det til moren. Og han sa: Se, sønnen din lever. Da sa kvinnen til Elia: Nå vet jeg at du er en Guds mann, og at Herrens ord i din munn er sannhet.

Atter en ny gudførelse! Atter en av disse veier som vel er underfulle, mørke og skjulte, men som like fullt bare er godhet og sannhet.

Det vi her er vitne til, er et angrep fra en stor erobrers side. En festning, hvor de ytre forsvarsverkene allerede er revet, skal nå stormes og vinnes fullstendig. Og denne festningen er hjertet til enken i Sarepta. Det er hensikten.

Kom da, og la oss glede hjerte og øye ved den underbare Guds gjerninger og deres herlige utfall.

Vi skal betrakte: *Det guddommelige angrep, den tilkjempede seier og hvilen etter stormen*.

Det guddommelige angrep

Hvor finner vi vår profet i dag? Vi finner ham der vi sist forlot ham: oppe i landet ved sjøen, i enkens ensomme og fredelige hytte i Sarepta. Han har holdt det godt ut der, ikke sant? Ja, ikke bare i uker, men allerede i mange måneder har han levd i denne stille ensomhet.

Det har vært en behagelig tid, et fornøyd liv, som flyter klart og rent av sted som en bekk uten fosser og virvler. Et liv delt mellom sang og bønn, mellom krydrede samtaler og kjærlige meddelelser, mellom betraktning av Guds ord og beskuelse av Guds gjerninger i naturen, og daglig på ny kronet med beviser på Herrens vennlighet og nåde.

Nå er jeg forvisset om at mange blant oss ville ha skammet seg over et slikt uvirksomt og rolig liv, der man bare tar imot og nyter. Man ville bebreidet seg selv, og så snart som mulig oppsøkt arbeidets og virksomhetens skueplass igjen.

Men Elia led ikke av en slik «virkesyke». Han hadde for lengst oppgitt troen på at det ligger noen som helst verdi eller fortjenstfull kraft i menneskets eget arbeid og strev; han anså en slik tanke som en flau og tåpelig innbilning.

Han visste at alt et menneske kan motta fra Guds hånd, er hans ubetingede nådes rene gave. Det er på ingen måte knyttet til noen fortjenstfull medvirkning fra vår side. Slik overlot han helt til Herren om han ville anvise ham hans nådes arvedel i landet Gosen, under oliventreet og vinstokken, eller i ørkenen under de vaiende kampfanene, på den sure svettes og møyes vei.

«Som min Gud vil», var hans motto. Kalte Gud ham til arbeid og strid, så var han på plass. Men dersom Herren innesluttet ham i den rolige havn, slik som i Sarepta, så tenkte han, fjernt fra all forfengelig egenvirksomhet, med salmisten: «Forgjeves står dere tidlig opp … Det samme gir han sin venn mens han sover.»

Slik fikk Elia overhodet ingen samvittighetsnag eller betenkeligheter over sine gode dager i Sarepta. Han visste at Herren for tiden hadde bestemt det slik. Han var inderlig fri og glad, og full av takknemlighet som et uskyldig barn.

Akk, om vi alle var som barn!

Den blant dere som befinner seg i samme stilling som Elia, må tenke at Herren har vist ham til Sarepta for at han med glede skal tjene ham i stillheten.

Dette gjelder når omstendigheter og forhold hindrer en fra å tre inn på den ytre virksomhetens skueplass eller å gjøre seg fortjent ved «bedrifter», som man sier. Det kan skyldes svakhet eller alderdom, mangel på anledning eller gaver, eller mangel på anseelse eller midler. Det kan også skyldes ringe kår eller enkens stand, eller hva det ellers måtte være.

I slike stunder må man ikke fylle sitt sinn med forgjeves skrupler og unyttige betenkeligheter, men med takk til Gud være tilfreds med det stille liv.

Den iblant oss som sitter i Herren Jesu fang og kun føler hans kjærtegnende hånd i stedet for det tuktende ris; den som nyter den salighet som det står skrevet om: «Salig er den som får sitte til bords i Guds rike!» (*Luk* 14,15), og føler sitt hjerte drukkent av hans hus' rike goder, han skal bare være drukken og glede seg stort i Herren!

Han skal ikke ha dårlig samvittighet for denne bestandige gleden. Han skal heller ikke føle bekymring eller uro over at han er så fri for kamper, tvil, mørke timer og anfektelser, mens andre brødre ligger stønnende i støvet.

Enda mindre skal han på egen hånd trakte etter å arbeide seg inn i slike mørke tanker og kamper, som om de nødvendigvis hørte med for å være en kristen og ha en forsonet Gud. Det ville være en tåpelig tanke, utsprunget av den gamle naturs selvrettferdige innbilskhet.

Bli i Sarepta, kjære sjel, så lenge det behager Gud. Gled deg fordi brudgommen er hos deg; når han en gang blir tatt fra deg, kommer fastetiden av seg selv.

Gjør som Sjulammit i Høysangen: Når Herren sang klagesanger for henne, så gråt hun. Men når det ble spilt fløyte for henne, så danset hun. Og når Herren førte henne inn i vinkjelleren, så gikk hun med ham uten betenkeligheter. Hun la ikke an på å tvinge fram kunstige tårer, men sang glad:

«Å sitte i hans skygge er min lyst, hans frukt er søt for min gane. Han har ført meg til vinhuset, og hans banner over meg er kjærlighet. Styrk meg med druekaker, forfrisk meg med epler!» (*Høy* 2,3–5)

Løp du bare omkring på fjellene fulle av velluktende urter så lenge din hyrde tillater det, og vær ikke bekymret. Han vil i sin tid sørge for at det ikke mangler på det nødvendige kors og de nødvendige kamper.

Summa summarum: Det er like bakvendt og egenrådig å ville gjøre en hverdag ut av den sabbat Herren skjenker oss, som det er bakvendt å ville forvandle den hverdag han foreskriver oss, egenrådig til en sabbat.

Ikke sant, kjære brødre, det var rett skjønt og behagelig i den fattige enkens hytte, med oljekruset og melkrukken som vi nylig har undret oss over.

Akk se, der kom nå den kjære Gud hver natt til Sarepta og fylte krus og krukke, enda han har tusen verdener å regjere og alltid har hendene fulle. Når folkene stod opp om morgenen, var de blitt velsignet under søvnen, endog før de hadde fått tid til å si: «Gi oss i dag vårt daglige brød.»

Hvor moderlig og nådig sørger ikke Herren for sine barn! Hvor nedlatende er ikke den kjære Herre, at hans omsorg strekker seg helt til potter og flasker i våre kjøkken og skap. Og han er den samme i dag som i går og til evig tid.

Det han gjorde i Sarepta, erfarer ennå daglig tusenvis, om enn i en annen skikkelse og på en annen måte. Åndelig talt erfarer alle Guds barn det som i det timelige skjedde med enken: Hvor stor nøden enn er, blir melkrukken deres likevel ikke tom, og oljekruset mangler ikke olje. Han sørger for, kjære sjel, at din tro ikke slukkes.

Ikke slukkes, merk deg det vel!

Det står ikke skrevet at det ble brakt hele sekker med mel i huset til enken, eller at hennes oljekrus fløt over. «Melkrukken ble ikke tom», heter det. Hun fikk daglig akkurat så mye hun behøvde, og det manglet aldri olje.

Slik vil du kanskje heller ikke motta en slik overflod av troens frimodighet at du kan juble i ildovnen; en slik overflod ville kanskje ikke engang være deg gavnlig. Men vær forsikret om at din tro ikke skal opphøre. For det har din medlidende yppersteprest bedt for deg, slik han en gang ba for sin Simon.

Han vil gi deg nok tålmodighet, daglig på ny, slik at du nok iblant kan tvile og synke, men aldri fortvile og gå til grunne. En from mann sier det så skjønt og sant: «Jeg har nettopp så mye tålmodighet til å vente som lampen trenger av olje, inntil dagen bryter fram og morgenstjernen går opp.»

Det var, som vi vet, sannelig en behagelig og lykkelig stilling Elia og den gudfryktige enken i Sarepta befant seg i. Men det pleier sjelden å være godt for mennesket at dets liv lenge rinner hen på samme vis og dreier seg i den samme krets.

Langvarig glede gjør oss overmodige og lar oss glemme vår egen armod. Å nyte fred lenge fører oss lett bort fra den rike manns dørstokk og tar tiggerstaven ut av våre hender. Lang hvile til hellig beskuelse og betraktning gir lett anledning til at man betrakter seg selv med velbehag.

Lange fester og høytidsdager gjør gjerne den gamle Adam «from». Slik er det uforandrede og uavbrutte i lengden som regel ikke tjenlig for mennesket.

Dette vet den kjære Gud inderlig vel, og derfor sørger han for at det ikke mangler på avveksling i hans kjære barns liv. Som noen har bemerket: Han pleier å helle dem fra et kar til et annet. Dette gjør han for at de ikke skal sette for mye berme, og umerket bli sure og illeluktende et eller annet sted.

Denne omhellingen stod nå også for tur for vår kjære familie i Sarepta. «Hvorfor?» Det var Gud bekjent. På den behagelige vindstille fulgte storm; på den deilige svalheten fulgte brennende hete.

I de skjønneste, behageligste dager, og under de mest vederkvegende erfaringer av Guds kjærlige nærvær, la det seg ganske uventet en tung sky over den fredelige hytten.

Akk, enkens lille sønn, hennes eneste barn, begynte å klage. Han var blitt moren dobbelt dyrebar etter at han for annen gang var blitt henne skjenket ved den underfulle redningen fra hungersdøden. Men nå ble hans tilstand for hver time mer betenkelig. Sykdommen ble hard, såre svær og farlig. Den stakkars morens nød steg til det høyeste, men hennes tårer fant ingen bønnhørelse.

Akk, etter få dager var det lykkeligste hus forvandlet til et sted for jammer og sorg. Morens lyst og håp, hennes kjæreste på jorden, den dyrebare sønnen, lå på båren, blek og kald. Det var ikke lenger livspust i ham; Gud hadde tatt hans sjel bort.

Se, dette var det guddommelige angrepet på hennes hjerte. Hvor hardt, tilsynelatende hardt! Og likevel var det bare barmhjertighet i det; den kjære Gud mente det så vel med dette bitre legemiddelet.

Men mens trengselen står på, synes den oss ikke å være til glede, men til sorg. Hva som siden følger etter, vil historien lære oss.

Den tilkjempede seier

Hvorfor nå denne tunge hjemsøkelse? Ja, hvorfor? Skal dere da alltid vite det på håret? Hvem er vel vi, at vi med største nøyaktighet skulle utlegge og tolke alle Herrens førelser?

Vet dere ikke at Herrens veier kalles underlige, uransakelige og skjulte? Derfor skal vi ikke tro at vi alltid kan finne, eller endog bære i lommen, nøkkelen til hans gjerninger og hans fremgangsmåte med sine barn. Vi skal heller ikke for iherdig sette oss i hodet at vi til minste detalj skal utgrunne hensiktene med hans ledelse.

Vi skal heller la oss nøye med det som står skrevet hos Daniel: «Alle hans gjerninger er sannhet og hans stier er rettferdighet» (*Dan* 4,37). Vi skal vakkert *tro* og sette vår lit til den kjære Gud, selv om han fører oss i mulm og mørke.

Likevel mangler det ikke på glimt av lys i hjemsøkelsen i Sarepta; Guds hensikter lar seg ane.

Det er utvilsomt at denne enken var en gudfryktig kvinne. Men slik det ser ut, var hun gudfryktig kun i samme forstand som det berettes om purpurkremmersken Lydia, om høvedsmannen Kornelius og flere andre før deres egentlige omvendelse og gjenfødelse, at de var gudfryktige mennesker.

Hun kjente den kjære Gud, men dette bekjentskapet var ennå svært ensidig og overfladisk. Hun stod i en viss forbindelse med ham, men denne forbindelsen hvilte ennå ikke på den rette grunnvoll: det lovede Lammets blod.

Hun tjente Herren, men mer på Martas vis enn på Marias. Hun mente hun måtte bringe Herren noe, i motsetning til Maria, som satt ved Herrens føtter med tomme hender og åpent hjerte, kun mottakende og mottakelig.

Hun kjente Guds vennlighet og kjærlighet, men ennå ikke hans nåde. Dette var fordi hun ennå ikke kjente sin egen syndighet og sitt hjertes uverdighet.

Hun følte glede og forundring over de mange velsignelsene og velgjerningene Herren ga henne. Disse følelsene var nok mer naturlige enn åndelige, men hun regnet dem altfor trygt for frukter av det himmelske sinn som Gud krever. Dette stanset henne kanskje på selverkjennelsens vei, og strødde sand i øynene hennes når det gjaldt hennes egentlige og sanne tilstand.

Saken var at hun var kommet i et vennskap med Gud uten å vite hvordan: uten en mellommann, uten soning og uten et sønderknust hjerte. Et slikt vennskap har ingen realitet; det eksisterer kun i vår egen tanke, og hviler mer på innbilning og selvbedrag enn på sannhet.

Skulle den kjære enken ikke gå glipp av himmelen tross sin gudfryktighet, og ikke til slutt strande og lide skipbrudd med sin arme sjel tross all sin sang, bønn og tro, så måtte Den Hellige Ånd hjelpe henne videre. Hun hadde allerede lenge stått under hans forberedende arbeid. Nå måtte han først og fremst gi henne den innsikt at Guds kjærlighet er nåde, ufortjent nåde, for en annens fortjenestes skyld.

Men hvordan kunne denne gavnlige og ydmykende innsikten finne vei til henne, hvordan kunne den slå rot og bli levende i henne, uten at hun først hadde erkjent sin syndige tilstand, som trengte til nåde? At hun fikk denne erkjennelsen, var nå den evige barmhjertighets nærmeste sak.

Ja, hva skjer nå? Vi vet det allerede: Det skjer en dobbel hjemsøkelse. To usynlige gjester trenger inn: Herren og Ånden.

Den ene hjemsøker enkens hus, den andre hjemsøker hennes hjerte. Den ene sender ulykken, den andre utlegger den. Den ene dreper gutten, og den andre sier hvorfor. Den ene griper tak, mens den andre roper til enken så det går gjennom marg og bein: «Kvinne, dette er dommen for din synd.»

Og kvinnen hører det, vrir hendene og roper:

«Elia, du Guds mann, hva har jeg med deg å gjøre? Du er kommet til meg for å minne meg om min synd og la sønnen min dø.»

Se, der er et fullstendig, et totalt nederlag. «Du er kommet til meg for å minne meg om min synd.» Hun mente at Gud først nå hadde sett inn i hennes hjerte, og det er nettopp den rette følelsen.

Slik er det fatt med den som ved Den Hellige Ånds lys begynner å oppdage sitt eget hjertes gjørmegrop. Da føler han det som om Guds åpne øye svever stirrende og ubevegelig over hans sjel. Og akk, det svever som en stikkende middagssol, som en skrekkelig lysende, fortærende ildslue over sjelen hans.

Da vil man skjule sin nakenhet, men det store øyet trenger gjennom alle forheng og dekker. Man vil dekke sin skam med fikenblader av alle slags unnskyldninger, men blikket blir til ild som fortærer bladene. Da skraper man sammen sine dyder og binder dem i en bunt for å forsone dette øyet, men dydene blir svarte under de brennende strålene og blir til synd sammen med de andre syndene.

Man vil flykte og adsprede seg, men, store Gud, det forferdelige øyet følger med. Hvor vi går og står, ser det oss inn i ansiktet. Det står over sengen når vi legger oss til hvile, og betrakter oss i drømmene når vi sover.

Det unner oss ingen ro i vårt ensomme kammer. I verdens larm blir vi plutselig stumme og bleke, som Belsasar ved sitt gjestebud; det store øyet viser seg igjen. Roen er borte, gleden utslukket, og sjelen er som jaget av hunder, på flukt og sky. Ingen fred her og ingen fred der. Overalt er øyet, det fryktelige øyet, og overalt høres det tordnende ropet: «Adam, hvor er du?»

Noe slikt erfarte også vår enke. Og hva sa hun i sin hjertens angst til Elia?

«Du Guds mann», ropte hun, «hva har jeg med deg å gjøre? Du er kommet til meg for å minne meg om min synd og la sønnen min dø.»

Det er nok en besynderlig og tåpelig tale, men som hjertets og følelsens språk har den stor betydning. Hun vil si: «Hvorfor er du kommet til meg? Det er fordi

du er her, at Gud har tenkt på mine synder. For du er en from mann, og jeg og mitt hus var ikke verdige til å gi deg herberge. Derfor måtte Gud straffe oss, fordi vi var så frekke og omgikk deg så fortrolig, som om vi var dine likemenn.

Ja, Elia, det er du som har brakt dette inn i huset mitt. Den kjære Gud ville ikke ha lagt så nøye merke til meg, en ubetydelig orm, om han ikke hadde funnet meg i ditt selskap, om ikke ditt opphold hos meg hadde gjort ham oppmerksom på meg.

Akk, hvorfor måtte du komme til meg? Da han sammenlignet meg med deg, så den kjære Gud først for alvor hvor dårlig jeg er. Og han var ikke kommet så nær meg, arme synderinne, om du ikke hadde tatt ham med inn i hytten min, for han er alltid hos deg.»

Noe slikt ville hun si. Å, for noen dåraktige tanker! Og likevel må Guds engler i ett og samme åndedrag både ha grått av glede og ledd av glede over dem. O hellige enfold! Det er så vakkert og rørende. Visst er det dårskap i tankene, men for en sannhet i følelsen, for en selvfornektelse og for en ydmykhet det er i denne dårskapen! Guds hensikt er oppnådd; seieren er vunnet.

Hvilen etter stormen

Se, der sitter nå den arme moren. For et syn av jammer og elendighet! Den arme, arme kvinnen! Hun holder sin døde sønn i armene, som om hun vil varme opp de stive lemmene mot sitt eget hjerte. Hun gråter blodige tårer og vrir hendene, snart over sønnens død, snart over sine mange blodrøde synder. Hun vet ikke lenger hvilket sår som brenner verst i hjertet. For en forferdelig tilstand!

Profeten sitter rett overfor henne. Han har nok også bleknet, og hans øyne har vært våte av inderlig medlidenhet og medynk. Men han ante hva denne hjemsøkelsen siktet mot.

Knapt hadde han sett at Guds barmhjertige hensikt var nådd, før han skyndte seg å stanse stormen. Han reiste seg og gikk med faste skritt og et rolig ansikt, som varslet godt, bort til moren og sa: «Gi meg sønnen din!»

Profetens bestemthet, dette faste «Gi meg sønnen din!», må ha gjort et forunderlig inntrykk på den arme moren. En klar stråle av håp må ha lynt gjennom nattemørket i hennes sjel. Men Elia, vil du også kunne innfri de forhåpningene du vekker?

Elia er sikker i sin sak. Han tar liket ut av morens favn, iler frimodig opp trappen til kammeret der han bodde, legger liket i sin egen seng og lukker døren. Der bøyer han sine knær og tar fatt på å be og forhandle med Herren.

Og hør, hør! For en bønn han trer fram for Herren med! Det er en bønn som sikkert ikke ville sluppet unna kritikk, klander og fordømmelse fra vår visdom, om vi hørte den fra noen annens munn enn profeten Elias:

«Herre min Gud! Har du da også ført ulykke over denne enken hvor jeg får bo som gjest, så du lar hennes sønn dø?»

Hvordan, Elia? Du taler om at den levende Gud har ført ulykke over noen? Med et slikt spørsmål, ja, med en slik klage våger du å tre fram for hans trone?

Ja, Elia våger det. Slik er det i hans sinn. Han taler rett fra hjertet uten skrupler eller betenkeligheter. Taler han tåpelig, så gjør han det i enfold. Og om

han feiler i troen og omgås Gud altfor fortrolig, så gjør han det fordi Lammets blod og Guds løfter gir ham mot. Vi må ikke sette oss til doms over ham. Herren liker bønnen hans så godt.

Det er som om Elia sier: «Herre, ville du virkelig ta livet av sønnen hennes? Nei, det er umulig. Du ville bare føre moren til bot gjennom korset, og det har du lykkes med, Herre. Skal barnet da forbli i døden? Nei, kjære Herre. Se i nåde til enken og husk at jeg er gjest hos henne. Hun har gjort meg mye godt, og jeg vil gjerne lønne henne for det. Betal du for meg, for jeg er fattig og har ingenting. Og akk, tenk også på at jeg er din profet. Blir jeg spottet, så blir også du det. Gjør nå det jeg ber om, så ditt navn kan bli helliget og din pris øke på jorden. Nei, Herre min Gud, det var ikke din hensikt å ta sønnen fra enken som jeg er gjest hos.»

Da han hadde talt slik med Herren, reiste han seg, kastet seg over det døde barnet og strakte seg ut over det tre ganger, som om han ville si: «Jeg slipper ikke barnet; jeg og gutten blir sammen, enten slik at du gjør ham levende, eller at du også dreper meg. For altfor mye står på spill: din ære og redningen for den stakkars moren, som ellers ville bli slukt av fortvilelsen.»

Mens han slik kastet seg over barnet gang på gang, ropte han med en inderlighet som kunne beveget himmel og jord:

«Herre min Gud! La sjelen vende tilbake til dette barnet!»

Han ba helt bestemt, helt ubetinget, uten å tilføye «skje ikke min, men din vilje». Og hva fulgte så på denne dristige bønnen? Herren hørte Elias bønn og gjorde det han ba om.

Ikke sant, dette velter rent våre teorier og læresetninger om hvilken bønn som kan vente bønnhørelse?

Her hadde vi en ubetinget bønn, en bønn om noe timelig, en bønn om et underverk, en bønn uten begrensning, uten dette tillegget: «Ikke min, men din vilje skje», og Herren hører den. Ja, den kjære Gud binder seg ikke til våre læresetninger, og han lar seg ikke snøre inn i regler.

Det Elia erfarte i Sarepta, det samme erfarte en gang doktor Luther i Wittenberg. Hans venn Myconius lå på dødsleiet og skrev et avskjedsbrev til ham.

Da Luther hadde lest brevet, falt han straks på kne og begynte å be: «Nei, Herre min Gud, vår bror Myconius må du ennå ikke ta til deg; ditt rike kan ennå ikke unnvære ham. Amen.» Da han hadde bedt, sto han opp og skrev til den syke broren: «Det er ingen nød, kjære Myconius, Herren vil ikke la meg høre at du er død. Du skal og må ikke dø. Amen.»

Disse ordene gjorde et mektig inntrykk på den syke Myconius' hjerte og rystet ham slik at det gikk hull på lungebyllen hans. Han kom seg. «Jeg har jo skrevet det til deg», svarte Luther da han fikk brevet som underrettet ham om vennens gjenvunne helse.

Det faller meg inn enda en historie, som jeg på grunn av dens enfoldighet og yndighet også må fortelle dere.

En fire år gammel jentes mor ble for en tid siden alvorlig og dødelig syk. Legene hadde gitt henne opp. Da jenta hørte dette, gikk hun inn i et siderom, knelte ned og sa: «Kjære Herre Jesus, gjør moren min frisk igjen!»

Da hun hadde bedt, sa hun, liksom i Guds navn og med så dyp stemme hun klarte: «Ja, mitt kjære barn, det vil jeg gjerne gjøre.» Det var jentas amen. Glad sto hun opp, løp til morens seng og sa: «Mamma, du blir frisk.» Og moren kom seg, og er frisk den dag i dag.

Betyr dette at også jeg, i ytre anliggender, kan be ubetinget uten tillegget «ikke min, men din vilje skje», og håpe på bønnhørelse?

Nei, du tør ikke gjøre det, for du kan jo ennå spørre og tvile. Men dersom du drives av Ånden til å be slik, uten tvil og uten skrupler, på barnlig vis i hjertelig enfold, med fotfeste på den rette grunnvoll og i god tro, så bare be! Ingen må sette seg til doms over deg; Gud hører det så gjerne.

«Herre min Gud! Herre min Gud!» ropte Elia der oppe i kammeret. «La sjelen vende tilbake til dette barnet!»

Ja, ja, ropte Herren, ja, amen, la det skje! Og barnets sjel kom tilbake fra den usynlige verden. Barnet begynte å puste, reiste seg opp og forlot dødsleiet.

Og Elia, dere kan lett tenke dere med hvilken følelse, tok barnet og bar det ned fra loftsrommet. Han ga det til moren og sa, kort og godt, slik hans måte var:

«Se, sønnen din lever.»

Resten overlot han til Den Hellige Ånd å si henne.

Hva skal jeg nå si dere om vår kjære enkes følelser? Hun ser himmelen åpen, og det er ikke i sønnen, som nå atter lå levende i hennes armer. Å nei, det er et helt annet sted. Sønnen kan hun ennå ikke tenke på.

«Elia», roper hun med usigelig glede, «Elia, nå vet jeg at du er en Guds mann, og at Herrens ord i din munn er sannhet.»

Herrens ord? Hvilket ord fra Herren var det Elia hadde talt til henne? Å, det kan man vel tenke seg. Her ved fortellingens slutt finner vi enda en ny nøkkel til hele historien.

Det er tydelig at Elia, i de dagene de hadde vært sammen, hadde talt noe til henne som hun ennå ikke hadde maktet å innse eller tro. Det er ikke vanskelig å gjette hva det må ha vært.

Elia hadde nok snart sett at kvinnen, tross all sin gudfryktighet, ennå var langt fra å stå på den rette grunnvoll. Uten tvil hadde han brukt de rolige dagene i Sarepta til å gjøre henne kjent med Guds rådslutning om synderes frelse: med læren om den lovede Messias, om hans blod og fortjeneste, om nødvendigheten av å tro på ham, og om andre ting som hører med til dette.

For henne hadde dette virket som besynderlige og gåtefulle ting. Hun visste ikke å verdsette dem, men skjøv dem til side fordi hennes sjel ennå ikke følte trang til det.

Denne trangen til en mellommann og forsoning var nå våknet med makt i hennes hjerte. Under trengselens press var hun blitt bevisst sin egen syndige og fordømmelsesverdige tilstand.

Elias forkynnelse om korset og om syndenes forlatelse i den lovede mellommanns fortjeneste var nå blitt den mest uomstøtelige, guddommelige sannhet for henne. Det var underet som gjorde det, for ved det hadde Gud på ny stadfestet at Elia var hans profet og herold. Slik kunne hun av hele sitt hjerte overgi seg til denne sannheten, glede seg og la seg trøste av den.

Nettopp denne nye troen, denne nye tilliten, denne nye gleden og saligheten i håpet, uttrykte hun i disse ordene: «Nå vet jeg at du er en Guds mann, og at Herrens ord i din munn er sannhet. Jeg vet det, jeg føler det, jeg ser det, jeg smaker det. Ja, dyrebare sannhet!»

Hun sto nå på en helt annen grunnvoll. Fra å være «gudfryktig» var hun blitt et Guds barn.

I det øyeblikket Elia sa til henne: «Se, sønnen din lever», kunne hennes hjerte si noe enda større: «Ja, min forløser lever!» Det var hvilen etter stormen.

Vårt naturlige jeg, kjødet født av kjød, ligger under fordømmelse og dødens dom. All møye som brukes på å foredle eller flikke på det gamle mennesket, er bortkastet.

Hvor vakkert det enn smykker seg, og hvor gudfryktig det enn gråter over seg selv, forblir det en forbannelse for Herren. Det finnes ingen skånsel eller barmhjertighet for det i Guds hjerte. «Adam, hvor er du?» er den eneste hilsen det får fra *den* munn som taler med tordenrøst.

Denne Akab skal steines! Under øksen og på korset med ham! Ved siden av dette forhatte Edom er en Jakob lovet, for at barna i ditt morsliv skal støte mot hverandre, og Jakob skal tråkke ned den falske broren.

Det som frelser fra døden, er ikke at det gamle mennesket blir forbedret eller dannet. Gud ser ikke på formen, men på selve leiren. Han spør ikke etter hvor kunstferdig det er som formes, men etter stoffet og massen.

For ham gjelder ingenting annet enn en ny skapning i Kristus Jesus. Den usleste røver med en gnist av hans ilddåp i hjertet kan sove ved hans barm, mens de som er rene mirakler av selvlaget hellighet, til sin forferdelse må høre at han aldri har kjent dem.

Den kloke byggmesteren som evangeliet anbefaler oss, «gravde dypt ned og la grunnmuren på fjell». Denne byggmesteren er ingen annen enn han som i begynnelsen bredte sine vinger ut over jordens øde og tomhet for å grunnlegge, og formende svevde over vannene.

Det er han som reiser de åndelige bygningene i de utvalgtes hjerter og fullfører dem. Hans spade er skarp; den trenger inn til vårt vesens innerste for å blotte det. Den gjennomskjærer hjerte og nyrer, og ingen synd sitter så skjult i margen at han ikke henter den fram i dagens lys. Han setter sitt redskap i våre skjønneste dyder for også å hente fram den sorte dødskjernen, slangesæden.

Når det ikke lenger er noe igjen vi kan trøste oss med, og gropen er tom, legger han en grunnstein ned i det hule, gledesløse dypet. Han legger en klippe som ikke rokkes: den korsfestede Kristus. På den bygger han vårt håps og våre utsikters bygning, fredens og den evige sabbatshvilens tempelhaller.

Men slik Guds byggmester kom over vår kjære enkes hjerte, slik kommer han også over dere, dere som har begynt å bygge på egen hånd.

Må han gjøre deres byer til en steinhaug og skape noe nytt i landet. Må han grave dypt og legge deres livs grunnvoll på en klippe.

«For ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt, det er Jesus Kristus» (*1 Kor* 3,11).

Han er den steinen som ble forkastet av bygningsmennene, men som nå er blitt hjørnesteinen. Ham være ære nå og til evig tid. Amen!

V. Elia og Obadja

«Han skal vokse, jeg skal avta.» Slik talte Johannes døperen til sine disipler da han til sin store bedrøvelse merket at de satte ham høyere enn Jesus. Med overdreven kjærlighet holdt de fast ved ham, i stedet for nå å slutte seg til ham som er større, han som Johannes bare hadde gått foran som en herold med omvendelsens basun for å berede vei for.

«Å, mine barn,» utbryter han, «hva er det dere gjør? Den som har bruden, er brudgommen, og brudgommen er Kristus. Jeg er bare brudgommens venn. Mitt kall er å forkynne for hans åndelige brud at den elskede kommer, og å vise henne til ham. Når den elskede er kommet, og brud og brudgom er forent, da er min gjerning endt. Da står vennen langt borte og lytter rolig til brudgommen, og gleder seg over deres kjærlighet og forening. Denne min glede er nå blitt fullkommen. Å, mine barn, han skal vokse, jeg skal avta.» (*Joh* 3,30)

Johannes sammenligner sin Herre med det store lyset som skaper dagen, mens han ser seg selv som det lille lyset eller en planet som bare skinner så lenge solen ikke lyser på himmelen. Men siden blekner den; den trekker seg tilbake i skyen, skjuler seg og forsvinner.

Han ville ikke være noe annet enn en slik liten planet, en måne ved lys dag, ja, ikke noe annet. Nå ønsket han bare av sin ytterste kraft å drive alt som omga ham bort fra seg selv og til frelserens føtter og i hans armer. Han ville med glede selv stå forlatt og ikke lenger bety noe, så sant han bare fikk se sine får hvile ved den store hyrdens barm og få del i den frelsen som bare er å finne hos ham. «Jeg skal avta, men han skal vokse.»

Men det var ikke bare døperens mening at han måtte avta i deres øyne når det gjaldt hans *personlige* anseelse. Også med hensyn til mitt *embete*, vil han si, må jeg avta. Johannes' embete var forberedende. Han skulle ved lovens botsforkynnelse berede vei for sjelebrudgommen. Lik Moses skulle han bare være en tuktemester til Kristus, dog med den forskjell at han førte Sinai og Moria sammen, og ledsaget lovens basunstøt med evangeliets søte harpetoner.

At Messias ville komme for å hjelpe og frelse syndere, det visste disiplene. Men mange av dem betraktet saken slik som om den boten de nå gjorde, og det fattige, strenge livet de førte i ørkenen, sammen med fasten, selvfornektelsen og bønnen som Johannes holdt dem til, i seg selv hadde en forsonende kraft. De trodde dette i det minste telte med i vektskålen som en fortjeneste som skulle oppveie syndens vekt og den forbannelsen som fulgte med den.

Men dette var å sammenblande Johannes og Kristus, og på en fullstendig feilaktig måte blande fortjeneste og nåde med hverandre. Disse kjære menneskene hadde ennå ikke sunket så dypt ned i jorden at vannet var steget dem over hodet.

«Nei, nei,» ropte Johannes til dem, «på den måten går det ikke; dere må dø en bedre død, dere må dypere inn i den frie nåden. Jeg skal avta. Alt det jeg har oppfordret dere til, bot, kjødets korsfestelse, faste og bønn, må dere ikke betrakte som midler til forsoning med Gud. Dere må søke den i Jesus, ene og alene i Jesus. Han skal vokse, jeg skal avta.»

I dette utropet fra døperen ligger hele gudsfryktens hemmelighet inneslutet. Spurte noen oss: «Hva skal jeg gjøre for å bli frelst?», så kunne vi svare: «Å, venn, du må avta, og Kristus må vokse, da blir du frelst!» Spurte noen: «Hva består en kristens helliggjørelse i?», hva skulle vi da svare? «Den består i at Kristus vokser, mens du selv avtar.» Ville noen vite hvordan man kunne merke om man gikk framover på frelsens vei, så måtte vi si: «Det kan du merke på at Kristus vokser i dine øyne, mens du selv avtar.»

Av naturen er vi store og Jesus liten; vi er sterke og Jesus svak. Nei, naturen vil ikke ha Jesus som den eneste frelser, som Alfa og Omega. Vi søker kraften i våre egne hender, ikke i hans; lyset i vår egen fornuft, ikke i Guds lys; frelsen i egne fortjenester, ikke i blodbrudgommens fortjenester.

Men så faller uventet den guddommelige opplysningens lynstråle ned i vårt hjerte, som er omgitt av natt og mørke, og med ett er forholdet snudd om. Nå er den sterke plutselig blitt svak, og den svake sterk. Vi ser tydelig rettferdighetens sol folde ut sine vinger som kjempevinger, og vi arme måner blekner, avtar og går litt etter litt til grunne med all vår herlighet og glansen fra våre egne dyder og krefter.

Vi ligger som fattige tiggere og gråter med ansiktet mot jorden foran nådestolen, og hva ville vi ikke gitt for at han, den dyrebare, den eneste, bare med *én* nådedråpe, med *ett* kjærlighetsblikk ville vederkvege vårt fattige hjerte. Da er synderen blitt liten, og Jesus har vokst for hans øyne som en seder.

Nå skulle man tro at den som én gang har gått til grunne i en så inderlig og grundig bot, vel aldri mer i sitt liv ville kunne løfte hodet igjen. Men erfaringen lærer ofte noe annet. Ja, dersom den gamle Adam nå var død i mennesket! Men han lever jo ennå, om enn i sitt blod som en som er korsfestet. Ikke sjelden kommer folk også etter sin omvendelse på slike avveier at man atter må istemme den gamle klagesangen: «Ve, ve, Kristus avtar, men de selv vokser.»

Slik vokser den ene i sine fromme øvelser, den andre i sin tiltakende erkjennelse, denne i sine gjerninger, hin i sine andektige følelser, eller hva det nå måtte være. I dette vokser de, og etter hvert blir de så fromme og hellige at de snart igjen står trygt på egne ben og hviler i sin egen rettferdighet, og på trinnene til nådens trone vokser det gress. Fordi de ikke lenger føler seg så trengende til hjelp, avtar Kristus og hans blod i deres øyne.

Men skal man da ikke vokse i helliggjørelsen? Jo, voks bare som et palmetre, men i din følelse og bevissthet må du bli som isopen på veggen: daglig mindre,

daglig svakere og mer avhengig av en stav utenfra å støtte deg til. Hvis ikke, er ikke veien din den rette. Guds barn *vokser mot sitt hode*.

Se, når du daglig blir ringere og Kristus mer og mer bokstavelig blir ditt alt; når du dag for dag føler deg fattigere og med stadig større lengsel griper etter din ypperstepresters rikdom; når du føler deg stadig mer blottet for sanne dyder, og din mellommanns rettferdighet blir deg stadig mer dyrebar; når du får en stadig dypere innsikt i din fullstendige avmakt og som en stadig ringere tigger ved den rike Herrens dør ber: «Å, Herre, de små hundene eter jo av smulene som faller fra bordet hos deres herrer!», ja, da er denne minkingen en sann vekst, og denne fattigdommen og lammelsen et tegn på at du blir rik og sterk i Gud.

Når et menneske er virkelig åndelig friskt, da avtar han selv, mens Kristus vokser. Og ved hans egen minking blir Kristus ham dag for dag skjønnere, mer uunnværlig og søtere. «Jeg skal avta,» sier Johannes, og uttrykker dermed en nødvendighet. Ja, det går ikke annerledes. Herren fører dem han har kjær, fra det ene nederlaget til det andre. En slik minking, for at Kristus skal vokse, viser dagens fortelling oss i Obadjas eksempel.

> Lang tid deretter, i det tredje året, kom Herrens ord til Elia, og det lød så: Gå og tre fram for Akab, så vil jeg sende regn over jorden. Og Elia gikk av sted for å tre fram for Akab. Men hungersnøden var stor i Samaria. Da kalte Akab på sin slottshøvding Obadja. Obadja var en mann som fryktet Herren meget. Den gang Jesabel utryddet Herrens profeter, hadde Obadja tatt hundre profeter og gjemt dem i to huler, femti mann i hver hule, og forsørget dem med brød og vann. Akab sa til Obadja: Dra gjennom landet til alle kilder og bekker. Kanskje finner vi gress, så vi kan holde liv i hester og muldyr og slipper å slakte noe av buskapen. Så delte de mellom seg landet som de skulle dra igjennom. Akab dro én vei og Obadja en annen. Mens nå Obadja var på veien, fikk han se Elia som kom imot ham. Han kjente ham igjen og falt ned på sitt ansikt og sa: Er det deg, min herre Elia? Han svarte: Ja, det er jeg! Gå og si til din herre: Elia er her! Men Obadja sa: Hva synd har jeg gjort, siden du overgir din tjener i Akabs hånd, så han dreper meg? Så sant Herren din Gud lever: Det finnes ikke det folk eller det rike som min herre ikke har sendt bud til for å få tak i deg. Og når de sa: Han er ikke her!, så lot han dette rike og folk avlegge ed på at de ikke hadde funnet deg. Og nå sier du: Gå og si til din herre: Elia er her! Når jeg nå går fra deg, så går det vel slik at Herrens Ånd rykker deg bort til et sted som jeg ikke vet om. Når jeg så kommer og sier til Akab at du er her, og han så ikke finner deg, da dreper han meg. Og din tjener har fryktet Herren fra ungdommen av! Har ingen fortalt min herre hva jeg gjorde den gang Jesabel drepte Herrens profeter? Da gjemte jeg hundre av Herrens profeter i to huler, femti mann i hver hule, og forsørget dem med brød og vann. Og nå sier du: Gå og si til din herre: Elia er her! Og så dreper han meg. Da sa Elia: Så sant Herren, hærskarenes Gud, lever, han som jeg tjener: I dag skal jeg tre fram for Akab. Så gikk Obadja til Akab og sa det til ham.
>
> 1 Kong 18,1–16

Etter at vi i en tid har bodd sammen med profeten under vinstokken og fikentreet, følger vi ham nå atter ut på det offentlige livets stormfulle scene. Vi ser ham i dag lette anker på et ord fra sin Herre. Det vil ikke vare lenge før hans

livsskip igjen viser seg på det åpne hav, omtumlet av bølger og vinder, kryssende mellom truende klipper og malstrømmer, og opplyst av forbigående lynglimt. I dag ser vi *hvordan Elia drar bort fra Sarepta, hva som samtidig foregikk ved kongehoffet i Samaria, og hvordan Elia og Obadja møtes*.

Elia drar bort fra Sarepta

To år og noen måneder hadde profeten nå vært i Sarepta. En lang tid, sier Skriften. For profeten selv har den nok ikke føltes så lang. Men visstnok var det en lang tid, om man måler den etter den vanlige måten Gud pleier å føre sine barn på.

Det faller bare i de færrestes lodd å ligge for anker i havnen uavbrutt i to år og noen måneder, å ha søndag og blå himmel i to år eller mer, og med unntak av noen raske småskyer være i en tilstand hvor man uforstyrret, uten angrep fra djevelen og verden, smaker, føler og ser Herrens godhet.

Som regel kan vi ikke regne vårt opphold i «Sarepta» i måneder og år, men bare i timer og dager. Kanskje hadde Elia gjerne blitt værende en stund til i Sarepta. Der var det godt å være, og den siste tiden var enda mer behagelig enn den første. For trengselsskyene hadde etterlatt seg mye dugg og velsignelse på denne stille Sions høyde.

Siden den gang hadde enken, som vi vet, blitt helt og fullt hans søster i Herren, ett med ham i ordets dypeste og helligste forstand. Først nå var de blitt ett hjerte i det blødende kjærlighetshjertet som skulle briste på korset for dem begge. Og hvem vet hva som hadde skjedd med gutten som Elia rev ut av døden. Ja, nå må livet for alvor ha begynt.

Da lød det: «Bryt opp og ta avskjed.»

Tidligere, da Elia ved bekken Krit iblant fikk lyst til å dra videre, lød ordet: «Ikke slik, Elia, bli!» Men nå, når han av egen lyst gjerne ville ha blitt værende i Sarepta en stund til, kom Herrens ord til ham: «Gå, Elia, og tre fram for Akab.»

Slik går det alltid tvert imot våre egne ønsker og tilbøyeligheter. Gi bare akt på deres eget liv: alltid tvert imot. Vår egen vilje og våre ønsker er som regel ikke mye verdt. Den kjære Gud vil det bedre for oss enn vi selv gjør. Derfor burde vi bare overlate til ham å tegne og utføre planen for livene våre, i tillit til at han ikke skuffer noen. For Herren er from og god; han er en klippe, som Moses sier, og alle hans gjerninger er fullkomne.

Bare fremover, Elia! Det er en trofast og dyktig pottemaker du hviler i hånden til, og det er moderhender som leder deg. Men hvorfor gir vi Elia råd? Han vet nok hva han skal gjøre.

«Gå av sted, ta avskjed med enken, og tre fram for Akab.» Var ikke denne befalingen det samme som å si: «Hopp ut av båten og kast deg i brenningene; forlat din festning og legg deg til hvile blant løver»?

Likevel forsto Elia den vakre kunsten å ta festningen og skipet med seg. Hans Gud var begge deler for ham: et tilfluktssted alltid og stadig, beskyttelse og ly. Visstnok innebar befalingen «Gå og tre fram for Akab» et uvanlig stort krav til den kjære profeten. Han skulle tre frem for en rasende tiger, en ytterst opphisset hyene, og løpe rett i dens tenner og klør.

Han skulle møte et menneske hvis bitterhet gjennom tre og et halvt år stadig hadde steget i takt med landets nød. Bitterheten hadde etset seg stadig dypere inn og slått stadig fastere røtter.

I tre og et halvt år hadde Akab jaktet på profeten og gjort alt for å oppspore ham. Han hadde latt både sitt eget og alle nabolandene gjennomsøke av spioner, og tatt folk og riker i ed på at de ikke hadde funnet ham, men alle hans anstrengelser hadde vært forgjeves. For en ergrelse for kongen, og dessuten for en skam for hans kongelige allmakt! Elia kunne vente seg en fryktelig hevn, og likevel lød det kort og bestemt: «Gå og tre fram for Akab.»

Men ingen må tro at Gud noensinne ber et av sine barn om noe som overgår menneskelige evner, uten samtidig å gi overmenneskelig kraft til det. Ingen må tro at han forlanger en troskamp av oss uten samtidig å gi oss troen vi trenger, eller at han fører oss inn i noe mørke uten å sørge for at vi holdes oppe. Han sikrer oss i det minste mot å gi opp, synke hen eller fortvile.

Og om det så gikk så langt at vi utstøtte angstropet: «Hvorfor har du forlatt meg?», så forstår han likevel å styre det slik at vi i det minste i den skjulte troen, selv om vi ikke smaker og ser det, kan rope: «Min Gud, min Gud!» Slik holdes den synkende oppe.

Han ber oss aldri om å vandre i mørket uten at han selv er vår kjepp og vår stav. Hvor tykk og mørk natten han omgir oss med enn er, så lar han oss likevel skimte et eller annet lys, slik at natten blir til demring.

Lampen han tente for Abraham på hans nattlige vandring til Moria, var, ved siden av den allmenne troen på at «det Gud gjør, er velgjort», den særegne tanken i Abrahams hjerte: «Gud må nok gi min sønn Isak livet tilbake.» Dette gjorde veien betydelig lettere for ham.

Job fikk et særdeles klart og pålitelig gledesglimt av hvordan lidelsene hans til slutt skulle ende, og av oppstandelsens dag: «Jeg vet at min gjenløser lever, og som den siste skal han stå fram på støvet. Og etter at denne min hud er blitt ødelagt, skal jeg ut fra mitt kjød skue Gud.» Et slikt utsyn bevarte ham fra å synke.

Og hva fikk Elia som lettet hans trosgang? Blant annet dette løftet: «Tre fram for Akab, så vil jeg sende regn over jorden!» Da vil jeg igjen la det regne. «Nå, Gud skje lov,» tenkte Elia, «nå drar jeg likevel herfra som gledens sendebud og bringer velsignelse med meg.» «Nå vil det snart bli annerledes,» tenkte han glad når tørkens og dyrtidens redsler underveis fikk ham til å grøsse.

«Bare frimodig, frimodig,» sa han i sitt hjerte når ansikter bleke av sult stirret på ham. Og når han måtte tenke på raseriet hos Akab og sine øvrige fiender, lå også tanken nær: «Hvem vet hva som skjer når jeg nå, i Guds navn, igjen åpner skyene? Hvem vet om de ikke omsider vil overgi seg, bøye seg og erkjenne Herrens herlighet?»

Slike tanker, forhåpninger og utsikter må ha lettet veiens besvær og mørke betydelig, og i stor grad dempet den gruen hans natur sannsynligvis følte. Slik sørger den kjære Gud på tusen måter for at ingen vei blir for tung eller for mørk for oss.

«Tre fram for Akab, så vil jeg sende regn over jorden.» Det lyder merkelig. Det virker som om Gud behøvde profeten for å åpne himmelen. Og han trengte ham visstnok også. Gud hadde en gang så å si lagt makten til å lukke og åpne himmelen fra sin egen hånd og over i profetens hånd, og latt ham offentlig forsikre: «Så sant Herren, Israels Gud, lever: Det skal i disse årene ikke komme dugg eller regn uten etter mitt ord!»

Før Gud kunne sende regn, måtte altså også nå Elia først ha sagt at det skulle komme. *Kunne* sende? Ja, kunne. For Gud er trofast og sanndru, og hans løfter er diamantlenker som han så å si legger på seg selv. I dem overgir han seg som en frivillig fange til sine barn. Og disse lenkene, som han selv har låst seg i, kan ikke engang hans allmakt løse opp eller rive i stykker.

Dessuten hvilte det svært mye på at regnet kom tilbake nettopp på Elias ord, nemlig Elias anseelse og Guds ære. Dersom skyene hadde åpnet seg uten Elias medvirkning, ville alle straks ha ansett det som avgjort at Elia var en løgnprofet og en skrythals, og at hans Gud var et hjernespinn. Ba'als prester ville uten videre ha tilskrevet sine avguder den hjelpen de fikk, og prist Ba'al som seierherre over Herren.

Skulle ikke hele hensikten med den tunge hjemsøkelsen over Israel gå tapt, skulle Ba'al gjøres til skamme og Herren forherliges, så var det absolutt nødvendig at Herrens profet, Elia, ved et offentlig uttalt ord fjernet tørken. Det måtte skje som et faktisk bevis på at hans Herre var den rette, den levende Gud. Derfor lød det *nå*: «Gå og tre fram for Akab, så vil jeg sende regn over jorden.»

Og Elia, heter det, gikk av sted for å tre fram for Akab. Der har vi ham igjen, den dyrebare Guds mann, med sine faste skritt og sin trosgang. Han gikk av sted, truet på alle kanter av tusen farer, for han var blitt et forbannelsesoffer for menneskene og bannlyst av hele folket. Likevel gikk han, og hans Herre dro med ham.

Det som skjedde ved kongehoffet i Samaria

Mens Elia tok avskjed i Sarepta, gjorde også kong Akab i Samaria seg klar til en reise. Elia reiste bort for Guds æres skyld; Akab reiste av hensyn til kveget sitt, hestene og muldyrene, som han tilsynelatende var svært glad i. Ved denne anledningen gjør vi nå igjen et meget kjært og gledelig bekjentskap. Det er Obadja, en mann av høy rang og anseelse. Han var hoffmester, slottsforvalter og tilsynsmann over det kongelige palass, og i tillegg øverste leder for den kongelige livvakt, altså både hofftjener og militær.

Desto mer må den ros som Skriften gir denne mannen, overraske oss: «Obadja var en mann som fryktet Herren meget.» Om det funnet vi gjorde mellom Sidon og Tyrus, den gudfryktige enken midt i hedningenes land, vakte vår forundring og forbauselse, hvor mye mer uventet må det ikke være for oss å oppdage en Obadja midt i et av de mest skammelige og fordervede hoff som noen gang har eksistert i verden.

Av dette ser man at gudsfrykt ikke er, som mange mener, en plante som kan drives frem i drivhusene til menneskelig oppdragelse, formaning og gode eksempler. For hvordan kunne da en gudfryktig mann ha vokst opp i Samaria? Av dette ser man at Guds barn ikke er produkter av gunstige omstendigheter

og omgivelser. Forholdene i Samaria var helt egnet til å forme Obadja til et djevelens barn, i likhet med alle de andre.

Men Herren selv danner seg sitt folk når og hvor det behager ham; han forbarmer seg over hvem han vil, og han er nådig mot hvem han vil.

Den som skal være hans barn, kan ikke hindres i å bli det, selv ikke av de mest ugunstige omstendigheter. Barnerett, gudsfrykt og tro hører heller ikke til de ting som kan stjeles av tyver, ødelegges av rust og møll, eller oppslukes av bølgene fra dårlig selskap, ugudelige omgivelser og foraktelige eksempler. Selv om Obadja bar sin skatt i et leirkar, brakte han den uskadd midt gjennom klipper, malstrømmer og sandbanker. Herren beskyttet hans dyrebare klenodium. Og slik vil Herren hos alle sine barn være både skattmester og seglbevarer. En trofast frelser!

Obadja fryktet ham *meget*. Det er i sannhet et strålende vitnesbyrd Skriften gir denne mannen. Det betyr at Obadjas gudsfrykt var større enn mange andres. Det var sannelig noe stort å frykte Gud av hele hjertet i en tid da den sanne gudsdyrkelse og gudskunnskap ble spottet og hånet av alle folk, og alle land lå nedsunket i avguderi og mørke. Det var også stort å holde fast ved Herren med standhaftighet og full troskap i omgivelser som spydde ut galle og alle slags våpen.

Det var uten tvil ekstraordinært og stort å stå fast i troen ved et hoff hvor djevelen hadde satt ut alle sine snarer og garn, og hvor alle slags fristelser til frafall og alle slags lokkemidler til ondskap og lastefullhet møttes. Ja, det var sjeldent og stort at en mann i Obadjas stilling likevel fryktet Herren.

Han sto på en post som trakk alles øyne mot ham, i et embete hvor hans lykke og ulykke bare var avhengig av kongens gunst, og hvor han daglig måtte omgås landets verste mennesker, det fordervede hoffolket. Likevel fryktet han Herren, i strid med alle som hadde noen anseelse. Han fryktet ham ikke bare halvveis, men helt; han bar ikke kappen på begge skuldrene, men var bestemt; ikke i det skjulte, men åpenlyst for alle. Alt dette ligger i ordet *meget*.

Men hvem skal man prise for dette? Den store Obadja? Langt ifra; det ville han selv ha frabedt seg. Æren tilhører den store Gud og hans nådes allmakt. Derfor bør de som gjerne kommer til oss med klagen: «Vi *ville* gjerne tjent Gud, men k*an* ikke; vi hindres av vår ytre stilling, våre forhold og omgivelser», se på bildet av Obadja.

Ingen klage er mindre begrunnet enn denne. Om de ytre omstendighetene var annerledes, ville dere da klart det? For en blindhet! Verken under den ene eller andre omstendighet kan dere det, med mindre det blir gitt dere fra himmelen. Men den som har fått det gitt, han tjener Herren i alle livets stillinger. Hva skulle vel hindre ham?

«På grunn av mitt fordervede hjerte kan jeg ikke tjene Gud», *den* klagen er det mening i. Men «jeg kan ikke fordi det ser slik og slik ut rundt meg», det er klagen fra dem som ligger i åndelig død. Der det er gudfryktig liv, å, der er det en ild som brenner og lyser, selv om man setter den under alle slags skjepper. Der er det en strøm som ikke lar seg demme opp. Der er det et «*må*» i sjelen, et må som ikke kan hindres, ikke stanses og ikke tvinges.

Obadja hadde allerede vist i handling at han mente alvor med sin gudsfrykt. «Av dette skal alle kjenne at dere er mine disipler,» sier Herren, «om dere har kjærlighet til hverandre.» På denne prøvesteinen viste Obadjas trosgrunn og gudsfrykt seg å være ekte.

Da Jesabel, den giftige slangen, en gang utryddet Herrens profeter med ild og sverd, var Obadja også på plass. Han tok hundre profeter eller profetdisipler og gjemte dem, femti mann i hver hule. Og han lot det ikke bli med det, men besøkte dem også i deres ensomme, mørke skjulesteder og forsørget dem med brød og vann. Det var et stort vågestykke, og det må ha kostet ham ikke lite. Men kjærligheten drev ham.

Gå bort, mine brødre, og gjør det samme! I våre egne Akabs- og Jesabelstider mangler det ikke på dem som blir jaget bort, støtt ut og overlatt til elendigheten for sin tros skyld, enten av sine despotiske foresatte eller av sine hedenske husbonder.

Både på mange troner og domstoler og i mange hus og hytter har det atter våknet et fryktelig raseri mot dem som ikke vil bøye kne for Ba'al. Og det vil bli verre; gi bare akt, stadig verre, slik at mang en prest ennå må forlate sin prekestol, mang en lærer sin lærestol og mang en håndverker sitt verksted og sin vevstol, fordi han er en kristen.

Stå derfor sammen til vern og motstand, dere Guds barn, vær «Obadjaer»! Den gleden skal fienden ikke få, å fryde sine øyne ved Israels tårer, sukk og sammenknugede hender. Vi er ennå i live, og det vi eier ved Guds godhet, skal også tilhøre våre medforløste brødre.

Men tilbake til historien. «Da kalte Akab på sin slottshøvding Obadja,» heter det. Han skulle utføre et oppdrag sammen med kongen. Det er forunderlig at en mann som Obadja sto i slik gunst og nåde hos en tyrann som Akab. Obadja hadde sikkert aldri på noen måte funnet på å snakke tyrannen etter munnen, og verken kongen eller dronningen eller hele hoffet kunne være uvitende om at han var en ivrig tjener for Herren.

Men det synes som om det var gitt denne kjære mannen å stoppe de lettsindige munnene gjennom sin vandel. Med sin bestemte, trofaste og ærlige karakter, som han viste overalt, holdt han selv de bitreste fiender og spottere innenfor en viss ærbødighets grenser.

Akab må også snart ha innsett at han ikke hadde noen annen Obadja blant sine hoffolk. Alle måtte i hemmelighet innrømme at ingen av dem var så pålitelig som nettopp denne israelitten av det gamle slaget. Selv om kongen kanskje lo av ham som en narr, ville han for alt i verden ikke unnvære ham.

Å ja, hos enhver troende er det noe som avtvinger selv de mest forbitrede fiender en hemmelig anerkjennelse: et lys som refser og dømmer deres mørke, og som de innerst i hjertet ikke kan nekte en viss beundring og høyaktelse. Det skjer ikke sjelden at når man ikke lenger har bruk for spøkefuglene, kommer den forhatte «sekten» plutselig til ære, og evangeliets rasende motstandere blir med ett glade for å ha en eller annen «galileer» i sin nærhet som de kan gjøre til sin hemmelige rådgiver.

«Dra gjennom landet,» sa kongen til sin hoffmester, «til alle kilder og bekker. Kanskje finner vi gress, så vi kan holde liv i hester og muldyr og slipper å slakte noe av buskapen.» For et elendig menneske! En engstelig omsorg for dyrenes liv og for hestestallen sin var alt den tre og et halvt år lange straffedommen fra den Allmektige hadde fremkalt i hans sjel.

Men på slike fortapte mennesker er all møye spilt. Verken velsignelse eller kors, verken tegn eller under, verken formaninger eller slag er i stand til å rette dem opp og vekke det døde livsfrøet. Kun den guddommelige nådes allmektige kraft formår det.

Lærer ikke den daglige erfaring oss dette? Hvor ofte tror man ikke om et menneske at nå må det vel bli annerledes med ham, at slike hendelser, ydmykelser og knyttneveslag må bøye ham og bringe ham til ettertanke. Ja, *måtte*! Man spør etter virkningen og leter etter den.

Og se, der man endelig håpet å finne en tanke på Gud og evigheten, tenker folk bare på sine hester og muldyr. I stedet for de hellige bevegelsene man søkte, i stedet for sukk, bønn og ettertanke over livets store og evige saker, finner man bare en tett sverm av de mest usle sorger og bekymringer, som flagrer omkring sjelen og flagrer med den over i den alvorlige evigheten.

«Om du knuser dåren i morteren med en støter sammen med grynene, så viker hans dårskap likevel ikke fra ham.» Allmektige nåde, forbarm deg over oss!

Obadja adlød kongens befaling. Hans stilling krevde lydighet, og samvittigheten hadde intet å innvende i dette tilfellet. Men hvordan kunne en Obadja holde det ut i en slik regents tjeneste, blant så gjennomført onde og fordervede mennesker som de som levde ved dette hoffet? Det var nok ingen lett oppgave.

«I verden har dere trengsel,» sier Jesus, og denne trengselen som Guds barn kjenner i et fremmed element, denne følelsen av uhygge, var nok heller ikke ukjent for vår Obadja. I mang en ensom stund har han sikkert sukket med sorg: «Ve meg, som må leve som fremmed blant Mesjek, og må bo ved Kedars telt!» Og den verdslige hofflufta har vel som oftest lagt seg som en blytung atmosfære på vingene til hans nye menneske.

Men den bekvemme regelen om å flykte der det er ubehagelig å bli, kunne Obadja umulig gjøre til sin. Han tenkte: «Min Herre har satt meg på denne plassen. Hvorfor, det må han vel vite, og for ham er det lett å bevare meg også i denne løvehulen.» Og slik *ble* han for Herrens skyld.

Gå bort og gjør det samme, dere som sammen med Obadja befinner dere i en lignende stilling. Hvor mye ondt dere enn må se i denne stillingen, hvor mange ubehageligheter dere enn må erfare, hvor hardt dere enn blir spottet, hånet og trykket, og hvor fiendtlig man enn behandler dere, så har dere likevel ingen grunn til egenmektig å snike dere bort fra den posten Herren har stilt dere på. Hold ut for hans skyld inntil han selv løser dere av.

Når man med makt støter dere bort, eller forholdene nødvendigvis fører til en forandring i deres stand og embete, så dra bort i rolig visshet om at Herren har kalt dere. Men hold ut til den tid.

Blomstre som roser blant torner, vær et krydrende salt i forråtnelsen, og stå som fyrtårn i havet, med gylne kupler. Det kan hende at dere ved Guds nåde lykkes i å lyse et og annet skip fra verdensforvirringens stormende bølger inn i deres rolige, stille havn.

Og hvor sterkt brenningene enn slår rundt dere, så sover og slumrer ikke Israels vokter på sin post, og Herrens engel slår leir rundt omkring dem som frykter ham. Hans sannhet og trofasthet er vern og skjold. Vel alle dem som søker ly under hans vinger!

Elia og Obadja møtes

Akab og Obadja drar av sted i hver sin retning. De vil se om det ikke ennå her og der, i lavtliggende og sumpige områder av landet, kan finnes en grønn mark. At kongen personlig la ut på veien, styrte Herren slik for ved denne anledningen å stille ham ansikt til ansikt med hele det jammerlige bildet av elendighet og redsler som landet bar preg av, om det muligens kunne smelte isen i hans bryst og ryste den stivsinnede tyrannens sjel.

Men vi vet allerede at bildet fullstendig forfeilet sin virkning, og at det i stedet for en forskrekket og bøyd synder bare kommer en rasende tiger tilbake. I stedet for å sønderrive sitt eget kjød vender han raseriet mot Guds ris som slår ham, og som han likevel har bundet seg selv med gjennom sine misgjerninger.

Men vi lar kongen fare og følger den fromme hoffmesteren på hans vandring. Der drar han av sted langs den ensomme og øde veien, sukkende og sørgmodig, og bærer hele Israel på sitt medlidende og bedende hjerte. Akk, som synet av ødeleggelsen, som overalt møter hans øye, ryster ham! Hele landet er som en ødelagt herlighets øde branntomt, og overalt står det som med flammende bokstaver skrevet i asken: «Hvem kan stå for hans vrede?»

Men det som beveger ham mest smertelig, og som skjærer ham bittert i hjertet, er synet av en slekt som med sitt tredobbelte panser om brystet ennå var i stand til å motstå slike dommers torden, og som nå lever som før i den mest utilgivelige lettsindighet og i den mest ulykksalige sorgløshet. Akk, som det ryster ham; hvordan kunne han ved dette synet holde seg fra en hellig harme? Rikets barn ligner også her sin korsfestede konges skikkelse ved at de bærer verdens synder på sine hjerter, og ikke sjelden må bøte for det andre har forbrutt.

Men vel disse folkene! Det er jo dem som det i Esekiel 9 henvises til, der mannen som er kledd i linklær og har et skriveredskap ved hoften, får dette pålegget: «Gå midt igjennom byen, midt igjennom Jerusalem, og sett et tegn (tegnet kjenner vi) i pannen på de mennene som sukker og jamrer over alle de motbydelige ting som skjer der.»

Da nå Obadja vandrer frem, nedsenket i vemodige betraktninger, se, da kommer en mann ham i møte, ensomt vandrende, høy av skikkelse, med en grov kappe hengende over skuldrene, med faste skritt og et alvorlig ansikt. Obadja stusser. For et møte! Han tror ikke sine egne øyne. Er det virkelig ham? Det er ham. Å, gledelige overraskelse! Elia, Elia! Å kjenne igjen gudsmannen og i ærefrykt falle ned på sitt ansikt for ham, er ett og samme øyeblikks verk.

Å, for et velkomment møte! I årevis hadde man ikke sett eller hørt noe mer til Elia; man begynte allerede å tro at Herren i hemmelighet hadde tatt ham opp

til sin hvile, og nå kommer han plutselig frem, som falt ned fra skyene. «Er det deg, min herre Elia?» spør Obadja og bøyer seg i ærbødighet for ham. Og kort og ordknapp som alltid svarer Elia: «Ja, det er jeg! Gå og si til din herre: Elia er her!»

Men dette var en altfor kort beskjed for den kjære mannen, og det føltes som et slag i nakken; men det skadet ham ikke. Beskjeden «Gå og si til din herre: Elia er her!» skar som en anatomisk kniv inn i hans sjel, og liksom delte og åpnet hans hjerte og nyrer. Obadja så plutselig sin herlighets glans overstrømt som av en skarp, etsende lut, slik at den forgikk slik en purpursnegl smelter, og dens skjønnhet fløy bort som flyktig blomsterstøv.

Men det er slett ingen ulykke å bli «plukket» på denne måten i moralsk henseende. Hvert nytt skritt ned i selverkjennelsens helvete er også et skritt inn i nådens paradis.

Den kjære Obadja måtte nå erfare det han lett kunne ha glemt når han så på alle de hellige vågestykkene han hittil hadde lykkes med i sin kamp for Herren og hans rike. Han måtte bli overbevist om at han heller ikke i seg selv var annet enn et fattig, forsagt og svakt menneskebarn. Han måtte forstå at han ingenting hadde dersom ikke Herren skjenket ham det, og at han, for å bli sterk og modig, som enhver annen fattig synder måtte finne seg i å tigge seg til denne styrken og dette motet fra sin Guds nådefylde i hvert øyeblikk.

Obadja var, slik det synes, en av disse åndelige tyvene som er tilbøyelige til å ville tillegge seg selv det pundet som nåden la ned i deres hjerter, og som alltid forblir Guds eiendom, og disponere over det som om det var deres eget. Derfor ble nå Elia satt som hans «smelter», for at han skulle komme til en annen innsikt og lære å forstå dette språket:

Når du tar tilbake ditt,
blir intet uten synden mitt.

Knapt er ordene «Gå og si til Akab: Elia er her!» uttalt, før den kjære mannen brister som et rør, og hans mot begynner å slukne som en veke som mangler olje. Som en væpnet mann overfaller frykten ham, og til sin egen ydmykelse, men til trøst for oss, synes jeg, viser han seg i hele sin svakhet og nakenhet. Nei, det ærendet kan han ikke utføre; nei, nei, det kan han ikke.

«Hva synd har jeg gjort,» sier han, «siden du overgir din tjener i Akabs hånd, så han dreper meg? Så sant Herren din Gud lever: Det finnes ikke det folk eller det rike som min herre ikke har sendt bud til for å få tak i deg. Og når de sa: Han er ikke her!, så lot han dette rike og folk avlegge ed på at de ikke hadde funnet deg. Og nå sier du: Gå og si til din herre: Elia er her! Når jeg nå går fra deg, så går det vel slik at Herrens Ånd rykker deg bort til et sted som jeg ikke vet om. Når jeg så kommer og sier til Akab at du er her, og han så ikke finner deg, da dreper han meg.»

Akk, så mange ord! Slik taler ikke den rolige tro. Slik taler frykten, slik taler den menneskelige forsagthet. Og hva frykter Obadja for? Akk, han ser fryktelige ting i ånden. Han tenker at når han går til Akab med nyheten om at Elia er der, så vil den rasende tyrannen straks sette alt i verk for å få tak i den forhatte profeten. Men Gud ville ikke tillate at hans Elia falt i fiendenes hender. Guds

Ånd ville raskt rykke ham bort, slik det vel oftere har skjedd med Guds hellige, og slik det senere skjedde med Filip i ødemarken.

Når Akab da ikke kunne finne ham, ville han la sin vrede gå ut over Obadja og si til ham: «Du har holdt oss for narr», eller «hvorfor pågrep du ham ikke?», eller «du står i forbund med ham og har hjulpet ham med å slippe unna!». Da ville han måtte bøte med både embete og liv. Slike var Obadjas tanker. Å ve, tanker av kjøtt og blod! Han betraktet vindene, som Peter en gang gjorde, men han hadde tapt Herren av syne.

Men hør bare videre. Nå begynner han til og med å tale om sin egen fromhet. «Din tjener har fryktet Herren fra ungdommen av!» sier han. «Har ingen fortalt min herre hva jeg gjorde den gang Jesabel drepte Herrens profeter? Da gjemte jeg hundre av Herrens profeter i to huler, femti mann i hver hule, og forsørget dem med brød og vann. Og nå sier du: Gå og si til din herre: Elia er her! Og så dreper han meg.»

Jeg er en from mann, vil han si; du må ikke støte deg over min fargerike drakt og det embetet jeg bekler. Jeg tilhører ikke den frafalne hopen; jeg har vært tro mot Herren. Kan du få deg til å utsette din trosbror for den mest skrekkelige dødsfare? Slik talte hoffmesteren.

Akk ja, Obadja, vi tror deg. Du er en from mann, det er visst, og du forblir det i all din svakhet. Og hvem kunne ta det ille opp at du selv roser deg av din fromhet og ramser opp alle dine gjerninger? Du sier det jo ikke av hovmod, men bare av frykt og forsagthet.

Men gled deg med oss, Obadja, over at din salighet ikke beror på din gudsfrykt og din tro, men hviler på en helt annen grunnvoll som ligger utenfor deg selv; ellers ville det stått dårlig til, tross all din fromhet.

Akk ja, det er og blir bare barneverk og armod i denne verden med all vår gudsfrykt. Hvis *vår* tro, *vårt* mot, *vår* andakt og *vår* tillit var trinnene i himmelstigen, ville stigen briste når vi var halvveis, og ingen ville nå opp.

Men denne vår skrøpelighet skal vi erkjenne; det er nyttig for oss, slik at vi venner oss til å bygge vårt hus stadig fastere og mer utelukkende på klippen. Denne klippen er lagt utenfor oss i Kristi fortjeneste, og den alene består evig. Vår eneste trøst og støtte i liv og død er nåden i Lammets blod alene. For at vi skal gripe *den alene*, pleier den kjære Gud å sørge for at minnet om våre synder stadig friskes opp, og at vi aldri taper vår elendighet av syne.

Tror vi at vi har mot, sender han straks fare og uvær over våre hoder, og vi erkjenner at vi er som siv og rør i vinden. Fryder vi oss over vår tro, blir det snart holdt frem en prøvestein, og vi kommer til overbevisning om at hjertet vårt bare *drømte* om troens kraft. Svømmer vi i en fylde av andektige følelser, blir hjertet snart tørt som en sandflekk, og vi må bekjenne: «Ja, den som han skjenker sine gaver, får dem for intet.»

Innbiller vi oss at vi har beseiret all frykt og en gang vil vise folk hvordan en kristen må dø og gå over i evigheten, lar han oss straks se dødens skrekkbilde i det fjerne, og virkeligheten gjør med ett slag alt vårt heltemod til skamme. Drømmer vi om høye trinn vi har klatret opp på helliggjørelsens stige, lar han straks en fristelsens vind blåse og overlater oss bare et øyeblikk til oss selv. Da

ligger man igjen i dypet og all ros tar slutt. Da har vi, som ethvert annet kjært Gudsbarn, ikke annet tilbake enn sukket: «Gud, vær meg synder nådig!»

Ja, «om jeg vasket meg med snø,» sier Job, «og renset hendene mine med lut, likevel skulle du dyppe meg i en grøft, så mine egne klær ville få avsky for meg.» Hvorfor det? For at mennesket skal avta, men Kristus vokse.

Selv om denne guddommelige fremgangsmåten smaker bittert, så følger det behagelige og søte etterpå. Å bøye seg som en fattig og såret synder ved Jesu side, og kunne støtte seg på denne Vennen, det er noe så salig at man, om man var hellig, kunne være i stand til å be Herren om å dyppe oss i grøften. Dette for at man, etter Simon Peters tårer, kunne få gråte de søte Magdalena-tårene.

Hos Obadja hadde Herren oppnådd sin kjærlige hensikt. Ydmykelsen hadde skjedd; så lot han også lyset gå opp igjen for denne rettferdige og fridde ham ut av hans angst. I det øyeblikket da Obadja sto fullstendig avkledd, utarmet og tilintetgjort, og på ny med skamfullhet var blitt seg bevisst sin store svakhet og sitt behov for hjelp, sa Elia: «Så sant Herren, hærskarenes Gud, lever, han som jeg tjener: I dag skal jeg tre fram for Akab.»

Dette beroliget hoffmesteren igjen og tok angsten bort fra hans hjerte. Dypt beskjemmet og bøyd skiltes han fra sin «smelter» og sa til sin herre: «Elia er her!»

VI. Befrielsen fra løvens gap

«Vokt deg vel for å si noe til Jakob, verken godt eller ondt!» Slik talte Herren til arameeren Laban da han som en brølende løve satte etter Jakob og ville la flyktningen bøte med livet for sin flukt (1 Mos 31,24). Han hadde allerede innhentet ham på Gilead-fjellet; allerede var hans lepper fulle av forbitrelse, hans tunge en fortærende ild og hånden knyttet til slag.

Da kom Herrens ord til ham i en drøm om natten og sa: «Vokt deg vel for å si noe til Jakob, verken godt eller ondt!» Da ble tungen bundet og hånden lammet; ja, galle ble til honning. Den rasende *måtte lystre*. Blid og vennlig var hans tale, tordenskyen på hans panne spredte seg, og et vennlig solskinn øste seg ut over det mørke, forvridde ansiktet.

Salige er vi som står i Jakobs sted, og som i vår eldre Brors kappe har arvet den faderlige velsignelsen og fått det vitnesbyrd: «Jakob elsket jeg». Vår beskytter er den mann som har hogd ned de stolte og gjennomboret dragen, han som stenger for havet med dører og vinker til stormen så det blir blikkstille.

Også til gunst for oss har et «vokt deg» fra Herrens munn lydt gjennom himmel, jord og helvete, og hvor vi enn går og står, omgir en vennlig tale oss. Moses, den strenge tuktemesteren, hilser oss med fred, for vi skylder ham ikke lenger noe. Anklageren i vårt hjerte begynner å rose oss for de prektige klærne vi bærer, og når han vil begynne å se mørkt på oss igjen, roper straks det blodet som taler bedre enn Abels: «Vokt deg, vokt deg!»

De hellige engler omfavner oss som våre brødre og taler bare vennlige ord til oss. Selv helvetes brøl og larm klinger ikke annerledes i øret enn stormens røst når den bruser utenfor vinduet mens vi sitter lunt og varmt i det trygge kammeret. Himmelens stjerner, som før stirret knusende ned på oss som øynene til en uutholdelig Majestet, taler nå med oss som med en som vandrer i lyset fra lampen som skinner ham svakt i møte fra det fjerne farshuset.

Og når tordenen ruller gjennom skyene og lynene farer frem og sier: «Her er vi», heter det i vårt hjerte: «Slik er min elskede, slik er min venn, Jerusalems døtre!» Selv trengselen som rammer oss, fører med seg vennlig tale, lik et ris som av en kjærlig hånd er bundet sammen med en rød silkesløyfe. Og selv døden, denne skrekkens konge, må finne seg i å dyppe sin tunge i honning oss til glede, og bare synge milde vuggesanger for oss.

Så stor kraft har ordet «vokt deg» talt av Guds munn; det lærer bjørnene å kurre som duer. Et bevis på dette finner vi også i dag i vår profets historie.

> 1 *Kong* 18,17–20: Med det samme Akab fikk se Elia, sa han til ham: Er det deg, du som fører ødeleggelse over Israel? Han svarte: Jeg har ikke ført ødeleggelse over Israel, men du og din fars hus, fordi dere har forlatt Herrens bud og har fulgt Ba'alene. Men send nå bud og la hele Israel komme sammen til meg på Karmel-fjellet, og likeså de fire hundre og femti Ba'als profeter og de fire hundre Astartes profeter som spiser ved Jesabels bord! Så sendte Akab bud omkring blant alle Israels barn, og han samlet profetene på Karmel-fjellet.

Selv om vårt nåværende avsnitt ikke krever vår deltakelse i samme grad som de foregående gjorde og de etterfølgende vil gjøre, så er også dette skrevet oss til lærdom, til overbevisning, til rettledning og til opptuktelse i rettferdighet. Til det vil Guds Ånd gjøre det nyttig for oss.

Opptrinnet fremstiller for oss klart og treffende profeten Elia som en Guds mann. Som en slik betegnes han *ved den underfulle beskyttelsen han erfarer, ved den urettferdige beskyldningen han lider under, ved det frimodige språket han fører, og ved den stille makt han utøver.*

Den underfulle beskyttelsen han erfarer

«Gå og si til din herre: Elia er her!» Slik talte Elia til Obadja. Men for den kjære Obadja var det som et tordenslag i sjelen. Hvorfor? Det vet dere. Han ble overveldet av dødsfrykt som av en kjempe, skjønt han hittil, slik det syntes, bare hadde kjent lite til frykt og motløshet. For Gud hadde styrket ham. Kanskje hadde han ikke vært seg dette bevisst med fullkommen klarhet.

Kanskje var han i fare for å søke grunnen til sin tapperhet og sin heltemodige standhaftighet i sin egen sjel i stedet for utenfor seg selv. Derfor måtte Gud komme ham til hjelp og la noe skje slik at den kjære mannen kunne se at han i seg selv verken var et sedertre fra Libanon eller en klippe i havet, slik det så ut, men at han, dersom ikke Gud støttet ham, var et skrøpelig tiggerbarn som alle andre, et løv som vinden lekte med.

Det erkjente han også fullt ut. For da Elias befaling lot ham skimte bare en ubetydelig fare i det fjerne, knakk han som en rørstav. Men da han var ydmyket, lot Gud frykten vike fra ham igjen. «Frykt ikke,» sier Elia, «for at jeg skal bedra deg og sende deg i farer og snarer. Så sant Herren, hærskarenes Gud, lever, han som jeg tjener: I dag skal jeg tre fram for Akab.»

Da gikk Obadja av sted, oppsøkte kongen, sin herre, og sa til ham: «Elia er funnet, der og der er han.» Det var som en brennende lunte i et kruttkammer. En fryktelig eksplosjon var i vente. For et helt hav av gift og galle, av lidenskap og ondskap mot Guds mann hadde samlet seg i tyrannens hjerte.

Knapt har Obadja med frykt og beven fremført sitt budskap, før Akab i egen person begir seg av sted. I sitt raseri glemmer han alt som heter form og skikk, og stormer som et glupsk dyr mot den forhatte profeten.

Hva vil nå skje? Det må skje et under, ellers er det ute med Elia. Elia ser den rasende komme. Men han står som en mur uten å vakle; den levende Gud er hans faste borg, hans panser og hans skjold. Han frykter intet.

Nå er Akab på stedet; nå står han ansikt til ansikt med sin erkefiende. Elia, nå er du fortapt! Fortapt? Langt derifra! Det er ennå ingen nød. Hva skjer? Å,

under over under! Det blodtørstige sverdet blir værende i skjeden; den knyttede hånden er som lammet; den rasende løven har plutselig fått bissel i munnen.

Intet slag faller, ingen pil flyr, og i stedet for den fryktede, forferdelige eksplosjonen følger intet annet enn det avmektige spørsmålet: «Er det deg, du som fører ødeleggelse over Israel?» Ikke engang et tordnende: «Det er deg!» Ikke engang en vill forbannelse eller en trussel, men kun et spørsmål, og det var alt.

Det var som om en ildsprutende vulkan plutselig var utbrent og bare ga fra seg litt røyk. Slik vet Herren vår Gud å lukke løvens gap, å trå slangene sønder under våre føtter og å frelse sine barn fra bjørner og drager.

Denne Gud, som omga Elia som en mur av ild og brøt i stykker de giftige pilene i Akabs og Jesabels kogger; denne Gud som frelste Moses fra Faraos klør og Daniel midt i løvehulen; denne Gud som fridde Peter ut av fengsel og bånd og hjalp Paulus da han sto for sine bitreste fienders domstol; denne Gud som ved den ringe augustinermunken fra Wittenberg gjorde keiserens, pavens, mange fyrsters og presters, ja, selv djevelens makt til skamme, han lever ennå! Han vil fremdeles være sine barns og tjeneres faste borg og skanse.

Levde han ikke mer, hvor mang en ulykke ville vi da ikke høre om? Særlig i våre dager, da ennå mang en Akab og mang en Jesabel-sjel herjer i Israel, enten det er med eller uten krone, på fyrstestolen eller på lærerstolen, på kjøpmannens kontor eller i daglønnerens verksted.

Akab-ilden, antent av djevelen, den onde, brenner fremdeles i tusen og atter tusen hjerter, her under asken, der i lys lue. Dere skulle bare se hvor mange av Guds sendebud som plutselig igjen ville bli jaget bort, hvor mange av Ordets forkynnere som igjen ville bli pisket og steinet, hvor mange av Guds barn som ville bli mishandlet og lagt på pinebenken, ja, hvilke strømmer av martyrblod som mange steder ville flyte, dersom vår Herre og Gud bare for en liten stund trakk tilbake sin allmektige hånd, som han har lagt på våre fienders hals og nakke.

Ja, vær forvisset om at det også i vår dal ville sett ganske annerledes ut enn det vi, Gud være lovet, hittil har erfart. For også her er Akab. Forbannelse og spott over deres prester ville da ikke bare la seg høre i stillhet og innenfor fire vegger; prestene ville ikke bare bli pisket og søndersaget med ord, ikke bare hudstrøket og sønderknust med tungen, men det ville kommet til ganske andre opptrinn dersom det store og usynlige skjoldet over deres hoder bare for noen øyeblikk ble tatt bort.

Hvor mange sprengte forsamlinger, avbrutte oppbyggelsestimer, forstyrrede gudstjenester og voldsomme angrep mot de troende ville man ikke høre om i vår midte, om ikke fyrsten over Herrens hær avverget det hver eneste time. Ja, så mange blant oss som bærer Lammets segl, ikke bare i hjertene, men også fritt og åpent på pannen; så mange blant oss som hører til dem som ikke bare kommer til Kristus om natten, men også ved høylys dag viser oss under hans rødfargede fane, vi har alle våre bitre fiender og skummende motstandere.

At vi bor så tilfredse og rolige i våre løvhytter og er så trygge på vårt liv, til tross for at vi er midt i løvehulen og mellom filisternes og amalekittenes grenser, det har vi alene vår store Beskytter å takke for. Han sover ikke og slumrer ikke,

og verken dag eller natt slipper han sine våpen av hånden, men med legioner av sine sterke helter holder han vakt foran sitt folks leir, og selv er han og vil være dets vognborg.

Først i evigheten vil vi med stor forundring erkjenne hvor mange løvegap Herren har lukket, og hvor mange menneskehender, som det ikke hadde vært godt å falle i, han har frelst oss fra.

Å, hvor godt vi har det i denne faste borg, hvor trygge vi føler oss der! La bare Akabene og Jesabelene, sammen med de forbitrede Ba'al-dyrkerne, fnyse; la dem bare rykke oss inn på livet, bevæpnet med vrede og raseri. Vi mister likevel ikke motet. Herren kan til og med gjøre den allerede løftede hånden over vårt hode lam og vissen.

Det erfarte Elia, og i likhet med ham har vi alle ennå det rike løftet i Luk 10,19: «Se, jeg har gitt dere makt til å trå på slanger og skorpioner og over alt fiendens velde, og ingen ting skal skade dere.» «Men,» legger Herren til, «gled dere ikke over dette at åndene er dere lydige! Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!»

Den urettferdige beskyldningen han lider

Den beskyttelse som Elia erfarte, var nøyaktig slik Guds menn pleier å erfare den. Slik kunne han også regne beskyldningen man la på ham, at det var han som førte Israel i ødeleggelse, som et av kjennetegnene på at han hørte til Herrens folk.

«Er det deg, du som fører ødeleggelse over Israel?» Slik talte kongen til ham, fnysende av vrede. Han veltet dermed hele skylden for folkets store ulykke over på Elias hode i stedet for sitt eget. Det var en opprørende urettferdighet.

Men fra verdens begynnelse har Guds barn vært tvunget til å finne seg i at de på et vis, i likhet med det Lammet de tjener, måtte bære verdens synder. Denne skrikende uretten vi må lide, er en hoveddel av det korset vi må bære når vi etterfølger vår Herre og forløser. Selv om det kanskje ikke gir oss et høyere æressete i Guds rike, er det likevel en vanskelig sak som faller det gamle mennesket overmåte surt, men nettopp derfor er det også vel egnet til å plage og såre det.

Det ser unektelig ofte ut som om vi er stormfugler og ulykkesbud, fredsforstyrrere og urostiftere på jorden, slik Elia så ut til å være da hungersnøden hadde rammet Samaria på hans ord. Hvor ofte virker det ikke som om intet annet enn ild og brann er festet til våre fotsåler, og som om bare krig og opprør følger i våre fotspor.

Her tar vi freden bort fra de familiene vi bor hos, der tar vi enigheten bort fra de kretsene vi kommer inn i. Her må en troende sønn til sin store sorg pådra seg sine vantro foreldres vrede, slik at det fredelige huset plutselig forvandles til et sted for uopphørlig strid og støy. Der må en omvendt datter med tårer merke at hun, uten å ville det, har kastet krigens fakkel blant dem som står henne nærmest på jorden.

Her er et eneste henkastet ord nok til øyeblikkelig å styrte et menneske ut i åndelig forlegenhet og sjelenød, slik at han fyller sitt kammer med skrik og væter sin seng med tårer.

Nå er hele huset plutselig brakt ut av det stille og muntre samlivets behagelige gang, og all fred er undergravd.

Der kaster et sendebud i Kristi sted ordet om korset inn i sin menighet, som om han kastet et fjell i havet. Da slår bølgene sammen, og det blir et stort brus og en vill brenning. Da larmer det her, og det larmer der, og det rører seg og buldrer på alle kanter og steder. Da våkner de sovende opp, og dødningbeinene beveger seg. Da blir de drukne edru, og de edru drukne.

Her raser og truer man, der jubler og triumferer man, og menigheten blir uenig med seg selv og splitter seg i partier. Ja, hvor ofte skjer det ikke at ivrige og frimodige Guds tjenere, som kun har for øye at forvillede får skal omvende seg til sine sjelers hyrde og tilsynsmann, tenner en slik ild og forårsaker slike uroligheter og misforståelser at selv politi og verdslig øvrighet mener de må gripe inn for å true de urolige og stanse brannen med makt. Og i slike tilfeller er det alltid vi som bærer skylden; vi er forbryterne, de straffverdige.

Ingen tenker på at den avgrunnen som opprørets, uordenens og forstyrrelsens svarte røykskyer stiger opp fra, ligger et helt annet sted. Ingen ser at den ilden som får kjelen til å koke, er hellig, rettferdig og god, og at det kun er giften i de ugudelige, vantro og lyssky hjerter som har skylden for hele ulykken. Men til oss sies det: «Det er dere, dere som fører ødeleggelse over Israel.» Ja, vi!

Men hva gjør vel det? «En disippel står ikke over sin mester, heller ikke står en tjener over sin herre. Det er nok for disippelen at han blir som sin mester, og for tjeneren å bli som sin herre. Har de kalt husherren Be'elsebul, hvor mye mer da hans husfolk! Frykt da ikke for dem! For ingen ting er tildekket som ikke skal bli åpenbart, og ikke noe er skjult som ikke skal bli kjent.»

Vi er kalt, mine brødre, til å være jordens salt, både ved vitnesbyrd, ord og bekjennelse og ved vår livsførsel. Et salt i den forråtnelsen som denne tids slekt er grepet av, enhver i sin krets: dere troende fedre blant deres barn, dere herrer blant deres tjenere, dere mestere blant deres svenner, dere venner i deres vennekrets. Vi er gravd opp av jorden, vi er kastet i omvendelsens kokende kjele, vi er tilberedt ved ild og dryppet gjennom torner i Guds saltverk, for at vi først selv skulle bli salt. Nå skal vi salte brødrene.

Men salt svir i øynene; det gjør vondt å bli saltet, og det skjer ikke uten skrik, motstand og krampetrekninger fra dem vi er et salt blant. Dersom alt forblir fullstendig stille, i den gamle, vante ro og bekvemmelighet blant de uomvendte vi lever sammen med, da er det et dårlig tegn. Da har vi god grunn til å undersøke om ikke saltet som skal salte, til slutt er blitt smakløst og har mistet sin fine smak og sin skarphet.

Men dersom det begynner å bruse og røre seg og buldre omkring oss, enten ved at man spør med lengsel: «Kjære herre, hva skal jeg gjøre?», eller ved at man stamper med føttene og sier: «Det er dere som fører ødeleggelse over Israel», da må det være et velkomment tegn for oss på at vi er jordens salt, og at saltet ennå ikke har mistet sin kraft.

«Er det deg, du som fører ødeleggelse over Israel?» spurte Akab profeten, og i en viss forstand var det jo ham. For i hellig iver hadde han bedt om at denne tunge hjemsøkelsen måtte komme over Samaria. Guds barn har en andel i

verdens styrelse som er større enn de ofte selv vet og tror. Visste fiendene det, ville de for alvor pønske på å utrydde oss.

Hvor mang en motstander blir ikke allerede i denne verden slått til jorden med jernsepteret, av ingen annen grunn enn at han bærer våpen mot oss? Hvor mang en forfølger blir ikke allerede i levende live dømt og straffet, av ingen annen grunn enn at han står imot Israels lille flokk? På hvor mange spottere blir ikke munnen stoppet på en merkbar måte fordi vi ba: «*Helliget* vorde ditt navn på jorden!»? For hvor mange familier må det ikke gå ille fordi vi roper til Herren at han skal rive dem som en brann ut av ilden, enten ved milde eller harde midler?

Hvor mangt et land må føle Herrens ris fordi det fra Sion steg opp et rop om at han selv ville forkynne omvendelse for dette landet! Hvor mang en ild av tunge hjemsøkelser faller ikke ned fra himmelen fordi vi ba Gud om å rekke ut sin hånd fra skyene og vise at han er Gud og ingen annen, at han farer på skyene, skuer fra himmelen ned på jorden og ikke lar seg spotte.

Ja, om våre motstandere bare visste hvor mange ting som skjer på jorden bare for vår skyld, enten for å styrke vår tro, for å hjelpe oss eller for å krone våre bønner. Om de visste hvilken innflytelse de stille i landet allerede her nede utøver på enkelte menneskers og hele landets skjebne!

Om de visste hvor ofte det ble lagt i deres hånd å åpne himmelen, men også å lukke den; å føre velsignelse ned over et sted, men også å ta den bort fra en egn; ja, å vekke lynet i skyene og kalle tordenen frem fra dens leie, å binde armen på de mektige på jorden, å blinde de klokes øyne og gjøre de sterkes planer til intet.

Ja, om de rett forstod i hvilken forstand den store Hærskarenes fyrste, som vi har svoret troskap til, har gjort oss ikke bare til vår Guds prester, men også til hans konger, da ville deres raseri mot oss snart ikke lenger kjenne grense eller mål. Da ville de brølt mot oss i en ganske annen tone enn de gjør nå: «Det er dere, dere som fører ødeleggelse over Israel!»

Det frimodige språket han fører

La oss nå høre hvordan Elia svarer kongen på hans spørsmål. I det språket han fører, vil han vise seg som en Guds mann like mye som i den beskyttelsen han erfarte og i den beskyldningen han måtte tåle. «Er det deg, du som fører ødeleggelse over Israel?» spør Akab. Hva var det å svare på dette?

Elia står overfor sin dødsfiende, og denne dødsfienden er landets regent, en despot som hersker vilkårlig, og som bare behøver å gi et tegn, så ligger Elias hode for hans føtter. Hva skulle han nå gjøre? Bøye seg? Unnskylde seg? Be om nåde? La andre gjøre slikt, Elia kan ikke få seg til det. Hva skulle han da svare? Gripe til løgn eller list? Snu kappen etter vinden? Tale despoten etter munnen? Fortie den sanne årsaken til de tunge Guds dommer?

Å, det være langt fra ham! Elia er vant til å holde seg til sannheten, som vel er sort, men yndig som Kedars telter. Det hadde vært tilgivelig om han hadde trøstet kongen med det forestående regnet og den bedre tiden som nå igjen skulle komme, og på den måten stilnet hans raseri.

Men nei, det beholder Elia for seg selv. Det er ham fremfor alt om å gjøre at tyrannen og hans folk dømmer seg selv, og deretter bøyer seg for den levende

Gud og gir ham æren. Dette er viktigere for ham enn hans eget liv. Han vet jo hvor han går, og døden bringer ham ikke lenger ut av fatning.

«Konge,» sier han, «jeg har ikke ført ødeleggelse over Israel, men du og din fars hus, fordi dere har forlatt Herrens bud og har fulgt Ba'alene.» Hva sier dere til en slik tale? Det er rett frem og modig talt. Det må man rose.

Slik tale som Elias høres sjelden mer på jorden. Verden er full av smiskere og hyklere, og det vrimler av dem ikke bare i de stores palasser, men også i de småfolks kretser og selskaper, ja, selv på Guds kirkes lærestol.

Menn i den grove profetkappen og med lærbelte, som for Herrens skyld våger å gi løgnens far avskjedspass og bære sannheten som stav i hånden, som skjold på brystet og som sverd i munnen, og som utsetter seg for faren for å bli lyst fredløs som Elia, eller måtte bo i ørkenen som Johannes og leve av gresshopper og vill honning, å, de er sjeldne perler.

Å, dere prester på og under prekestolen, hvorfor klager vi over de dårlige fruktene av vår virksomhet, over den ubetydelige høsten vi ser av vårt arbeid? Vi burde heller klage over vårt hykleri og bryte staven over vår feighet. Vi ville sett større ting dersom ikke det gavnlige og ærverdige: «Du, du er dødsens mann!» var så fullstendig forstummet og utdødd blant oss, dersom ikke Natan dessverre var båret til graven.

Vi prester i vår dal får ros for en sjelden frimodighet, kanskje ikke uten grunn sammenlignet med tusener av leiesvenner som nå for tiden alle steder eter kirkens brød og betaler for kosten med løgn og falsk mynt.

Men hvordan står det egentlig til med denne frimodigheten når vi betrakter den i dagslys? Er det noe stort å forkynne ordet om korset fritt og åpenlyst i en egn hvor dette ordet, Gud skje lov, har kjempet seg til et visst herredømme? Er det noe særlig å preke i alminnelighet om menneskets fordervelse i menigheter hvor vi, Gud skje lov, måtte preket for tomme benker dersom vi ville preke annerledes og avvike fra vår katekismelære?

Jeg sier dere at dersom Elia, Døperen fra Jordan eller Paulus var her, da ville dere hørt en annen lyd i trompetene. Da ville den enkelte mann bli tatt i øyesyn og slaget rettet mot det enkelte hode, og det ville ikke bli tatt hensyn verken til person eller stand. Til mang en Akab i vår tid ville det da hete: «Jeg har ikke ført ødeleggelse over Israel, men du og din fars hus, fordi dere har forlatt Herrens bud.»

Til mang en Jesabel ville det blitt sagt rett i ansiktet: «De urene har ingen arv i Guds rike»; til mang en toller: «Krev ikke inn mer enn det dere har fått pålegg om!»; til mang en Herodes: «Det er ikke tillatt for deg å ha din brors kone!» Og mang en Feliks, mang en Drusilla i vår midte, som nå bare hører smigrende ord, måtte da finne seg i å høre fra rå, skånselsløse lepper den ene prekenen etter den andre mellom fire vegger, full av spyd og nagler, om rettferdighet, kyskhet og den ytterste dom.

Dere bør sannelig be om, mine venner, at det må bli gitt deres lærere å bruke den friheten som Gud har skjenket dem i kraft av deres embete bedre, og med mer troskap håndheve den retten som er overgitt dem ovenfra: å true, å straffe,

å tale sterkt og fritt, i tide og i utide, enten det er i hyttene eller i de fornemmes, mektiges og edles saler.

Det mangler oss sannelig ikke på våpen eller fullmaktsbrev. Vi har en himmel å love og et helvete å true med. Vi trer frem som sendebud i Kristi sted og som husholdere over Guds mysterier. Vi taler ikke av vårt eget, men det som En som er større enn alle, gir oss å tale.

Vi går frem omgitt av en sky av vitner, som utsendinger fra alle kongers konge, og har rett til å forkynne syndere vår komme med et: «I Guds navn!» og «Så sier Herren!» Å, høye kall, å, hellige stilling! Måtte bevisstheten om dette gjennomsyre oss mer levende, slik at vi blir mer som Elia, mer som Natan, mer som Paulus og Johannes.

Skulle det da skje at vi med sannhetens klare tone blåste hele flokken av våre nåværende venner fra hverandre som agner, så ville vi kanskje snart basunere frem en annen skare av tollere og syndere som rikelig erstattet tapet. Skulle det da skje at vi på kort tid fikk et dobbelt mål av hån og ubehageligheter, så ville kanskje også fruktene av vårt arbeid og vår høst på Guds åker fordobles.

Ja, vi må sannelig alle bøye oss, både deres lærere og dere sammen med oss, dere som ikke er mindre kalt til å utføre Natans embete, enhver i sin krets.

Å, det er en jammer hvordan vårt samliv i de fleste tilfeller ser ut, som om det var dyppet i skitt og bare var en vev av løgn, forstillelse og streben etter å behage mennesker; et vedvarende rop om «Fred! Fred!», og det er ingen fred.

Det er sannelig en dårlig ømhet at vi, i stedet for å bruke kniven, lar våre venner dø av pestbyllen bare for ikke å volde dem smerte. Det er en forbannet kjærlighet som luller den som sover ved helvetes åpne avgrunn, inn i en enda dypere søvn i stedet for å rope ham ved hans rette navn – bare for å spare ham for skrekken ved å våkne, og spare seg selv for bebreidelsen for å ha forstyrret hans ro.

Måtte Herren tenne renere flammer i våre sjeler og skjenke oss en bedre kjærlighet: en kjærlighet som, når sannheten, Guds ære og brødrenes frelse krever det, uten personsanseelse og ved å fornekte seg selv, også kan tåle torden og lyn og bære et tveegget sverd i munnen, men slik at det ikke blander seg fremmed ild i den hellige ilden, og at vi ikke, som det dessverre skjer så ofte, knuser begge lovens tavler i vår iver.

«Jeg har ikke ført ødeleggelse over Israel, men du og din fars hus, fordi dere har forlatt Herrens bud og har fulgt Ba'alene.» Slik talte Elia. «Dere,» vil han si, «du og din far Omris hus, er årsaken til den tunge hjemsøkelsen. Denne elendigheten er kommet på grunn av deres ondskap.»

Og hvilken synd er det Elia særlig bebreider ham som den egentlige kilden til all denne ulykken? Er det hans overdådige liv, hans gjerrighet, hans lettsinn eller hans ukyske vandel? Nei, det er hans skamløse vantro, hans frekke overtredelser av Guds ord og lov, hans gudsbespottelige forakt for det som den levende Gud har forordnet, åpenbart og gitt i verden, som Elia fremhever: «fordi dere har forlatt Herrens bud og har fulgt Ba'alene.»

Store Gud, når dette er den verste vederstyggelighet og den mest straffverdige forbrytelse i Guds øyne, når han nettopp derfor pleier å hjemsøke folk, land

og byer med ild og sverd, hva har vi da å vente i en tid hvor det er blitt mote å forlate Guds bud? Hvor en hedensk fornuftsreligion har funnet veien inn i veverens hytte og tømmermannens verksted? I en tid da disse ugudelige tjenernes tale: «Vi vil ikke at denne mannen skal være konge over oss!» blir stadig mer vanlig, og den falske profetinnen lar sin Bileams-røst høre fra så mang en prekestol og mang en lærestol i høyere og lavere skoler?

I en tid da den sanne kristendom, troen på syndenes forlatelse i Lammets blod, så ofte angripes som mystisisme, og det sanne liv i Den Hellige Ånd, livet i kjærlighet til Jesus og vandringen på hans fredsstier, så ofte skrikes ut som svermeri? Og Baal har mange, mange tilhengere som i panteistisk og ateistisk formørkelse legger sin røkelse for hans nese og bygger ham altere?

Hvordan vil det til slutt gå med en slik tids slekt, om vi ikke ennå i tide gråtende bøyer oss under det riset som menneskenes Vokter har svinget?

Og hvilke dager må vi da før eller senere se i møte i en dal hvor mer enn én Noah forkynner Guds lov, hvor mer enn *én* Jona formaner til bot, hvor mer enn én Sions vekter uopphørlig støter i trompetene fordi de allerede ser sverdet komme? Og bare en liten flokk sverger troskap til korsets fane, mens tusener på tusener akter Det nye testamentes blod som urent, holder Herrens ord for spott og uten blygsel peker med fingeren på Guds bud, bøyer kne for alle slags avguder og bringer sine ofre til amorittenes og moabittenes styggedommer?

Hvilke vredesskåler vil til slutt bli utøst over denne velsignede egn? Vil det være nok at Herren hjemsøker oss med arbeidsløshet og mangel, med stans i våre næringskilder og vår handel, med pest og sykdommer? Må han ikke komme med enda tyngre dommer?

> «Ve deg, Korasin! Ve deg, Betsaida! Dersom de mektige gjerningene som er gjort i dere, var blitt gjort i Tyrus og Sidon, da hadde de for lenge siden omvendt seg og kledd seg i sekk og aske. Det sier jeg dere: Tyrus og Sidon skal få det tåleligere enn dere på dommens dag! Og du Kapernaum, som er blitt opphøyet like til himmelen! Like til dødsriket skal du bli nedstøtt.»

Å, måtte mitt folk vende om fra sitt onde vesen og sine henders ugjerning; måtte Gud Herren angre det onde han har latt komme over oss og la sin vrede fare, så vi ikke går til grunne.

Den stille makten han utøver

«Jeg har ikke ført ødeleggelse over Israel, men du og din fars hus, fordi dere har forlatt Herrens bud og har fulgt Ba'alene.» Slik taler Elia, mannen uten frykt og dadel. Og så snart han har talt disse ordene, begynner han å legge til rette for et opptrinn som ikke har sin like i den hellige historien. Herren skal ved tegn, handling og under vise at han er Gud, og ingen annen, og Baal skal styrtes på én dag.

«Men nå, konge,» sier Elia bydende, som Guds representant, «send bud og la hele Israel komme sammen til meg på Karmel-fjellet, og likeså de fire hundre og femti Ba'als profeter og de fire hundre Astartes profeter som spiser ved Jesabels bord!» Slik taler han, og Akab adlyder, sender bud omkring blant alle Israels barn og samler profetene på Karmel-fjellet.

Se der hvordan bladet har vendt seg: Tjeneren er blitt konge, kongen tjener, undersåtten befaler, monarken adlyder. Det er det skjulte septeret i hendene på jordens åndelige kongebarn, og den stille, underfulle makt som de utøver i kraft av den evige Ånd som er i dem.

Å, det er ikke sjelden at enfoldige gudsmennesker, blottet for all ytre anseelse og innflytelse, ved et ord, ja, ved at de bare viser seg, stopper løvegap, slukker ildsluer, temmer vær og vind, slår ned fiendtlige hærer og bringer rasende motstandere til å forstumme, avvæpner dem og ved en hemmelighetsfull makt likesom spenner dem for seiers- og triumfvognen.

Et eksempel av det slaget finner vi blant annet i historien om den hellige Severinus, den store apostelen som i det femte århundre forkynte evangeliet i Østerrike og ved Donau. Så enkel og beskjeden denne dyrebare mannens fremtreden enn var, steg hans anseelse etter hvert så høyt at folkene æret ham som en engel og skytsånd, og trodde at det området hvor Severinus oppholdt seg, var sikret mot enhver ulykke.

Nå hendte det en dag at det kom melding til byen Lorch om at en krigersk fyrste var underveis for å overfalle den med ild og sverd. Denne nyheten satte alle i skrekk og angst. Man løp sammen og rådslo om hva man skulle gjøre, og se, den allmenne meningen var at man burde rådføre seg med den merkelige mannen i ødemarken, den fromme eremitten, ja, be ham om at *han* ville gå hæren som rykket frem, i møte og holde den tilbake fra grensen. Som sagt, så gjort.

Severinus oppsøkes og gir etter for folkets bønner. Det var aften, men han bryter hastig opp med sin Gud i følge, løper hele natten og møter tidlig om morgenen, fem mil fra byen, den fremrykkende krigshæren. Ærbødig, men uten frykt, trer han frem for kongen og hilser ham: «Fred være med dere, beste konge», presenterer seg som en Kristi utsending og fremfører enkelt og frimodig sitt ærend.

Kongen hører rolig på ham, og mannens ærverdige utseende, så vel som det forunderlig inntrengende i hans tale, overveldet kongens hjerte så uimotståelig at han på stedet ga befaling om å vende om, dempet sitt raseri og trakk seg tilbake med sin armé.

En annen gang rykket alemannernes ville fyrste, Gibuld, mot byen Passau, vel ikke i fiendtlig hensikt, men bare for å se Severinus, hvis rykte var utbredt over hele landet, og som Passaus borgere også hadde gitt en celle i sin midte fordi de trodde seg tryggere ved denne mannens nærvær enn ved sine egne murer. Likevel ønsket de å bli spart for besøket av en så besværlig og farlig gjest som denne krigerske fyrsten var. Man vendte seg til Severinus med bønn om at han ville holde ham borte.

Severinus drar den fremmede i møte, og knapt har han vist seg og åpnet sin munn, før barbarkongen gripes av en skjelving og beven, slik at han senere tilsto overfor sine folk at han aldri hadde bevet slik i noe slag eller i noen av krigens farer. Ja, Severinus hadde den mektige fullstendig i sin makt, slik at han kunne få ham til hva han ville.

Det han ba om, ble ham innvilget, og da han blant annet oppfordret ham til å frigi fangene som hans folk hadde slept med seg fra det romerske området, skjedde det straks. Gibuld kunne ikke annet; han måtte gjøre det den merkelige mannen forlangte.

Det er den stille, hemmelighetsfulle makt som er gitt lysets barn. Mesteren sender dem som lam blant ulver og sier: «Om noen slår deg på høyre kinn, så vend også det andre til.» De er ikke kledd i stål og jern, og våpnene i deres ridderskap er ikke kjødelige. De skal ikke skjelle igjen når de blir utskjelt, og ikke bruke noen av de sverd som verden pleier å kjempe med. Derimot er noe annet betrodd dem. Hvordan skal jeg benevne det?

Er det troen, den seier som har overvunnet verden? Er det det gjennomstrålende lyset fra Den Hellige Ånd, han som de er tempel for, og som til enhver tid viser seg som den sterke Guds Ånd? Nok er det: Det er i dem et visst guddommelig «noe» som gjør undere. Man har sett blyge barn imponere de villeste fiender med det, og vergeløse sauer avvæpne sine heftigste anklagere.

Dette kongelige «noe» i dem av Israels hus kunne vi kalle deres adelsstjerne, som stråler gjennom deres ringe drakt. Det er mer enn all de klokes forstand, mer enn all de vises vitenskap; mer enn alle eldstes anseelse og alle mektiges makt. Det setter de enfoldigste mennesker i stand til å forvirre de største filosofer og gjøre deres kunst, som med urette er så berømt, til skamme.

Dette unevnelige «noe» som de kristne bærer i seg, dette milde lyspunktet i de åndelige perlene, denne himmelske ildfunken som tindrer gjennom hele deres liv som den evige lampes dempede skinn som bevende faller på tempelets vinduer; dette Menneskesønnens tegn og Lammets segl på deres panner; det er den overjordiske rustning som Guds får gjør sine våpendåder i, utøver sitt ridderskap, kjemper til seg sine seirer, binder motstanderne, dømmer løgneren, bringer spotterens tunge til taushet, beskjemmer bakvaskeren, legger de urene ånder i lenker og gjør Satan selv bestyrtet.

Men: «Gled dere ikke over dette at åndene er dere lydige! Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!» Gleden over det herredømme vi har, er forbundet med faren for selvopphøyelse; gleden over at vi er antatt hos Gud av fri nåde, er renere og mindre kjødelig, og den ydmyker og bøyer oss. Gleden over den makt man har, fører lett mennesket tilbake til seg selv; gleden over den barmhjertighet som er vederfart oss, holder oss ved Jesu føtter og stemmer sjelen til hans lov og pris.

Gleden over den seier vi har vunnet, formørker lett det indre øyet og bringer oss vår elendighet ut av syne; gleden over den usigelige herlighet som vi er kalt til, er som en lykt ved hvis klare lys vi ikke kan overse vår uverdighet. Gleden over de krefter som fyller oss, er ubestandig og forgjengelig, for disse kreftene kan tas fra oss eller i alle fall formørkes.

Men gleden over vår borgerrett i himmelen, den *blir* for vi vet at Guds faste grunnvoll står og har dette seglet: «Herren kjenner sine!» Er vi troløse, så forblir han trofast, for han kan ikke fornekte seg selv. Å, salige er de hvis navn står skrevet i livets bok. Og dobbelt salige er de som også vet det. Amen.

VII. Elia og folket på Karmel

Hvem blant dere kjenner vel ikke den bemerkelsesverdige dommen som den vise Salomo en gang felte i en vanskelig og innviklet sak?

To kvinner kom til ham med et spedbarn som begge gjorde krav på. Den ene hevdet at barnet var hennes, og at den andre kvinnens barn var dødt; hun påsto at den andre da hadde tatt hennes barn og lagt det døde barnet i dets sted. Den andre forsikret derimot at saken forholdt seg stikk motsatt, og sa: «Din sønn er død, men min sønn lever!» Nå ba de kongen om å dømme i saken.

Men hvordan skulle han avgjøre hvem som hadde rett? Jo, den vise kongen visste råd. Han forlanger et sverd, og da sverdet ble brakt til ham, sier han: «Hogg det levende barnet i to stykker og gi den ene halvdelen til den ene kvinnen og den andre halvdelen til den andre!»

Men da ropte den kvinnen som var mor til det levende barnet, for hennes morshjerte brant for sønnen: «Hør på meg, herre! Gi henne det levende barnet og drep det for all del ikke!» Men den andre sa: «Verken jeg eller du skal ha det, bare hogg til!»

Hvordan kongen, på bakgrunn av de to kvinnenes reaksjoner, avgjorde striden og dømte i saken, er dere godt kjent med. (*1 Kong* 3,24 *ff.*)

Men hvorfor minner jeg dere om denne historien? Fordi jeg vil fortelle dere at det ennå finnes et annet morshjerte som tenker akkurat som den sanne moren i denne fortellingen.

Jeg mener det morshjertet som sier: «Som en mor trøster sitt barn, slik vil jeg trøste dere.» Og videre: «Glemmer vel en kvinne sitt diende barn, så hun ikke forbarmer seg over sitt livs sønn?» Men dere vet hvordan dette søte ordet fortsetter.

Dette morshjertet der oppe, den levende Gud, vil heller ikke ha noe som er delt. Han vil ha sine barn helt og fullt, eller ikke i det hele tatt, og de ofrene vi bringer ham, vil han ha udelte, eller slett ikke. Slik tenker han. Han vil overhodet ikke gå med på noen deling med djevelen eller verden.

«Du skal elske Herren din Gud,» sier han, «av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand.» Og videre: «Følg du meg, og la de døde begrave sine døde.» Og et annet sted: «Om noen kommer til meg, og ikke hater sin far og mor og brødre og søstre, da kan han ikke være min disippel.»

For en hellig nidkjærhet! Men hva det vil si å tilhøre Herren fullt ut og være en hel kristen, det skal den mannen som i sin ånd, slik en har uttrykt det, var «Israels artilleri og kavaleri», vise oss i dag gjennom både ord og gjerning.

1 Kong 18,21–24:

> Da trådte Elia fram for alt folket og sa: Hvor lenge vil dere halte til begge sider? Dersom Herren er Gud, så følg ham! Og dersom Ba'al er det, så følg ham! Men folket svarte ham ikke ett ord. Og Elia sa til folket: Jeg er den eneste av Herrens profeter som er blitt tilbake, mens Ba'als profeter er fire hundre og femti mann. La oss nå få to okser. La så dem velge seg den ene oksen og hogge den i stykker og legge den på veden, men de skal ikke tenne ild på. Så vil jeg stelle til den andre oksen og legge den på veden, men jeg vil ikke tenne ild på. Så kan dere påkalle deres guds navn, og jeg vil påkalle Herrens navn. Og la det da være slik at den gud som svarer med ild, han er Gud. Hele folket svarte: Det er godt!

Et stort og evig minneverdig oppgjør skal nå utspille seg for vårt blikk. Den eldgamle striden om hvorvidt det finnes en Herre i himmelen som råder, og om det er Herren som er Gud eller en annen, denne striden vil Gud selv nå avslutte og avgjøre. Han vil svare i et språk som ikke bare kan høres med ørene, men som også kan gripes med hendene.

I dag ser vi bare forberedelsene til denne forbløffende scenen; neste gang skal vi, om Gud vil, få se og undre oss over selve det storslåtte dramaet.

Hva er det så som skjer i dag? Som dere nettopp har hørt, har vi igjen en preken av gudsmannen Elia. Den er riktignok kort, men den er dyp, og den svir der den treffer. Den skal vi nå tenke over. La oss se:

Hvordan Elia refser, hvordan Elia trosser, og hvordan Elia tror.

Hvordan Elia refser

Vi har i ånden forlatt byen Samaria og står i dag på fjellet Karmels høye topp. Dypt under føttene våre bryter havet, som strekker seg i det uendelige foran våre øyne.

På den andre siden streifer blikket ut over elven Kisjon til Jisre'els ville sletter, hvor Tabor-fjellet trer fram, og nærmere oss kan vi se byen Nasaret.

I det fjerne glinser Gennesaret-sjøen i blått, og lenger nord ser vi Libanons fjell med deres tåkete topper. En storslått utsikt! «Karmels prakt», slik kalte nylig en misjonær fjellet i sine brev, han som selv hadde forkynt ordet om korset på Karmel.

I dag finner man i dette fruktbare fjellområdet en tyrkisk moské ved siden av et kristent munkekloster, og mange underjordiske kapeller, klippehvelv og grotter som brukes til gudstjeneste. Her strømmer både muslimer og kristne sammen under den årlige Elia-festen for å bøye kne for ham som er deres felles helgen. Hvor ville ikke Elia ha rast mot også disse Ba'als-prestene, dersom han ennå en gang kunne vende tilbake til den gamle skueplassen for sin nidkjærhet og sin kamp!

Vi møter ham altså i dag på Karmels høyder. Der står han, omgitt av en enorm folkemengde. Her er de fire hundre og femti Ba'als-prestene, og der er de fire

hundre Asjera-prestene som spiser ved Jesabels bord, et tøylesløst og utuktig pakk.

Her er den avguderiske kongen selv med sitt prangende hoff, og rundt dem står det stakkars forvillede og forførte folket i en tett krets. De er mange tusen i tallet, og alle venter med spent nysgjerrighet på det som skal skje.

Og da mengden nå er samlet slik, trer Elia inn i kretsen, denne enkle mannen i sin kappe av hår og med lærbelte om livet. Han ser seg om med et fast og lysende blikk, og da alt er blitt stille og taust, tar han til orde for hele folket og sier:

«Hvor lenge vil dere halte til begge sider? Dersom Herren er Gud, så følg ham! Og dersom Ba'al er det, så følg ham!»

Slik talte Elia. Det var et alvorlig og frimodig ord. Hvilken virkning hadde det? Folket svarte ikke; de følte seg truffet. Elia beskylder folket for at de halter, og det med begge føtter. Han anklager dem for å vakle snart til den ene og snart til den andre siden, og for at de med et delt hjerte deler sin tjeneste mellom Herren og avguden Ba'al.

Med kongefamilien, hoffet og presteskapet forholdt det seg annerledes. De var erklærte avgudsdyrkere, med liv og sjel hengitt til den ugudelige og sanselige tilbedelsen av den sidonske avguden Ba'al.

Men folket hadde nok ennå ikke helt glemt de store tingene Herren i tidligere tider hadde gjort for deres fedre. De klarte ikke å forlate ham fullstendig. Derfor forsøkte de å innbille seg selv at de ikke var egentlige avgudsdyrkere som æret selve gullkalven; de mente at de under kalvens bilde tilba den eneste sanne Gud.

De blandet Gud og Ba'al sammen og fant opp en religion som på den ene siden lot dem gi seg hen til alle hedenskapets avskyeligheter og laster, men som på den andre siden lot dem beholde skinnet og den beroligende følelsen av at de fortsatt vandret i fedrenes tro og på fedrenes vei. De sa til seg selv at selv om deres gudstjeneste var litt annerledes i formen enn fedrenes, så var kjernen den samme.

For en listig bortforklaring! For et bedragersk og løgnaktig vesen, og for et foraktelig forsøk på å «bære kappen på begge skuldre»! Det var til disse menneskene Elia vendte seg med sin preken.

Men jeg sier dere: Dersom Elia var vår prest, måtte også vi ha funnet oss i mang en refsepreken om halting, vakling og ustadighet. Han ville ikke lenge ha holdt ut å se på det tvetydige og hyklerske vesenet som viser seg på så mange måter også blant oss.

Riktignok mangler det ikke helt på bestemte sjeler i vår midte heller; vi møter folk som har tatt et klart valg på begge sider, både på dødens vei og på lysets og livets vei.

Akkurat som vi har sjeler blant oss hvor ordene «alt av og i Kristus» er blitt til handling og sannhet, slik finnes det også en flokk av dem som har gjort seg helt ferdige med Herren Jesus. De har rett og slett vendt ham ryggen og vist ham døren, og en gang for alle frabedt seg hans vennskap.

Denne verdens forgjengelige lyst og ære er deres gullkalv, og den er dem kjærere enn Guds Lam med hans blod og sår. De ofrer til djevelen, bøyer seg for kjødet, skåler for helvete og våger å gå inn i evigheten i djevelens navn, dersom

det i det hele tatt skulle følge en evighet etter denne tiden. Dette er folk som har tatt et valg; folk med karakter, som vet hva de gjør og hva de vil.

De halter ikke. Nei, se, de går med faste skritt rett i gapet på ormen som ikke dør, rett inn i svelget på ilden som ikke slukkes. Og det er mange av dem: gamle og unge, menn og kvinner, kjøpmenn og arbeidere, herrer og tjenere, mestere og svenner. De er vredens kar, spart til den store dagen da Guds rettferdighet skal åpenbares. Jakobs klippe skal falle over dem og knuse dem.

Men vil det gå dem noe bedre, de som blir værende i gråsonen? De som med den ene halvdelen av hjertet vil tilhøre Ba'al, og med den andre Herren?

Å, om bare denne slekten av haltende mennesker ikke utgjorde flertallet av vårt folk! Men dessverre er det slik. Halting på både den ene og den andre måten hører til dagens orden, og helhet og bestemthet i det guddommelige liv er en sjelden perle.

Ve deg, du hyklerske slekt, du som mener å kunne dele din kjærlighet og din tjeneste mellom Gud og verden, og som vakler snart til den ene, snart til den andre siden! I den ene timen bøyer du dine knær for Herren, for i den neste å leve i utroskap med verden.

Hvem er ditt høyeste gode? Er det Herren? Hvorfor er han da ikke ditt ett og alt? Hva skal da denne forbannede jagingen etter forgjengelige fordeler og kostbarheter bety, denne avguderiske tørsten etter forfengelig ære og jordisk herlighet, denne engstelige bekymringen for rikdom og bekvemmelighet, denne streben etter verdslig velstand og fornøyelse, og denne hedenske sorgen over timelige tap?

La da Herren være din skatt, ham din bekymring, ham din eneste kjærlighet og din eneste lengsel. Men dersom verden er ditt høyeste gode, og det er den som kan gjøre deg lykkelig og salig, den som kan forløse og trøste deg, vel, så lev for verden! Ikke kast bort tiden din med sang og bønn, med kirkegang, bibellesning og andre gudelige gjerninger. Bli i det minste sikker i din sak, og bli noe helt, både i ditt liv og i din død.

Ve dere som halter mellom tiden og evigheten! Dere kommer til slutt til å halte dere rett ned i helvete; det slår aldri feil. Bestem dere! Dersom menneskets liv tar slutt med tiden, og det ikke er noe mer å vente på den andre siden av graven, vel, så la deres motto være: «La oss ete og drikke, for i morgen dør vi!» Nyt dagene deres, la begjæret få fritt løp, og ikke vær slike dårer som kaster bort tiden på såkalte forberedelser til evigheten.

Men dersom dette livet ikke er deres blivende sted, og det finnes en kommende stad og en evighet uten mål og ende, hva skal da dette oppholdet underveis bety? Hvorfor bygge hytter midt på pilegrimsveien?

Vær da pilegrimer helt og fullt! Kast bort det som tynger dere på vandringen, riv ned det som sperrer veien, og se på alt som tap og skrap, slik at dere kan gå inn gjennom den trange port, og ordet om evigheten ikke en gang skal bli et tordenord for dere. Ja, det virker på meg som om det er verdt strevet å ofre alle andre bekymringer for denne ene: at man unngår en endeløs pine og får del i en endeløs salighet.

Men å leve som halvt et tidens barn og halvt et evighetens barn – av slik halvhet kommer en hel død.

Ve dere som halter mellom sannhetens og løgnens tjeneste, mellom deres egen fornufts visdom og Guds visdom! Dere som, alt etter hva som passer dere, i det ene øyeblikket stoler mer på Bibelen enn på dere selv, for i det neste å stole mer på dere selv enn på Bibelen.

Er Guds ord sant, så bøy dere for det i alt, også der det går på tvers av deres egen natur og lyster. Tro det ikke bare når det lover, men også når det truer. Ikke bare når det forkynner gode nyheter, men også når det sier: «For vi må alle åpenbares for Kristi domstol,» og: «Uten at en blir født på ny, kan han ikke se Guds rike.»

Men dersom det er dere som er de vise, så vær det helt! Hold fast på deres egen visdom og riv Guds bok i stykker, men la være å halte, for det er både flaut og tåpelig. Bland ikke lys og mørke.

Ve dere som pleier å balansere mellom kristendom og antikristendom! Dersom kristendommen er Guds sak, så bestem dere for den med liv og sjel. Se da på den hånen som følger med den, som ros og ære, og ta deres plass åpent og fritt under faner til Israels foraktede flokk.

Forlat verdensbarnas tumleplass! Slutt å skikke dere likt med dem, og skill dere fra deres lystigheter og fornøyelsessteder. Og når Guds rike bryter fram, når det bruser og rører seg på dødningemarken og larmen av det nye livet blir hørbar, skal dere ikke rope ubesindig sammen med fiendene: «Hva skal dette føre til? Folk går for langt, folk svermer!»

Nei, gled dere heller over at folk for en gangs skyld bryter ut av den vante hverdagsgangen, og at det igjen skal bli dans og lyd av pauker og harper foran paktens ark.

Men dersom kristendommen er bedrageri og løgn, ja, hvorfor kaster dere da bort et eneste ord på å forsvare den? Forbann den da, og gå fullstendig over til Antikrists fane!

Ve dere som svever midt imellom dere selv og Jesus! Hvem er deres frelser, hvem er deres mellommann, hvem kan redde deres sjeler? Kan dere gjøre det selv? Vel, i så fall ville jeg også ha latt Jesus være Jesus, og ikke lenger oppført meg som om min frelse hvilte i hans hender.

Men dersom det er han som fører til Faderen, hvordan kunne jeg da finne ro før jeg av hele mitt hjerte hadde omvendt meg til ham? Da ville jeg ha søkt å gripe ham fast og holde ham ved min side dag og natt, og gjort ham til midtpunktet for mine tanker og min streben. Men dere er verken kalde eller varme mot ham, som om dere ennå ikke visste om det er han som er frelseren, eller om det er dere selv.

Se dere vel for at han ikke spyr dere ut av sin munn, dere lunkne! Og hvorfor vakler dere mellom hans rettferdighet og deres egen? Hvilken av dem vil hjelpe dere i dommen? Deres egen? Vel, så stol på den, og slutt å snakke om Kristi fortjeneste.

Men er det Jesu rettferdighet som hjelper dere, hvorfor gjør dere da så mye ut av deres egne elendige og skitne dyder? Man kan jo ikke være to minutter i deres

selskap før man på en eller annen måte må høre hvor fromme dere er, hvor mye godt dere gjør, hvor flittig dere leser i Bibelen, hvor ofte dere går i kirken, og hvor nøye dere holder sabbaten hellig! Hva skal det bety? Enten det ene eller det andre! Jeg sier dere at dere, med et slikt delt og splittet vesen, er en styggedom for Herren.

«Ingen,» sier han, «kan tjene to herrer. For enten vil han hate den ene og elske den andre, eller han vil holde seg til den ene og forakte den andre. Dere kan ikke tjene både Gud og mammon.»

Han sier også: «Den som ikke er med meg, er mot meg, og den som ikke samler med meg, han sprer.»

Og hør hva apostelen sier: «Dra ikke i fremmed åk med vantro! For hva delaktighet har rettferd med lovløshet? Eller hva samfunn har lys med mørke? Og hva samklang er det mellom Kristus og Belial? Eller hva samfunn har en troende med en vantro? Og hva enighet er det mellom Guds tempel og avguder? Gå derfor ut fra dem og skill dere fra dem, sier Herren, og rør ikke noe urent! Da vil jeg ta imot dere.»

«Hvor lenge vil dere halte til begge sider?» ropte Elia. «Dersom Herren er Gud, så følg ham! Og dersom Ba'al er det, så følg ham!»

Og folket måtte tenke at gudsmannen hadde rett. Heller ikke dere, tror jeg, vil ha noe å svare i denne åpenbare saken, og også om dere vil man kunne si det som står skrevet i teksten: «Men folket svarte ham ikke ett ord.»

Hvordan Elia trosser

Hvorvidt Herren er Gud eller om det er Ba'al, det vil ikke Elia avgjøre selv. Gud vil selv tale et ord om det, og denne veldige predikanten ville ikke profeten foregripe. Elia fortsetter sin tale: «Jeg,» sier han, «jeg er den eneste av Herrens profeter som er blitt tilbake, mens Ba'als profeter er fire hundre og femti mann.»

Gud skje lov, han var ikke den eneste gudsmannen i sin tid, men han var den eneste som fortsatt sto på den offentlige arenaen. Han var den eneste som ennå forsvarte Herrens sak mot fiendene. De andre var enten myrdet eller jaget bort, eller så satt de gjemt under jorden i bergkløfter og huler.

Tenk dere nå Elias stilling. Dersom Obadja ikke var til stede, fantes det ikke en eneste likesinnet sjel i hele folkemassen på Karmel, ikke et menneske som delte hans tankegang eller gjorde felles sak med ham. Han hadde ingen han kunne støtte seg til, ingen som ga ham et oppmuntrende blikk, og ingen som med miner eller vink kunne sette ild i motet hans.

Akk, dere vet hvordan man kan føle seg når man står helt alene i en flokk med fremmede mennesker som tenker annerledes. Dere vet hvordan det kan gjøre en forlegen og beklemt, taus og sky, og hvordan man til og med kan miste pusten, for ikke å snakke om det frimodige motet til å vitne. Men vår profet blomstrer i denne ørkenen som en rose, og brenner i disse kvelende omgivelsene som en fakkel.

Nei, hans hjerte er vidt, hans åndedrag er fritt, og tungen hans er ikke lammet. Nettopp fordi han i sannhet ikke brant for annet enn sin Guds ære, hadde han stor frimodighet til å vitne om sin Herres navn for dette vanartede folket.

Dersom vi brydde oss bare litt mer om Guds forherligelse, og litt mindre om vår egen ære og vårt eget velvære, ville vi heller ikke så snart bli skremt i lignende omgivelser, og ikke så snart bli tause, stumme og forknytte.

Men vi elsker ikke den kjære Gud høyt nok, og i våre hjerter er det for lite av den ildgløden som selv ikke mange vann kan slokke.

Ja, jeg vet godt hvordan det går: Når vi skal bekjenne vår tro med friskt mot og med glede, må det gjerne være noen til stede som vi vet forstår og verdsetter det; da går det an. Men dessverre er det i de fleste tilfeller også bare da. Akk, vi kjenner deres snikveier og svake sider, mine brødre; vårt eget hjerte har avslørt dem for oss.

«Jeg er den eneste av Herrens profeter som er blitt tilbake, mens Ba'als profeter er fire hundre og femti mann.» De fornemme og ringe, de dannede og udannede som omgir Elia, er lutter fiender, lutter foraktere av de gamle gudsåpenbaringene, lutter vantro og spottere.

Dere vet, kjære brødre, hvordan en slik stilling blant lutter vantro kan påvirke hjertet, særlig når det er snakk om ansette, kloke og dyktige folk. Hvor fort sniker ikke tanken seg inn i sjelen: «Kan det virkelig stemme at jeg alene har rett, mens alle disse andre tar feil?» Da er veien kort til å gjøre porten til himmelriket litt videre og den smale vei en smule bredere, til å utelate dette eller hint av frelsens orden, og til i det hele tatt ikke lenger å ta det så alvorlig og nøye med evangeliets sak.

Men Elia virker å ha vært hevet høyt over slike ytre påvirkninger. For ham var det temmelig likegyldig hvor han sto. Han tenkte det samme her som der; han mistet ikke fatningen og lot seg ikke forvirre i sin overbevisning av omgivelsene, for han var sikker i sin sak. Selv om hele verden hadde ment noe annet enn ham, og om han hadde vært den eneste på hele jorden med sin tro, så hadde han ikke veket en tomme fra den. Nei, ikke for alt i verden.

Han ville likevel stått fast og med frimodig mot trosset på at han alene hadde rett og hele verden urett. Han kunne nemlig si det som ikke mange kan si: «Jeg vet hvem jeg tror på.» Alle de trossannhetene han holdt seg til, hadde han vunnet på erfaringens vei, og det er først da de slår røtter og sitter fast, slik at ikke enhver vind utenfra lenger kan bøye og ryste dem.

«Jeg er den eneste av Herrens profeter som er blitt tilbake, mens Ba'als profeter er fire hundre og femti mann.» Men for meg er det akkurat det samme, vil han si, om det så var over fire tusen av dem. Vi skal nok bli ferdige med dem!

Hvor trassig det lyder! Men det finnes en trass som sømmer seg for Guds barn, en trass i Gud. Det er den trassen som gjør at vi kan synge med Luther:

Om verden full av djevler var
som ville oss oppsluke,
vi frykter ei, vår Frelser kjær
skal snart dem alle knuse.

Og vi kan si med Elisja: «De som er med oss, er flere enn de som er med dem.»

Å, om det bare var litt mer av denne trassen blant oss, og om vi ikke så fort lot vingene henge! Vi kunne godt ha en panne av jern. Hvem kan komme oss nær når Gud er for oss og en ildmur omkring oss? Det er alt annet som burde

frykte oss; vi behøver derimot ikke å skjelve for noen, verken i himmelen eller på jorden.

Hva vil djevelen oss? Riktignok frykter han verken purpur eller kroner, men selv den ringeste troendes arbeidstrøye setter ham i angst og skrekk. Hva vil døden oss? Libanons sedertrær skjelver og vakler riktignok for denne redselens konges stemme, men dødsleiet til den minste i himmelriket blir for den som en festning den knuser hodet sitt mot: «Hit skal du komme, og ikke lenger, her skal dine stolte bølger legge seg!»

Hva vil synden oss? Visst er den djevelens tjenestepike og fyller helvete for ham, men den skal ikke gjøre oss redde. Vi har et blodkors som vi slår den ned med. Og hva vil de onde og våre motstandere? Vår helt skal knuse dem som om de var leirkrukker. Han har lagt sin hånd på nakken deres, og hvor skal de ikke en gang rødme for oss! Trass altså! «Herrens vei,» sier Salomo, «er de frommes trass, men overtrederne er blinde.»

Hvordan Elia tror

Folket på Karmel er i den mest spente forventning. Ingen vet ennå hva som skal skje. Da gjør Elia forberedelser for at det skal reises en prekestol for den kjære Gud, der han selv skal preke om sitt navn med tunger av ild.

«La oss nå få to okser,» sier han. «La så Ba'als profeter velge seg den ene oksen og hogge den i stykker og legge den på veden, men de skal ikke tenne ild på. Så vil jeg stelle til den andre oksen og legge den på veden, men jeg vil ikke tenne ild på. Så kan dere påkalle deres guds navn, og jeg vil påkalle Herrens navn. Og la det da være slik at den gud som svarer med ild, han er Gud.»

Og hele folket svarte: «Det er godt!»

De ga sitt samtykke til forslaget hans; noen av nysgjerrighet, andre i det oppriktige håp at Ba'al ville vinne, og noen få kanskje av en ekte lengsel etter å få visshet om at det i det hele tatt fantes en Gud, og hvem som var den rette.

Det var et forskrekkelig vågestykke Elia ga seg ut på. Tenk hvor mye han satte på spill: hele Israels arvedel, som ikke lenger ville ha funnet noen tro i verden om saken hadde slått feil! Men for ham virket det ikke som et vågestykke i det hele tatt. Han tenkte ganske enkelt: «Den kjære Gud kan ikke la meg i stikken.» Og fordi han tenkte slik og var som et barn, hadde han lov til å gå fram i Guds navn slik han gjorde. I troen tør man våge noe.

Verden har allerede mottatt Guds svar gjennom ild mange ganger, slik at den nå burde vite hvem som er den sanne Gud. Men verden *vil* ikke vite det, og derfor har den ennå mange slike svar i vente.

Det første svaret, den første åpenbaringen av ham selv, skjedde ved ild, da han skapte ildånder, engler og serafer, og menneskeåndens flamme, født av ham, som blafret opp fra jorden og lekte med ildtunger mot himmelen. Han svarte de første synderne med ild, en ild som dels lynte fra kjerubens sverd, og dels senket seg som et glødende helvete i deres eget bryst. Ved ild talte han også til Sodoma og Gomorra, som ikke lenger ville kjenne ham, og Dødehavets brente strender viser den dag i dag, etter mange tusen år, sporene etter dette kraftige svaret fra Herren.

Ved ild beseglet han sitt løfte til Abraham, da en rykende ovn kom til syne i den bekmørke natten, og en luende ild fór mellom offerstykkene. Fra ilden i den brennende tornebusken talte han til sin tjener Moses som en mann med sin sønn. Og dette var et bilde på hans kirke: en tornebusk som uavlatelig brenner i heten av tusenfold forfølgelse, hån og smerte, men som aldri brenner opp, fordi Herren selv bor i den.

Med ild svarte han sitt folk på Sinai, da fjelltoppen brant og røk, og det skrekkelige «Du skal» og «Du skal ikke» tordnet ned. Med ild fra himmelen bønnhørte han sin tjener David, da han for alles øyne tente brennofferet på alteret hans og gjorde det til aske. Med ild svarte han på Salomos bønn i tempelet, da alle Israels barn så ilden falle og Herrens herlighet over huset, så de falt på kne med ansiktet mot jorden. Med ild kom han over Jerusalem, etter at han forgjeves hadde kommet med vann og blod.

Med ild svarte han vårt fedreland for femten år siden, da det alt hadde begynt å tale som farao: «Hvem er Herren, som jeg skal lyde?» Og han vil ennå en gang komme med ild, slik han aldri før har kommet, med den store fristelsestimens ild, for å smelte sitt folk og brenne opp stubben. Da vil han kaste himmelen og jorden i flammene, så den jordiske skatten brennes opp, og noe nytt stiger fram av den store smeltedigelen i ubeskrivelig, forklart glans. Slik svarer Herren med ild.

«Den gud som svarer med ild, han er Gud.» Når det forholder seg slik, vet vi hvem som er den sanne Gud. Vi har mottatt et svar ved ild som ennå i dag får hjertene våre til å skjelve av forbauselse og glede.

Tenk på svaret for 1800 år siden. Da sto menneskeheten i sørgedrakt. Den så himmelen lukket over seg og helvete åpent under seg, og visste verken ut eller inn; for syndene, flere enn sanden i havet, ropte til Gud om hevn. Hvem skulle beskytte den?

Og da det ikke lenger fantes noe råd eller noen trøst, ingen utvei og ingen hjelp, og ingen visste hvordan han skulle bli fri fra sin misgjerning, og hva han skulle forsone Gud med, da ble skyene revet til side. En fryktelig ild fór ut fra den åpne himmelen og ned til Golgata, der den fortærte et lam på korsets alter. Og se: Da visste vi hva som frelser fra helvete. Det var kommet svar på vårt engstelige spørsmål, et svar ved ild.

Men det var ennå mer å spørre om: Hvor får vi troen fra, den som gir del i korsets offer og i forsoningen? Hvor henter vi det livet som vi skal våkne opp til fra de døde? Vi spurte slik, og se, det andre svaret lød, svaret ved ild. Himmelen åpnet seg; glødende tunger fór ned, livsstrømmer fløt ned, kilden til alle hellige goder ble åpnet for verden, og Ånden var vunnet.

Og med slike ildtunger svarer Herren ennå i dag. Han svarer med ild blant både hedninger og kristne, blant konger og tiggere, på øyene og på havets bølger. Hvor enn han kommer, etterlater han seg striper av ild, det nye livets flammer. Isfjell begynner å brenne, klipper revner og ørkener blomstrer. Skulle han ikke være Gud? «Ild er jeg kommet for å kaste på jorden,» sier han, «og hvor jeg skulle ønske at den alt var tent!»

Den sanne Gud svarer med ild. Den som ennå ikke har erfart det, har ingen Gud, eller så er hans gud bare en avgud, en tom idé, en skygge og et hjernespinn. Så snart han kommer oss nær, heter det straks: «Brant ikke vårt hjerte i oss?» Hvor han går og står, luer sju fakler omkring ham. Alt han har å si oss, er tale gjennom ild; alt drypper av flammer og brenner.

Det blir en helvetesferd for hjertet når han forkynner bot for oss. Det farer et lyn gjennom sjelen når han legger ut sitt ord for oss. Han refser, og grunnvollene i vårt vesen skjelver; han taler vennlig, og man blir syk av kjærlighet; han lokker, og sinnet smelter i lengsel; han byr, og lydigheten blir en tvingende nødvendighet; han stiller krav, og en flammende lov blir skrevet inn i ditt hjerte. Slik er hans tale, og når han beviser sin eksistens for oss, skjer det med gnister og med flammer.

Måtte han da med sin kjærlighets brennende bokstaver skrive inn også i deres hjerter at han er Herren, slik at han ikke en gang må skrive det i deres aske med sin vredes evig glødende skrifttegn.

For han skal svare de gjenstridige og preke for dem om sitt navn med den ild som er gjort i stand for djevelen og hans engler, slik at hele skaperverket skal gi ham ære, enten i jubeltoner eller i fortvilelsens stønn. Da skal de saliges stemmer og stemmene til vredens kar bruse sammen i ett kor: «Herren er Gud, og hans navn varer til evig tid!» Amen.

VIII. Ilden på Karmel

«I dag, om dere hører hans røst, da forherd ikke deres hjerter!» Slik rådet David Israels folk, slik rådet apostlene de kristnes forsamlinger – og slik råder vi med alt alvor og ettertrykk denne forsamlingen, dere, kjære brødre: I dag, om dere hører hans røst, da forherd ikke deres hjerter! (*Hebr* 3,15)

Hva vil det si å være forherdet? Det er å være som en stokk; det vil si å ha tunge ører som ikke hører, og et hardt hjerte – et sinn som er lukket for Guds vitnesbyrd, vekkerop og gjerninger. Det vil si å være som brosteinen i gaten, som det regner, snør og hagler på uten at den noen gang blir myk. Det er å befinne seg i en tilstand der man pleier å si at her er alt strev og arbeid forgjeves: Fiendskapet mot Gud er blitt fastlåst og modent, og vantroen har festet røttene sine fullstendig.

Om forherdede folk kan det bare være tale der Guds røst lyder – der lov og evangelium forkynnes, og ropet om bot og omvendelse når frem. Forherdelse oppstår når man motsetter seg det ene nådekall etter det andre, og når man med vantro overvinner det ene av Guds vitnesbyrd og sannhetsord etter det andre.

Jo rikere en by eller menighet er på Guds ord, desto større er rommet for både omvendelse og forherdelse. Der evangeliet lyder kraftigst, finnes de fleste forherdede, akkurat som de fleste omvendte.

I dag, om dere hører hans røst, da forherd ikke deres hjerter! Det finnes vantro mennesker i vår midte som i sitt hjerte ikke holder seg til Israels Gud. Det har allerede lyktes dem å la mang et nådekall som nådde dem, gå i stykker mot motstandens panser, og de har igjen rystet av seg mang en pil som traff dem.

Vel, i dag skal dere få høre en slik røst fra den levende Gud, et slikt vitnesbyrd om at han er Herren, at dere ikke ofte har hørt maken. Hvis det lykkes dere å ta kraften også fra dette vitnesbyrdet, slik at det ikke når inn til sjelen, og å overvinne det med vantro – hva skal da ennå kunne røre dere?

Da har dere tatt nok et stort skritt bort fra Frelseren og kommet nærmere den ytterste forherdelsens dom. Derfor: I dag, om dere hører hans røst, da forherd ikke deres hjerter!

1 Kong 18,25–40:

> Da sa Elia til Ba'als profeter: Velg nå dere ut den ene oksen og stell den til først, siden dere er flest, og påkall så deres guds navn! Men dere skal ikke tenne ild på. Så tok de den oksen han hadde gitt dem. De stelte den til og påkalte Ba'als navn fra morgen til middag og ropte: Svar oss, Ba'al! Men det var ingen røst å

> høre, og det var ingen som svarte. Og de hinket omkring det alteret de hadde reist. Men da det var blitt midt på dagen, spottet Elia dem og sa: Rop høyere! Han er jo Gud. Han er vel falt i tanker. Eller han er gått på do eller er ute på reise. Kanskje han sover – så vil han vel våkne. Da ropte de enda høyere og flengte seg med sverd og spyd, slik som de hadde for skikk, til blodet rant ned over dem. Det led over middagstiden, og de holdt på å profetere til bort imot den tiden da matofferet blir båret fram. Men det var ingen røst å høre, og det var ingen som svarte, og ingen som aktet på dem. Da sa Elia til folkemengden: Kom hit til meg! Hele folket kom da bort til ham. Og han satte i stand Herrens alter, som var revet ned. Og Elia tok tolv steiner etter tallet på Jakobs barns stammer – han som Herrens ord var kommet til, og det lød slik: Israel skal være ditt navn. Og han bygde av steinene et alter i Herrens navn. Og han gjorde en grøft rundt om alteret så stor som omkring to måls utsæd. Så la han veden til rette og hogg oksen i stykker og la den oppå veden. Og han sa: Fyll fire krukker med vann og øs det ut over brennofferet og over veden! Så sa han: Gjør det en gang til! Og de gjorde det andre gangen. Så sa han: Gjør det tredje gang! Og de gjorde det tredje gangen. Og vannet fløt rundt om alteret. Også grøften fylte han med vann. Men ved den tiden da matofferet ble båret fram, trådte profeten Elia fram og sa: Herre, Abrahams, Isaks og Israels Gud! La det i dag bli kjent at du er Gud i Israel, og at jeg er din tjener, og at det er på ditt ord jeg har gjort alt dette! Svar meg, Herre! Svar meg, så dette folket må kjenne at du, Herre, er Gud, og at du nå vender deres hjerte tilbake til deg! Da falt Herrens ild ned og fortærte brennofferet og veden og steinene og jorden og slikket opp vannet som var i grøften. Og hele folket så dette. De falt ned på sitt ansikt og sa: Herren, han er Gud! Herren, han er Gud! Da sa Elia til dem: Grip Ba'als profeter! La ingen av dem slippe unna! – Og de grep dem, og Elia førte dem ned til bekken Kisjon og drepte dem der.

Brødre, hva sier dere til denne prekenen? Ikke sant: Herrens røst lyder med kraft, Herrens røst med herlighet! Ja, Herrens røst slynger ut ildsluer, får Libanon til å beve og setter selve ørkenen i bevegelse.

Måtte Herrens Ånd nå komme over oss alle, løfte oss opp på ørnevinger og føre oss til Karmels høyder, som om vi virkelig sto der med kroppen. Måtte han virke slik at også steinene blant oss i dag må synge sitt hosianna – at de døde klippene i ørkenen åpner sin munn og for første gang roper fra et hjerte av kjøtt: «Herren, han er Gud! Herren, han er Gud!»

Dagens historie lar seg ikke presse inn i den vanlige prekenformen. Hvis dere likevel vil ha en inndeling, så er den her. Vi skal betrakte: *Den blinde og gale verdens gud og Abrahams, Isaks og Jakobs Gud.*

Den blinde og gale verdens gud

Elia har lagt frem sitt forslag: Begge parter – han og Ba'als prester – skal ofre hver sin okse og påkalle sin guds navn. «Den gud som svarer med ild,» sa Elia, «han er Gud!» Hele folket ga sitt samtykke. «Det er godt!» ropte de som med én munn.

Slik var det store øyeblikket kommet som for alltid skulle avgjøre om det finnes en Gud i himmelen, og hva hans navn er. Elia kaster ikke bort tiden. Opp da, gjør i stand! «Dere Ba'als profeter,» roper han, «begynn dere! Slakt oksen

deres og påkall deres guds navn først. Dere har dette fortrinnet, denne æren, for dere er mange – dere er flest.»

Er det spott eller alvor? Ta det som dere vil; det er begge deler. For det er jo en sannhet helt inntil denne dag at Kains, Ba'als og Belials barn er hundre tusen ganger flere enn Guds barn. Hvis det kom an på mengden, kunne de slukt oss levende og spist oss som brød.

Det er mange av dem. Ja, de er som ugresset – hele flokker og skarer av vredens kar. Hele byer og gårder, hele vertshus, dansesteder og teatre er fulle, før man i det hele tatt finner én eneste due i klippesprekkene. For en ild det vil bli på den ytterste dag! For en tykk røyk når dommens fakkel setter dette døde, uttørkede treet i brann!

Men det er sant – i denne verden betyr de alt. De sitter i høysetet og piper etter oss, mens vi går den nederste veien med hatten i hendene. Det kommer av at denne verdens fyrste er den som hersker. Derfor er de de ærede og ansette, mens vi er alles dørmatte, og enhver gutt på gaten klapper i hendene over oss.

De er de edle og de vise, mens vi er de erklærte dårer, og vår visdom må finne seg i å bli rettet på av enhver skolegutt i denne ugudelige og «opplyste» tid. De er ønsket i selskapene; de angir tonen og bekler embetene i det offentlige liv.

Og vi? Fy – hvem ville vel ha noe med oss å gjøre? De regnes som rettferdige av folket, og hele verden roper sitt «bravo» til dem. De største genier og de mest briljante hoder gir dem sin stemme, og markskrikerne roser dem i alle aviser og tidsskrifter – men vi?

Akk, dersom noen en gang tar seg av oss, mener han å gjøre – hvem vet – hvor stor en barmhjertighetsgjerning. Vi sitter på armesynderbenken foran det store publikum og har ingen annen talsmann enn ham i tjenerskikkelse – han som i stedet for å føre vår sak for verden, sier oss at hans rike ikke er av denne verden, og trøster oss med den tiden som skal komme.

Kan man da undres over at vi fremstår som svært usle og latterlige for verden? Vi påberoper oss jo en advokat som den for lengst har naglet til korset, og som den mener å ha lagt i jorden.

Vel, la det bare være slik, dere sønner og døtre av løgnens far. Ha det godt under den kronede slangens septer; vær de første og sitt øverst, for det er mange av dere. Vi unner dere det.

For hvem unner ikke oksen, som i morgen føres til slaktebenken, at den i dag ennå en gang får ha krybben full? Hvem unner den ikke at den, smykket med røde og brokete bånd, får holde sitt triumftog gjennom gatene til guttenes jubel og til musikk og klang?

Tilbake til historien. Prestene gjør i stand til ofringen. De *måtte* gjøre det for folkets skyld, selv om de kanskje helst ville latt det være. Dersom de nå ikke var sikre i sin sak – eller kanskje mot bedre vitende hadde rådet folket til å dyrke Ba'al – ve dem!

Hvor elendige må de ikke ha følt seg. Med hvilke forlegne ansikter og i hvilken ynkelig sinnsstemning må disse skalkene av noen tjenere ha skåret opp og stelt til oksen sin. Kanskje de til og med ønsket at de var i oksens sted, bare

for å slippe den ubeskrivelige skammen og vanæren som de nå selv måtte være med på å føre over seg.

Men en slik stund, full av den mest pinlige skamrødme og vanære foran deres egne menigheter, vil en gang komme over alle hyklerske og løgnaktige prester – enten de har holdt folket for narr og villedet det fra alteret eller fra prekestolen eller nedenfor den.

Offeret er stelt til, og nå begynner et skrik som måtte få selve Karmel-fjellet til å beve: «Ba'al, svar oss! Ba'al, svar oss!» Når den ene blir matt og hes, spiler den neste opp munnen og skriker: «Ba'al, svar oss!» Og slukner hans tro, skraper straks en tredje sammen de trosgnistene som ennå er igjen i sjelen hans, og hviner: «Ba'al, svar oss!»

Den ene stirrer opp mot skyene for å se om de ikke snart vil åpne seg; den andre stirrer ned i kløftene for å se om den lengselsfullt ventede flammen ikke snart vil slå opp; den tredje stirrer ned på jorden for å se om det ikke snart tordner og braker i dens indre: «Å, Ba'al, Ba'al, svar oss!»

Men hvor heftig de enn skriker og hyler med sine rå, hese struper, og hvor lenge de enn venter med gapende munner og forlegne ansikter – fra morgen til middag – blir skriket hengende mellom klippekløftene og dør ut i fjellenes ekko. Ba'al rører seg ikke; det er som om det ikke lenger fantes ild i hele verden.

Da blir de som fra seg selv av raseri. De løfter føttene, setter seg i bevegelse og begynner å hinke og halte rundt alteret, mens de springer og danser med fordreide, svermeriske fakter. Men verken i himmelen eller på jorden er det noen som legger merke til dem. Det var ingen røst å høre, og det var ingen som svarte.

En jammerlig guddom, ikke sant? Et rent intet! Men si meg: Synes man ikke her å se vårt opplyste århundres yndlingsgud skildret? Ja, se – en slik død uting, en slik stum avgud som verken har røst eller svar eller gir akt på noe – det er gud for denne tidens bibelsky og vanartede slekt.

Det er de fleste av våre filosofers og dikteres gud, våre politikeres og avisskriveres gud, og guden ved utallige seminarer og høyskoler. Det er gud for våre nåværende dannelsesanstalter og institutter, og dermed den moteguden som hylles i dannede kretser, i forsamlinger og selskaper med den «beste tone». Der anses det jo som en skam bare å gi inntrykk av at man ennå holder seg til den gamle Bibel-Guden.

Der skjelver man nesten ved å ta navnet Gud eller Herre i sin munn, som om det heftet skitt eller søle ved det. I stedet for disse navnene bruker man nå til dags ordene «Himmelen» og «Skjebnen». «Måtte Himmelen ledsage deg!» «Måtte Skjebnen være deg gunstig!» Dette er talemåter som et ugudelig, forfallent hjerte forgjeves prøver å skjule seg bak.

De vil ikke høre om et Guds ord, og de vil ikke vite av guddommelig meddelelse og åpenbaring. Bønnhørelse, Guds innvirkning på hjertet, samfunnet med ham og erfaringen av hans nærhet – alt dette anser de som fabelaktige urimeligheter. De regner det for tomt snakk, innbilning og eventyr.

Dette er bevis nok for at deres gud verken har røst eller svar og ikke gir akt på noe. Det er bevis nok for at de med sin «Himmel» og «Skjebne» mener et rent

intet. De har en død kloss til gud – en stum, doven og søvndrukken Ba'al, som, Gud være lovet, bare eksisterer i deres formørkede hjerners skyggespill.

Ja, for en «vakker» gud dette er – guden for mange såkalte deister og naturalister, for så mange av våre opplyste herrer og damer, for våre romanlesere, skjønnlitterater og religiøse av nyeste mote! En gud som ikke kan skille mellom svart og hvitt, og som med fornøyelse lar tusen synder og skammelige gjerninger passere, så lenge det bare ikke akkurat er noe politiet kan straffe.

Det er en gud i hvis lovbok det å tjene kjødet kalles noe tillatt, løgn og bedrageri en vakker klokskap, horeri en tilgivelig svakhet, og den mest lystne dans en uskyldig fornøyelse. Det er en gud som er likeglad med hva man tenker og tror; en gud som enhver skurk trygt tør kalle som vitne og dommer; en gud hvis gunst selv den største kjeltring føler seg trygg på. Det er en gud man ikke trenger å skamme seg for over noe lettferdig snakk, rødme for over noen uren lyst eller forferdes for over noen bespottelse eller grov spøk.

Se – se, det er din gud, du vanartede slekt! Jeg taler ikke om alle, men om mange. Det er din såkalte «Allfader», slik du gjerne vil forme og tenke deg ham, du høyvise, bibelsky og opplyste slekt.

En gammeldags herre som man kan tvinne rundt lillefingeren; en død busemann som djevelen og kjødet har gjort til deres gud, og som ikke uroer samvittigheten til selv den største kjeltring. En gullkalv som roper sitt «bravo» etter dere, helt inn i skjenkestuene og utuktens kamre.

Å, ve dere! Hvor ynkelig denne guden vil la dere i stikken når nøden for alvor melder seg – når døden stikker dere med sin brodd, og den ild som ifølge Skriften aldri slukkes, begynner å snike seg gjennom årene deres.

Da kan dere rope dere hese: «Ba'al, svar oss! Ba'al, svar oss!» Men det vil likevel ikke være noen røst eller noe svar, og ingen som gir akt. For deres Ba'al, som dere stoler på, eksisterer ikke i virkelighetens verden – han var et hjernespinn.

Så sant Gud lever, brødre, er det sant det Den Hellige Ånd sier gjennom Johannes: «Den som ikke blir i Kristi lære, har ikke Gud.» Grøss derfor, alle dere som ikke har Bibelens Gud, Guden i Kristus – dere er ateister. Ransak deres sjels dyp, og dere vil finne det: ateister.

Tilbake til Karmel. Det vil ingen ende ta med skriket og larmen. Elia står avsides og ser på dette uvesenet. Man kan tenke seg hvordan mannen hadde det; hvordan hjertet hans snart holdt på å briste av medynk, snart en hellig vrede kokte i hans sjel – og hvordan det hele så igjen virket så narraktig og latterlig at han ikke kunne la være å spotte.

«Ja!» roper han midt i tumultene. «Rop bare enda litt høyere! Han er jo en gud som har både hodet og hendene fulle, så han verken hører eller ser. Han sitter vel og grubler eller mediterer, eller har noe å gjøre. Kanskje han har et uvær eller noe slikt som skal ordnes? Eller så er han ikke hjemme, men har gått ut. Eller kanskje han har lagt seg litt og slumrer; rop høyt, så han våkner!»

Å ja – akkurat som det finnes tvil som ikke bør møtes med argumenter og svar, men (som en av de fromme fedrene sier) bare med et «Fy!» og et «Pytt!» – akkurat som det finnes sorger som best fordrives med latter – slik finnes det også dårskap og villfarelser som best gjendrives med en skarp spøk og et godt vidd.

Der ingen argumenter lenger hjelper, og der ingen bevisførsel lenger blir godtatt, gjenstår bare spottens våpen. Når de brukes til Guds ære, slik Elia gjør her (og slik blant andre Jesaja forsto å bruke dem så ypperlig, som hans 44. kapittel viser), har de en herlig virkning.

Hvorfor skal man lenge strides om sannheten med stivnakkede folk og innbilske ignoranter, som kanskje ikke engang har tatt seg bryet med å lese evangeliet og gjøre seg kjent med det? Hvorfor gå inn i en langvarig ordstrid med dem, særlig når troen ikke er alles sak og heller ikke kan «overleveres som en vare»?

Nei, da heter det: Bli i Jeriko til skjegget er vokst ut igjen. Da bryter man av, enten på en spøkefull eller på en alvorlig måte, alt etter hva som faller en inn. Mange tygger lenger på en spøk enn på alvor. Om Gud selv heter det jo i den andre salmen: «Han som troner i himmelen, ler. Herren spotter dem.»

At Elia kan le, spotte og spøke midt under dette skjebnesvangre oppgjøret på Karmel, tenker dere kanskje er forargelig. Jeg sier nei: Det er guddommelig og beundringsverdig. For hvilket fritt og dristig mot forutsetter ikke det! Hvilken indre ro og munterhet, hvilken fast overbevisning om at hans sak var ren og sann, og hvilken fast tillit til at han skulle lykkes, og at den levende Gud ikke ville la ham i stikken! Hadde det vært den minste tvil eller usikkerhet i hans sjel, ville nok lysten til å spøke ha forlatt ham.

Slik er det også gitt mange kristne, i sin tros frimodighet, å avfeie djevelen med spott og latter – som en maktesløs hund som bare har bjeffingen å skremme med. De kan på en spøkefull måte berolige den engstelige samvittigheten, gjøre seg muntre over den spotten og hånen som møter dem, og spøke bort og pipe ut død og grav når de kommer nær – som slagne fiender hvis hode for lengst er knust, og som nå bare spreller i sitt blod.

Ingen må våge å irettesette disse muntre menneskene fordi de ikke henger med hodet som et siv og ser sure ut. Man kunne ellers få med ham å gjøre som gjorde hjertet deres så glad og fylte munnen deres med latter. Den som må gråte i Gud, får gråte, og den som kan spøke i hans navn, får spøke. Det er «en tid til å gråte og en tid til å le», sier Salomo.

Elias spott driver Ba'als tjenere til det ytterste av ergrelse og raseri. Nå skal Ba'al høre – han skal frem, enten han vil eller ikke! Skriket blir til et hyl. De griper kniver og lanser og flenger lemmene sine med dem etter hedensk skikk, så blodet strømmer – som om de fra gammelt av ennå hadde beholdt noe av den læren at det uten blodsutgytelse ikke skjer noen forsoning.

Med sitt syndige blod tenker de å røre Ba'al og få ham til å svare dem. Deretter tar de til å «profetere» – det vil si til alle slags ekstatiske bevegelser, til å sverme og fantasere og mumle grufulle trylleformularer. Men det var ingen røst å høre, ingen som svarte, og ingen som aktet på dem. Alt var forgjeves.

Men heller ikke hos den levende Gud, mine brødre, vinner dere noe ved slike åndemaninger og oppskrudde ekstaser og andakter. Vær overbevist om det. Vær så begeistret dere bare vil; Herren har ingen lyst på et slikt brennoffer.

Vend det hvite ut av øynene, bøy hodet helt ned til jorden, be dere hese, bruk dag og natt på deres selvvalgte gudstjenester – tror dere at Gud lar seg forsone

på den måten, skal dere vite at så lenge dere tror det, vil dere leve under Guds taushet.

Det er den fryktelige tausheten som de i helvete erfarer mest pinefullt; de som midt i flammene skriker dag og natt etter en dråpe vann, som lengter etter død og utslettelse som en sulten lengter etter sitt daglige brød, og som i fortvilelse river håret av seg og vrir hendene til blods – men det er ingen røst, ingen som svarer, og ingen som gir akt.

Abrahams, Isaks og Jakobs Gud

Fra morgenen og helt til den timen da matofferet skulle bæres frem, klokken to om ettermiddagen, hadde den vanvittige larmen pågått. Da trådte Elia frem – slett og rett, uten pomp og fantasteri, med et rolig ansikt og en fast holdning, slik at enhver måtte si at dette var den sanne Guds profet.

«La det nå være nok,» roper han. «Kom hit til meg!» Både folket og prestene trådte frem; prestene i den ytterste forlegenhet, og folket i den mest spente forventning.

På Karmels høyder lå ruinene av et alter som i en tidligere og bedre tid var bygget av Israel, men som Jesabel hadde revet ned. Dette satte Elia i stand og reiste det opp igjen. «Måtte Gud slik reise deg opp igjen, Israel, du Herrens skammelig nedbrutte helligdom,» ville profeten si med det. For alt Elia nå gjorde, var en betydningsfull tale i tegn.

Han tok tolv steiner, etter tallet på Israels tolv stammer, for å bygge alteret opp igjen av dem i Herrens navn. Det skulle bety: «Gud vil likevel holde sin pakt og sitt løfte til deg, og han vil reise Israel opp igjen når helten kommer, og de tolv ildtunger med ham.»

Omkring alteret gravde Elia en grøft – så stor i omfang at to mål såkorn kunne sås i den. «Å Israel,» tenkte Elia, «vend tilbake innenfor de salige gjerder og grenser som din Gud fra begynnelsen av satte rundt deg for å skille deg ut.»

Deretter la Elia veden til rette, hogg oksen i stykker og la den på veden. «Akk,» måtte hans sjel sukke, «om du snart ville stelle til ditt offer, du Guds prest – det offeret som du vil hellige dem med som du har utvalgt fra evighet av.»

Deretter lot han veden og offeret på alteret overøse med vann – for at underet skulle bli desto mer åpenbart, og for at ingen i ettertid kunne hevde at man i hemmelighet hadde tent på.

«Fyll fire krukker med vann,» sa han, «og øs det ut over brennofferet og over veden!» Så sa han: «Gjør det en gang til!» Og igjen: «Gjør det tredje gang!» – og de gjorde det tredje gangen. Å Fader, Sønn og Ånd, når åpner deres kilder seg for å øse sitt vann over Jakobs ørken? Vannet fløt rundt om alteret, og grøften ble fylt til randen.

Nå er forberedelsene gjort. Et hemmelig gys farer gjennom forsamlingen. Dyp taushet råder blant mengden. Da klokken er tre om ettermiddagen – den høytidelige og betydningsfulle timen – trer profeten frem for alteret, full av alvor og tro.

Han folder hendene og løfter øynene mot himmelen. Hele hans hjerte, sjel og ånd løfter seg mot det høye, som på den unge ørnens vinger, frimodig i den

lovede mannens navn, han som åpner låser og slåer – og Elias munn åpner seg til bønn. Og for en bønn!

«Herre, Abrahams, Isaks og Israels Gud! La det i dag bli kjent at du er Gud i Israel, og at jeg er din tjener, og at det er på ditt ord jeg har gjort alt dette! Svar meg, Herre! Svar meg, så dette folket må kjenne at du, Herre, er Gud, og at du nå vender deres hjerte tilbake til deg!»

Elia kaller på Herren med det navnet som han selv ga seg i begynnelsen, for med det å vise sin nedlatende og barmhjertige kjærlighet mot syndere. Han kaller ham Abrahams, Isaks og Israels Gud for å vekke en ydmykende påminnelse i det frafalne folkets hjerte om alt det gode som denne Herren av fri nåde hadde vist dem og deres fedre fra gammel tid.

Elia ber: «La det i dag bli kjent at du er Gud i Israel.» Guds ære er hans lidenskap; den er bruden han elsker med brennende kjærlighet, prisen han jager etter, maten han lengter etter, og både målet for og kilden til hans iver. «La det bli kjent at du er Gud i Israel.» Bare i Israel? Ja visst, bare hos hans utvalgte folk – for utenfor er djevelen gud, og verden er hans tjenestepike, og der ute er hundene.

«Og at jeg er din tjener,» tilføyer Elia, «og at det er på ditt ord jeg har gjort alt dette.» Også dette skal Herren besegle. Elia kunne trygt be om det, for hans ære var her helt ett med Guds ære.

Be om hva du vil; hvis det tjener til Guds ære, og du ønsker det bare for denne æres skyld, så vær forvisset om at det vil bli gitt deg. Du kan be om kroner og diademer, så lenge du bare ønsker dem for å legge dem ned for din Guds føtter og smykke hans trone med dem.

«Svar meg, Herre, svar meg!» roper profeten. Med disse sukkene banker han slik på Guds porter at hele himmelen kunne gjenlyde av det.

Og hvorfor kjemper han slik med Israels Gud? For sin egen rett? For sin egen ære? For sin egen redning? Langt ifra! «Svar meg, så dette folket må kjenne at du, Herre, er Gud, og at du nå vender deres hjerte tilbake til deg.»

For det makter ingen tegn og intet under; det kan og gjør bare din allmektige nåde. Guds forherligelse og folkets frelse – disse to tingene var hele det målet profeten hadde for øye i alt han gjorde og sa.

Og hva skal man nå beundre mest i denne bønnen? Profetens iver for sin Guds forherligelse, eller hans brennende kjærlighet til Israels falne hus? Den forbausende frimodigheten han ber om så store ting med, eller den klippefaste tilliten som gjør at han ikke tviler på at Gud vil vedkjenne seg hans sak?

Nei, mest av alt beundrer vi Guds usigelige nåde, som lærer et menneske, en liten haug av jord og aske, å tro slik, elske slik og be slik. Æren tilhører ham alene.

Og hva skjer nå? Et skjebnesvangert øyeblikk! Hele Guds åpenbaring står på spill. Kommer det ikke noe svar, styrter hele bygningen sammen – og den grunnvollen som vårt håp hviler på, er tilintetgjort.

Da er alt det Elia har vitnet, løgn; løgn er alt det profetene før ham har talt, og som Elia har stadfestet. Da er klippene, de gamle løftene fra Gud, blitt skjøre og

forvandlet til sandhauger, og Abrahams, Isaks og Jakobs Gud er et null, et dikt, en tom avgud.

Bønnen er uttalt. En dødsstillhet hersker i forsamlingen; man kan høre hjertene slå i rekkene, og i alle ansikter ses den mest spente forventning.

Da kommer svaret. Da lyder amen. Himmelen åpner seg, og fjell, dal og hav skinner plutselig i et rødlig lys. Herrens ild faller ned fra den blå, skyfrie himmelen; den farer gnistrende gjennom forsamlingen, bort til alteret, og fortærer brennofferet, veden, steinene og jorden, og slikker opp vannet som er i grøften.

Og folket, grepet av en usigelig forferdelse, faller til jorden som om de var rammet av lynet. De trykker ansiktet i støvet og roper: «Herren, han er Gud! Herren, han er Gud!»

Og dere som hører dette – dere Guds barn i denne forsamlingen, og dere Ba'als og Belials barn i vår midte – ned, ned i støvet! Frem med ropet, frem med bekjennelsen: «Herren, han er Gud! Herren, han er Gud!»

Stem i og rop; ellers måtte steinene i disse murene og bjelkene i dette sperreverket til vår skam åpne munnen og plutselig rope så det gjaller i kirken: «Herren, han er Gud! Herren, han er Gud!» Elias tro er kronet, det gale presteskapet er gjort til skamme, og alle guder som ikke er Bibelens Gud, er gjort til skamme og til intet.

Akk, hva har ikke den barmhjertige Gud, Abrahams, Isaks og Jakobs Gud, gjort for å gjøre det lettere for oss å tro på ham, og for å bringe kunnskapen om ham nær til oss?

Har han ikke brukt alle midler og talt til oss gjennom naturen og Skriften, gjennom skapninger og seere – gjennom fornuftsgrunner og forbilder, gjennom diktere og profeter? Han har talt gjennom tegn og gjerninger av alle slag, på den mest fattbare måte, og har bøyd seg ned til de mest barnslige og tåpelige ønsker. Og likevel – hvem kjenner ham? Hvem gir ham æren?

Å, du vanartede og vrange slekt i denne verden! Hit, hit! Vi vil med makt trykke ansiktet ditt ned i den ilden som Herren taler gjennom på Karmel. Vi vil tvinge deg til å høre de vitnesbyrdene som Herren bruker for å vise hvem han er, og at han ennå lever.

Vi vil åpne øynene dine for hans store gjerninger; vi vil stille hans tegn rett foran ansiktet ditt, slik at du i det minste ikke på den ytterste dag skal kunne unnskylde deg med at du ikke kunne kjenne Israels Gud.

Han har gitt oss tusen slike livstegn som det på Karmel, og det han viste da han talte til oss i sine dager i kjøttet, var ikke det siste. Se på alteret i hans kirke, bygget på ham selv som grunnfjellet, som de grusomste motstandere til denne dag forgjeves har forsøkt å seile over med sine krigsflåter.

Se på denne Guds helligdom i all dens fasthet, alder og omfang, der Herrens ild verken natt eller dag går ut eller slukkes. Er ikke dette åndelige tempelet også et håndgripelig bevis på at Herren lever? Se på hver stein i denne bygningen – hver omvendt synder. Også her var det et nedbrutt alter, men se, det er bygget opp igjen!

Også her var det en grøft rundt av tusen synder, snarer, hindringer og motstand som stengte Herren ute, men se, hans ild har trengt igjennom. Også her

var det steiner – et steinhjerte og et lukket hode; også her var det tre og jord, følelsesløshet og ikke annet enn kjød og mørke. Men Herrens ild har fortært jorden, treet og steinene, og slikket opp sanselighetens vann – og den mest ødelagte ruin er blitt et minnesmerke om Guds herlighet.

Men hvem tror denne gjerningen? Men enten dere tror det eller ikke, skal dere likevel bli omgitt av Guds vitnesbyrd som av en mur, slik at dere bare har valget mellom to ting: Enten å rope «Herren, han er Gud! Herren, han er Gud!» – eller som Belials ekte barn erklære: «Vi vil ikke vite noe av denne Gud.»

Slik kommer det i det minste til en avgjørelse med dere, og Guds rådslutning over dere, hva den så enn er, blir moden. Den som i dag vender hjem fra Karmel uten å høre ropet i sitt hjerte: «Herren, han er Gud» – han kan uten videre regne seg blant dem som har djevelen til far og fyrste, han som gjør de vantros sinn blinde.

Folket på Karmel ga Israels Gud æren. Men prestene forherdet sine hjerter og ble stående i sitt trass; de ville ikke bøye seg. Godt, da er de modne for ilden.

«Opp!» roper Elia. «Grip Ba'als profeter! La ingen av dem slippe unna!» Og folket er rede, for nå merker de det avskyelige bedraget som disse fordervere har drevet. De kaster seg over dem og sleper dem på Elias befaling ned til bekken Kisjon. Der drar de sverdene og hjelper ham med å hugge dem ned – og blodet strømmer ned og farger havets bølger. Og det med rette.

Ulvene kunne ikke lenger bli i Israel når avgudstemplene skulle falle. De måtte bort, bort fra jordens overflate, disse forstokkede avgudsprestene, disse ondskapsfulle folkeforførerne og blodtørstige profetmorderne.

Herren ville ikke bare bevise på Karmel at han er til; folket skulle samtidig kjenne ham som den som utøver rett og rettferdighet. Han er ikke likegyldig til hva menneskene på jorden tror, gjør og pønsker på, men han er Den Hellige i Israel, som ikke gir fra seg en tøddel av sine rettigheter.

Hvor tung denne henrettelsen enn måtte falle for vår profets kjærlige og medfølende hjerte, og hvor mange tusen ganger heller han ville ha sett disse menneskene vende om, så kunne han likevel, fordi Guds ære krevde det, fornekte sin menneskelige følelse og sin naturlige tilbøyelighet og lyde.

Lyde? Ja visst, for i 5 Mos 13 står det uttrykkelig: «Om noen lokker deg i hemmelighet og sier: La oss gå bort og dyrke andre guder – slike som du og dine fedre ikke har kjent, … du skal slå ham i hjel. Du skal selv være den første som løfter hånden mot ham, og siden skal hele folket gjøre det samme.» (5 Mos 13,6.9)

Denne uttrykkelige befalingen fra Herren måtte profeten underkaste seg uten forbehold og uten å vegre seg, hvor heftig det enn stormet i hans sjel. For han var innsatt av Gud og satt til å våke over at loven ble holdt. Han skulle få Israel til igjen å respektere Herrens rettigheter, og gi tavlene fra Sinai, som det hadde vokst mose over, deres gamle glans tilbake.

Det sømmer seg ikke for en Herrens tjener først å rådføre seg med sitt kjære hjerte, eller med den kloke fornuften og det ømme kjødet! «Tal, Herre, din tjener hører!» – det er løsenet.

Korset har skapt en ny tid. Siden tøylene i verdens styre ligger i den korsfestedes hender, har jernsepteret også over vredens kar forvandlet seg til

langmodighetens mildere septer. Derfor er det nå så mye utøy i Guds vingård uten at noen hånd plukker det bort, og ugresset vokser side om side med hveten, uhindret helt fram til høsten.

Om verden ennå sto i Moses og Elias dager, ville det ikke bli noen ende på slaktingen. Ba'als-prestenes blod ville flyte i strømmer midt i en kirke som riktignok kalles den evangeliske, men som i det store og hele ennå slett ikke fortjener dette vakre, meningsfylte og betydningsfulle ærenavnet.

Men veet sover bare, og den dagen som skal vekke det, uteblir ikke, selv om den drøyer. Han skal nok komme, mannen fra Bosra i de røde klærne, og sette den nidkjære vredes vinpresse i gang. Sverdet henger i en silketråd, og buen er spent, dere Ba'als tjenere og folkeforførere! (*Jes 63,1*)

Fortsett bare, dere leiesvenner og ulver på deres tusen prekestoler, med å overtale deres stakkars hjorder til å ofre til andre guder enn ham som Abraham kalte sin Herre, og som har vandret med sine føtter på Israels fjell.

Fortsett bare, dere ungdommens fordervere, dere blindes blinde veiledere! Styrt «Den gamle av dager» fra tronen til gateguttenes bifallsrop, for å sette et uglebilde og en stum avgud der, sprunget ut av den formørkede stjernen. Rynk bare fornemt på nesen, dere herrer og damer, over den «jødiske Bibel-Guden», og driv hor med en horeaktig motevisdoms stumme avgud.

Ha! Allerede flyr ørnen over himmelen og roper: «Ve! Ve!» Allerede lyner sverdet som skal drepe dere. Allerede er giften blandet som dere skal dø av, og bålet reist som dere, forlatt av deres Bel, skal brenne på som evige vitner om Guds rettferdighet og hans hellige hevn. Å, det er forferdelig, forferdelig å falle i den levende Guds hender; for han er en fortærende ild. Ta det med dere hjem: en fortærende ild!

Men du, Israel, ta harpen! Bryt ut i jubel og fryderop; din Gud lever! Karmel og Golgata, himmel og jord synger om kapp om at han lever.

Stem i, Israel, og rop høyt med basunrøst, med den ene hånden på hjertet og den andre løftet mot det høye, til ergrelse for djevlene og på tross av fiendens rop: «Min Herre er Gud! Min Gud er konge!»

Amen.

IX. Bønnen på Karmel

Det er et gåtefullt utsagn vi hører fra apostelens munn i Ef 5,13 f.: «Alt som blir åpenbart, er lys.» Det er sant at alt som åpenbares fra himmelen, opplyser vår natt og er lys i mørket; men her taler ikke Paulus om det som er Guds, men om det som ligger skjult i mennesket. Om dette sier han: «Alt som blir åpenbart, er lys.»

Man skulle tro at Paulus hadde skrevet feil og egentlig ville si mørke. For hva annet finnes i mennesket enn synd, og hva annet kunne bli åpenbart? «Fra hjertet,» sier Herren, «kommer onde tanker, mord, hor, utukt, tyveri, falskt vitnesbyrd, spott.» Er da alt som blir åpenbart, mørke? «Nei,» sier apostelen, «lys», og det står fast.

Dere ser at det ligger en gåte her, men løsningen er trøstefull og gledelig. Alt det som er i oss av naturen, ja, det er mørke. Det forblir mørke og blir dømt og forbannet som mørke, så lenge det er skjult i oss og vi holder det hemmelig.

Blir det derimot i oppriktighet lagt fram for Gud i dagslyset, blir det tilstått og uten omsvøp bekjent for ham og dømt av ham selv, da opphører det straks for Kristi skyld å være mørke som fordømmer oss, og blir lys i Guds øyne. «Om deres synder er som purpur,» sier Herren, «skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull.»

Vantroen er en vederstyggelighet for Gud; den opphører å være det så snart vi klager over den for Herren. Tvil og mistillit mot den Allmektige er straffverdige ting; de er det ikke lenger så snart de, vætet med tårer, blir åpenbart for nådestolen. Våre kjødelige lyster fortjener helvetes ild; de vil ikke styrte oss i fordervelse så snart vi ærlig åpenbarer dem for Herren. Våre bespottelige tanker vekker den Eviges høyeste vrede; men han tenker bare på forbarmelse så snart vi selv legger dem fram for hans øynes lys.

I denne forstand blir alt det som i seg selv er mørke, til lys i Guds øyne når det blir åpenbart. Hvilken sterk oppfordring ligger det ikke i denne sannheten til alltid å vandre åpenhjertig for Herren, og å kaste bort alle skjulesteder for hans øyne; hvilken kraftig påminnelse om en uavbrutt omgang med Israels vokter og om uopphørlig bønn. Dette som en foreløpig innledning til vår betraktning i dag.

> Så sa Elia til Akab: Gå nå opp og et og drikk! For jeg hører suset av regn. Da gikk Akab opp for å ete og drikke. Men Elia gikk opp på toppen av Karmel og bøyde seg mot jorden med ansiktet mellom knærne. Så sa han til tjeneren

> sin: Gå opp og se mot havet! Gutten gikk opp og så utover, men sa: Det er ikke noe å se. Sju ganger sa han: Gå dit igjen! Den sjuende gangen sa gutten: Se, en liten sky, så stor som en manns hånd, stiger opp av havet! Da sa Elia: Gå opp og si til Akab: Spenn for og far ned, så regnet ikke skal hindre deg! Og i en håndvending mørknet himmelen til med skyer og storm, og det kom et sterkt regn. Og Akab kjørte av sted og for til Jisre'el. Da kom Herrens hånd over Elia. Han bandt opp om seg og sprang foran Akab helt til Jisre'el.
> (1 Kong 18,41–46)

Ilden har vitnet, nå taler vannstrømmene. Den kjære Gud øser ut vitnesbyrd og bevis på at han, Herren, er Gud og ikke Ba'al, og at en levende Gud råder i Israel. Når skal denne hans allmakts torden sprenge den tykke huden som ligger over deres ører? Elias bønn gjør vi til gjenstand for vår betraktning i dag, idet vi dveler ved forberedelsen til bønnen, bønnen selv og bønnhørelsen.

Forberedelsen til bønnen

Vi står i ånden ved foten av Karmel, nede i dalen der den blodige henrettelsen fant sted. Avgudsprestene har falt for Elias og de nyomvendtes sverd, og blodet deres flyter med bekken Kisjons bølger ut i havet. De rykende våpnene stikkes nå i skjeden igjen med pris til Gud, som er hellig på alle sine veier.

Han blir ikke mindre herliggjort ved sine fienders dødsralling enn ved venners halleluja; han er ikke en sentimental Herre, men resolutt, og går fram med faste skritt. Når han vredes, så vredes han alvorlig, så det merkes; og når han forbarmer seg, så forbarmer han seg uten mål og av hele sitt hjerte.

Tre år og seks måneder er nå gått siden den dagen da Elia sa: «Så sant Herren, Israels Gud, lever, han som jeg står ansikt til ansikt med: Det skal i disse årene ikke komme dugg eller regn uten etter mitt ord!» I tre og et halvt år har himmelen vært lukket, og ikke en vanndråpe har falt på den tørste jord!

Dere kan tenke dere hvordan det må ha sett ut i Israels land. Hele landet er som en branntomt, mennesker og kveg er som skjeletter, og alt levende er forsvunnet som gress og høy.

De som nå var begynt å tro på Gud, kunne bare ha blitt det med redsel. Under dommens torden hadde de stiftet bekjentskap med ham, og der hans trone ble synlig, ble den sett brennende i lutter ildsluer.

Allerede for disse skjelvende fårenes skyld var det profeten inderlig om å gjøre at hans Herre og Gud nå også igjen ville vise litt av sin vennlighet, så de sønderslåtte bein kunne bli glade. Han håpet at når det etter det harde uværet nå plutselig kom et stille sus, ville mange småfugler begynne å synge, de som nå i sine skjulesteder ikke våget å åpne nebbet av forferdelse.

Slik skjer det ofte at en Guds plante, som vokser opp i stormen, først folder seg rett ut og blomstrer når den, som hittil bare smakte vreden, får sole seg i strålene fra den guddommelige mildhet og kjærlighet.

Kort sagt: Både for Guds og for folkets skyld ønsket profeten sterkt at kobberhimmelen nå måtte briste, det lovede regnet strømme ned, og hungerens og nødens tid ta slutt. Elia må tale med sin Gud om dette. Det staven var for Moses, den som skilte Rødehavets bølger og slo vann ut av den harde klippen, det er troens bønn for ham.

Blant folket ved bekken Kisjon står også kong Akab. Mannen hadde vært øyenvitne til alt, selv til drapet på sine egne prester, og han hadde til og med halvveis gitt sitt samtykke. For Akab var en svak og karakterløs herre, en leirklump som tidens omstendigheter formet som de ville, og som ofte skiftet skikkelse og farge ti ganger i timen.

Underet på Karmel og folkets begeistrede rop: «Herren, han er Gud!» hadde rørt hans hjerte, eller i det minste berørt overflaten, slik at han der og da følte seg tvunget til å tenke: «Ja, visst må Herren være Gud.» Men omvendt var mannen ikke. Om han trodde noe, så var det bare en øyeblikkets tro, født av kjød og blod, men ikke av Ånden.

Når det kommer store vekkelser i en menighet, og det i uvanlig grad rører seg blant de døde bein, skjer det gjerne at mange mennesker gripes av bevegelsen uten selv å vite hva og hvordan.

Det går da som når et uvær bryter løs og én blant mange rammes av lynet. Han er truffet og blir liggende på plassen; de andre faller også over ende på grunn av lufttrykket og den voldsomme rystelsen, men snart reiser de seg opp igjen, uskadde, og går hjem som om ingenting hadde hendt. Slik hadde det gått med Akab og mange andre da Gud vitnet ved ilden på Karmel.

Elia ville be, og kunne for øyeblikket gjerne klare seg uten Akabs og hans følges selskap. «Gå nå opp igjen,» sier han til ham, «vend tilbake til teltet ditt og et og drikk; for du har lenge måttet faste. Dessuten hører jeg allerede et sus som om det skal komme et kraftig regn. Derfor har du ingen tid å tape dersom du vil spise måltidet ditt i ro.»

Med disse ordene, hvor man kan merke en viss bitter hån mot den elendige monarken, forsøkte Elia å bli kvitt det brysomme selskapet, slik at han uforstyrret kunne samtale med sin Gud.

Ofte må denne verdens barn finne seg i en slik hånlig bortvisning fra helligdommen. Det hører til de dommer som allerede i tiden rammer dem. Eller er det ikke en dom når det her sies til oss: «Gå litt bort; jeg vil gjerne samle tankene mine for å be til Gud», og der: «Gå nå til din omgangskrets; det kommer en from bror til meg, og det vi skal snakke om, interesserer ikke deg»?

Er det ikke en skarp lut over oss når barn plutselig blir tause og fåmælte når vi trer inn i deres midte, og straks leder samtalen inn på været, politikken eller bysnakk, for å behage oss når vi kommer inn i deres krets? Er det ikke et slag fra Gud i ansiktet vårt når vi merker at vi er folk til bry, at vi forstyrrer dem, og når man forsiktig lar oss forstå at vi må ha gått oss vill og havnet i et fremmed element?

Ja, slik å bli bortvist fra helligdommen og bannlyst fra tempelet, det er allerede en forsmak på den kommende dommen. Og hvor mange blant dere må ikke daglig svelge denne bitre pillen, at det snart her og snart der sies til dem: «Gå opp, et og drikk – vi vil gjerne være uten dere – vi kan ikke godt bruke dere her – eller vi vil ikke kaste perler for svin.»

«Gå nå opp,» sa Elia, og la til: «For jeg hører suset av regn.» En raslelyd hører profeten; et sus i luften, slik det pleier å rasle i tretoppene og på vannet når et uvær nærmer seg. Om han bare hørte det i troen, med Åndens øre, eller om Gud

også skjerpet hans legemlige hørsel slik at han virkelig på lang avstand merket tegnene i naturen eller i de høyere luftlag, hvem kan vite det? Det er nok at han hørte det.

Det klang som lyden av bønneklokken; ja, som et forutgående amen til det sukket han nå ville sende opp. Det styrket ham i håpet om at hans vilje, som ønsket regn, var ett med Guds vilje, som nå ville sende regn.

Mine brødre, et slikt sus hører også vi av og til; måtte det hver gang vi hører det, lyde for oss som bønneklokken!

Det skal det være for oss etter Guds hensikt. Når et vitnesbyrd er til velsignelse i menigheten og en preken gjør et dypt inntrykk, når det blir bevegelse, larm og uro i menigheten, når rørelsens tårer bryter løs og folk går sammen og sier: «Venner, for et mektig alvorsord!», da suser det. Da er det tid, dere Guds barn, til å løfte hendene og rope om at det på dette suset også må følge regn.

Og når det holdes dom i byen ved at et ufruktbart fikentre plutselig blir hogd ned for våre øyne, eller en spotter synlig rammes av Gud, eller noe lignende hender, når hele byen blir forferdet og selv de vantro må bekjenne: «Det er Guds hånd», da suser det mellom våre murer. Be da, menighet, om at det ikke blir med dette suset alene.

Når du, kjære sjel, merker at et menneske her blir begjærlig etter evangeliets melk, og at en annen der reiser seg fra spotternes sete og trenger seg fram nær Guds barn, når du merker at det blant dine husfolk høylytt spørres etter de evige ting, og at barna dine gjerne vil høre om Herren Jesus, da suser det for dine ører. Da er det tid for å folde hendene.

Ja, vær våkne, dere Guds barn! Slumre aldri på Sions murer, men hold ørene åpne og lytt, her og der, i menigheten og i deres hus, blant venner og slektninger. Hvor dere enn hører det suse, om enn bare svakt og på lang avstand, så gå straks inn i kammeret. Knel ned, løft hendene og rop: «Herre, det suser – vi slipper deg ikke før det nå også kommer regn.»

Gå fram på samme måte når det begynner å suse, ikke utenfor dere hos andre, men i dere selv. Når det lyner og tordner i deres egne netter, når et ord treffer dere eller en opplysningsstråle faller inn i sjelen; når Kristus forklarer seg for deres øyne eller en forsmak på hans nåde bys deres sjel, legg da desto mer vinn på å gjøre deres kall og utvelgelse fast. Dette suset er ikke regnet selv, men det er et varsel om regnet og et guddommelig opprop til bønn. Slik må dere betrakte det.

Da Elia hørte dette suset, kastet han ikke bort et øyeblikk. Han sendte straks Akab og hans folk av sted, «og Akab,» heter det, «gikk opp for å ete og drikke.» For et ynkelig menneske! Etter alle dagens store og hjertegripende hendelser var han ikke annerledes til sinns enn om han hadde sett på en interessant, men noe langdryg komedie, hvorpå en forfriskning er velkommen og maten smaker godt.

Men hvor finnes det ikke en slik Akab-sjel? Og mange av dere er ikke et hår bedre. Akk, ve dere som lar de kraftigste vitnesbyrd, de sterkeste oppfordringer til bot og de mest gripende Guds gjerninger dra forbi deres øyne som et skyggespill på veggen.

Dere som kanskje forlyster dere med det en liten stund, som med et vakkert maleri, men ikke bringer annet med hjem fra våre kirker og forsamlinger enn litt klage over den lange gudstjenesten, eller litt stoff til en behagelig samtale eller selvbehagelige dommer, en god appetitt til måltidet som nå følger, og en hyggelig utsikt til de gleder og fornøyelser som sabbatsdagens kveld vil bringe dere. Det er alt, enda Herren og hans Ånd kanskje samme morgen har vitnet med ild for deres øyne og ører. Men vi vil ikke oppholde dere; gå bare av sted og et og drikk.

Bønnen selv

Da nå Akab var borte, heter det at Elia steg opp på toppen av Karmel; altså oppover, men i åndelig forstand steg han, som vi straks skal se, ned i det dypeste dyp. På toppen av Karmel var det stille og rolig som i et lønnkammer; ingen ubudne gjester fulgte etter, og der var det mulig å samle tankene til samtale med Herren. På Karmels høyder kunne profeten også raskest iaktta om hans bønn ble hørt; han stod der som på et høyt vakttårn, hvorfra han kunne skue over land og hav med en vid horisont.

Likevel synes han selv å ha gjort lite bruk av denne utsikten. For da han var kommet opp på toppen, knelte han ned, lukket øynene, krøket seg sammen, bøyde hodet framover og hvilte det på knærne. Slik begynner han å tale med Herren og be om regn.

Se på ham! Skulle man tro at det er den samme mannen som like før stod på Karmel som Guds stattholder, mer bydende enn bedende? Nå ligger han der som en fattig tigger og ber som en orm i støvet. Hva annet uttrykker hele hans stilling enn sønderknuselse, selvfornedrelse og bevisstheten om egen ringhet, fattigdom, uverdighet og avmakt!

Men Gud ville at vi også en gang skulle få se hans profet i en slik stilling, og få kikke inn til ham i lønnkammeret, så vi kunne erfare hvor den overordentlige virkekraften egentlig ligger: om det er i Elias arm eller i Guds høyre hånd.

Det var for at vi skulle få kunnskap om at det fra gammel tid har vært Guds regel å skape bare med sønderbrutte redskaper, og å utføre sine store gjerninger med knekte staver. Slik kan vi se hvor og hvordan Elia fikk sin styrke, og ikke fristes til å sette æreskransen på et menneskes hode i stedet for på hans hode, han som den tilhører. Og det var for at vi skulle forstå apostelen Jakobs trøstende utrop: «Elia var et menneske under samme kår som vi.»

Da Elia stod for folket, var han Guds sendebud og skulle tale og handle i sitt høye ærend som en slik. Da han stod for Gud, var han en fattig synder og en orm som bare kunne leve av nåde. Han hadde ingenting å fordre eller kreve, men måtte tigge til seg alt fra nådens hånd.

På toppen av Karmel synes følelsen av uverdighet i særlig grad å ha knust hans hjerte. Slik måtte det jo også være når han så tilbake på denne dagens begivenheter og på hele sitt livs gang inntil dette øyeblikk. Hvor vel hadde ikke alt lyktes for ham, og hvordan hadde ikke alt han kunne ønske seg, falt i hans fang! Hvilken hjelp, hvilken beskyttelse og hvilke bønnhørelser hadde han ikke erfart!

Og hvem hadde erfart dette? Vi kan og må ikke si det; men han selv ville, på samme måte som Paulus, ha bekjent det for Gud: den største blant syndere.

I denne bevisstheten trer han fram for Herren og ber på ny om et nytt under, selv om alteret ennå ryker av den ilden som Herren nylig, på hans begjæring, hadde vitnet gjennom. Er det da rart at han ble brent svart av strålene fra en slik rik nåde, for også nåden kan brenne et menneske svart, og at han krøker seg som en orm i støvet? Han våger knapt å åpne munnen av blygsel, og ber i en stilling som kjennetegner den aller usleste tigger.

Og da Elia en stund i dypeste selvfornedrelse og ydmykhet hadde kjempet med Gud, på en måte som kanskje bare få blant oss kjenner av egen erfaring, for ikke alle troende går så grundig i selvfornedrelsens skole, da sender han gutten sin av sted. Dette var kanskje sønnen til enken i Sarepta, han som Elia vakte opp fra de døde og kanskje hadde tatt med seg som profetlærling.

Elia sa til ham: «Gå opp på skråningen og se mot havet.» Han satte altså gutten på vakt for at han skulle gi akt på og melde fra når bønnen ble hørt, og et tegn på det kommende regnet viste seg i den fjerne horisonten. For Elia var viss på bønnhørelsen i troen på ordet og sannferdigheten til ham som i Sarepta hadde sagt til ham: «Gå og tre fram for Akab, så vil jeg sende regn over jorden.»

Og gutten gikk bort, så ut i det fjerne og lot blikket gli til alle sider; men himmelen var klar som krystall, ingen sky var å se. Han kom tilbake og sa: «Det er ikke noe å se.»

Vel, det hører jo til de mest dagligdagse erfaringer at hjelpen ikke viser seg ved det første rop, og at høsten ikke alltid følger etter såingen når vi ber. Det behøver vi ikke bruke mange ord om. Det behager oss nok ikke, men det er oss til stort gavn. Hva ville vel følgen bli om Guds skattkamre alltid ble åpnet for oss så snart vi banket på første gang? Ville vi ikke snart anse oss selv som riksforstandere og befalingsmenn i Guds by, og fullstendig glemme vår tiggerstand?

Ville vi ikke til slutt drive avgudsdyrkelse med vår bønn, slik israelittene fordum gjorde med kobberslangen, og tro at det var bønnen som utrettet det, at man i den hadde et hemmelig tryllemiddel, en ønskekvist eller en rettmessig anvisning på Guds godhet? Vi ville snart bli så hovmodige at det ikke var til å holde ut med oss. Derfor er den kjære Gud ikke alltid straks for hånden når vi kommer med vår bønn til ham. Han lar oss som regel først stå en stund utenfor døren, slik at det heter den ene gangen etter den andre: «Det er ikke noe å se.»

Da skal vi komme til litt ettertanke og igjen bli oss bevisst at vi egentlig ikke har noe å kreve, men at det er ren nåde når noe blir gitt oss.

Talte vi først om et helt brød, venter den kjære Gud til vi begynner å tale om smuler, og til sist om små smuler. Kom vi i begynnelsen til døren hans som rettferdige, holder han seg tilbake til vi er blitt fattige syndere, uverdige tiggere, ja, små hunder. Og begynte vi frie og tilfredse i egen styrke, så venter han til strengene er slakket litt, og vi, motfalne og liggende i støvet, ender med sukk. Slik er hans vis.

«Det er ikke noe å se,» meldte gutten. Men det gjorde ikke vår bedende profet verken tvilrådig eller forsagt.

At vi så lett blir trette og så snart slutter å be, kommer som regel av at det ikke er alvorlig nok for oss å få det gode vi lengter etter. Jeg forsikrer dere at den som ser helvete åpent for seg, ikke så snart slutter å rope om nåde. Og tro meg: Den som føler forbannelsen brenne på sin sjel, vil ikke slutte å sukke om renselse i Lammets blod, selv om bønnhørelsen skulle drøye i flere år, for saken ligger ham alvorlig på hjertet.

Hva svarer Elia gutten sin? «Gå dit igjen sju ganger,» sier han. Men hvorfor skal gutten gå nettopp sju ganger? Ville Elia kanskje bare si generelt at han måtte gå noen ganger til og bringe budskap tilbake? Eller la han et særlig ettertrykk på «sju ganger»? Han kunne jo ikke vite at bønnhørelsen ville komme akkurat ved den sjuende gangen. Nei, det visste han sikkert ikke.

Foresvevet de ordene ham: «Seks dager skal du arbeide, og på den sjuende dagen skal du hvile»? Eller tenkte han på Jeriko, hvis murer falt etter at man hadde gått sju ganger rundt byen med basuner? Eller trodde han kanskje at Gud, etter sin vane, også ville gjøre regnets gjenkomst over Israel til et forbilde på langt større og kommende ting? Kanskje til et forbilde på de store åndsutgytelser og vederkvegelsestider som skulle komme i den sjuende perioden, ved begynnelsen av det sjuende årtusen, sabbats-årtusenet? Hvem kan svare bestemt på det?

Og hvorfor, kunne man videre spørre, sparte han ikke heller gutten for å gå så mange ganger forgjeves, og befalte ham å bli på posten helt til han så noe? Hvorfor denne stadige løpingen fram og tilbake? Hva kunne det hjelpe stadig å høre på nytt: «Det er ennå ikke noe å se»?

Jo, det økte profetens inderlighet. Det oppildnet ham til å kjempe så mye ivrigere med sin Gud. Det gjorde ham mindre i egne øyne, og fremkalte dypere sukk fra den sønderknuste sjelen. Akk, hvordan bønnens flamme må ha tiltatt hos ham fra det ene minuttet til det andre, som om han ville storme himmelen og få Guds hjerte til å briste med sine dype sukk.

Det er ingen tvil om at det er langt mer behagelig å få et raskt bønnesvar, men det er uendelig mye mer gagnlig å måtte vente lenge.

De mest velsignede stedene på jorden er de som er uthulet av knær og vannet med hete bønnetårer. På de veiene man har tilbakelagt under mange sukk, der får det gamle mennesket de mest merkbare dødsstøt. Der blir hjertet grundig gjennompløyd og dyrket for nådens sæd; der går egenkjærlighetens rester lettest i stykker, og det indre huset blir ryddet slik at Lammet kan ta bolig der og bevege seg som det vil. Der blir det gravd dypt, slik at det ikke blir stein tilbake på stein, og grunnvollen blir lagt på den aller dypeste bunn.

Kommer så forløsningen etterpå, er gleden også stor. Følger budskapet «Vær frimodig», så sitter det så fast som om det var murt inn. Dere salige, misunnelsesverdige sjeler, dere som i deres hjerter har prøvd den store byggmesterens spade, og gjennom slike tilintetgjørelsens veier er kommet til Elim, til palmene! Deres sak har faste støtter og sikker grunnvoll.

Bønnhørelsen

Gutten kommer for sjuende gang og sier: «Se, en liten sky, så stor som en manns hånd, stiger opp av havet!» Et godt budskap! Bønnen er hørt. Skyen er

vel bare liten og knapt synlig, men gir Gud noe, så kommer alt det andre etterpå, for han gjør intet halvt.

Mottar du litt av nåden, så gled deg; du har i det et pant på at du vil bli fullkomment benådet. Er det noe av hans Ånd i deg, så vit at hele Den Hellige Ånd med alle sine gaver er deg tiltenkt. Har Herren tilgitt deg én synd, skal alle andre synder også bli deg tilgitt; ja, de er det allerede. Og har Herren begynt fornyelsens gode gjerning i deg, vil han fullføre den inntil Kristi dag.

Gud gir enten intet eller alt. Han begynner enten ikke, eller så fullfører han det slik at målet nås. Slik er hans vis. Derfor: Gled deg, om du så bare ser en liten sky av den guddommelige nåde og miskunn stige opp på ditt livs horisont! Den tid kommer da denne skyen vil dekke hele din himmel.

Så snart Elia har hørt om skyen som stiger opp, avslutter han sin bønn; Gud har avsluttet den med et kraftig amen. Han reiser seg opp fra jorden og sier til gutten sin: «Gå opp og si til Akab: Spenn for og far ned, så regnet ikke skal hindre deg!»

Slik gikk det bokstavelig i oppfyllelse, det Elia hadde sagt: «Det skal ikke komme dugg eller regn uten etter mitt ord.» Og derfor lot ikke Gud det fulle regnet komme med én gang, men lot først bare en liten, knapt synlig sky vise seg. Det var for at Elia skulle få tid til å forkynne for kongen det kommende regnet, og for at regnet virkelig skulle strømme ned på profetens ord. Slik skulle det ennå en gang vise seg at Herren er Elias Gud og en levende hersker.

Gutten kommer til kongens telt mens himmelen ennå er klar og slett ikke ser ut til å varsle regn. Slik ser også mange blant dere i dette øyeblikk den klare himmelen over sitt hode. Men dersom vi hadde en gutt som kunne overskue vårt livs horisont like godt som Elias gutt overskuet naturens, hvem vet hvor mange blant oss det ville blitt sagt til: «Spenn hurtig for og far ned, ned i bot, så uværet ikke skal overfalle deg. For over ditt hode henger dødens sky, dommens sverd og fordømmelsens dom.»

«Spenn for,» ropte gutten, «og far ned, så regnet ikke skal hindre deg!»

«Regn?» ropte de overraskede gjestene. «Regn?» skrek folket med glad forventning. Knapt hever de øynene mot himmelen før det lyder fra alle kanter: «Ja, amen, regn!» Mørke uværsskyer steg opp av havet den ene etter den andre, himmelen blir svart som en sekk, vinden bruser over sjøen og suser i skogene, og et kraftig regn strømmer ned over landet.

Å, velkomne strømmer, forfriskende vann! Jorden får ny skikkelse, og jubelen drar inn i naturen. Livets ånde suser over markene; skog og eng kles atter i grønt. Fuglene begynner igjen sine sanger fra de løvrike grenene, og mennesker, kveg og alt liv er som født på ny. I de rettferdiges boliger er det lovsang, og det er glede i de fromme hjerter.

Akab sitter allerede i sin vogn og iler i full fart langs veien mot sin kongeborg i Jisre'el. Men over Elia kommer Herrens hånd. Den omgjorder hans lender, styrker ham, oppliver hans utmattede lemmer og driver ham fram foran Akab. Nå løper han foran kongens vogn som om han hadde vinger på føttene.

Han skulle være som en levende minnetavle for Akabs øyne på veien, og minne ham om alle de store ting som Israels Gud hadde utrettet ved ham, sin

profet. Akab skulle ikke glemme det, men bringe det friske inntrykket med seg til Jesabel. Derfor løp Elia fram for hans øyne gjennom alle regnskyll og hvirvelvinder helt til han nærmet seg Jisre'el. Dette er historien om hvordan jernhimmelen ble åpnet ved tisbitten Elias ord.

«Elia,» roper apostelen Jakob inn i vår forsamling, «var et menneske under samme kår som vi. Han ba inntrengende om at det ikke måtte regne, og i tre år og seks måneder regnet det ikke på jorden. Og han ba igjen, og himmelen ga regn, og jorden bar sin grøde.»

Hva mener den kjære mann med disse ordene? Han vil si oss at det skal bli gitt oss, likeså vel som Elia, dersom vi bare ber i troen. «Et rettferdig menneskes bønn,» sier han, «har stor kraft og virkning.» Hvem kan telle de Guds under som fra verdens begynnelse har skjedd på jorden når bønneklokken har lydt?

Ved bønn avvendte Moses den Allmektiges vrede fra Israel; med sin utstrakte arm slo han Amaleks hær, og Manoah kalte ved sitt rop mannen, Herren selv, synlig fram i sin nærhet. Ved bønnen slo Samuel filisternes hær fra sitt kammer og sendte skrekkens torden over Israels fiender. Skjønt kong Joakas var en synder, drev han med bønnens sverd syrernes makt tilbake, en makt ingen våpen kunne beseire, og Israel bodde atter fredelig i sine hytter.

Ved bønnen døde fyrsten Josjia i fred. Ved bønnen ble Hiskias liv forlenget med femten år; ved bønnen ble de tre mennene bevart i den glødende ildovnen, og til Daniel ble det sagt: «Fra den første dagen du vendte ditt hjerte til å vinne forstand, er dine ord blitt hørt. Og på grunn av dine ord er jeg kommet.»

På brødrenes bønn åpnet himmelen seg på pinsefesten, og en annen gang satte deres sukk stedet hvor de var forsamlet i bevegelse, og de ble alle fylt av Den Hellige Ånd. Bønn sønderbrøt lenkene som Peter lå i, og sprengte hans fengselsdører. Bønn truet stormer, gjorde syke friske og brakte døde fram fra likkistene. Hva skal jeg si om bønnens kraft og undergjerninger? Hele Skriften er full av vitnesbyrd om det.

Og var det mer bønn i Israel og mer røkelse på Judas altere, så ville også vår menighet, ja, hele kristenheten, være full av slike vitnesbyrd. Men blant oss slumrer bønnen. For en slik søvnig, dorsk og kald fremsigelse av bedende talemåter, som vår bordbønn, morgen- og aftenbønn vanligvis er, fortjener ikke navnet bønn. Behold disse seremonielle komplimentene for dere selv; Herren er ikke tjent med dem.

Stemmene fra ormer som er trådt ned i støvet, sukk fra sønderbrutte og sønderknuste hjerter som stiger opp fra dypet, de brennende bønnene i himmelspråket, og rødgråtne øyne, vridde hender og såre knær, det er kjennetegn på bedere som blir bønnhørt.

Men deres knær er ennå glatte, deres hender er ennå myke og ikke blitt harde og såre av å dra i bønneklokkens tau. Derfor har deres Fadervår fordampet som røyk og dunstet bort som oppløste tåkeskyer. Som dampen som stiger et par alen i været, men deretter faller fra den mørke luften ned til jorden igjen, slik går det daglig med tusen og atter tusen bønner.

Brødre, be om varme, be om nådens og bønnens Ånd, og be da om hva dere vil, og det skal bli gitt dere. For en munn som ikke lyver, har lovet det slik.

Vi har også et Karmel på hvis topp vi kan begjære hva vi vil, og det blir oss gitt. Legg deg på din gjenløsers fortjenestes fjell; da er du Guds øyesten og barnet på hans fang. Hold deg i troen fast ved den evige trofasthet som ikke vakler, og ta ditt leie på Guds løfters uforgjengelige klippe; da har du det sanne Karmel under dine føtter. Da er du på det rette bønnested, bønnhørelsens sted.

Sukk, be og gråt da, og still så en vekter på toppen som skuer ut og sier deg hva som hender. Kommer han så seks ganger og sier deg at det ikke er noe, så send ham bort igjen og blås på ny til bønnens ild. Ba du før som en orm, så be nå som en makk. Sjuende gang vil det hete: «Se, en sky av havet, så stor som en manns hånd – det vil regne.»

Ja, vi ser ofte ikke selv våre bønners oppfyllelse. Kunne vi, som Elia, stille opp en gutt, det være seg ved sykeleiet til dem vi ber om trøst for, eller blant de fjerne kjære vi ber om beskyttelse og nåde for, eller ved våre barns vugge, som vi påkaller englenes ledsagelse og beskyttelse for, eller hvor det nå måtte være, hvor ofte skulle vi ikke med glad forbauselse erfare at i det samme øyeblikk vi bøyde våre knær for deres skyld, var Hjelperen i nøden hos dem og ga dem det vi ba om for dem.

Å, la da bønneklokken lyde med ny klang i vår midte, slik at også vår motstander, til Guds ære, må erkjenne at vi har sverget til en levende Guds fane, til en Herre som hører bønn. Be med kraft og be i støvet. Be for dere selv og be for alle, og be i håpet. For i uforgjengelighetens klippe er det store, evige ordet skrevet, som varer lenger enn himmel og jord: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn.» Amen.

X. Flukten til ødemarken

«Han som kommer fra himmelen, er over alle.» Slik vitnet herolden om ham som han ikke aktet seg verdig til å løse skoremmen for (*Joh* 3,31). Menneskesønnens hele åpenbaring på jorden tjener til å besegle dette vitnesbyrdet. Den er selvåpenbaringen av en mann «som er over alle».

Der vi i evangelienes skildring ser Frelseren opptre og virke, påtrenger det inntrykket seg uimotståelig for det fordomsfrie sinn at her i sannhet er mer enn Moses og alle profeter og apostler; her er en som er «skilt fra syndere» og fra alle skapninger. Her er et menneske som bare for noen øyeblikk har steget ned til vår jord som til en fremmed egn, men hvis egentlige bolig er over skyene, og hvis sete er maktens og majestetens trone.

Slik han handler, føler man at et vanlig menneske ikke kunne ha handlet, selv om det hadde vært aldri så rikt utrustet med himmelske krefter. Riktignok utførte mange profeter og apostler like store undere som han; men gir vi akt på måten han og de utførte dem på, vil det snart vise seg en himmelvid forskjell.

Man ser på dem at de i de øyeblikkene de gjør sine gudsgjerninger, ikke er i sitt eget element, men tvert imot viser seg som noen som er blitt rykket ut på fremmed og uvant grunn. Deres sinn er vanligvis i en svært opprørt, spent og beveget stemning under disse gjøremålene. De deler havene med skjelvende hender. De døde, som på deres rop stiger ut av likkistene, fyller dem selv med den samme forbauselse som mengden omkring.

De urolige og engstelige forberedelsene de gjør før sine undere, viser dem fullt ut som arme ormer som – intet i seg selv – bare for et øyeblikk er blitt tildelt en fremmed makt, en kjempevekt de selv er nær ved å bukke under for. Man merker på alt at denne styrken ikke hører til deres natur eller vesen, og at de ikke gjør sine gjerninger selvstendig og av egen kraft, men som skrøpelige redskaper for en usynlig undergjører.

Men hvor ganske annerledes er ikke det inntrykket som trenger seg inn i vårt hjerte under Jesu gjerninger. Hver gang han trer ut i elementenes larm for å true dem, eller nærmer seg gravene for å kalle støv og dynn til live, føler man straks med full visshet: «Denne er over alle!» Disse allmaktsgjerningene utfører *han* som en selvfølge; for *ham* er denne guddommelige skaperkraften naturlig, som noe som hører til hans vesen.

Her ser man ikke spor av lange forberedelser eller engstelig-høytidelige tiltak; ingenting av den indre kampen Moses sto i ved Rødehavet; ingenting av den

krampaktige uroen Elia var i da han vakte opp den døde i Sarepta. Med kongelig ro, som en som har makt og er *vant* til å gjøre slike gjerninger, skrider han til verket.

Han bærer ingen stav i hendene, eller noe annet tegn på avhengighet; med stille verdighet strekker han ut sin høyre hånd, og den blinde ser, den lamme står opp og går. Han behøver ikke å si som profetene og apostlene: «I dens eller hins navn!» og vise til en annens makt; han sier: «Jeg vil, bli ren!» og den spedalske er helbredet. Han vinker, og storm og bølger legger seg, som om de ville si: «Er det du som truer oss, allmektige konge, hvem kan stå imot ditt vink!» Han byder: «Unge mann, jeg sier deg: Stå opp!» og den døde stiger opp fra forråtnelsen.

Slik omstråles han overalt av en majestet som åpenbarer for oss intet mindre enn selve guddommens fylde. Vi føler at det er din natur å gjøre slike gjerninger; du er da i *ditt* element. Ja, han må så å si gjøre vold på seg selv for ikke å bryte fram med den fylde av gudskrefter som hviler i ham.

Møter han oss en og annen gang annerledes enn i slik overmenneskelig herlighet, står han stundom svak og skjelvende, så føler vi straks: «Det er ikke *hans* natur, men en *fremmed* natur som han har tatt opp i sin.»

Hos apostlene og profetene er det stikk motsatt: Glansen av deres overmenneskelige gjerninger viser seg som noe som er dem fremmed og *ikke* hører til deres natur, mens deres *eget* vesen avsløres for oss i deres svakheter og mangler.

Slik det særegne i hans handlemåte skiller ham uendelig fra alle andre vesener, slik er det med alt vi ser hos ham: hele hans liv og ferd. Hvem har noen gang talt som han? Hans ord var guddommelige maktord. Hvem turde be slik han pleide å be: «Far, jeg vil», og lignende? Hvem har refset som Jesus refset, han fra hvis verop verdensdommens basun lyder imot oss? Hvem kunne trøste som han, som ikke bare ønsket andre himmelen, men også kunne gi den bort?

Slik møter han oss overalt og i alt, den Hellige, som en ganske annen enn noen skapning; som en som er høyere enn himmelen, verdig all tilbedelse og den mest ubetingede tillit. Alt som kommer til syne hos ham, stiller oss i lyset av en herlighet, majestet og storhet som fyller himmel og jord, og som ville knuse oss dersom den ikke var en herlighet «full av nåde og sannhet».

Ja, «han er over alle!» Også historien om vår Elia, den herligste av alle profeter, vil i de følgende avsnittene gjøre denne sannheten tydelig og besegle den.

> 1 Kong 19,1–4: *Akab fortalte Jesabel om alt det Elia hadde gjort, og hvordan han hadde drept alle profetene med sverd. Da sendte Jesabel en budbærer til Elia med disse ordene: Gudene la det gå meg ille både nå og siden om jeg ikke i morgen på denne tiden gjør med livet ditt som det er gjort med deres liv. Da han så det, gjorde han seg i stand og dro av sted for å berge livet. Og han kom til Be'er-Sjeba, som hører til Juda. Der lot han tjenestegutten sin bli tilbake. Selv gikk han en dagsreise ut i ørkenen. Der satte han seg under et enebærtre, og han ønsket seg døden og sa: Det er nok! Ta nå mitt liv, Herre! For jeg er ikke bedre enn fedrene mine.*

Vår profets historie får nå igjen en annen karakter. Gudsmannen blir kalt bort fra skueplassen for sin reformatoriske virksomhet, og hans vei forsvinner på ny i de mennesketomme ørkenenes stille ensomhet. Det vi nå ser skje, er øvelse

og prøvelse for ham. Fakkelen blir slått, for at den siden skal flamme desto klarere opp i nattens mørke, og Israels smelter må nå finne seg i selv å stige ned i smeltedigelen.

I dag fester vi blikket på den *forfulgte*, *flyktende* og *tungsindige* Elia.

Den forfulgte Elia

Vi har forlatt Karmels høyder og befinner oss på den fruktbare Jisre'el-sletten, ikke langt fra Gilboa-fjellet, hvor Saul fant sin død, i byen Jisre'el. Her hadde Akab latt bygge et lystslott på grunn av de vakre omgivelsene, og her pleide den kongelige familie å tilbringe sommeren. Også denne gangen treffer vi dem der. Dronningen står nettopp ved salens vindu og venter utålmodig på at ektemannen skal komme tilbake.

Da kommer han kjørende med slappe tøyler under larmen av et veldig regnskyll. Han stiger i stor hast ut foran palasset og skynder seg opp til sin herskerinnes gemakker for å bringe det første budskapet om de underfulle begivenhetene han nettopp har vært vitne til.

Elia, som har fulgt kongen, holder seg imens i nærheten for å avvente utfallet av disse store begivenhetene. De gledeligste forhåpninger beveget hans hjerte, og hvem kunne kalle det dristig om han nå trodde han kunne håpe på noe så stort som at hoffet og hele folket fullt og helt og uten opphold skulle vende tilbake til fedrenes tro?

Akab begynner sin fortelling med stormende tale. Han er helt oppfylt – ja, så langt en utlevd og nervesvekket mann som han kunne være det – til og med grepet og begeistret av de store tingene han har sett.

«Tisbitten har seiret!» roper han. «Ild fra himmelen har beseglet at han er sendt fra det høye. Med mine egne øyne har jeg sett hvordan ilden på hans bud falt ned fra skyene, fortærte brennofferet, veden, steinene og jorden og slikket opp vannet i grøften. Hele folket kan bevitne det. De falt ned på sitt ansikt og har som med *én* røst bekjent høyt at Herren er Gud. Ba'als prester er drept. Profetens sverd har gjort ende på dem. Blodet deres flyter med bekken ut i havet. Folket har gitt sitt bifall. Det lød jubelrop over likene deres. Man skjelte dem ut som løgnere og maktesløse bedragere. Denne kastens og dens gudstjenestes anseelse er brutt for alltid; begeistringen for Elia er allmenn. Han er den levende Guds profet. Ildtegnet på Karmel har satt det utenfor all tvil, og regnskyllene der ute må nå stadfeste det helt. På hans bud styrter de ned. Han lukket himmelen, og han har åpnet den igjen …»

Slik talte kongen. Men så stanser han brått midt i talen, trer bestyrtet tilbake og blir stående som truffet av tordenen.

Ve! Fortellingen hans har ikke gjort inntrykk. Over Jesabels ansikt trekker mørkere og mørkere skyer opp, som når et uvær nærmer seg. Hån, mismot og forbitrelse leirer seg som truende skyer over ansiktet hennes og speiler seg i minene hennes. Øynene begynner å gløde som hos en egget hoggorm, og selve djevelens ansikt synes å grine fram gjennom hennes, som gjennom et tynt slør. En fryktelig storm er i emning; vulkanen vil spy ut ild.

Kongen merker det. Hvem kan beskrive hans forferdelse? Forlegen ser han på sin herskerinne, og i et nu er hele mannen, som ved et trylleord, blitt en annen.

Han tenker nå annerledes om det som skjedde på Karmel, og dommen hans over tisbitten faller nå annerledes ut. Hans språk, fakter, tone og uttrykk – alt er med ett blitt forandret.

Elia en gudsmann? En gjøgler er han nå! Hans gjerninger undere? Helvetes kunster er de! Drapet på Ba'als prester en triumf? En forbrytelse som fortjener den blodigste gjengjeldelse! Slik dømmer Jesabel, den elskede herskerinne, den tilbedte. Arme, fangne mann – hvordan skulle du våge å tenke annerledes?

Kong Akab gir oss det beklagelige synet av et menneske som ikke er helt uimottakelig for sannhetens røst, men som likevel blir værende lenket til løgnens rike i en ulykksalig trelletjeneste – og det lenket med ømhetens og kjærlighetens såkalte rosenbånd.

Hans hjerte var i Jesabels hender, og hennes kjærlighet var den prisen alt hos ham var til salgs for. Hans livs lykke var avhengig av hvordan hun var mot ham. Han var en kasteball for hennes luner, og med et vink av øyet rådde hun helt og fullt over selv hans innerste overbevisninger og synsmåter. Han var lett å forme, som leiren i pottemakerens hånd, og kunne ta hvilken skikkelse som helst; til enhver tid var han akkurat slik som den tilbedte hedningdatteren i sin lek ville forme ham.

Solgt av kjærligheten under hennes innflytelse hadde han snart mistet den siste rest av mandig selvstendighet. Før han merket det, var hans personlighet gått slik opp i hans stolte herskerinnes at han ikke lenger hørte uten med *hennes* ører, ikke så uten med *hennes* øyne og ikke følte og tenkte uten med *hennes* hjerte.

Av slike folk, som ved kjærlighet eller ærbødighet er solgt til en eller annen menneskelig innflytelse, finnes det en stor skare på jorden.

De lenkene mørkets fyrste holder menneskene fastsmidd til sitt åk og sin fane med, er jo ikke alltid lastens og nedrighetens groveste lenker. Tusenvis av sjeler sikrer han seg og helvete ved at han knytter dem med en øm tilbøyelighets blomsterbånd til personer som har valgt side og bestemt slått seg på Guds og korsets fienders side. Om båndet er kjærlighet til foreldre eller barn, vennskap eller kjærlighet til det andre kjønn, er det samme; før mennesket aner det, er han blitt en mennesketrell, en fange i sin ånd.

Den elskede behersker ham med uimotståelig innflytelse og former ham umerkelig og uten anstrengelse etter sin egen tanke- og synsmåte. Den fører den arme, solgte sjelen dit den vil, med ledebånd som vanligvis er desto sterkere jo mer varsomt og hemmelig de blir håndtert. Før det fengslede mennesket selv er klar over det, er all marg av selvstendighet sugd ut av ham.

Skulle han igjen i en eller annen retning våge å stå på egne ben og slå inn på en selvvalgt vei, vil et vennlig blikk, en misbilligende mine eller en kald behandling fra den elskede være nok til å kvele de helligste beslutninger i spiren, få de beste grunnsetninger til å vakle og igjen ryste og senke de fasteste overbevisninger.

Slik mange blir smidd i mennesketrelldommens skammelige lenker ved kjærlighet og øm tilbøyelighet, havner andre i dette høyst beklagelige slaveriet ved en forgudende respekt for all åndelig kraft og overlegenhet.

Det er karakterløse, svake sinn; det trengs bare at et menneske møter dem som forener ånd og talent med den bestemthet og fasthet de selv mangler, så ser man at de som et viljeløst instrument tar imot hvilken stemning som helst man behager å gi dem, og gir etter for ethvert tilfeldig inntrykk. Mot en slik moralsk virtuositet kan de ikke sette opp noen motstand.

Det herlige som vekker deres ærefrykt og beundring, tror de å gjøre til sitt eget når de slavisk lar seg underkue av den beundrede personens tanke-, uttrykks- og synsmåte. Slik skifter de farge dag for dag, og er alltid bare *slik* som det mennesket som *sist* imponerte dem med sin genialitet eller kraftige bestemthet, kanskje uten selv å ville det, har formet dem.

Dere arme mennesker! Dere er all verdens kasteballer, og Gud vet hvem som en gang får det siste kastet. Gid dere også en gang blir imponert av hans røst som roper: «*Dere er dyrt kjøpt, bli ikke menneskers treller!*» Og av den andres røst, han hvis moralske storhet også himlene bøyer seg for, og som herolden i ørkenen vitnet om – med tanke på alle sterke ånder og geniale hoder fra den ene pol til den andre: «*Han som kommer ovenfra, er over alle!*»

Han vitnet selv om seg med stor og frimodig bestemthet: «*Jeg* er verdens lys, *jeg* er veien, *jeg* er sannheten, *jeg* er livet. *Ingen er steget opp til himmelen uten han som er steget ned fra himmelen, Menneskesønnen.*»

Men dere som ved blodets bånd, ved elskverdighet, ved talenter eller hva det nå er, har hjertene i deres makt: Se vel til at dere ikke blir djevelens apostler og helvetes våpendragere og ærendsvenner. Blodet til hver sjel som dere med eller uten hensikt forderver ved deres innflytelse, skal kreves av deres hender.

Har dere løgnen kjær, og vil dere for egen del være dødens barn, så får det være; men sett i det minste et tegn over dørene deres, så den som ikke aner ondt, kan vokte seg for pestluften rundt dere. Rop som de spedalske et ærlig «Uren, uren!» der dere kommer, og skynd dere å slukke igjen den kjærlighetens og ærbødighetens ild dere har tent, før den griper om seg som en helvetesbrann og fortærer de arme, fangne sjelene så de går fortapt. For den som ødelegger en sjel, ham skal Gud ødelegge i helvete.

Ve dere, fremragende ånder blant folket, dere som med opprørende utakknemlighet bruker de gaver og krefter Gud lånte dere, som mørkets våpen. Som himmelstormere drar dere under den fanen løgnens far folder ut, mot Guds sak, templer og altere.

Ve dere beundrede på de litterære herresetene, dere som i frekk selvforgudelse fryder dere når dere ser ned på skarene av deres begeistrede tilbedere. Dere bruker bare den makten deres åndelige overlegenhet gir dere over sinnene, til å knytte vantroens og Kristus-fiendskapets slangetråder enda fastere om denne tids forvillede slekt. Av deres genialitet tilbereder dere den trylledrikken som gjør folk så svimle at de tumler ned i avgrunnen – der de skal våkne av rusen bare for i evighet å forbanne dere og seg selv.

Å, dere hedrede på kunstens og vitenskapens høyder, dere som i umettelig æresyke ønsket å slukke himmelens stjerner, for at intet mer skulle lyse over den naturlige menneskeørkenen uten deres innfalls dansende lyktemenn og de fordervelige meteorene fra deres antikristelige systemer. Dere strålende hoder,

smykket med laurbærkranser, dere som kler syndens rike i fantastisk trylleri: Dere river ned enhver hellig skranke og planter den fryktelige innbildningen i sinnene at *den* ikke synder, som bare forstår å synde poetisk og vakkert.

Dere verdens stemmeførere og toneangivere: Dere har evner til å være en Esra og en Nehemja for deres tid, men er en pest for deres århundre. Dere misbruker deres vidd til spott og forbannet løgn, og bruker på en forferdelig måte mottakeligheten hos de sjelene som henger beundrende ved leppene deres, til umerkelig, under skinn av et høyere lys, å kaste gnisten til helvetes opprør mot Gud og hans Salvede inn i dem.

Ve, ve dere, menneskehetens forrædere! Deres rolle skal bli spilt ut. Det kommer en tid da de samme leppene som nå metter dere med sine bravorop, skal utstøte en fryktelig torden av ville forbannelser over dere. De samme hendene som i dag kranser dere med laurbær, skal løfte seg mot himmelen for å kalle ned over dere en evig forbannelses lynstråle.

Bedra ikke dere selv. Verdenshistorien er ikke verdensdommen. Det siste ordet har *han* hvis øyne er som ildsluer, og som veier med en annen vekt enn den bedårede verden, som bare hyller skinnet. Deres herlighet har sin tid, som løvet og gresset. Alt kjød er gress, og all dets herlighet som blomst på marken. Gresset blir tørt, blomsten visner!

Lunten er kastet i minen; eksplosjonen er fryktelig. Jesabel fråder. Ansiktet hennes er forvridd og forferdelig, som en demons fra helvete. Karmels ild – ha! hvilken ild den tenner i hennes sjel! Folkets skrik: «Herren er Gud!» – å, dette skriket! Med glødende metall skulle hun ønske hun kunne stoppe strupene på dem som skrek. Blodet til Ba'als prester er for henne blitt til en trylledrikk; hun er rasende av hevntørst.

Og nå disse regnskyllene som strømmer ned fra himmelen! Å, heller skulle hele folket ha omkommet av sult enn at også denne triumfen skulle bli profeten og hans Gud til del!

Avgrunnens fostre! Men hva tenker dere? At Jesabel er råtnet i Samarias jord? Gid det var så! Men hun lever. Og å, om vi bare tok feil når vi sier at denne tids ånd – i det minste ånden hos mange tusen av dens barn – er en Jesabels ånd!

Men sannelig: Der man ikke kan høre noe om Guds gjerninger eller om evangeliets seire uten at gallen løper over og hånen viser seg på leppene; der intet er mer motbydelig for folk enn beretninger om nye vekkelser, og intet mer utålelig enn budskap om Åndens utgytelse; der man ikke vet hvordan man skal bære seg av skadefryd når rykter sprer seg om antikrists seire og om omvendelsesforsøk som har strandet; der man i ekte satanisk triumf klapper i hendene når en hellig *her* faller i synd, når evangeliet *der* har «gjort en forvirret i hodet», som man så gjerne sier, eller noe annet skjer som gir et påskudd til å mistenkeliggjøre kristendommen; der man altså fryder seg over det fredens engel gråter over, og harmes over det som vekker glede i himmelen – der er Jesabel.

Og hvor fantes ikke denne Guds og korsets fiende i denne onde tid? Gud har brennmerket henne. Dette århundret har igjen hentet den forbannede fram til ære. Hennes stemme prises som sannhetens og lysets, og hennes djevelkunster kalles fortjenester av menneskehetens sivilisasjon. Hvor mange av våre aviser

blir ikke inspirert av henne? I hvor mange av våre fine kretser og selskaper angir hun ikke tonen og sitter for bordenden? For hvor mange av våre diktere stemmer hun ikke harpen, og hvor mange av våre filosofer øser ikke av hennes visdomskilde!

Her og der har hun til og med svunget seg opp på teologenes lærestoler, og selv fra tallrike prekestoler lar hun sin stemme høre blant Guds menigheter. Ja, hvor er den stand, hvor er det forhold hun ikke har trengt seg inn i? I enhver drakt møter du henne, og under alle merker kan du finne henne.

Men ve henne! Hva sier Herren? «Se, jeg kaster henne på sykeseng», sier han, «og de som begår ekteskapsbrudd med henne, skal komme i stor trengsel … Hennes barn vil jeg rykke bort ved død.» Det er enden. (*Åp* 2,22 *f.*)

Elia skal dø. Det har Jesabel sverget ved sine guder. Da trer Herren imellom, han som kan legge åk på villoksen og sette en krok i Leviatans nese. Hva skjer? Noe påfallende. Jesabel, som ellers ikke har sin like i lumsk renkespill, får, uten selv å vite hvordan, den underlige tanken å sende bud til den forhatte profeten før hun setter mordplanen ut i livet, og la ham vite hva hun har i sinne.

Det var uklokt. Visst – men hvem kan være klok når Herren gjør ham dum og tåpelig? Og han kan – hans navn være lovet! – forvirre og slå med dumhet hvem han vil. Budet finner profeten og sier: «Min fyrstinne lar deg si: Gudene la det gå meg ille både nå og siden om jeg ikke i morgen på denne tiden gjør med livet ditt som det er gjort med deres liv!»

Elia hører det. Hva skal det bety? Skal han tro sine egne ører? Min Gud, for et uventet budskap! Er dette altså det endelige resultatet av alt hans arbeid og kamp? Er dette det siste inntrykket den tre og et halvt år lange landeplagen etterlot seg? Er dette frukten av de uhørte underne og vitnesbyrdene på Karmel?

Om noen gang, så hadde de gladeste forhåpninger denne gangen ført ham til Israel. Og nå et slikt budskap! Kvinnen er mer forstokket enn noen gang før, og Akab er igjen enig med denne øglen. Israels reformasjon, som Elia alt trodde var så nær målet, trues nå plutselig av motkrefter som kanskje for alltid vil hindre den, og selv er han omringet av større farer enn noen gang før.

Å, for en gallebitter drikk for gudsmannens sjel! Hvem trøster ham i denne uventede og sørgelige vendingen? Hans vakreste forventninger ligger ved føttene hans i stumper og ruiner. Å, ve over dette ødeleggende haglskuret over åkeren, som han allerede drømte om at hvitnet til høst! Nei, nei! Noe mer smertelig enn dette kunne vel ikke ha rammet vår profet, og kommer hans tro gjennom disse skjærene uten skipbrudd, da ligger det jo soleklart for dagen at en allmektig beskyttelse må omgi denne mannen.

Og hvordan blir dere til mote, mine kjære, ved synet av dette spillet som er så sørgelig ødelagt? Ikke sant, dere blir ikke akkurat i godt humør, og mangt et engstelig spørsmål farer gjennom deres beklemte sjel.

Men hvordan henger det egentlig sammen? hører jeg noen spørre. Er da Herren en Gud som har glede av å skuffe de forhåpningene han selv har vakt i hjertene? Å nei, venner; de forhåpningene han vekker, oppfyller han også. Vi

må bare ikke ville være hans rådgivere, men i tro overlate til ham *hvordan* og *når* oppfyllelsen skal komme.

Er da Herren en Gud, spør en annen, som lar tjenerne han har kalt, sløse bort kreftene sine forgjeves? Nei, mine venner, en slik Gud er han ikke. Han er en Gud som gjerne lar sine tjenere innse at det nettopp ikke er ved *deres* jag og strev at syndere blir vakt og sjeler opplyst, men helt og holdent ved hans barmhjertighet.

Er da den Allmektige en Herre som kan begynne på en gjerning for så å la den ligge og oppgi den halvveis? Å, langt ifra! Alle sine gjerninger fullfører og kroner han, men på underlig vis. Han legger selv hindringer og motstand i veien, for at *hans* visdom og kraft siden, når han har overvunnet dem, skal tre desto klarere fram, og skapningen tvinges til å bekjenne: «Av Herren er dette gjort!»

Er da Herren en Gud som likevel kan la det mislykkes som vi vil utrette til hans ære? Å nei, men han pleier å føre det fram til målet slik at vi selv blir satt helt i bakgrunnen, og at det verken kan falle oss eller noen annen inn å ta æren for saken.

Se, mine kjære, slik er Guds veier. Slå dere derfor til ro over den knuten dere her ser bli knyttet i vår profets liv. Gud vet nok hvordan han skal løse den når tiden er inne. Elias løpebane er ennå ikke slutt.

Vent med dommen til slutten, og tenk på en opplyst kirkefars vakre ord: «Tingenes skjønnhet», sier han, «ligger i det *modningens* øyeblikk som Gud venter på. Den som ville smake kirsebærenes blomst i stedet for frukten, ville felle en dårlig dom over den; den som ville bedømme trærnes skygge etter vinterværet og etter hvordan de ser ut i denne årstiden, ville felle en svært blind dom.» Men slike slutninger trekker vi likevel ofte om Guds styre og hans hensikter.

Den flyktende Elia

Hvordan forholdt så Elia seg under disse betenkelige omstendighetene? Da han merket det, forteller historien, brøt han opp. Han flyktet altså. Denne gangen hadde han ikke tro nok til å våge å bli. Hvor skulle han også ha hentet den fra? Han så jo på seg selv som en Herren nå hadde avsatt fra embetet sitt og kastet ut av vingården som et ubrukelig redskap. En slik følelse, som igjen viste den stakkars mannen tilbake til hans egen kraft, kunne virkelig ikke gi ham frimodighet til trøstig å trosse uværet som nærmet seg.

Men hadde han vært i stand til å bli stående på sin post i glad tillit til sin Gud, ville sannelig ikke et hår på hodet hans blitt krummet, og den brusende brenningen ville ha blitt til en klippe under føttene hans.

For hvilket våvestykke er det troen ikke våger å ta på seg? Dette Guds hjertebarn kan «*leke ved hoggormens hule og uskadd rekke sin hånd ut over basiliskens hull*». Denne Herrens yndling kan drive barnelek med lyn og ildsluer, og luene slutter å brenne; han kan velge sitt leie midt i løvehulen, og *løvene skal ete halm som oksen*.

Er det bare ikke en mistro som frister Gud, men en hjertelig tro og tillit til *ham* som kjærligheten gjør *villig* og løftene gjør *forpliktet* til å bevare sine som

sin øyesten, da makter du alt ved den; du skal treske fjell, og det dristigste våvestykke må lykkes for deg.

Men slik denne troen er en gave av nåden, slik *fortsetter* den også å *være det*. Ingen troende har makt til å tenne denne nådegaven selv etter som behovet og omstendighetene krever det. Hver gang må den bes ned på ny og gis på ny ovenfra. Hva kunne være mer ydmykende for oss enn denne erfaringen? Og på hvilken smertelig måte må ikke selv en Elia nå gjøre den!

«Da han så det», forteller historien, og gir oss med det et viktig vink om hvordan han hadde det i sinnet da.

Hva så Elia? Guds løfter, hans hjelp, makt og trofasthet? Akk, disse stjernene lyste bare svakt med brutte, skjelvende stråler bort til ham fra den fjerne bakgrunnen. Nærmere, i forgrunnen, viste det seg andre ting: Der sto hedningdatteren med dragen dolk, og blodige dødsbilder speilet seg med grufulle og forferdelige trekk for hans engstelige sinn. Dette var det han så, og i dette øyeblikket var troen hans ikke disse redslene voksen.

I stedet for som før å svinge seg i ørneflukt opp over dem og så, fra de guddommelige løftenes solbelyste klippehøyder, se ned på dem med kongelig ro, ble han denne gangen overmannet av skrekk. Omstendighetenes makt fikk overtaket, og i stedet for heltemodig motstand i sin Guds våpenrustning fant det sted et menneskelig tilbaketog, både i legemet og i ånden.

Elia sto opp og gikk. Og hvor gikk han? «*Dit føttene førte ham*.» Det lyder underlig. Her antydes hvor dunkel veien hans var, og hvor usikre skrittene hans var.

Denne gangen hadde han ikke noen uttrykkelig anvisning om han skulle gå, eller hvor han skulle gå. Hittil hadde hans Herre alltid foreskrevet ham veiene hans på det nøyaktigste og tydeligste. Denne gangen ikke. Ikke noe særskilt ord fra Gud tjente ham som vandringsstav på denne reisen; ingen bestemt befaling som «Dra hit eller dit, gjør dette eller hint!» lyste denne gangen som en lykt foran ham, ga føttene hans vinger og gjorde skrittene hans sikre.

Han dro av sted i uvisshet, plaget av mange tvil, og ikke engang fulgt av den trøstende bevisstheten at han gikk denne veien for sin Guds skyld. Kanskje gikk han den bare for sitt eget livs skyld – og sannelig, den tanken var ikke egnet til å gi hans beklemte sinn noen lettelse.

Akk, hvor lett og glad vandrer man ikke de veiene, hvor kronglete og tornefulle de enn er, der vi følges av visshet om at Herren har befalt oss å gå dem. Hvor frimodig tar man ikke på seg, begynner og fullfører alt det som kunngjør seg for vårt hjerte som et ærend fra Gud! Da farer de unge ørnene opp med vinger; man løper og blir ikke utmattet, man går og blir ikke trett.

Men å ha kastet loss og nå ikke vite om det ikke hadde vært bedre å bli liggende; å ha lagt ut på en vei uten å ha fått et *eneste* vink fra sin Gud om at det også er *hans* vei, og ikke ens egen, som han bare i vrede har ført oss inn på – akk, hvor pinefull er ikke denne stillingen!

Hvor lamme er føttene, og hvor usikre alle skritt. Da vandrer man med bøyde knær og har ingen frimodighet. En blyvekt tynger vingene, og det er verken tyngde eller fart i noe av det man tar fatt på.

I en slik pinefull forlegenhet var også vår profets sinn. Rådvill med hensyn til Guds veier og i betenkelig grad forbløffet over den ulykkelige vendingen tingene hadde tatt, gikk han som en slagen mann bort fra Israel. Han flyktet fra den posten Gud hadde gitt ham, uten å vite sikkert om han hadde Guds tillatelse til det.

Riktignok kunne den underlige omstendigheten at dronningen selv på en så tåpelig måte hadde røpet mordplanen sin for ham, i det minste på en måte gi grunn til å slutte at Herren med dette ville advare ham og oppmuntre ham til å flykte. Men det var bare en usikker menneskelig slutning og ingen tydelig guddommelig erklæring; et skrøpelig rør og ingen sterk stav han kunne støtte seg til.

Når Herren lar det skje at vi en tid går som Elia, *dit føttene fører oss*, og han selv er stum og taus, så er også det en følge av hans vise kjærlighet. Den gode frukten vi skal høste på slike veier, er en levende, indre erfaring av hvilken herlig ting det er å stå helt i sin Guds tjeneste, overalt å vandre i lyset av hans kall og, som Israel, slå leir etter hans befaling og bryte opp og vandre etter hans befaling.

Og jo mer man gjennom erfaringen av det motsatte lærer å sette pris på denne salige stillingen, desto villigere vil hjertet støtte seg til sin Gud, desto lettere vil den ellers så vanskelige bønnen falle: «Skje din vilje, Herre, bare aldri min!», og desto ivrigere vil man streve etter alltid først å lytte etter Guds stemme og fremfor alt utforske hans råd og mening.

Men når nå kjære Guds barn slik går *dit føttene fører dem*, i det dunkle og uvisse, i tvil om det er rett for Herren, så går likevel den trofaste Gud ved deres side som før, selv om han ofte holder seg skjult lenge. Han kan jo ikke forlate dem, og under sin skjulte ledsagelse fører han dem likevel alltid mot et godt mål.

Dette fikk også Elia erfare. Herren var med ham på veien, hvor lite profeten enn merket det. Men vær bare tålmodige: Før vi aner det, vil skyene forsvinne, og det vil vise seg at Elia, nøye sett, likevel ikke gikk dit han selv ville, men uten å vite det, nå som før, fulgte sin Guds skjulte reiserute.

Elia hadde alt tilbakelagt mange dagsreiser og vandret gjennom en stor del av Samaria og hele Judeas land da han endelig kommer til Be'er-Sjeba, visstnok bare som av en tilfeldighet; for i Be'er-Sjeba hadde han like lite å gjøre som på noe annet sted. Han vandret den lange veien uten plan og uten noe bestemt mål, med beklemt hjerte og et hode tynget av tanker.

Be'er-Sjeba, som ligger i den sørlige delen av det hellige land, var den befestede grensebyen mellom Kanaan og Arabia. Her var den kjente brønnen der Abraham og Abimelek sluttet pakt med hverandre, noe som siden også ga byen navn; for Be'er-Sjeba betyr «edens brønn».

Her slo alle troendes far en tid opp sine telt, og plantet trær der, som historien forteller, og forkynte Herrens, den evige Guds navn. Men vår profet fant ingen skygge under disse trærne og ingen vederkvegelse ved denne brønnen, og forkynnelsen om den evige Guds navn var dessverre forstummet! Ellers ville det ha vært en preken for hans hjerte.

I Be'er-Sjeba kan Elia ikke bli. Menneskevrimmelen var ham imot, og byens larm var utålelig. Selv selskapet av tjenestegutten, hans trofaste følgesvenn,

var ham bare til besvær. Hva skulle han med ham? Han kunne jo ikke lyse opp mørket som omtåket profetens sjel, eller svare på de engstelige spørsmålene som uroet ham.

Han sørget for å få gutten plassert i byen, og dro så alene videre inn i den mennesketomme, tause ørkenen, dypt inn, en hel dagsreise, til solen hadde gått ned. Da kastet han seg ned i lyngen under et enebærtre og sank hen i et hav av mørke tanker.

Den tungsindige Elia

Et dypt mørke omtåker profetens sjel; man merker det på alt. Dette innesluttede vesenet, denne trangen til ensomhet, denne planløse vandringen ut i den triste ørkenen – alt tyder på et motløst og nedslått sinn. Rådvill med hensyn til sitt kall, ja selv med hensyn til Gud og hans styre, ligger han med sin sjel midt i tusen tvil og engstelige tanker som stormer mot ham. Han er som en svømmer i et hav fullt av brenninger, uten bunn og uten strand.

Og i det øyeblikket vi ser ham dypt sukkende og i bitter, tungsindig resignasjon synke ned under enebærtreet, er det virkelig bare ett skritt mellom ham og den ytterste fortvilelsens avgrunn.

Der sitter han nå, med det trette, herjede hodet støttet i hånden, midt i den grufulle ensomheten – som en landsforvist, som en som er utstøtt av Gud og verden. Der sitter han og stirrer framfor seg, og ser mørke syner og drømmer tunge drømmer. I ånden er han i Israel. Å, sørgelige bilder som svever forbi ham; grufulle scener som maler seg hjerteskjærende i fantasiens trylleleik!

På Karmel tumler man seg i ville danser rundt gullkalvene. I *Samaria* reiser det seg det ene avgudstempelet etter det andre. Israels gater gjenlyder igjen av spott mot den levende Gud og hans tjenere, og Jesabel er drukken av blodet fra de få troende som falt som offer for hennes hevn.

Alteret som Herren vitnet over ved ild, står ensomt og sørger. For regnstrømmene han velsignet det vansmektende landet med, får Ba'al æren. Av de drepte forførernes blod vokser det fram hele skarer av nye satanstjenere, som snører det arme folket fastere enn noen gang inn i løgnens lenker. Den siste rest av fedrenes tro som ennå er tilbake, blir avsverget med gruoppvekkende formularer, for nå for alltid å gi plass for dyre- og djevledyrkelsen.

Dette er bildene og synene som sto så skjærende og skremmende fram for profetens sjel. Og hvor han enn vendte blikket i denne grufulle nattescenen – akk, ingen steder mer en Guds herold, ingen steder i den mørke menneskeørkenen klangen av så mye som én eneste profetrøst!

«Akk», tenker Elia, «om jeg bare hadde blitt der jeg var! Hvordan kunne jeg vike og forlate mitt stakkars folk!» Og hadde hans sjels nød og trøstløshet ennå ikke nådd sitt høyeste, så må den sannelig ha nådd det ved denne tanken, som fór gjennom hans indre som et knusende lyn.

Den kjære gudstjeneren har nå lidd nok i denne jammerdalen. Han er inderlig trett av den tunge gangen og det forgjeves arbeidet. Hans sjel lengter etter sabbaten. «Det er nok!» sukker han opp mot skyene med klare tårer i øyet. «*Det er nok! Ta nå mitt liv, Herre! For jeg er ikke bedre enn fedrene mine.*» Akk, hvem

skulle trodd at også denne helten noen gang kunne bli så forsagt, så svak – mannen som virket uovervinnelig i sin tros rustning og herre over alle stormer!

Men det må være en trøst for oss at også en Elia en gang har sittet slik under enebærtreet og i sin motløshet ment at han ikke lenger kunne bære livets byrde.

«Det er nok, Herre! Hva skal jeg lenger i dette møysommelighetens land? Min tilværelse er unyttig. Når mitt arbeid i Israel kunne mislykkes under slike under og tegn, hvor skal det da nå bære frukt? Det er nok! Hvorfor skal jeg lenger være vitne til at ditt rike forsvinner fra jorden? Så ta nå, Herre, mitt arme, plagede liv; jeg er jo ikke bedre enn fedrene mine. Riktignok håpet jeg å få se det mange konger og profeter ønsket å se, og jeg har ikke fått se det. Men hvem er vel jeg at jeg skulle ønske meg så store ting, jeg uverdige tjener! Hvem er jeg at jeg skulle våge å håpe på et fortrinn som de hellige, hvis sko jeg ikke er verdig å bære, forgjeves måtte lengte etter! Det er nok! Herre, gjør ende på det!»

Slik talte Elia, med en sjel som var beveget mer enn ord kan si. Det var en forunderlig blanding av ulike følelser som fikk fram denne bønnen. Det var nok ingen harmoni, og likevel lød midt i disharmonien de helligste og søteste toner som strengene i en menneskesjel kan slå an.

Hans bønn var ikke den rolig-glade bønnen til en Simeon: «Herre, nå kan du la din tjener fare herfra i fred», eller den klare, sindige og lengselsfulle bønnen til en Paulus: «Jeg har lyst til å bryte opp herfra og være med Kristus.»

Men den var like lite den harmfulle og forbitrede bønnen til en Jeremia: «*Forbannet være den dagen jeg ble født!*», og hvordan disse skjærende tonene ellers lyder. Like lite var det den heftige og stormende bønnen til en Job: «Måtte den dagen jeg ble født, bli til mørke! Måtte Gud i det høye ikke spørre etter den, og intet lys stråle over den!»

Elias stemning var mildere og bløtere, og derfor ikke så ulykksalig som den som fikk fram de to misfornøyde mennenes forferdelige skrik. Riktignok bærer også hans sukk tydelig preg av bittert mismot over bortkastet arbeid og skuffet håp; men samtidig ånder *hans* ord den gråtende kjærlighetens vemod over det stakkars folket og en hellig bedrøvelse over Guds rikes forfall, og her trer den dyrebare gudstjeneren fram for oss i den skjønneste forklarelse.

Riktignok lyder bønnen hans til dels som om den var en anklage mot Gud Herren selv; men man føler likevel i samme stund at tårene fra en indre sønderknusthet allerede arbeider på å kvele den igjen. Det klagende sinnet føler, i samme øyeblikk som klagen slipper ut, også det syndige i den, og synker hen i dyp smerte over dette.

Riktignok speiler det seg umiskjennelig en sønderrevet sjel i ordene «Det er nok!». Bedratt i sine vakreste forventninger, i tvil om Gud og verden, utålmodig og trett av korset, går han, slik Jona en gang gjorde, i rette med den Allmektige og harmes på ham. Ved å be om døden gir han ham liksom å forstå at han nå har drevet sjelen hans så langt at den ikke har noen annen utvei enn det sørgelige ønsket å slippe unna hans hardhet i graven.

Men ikke desto mindre var det i Elias hjerte, ved siden av dette kjødelige mismotet og misnøyen, en guddommelig, troende lengsel som tørstet etter Guds hjerte og løftet vingene opp mot det evige lys. Ikke desto mindre lå det en kjær,

barnlig tanke til grunn for den bedrøvede klagen: at den ufeilbarlig ville røre og bevege Guds hjertedyp, at den moderlige Herren ikke kunne høre den uten å føle seg drevet til igjen å tre fram fra sitt mørke og igjen vennlig reise opp sin hardt rammede tjeners bekymrede sjel.

Slik ser vi i vår profets bønn det selviske og det guddommelige liv gjære sammen i en forunderlig blanding. Naturens og nådens gnister luer sammen i én flamme, men bekjemper likevel hverandre. Metallet er i smeltedigelen. Det er sant at digelens glød bringer mye og mangt urent for dagen; men hvem glemmer ikke skum og slagg over det henrykkende sølvblinket som lyser for våre øyne som en lysstråle fra en høyere verden?

«Herre, det er nok!» Akk, denne bønnen er også kjent blant oss. Jeg kjenner mange verksteder, mange soverom og sykeleier hvor disse sukkene nesten uavbrutt stiger opp til skyene under mange tårer og mye angst.

Mange av dem som ber slik, farer vill, slik som Elia. Det er ennå ikke nok. Mang en ærlig arbeider skal ennå få oppdage at hans arbeid i Herren slett ikke har vært forgjeves, selv om han trodde det. For mang en rettferdig skal det lyset som han, mot Guds uttrykkelige løfte, tror er slukket for alltid, ennå gå opp her nede.

Med mangt et knekket redskap vil Herren ennå utrette en gjerning før han henter det hjem til hvilens land, og mang en plaget korsdrager skal, før han går herfra, ennå en gang ta harpen ned fra vidjene og synge en lovsang for ham «*hvis råd nok er underlige, men som fører alt herlig ut*». Og da vil det være nok.

Akk, hvem kan da med rette si: «Det er nok!»? Nok er det først når Herren sier det. Og om dere plagede i Israel skulle bli liggende i årevis i deres smeltedigel, slik som i dag, så vær forvisset om at dere en gang i himmelen med jubel skal erkjenne at det ikke var nok ett minutt tidligere, men først da Herren tok av dere den støvete pilegrimsdrakten og tok deres sjel fra dere.

Men hør: Hver gang det igjen synes for dere som om det er nok, og livets byrde ikke lenger er til å bære, så gjør som Elia. Flykt også dere inn i den stille ensomheten – jeg vil vise dere et enebærtre – og kast dere ned under det. Det er korset.

Ja, et enebærtre besatt med torner og brodder som gjennomborer sjelen, væpnet med pigger og nagler som sårer hjertet og volder det gamle mennesket pine og kval. Men dette enebærtreet har også en duft som vederkveger sjelen, og en vellukt som gjør oss til et søtt offer for Gud.

Dette enebærtreet kaster en skygge rundt seg som svaler den varmeste panne og gjør den mest glødende hete til å holde ut. Og selv om det ikke skulle være slik det fortelles om naturens enebærtre, at ingen slange våger seg i nærheten av det, så kan man sannelig gi vårt enebærtre denne ros: Her vil mismotets øgle ikke kunne fange deg, og den gamle slangen ikke kunne helle vantroens og misnøyens gift i din sjel.

Med korset for øye mister du lysten til å klage over hvor store lidelsene dine er. Her ser du en lidelse som dine egne er ingenting mot, og her lider en rettferdig for deg, den urettferdige. Med korset for øye må du snart glemme din egen

nød; for Guds kjærlighet i Kristus Jesus til deg, en arm synder, vil her dra alle dine tanker og betraktninger bort fra alt annet og hen til seg alene.

Under korset er du trygg mot tanken på at det møtte deg noe underlig i dine trengsler; disippelen står jo ikke over sin mester, og slik riket ble gitt hodet, slik blir det også gitt lemmene. Under korset blir du bevart fra utålmodighet; for du må jo glede deg over at du bare ble rammet av en timelig lidelse, og ikke av den forbannelsen som her styrtet så fryktelig ned over ham som gikk i borgen for deg.

Under korset vil gremmelsen din snart forsvinne og byttes ut med Guds fred, som med Lammets blod senker seg fra dette treet og ned i ditt hjertedyp. Og blikket fra ørkenen inn i himmelen, som du derfra ser åpen, og fra det stormfulle havet inn i roen på den andre siden, der skipet ditt *en gang* skal lande, vil farge skyene i ditt liv med morgenrødens glans.

Før du vet ordet av det, sprer en paradisisk hvile vingene sine over deg, slik den spredte seg over Elia, og korset blir Jakobsstigen, der den ene salige tanken etter den andre, lik Guds engler, vennlig stiger ned til deg.

XI. Besøket under enebærtreet

«Jerusalem er den store konges by.» Det sier Herren. (*Matt* 5,35)

Hvor er Jerusalem? Der hvor tåren trenger seg frem i øyet i lengsel etter Gud, og et kne bøyer seg på trinnene til nådens trone; der hvor troens hender løfter seg mot korset, og en oppriktig munn stammer sitt «Rabbuni». Der er Jerusalem.

Jerusalem! Å du yndige stad, omvaiet av korsets blodige banner – du, bare du gjør jorden skjønn. Det finnes intet skjønt, intet edelt, intet som er verdt å akte på, uten Jerusalem. Hvem ville bo i disse ørkenene om ikke Jerusalem sto der med sine fredstelt? Det som gjør livet i utlendigheten utholdelig, yndig og herlig, er Jerusalem.

Jerusalem; å, det er godt å være innenfor dine murer! Her sitter vi – jevnbyrdige ved den nye fødsels adel – og slår våre harper eller hvisker til hverandre: «Der er mesteren», eller forteller: «Fra det fjerne har Herren vist seg for meg!» Her betrakter vi våre smykker og skatter som verden intet vet om. Vi lener oss ut av vinduene mot øst, innånder morgenluft og fryder oss over synet av det gylne, salige fjerne som venter oss. Å Jerusalem, glemmer jeg deg, så la min høyre hånd glemme meg!

Hvor er Guds skattkammer åpnet, og hvor ligger himmelens klenodier utbredt? Hvor brenner faklene av det evige lys? Og fredens og gledens kilder som aldri tømmes – hvor sprudler de frem? Hvor ser sjelen inn i livets åpnede bøker; hvor drikker den olje av klippene; hvor drypper balsam som leger alle sår? Hvor da? Hvor? – I Jerusalem. Å Jerusalem, la det gå vel med alle dem som velsigner deg og elsker dine porter!

Og hva skal jeg si om den øvre stad, som ligger på den andre siden av Jordan og over skyene? Der hvor de evige palmer grønnes, hvor de stille vann renner gjennom evig friske enger, og englene leker og synger under trærne. Dit vandrer vi – vi lykkelige vandrere – fra Jerusalem til Jerusalem. Dere andre vandrer til Tofet, til Drapsdalen, mot midnattens mørke; men vi vandrer i den fulle, klare morgen, og på våre vandringsstaver står det: «Jeg er din pilegrim og din borger.»

Og når dere av og til ser oss dra av sted som drømmende, med tårefylte blikk mot det blå fjerne – å, tilstå det bare: Det er hjemlengsel. «De gråter etter Jerusalem.» Ja, dit lengter vårt tårefylte blikk. Og hvem har bygget oss staden, og hvem gjør den så skjønn for oss? Jerusalem er den store konges by. Han sa:

«Dette er mitt hvilested for all tid. Her vil jeg bo.» Han bor der, og staden ligger fredelig under hans kjærlighets vinger.

Vi vandrer i dag til Jerusalem.

1 Kong 19,5–8

> Så la han seg ned og sovnet under enebærtreet. Da rørte en engel ved ham og sa til ham: Stå opp og et! Da han så opp, fikk han se at ved hodet hans lå det en kake, stekt på hete steiner, og at det sto en krukke med vann. Og han åt og drakk og la seg ned igjen. Men Herrens engel kom igjen andre gangen og rørte ved ham og sa: Stå opp og et! Ellers blir veien for lang for deg. Da sto han opp og åt og drakk. Og styrket ved denne maten gikk han førti dager og førti netter, til han kom til Guds berg, Horeb.

Denne fortellingen tilhører Guds barn, særlig dem som er i trengsel. Fortellingen selv kan bli som en engel for dem, som i ørkenen rekker dem brød og vann. Gud gi at det måtte skje! Herrens omsorg for sine tjenere, særlig i de mørke og skyfulle tidene, blir herliggjort i denne fortellingen på den mest hjertestyrkende måte.

Denne guddommelige nådeomsorg kommer til syne i bønnhørelsen som profeten får; i engelen som Herren sender ham; i den underfulle bespisningen han erfarer; i den vakre utsikten som Gud åpner for ham; og i den overnaturlige styrken som profeten får til vandringen gjennom ørkenen. Vi vil i noen øyeblikk dvele ved disse dyrebare bevisene på vår Guds morskjærlighet.

Bønnhørelsen profeten får

Elia ønsket seg døden. Etter at han hadde måttet oppgi tanken om sitt elskede Israels gjenfødelse, hadde livet ingen tiltrekning mer for ham.

Kjærligheten til livet kan nok se mang en lykkens og gledens stjerne slukne på livets himmel før den selv slukner. Den pleier å overleve selv det dyrebareste; bare håpet overlever den ikke. Da Elia så også denne blomsten visne i sitt livs hage, bukket han under og var misfornøyd med sin tilværelse. Og hadde han ikke vært en Guds mann – å, hvem vet i hvilken avgrunn hans liv kunne ha gått tapt, en avgrunn enda forferdeligere enn utålmodigheten og den skjelvende jammeren ved graven over hans skjønneste og dyrebareste håp.

Det så virkelig ut som om Herren plutselig var blitt trett av sitt verk, og av sin profet likeså. Guds styring hadde med ett skjult seg så dypt i det som lignet blinde tilfeldigheter, at et menneskeøye ikke lenger kunne få øye på den. Ja, det virket som om Gud hadde trukket seg helt tilbake og gitt menneskers vilkårlighet fritt spillerom.

Slik opplevde i hvert fall profeten det. Han forsto ikke lenger sin Gud. I en så uventet vending fant han ikke lenger mening, plan eller sammenheng. Han befant seg som i en nattlig labyrint hvor ingen lampe lyste og ingen tråd førte ham ut.

Når vi tenker på hvordan mørkets makter aldri lar slike mørke tider hos Guds folk gå ubenyttet hen, og hvordan fristeren uten tvil må ha angrepet den tuktede mannen under enebærtreet med de glødende pilene av mange slags forferdelig tvil, redsel og skrekkelige syner, så forstår vi godt at selv denne tapre helten kunne miste motet slik. I dypeste tungsinn og sjelekval, ja, i et anfall av

bittert mismot skrek han til himmelen: «Det er nok! Ta nå mitt liv, Herre! For jeg er ikke bedre enn fedrene mine.»

Herren pleier riktignok ikke å bønnhøre bønner som virvler mot himmelen mer i kjødets ville brann enn i troens ild, og som ikke bæres frem til Gud på et fredfullt håps milde vinger, men av følelsenes storm. Men nettopp ved ikke å oppfylle dem, kunne jeg si, bønnhører han dem, den Barmhjertige, så lite de enn fortjener en slik bønnhørelse.

Erfaringen lærer at Herren ikke gjerne lar sine egne ende sitt løp i misnøye og mismot. Hvor vilt stormen enn raste i deres liv, blir himmelen som regel blå igjen og været klart før havnen nås – om ikke utvortes, så i alle fall innvortes, i hjertets grunn.

Gi akt, dere sårede, tungsindige sjeler! Deres siste time vil ikke slå før Herren har gjort dere tilfredse med hans førelse og fått dere til å bekjenne med glede: «Han har gjort alle ting vel!»

Det vil komme havblikk etter uværet, om enn først ved slutten av vandringen. Etter mismotet kommer et Simeons «Herre, nå kan du la din tjener fare herfra i fred», og etter motløsheten en villighet til å bære korset etter ham enda lenger, om det skulle behage Herren. Løpet ender ikke i uro, nei, i det vennlige lyset fra en sabbatsaften, og med sin munns kyss vil den guddommelige venn dra dere hjem til de evige høyders glede. Slik skal hans førelse her nede bli kronet, og hans nåde og trofasthet bli herliggjort også for verden.

Denne sabbatsaftenen lyste ikke for profeten. Å, det var et av de mørkeste øyeblikkene i hans liv, der han satt under enebærtreet som en som var i strid med Gud og verden, mørk og innesluttet, med hodet støttet i hånden.

Bønnen som hans svake tro og hans mørke mismot våget å bære frem for Gud, ble avslått. Hans sjel ble ikke tatt fra ham. Han skulle først få oppleve herlige ting og her nede lære å prise Guds trofasthets amen. Han skulle først oppleve den saligste skam over sine bekymringer og sin tvil, og bli tuktet med dobbel skam for sin motløshet. Han skulle finne den gledeligste løsning på alle gåter og motsigelser i Guds førelse med ham, og bli stilt i en solglans av guddommelige åpenbaringer som aldri før hadde lyst for ham i slik herlighet.

Da først var det nok, og timen kom da han skulle hentes hjem til evig hvile – ikke under en ensom busk i den grufulle ørkenen, men i strålende triumf, på en snarvei forbi dødsskyggens dal.

Å, om vi bare ikke var så urimelige når den kjære Gud en gang sier «nei» til våre bønner! Vi må ikke så egenrådig kreve at han alltid skal gi oss det vi roper om, og akkurat da og der vi vil ha det, midt i ørkenen.

Å, hvor godt det er at Herren gir oss etter sin vilje og ikke etter vår, og at han i sin nåde vil være vår formynder også når det gjelder våre stakkars, ofte så uforstandige ønsker. Vi kan være visse på at det vi ofte ba forgjeves om, bare ville ha ført til ulykke, ikke frelse. Og var det noe godt vi ba om, så var det noe ringere enn det Gud hadde tenkt oss.

Hvor mang en prest ville for eksempel aldri ha erfart at Herren er trofast og kroner sine tjeneres arbeid, om Herren hadde kalt ham bort i den stunden da han i mørkt mismot ba om det. Hvor mang en pilegrim ville ikke ha sett noe

til brødet som regner fra skyene, og vannstrømmene som velter frem av harde klipper, om Gud hadde bønnhørt ham da han med angst og beven ba: «Før meg ikke ut i ørkenen!»

Hvor mang en bror ville i dag ikke kunne glede seg over at grunnsteinen Kristus er lagt så dypt og fast i hans hjerte, om anfektelsens sky var blitt tatt bort fra hans hode, tornen fra hans kjød og Satans engel fra hans side i den stunden da han med høye rop og tårer ba om det.

Vær derfor trøstige! Tro det, mine venner: Det «nei» Herren av og til svarte på våre bønner med, vil en gang få oss til varmere lovsang enn det «ja» han andre ganger i nåde kronet dem med. La ikke tiden under enebærtreet bli dere for lang! Dere roper: «Gjør ende på det! Det er nok! Å Herre, gjør ende på det!»

Men nei, kjære sjeler. Først skal dere til Horeb, dit hvor fredens luftning vifter. Først følger en morgen etter natten, en seier etter kampen, en jubel etter sukket. Først kommer både dette og hint som tvinger frem utropet: «Du, Herre, er rettferdig, men jeg må skamme meg.» Da først er enden der; da faller vandringsstaven, og det lengselsfullt ventede «nå» er kommet.

Elia døde ikke. Hans time var ennå ikke kommet. Så ble altså hans bønn ikke bønnhørt, og likevel ble den det. Profeten lengtet etter hvile, og hvile skulle han få; men det var ikke dødsengelen, det var dennes vennlige bror som skulle vifte den til ham.

Søvnen bredte sin lette vinge over ham. «Han la seg ned og sovnet under enebærtreet.» Nå var det likegyldig hvor han lå, på silkeputer eller blant lyng og urter, under en tornebusk eller i et kongetelt. Livsbøren var tatt av ham. Freden gjemte ham under sin vennlig viftende vinge, og enebærtreet viftet behagelig kjølighet mot ham. Stormene i hans indre stilnet og vek fra ham; borte var sorg og motgang, de kvelende tankene gikk under i søte, gylne drømmer, og kropp og sjel fikk kongelig hvile i søvnens armer.

Slike hvilestunder fra arbeidet erfarer alle korsdragere. Den kjære Gud forstår vel å åpne et sovekammer for oss midt i ørkenen. Stormene piper ikke uten opphold; før vi aner det, toner en vuggesang imellom, og børen på våre skuldre blir for et øyeblikk lagt under vårt hode som en pute, hvor vi sover søtt og samler nye krefter. Der sender Israels vokter oss den vennlige slummer med sin palmekvist i vår tårefylte avkrok; og å, hvilken kjær og ønsket gjest kan ikke den være for oss, særlig når åndelige anfektelser truer med å forvirre våre sanser og sønderrive våre nerver.

Snart må vennlige drømmer utføre engletjeneste hos oss og bære den fattige Lasarus hen til Abrahams fang, og den trette Jakob fra hans stein til den åpne himmel. Til min sørgelige ensomhet trer snart en deltagende Jonatan, og under hans hjertelige tale puster jeg umerkelig fritt igjen, mens den ensomme, kurrende fuglen i mitt bryst på ny prøver sin bundne vinge til oppflukt.

Snart – undertiden med lynets hastighet – ser jeg mitt smertekammer som ved et trylleslag forvandlet til en heltesal. Åndene til de hellige fra gammel tid trer inn og viser seg for meg, den ene etter den andre. En gang var de korsdragere som jeg, og alle fant de veien igjennom. Deres eksempel hvelver seg over meg som taket i en løvhytte, og deres erfaringer omrisler meg som balsambekker.

Snart besøker et vederkvegende ord meg, eller det trer en sang inn i huset, lik en David med harpen, eller et Guds løfte stiller seg som en regnbue i min sjels sky, og håpet strør sine gylne lys over min natt.

Kort sagt: Også uværs- og stormdagene har sine hvile- og forbarmelsestimer – og frelseren forstår å vinne plass og grunn mellom havbølgenes brenninger til å sette opp et fredstelt for sine barn. Derfor skal ingen sørge, uansett hvor bratt hans vei og hvor øde og tornefull hans sti måtte være. Der hvor de matte knærne vil svikte, kan Gud skaffe ham et leie; også om ham vil det i en viss betydning hete: «Han la seg ned og sovnet under enebærtreet.»

Om det så bare var korte hvilestunder – vel, man merker på dem at det ville være lett for ham, om han bare ville, i neste øyeblikk å utfri oss fra all vår jammer. Å vite dette av hele hjertet, er allerede slutten på jammeren.

Engelen som Herren sender ham

Der ligger nå den dyrebare Guds mann og slumrer under sin busk. Han er kastet ut i den ytterste ensomhet. Hvem kunne være mer forlatt enn han? Likevel kan han sove med fred, søtt og trygt, som et barn ved mors bryst. Ingen slange vil stikke ham, ingen skorpion røre ham. En øm varetekt beskytter ham.

Med det knurrende hjertet hadde han vel fortjent det annerledes. Men hva vi fortjener – hvordan skulle det kunne telle for Gud, når våre synder i et uransakelig råd er tilregnet den herligste av alle menneskebarn, og hans fortjeneste er regnet oss ormer til gode? Slik er vi blitt gjenstand ikke bare for den guddommelige forbarmelse, men endog for den høyeste lyst og velbehag i Kristus Jesus.

Til den slumrende profeten under hans grønne takhvelv trer sakte og umerkelig en lysende skikkelse med et mildt ansikt. Det er et himmelsk sendebud. Taus, med et uttrykk som på én gang er kjærlighet og ærbødighet, står han en stund foran mannen i den grove skinnkappen og ser ham vennlig inn i det bleke, uttærede og slumrende åsynet. Deretter bøyer han seg vennlig ned til ham, rører ved ham med varsom hånd og sier: «Stå opp og et.»

Denne omstendigheten beretter historien med et «se». Ja, det er severdig! Et livsalig syn. Midt i den sørgelige ørkenen, mellom de ufruktbare buskene og øde sandhaugene – en Guds engel, for hvem reisen fra paradis til denne steppen synes som en lyst- og æresreise, fordi det er ham forunt å få bringe en mann, benådet av kongenes konge, hjelp og vederkvegelse i hans motgang.

Å Israel, hvor finnes et folk som du? Flammende ånder betjener deg, sendebud fra himmelen er dine brød- og vannbærere! Der hvor din livsvei blir ensom, der blir den først befolket, og der hvor menneskene viker fra din vei, tar Mahanajims følge imot deg. Der hvor verden lukker seg for deg, der åpnes himmelen for deg, og der hvor dine knær svikter, der griper allmektige armer deg. Underfull blanding av ringhet og høyhet i Guds barns stand!

Om jeg spurte dere: Hvor er de mest ærverdige steder på jorden og de viktigste plasser i verden – hvor ville dere vise meg hen? Den ene dit hvor domkirkenes innviede kupler hvelver seg, den andre dit hvor kongeborgenes tinder hever seg, omgitt av majestet. Denne ville peke på visdommens og vitenskapens haller, den andre på de glimrende saler hvor rikdom og kunst har samlet all verdens herlighet for å etterligne himmelens herlighet på jorden.

Jeg har en annen mening om dette: De er der hvor en Magdalena ligger gråtende ved Jesu føtter, eller en fattig toller gledesdrukken jubler: «Jeg har fått miskunn!» Der hvor en Lasarus bor, et menneske elsket her ovenfra, eller en Marta og Maria som får dekke sitt bord for ennå en tredje, som usynlig går hos dem som gjest. Der, forekommer det meg, står de boligene på hvis dørterskler det må hete: «Dra dine sko av føttene!», og ved synet av hvilke en hellig ærefrykt burde gripe oss.

Og var veggene bare av leire og taket av strå, og pep vinden gjennom vinduene – her er Betel, her er ikke annet enn Guds hus. Her bor en prestelig slekt, kledd i den Høyestes skjønnhet. Høye, usynlige gjester går inn og ut av disse hyttene, og den evige kjærlighet brer sin vinge over dem.

Engelen som vekker den slumrende med varsom hånd, sier til ham: «Stå opp og et.» Den trette vandreren kunne så vel trenge vederkvegelsen. Men han merket ikke behovet selv, og lå slik hen uten engang å tenke på mat og drikke; først utenfra måtte han ved en engel oppfordres til å spise.

Noen ganger skjer noe lignende med oss i åndelig henseende, under trengselens tornebusk og i anfektelsens ørkener. Der kan den arme sjel også mang en gang være nær ved å dø av sult, og intet trenger den så mye som Guds ord – og likevel ruger den over seg selv og føler verken sult eller tørst. Den tar intet til seg, hvor rikelig bordet enn er dekket. Man åpner knapt Bibelen, man går ikke i kirke og på samlinger; etter preken og annen tiltale er det ingen lengsel. Hva hjelper det, tenker man; man lukker seg inne mellom fire vegger og overlater seg til sin jammer.

Det er en sørgelig tilstand. Man må likevel ikke misforstå slike sjeler eller ville måle dem med det vanlige mål.

Kristne som ikke selv har gått så dype veier i nedbrytelse og bedrøvelse, kan nok ha vanskelig for å finne seg i at Sjulammit er så mørk. De kan lett la seg forlede til å gå løs på en slik korsdrager med loven, kanskje med det fjerde bud eller et annet, eller til og med oppgi ham helt – han som det nesten ikke virker å være noe salvet eller levende igjen hos. De vet ikke hva de gjør, for de tenker ikke på hvor langt den nye skapning i et menneske kan trekke seg tilbake og skjule seg.

Hvor helsebringende denne tilstanden enn måtte være, er det sannelig ingen ønskverdig tilstand å være i fare for å dø av sult, mens hjertet verken har mat eller lyst til å spise, og inngangene til sjelen er stengt med bom og slå. Disse slåene makter alene Herren å dra til side, og han gjør det også igjen i sin tid.

Før man aner det, rører noen ved oss, og det hviskes til sjelen: «Stå opp, et og drikk.» Da føles igjen sult og tørst, og med dem kommer tilliten til føden, evnen til å ta imot og nyte. Brønnkildene i dalen blir igjen oppsøkt, og den dyrebare manna i ørkenen sankes begjærlig inn.

Bibel og salmebok er igjen velkomne gjester, kirkeklokkene toner igjen klart og deilig. Sauen går på ny til sitt beite, og sommerfuglen har igjen forlatt det mørke, tomme hylsteret; den flyr utrettelig rundt rosene og liljene i Saron og drikker deres honning i fulle drag.

Slik har man da etter hvert lært igjen, ikke bare hvor føden kommer fra, men også hvor bespisningen kommer fra, og hvem det er som sammen med brødet må gi matlyst, evne til å ta imot og nyte, og alt det som åndelig holder oss oppe og nærer oss.

Og hvis jeg hadde makt over engelen der borte under enebærtreet, så visste jeg vel, mine venner, hvem av dere jeg ville sende ham til med den vekkende hånden og ordet: «Stå opp og et.» Det sitter for tiden mange blant dere som er utmattet og uten brød i ørkenen. Ja, brød er her nok av; det mangler bare den åpne munn og spisingen. Men vær bare stille, dere kjære! Engelen kan allerede være på vei.

Den underfulle bespisningen han erfarer

«Stå opp og et!» – slik lød engelens ord. Da våkner Elia, og idet han ser seg om, se, da ligger det ved hodet hans et stekt brød og en krukke med vann.

Nå lot det forunderlige herberget på steppen intet tilbake å ønske. Det grønne taket ga skygge nok, sovekammeret kunne ikke ha vært hyggeligere og roligere, og leiet, skjønt det var fattig, var likevel silkemykt. Han hadde en vakt omkring seg som konger ikke alltid har, en betjening som var mer enn fyrstelig, og heller ikke manglet det styrkende vederkvegelse.

Den moderlige Gud! «Det samme gir han sin venn mens han sover.» Men hvem tror det, og hvem kan ære Gud som den som er i stand til å hjelpe oss – også uten oss?

Hvor betenkelig forekommer det oss ikke når apostelen roper til oss: «Vær ikke bekymret, men kast all deres bekymring på ham, for han har omsorg for dere.» Står vi ikke foran et slikt ord som foran en avgrunn? Det føles som om vi skulle gjøre et sprang ut i et bunnløst hav, og som om vi uunngåelig måtte drukne hvis vi våget oss ned i et slikt dyp av gudstillit.

Nei, vi våger det ikke, så sant ikke en eller annen planke av vår egen kraft ennå bærer oss, eller et menneskelig håp tjener som flytebelte. Men det er nettopp en jammer og bare til skade at vi så vanskelig kan bli løst fra og gi slipp på oss selv for helt å kaste oss på Herren. Just derfor skjer det at vi i vårt eget liv erfarer så lite av den Gud som gjør tegn og under.

Historier som de om melkrukken og oljekruset, om bespisningen ved Krit og bevertningen i ørkenen, betrakter vi med forbauselse som uhørte ting fra en svunnen fortid, en tid for kjemper – mens vi jevnlig kunne oppleve lignende hvis vi hadde tro. I stedet for Moses' salmer og Mirjams trommeslag er det nesten bare klagetoner og sukk over vanskeligheter, skuffede håp og mislykkede foretak som gjenlyder fra de rettferdiges hytter hos oss.

Å, om vi ville bli skrøpelige, og hver dag skrøpeligere, i oss selv, for at Guds kraft kunne vinne rom til å vise seg rikere iblant oss.

Det brød og vann som Gud nærer sjelene med i ørkenen, er hans ord. Men også dette brødet må han selv tilberede for oss og gi smak ved Ånden; bakt og stekt må det være. Og det vannet må være som øst opp i en krukke og satt frem for oss, så vi kan si: «Se, det tilhører meg, for meg er det øst opp!» Da først blir det spist og drukket.

Og hvilket måltid er det ikke når bordet igjen dekkes for en etter lang faste, og man nå igjen kan tro alle løfter og med ny tillit trøste seg med hele fylden av Guds nåde. Da er det bare til gagn at det så lenge ikke fantes noe herberge på veien, og man takker Gud for sultens og bekymringens tid som man har gått igjennom.

For da føler man at man aldri før har holdt vinhøst i Skriften som nå, og først nå vet man hva slags måltid av fett og marg den kjære Gud har beredt for oss. Med ny og ungdommelig takk gleder man seg igjen over den dyrebare bibelbrønnen, som av tusen rør lar sitt levendegjørende vann strømme inn i den uttørkede sjel.

Hver side i Skriften forekommer en som en grønn eng, full av liljer og balsambusker, og hvert lite strå som grønnes der ved veien, synes en uvurderlig gave, verd et evig takkoffer.

Slik skal det være, og nettopp derfor skjer det at den kjære Gud så ofte lar oss faste en stund og lide sult mellom stein og stepper. Det skal ikke bli sant om oss, det som står skrevet: «En okse kjenner sin eier, og et esel sin herres krybbe. Men Israel kjenner ingen ting.» Og vi skal ikke komme i fare for å rynke på nesen over brødet fra himmelen slik jødene gjorde, med ordene: «Vi er inderlig lei av denne usle maten!»

Mer i søvne enn våken tok Elia til seg maten; han smakte på brødet, men som i en drøm, tok en rask slurk av krukken, sank så tilbake matt og trett, og slumret på ny.

Forunderlig! Man skulle tro at en så underfull bevertning ville ha overrasket ham overmåte og grepet hele hans sjel. Men nei! Intet spor av forundring eller noe slikt. Han tar imot vederkvegelsen, ikke som om han lå midt i en øde og folketom ørken, men som om han var hjemme i sitt kammer og noen nettopp kom med det vanlige kveldsmåltidet.

Kanskje var det slik med ham i hans halvvåkne tilstand. Eller det gikk ham som Magdalena ved den åpne graven: Hun var ikke tjent med engler etter at hun hadde mistet sin Herre, og synet av de lysende skikkelsene gjorde ikke mer inntrykk på hennes sinn enn om en av hennes tjenere eller tjenestepiker hadde spurt henne fra graven hvorfor hun gråt.

Hva betydde brød og vann og betjening av mange tusen serafer for vår profet? Slikt fikk også en Ismael oppleve, han som likevel ble støtt ut. Elia søkte ikke vann, brød og engel, men sin Gud, som han trodde hadde forlatt ham. Så lenge han ikke visste at Guds hånd og hjerte igjen var vendt til ham, var han sløv, innesluttet i seg selv og uimottakelig for alt.

Når vi ser profeten ete og drikke under enebærbusken, og ser at han uten å merke noen særlig styrke straks sank tilbake matt og trett, blir vi igjen minnet om det indre livs mange slags tilstander og erfaringer. Det går ikke sjelden slik i det åndelige mørkets og anfektelsenes ørkener og ensomme egner, at man vel fornemmer Ordets trøst, straks tar en bit og en rask slurk av løftenes livsvann, men det er kun en flyktig smak.

Nytelsen varer et øyeblikk. Et lyn i uværet – ikke det etterlengtede skinnet av en dag som blir – farer gjennom vår natt. Det man tar fatt i, kan man ikke

holde fast. Lyset vil ikke bli boende; det lyser gjennom mørket, men jager det ikke bort. Ved den plutselige motsetningen virker natten bare enda svartere, og etter at vi knapt har løftet hodet, synker vi tilbake igjen, og nøden er som før.

Men denne øyeblikkelige smaken var ikke forgjeves. Skjulte krefter blir tilbake i sjelen, om de så bare lå i den nye, oppkvikkende tanken at den som kan gi et lynglimt av trøst i en slik jammer, også er mektig nok til når som helst å sende fredens fulle dag tilbake i det arme hjerte.

Den sovende Elia minner oss ikke mindre om de mange blant våre kjære tilhørere som overhodet ennå sover i åndelig henseende, og som det ennå aldri er kommet til en grundig oppvekkelse med. De eter, de drikker, de hører så mye godt. De forsømmer ingen preken, lærer katekismen og leser Bibelen.

Bare at dessverre alt hos dem synes tapt, og ikke den ringeste frukt trer frem i livet. Det kan nok av og til komme til lette rørelser og øyeblikkelige inntrykk, men det er også alt. Raskt synker de tilbake i dødssøvnen, og alt blir som før.

Men ingen må før deres død påstå at de har ett og drukket forgjeves; disse folkene kunne plutselig gjøre dere til løgnere og deres dom til skamme. Før vi aner det, kan næringen de har tatt til seg, begynne å gjære i dem og bli til saft og blod, slik at de ved denne føden, som i årevis syntes bortkastet, plutselig med bevingede føtter iler opp – hvem vet hvor langt foran oss – helt inn i himmelen. «Så lenge kongen satt ved sitt bord, ga min nardussalve sin duft», synger Sjulammit.

Den vakre utsikten som Gud åpner for ham

For annen gang viser Herrens engel seg, nærmer seg enebærtreet, rører ved profeten med vennlig og varsom hånd, så mannen ikke skal bli skremt, og sier: «Stå opp og et! Ellers blir veien for lang for deg.»

For en trofast frelser! Han lar nok sine venner prøves over deres egne krefter, men aldri over den evne han selv gir dem. Før han fører dem til kamp eller legger sitt kors på dem, pleier han å utruste og væpne dem.

«Et og drikk!» Når det lyder slik til oss, når det kommer dager med særlig vederkvegelse og forsikringer om nåden, og vi får se syn etter syn inn i dypet av det evige morshjertet og i avgrunnen av Guds barmhjertighet og trofasthet, da er det som regel et signal om at nye trosprøver venter oss like i nærheten, og at vi må tenke på kamp og strid.

Det er som når det går travelt for seg i en armé med proviant- og ammunisjonsvogner, når hærførerne begynner å omgås soldatene vennligere, når lønnen fordobles og hjertene styrkes og oppflammes ved nådige opprop. Da ser soldaten over våpnene sine og prøver sverdets egg, for han aner instinktivt hva som er i anmarsj, og tordenen fra fiendens batterier vil snart overbevise ham om at han anet rett.

«Et og drikk», sa engelen; «for» – legger han til – «ellers blir veien for lang for deg.» Da Elia hørte det, ble hans sjel med ett våken, og søvn og utmattelse var som blåst bort.

Det var ikke synet av det himmelske sendebudet eller den underfulle bevertningen som hadde virket dette. Nei, det var et lite ord i engelens munn. Lik en himmelsk harpeklang, lik en hilsen fra den evige kjærlighet, trengte det ned

i de nattlige dypene av tungsinn der hans sinn lå senket, og spredte som en virvelvind sorgskyene som lå tunge og trykkende på hans sjel. Det var ordet *vei*.

Profeten hadde allerede regnet det som avgjort at han ikke lenger befant seg på noen vei. Etter flukten fra Jisre'el så han på seg selv som en som var slått på flukt og overlatt til den blinde skjebnes vinder, støtt bort av Guds hånd og overlatt til å gå hvor han ville.

Og nå fornemmer han plutselig at han virkelig ennå befant seg på en *vei*! Han dro ikke ut på lykke og fromme, villfaren og forlatt, slik han hadde trodd, men fulgte en oppmerket vei rett mot et mål som Gud hadde satt ham. Alt dette lå jo i ordene fra den guddommelige herolden: «Du har en lang vei foran deg.» «Lang eller kort,» tenkte Elia, «jevn eller ujevn – det er da en *vei*!» Dette var ham nok.

Hans Gud var der atter. Han følte igjen sine hender ligge i sin trofaste ledsagers hånd. Som en ung hind springer han bort fra sitt enebærtre og begir seg på vandringen, ikke dit han selv ville, men i sin kjære Guds navn.

For å kunne begripe profetens glede over det lille ordet «vei», må man ha gjort en lignende erfaring. Å, vel er det et salig funn når man en tid har gått med usikre skritt i dypt mørke og trodd seg forlatt av Gud, når man allerede har sukket med David: «Jeg er ensom og elendig», og ikke kunne tro annet enn at Herren hadde revet sin hånd ut av vår og overlatt oss til vår egen vilje, som et rov for den blinde skjebnes stormer eller for fiendens renker – og man da plutselig gjenfinner ham som man hadde mistet!

Uventet erfarer man det igjen i disse mørke nettene, enten ved et umiskjennelig bevis på hans nærhet og kjærlighet, eller ved en annen kunngjøring og bekreftelse, eller ved et Guds ord som åpnet seg for oss, eller hva det nå måtte være. Man blir var at saken forholder seg annerledes enn vi tenkte: at vi i virkeligheten drar langs en vei som Gud har merket for oss, at vårt skip ikke driver om på det åpne hav uten ror og mast, men at Herren nå som før sitter ved roret og styrer vår fart mot et mål.

Kort sagt: Man erfarer at vår livsvandring ikke er en villgang, men en førelse. Å, en slik erfaring kan hurtig kalle den halvdøde tilbake til livet, og overøse den tvilende og engstede sjel med usigelig glede og salighet. Da begynner harpene plutselig å tone igjen midt i ørkenen og de dype kløftene, og fra elendighetens dyp høres Asafs lovsang: «Hvem har jeg ellers i himmelen? Når jeg bare har deg, begjærer jeg ikke noe på jorden.»

Den overnaturlige styrken til vandringen gjennom ørkenen

Betrakt vår profet. Nå har vi i ham igjen den gamle Elia, mannen med det faste skrittet og det løftede hodet. Omkring seg hører han atter Herrens skritt rasle, og han kjenner seg igjen ledet i Guds ledebånd. I denne glade vissheten løser sjelens mislyd seg igjen opp i harmoni. Denne tanken gir ham ørnevinger.

Der drar han gjennom sandige ørkener, ensom, men ikke alene, uten å vite hvor, og likevel ubekymret for mål og vei. Førti dager og netter vandret han uten opphold fremover gjennom den tause ørkenen, en underfull gang som skjedde i kraft av den maten han hadde tatt til seg under enebærtreet.

Å hjelpe med stort eller lite er ikke tungt for ham som bærer alle ting med sitt mektige ord. Han som knapt brukte et ord på å la brødet bli mangfoldig utvortes, kunne også innvortes la det bli til marg og bein.

Kort sagt: Elia trengte på hele reisen verken å spise eller drikke, verken å styrke seg eller hvile. Han beholdt sine krefter; hans føtter forble sterke, hans øyne våkne. Dagens hete vinder utmattet ham ikke, og nattens besvær gjorde ham ikke trett. Som en ung hest fløy han av sted over høyder og klipper. Sandhavets støvbølger holdt ham ikke tilbake, og han skred over gemsenes og gasellenes dristige stier som på jevne og vante veier.

Både i sjelens nye mot og i lemmenes uuttømmelige krefter bar han slik med seg et varig segl og pant på at Herren igjen var med ham, og at den Allmektiges hånd igjen holdt og bar ham.

Den ørkenen Elia vandret i i førti dager og netter, var den samme som Israels barn engang måtte krysse i førti år, ledet av sky- og ildstøtten – en i sannhet klassisk jordbunn. Men for vår profet var den ennå mer: en hellig jord, overstrødd med lysende fotspor, rik som ingen annen egn på de mest storslåtte og trøstefulle minner, og utmerket fremfor alle verdens egner ved den levende Guds majestetiske gjerninger og åpenbaringer.

Her lever fedrenes underfulle historie opp igjen for ham i de friskeste farger. Hvor han enn gikk og sto, befolket den ensomme ørkenen seg med ærverdige og hellige skikkelser, og den grå fortid ble for ham som nåtid, i levende, drømmeaktige syner. For hvert skritt han tok fremover i den tause ørkenen, trådte nye bilder og scener fra den underfulle fortiden frem for blikket hans. Alt omkring ham ble et hellig minnesmerke.

Hvert fjell så så betydningsfullt på ham, som om det hadde noe stort å fortelle, og naturens dype taushet forekom ham som en andektig fordypelse i de opphøyde begivenhetene som her en gang hadde funnet sted.

Hver gang han steg ned i en grønn dalkløft, steg han i ånden ned til en av fedrenes leirer. Hver gang skyggene fra fjellsiden tok imot ham, var det som om en helligdoms luftning viftet om ham; for disse skyggene hadde Guds pilegrimer velsignet. Hver gang han møtte en ensom palmegruppe på steppen, gikk tanken skjelvende gjennom ham: «Her hvilte kanskje Moses og holdt hellig rådslagning i de eldstes krets.»

Og der veien hans forsvant inn i en akasie- eller tamarisklund, ble det ham så høytidelig om hjertet, som om Israels fører et sted i dette grønne tempelet i samme stund hadde ligget på kne, og Herren hadde talt med ham «som når en mann taler med sin neste».

Slik fortrengte den ene hjertevekkende erindringen den andre. De gamle historiene om de førti årene fikk for ham en skikkelse og et liv som aldri før. Som i syner gikk de enkelte opptrinnene forbi ham. Han *tenkte* ikke på dem; han *så* dem, han *opplevde* dem i ånden.

I ånden lå han snart med fedrene på heden og sanket manna; snart var det som om han selv sto med de sårede foran kobberslangen og kjente legedomskrefter strømme gjennom lemmene. Snart så han seg foran alteret som Moses

bygde og kalte «Herren er mitt banner». Snart hørte han de store ørkenene gjenlyde av takkebønner og festlige lovsanger til pris for Herrens trofasthet.

Hver ny skueplass han trådte inn på, stilte nye scener og trekk fra den vandringen levende frem for ham, den vandringen som var omstrålt av Guds herlighet. Og det som lå gjemt av trøst, oppmuntring og vederkvegelse i denne historien, det rislet ham i møte fra alle høyder og dyp hvor veien førte ham, som en frisk fjellfoss. Det overøste ham med en håpefull glede som ga føttene hans vinger og jaget den siste frykt og bekymring fra hans sjel. Ja, ørkenen blomstret for ham, og ødemarken jublet.

Inderlig overbevist om at han gikk sin vei under den samme skyggen som Israel i sin tid gjorde, vandret han glad fremover. Han tvilte ikke på at den samme som hadde blåst til oppbrudd under enebærtreet, og som hadde rustet hans skrøpelige legeme av støv med krefter som ingen påvirkning fra elementene kunne betvinge, og som ingen møye eller strabaser på den lange reisen kunne knekke eller lamme, også skulle lede ham ved sin høyre hånd. Og så snart målet var nådd, skulle han rope sitt «Holdt!» til ham og ta vandringsstaven ut av hans hender.

O tro, tro! Du Guds barns velsignede ledsagerske, din underfulle makt tar redselen fra enhver ørken, og den dypeste ensomhet er ikke lenger ensom i ditt velsignede følge. Det skjønneste som jorden og himmelen eier, er ditt, og du griper i det høye som i det dype for å berike og glede dine venner i deres fattigdom med skattene derfra. Det fjerne bringer du nær for ånden; det skjulte åpenbarer du for sinnet. Det forgangne oppvekker du til nytt liv, og den dunkle nåtid nedsenker du i en salig fremtids lys.

Dette livets mørke skyer kanter du med morgenrødens glans fra den kommende, bedre verden. Fra de trøstesløse steppenes øde og tomhet fremtrylle du for oss et fredens paradis. Vår forlatte avkrok befolker du med hellig, med himmelsk selskap. Du slår dine underfulle broer over alle kløfter som skiller tider og verdener fra hverandre, og du river ned skilleveggen mellom «før og nå», mellom det som er oppe og det som er nede.

I ditt lys blir historien for oss igjen til et levende nærvær, og vårt eget liv til en guddommelig historie. Ved deg er de døde ikke døde for oss, og de som har gått hjem, har ikke forlatt oss; de gamle er våre samtidige og blir det, om så deres ben hviler i tusenårige graver. Ved deg taler de ennå til oss, enda de er døde; ved deg besøker de oss i våre netter med vennlig tale; ved deg ser vi dem – et hellig vitnefolk – leiret omkring oss.

Den nåde de erfarte, blir ved din tjeneste vår eiendom. Du nærer oss med Abrahams løfter, du lar oss vandre ved Jakobs stav. Med Moses' stav deler vi havdypene ved deg, og med Davids nådeerfaringer springer vi ved deg over voller og murer.

O tro, tro! Du portner ved alle helligdommer, mester over alle Guds skatter! Måtte din opphavsmann tre oss nær, måtte han som fullender deg, bøye seg til oss!

XII. Ankomsten til Horeb

Nesten alle troendes liv har enkelte lyspunkter, som man kunne kalle deres øyeblikk på Tabor. I disse øyeblikkene viser disse kongebarna seg for en gangs skyld uten slør. Kjernen av den guddommelige natur som de bærer i seg, bryter frem i usedvanlig glans gjennom deres ringe tjenerskikkelse. En overmenneskelig forklarelsens glorie omstråler deres beskjedne skikkelse, og vi ser dem plutselig forlate hverdagslivets vanlige gang, og med sine tanker, følelser, ytringer og handlinger fly opp i de høyere regioner.

Et slikt lyspunkt, et slikt forklarelsens øyeblikk i apostelen Paulus' liv, var unektelig det som omtales i Rom 9,3: «For jeg skulle ønske at jeg selv var forbannet bort fra Kristus for mine brødres skyld, mine slektninger etter kjødet.»

Dette utsagnet fyller oss med forundring; for uansett hvordan man har forsøkt å pynte på ordet «Anathema» (forbannet) for å gi det en mildere betydning enn den bokstavelige, så er det likevel utvilsomt at apostelen har villet si nettopp dette: Overveldet av kjærlighet og medlidenhet har han oppriktig og i fullt alvor begjært å bli forlatt av Kristus for sine brødres skyld. Han ville ta på seg den forbannelse og fordømmelse som de hadde pådratt seg ved sine synder, dersom han dermed kunne ha forløst Israel og skjult og utslettet dets synder for Guds åsyn.

Vår apostels sinnsstemning var i dette øyeblikket helt den samme som Moses engang var i. Overveldet av hellig iver for Guds ære og grepet av en overmenneskelig kjærlighets ild, glemte Moses seg selv og utbrøt i de merkverdige ordene: «Å, om du ville forlate dem deres synd! Men hvis ikke, da stryk meg ut av din bok som du har skrevet!»

Når nå så kalde, tørre og beregnende forstandsmennesker som vi er, ikke klarer å forstå slike begeistrede ytringer, så er det sannelig intet under. Men det er heller intet bevis for at disse hellige mennene ikke mente sitt forunderlige og uhørte begjær dypt og alvorlig. Et lite barn er ikke i stand til å sette seg inn i sinnet til en modig og slagferdig krigshelt, men det fantes likevel en Gideon og en David.

Sikkert måtte Moses og Paulus selv, etter at disse guddommelige øyeblikkene av begeistring var over, fylles av forundring over den merkelige bevegelsen som grep deres sjel. De kunne ikke lenger selv forklare denne indre rørelsen. For i disse øyeblikkene var de løftet langt, langt bort fra sine vanlige følelser, og det

sto heller ikke i deres makt til enhver tid å svinge seg opp på et slikt høydepunkt av overveldende kjærlighet og hellig iver for Guds ære.

Til andre tider ville det vært løgn om de hadde forsikret sine brødre om at de var beredt til å bli en forbannelse for dem, dersom de dermed kunne ta forbannelsen bort fra deres hode; men akkurat da var det sannhet og deres dypt grepne hjertes alvorlige mening.

Dere kjenner, foruten Paulus og Moses, en tredje som delte samme ønske. Han utførte virkelig det som hans hjerte drev ham til; for det står skrevet om ham: «Han ble en forbannelse for oss.»

Mange kristne rister på hodet over denne sannhet. De kan ikke tro om Herren Jesus at hans kjærlighet til oss gikk så vidt at han selv ville bære de straffer som skulle ramme og ødelegge oss for våre synders skyld. Dersom disse motstanderne av rettferdiggjørelseslæren har rett, ville det bety at disiplene Moses og Paulus var større i kjærlighet enn mesteren selv.

Men allerede fra disiplenes kjærlighet forstår vi at motstanderne tar feil. For hvorfra hadde disse mennene sin inderlige kjærlighet? Fra seg selv? Sannelig ikke. Det var en dråpe fra deres forløsers kjærlighetshav. Som bekken er, slik må også kilden være, og det vi ser i kopien, må også finnes hos originalen. I Herrens bryst måtte det altså finnes en kjærlighet som til og med kunne begjære å bli et «Anathema» for syndere; hvor skulle ellers en slik kjærlighet ha kommet inn i hans lemmer?

Likevel, jeg skulle egentlig ikke i dag ha minnet dere om Moses' og Paulus' høye flukt i kjærlighet; erindringen om det er nemlig ikke direkte vår profet til fordel. For det opptrinnet i hans liv som vi i dag skal betrakte, inneholder en skjærende motsetning til forholdet hos disse to hellige.

> Der gikk han inn i hulen og ble der om natten. Og se, Herrens ord kom til ham. Han sa til ham: Hva vil du her, Elia? Han svarte: Jeg har vært nidkjær for Herren, hærskarenes Gud. For Israels barn har forlatt din pakt. Dine altere har de revet ned, og dine profeter har de drept med sverd. Jeg er alene tilbake, og meg står de etter livet. Han sa: Gå ut og stå på fjellet for Herrens åsyn!
> *1 Kong* 19,9–11

Der har vi da atter vår kjære gudstjener for oss, og ser ham i en stilling til sin Gud og under omstendigheter som beriker ham med noen ydmykende erfaringer. De enkelte trekkene som dagens avsnitt av vår Elia-historie fremstiller for oss, er igjen så betydningsfulle og tiltrekkende at det virkelig lønner seg å dvele noen øyeblikk ved dem. Fem punkter krever i dag særlig vår oppmerksomhet: nattekvarteret i hulen, det talende ord, den guddommelige bebreidelse, profetens klage og innkallingen for Herren.

Nattekvarteret i hulen

Israels omvendelse til fedrenes tro var tilsynelatende mislykket. Det store underet på Karmel hadde, som det syntes, ikke båret annen frukt enn at de avguderiske fiendenes hat var fordoblet, og at Jesabels mordplan mot Elia dermed var modnet.

Profeten blir underrettet om dette og griper til flukten uten noen bestemt guddommelig veiledning. «Han gikk dit føttene førte ham for å redde sitt liv.»

Hans tungsinn vokser med hvert skritt han tar fremad gjennom landene, og i den arabiske ørken, under enebærtreet, når det sin høyeste grad. Han tror seg forlatt av sin Gud, og trett av livet ber han om døden.

Da kommer legemlig og samtidig åndelig styrkning. En Guds engel sa til ham: «Stå opp og et! Ellers blir veien for lang for deg.» Vi vet hvor søtt ordet «vei» klang for ham. Det var det første gode ordet som på lang tid igjen tonet ham i møte. Han trodde allerede at han ikke lenger befant seg på en vei, men nå erfarer han at han likevel ble ledet og dro mot et mål.

I kraft av maten han nøt og det gledelig overraskende budskapet fra engelen, tiltrer han den «lange reisen». Han vandrer førti dager og netter omkring i ørkenen, spent på hvor denne lange veien ville ende, og hva som var målet for denne ensomme vandringen.

Og da de førti dagene nærmer seg slutten, ser han i det fjerne blå et fjell demre frem. Det blir snart gjenkjennelig både ved sin høyde og ved sin blendende hvite granittkuppel, som skinner på lang avstand. Det var Sinai berg. Omgitt av mektige klippehorn raget det som et enormt tempel med hundre tårn opp mot skyene. Inntil dette støttet det seg, som en forgård, et annet fjell, riktignok lavere enn det første, men likeså dristig formet, like vilt og klippefullt. Det var Horeb.

Man kan tenke seg hvordan vår profet må ha vært til mote ved synet av disse hellige og evig merkverdige høyder. Hvilke gode drømmer og søte forhåpninger må deres gylne tinder ha vakt i hans sjel! Han gir seg fullkomment hen til den glade tanken at Horeb, Guds fjell, vil være endemålet både for hans vandring og for alle hans møysommeligheter.

På dette gamle åpenbaringsstedet for guddommelig mildhet og trofasthet håper han å finne den rikeste erstatning for sine trengsler, og den mest tilfredsstillende og gledelige løsning på alle gåter i Herrens ledelse. Her, tenker han, vil hans Gud i all sin vennlighets glans atter komme ham i møte. Han håper at Gud vil åpenbare ham ting om Israels omvendelse som på én gang vil forvandle hans klager og bekymringer til høylytt jubel.

Det var jo på Horeb at Moses engang ble verdiget Herrens underfulle åpenbaring i den brennende busken. Elia venter seg intet mindre, og hans sjel føler seg inderlig styrket idet han tilegner seg velsignelsen over Josef: «... med nåde fra ham som bodde i tornebusken! Må det komme over Josefs hode, over hans isse, han som er fyrste blant sine brødre!»

På Horeb ble klippen slått, den som styrket de tørste pilegrimene med strømmer av vann; Elia regner med et vann som skal fryde og løfte hans sjel til himmelen. Fra Horeb løftet gudsmannen de hendene som tilintetgjorde Amaleks horder og ga Josva den hederlige seieren over hedningenes slagrekker. Vel, tenker Elia, kanskje skal også jeg på Horeb erfare at det nå skal gå en blodig dom over Akab og hans kvinne, og over spotterne og ødeleggerne i Israel?

På Horeb fornyet Gud nådepakten med sitt folk etter at han hadde revet det ut av ildovnen i Egypt. Elia kan ikke tenke annet enn at det nå også forestår en fornyelse av folkets pakt med Herren, og at han selv vil bli utrustet med nye krefter og overøst med nye tilsagn og løfter for sitt reformasjonsverk.

Omgitt av slike bilder og syner, og båret av slike herlige og salige utsikter, skrider han full av forventning og med gledestrålende øyne mot det hellige fjell; og om han i ånden hadde sett alle busker brenne og alle klipper flyte, var det ikke til å undres over.

Elia når Guds fjell. Fylt av dyp ærbødighet arbeider han seg mellom klippetindene opp mot toppen. Det lir mot kveld. Hans føtter står på Horeb. Hvilke følelser bølger ikke i hans indre! Hans sjel ber i spent forventning på det som skal komme.

Han lytter og lar øynene speide rundt omkring; snart tror han her, snart der å fornemme Herrens nærhet. Et gledesgys griper ham, og knærne bøyer seg i støvet; men det var bare et vindpust i bladene. Han reiser seg og speider på ny, men forgjeves. Det er verken noe å høre eller se.

Han er nær ved å overveldes av frykt for at håpets gylne slott skal styrte sammen for annen gang; han føler levende at han ikke vil overleve det fallet. Nei, han kan ennå ikke godta den forferdelige tanken at det bare var en skuffende lyktemann som ledet ham hit, og at de glade utsiktene som fikk hjertet til å svulme ved synet av fjellet, bare var fantasiens eller en mørk makts tomme gjøgleri.

Han lytter og speider på ny. Hva hjelper det? Tornebusker er det nok av rundt omkring, men det er ikke ild i noen av dem. Stein er det i mengde, men hvor er vannet han har lengtet etter? Klipper er det i alle retninger, men stive og stumme ser de ned på ham. Ikke noe sted høres usynlige føtter eller sees vennlige tegn fra andre verdener.

Det er en ubeskrivelig ensom og forlatt egn; rå stein stablet lag på lag, vilt sammenvokst kratt og her og der en sørgende sypress eller en mørk tamariskbusk. På alle kanter er det forferdelige kløfter og avgrunner, og klippene er gjennomhullet av uhyggelige huler. Knapt en fugl er å se i krattet. Det hviler en stillhet over denne ørkenen som i en grav, bare avbrutt nå og da av et skjærende skrik fra en steinbukk ytterst på klippespissene, eller av lyden av skiferstein som smuldrer og faller ned i dypet under en flyktig fjellgaselles føtter.

Akk, da vet den kjære vandringsmannen ikke lenger hva han skal si. Han føler seg forvist fra hele verden og kastet ut i de evige ødemarker. Intet spor av mennesker er å oppdage; vidt og bredt synes ingen sjel å bo. Nifsheten i ensomheten forsterkes av kveldsskumringen som bryter frem. Som en nattlig sky leirer et ubeskrivelig tungsinn seg over profetens sjel; han var virkelig ikke forberedt på at vandringen skulle ende slik.

Skal han dra videre? Han makter det ikke. Han kjenner grensene som her er satt for ham. Kraften som bar ham gjennom ørkenen har forlatt ham, og akk, det samme har pilegrimshjertets glade mot. Det er intet annet å gjøre enn å søke seg et smutthull for natten, som kan verne ham mot glupske dyr og giftige slanger.

Han slår kappen om seg, skjuler seg i en mørk hule, slike som det finnes mange av i denne klippeegnen, og legger seg ned for å overnatte i dette sørgelige herberget. Det må ha vært en av de elendigste og mest kummerfulle nettene i hele hans liv. For en mer smertelig skuffelse hadde han aldri opplevd: Han

hadde med glad visshet regnet med i det minste et herberge i Guds telt, og måtte i stedet, under de mest trøstesløse omstendigheter, begrave seg i en nifs og forlatt kløft.

At det ikke kom søvn i den kjære mannens øyne denne sørgelige natten, kan vi godt tenke oss. Angstfylte tanker, tunge som klippeblokker, må ha veltet seg i hans sjel, mens redselsbilder stilte seg opp omkring ham som spøkelser. Her i den mørke klippekløften må også Satan atter ha satt alt inn for helt å velte den vaklende troen i profetens sjel, og for å gjennombore hans hjerte med de glødende pilene fra mismodige og til og med bespottelige tanker.

Omstendighetene ga jo løgnens gamle far en ypperlig anledning til å «bevise» for Elia at fortellingen om en evig kjærlighet bare er et eventyr, at Guds så mye roste løfter til slutt bare er sand og intet, og at «Israels vokter» nok også kan sove og «plage av hjertet» sine egne.

«Hvor er nå din Gud, Elia?» har han hvisket til ham. «Hvor er nå den priste saligheten i hans tjeneste?» har han spurt med hånlig latter. Og akk, hvem vet om profeten ennå sto slagferdig og rustet nok på sin post til frimodig og bestemt å slå tilbake alle disse djevelske, løgnaktige og bedrageriske slutningene?

Mang en skrekkelig tvil må denne fryktelige natten ha sønderrevet hans hjerte, og mang en tanke fra avgrunnen må ha angrepet hans sinn som et rasende dyr. Han følte i sitt indre ikke annet enn forlatthet og den guddommelige vredes brennende ild. Det var ikke en dråpe trøst og styrkning igjen, og dersom ikke de usynlige armene hadde holdt ham, de som pleide å holde ham fastest der han merket det minst, kunne fortvilelsens gap ha slukt ham.

Mye av denne bitre nøden kunne Elia ha spart seg dersom han, han får tilgi oss at vi våger å irettesette ham, på veien dit hadde dempet sine krav og forhåpninger til en mer beskjeden tone. Elia lovet seg mer strålende ting av målet for vandringen enn det egentlig sømmet seg i hans stilling. Hans reise fra Samaria var snarere en flukt drevet av en forsagt natur enn en ferd i Guds navn. Det vitnet også hans sinn om, slik vi har sett; han dro av sted med uro og tok usikre skritt.

Da Herren i mismotets time så vennlig besøkte ham under enebærtreet, og ved engelen lot ham forstå at han ville lede ham også på den selvvalgte veien og føre ham mot et mål, burde Elia nok ha skjønt av dette at Gud ennå var ham nådig som før. Men med den nåden burde han ha nøyd seg i følelsen av sin egen uverdighet. Han hadde jo ikke gjort seg verdig til denne skatten, verken med sin utålmodighet eller med sin vantro.

Hadde han i stillhet gledet seg over den, ville det ikke ha falt ham inn å begjære store ting, og det ville ikke ha falt ham tungt å bøye seg i stille ydmykhet under nye motganger.

Men Elia trakk videre slutninger av det vennlige besøket i ørkenen og av engelens budskap enn følelsen av hans uverdighet burde ha tillatt. Han sluttet at hele hans flukt fra Jisre'el var hellig, rettferdig og god og skjedde i Herrens navn, og at han ikke hadde noe å bebreide seg. Herren hadde, mente han, ikke bare tilgitt den, men bifalt den, ja, selv gitt støtet til den og befalt den. Derfor

kunne han nå, da målet for denne Guds reiserute var nådd, love seg gull og grønne skoger. Dette var en feilberegning som kostet ham dyrt.

Da han kommer til Horeb og ikke straks finner det slik han hadde lovet seg, blir det en jammer. Hans hjerte klager over skuffede utsikter, og troen på Guds trofasthet begynner å vakle.

Det skjer ikke sjelden, mine venner, at også vi lar oss forlede til slike feilaktige slutninger som Elia, og straks holder selvvalgte veier for hellige veier valgt i Guds navn, bare fordi Herren er god nok til å vise oss underveis at han ennå er hos oss med sin nåde. Straks er vi «ovenpå» igjen; vi mener at vi nå har gjort alt godt og vel, at vi ikke trenger å bebreide oss noe, og vi venter undere av velsignelse og lykke.

Men finner vi på vårt Horeb bare tornekratt og steiner i stedet for de løvhytter og fredsslott vi håpet på, så faller vi sammen. Vi begriper ikke Guds veier og er nær ved å lide skipbrudd på troen, ja, vi er frekke nok til å mene at det skjer oss urett. Slik går det helt til den kjære Gud jager oss inn i bønnens og selvbetraktningens hule, og vi får se hvordan sakene egentlig står.

Da blir man igjen fåmælt, slik det sømmer seg. Man lærer å være inderlig glad for at det ennå følger så mye velsignelse med oss uverdige som det faktisk gjør. Man stemmer de dristige kravene enda dypere ned og blir øvet i den kostelige kunst å ha nok i tilgivelsen og nåden alene.

Det talende ord

Elia ligger i hulen og får på ny anledning til å erfare at Guds veier med hans barn går gjennom døden, og at de fremfor alt har tilintetgjørelsen av vårt eget «jeg» som mål. Hvordan han har det, kan intet menneske beskrive. Slik vi overalt ser noe kjempestort i denne majestetiske sjelens tro, slik var det også noe kolossalt over hans indre kamper og hans forsagthet. Stum som en truende uværsky ligger han der og vrir seg, som han tror, i grusen av sine siste forhåpninger.

Da er det som om noen nærmer seg utenfor, og i samme øyeblikk trenger lyden av en underlig røst inn i den ensomme klippekløften, der en nifs stillhet til nå har hvilt.

«Og se», beretter historien, «Herrens ord kom til ham. Han sa til ham …» Med dette «se!» synes den å ville antyde hvor uventet og overraskende dette ordet kom til ham.

Uttrykket «Herrens ord kom til ham og sa» møter oss ofte i Skriften. Det er ingenting i veien for å forstå «ordet» som det samme Ord som Johannes vitner om, den evige Sønn, han som åpenbarer Guddommen. Men vi vil ikke tvinge noen til denne tolkningen. Vi innrømmer at uttrykket også kan tas i den riktignok mindre innholdsrike betydningen at en forståelig stemme, et tydelig og inntrengende ord fra Herren, er gått ut til den ene eller den andre.

Men holder vi fast ved denne siste betydningen, hvordan kan man da si om et ord, ikke bare at det kommer til oss, men også at det taler? At det kommer til oss, er klart nok; det er som et skip som seiler til oss på luftens bølger, lastet med en annens tanker. Men et ord taler jo ikke; det blir talt. Det er riktig, og likevel

kan man i en viss forstand si om et talt ord både at det er stumt og tier, og at det taler.

Hvordan skal dette forstås? Alle troende vet det. Mange blant oss har ennå aldri hørt et Guds ord tale. De vet altså heller ikke hva det er, og det ville være vanskelig for oss å gjøre det tydelig for dem. Når de leser i Bibelen eller sitter i kirken, hører de bare ord som blir talt, men ikke ord som taler.

Herren sier for eksempel: «Hver den som har syndet mot meg, ham vil jeg stryke ut av min bok.» For mange er dette et stumt ord. Men når ordet, før du venter det, haker seg fast i din sjel og levende begynner å trenge inn på deg, når ordet «syndet» foruroliger deg og tordenordet «stryke ut av min bok» begynner å forferde deg, da er det ikke lenger en stum gjest hos deg. Da har det begynt å hviske og mumle.

Når mumlingen blir stadig mer hørbar, og det mumler om deg i sengen din om natten og om deg ute i verden om dagen, da erfarer du enda sikrere at ordet har ånd og taler. Og når det til slutt roper i din sjel: «Du er synderen, du blir strøket ut av boken!», og fred og glede, sorgløshet og ro og hva ellers ditt hjertes beboere heter, flykter som skremte rådyr under denne tordenen, mens skyer, storm og uvær drar inn hos deg, da har ordet med kraft åpnet sin munn og talt til deg.

Se, slik kan forbannelsens ord, løftenes ord, truslenes ord, historiens ord og alle andre ord som står i Bibelen, være stumme; men de kan også tale, ja, mang en gang rope, skrike og basunere så hørsel og syn kan forgå en.

Også troende har riktignok tider hvor Guds ord i Skriften er stumme for dem og tier. Det er de elendige dagene da klagen lyder: «Vi har ingenting i Guds ord; bekkene våre er uttørket og brønnene tilfrosset!»

Men til sin tid, når nøden er steget til det høyeste, blåser den kjære Gud igjen ånd i bokstaven; da suser det fra alle Bibelens blader som fulle toner fra et himmelsk orgel. Alle løfter og tilsagn taler da til hjertet med den mest henrivende klang, og selv forbannelsene og truslene blir bare dissonanser som oppløser seg i jubelsangen om korset, og som bare gjør harmonien desto skjønnere og herligere.

Den guddommelige bebreidelse

Så kom da også Herrens ord til Elia, som en pil fra buen, gjennom marg og bein. «Hva vil du her, Elia?» lød det klart og tydelig i hulen. Forskrekket springer Elia opp fra jorden, for han kjente straks igjen den allmektige Guds stemme.

Men hvilket uventet spørsmål! For en skarp og hjerteknusende motsetning mellom forventningene han hadde da han skyndte seg til Horeb, og en slik velkomsthilsen fra Herren! Han hadde jo ikke tenkt annet enn at hele vandringen fra Samaria var Guds vei, og at Herren selv hadde kalt ham til Horeb for å overøse ham med hvem vet hvilke herligheter og gleder. Og nå en slik behandling, og i stedet for en hilsen det skjærende spørsmålet: «Hva vil du her?»

Den arme mannen visste ikke lenger hvordan det sto til med ham. Han kunne ikke oppfatte spørsmålet annerledes enn som en guddommelig misbilligelse av hans flukt og en bitter bebreidelse for at han egentlig hadde forlatt sin post. Han hadde drømt om alt i verden, bare ikke om at noe slikt ventet ham på Horeb.

Aldri hadde noe forundret, forbløffet og forferdet ham slik som dette: «Hva vil du her, Elia?»

Men selv om det i øyeblikket var bittert, bar det unektelig gode frukter siden. Spørsmålet brakte profeten ut av villfarelsen. Det førte ham inn i hans eget hjerte og liv. Det gjorde ham oppmerksom på hans feilgrep og svakheter og åpnet øynene hans for det selvvalgte i flukten. Det minnet ham i det hele tatt om hans mismot og forsagthet. Det gjorde ham skamfull og ydmyket ham dypt.

Og sto han nettopp nå i fare for å gi rom i sitt hjerte for en sur og motvillig murring mot Gud, så var den faren nok snart borte etter at han hadde hørt dette spørsmålet. «Skulle jeg murre?» måtte Elia tenke. «Skulle jeg gå i rette med Herren? Hvem er jeg? Må jeg ikke være glad for at Gud ikke helt har forlatt meg på min egen vei? Og skylder jeg ham ikke den inderligste takk for at han så snart igjen har verdiget meg, sin lite troende og egenvillige tjener, den nåde å besøke meg og tale til meg?»

Når det går oss dårlig i verden, mine kjære, og vi mumler våre klagesanger over skuffede håp eller forliste foretak, kan den kjære Gud ikke vise oss større tjeneste enn å åpenbare for oss de feil, feilgrep og synder som vi selv har pådratt oss jammeren med. Skjer ikke dette, står vi lett i fare for å felle urettferdige dommer over Guds ledelse uten grunn, og for å mistro hans kjærlighet og trofasthet.

Men stiller han oss vår skyld for øye, havner man ikke så lett på den villstien. Følelsen av egen skyld er det beste vernet mot det stikket i nyrene som Asaf en gang klaget over i sine salmer, og den mest prøvde motgiften mot all slags tvil og mot de mismodige og uvørne klagene som vi så bittert kan føre over at Guds veier er dunkle.

Da lærer man å være fornøyd og nøysom. Man blir inderlig glad og takknemlig når den kjære Gud igjen lar lyse bare et glimt av tilgivelse, bare en stråle av den nåden som røveren på korset fikk. Mer begjærer man ikke, men legger seg stille og saktmodig ned for hans føtter, og all nød stilner fredelig i bekjennelsen: «Du, Herre, er rettferdig, men jeg står skamrød.» (*Sal* 73,21)

«Hva vil du her?» Dette spørsmålet fra Gud har forskrekket mange og rystet dem til deres sanne gagn. Hvor fryktelig klinger det ikke når det tordner mot synderen på dødsveien, og han for første gang med gysen blir seg bevisst at Gud har ropt til ham! Hvor hjertesmeltende klinger det ikke når det i den vemodige kjærlighetens mildere tone rettes til den fortapte sønn ved svinetrauet, til den dyrekjøpte som i troløshet kunne forlate sin mest trofaste venn!

Hvor foruroligende og skremmende er det ikke når vi en gang midt i Guds barns krets blir overrasket av spørsmålet «Hva vil du her?», som om vi ikke hørte til der. Hvilken forlegenhet kan det ikke sette sjelen i, og hvilken selvprøvelse kan det ikke gi anledning til! Og hvordan kan det ikke kaste oss til jorden når det plutselig, som et lyn fra klar himmel, i en time da Gud er glemt og på en sti som ikke duger, slår ned i vårt indre og åpenbarer for oss nærværet av ham som ser inn i alle smutthull!

Slik bruker Herren dette spørsmålet, snart som et trompetstøt for å vekke de sovende og kalle de sikre til kamp, snart som en slyngestein for å drive de fårene

som har løpt ut i ørkenen, tilbake til flokken. Snart må det tjene ham som et garn som han fisker de utvalgte opp av syndens mengde med, snart som et rep og en lenke som han binder dem til sitt åk med og binder deres føtter, så de ikke oftere viker fra den rette vei.

Akk, det finnes også blant oss ennå mange, mange stakkarer som vandrer på ville veier og blindt styrter sine sjeler mot en evig natt. O, måtte den Allmektige ennå i dag tre frem for dem med dette spørsmålet, og la spørsmålet «Menneske, hva vil du her?» rope, tordne og storme omkring dem, inntil det har tordnet de fortapte fårene ut av deres skjulesteder og smutthull og drevet dem dit hvor det med rette kan lyde til dem: «Stå her stille! Her har dere ro og fred!»

Profetens klage

«Hva vil du her, Elia?» Slik lyder røsten. Skrekk og bestyrtelse er det første inntrykket spørsmålet gjør på profetens hjerte. Så tar han seg sammen og svarer, frimodig og åpenhjertig, slik hans sinn nå var og slik hans vis var: «Jeg har vært nidkjær for Herren, hærskarenes Gud!» Det hadde han ærlig og modig vært, så han kunne si med salmisten: «Nidkjærhet for ditt hus har fortært meg!»

Akk, hvor sørgelig at det blant oss laodikeere merkes så lite til denne nidkjærheten for Herren, til denne gløden for hans ære! Vi kan se og høre mye som er Gud imot, før hjertets kalde blod omsider begynner å koke. Å dømme og med fornem selvtilfredshet rynke på nesen av dem som vandrer der ute, det kan vi.

Men hvor merkes det blant oss noe av den iveren som de gamle hellige stormet himmelen med dag og natt, i bønn om at Gud ville gjøre sin storhet og herlighet kjent for folkene? Hvor finnes noe av den ilden som Moses en gang hadde, da han av frykt for at Herrens navn ellers skulle bli til spott, ropte mot skyene: «Å, om du ville forlate dem deres synd! Men hvis ikke, da stryk meg ut av din bok som du har skrevet!»

Akk, Gud forbarme seg over vår matthet, ta vår likegyldighet fra oss og skape på ny bølger og virvler i vårt kristenlivs stillestående vann!

Elia fortsetter: «For Israels barn har forlatt din pakt. Dine altere har de revet ned, og dine profeter har de drept med sverd.»

Når det nå er grunn og oppfordring nok til å bli varme for Herrens ære, hvorfor blir vi da så lunkne og likegyldige? Hvorfor gløder, brenner og flammer vi ikke? Flagrer ikke opprørets faner mot Gud frekt nok i vår dal? Og er det for få spottere og foraktere blant oss som har forlatt pakten? Må Guds navn bli enda mer åpenlyst hånet enn det allerede blir i ord og gjerning iblant oss, og må ugudelighetens mål bli enda fullere enn det dessverre allerede er, før vi får anledning til å kjempe med Gud i bønn om at han skal væpne seg og dra ut i kamp for sin ære?

Akk, måtte Herren kaste salt i vår råttenskap og krydre vår slapphet med ild! Jeg tror vi bruker for mange ord og lever for mye vendt utover, og vi kjenner ikke nok til det indre, stille livet med Gud. Det guddommelige brennstoffet kan ikke samle seg i oss, og derfor har vi sjelden eller aldri øyeblikk der vi kan si med Jeremia: «Mitt hjerte bruser i meg, jeg kan ikke tie!» eller: «Da ble det i mitt hjerte som en brennende ild, innestengt i mine ben. Jeg trettet meg ut med å tåle det, men jeg maktet det ikke.»

Elia sier videre: «Jeg er alene tilbake.» Han mener: den eneste på kampplassen; for det eneste Guds barn i Israel var han ikke. De andre hadde bare flyktet eller skjult seg blant klippene.

«Og meg står de etter livet.» Han skjuler altså ikke at han forlot Samaria og tok veien til denne ørkenen for å berge sitt liv. Han pynter ikke på noe, men forteller i all ærlighet og oppriktighet hvordan saken henger sammen. Slik var saken gjort opp med hans Gud, og i de oppriktige har Gud velbehag og lar det alltid lykkes for dem.

Men hvor mye vakkert det enn er i denne klagen fra Elia, har den likevel ikke en helt ren tone. Hvor mye hellig smerte over Guds vanhelligede navn den enn uttrykker, og hvor stor nidkjærhet for Herrens ære den enn ånder, så høres det likevel også menneskelig mismot og ergrelse i den. Den røper en indre opphisselse som i det minste ikke hadde sin rot i det guddommelige hos profeten.

Da Moses ville ofre sin egen salighet til frelse for det avguderiske folket, og ba Herren stryke også ham ut av boken om han ikke ville tilgi folket, og da Paulus så å si i guddommelig overilelse uttalte ønsket om å bli et «Anathema» for sine brødre, da viser de seg begge i disse øyeblikkene større og i et herligere lys enn vår dyrebare Elia her. For han anklager sitt folk for Gud, ikke uten et oppbrusende sinne og heftighet, og på en skjult måte opptrer han til og med som anklager mot Herren selv.

At han først forteller Herren hvor nidkjær han har vært for ham, og deretter legger frem for ham hvor lite denne nidkjærheten har utrettet og hvilke uventede og sørgelige følger hans gjerning har fått, betyr i grunnen ikke annet, og var vel heller ikke ment annerledes, enn: «Herre, hvorfor har du gjort dette mot meg? Hvordan kunne du la din tjener i stikken? Hvordan kunne du fornekte ditt eget verk slik? Hvor ble det av din trofasthet?»

Men Herren har i sinne selv å gi ham svar på disse anklagene, og i sin nåde å gi ham et svar som vil bevare ham fra lignende skritt hele livet.

Innkallingen for Herren

Allerede nå mottar han kallet: «Gå ut og stå på fjellet for Herrens åsyn!» Og Elia trer frem i huleåpningen. Hva som nå hendte, hva hans øyne nå så og hans ører nå hørte, skal vi høre om neste gang.

«Gå ut og stå på fjellet for Herrens åsyn!» Dette tilropet ønsker jeg i en viss forstand å legge også dere på hjertet. Det går ut til alle som bor i huler og kløfter som Elia. Men hulene er mange og av mange slag.

Vårt hjerte er en hule, en mørk grube. Det er godt for den som ser det, og som har fått øynene åpnet for mørket der inne, for forvirringen og råttenskapen som rår i hans bryst. Men begrave seg der skal han ikke; det ville være galt og til stor skade.

Mange blant oss har gjort det og stengt seg inne i sitt hjerte. For en dårskap! De ser ikke annet enn mørket i denne grotten. De er ikke opptatt av annet enn hjertets død, fordervelse, armod og kraftløshet. Og fordi de blir stående ved dette i sine betraktninger, blir munnen deres full av klager, øyet mørkt, sjelen forsagt og livet fullt av natt og jammer.

O, gå ut! I deres hjerter finner dere verken livet, lyset eller freden. Ut, ut av den mørke cellen! Stå på fjellet som damper av offerblodet, og se opp til ham som hang på korsets tre for de ugudeliges skyld. Se på hans hjerte, se på hans kjærlighet, se på hans fortjeneste. Det gjør mennesket modig, glad og sterkt; det gir ham liv.

Dere klager over at dere ennå ikke finner så mye hos dere selv: ingen sønderbrutt ånd, sier dere, intet ordentlig hat til synden, ingen kjærlighet, ingen tårer, ingen tro. Vel, men tror dere at denne mangelen blir avhjulpet ved at dere grubler over deres egen fattigdom? Slett ikke. Ut av hulen og opp på fjellet! For bare under korset og ved nådens trone finnes disse tingene.

I en hule befinner også de anfektede seg, de som plages av tvil, stormes av djevelske tanker og fristes til onde gjerninger. Den som vil fordype seg i disse redselsfulle tingene, bli stående ved det syndige i anfektelsene og bare feste oppmerksomheten på de glødende pilene som trenger inn på ham, han stenger seg inne i sin avgrunn og haster mot fortvilelsens gap.

Nei, ut av hulen! Opp på fjellet hvor Jesus svettet blod og led det bitreste fra djevelen, for at ingen anfektelse lenger skulle skade deg. Gå ut på fjellet hvor han avvæpnet maktene og myndighetene, stilte dem åpenlyst til skue og for opp i det høye med jublende triumf. Se opp til denne seierherren, i ham har også du seiret. Bring din elendighet frem for hans trone, legg din nød i hans fang, så får du mot til strid. Og selv om du må bukke under, skal du triumfere i ham som er ditt hode.

En hule er også legemlig elendighet og ytre trengsel, hva den nå enn heter: fattigdom eller tap, hån eller sykdom. Å se på stormen som Peter, i stedet for på ham som truer stormen, og som Marta å tenke på liklukten i stedet for på ham som er oppstandelsen og livet, det er å spinne seg inn i den mørke hulen. Det tjener ikke til noe, det gir verken glede eller fred; det gjør bare mennesker forlatte og elendige.

Ut, ut! Slå ut håpets vinger og still deg på høydene av Guds evige løfter, som alle har fått sitt ja og sitt amen. Kast derfra et tillitsfullt blikk inn i hans morshjerte, han som har underlige råd, men som likevel fører alt herlig ut. Se derfra over til kystene på den andre siden, til det lovede lands fredelige marker, som er målet for din pilegrimsvandring.

Hent styrke for din sjel ved synet av de salige skarene som ingen kan telle, som er kommet ut av den store trengsel og har vasket sine kapper i Lammets blod. Pust i ditt mørke inn luften fra den evige morgen som snart bryter frem. Dra ut, dra ut! Fold ut troens vinger og fly bort i det fjerne!

O, måtte vi, så ofte vi sitter og jamrer og klager i elendighetens nattlige skygger, høre tonene rundt oss av dette muntre ordet som betyr så mye for vårt hjerte: «Gå ut og stå på fjellet for Herrens åsyn!»

Ja, å leve på Golgata, slå opp sitt telt på det evige løftes klippe og stå for Herren til enhver tid, med åpen sjel og uten forbehold, falskhet og list, det er hemmeligheten bak et fornøyd og salig liv i tid og evighet. Vil vi lukke oss inne, så la det være i Jesu sårs huler og i avgrunnen av hans kjærlige hjerte.

O velsignede redningssted! O deilige leirplass! Der lyder sabbatsklokken, hjertet blir stille og øyet strålende, også når det mørkner der ute; ja, da mest, når det en gang for siste gang lyder over våre graver med basunens røst: «Opp, gå ut, stig opp på fjellet og tre frem for Herren!» Amen.

XIII. Åpenbaringen på Horeb

Likesom Guds barn i verden står i en nær og underfull forbindelse med Kristus, deres Herre, slik står de også i forbindelse med hverandre. Denne forbindelsen består ikke bare i enighet i tenkemåte, tro og handlemåte. De helliges samfunn er en dyp og salig hemmelighet, og med rette regnes det i vår trosbekjennelse til troens artikler.

Frelseren sier at de troende er ett, likesom han og Faderen er ett. Andre steder skildres de som ett eneste legeme med det herlige hode i himmelen. Slik sier Paulus: «Dere er Kristi legeme, og hver for seg hans lemmer. Om ett lem lider, da lider alle lemmene med. Og om ett lem blir hedret, da gleder alle lemmene seg med.» Andre steder utdyper han dette bildet ytterligere og kaller den foreningen han forsøker å anskueliggjøre for oss med det, for en hemmelighet. *(1 Kor 12,26 f.)*

Den som denne hemmeligheten åpner seg for, finner en rik og dyrebar skatt på bunnen av den. At vi alle, så mange som tror, er ett legeme, å, det er en av de mest trøsterike og vederkvegende sannheter i hele evangeliet! Men hvordan kan det ha seg, spør dere? Jeg vil kort antyde det for dere.

Man hører dere vel noen ganger klage: «Ja, at Gud har dratt meg til seg, det kan jeg riktignok ikke nekte; men dette og hint trøsteord, dette og hint guddommelige løfte våger jeg likevel ikke å tilegne meg. Det må være gitt til den og den, men ikke til meg.»

Det er dårlige tanker, mine kjære. Dere mener at enhver kristen står isolert for seg selv, og at den ene kan eie noe som den andre ikke har del i. Dere tar feil.

Ifølge Skriften er enhver kristen en uadskillelig del av et hele. Det forholder seg ikke slik at dette løftet er gitt til én og hint til en annen; men alle løfter er gitt til én eneste: Kristi åndelige legeme. Og til dette legemet hører de svakeste lemmene like fullt som de sterkeste. Gud gir til enhver tid sin kirke nådesforsikringer.

Spør derfor ikke lenger: «Er jeg en nybegynner i kristendommen eller en erfaren og prøvd pilegrim? Er jeg sterk i det indre menneske, eller er jeg svak og skrøpelig?» Den guddommelige arven deles ikke ut etter vår kraft eller etter hvor langt vi er kommet i helliggjørelsen.

Spør bare: «Våger jeg å regne meg til Israels lille flokk?» Og kan du besvare dette spørsmålet bekreftende, da gjør det ingen forskjell om du er den største eller den minste, den siste eller den første i himmelriket.

Du har rett til, uten betenkning, å anvende på deg selv alt godt som i Bibelen loves Guds folk. For det er til dette folket i sin alminnelighet det forkynnes, uten persons anseelse og uten hensyn til hvilken åndelig tilstand den enkelte befinner seg i.

Leser du nå for eksempel at Herren sier om sin menighet at dødsrikets porter ikke skal få makt over den, så innbefatt deg selv i dette løftet og si: «Jeg er uovervinnelig!» For det som er sagt til helheten, angår også deg, som en del av den.

Leser du om byen Jerusalem: «Gud er midt i den, den skal ikke rokkes. Gud hjelper den når morgenen bryter fram», så tenk: «Gud er hos meg, jeg skal ikke rokkes, meg hjelper han når morgenen bryter fram!» For du er Jerusalem like mye som Abraham, Johannes og Paulus var det.

Se, mine venner, slik må vi venne oss til ikke å betrakte oss selv som enkelte, selvstendige personer, men som deler av et hele, som lemmer på et legeme.

Når Herren derfor gjør noe godt mot en bror, hører hans bønn, frelser eller hjelper ham på en underfull måte, så må vi ikke tenke: «Ja, slik gikk det ham; men han er en helt annen enn jeg.»

Nei, nei, da må vi glede oss i tanken: «Meg er også denne frelsen blitt til del; Herren er også så god og vennlig mot meg, og så nær meg. I det som min bror fikk del i, har også jeg fått et nytt segl og pant på den nåde som min Gud omslutter meg med. For jeg og det mennesket er ett; vi tilhører et uadskillelig og udelelig legeme. Og selv om han var den virksomme, sterke hånden og jeg bare den ringere foten, hva gjør det? Jeg tilhører like fullt legemet, og når ett lem blir hedret, gleder alle lemmene seg med.»

Se, mine kjære, hvilken overveldende rik trøst som ligger skjult i læren om at vi alle er ett legeme, og hvilken aldeles ny og salig betydning særlig alle Guds helliges historier derved får for oss!

Måtte bevisstheten om denne hemmelighetsfulle enheten og forbindelsen også ledsage oss til den scenen som vi nå skal betrakte. Måtte den sette oss i stand til å glede oss over den herlige og vennlige åpenbaringen som Gud en gang verdiget profeten Elia på Horeb, som over en nådebevisning som ikke bare ble ham til del, men også oss, vi som er forenet med ham i ett legeme, i én person.

1 Kong 19,11–13:

> Og se, Herren gikk forbi. Foran ham for en stor og sterk storm som kløvde fjell og knuste klipper, men Herren var ikke i stormen. Etter stormen kom det et jordskjelv, men Herren var ikke i jordskjelvet. Etter jordskjelvet kom det en ild, men Herren var ikke i ilden. Etter ilden kom lyden av en stille susing. Da Elia hørte den, dekket han ansiktet med kappen og gikk ut og sto ved inngangen til hulen.

Det er en majestetisk scene, mine venner, som vi i dag nærmer oss i stille andakt. Det er en av de mest storslåtte, betydningsfulle og trøsterike historiene vi noensinne møter i beretningene om Guds hellige. Måtte dette underet avsløre sitt hellige dyp for oss, og etterlate et så levende inntrykk som om det i dag hadde gjentatt seg iblant oss. Vi betrakter det først i dets historiske sammenheng, og spør deretter etter dets nærmeste hensikt.

Den historiske sammenhengen

«Gå ut», lyder det til Elia, «og stå på fjellet for Herrens åsyn!» Profeten hører befalingen og går. Med vaklende skritt nærmer han seg hulens forgrunn. Det var kanskje den samme hulen hvorfra Moses en gang hadde sett Herrens herlighet. Og knapt hadde han nådd utgangen fra klippekløften før de tegnene alt inntraff som forkynner ham den Allmektiges nærhet. Og hvilke tegn! Gysende farer profeten sammen, og redsel for Gud griper hans sjel.

Først en uhyre, veldig storm. Like før hvilte den dypeste dødsstillhet over den uhyggelige ørkenen; nå er allerede alt rundt ham i det frykteligste opprør. For en larm overalt! For en hyling og brak i fjellene, som om alle vinder i et nu hadde sprengt sine fengsler for å bekjempe hverandre i tøylesløst raseri.

Da begynte skogene å bøye seg som et skip i uvær som vil drive av sted, men holdes av ankeret, og det høres en brusing i toppene deres som brusingen fra et opprørt hav. Da styrter hundreårige trær over ende, som om allmaktens øks ble svingt mot dem, og skyene jager frem og tilbake på himmelen lik mørke krigerskarer og ville ryttertog som flyr til kampplassen.

Sandsteppen går i høye bølger som brenningene i havet. Kløftene gjenlyder av fallende klippestykker. Fjellene revner og synes nær ved å styrte sammen. Sinais topp tordner. Gjennom avgrunnen går en brusing, hyling og knaking, som om det sto et morderisk slag dernede, og i hulene og kløftene piper, larmer og braker det som om en usynlig hærmasse var i anmarsj.

Det forekommer profeten som om de samme redselsscenene som ledsaget lovgivningen på Sinai, ville gjenta seg. Der står han ved inngangen til sin grotte og skuer med forferdelse ut i den ville støy og larm. Alle hans lemmer skjelver. Hans sjel er gjennomsyret av Herrens majestet, men den er nær ved å bukke under av frykt. Akk, det er ikke følelsen av fred og Guds salige nærhet som vifter ham i møte fra dette kaoset, men snarere den beklemmende følelsen av at Gud er fjern og profeten forlatt. Stormen gikk foran Herren, men «Herren var ikke i stormen».

Og da stormen legger seg, se, da viser det seg en ny redselsscene! Det begynner å tordne i jordens indre, og dens grunnvoller rystes. Det følger støt på støt. Landet rundt ham bever. Elia føler hvordan jorden under føttene hans hever seg og vakler, og få øyeblikk etter hører han en knaking i alle retninger, og en bristing, splintring og sammenstyrting som om verdens akser knakk.

De fjellene som stormen sønderrev, og de klippene som orkanen kløvde, kaster jordskjelvet nå fullstendig over ende. I et nu forsvinner høyder, og daler tårner seg opp til høye fjell. Fjellkjedens fasteste granittstøtter beveges i sine røtter og vakler, det gamle Sinai rister sin klippetopp, og her og der åpner avgrunner seg, og grusomme dybder lukker seg opp som om verden ville sluke seg selv.

Omgitt av naturens ville ruin ser profeten skjelvende ut over den skrekkelige ødeleggelsen, og er forferdet over hans majestet som berører jorden så den bever. Men i sitt indre sporer han intet av Herrens nådefulle meddelelse, av en fortrolig tilnærmelse eller et fredelig besøk. Jordskjelvet var bare en herold for den som skulle komme. Det gikk foran Herren, men «Herren var ikke i jordskjelvet».

Og da jordskjelvet også er forbi, ve! Hva vil da skje? Hvilket uhørt skuespill! Likesom vindene før, slik styrter nå spillende flammer frem fra alle sider med en forferdelig hvesing, og hurtig som en håndvending er den dypeste midnatt forvandlet til den klareste, ildrøde dag. Hele luften er som en lue, som et brusende ildhav som brakende velter sine skrekkelige bølger hen over de høyeste fjellene. Det slår ut av alle daler og kløfter som av underjordiske ildovner, og med begjærlig tunge fortærer det alt det berører, løv, tre og stein, og slikker opp vannet fra kildene.

Det ser ut som om den store ødeleggelsens dag er kommet, da himmel og jord skal i smeltedigelen for at deres timelige skall kan smeltes og oppløses i skum, slik at en ny jords og en ny himmels gylne kjerne kan komme lysende tilsyne i evig skjønnhet. Elia vet ikke lenger hvordan det står til med ham, om han er våken eller drømmer.

Der står han ensom mellom tusen flammer som lyner rundt ham. Nei, heller ikke på disse ildvingene svever Immanuel ned til ham. Riktignok ser han hensunket i en tilbedende forundring på det forferdelig opphøyde skuespillet, men hans sinn sporer intet av en salig overbevisning om en forsonet Guds nærhet. Hans hjertes grunnfølelse er angst, bestyrtelse og gysning. Ilden gikk foran Herren, men «Herren var ikke i ilden».

Ilden slukkes, de blussende flammebølgene har rast ut. Da legger det seg etter hvert en høytidelig tempelstillhet over naturen, og det ser ut som om himmel og jord, fjell og daler legger seg i taus hyllest for den evige majestets føtter. Selv klippene rundt ham og den høye skogen med sine tause topper synes å be. Knapt et blad rører seg mer på trærne, himmelhvelvingen er atter fri for skyer og klar, og Guds stjerner skuer lysende og fredelig ned fra sin stille høyde.

Og se, en «mild, stille susen», eller en «blidt hviskende stemme», senker seg ned på Horebs topp, svever vidunderlig vennlig rundt terebintene, og deretter ned i profetens klippekløft. Herren er der! Elia føler det. Å, søte nådens nærhet! Det hjertet som var stivnet i angst, smelter hen som is for vårsolens blikk. Beklemmelsens bånd er løst, brystet er utvidet og åndedrettet igjen fritt. En gysning blandet med fryd tok hans sjel i besittelse. Han slår kappen over hodet, tilhyller ansiktet, og full av ærefrykt, beveget og salig bøyd, trer han frem i huleåpningen, Herren i møte.

Den nærmeste hensikten

Når vi spør etter den egentlige betydningen og den nærmeste hensikten med dette majestetiske Guds-underet på Horeb, kan vi etter min mening ikke være lenge i tvil. Det er klart at Herren med dette ville besvare profetens bitre klager og besværinger. Han ville rettlede sin tjener og føre ham ut av den labyrinten av mangfoldig tvil, betenkeligheter og bekymringer som han hadde forvillet seg inn i.

Vi vet at den kjære gudstjeneren på mange måter var kommet ut av sin vanlige likevekt. I det ytre gåte på gåte, og i hans indre forvirring og nedstemthet. Han klarte ikke å forsone seg med den uventede vendingen som Guds rikes sak plutselig hadde tatt i Israel. Det var tross alt i Guds navn han hadde forlatt fjel-

lene i sitt hjemland. Etter Guds befaling, og ikke av eget valg, hadde han dratt til Samaria for å føre det frafalne Israel tilbake til fedrenes tro.

Gud hadde lagt alle midler for denne gjerningen i hans hender. Elia hadde fått makt til å lukke himmelen og åpne den igjen; han kunne tynge landet med plager og velsigne det igjen. Han utførte slike tegn og undergjerninger som Israel ikke hadde sett på århundrer, og han arbeidet i sitt ansikts sved slik bare en hellig arbeider for Gud. Det var derfor naturlig at Elia ventet resultater, hvem kunne klandre ham for det? I sitt håp og sin tillit så han allerede for seg intet mindre enn at hele folket vendte angrende tilbake til Herrens trone.

Men den dyrebare gudsmannen hadde regnet feil, som vi har sett. Virkningene av hans trofaste arbeid, fullført i Gud, svarte overhodet ikke til forventningene; tvert imot sto resultatene i skjærende kontrast til alt han hadde håpet på. I det øyeblikket han trodde han skulle lede et gjenfødt folk til den levende Guds alter med takkesang og jubel, så han seg i stedet omgitt av trukne sverd og dolker. All hans møye virket helt forgjeves.

Dette var ufattelig for profeten. Han visste ikke lenger hvordan han skulle få dette til å stemme overens med Guds vesen, han hvis løfter er ja og amen. Denne uforståelige og uventede vendingen ga troen hans et voldsomt slag. Det fikk ham til å stusse og tvile, og fikk alle strengene i hans sjel til å klinge falskt. Denne mistemningen vendte tilbake og ble bare forsterket under oppholdet i den ensomme hulen på Horeb, og den nådde sitt høydepunkt i den klagen som strømmet ut av hans hjerte, en klage som i virkeligheten var en anklage, ikke bare mot Israel, men mot Herren selv.

Som Guds svar på dette inntraff nå disse majestetiske tegnene: vinden som kløver klippene, jordskjelvet og ilden. Rystet av den dypeste ærefrykt ser Elia disse redselsfenomenene gå forbi seg, men Herren var ikke i dem, verken i det ene eller det andre. Dere spør: Hva betyr de da egentlig? Vi har riktignok antydet det før, men la meg forsøke å gjøre det noe mer forståelig for dere. Dere husker de hemmelighetsfulle ordene som Paulus begynner det tiende kapitlet i sitt første korinterbrev med. Han sier:

> «For jeg vil ikke, brødre, at dere skal være uvitende om at våre fedre var alle under skyen og gikk alle gjennom havet. Alle ble døpt til Moses i skyen og i havet. De åt alle den samme åndelige mat, og de drakk alle den samme åndelige drikk. For de drakk av den åndelige klippen som fulgte dem, og klippen var Kristus.»

Apostelen ser altså i fedrenes gang gjennom havet, i deres vandring under den beskyttende skystøtten, i deres spising av manna og drikking fra klippen, hemmelighetsfulle forbilder som avbildet Det nye testamentes sakramenter: dåpen og nattverden. Men de var på ingen måte bare tomme bilder og tegn, vil han si. Nei, med dem var det forenet noe vesentlig og virkelig, som gjorde disse forbildene til sakramenter i seg selv.

Idet fedrene gikk gjennom havet, var under skyen, smakte himmelbrød og drakk vann fra klippen, nøt de i alt dette virkelig en åndelig mat og en åndelig drikk i sitt innerste. Og det var Herren, det var Kristus, hvis personlige nærvær ble forkynt og beseglet for dem gjennom disse under og tegn.

Hans nådes nærhet rørte dem så salig og hjerteforfriskende, både i havet og under skyen, og når de åt mannaen og drakk vannet. Den nærte og beroliget dem, og gjennomtrengte dem himmelsk i deres innerste vesen. De åt ikke bare manna; de åt i mannaen, som salmisten en gang sier, «englebrød», det er Gud. I havet, skyen og vannet var Herren virkelig nærværende på en sakramental måte, og meddelte seg selv til de troende sjeler, beroligende, henrykkende og oppflammende til kjærlighet.

Men i denne betydningen var Herren ikke i de fenomenene som gikk forbi Elia. I disse nøt ikke Elia en eneste smule av denne åndelige maten, ikke en dråpe av denne åndelige drikken. Han følte ikke noe av Guds søte forening med sjelen, ingen nytelse av Guds vennlige nærvær, og følte ingen nåderik meddelelse fra Herren.

Han var bare fylt av en angstfylt følelse av Guds storhet og majestet, overveldet av den beklemmende følelsen av en uendelig avstand og forlatthet. Det var en følelse som ikke virket kjærlighet og fred, men som snørte hjertet hans sammen. Grunntonen i hans stemning var lik Jesajas da han utbrøt: «Ve meg! Jeg er fortapt, for jeg er en mann med urene lepper!» eller Jobs da han sa: «Dine øyne ser på meg, derfor går jeg til grunne!»

Men hvor ganske annerledes ble ikke vår profet til mote da den milde, stille susen svevde ned til ham etter elementenes opprør, og Guds vennlighet og nedlatende kjærlighet igjen åpenbarte seg i den «blidt hviskende stemmen» og ble følt av den forferdede sjelen. Da gikk det ham som de sytti eldste da de i den samme ørkenen og på det samme stedet «så Israels Gud. Under hans føtter var det likesom et gulv av gjennomsiktig safirstein, klart som selve himmelen. Han løftet ikke sin hånd mot de fremste av Israels barn.» Hans nærhet skadet dem ikke, men vederkveget og gledet dem bare. «De skuet Gud og åt og drakk.»

En slik himmelsk og ubeskrivelig velvære, som Elia vel aldri før hadde erfart i den grad, strømmet plutselig over ham. I et nu var alle hans hjertes bånd løst. Det sammenpressede hjertet utvidet seg som selve himmelhvelvingen. Alt i ham jublet over dette inntrykket av Guds nådefulle nærhet. Uimotståelig tiltrukket av Herrens godhet, og fylt av kjærlighet og frydefull ydmykhet, innhyllet han ansiktet i kappen.

Taus og stille la han seg ned for sin Guds føtter. Han kunne gjerne ha blitt liggende der resten av livet; han kunne ha glemt både himmel og jord i gleden over sin Immanuel. Han ville gjerne ha gått gjennom ild for ham, ja, hvem vet gjennom hva mer, dersom noen hadde sagt ham at han dermed gjorde en tjeneste for ham som strålte mot ham med en slik vennlighet.

Slik gikk det vår profet på Horeb. Og se nå! Før han selv merket det, hadde han fått et svar fra Gud på alle sine klager, tvil og betenkeligheter, ikke bare i det han hørte og så, men enda mer i det han følte og opplevde i sitt indre. Det var et svar som ikke kunne vært mer tilfredsstillende, omfattende, dypt eller herlig.

De redselsfenomenene som hadde brust forbi ham, hadde på en billedlig og treffende måte malt for ham det karakteristiske ved hans profetiske virke i Israel. Hans gjerning hadde jo også vært innhyllet i den guddommelige majestets redsel og skrekk; den hadde vært sinaittisk, ikke evangelisk.

I stormen hørte Elia liksom en gjenklang av de fryktelige straffe- og tordentalene han hadde brukt for å sette sinnene i angst og forferdelse. Jordskjelvet avbildet de plagene og straffedommene han hadde slått landet med. Ilden minnet ham om flammene på Karmel og den blodige dommen som disse hadde gitt signalet til.

På denne måten skulle Elia, etter Guds vilje, opptre som en annen Moses med lovens brannfakkel, som en herold fra ham som «ikke lar seg spotte». Men her hadde den dyrebare mannen feilet: Han forventet at denne tvers igjennom sinaittiske virksomheten skulle bære frukter som aldri følger lovens torden, men som pleier å gå hånd i hånd med evangeliets milde susen.

Hva hadde han ventet? Intet mindre enn en umiddelbar, angrende tilbakevenden av hele Israel til deres fedres Gud. I dette håpet gikk han for langt; han hadde ikke grunnlag for slike forventninger, og nettopp dette skulle han på Horeb få lagt på hjertet på en gripende måte.

Gjennom redselsfenomenene som bruste forbi, skulle han bli levende overbevist om at åpenbaringen av Guds makt og majestet alene, uten at dens brennende glans blir formildet av nåden, nok kan fylle synderen med angst og skrekk, men ikke i sannhet bøye og omvende ham. Han skulle erfare at når den uendelige hellighet ikke viser seg ledsaget av mildhet og kjærlighet, kan den nok få sjelen til å beve og flykte, men den makter ikke å bevege den til angrende bekjennelse eller å dra den til Herren i kjærlighetslengsel.

Og akk, hvor fullstendig ble ikke Elia overbevist om det! Gjennom den «blidt hviskende stemmen» skulle han derimot få erfare på sin egen sjel hva det er som egentlig bløtgjør, smelter og omvender hjertet: nåden alene og det å få nyte den. Og hvilken dyp erfaring fikk ikke profeten av dette!

Han forsto at de salige følgene han uforstandig hadde ventet av lovens torden og de guddommelige straffedommene, bare kunne fremkalles ved at Herren åpenbarte seg i sin vennlighet og godhet.

I de betydningsfulle begivenhetene på Horeb skulle det videre åpne seg en herlig utsikt for ham: Herren, som ennå ikke hadde fullført sin gjerning i Israel, ville etter jordskjelvet, stormen og ilden også i sin tid komme med den blidt hviskende stemmen som hjertene ikke lenger kunne motstå, og som de sterke med glede ville bøye seg for. Med hvilken glede må ikke Elia ha funnet og grepet dette løftet i disse omstendighetene!

Men var da hans virke i Israel spilt? Hadde det vært overflødig og unyttig? Overhodet ikke! Også med denne trøsten skulle profeten bli gledet på Horeb. Akkurat som disse redselssynene på ingen måte hadde gått sporløst og fruktløst forbi hans sjel, men bare hadde gjort hjertet hans enda mer mottakelig for den etterfølgende milde susen, og enda kraftigere hadde opptent hans lengsel etter Guds vennlighet, slik ville Herren vise ham at hans profetiske virke i Israel heller ikke hadde vært uten gavnlige følger. Det hadde forberedt hjertene for inntrykk av en annen art.

Hans embete og særegne kall besto i det hele tatt i å dra plogen gjennom de frafalne sjelers forherdede jordbunn, å minne de frafalne om den glemte loven i all dens majestet og strenghet, og å vekke de sovende med lovens torden,

skremme de sorgløse, og slik opptenne en lengsel etter evangeliet og en hunger etter nåden hos dem.

Se, slik hadde Elia nå fått et omfattende svar på alle sine betenkeligheter og klager, og på hvilken underfull måte, verdig Gud, ble ikke svaret gitt!

I denne ene handlingen hadde Herren først på det mest fullkomne rettferdiggjort seg overfor sin profet, og likeså renset sitt Israel fra Elias harde anklager. Han hadde på en tilfredsstillende måte løst de gåtene som hadde hopet seg opp i profetens liv, og herlig avslørt og opplyst de uforståelighetene som hadde fått ham til å stusse. Han hadde på en storslått måte beroliget ham i de sorgene som kvalte ham, kraftig slått ned hans tvil, og på en vennlig, men uimotsigelig måte overbevist ham om hans villfarelser.

I alt dette hadde Gud på strålende vis reddet sin egen ære, men samtidig ydmyket profeten dypt og tvunget frem fra alt som var i ham bekjennelsen: «Ja, du, Herre, er rettferdig, men jeg må skamme meg!»

Og selv om Elia like etterpå gjentok sin klage enda en gang, skjedde det i en stemning som var himmelvidt forskjellig fra den første gangen. Nå sprang den ut av et sønderknust, bøyd og beroliget hjerte. Den mørke irritasjonen, det mismodige lunet, den indre utilfredsheten og murringen, alt dette var forsvunnet. Hans tåkete sinns skjærende mislyder hadde løst seg opp, og harmonien var gjenopprettet i hans sjel.

Slik tror jeg nå, mine venner, at jeg har utlagt denne hemmelighetsfulle begivenheten på Horeb for dere, i det minste når det gjelder dens nærmeste betydning og hensikt.

At denne historien har vært en gåte for så mange fortolkere, selv om de betraktet den med tro, kan forklares ganske enkelt ved de overdrevne, eller rettere sagt uriktige, begrepene de har gjort seg om vår profets hellighet. De så i ham et vesen som ikke lenger var i stand til å begå en menneskelig villfarelse, og som ikke lenger kunne rykkes ut av sporet med gudfryktig enfold og stille, barnlig troende hengivenhet.

Men Elia «var et menneske under samme kår som vi», sier Jakob. Heller ikke han var ennå uten den adamittiske arven, og nøkkelen til den underfulle handlingen som Herren benådet ham med på Horeb, ligger ikke i hans fullkommenhet, men i hans svakhet. Men hvilken majestetisk sjel må ikke denne Elia likevel ha vært, siden både himmel og jord måtte settes i bevegelse, klipper revne og fjell styrte for å rettlede og belære ham! Og hvor kjær må ikke den store Gud ha hatt ham, siden han verdiget seg til å bøye seg så dypt ned til ham!

Før jeg nå avslutter vår betraktning, ønsker jeg å gjøre dere oppmerksomme på to punkter som fortjener nærmere ettertanke. Det første gjelder den historiske sannheten i den store scenen på Horeb. Selv om jeg våger å forutsette at ingen i denne forsamlingen har fått det for seg å tvile på den, så vet jeg også at man tar imot enhver ny støtte for vår overbevisning med takknemlighet. Vår historie bærer i seg selv mange slike støtter, men én av dem har dere kanskje hittil oversett.

Dere vet at Elia var den mest fremragende mann i sin tid; han var Israels mester, som i tro og innsikt raget som en kjempe over sitt folk. Hadde nå

begivenheten på Horeb, som vi i dag har betraktet, vært oppdiktet, måtte det ha fantes enda en mester i Israel som overgikk tisbitten i ånd og innsikt, og det i langt høyere grad enn Elia overgikk sine samtidige.

For i denne begivenheten blir Israels mester åpenbart selv mestret. En annen trer ham i møte, og overfor hans mesterskap mister Elias eget mesterskap all sin glans. Det mål av lys og innsikt han har fått, skrumper inn som en disippels i sammenligning med lærerens.

Denne uendelig mer åndfulle og opplyste personen måtte i så fall ha vært den som diktet opp denne historien. Men da det på den tiden ikke fantes noe menneske i Israel som hadde en slik innsikt i Guds førelser, plan og husholdning, en innsikt som overstrålte vår profet tusenfold, så ligger det i dagen at historien ikke kunne være oppfunnet. Det måtte tvert imot være Gud selv som på Horeb mestret Israels mester.

Slik bærer de bibelske historiene overalt sannhetens preg i seg selv gjennom utallige antydninger, og den som bare betrakter dem med et redelig sinn og et enfoldig øye, vil kunne klare seg uten menneskelige forsvarsskrifter.

Det andre punktet jeg ønsker å minne dere om i forbigående, gjelder det ofte stilte spørsmålet: Hvorfor kalles Elia en profet, når det i hele hans historie ikke finnes spor av evangeliet? Vel, mine kjære, jeg tenker at dere etter den scenen dere har vært vitne til i dag, nå dømmer annerledes. Eller var det vi så på Horeb i dag, ikke mer enn et bare spor av evangelium?

Hans embete var riktignok ikke en evangelists, det skulle det heller ikke være, men det var Moses' embete. Men ikke desto mindre strålte evangeliets sol i hans hjerte, og hvor vakkert og velsignende så vi ikke i dag denne solen gå opp over hans liv igjen i den milde, stille susen.

Ja, jeg er forvisset om, og føler det, at dersom Elia hadde kunnet følge sitt hjertes trang, ville han blitt et av Det gamle testamentes mest yndefulle fredsbud, og hans munn ville ha flytt av melk og honning. Men folket han skulle virke blant, var ennå ikke modent for frelsens budskap. Derfor bød hans kall ham å holde den kjæreste skatten han eide, skjult i sitt indre, og skjule evangelisten under den sinaittiske tuktemesterens grove kappe.

Vi forlater da Horebs topp for i dag, og jeg håper ikke uten vederkvegelse og velsignelse. Å, Gud er stor og god og trofast! Måtte han i den sagte susen bøye seg ned også til oss, og måtte hele vårt liv være som Elias da han sto for Herren med tildekket ansikt! Amen.

XIV. Den fornyede sendelse

Til Det gamle testamentes mest rørende og trøstefulle historier hører unektelig også den som forteller oss om den lille Moses' underfulle redning. Se, ved Nilens bredder mellom sivet flyter en lukket kiste, flettet av rør og omhyggelig tettet med leire og bek for at vannet ikke skal trenge inn.

For en kostbar skatt ligger skjult i kisten: et barn, yndig og behagelig for Gud, og såre kjært og dyrebart for sin mor. Derfor har hun lukket den så vel, for at barnet kanskje i denne flytende vuggen kunne unngå den undergangen som etter Faraos befaling skulle ramme alle Israels nyfødte sønner i bølgene.

Morshjertet har altså redet leiet for barnet under mange stille tårer; og mens det ligger der, vugget av vind og bølger, står søsterkjærligheten i Mirjams skikkelse på avstand og vokter barnet for å se hvordan det går med det.

Og Gud sender Faraos datter ned til elvebredden. Da hun får øye på kisten som flyter mellom sivet, sender hun en av sine piker for å hente den. Og da hun åpnet den, så hun barnet, og se, den lille stakkaren gråt. Da ynket hun seg over ham og sa: «Det er et av hebreernes barn.»

Da sa hans søster til kongsdatteren: «Skal jeg gå og finne en amme for deg blant de hebraiske kvinnene, så hun kan fostre opp barnet for deg?» Og hun sa: «Ja, gå!» Så gikk piken og hentet barnets mor. Da sa Faraos datter til henne: «Ta denne gutten og fostre ham opp for meg, jeg vil gi deg lønn for det.» Slik kom barn og mor sammen igjen, og hun fostret gutten opp. (2 Mos 2,*6*)

Det ligger mye trøst skjult i denne historien, noe dere vel allerede selv har følt. Alle vi, mine venner, så mange av oss som er Kristi eiendom, ligger likeså skjult i en kiste. Kisten er hans hjerte, hans kjærlighet. Å, hvor trygt vi ligger i den myke vuggen! Dit inn trenger ikke Faraos sverd, og heller ikke vannbølgene; de kan vugge oss, men skal ikke drukne oss.

Men det går med mange blant oss som med den lille Moses, som ikke visste hvor godt han lå skjult, men som gråt i sin kiste. Slik er også den ene og den andre av oss satt ut på vannet, og flyter omkring mellom sivet og de hvinende vindene; her hyler en krokodille, der hvisler en slange, hist virvler bølgene, og han skjelver engstelig med øynene fulle av tårer.

Å, gråt ikke, du kjære! Om du bare visste det! Morskjærligheten satte deg ut for å frelse deg! Morskjærligheten er skipet som omgir deg; morskjærligheten er vokteren som våker ved bredden; men det er skjult for dine øyne.

Hvorfor trenger du å skjelve og miste motet? Skulle du gå under, måtte også den kisten som skjuler deg, Guds evige kjærlighet, gå under; for i den er du jo tatt opp, og porten er lukket etter deg med uforgjengelige låser. På hvilke bølger du enn flyter, mellom hvilke klipper du enn krysser, så flyter du overalt i din ark, i Guds kjærlighet ved Jesus Kristus.

Og i evighet flyter du heller ikke på dine trengselsvann. Vær bare frimodig. Jeg tror det går deg som det lille barnet i Egypt: også du ser bare natt og død for dine øyne, og likevel står den himmelske kongsdatteren, Kjærligheten, allerede ved bredden og bøyer seg nettopp ned for å hente deg opp av sivet og bølgene. Ja, kanskje det allerede før kvelden heter: «Da barnet gråt, ynket hun seg over det og sa: Det er et av hebreernes barn!» Og med ett finner du deg igjen hvilende ved morshjertet, fornøyd, forundret og lykkelig.

Akk, mangt et Israels barn blant oss er i denne tunge tid ute på vannet, og sørger og skjelver og gråter. Bare de måtte være hebreerbarn! Hvor overflødige deres sorger da er, vil også vår historie i dag igjen stille fram for vårt blikk.

1 Kong 19,13–17

> Og se, en røst kom til ham og sa: Hva vil du her, Elia? Han svarte: Jeg har vært nidkjær for Herren, hærskarenes Gud. For Israels barn har forlatt din pakt. Dine altere har de revet ned, og dine profeter har de drept med sverd. Jeg er alene tilbake, og meg står de etter livet. Da sa Herren til ham: Gå, vend tilbake den veien du kom, gjennom ørkenen til Damaskus. Gå inn i byen og salv Hasael til konge over Syria! Jehu, Nimsis sønn, skal du salve til konge over Israel, og Elisja, Safats sønn, fra Abel-Mehola, skal du salve til profet i ditt sted. Og det skal gå slik at den som slipper unna Hasaels sverd, skal Jehu drepe. Og den som slipper unna Jehus sverd, skal Elisja drepe.

Det leste avsnittet fremstår ved første øyekast som svært påfallende. Det virker så fjernt fra å stå i indre sammenheng med den store begivenheten det umiddelbart slutter seg til, at det snarere ser ut til å stå i åpenbar motsetning til den. At profeten etter disse scenene, som var så rike på løfter, skulle komme med den gamle klagen igjen, og at Herren sendte ham av sted med slike befalinger og åpenbaringer som vi nettopp har hørt, hvem hadde ventet det?

Og likevel trengs det bare en nærmere overveielse av saken for snart å se det gåtefulle og uklare i dette opptrinnet utvikle og oppklare seg på den mest tilfredsstillende måte. Etter at vi nå først har kastet et flyktig blikk tilbake på Guds åpenbaring på Horeb, skal vi høre profetens klage, dvele et øyeblikk ved den anvisningen Elia får, og til sist feste vår oppmerksomhet ved det oppdraget Herren sender ham av sted med.

Et flyktig tilbakeblikk på Guds åpenbaring på Horeb

Det majestetiske undersynet på Horeb har passert vårt blikk, og dets dype betydning er blitt forklart for oss. Sammen med den opplysningen det ga profeten om gåtene i hans livsvei, spredte det også et klart lys over Guds husholdning i alminnelighet og over Den Allmektiges store, underfulle oppdragelsesplan. I de skremmende synene viste det ham først den gammeltestamentlige tids særpreg og lovens embete som tuktemester til Kristus, mens det i den stille susen viste ham nådens tid, den nye pakts dager.

Men nå vet vi at denne store historien ikke skjedde bare for Elias skyld, men også for vår skyld, og vi bør derfor ikke forlate den uten først å ha kastet et flyktig blikk på dens rike betydning for oss alle.

På samme måte som Herren kom til Elia på Horeb, kommer han til alle som han i nåde vil åpenbare seg for. Eller erfarte dere det kanskje ikke slik? Vet dere ingenting om en storm som han sender foran seg for at den skal knuse fjellene, om et jordskjelv som bringer det som ligger nederst i hjertet opp til overflaten, om en ild av engstelig kamp, sukk og lengsel som går foran Herrens herlighet, men Herren er ikke i ilden?

Er deres klipper kanskje ennå ikke knust? Har deres høyder ennå ikke bøyd seg, og har egenrettferdighetens bedragerske grunn og krefter ennå ikke veket bort under deres føtter? Er det ennå ikke skjedd, mine venner, og likevel vil dere allerede ha opplevd nådens susen og fornemmet Herrens vennehilsen?

Akk, vet dere kanskje ennå ikke at også løgnens far undertiden trer fram for menneskene i en lysengels skikkelse for å spille for dem på evangeliets harpe? Er det en ukjent sak at også djevelen kan si: «Min sønn, dine synder er deg forlatt»? Har dere ennå aldri hørt at denne ødeleggeren selv av Guds løfter kan sno dødens snarer, og at han er minst bekymret for de av fangene sine som lar seg fange på falske nådeforsikringers limpinner?

Å, skjelv for den gamle slangens renker, og betenk vel at den trøsteren som vil berolige deres samvittighet uten at det volder deres kjød smerte, ikke er Herren, men den onde. For Jesus nærmer seg ikke i den stille susen uten at han først har styrtet alle høyder som hever seg mot ham, og har støtt dødens sverd gjennom det gamle menneskets hjerte.

Brødre, veien er smal og porten trang! Mange søker å komme inn, men få skal klare det. Det er ikke nok å søke etter det, man må også kjempe for det. Den nye skapningens vugge står i den gamles aske. Over branntomter og ruiner går veien til Sion. Der nåden vil bygge, river den først ned, og gjennom tilintetgjørelse fører Gud sine til livet.

Vil dere ha et eksempel? Hør dette! For flere tiår siden virket det ikke langt fra oss en meget begavet prest. Han hadde i flere år med stor kraft og mye velsignelse forkynt ordet om korset, men nettopp derfor manglet han heller ikke, som man lett kan tenke seg, heftige motstandere.

En av disse motstanderne, en opplyst og meget bereist herre, hadde av hat mot sannheten i lang tid ikke vist seg i kirken. Så en søndags morgen fikk han plutselig det innfallet at han ville høre den mørke mannen en gang til, for å se om kanskje prekenene hans var blitt litt mildere og mer fordragelige enn før.

Han gikk i kirken. Presten talte denne gangen om den smale vei, som han verken gjorde smalere eller bredere enn den skildres i Guds ord. «En ny skapning i Kristus eller evig fortapelse» lød temaet, og han talte med kraft og ikke som de skriftlærde.

Under prekenen tenkte den sjeldne gjesten: «Hvordan forholder det seg egentlig? Er det sannhet, det mannen der sier, min Gud, hva vil da enden bli? Er det bare ord og hjernespinn, ja, da burde man sannelig jage disse ubarmhjertige

prestene ned fra prekestolene med piskeslag, siden de drister seg til å legge slike byrder på menneskenes samvittighet uten at det er nødvendig!»

Disse tankene festet seg i hans hjerte og ville ikke forlate ham. Fra kirken fulgte de ham hjem, fra hjemmet til hans forretninger og fornøyelser. Hvor han enn gikk og sto, engstet han seg over spørsmålet: «Er det sannhet eller løgn?»

Og hvor gjerne han enn ville flykte fra dette pinefulle spørsmålet, lød det uavbrutt i hans indre. Det ble dag for dag mer høylytt, mer påtrengende og skarpt, og truet til sist med å forbitre alle livets gleder for ham. Det brakte ham omsider på tanken å gå rett til presten selv og spørre ham på hans samvittighet om han var overbevist om sannheten i det han nylig hadde forkynt.

Han utfører sitt forsett og går til presten. «Herr pastor», sier han med synlig sinnsbevegelse og inntrengende alvor, «jeg var blant Deres tilhørere da De for kort tid siden talte om den eneste veien til salighet. Jeg tilstår at De har forstyrret min indre ro, og jeg kan ikke la være å spørre Dem høytidelig for Gud og på Deres samvittighet: Kan De forsvare Deres påstander, eller har De bare skremt Deres menighet med tomme skrekkbilder?»

Presten, ikke lite overrasket over denne henvendelsen, svarer med kraftig bestemthet at han har talt Guds ord, og dermed ubedragelig sannhet. «Min Gud», svarer gjesten i stor bestyrtelse, «er det slik, herr pastor, hvordan vil det da gå med oss?»

Oss? tenker presten og stusser. Han skyver heftig dette påfallende «oss» bort fra sitt hjerte og begynner å utlegge frelsens orden for den spørrende, og formaner ham til omvendelse og tro. Men gjesten, som om han ikke hadde hørt en stavelse av hele prestens tale, avbryter ham midt i den og gjentar med stigende sinnsbevegelse det engstelige utropet: «Er det sannhet, herr pastor, så ber jeg Dem si meg: Hvordan skal vi da forholde oss?»

Forferdet vakler presten tilbake. Vi, tenker han, hva skal ordet «vi» bety? Han forsøker forgjeves å bekjempe og skjule sitt hjertes tiltakende uro og forlegenhet, og gir seg på ny i ferd med å preke og formane. Da kom tårene i gjestens øyne; han slår hendene sammen som i fortvilelse og roper i en tone som kunne beveget en stein: «Herr pastor, er det sannhet, da ve oss! Da er det ute med oss, og vi er fortapt!»

Blek og skjelvende står presten uten å kunne få fram et ord. Med et uttrykk av navnløs forferdelse senker han øynene mot jorden, faller deretter hulkende i gjestens armer og sukker med ubeskrivelig beklemt hjerte: «Venn, ned i støvet, la oss be og kjempe!»

De bøyer sine knær, de ber, de omfavner hverandre, og gjesten skynder seg bort. Presten lukker seg inne på sitt kammer. Den neste søndagen heter det at presten ikke føler seg vel og ikke kan forrette. Det samme skjer den påfølgende søndagen. Den tredje søndagen viser han seg igjen for menigheten, blek i ansiktet, men med gledesstrålende øyne. Han begynner sin preken med den overraskende og gripende erklæringen at han først nå hadde trengt igjennom den trange port.

Hva hadde vel hendt ham på kammeret hans i de foregående ukene, spør dere? En storm gikk forbi ham, men Herren var ikke i stormen; et jordskjelv,

men Herren var ikke i jordskjelvet; en ild, men Herren var ikke i ilden. Deretter kom en mild, stille susen. Da dekket mannen ansiktet med kappen sin, og fra den tid av visste han hva evangelium og nåde er.

Så snart Herren i den stille susen nærmet seg vår profet, dekket han ansiktet og sank overvunnet i støvet for hans føtter. I dette trekket avmales Guds benådede barns indre stilling. De vandrer alle med tildekket ansikt for Herren. Loven fyller mennesket med angst, og erkjennelsen av synd slår det til jorden; men den hellige blygselen, den inderlige og stille bøyingen som er så kjær for Gud, følger først når Herren trer fram i benådningens stille susen.

Det heter i Esekiel 16: «Jeg vil opprette min pakt med deg, og du skal kjenne at jeg er Herren, for at du skal minnes din ferd og skamme deg, og ikke mer opplate din munn for din skams skyld, når jeg tilgir deg alt det du har gjort, sier Herren Herren.» (*Esek 16,62 f.*)

Å ja, der hvor denne aldeles ufortjente barmhjertighets susen vifter oss i møte, der senkes blikket mot jorden, munnen forstummer, og man kan ikke annet enn rødme. Men denne blygselen som er uten angst, denne beven uten frykt, denne bøyingen full av kjærlighet og salighet, å, hvor yndig den er for Herren, og hvilken fryd for hans øyne! Dette er de kristnes blomster, glansen på deres blader, duften av disse liljer i dalen, disse åndelige edelsteners strålepunkt, disse Guds perlers forunderlige glimt.

Vi har allerede, mine brødre, sett vår profet i mange stillinger. Vi så ham, utrustet med kraft og tross, stå i striden som en løve som rister sin manke; vi så ham stå i stormen med uforferdet mot, som en klippe i havet som spotter bølger og vinder. Men skjønnere og mer elskverdig, synes jeg, viste han seg aldri enn her på Horeb, da den stille, milde susen omsvever ham og den sterke helten bøyer seg og ligger skjelvende av blygsel og glede for Herrens føtter med ansiktet innhyllet i kappen sin.

Da Elia hadde dekket ansiktet, da, heter det, gikk han ut og sto ved inngangen til hulen. «Herre», sa alt som var i ham, «tal, din tjener hører!» Nytelsen av nåden gir føttene vinger i Herrens tjeneste. Knapt hadde den glødende steinen berørt Jesajas munn og tatt hans misgjerning bort, før han på Guds spørsmål: «Hvem skal jeg sende?» ga det glade svaret: «Se, her er jeg, send meg!»

I en slik forfatning sto også Elia for Herren. Da lød straks den guddommelige røsten: «Hva vil du her, Elia?» Det betydde med andre ord: «Opp nå, min tjener, tilbake til den marken hvor du skal virke for min ære!»

Profetens klage

«Hva vil du her?» Slik talte Herren. Elia forsto spørsmålet, og i spørsmålet det guddommelige vinket som viste ham tilbake til hans virkefelt. Ikke sant, man skulle tro at etter en så trøstefull og løfterik begivenhet som den han nylig hadde opplevd, ville en slik befaling være ham såre velkommen? Det var imidlertid ikke slik.

I stedet for å adlyde den guddommelige ordren med raske skritt og ta fatt på tilbakemarsjen til Samaria, bryter han til vår store forundring igjen ut i den gamle klagen, som om underet hadde passert ham uten virkning: «Jeg har vært nidkjær», sier han, «for Herren, hærskarenes Gud. For Israels barn har forlatt

din pakt. Dine altere har de revet ned, og dine profeter har de drept med sverd. Jeg er alene tilbake, og meg står de etter livet!»

Se, det er den samme klagen som tidligere; men sikkert bare i ordene, og slett ikke i den stemningen den sprang ut fra. Renset for det galgenbitre, skjennende mismotet den før var dyppet i, viser den seg nå bare som en naturlig lyd som uvilkårlig kom fra et stakkars, svakt, fryktsomt og engstelig menneskehjerte. Det guddommelige undersynet som hadde talt så mektig til Elia, måtte jo nødvendigvis ha fordrevet de mørke tankene om at hans virke i Samaria hadde vært forgjeves, og gitt ham troen tilbake på at Herren også fremover ville være med ham, omgjorde hans lender og til sin tid krone hans arbeid med det ønskede utfallet.

Men Elia trodde slik som stakkars menneskebarn pleier å tro når de som grunnlag for sin tro bare har et nakent Guds ord, og ikke samtidig en sannsynlighet som fornuften kan se, for at deres forventninger vil gå i oppfyllelse. Da heter det: «Jeg tror, Herre, hjelp min vantro! Jeg håper, Herre, fordriv min tvil!»

At reformasjonsverket til sist måtte lykkes i Israel, det var profeten overbevist om; Herren hadde jo lovet det. Men hvordan, når og ved hva skal det skje? spurte det stakkars, bekymrede hjertet. Og knapt dukket de bedrøvelige, håpløse forholdene som ennå rådet i Samaria, opp i hans erindring igjen, før himmelen atter viser seg full av skyer for ham, og han på ny bryter ut i betenkelige spørsmål og klager.

Å tro i mørket, på det nakne ordet, der man ingenting ser, ja, der man ser det stikk motsatte av det man skal tro; å tro mot all fornuft og menneskelig beregning – det er sannelig noe stort og herlig, og Gud blir høyt æret ved det. Om bare denne himmelplanten vokste rikeligere i vår hage! Men også der hvor denne troen virkelig finnes, viser den seg oftest bare som hos Elia i en kjempende tilstand, sjelden i en triumferende og fullendt.

Du befinner deg for eksempel i en vanskelig stilling; bekymringer for utkommet og vansker i hjemmet trykker deg, du ser ingen utvei lenger, og ethvert menneskelig håp om hjelp er forsvunnet. Da åpner det guddommelige utsynet til din Herres løfter seg for deg: «Jeg skal ikke slippe deg og ikke forlate deg», sier Herren. «Frykt ikke, for jeg er med deg! Se, i begge mine hender har jeg tegnet deg!»

Du vet at han som taler slik til deg, heter Amen. Du tar ordet som en stav i din hånd, du håper det beste der det tilsynelatende ikke er noe mer å håpe på, og tror i mørket. Det er å tro på ordet.

Men hvordan går det vanligvis med oss i denne vår tro? Er den ikke for det meste som et skip på et stormende hav, som alene har Gud å takke for at det ikke til slutt blir knust i tusen biter og drevet i land? Hvor lenge holder den seg på bølgetoppene før den igjen begraves i virvler og avgrunner? Hvor lenge varer det, etter at den igjen har kommet opp til overflaten, før havbølgene og virvlene på ny griper den, og den synker og synker som om dens siste time nå var kommet?

Midt i nattemørket farer det kanskje et glimt av glede gjennom vår sjel: «Herren vil gjøre alt vel!» Men plutselig trer de bedrøvelige og innviklede

omstendighetene som omgir oss, fram for blikket igjen, og i samme åndedrag utstøtes klageropet: «Men akk, hvordan skal det gå til?» Så roper vi igjen glade: «Herre, byd meg å komme til deg på vannet!» Men en bølge slår imot oss, en vind bruser fram, og «Herre, frels meg, jeg går under!» er nå vårt feltrop.

Slik går det opp og ned, og troen er i kamp og strid. Og når den mener lykkelig å ha beseiret én tvil, er en annen straks på plass; det indre slaget begynner på ny, og Herrens unge stridsmann tør ikke tenke på å legge av seg panseret. Slik står det som regel til med den nakne troen.

Men tro ikke at denne trengte og kjempende stillingen hører til denne troens vesen. Å nei, denne troen kan også være en triumferende og hvilende tro, slik at den, bortsett kanskje fra små trefninger, i det minste for en lang tid kan stikke sverdet i sliren. Som en løve som har lagt seg på en klippe, bestrålt av de guddommelige løfters sol, ser den all tvil som en slått hær dypt under sine føtter.

Ja, mine kjære, det finnes en tro som ikke lar seg hindre fra å se den skjønneste orden selv i det mørkeste virvar i Guds førelse med oss, fordi Herren har sagt at han fører sine barn underlig, men likevel herlig. På grunn av den trofaste Guds løfter tviler den heller ikke på at Isak skal bli i live, selv når han allerede ligger på slaktebenken under kniven, om så Gud skulle vekke ham opp igjen fra hans blod.

Det finnes en tro som er fast overbevist om at den uten mann og hest vil slå en hel krigshær, fordi Gud har sagt: «De skal falle!» En tro som, stående ved Rødehavet, har denne forvissningen: «Jeg kommer over, også uten skip og bro», fordi Herren har ropt: «Dra fram!»

Det er en tro som også under de hardeste og mest vedvarende anfektelser synger salmer og lovsanger på forhånd, fordi Immanuel har lovet: «Når du går gjennom ild, skal du ikke svies, og luen skal ikke brenne deg, for jeg er med deg.» Det er en tro som jubler i håp der ingenting er å håpe, som om den alt var salig, fordi det står skrevet slik og slik.

Dette er den nakne troen i dens høytid, den «stolte ro» i Guds løfters leir. Hva kunne jeg vel heller ønske for dere og meg selv enn denne troen, som med det faste profetiske ords våpen i hånden har kastet sorgenes og tvilens hær i støvet og tråkket dem under føttene, og som nå svever triumferende over jordens høyder som en ung ørn? Det finnes ikke en mer forbausende nådevirkning i arme synderhjerter!

Anvisningen han får

Støttet til troens vandringsstav skal Elia atter gå den veien tilbake som han var kommet. «Gå, vend tilbake den veien du kom, gjennom ørkenen til Damaskus!» lyder den guddommelige befalingen. Muligens var ikke denne befalingen etter hans ønske; kanskje hadde han heller bygget seg hytter på Horeb. Men hva hjalp det? Herren bød: «Tilbake!» og tjeneren måtte lyde.

Ikke sant, mine kjære, dette: «Gå, vend tilbake den veien du kom, gjennom ørkenen», er heller ikke fremmed for oss; det har vi også erfart i livet, den ene på én måte, den andre på en annen.

Vet du ennå, min bror, hvordan du hadde det for kort tid siden, da du ikke lenger visste ut eller inn, og den ene vanskeligheten etter den andre rammet ditt hus? Ennå holdt du fast i de guddommelige løftenes line med din trengte tros ytterste fingertupper, men den holdt allerede på å gli fra deg, og mismotets bølger nådde deg helt til halsen. Da kom Israels herlighet til Adullam. Herren hjalp uventet, underfullt og majestetisk; din klage ble forvandlet til dans, og ørkenens vandringsmann hvilte ut i Horebs susen. (*Mika* 1,15)

Hvordan står det til i dag, kjære sjel? Du ser så mørk ut? Akk, jeg vet det allerede, du stakkar! Uværet har vendt tilbake, og de gamle sorgene har atter inntatt plassen som knapt var ryddet. Men stille, bare stille. Slik leder Herren: først til Horeb, så lyder det: «Gå, vend tilbake den veien du kom, gjennom ørkenen!»

Husker du ennå de mørke dagene da du brant i anfektelsenes ild som i helvete, og knoklene dine tæret bort under din daglige gråt? Du ga deg allerede fortapt og mente at den onde hadde deg, og at det ikke lenger var noen redning å tenke på.

Men så kom seieren fra himmelen; Satan måtte vike, de brennende pilene ble slukket, og en lenge savnet freds milde, stille susen viftet som luft fra Eden gjennom din fattige sjel. Du var på ditt Horeb, og i dag, du beklagelsesverdige, ligger du igjen i helvete, og Belials bekker, de samme som du den gang hørte bruse, omgir deg på ny.

Men vær likevel uforsagt, du kjære sjel; denne heten må ikke virke fremmed for deg. Tusenvis er blitt ført på samme måte. Det er slik Elia ble ført: først gjennom ørkenen til Horeb, og så den samme veien tilbake gjennom ørkenen til Damaskus.

Dere spør hvorfor Herren handler slik? Ja, venner, «hvem kjente vel Herrens sinn? Eller hvem var hans rådgiver?» Likevel henger ikke sløret for tett over denne fremgangsmåten til Herren, og jeg burde kunne tjene dere med et enkelt ord om hensikten med slike førelser.

Dere kjenner, mine venner, de sterke bølgeslagene av glade følelser som går gjennom en overrasket sjel når Herren plutselig trer inn i vårt livs håpløse mørke med underfull hjelp. Dere vet hvordan hjertet da kan smelte i følelser, og hvordan lovsangen til Gud strømmer så lett, varm og rikelig fra deres lepper.

Men dere vet også at disse andektige utgytelsene ikke sjelden, tross sin gudelige farge, bare er blomster av rent naturlige rørelser. Ja, ofte er det, nøye betraktet, bare det gamle menneskets glede over den erfarte frelsen som vi tar for å være en åndelig glede i Herren. Men et slikt selvbedrag er en farlig ting; det oppblåser oss og gjør oss selvtrygge.

Den som Herren elsker, lar han ikke bli værende i et slikt selvbedrag; han tar villfarelsen fra ham. Hvordan gjør han det? Vanligvis ved at han, etter at vi har erfart hjelpen, snart fører oss tilbake i den samme trengselen som han nettopp hadde utfridd oss fra.

«Gå, vend tilbake den veien du kom, gjennom ørkenen!» Nå må det komme for dagen hva det var som fremfor alt gjorde oss så glade da han gjorde vel mot oss: om det var Giveren og hans nåde, eller om det bare var gaven og vårt

sanselige velbefinnende. Var det det første, så vil vi nå stå ganske annerledes i ørkenen enn før. Selv om det er den samme ørkenen igjen, vil vi likevel være mer frimodige og rikere på håp, for Herren har kommet oss i møte, og vi har på ny erfart at hans arm ikke er blitt for kort.

Men som oftest kommer noe ganske annet til syne når vi på Horeb får den uventede befalingen: «Gå, vend tilbake den veien du kom, gjennom ørkenen!» Den gamle motløsheten melder seg igjen hos oss med tredobbel styrke, vår håpløshet kjenner ikke lenger noen grense, og slik ligger det da klart nok for dagen at det ikke var stort bevendt med vår gudelige frimodighet.

Det var virkelig mer det behagelige ved hjelpen enn Guds trofasthet, som kom til syne i den, som hadde grepet og rørt oss. Ellers ville denne rørelsen fremdeles vært så kraftig at den i det minste bevarte oss fra å miste motet. Slik blir vi da brakt ut av vårt selvbedrag. Og hva er mer tjenlig for et menneske enn å komme ut av alt selvbedrag og lære sitt hjertes svakhet og tiggerfattigdom å kjenne?

Når det altså går slik med dere igjen, mine kjære, at dere knapt har slått leir på det stille Horeb før dere igjen hører det blåse til oppbrudd i stillhet, og dere må gå den samme besværlige veien tilbake som dere nettopp hadde gått for å nå målet, så husk at det ikke er noe å bli motløs over. Tvert imot ligger kjærligheten og barmhjertigheten skjult i en slik befaling.

Og når Herren ikke engang vil la dere gamle kristne være i ro på deres Horeb, så betrakt det ikke som noe uventet. Herren holder skole helt til enden. Det kunne jo til og med hende at dere, etter alle de tusenfoldige erfaringene dere allerede har gjort om Guds nåde, plutselig igjen ble kastet tilbake til den første omvendelsens og de første syndesmertenes ørken.

Men hva ville det bety om så skjedde? Er ikke den første kjærligheten og den første bøyingen og sønderknuselsen skjønne ting? Er det ikke ting som fortjener å være de siste, slik de var de første i vårt hjerte? Og for at de skal være det, skjer det ikke sjelden at selv fedre i Herren plutselig blir vist tilbake til sin ungdoms fotspor. Nedsenket i Magdalenas og den botferdige røverens smerter må de på ny vandre i barnesko og gråte spedbarnets tårer.

Vær da ikke redde; i hvilken forstand det enn blir sagt til dere: «Gå, vend tilbake den veien du kom, gjennom ørkenen!», så gå, gå i Guds navn. Det som for dere ser ut som et tilbakeskritt, er likevel et fremskritt. Dere begynner vandringen tomme, men når dere er ved målet, er utbyttet dere har vunnet, overmåte stort.

Oppdraget Herren gir ham

Nå tilbake til historien. Elia mottar et tredobbelt oppdrag fra Herren, og i det samme styrke for sin tro og niste til reisen. «Gå inn», lyder den første befalingen, «og salv Hasael til konge over Syria.» Det er svaret på Elias første klage: «Israels barn har forlatt din pakt.»

«Jeg vil binde et ris til dem», lyder det guddommelige svaret. Hasael, den syriske kongens tjener, skal være riset; gå og salv ham til konge over Syria! Hasael ble konge og en hard svøpe over Israels barn. Store lidelser påførte han

dem; deres festninger brente han opp, deres unge menn drepte han, deres barn knuste han, og deres fruktsommelige kvinner hugget han ned.

Han tjente Herren som tuktens ris, og var en av de stormene som skulle sønderrive fjellene og splitte klippene for Herren. Men etter at han hadde oppfylt sitt kall, ble han selv forkastet av Gud. Slik vet Herren også å bruke verdens redskaper: snart som kanaler han øser ut sin vrede over folkene gjennom, snart som drivhunder som må holde hans hjord sammen og bringe de forvillede fårene tilbake.

Brødre, hvem vet hva vår dal og vår menighet ennå skal oppleve i fremtiden? Ennå bærer den guddommelige langmodigheten oss; men kan noen si oss hvor lenge til? Det kan ikke sies hvor mye barmhjertighet den gode Gud allerede har vist, og daglig viser mot oss. Og hvor stor er da flokken blant oss som virkelig takker ham og av hele hjertet har gitt seg til hans tjeneste?

Hva om Herren en gang plutselig tok alle sanne barn bort fra vår dal og bare lot de ubotferdige være igjen, ville det merkes særlig at befolkningen hadde minket? Eller er det ikke blant oss som overalt: ormen Jakob blant kanaaneerne, som en dråpe i havet og som stjernen som nå og da glimter fram gjennom de sorte, jagende skyene i den mørke, stormfulle natten?

En stor del av vårt folk er døde; akk, til dels forkynt til døde med livets ord, det er forferdelig! I årevis har de slept sine døde sjeler til dette huset, og det er som om evangeliets livgivende luft, som vifter så rikelig omkring dem, bare virket på dem som luften i en blykjeller, som tørket dem ut og forvandlet dem til steinharde mumier.

En stor del av vårt folk er mette og sløve; dette evige ett og det samme om Jesus og hans kors er blitt dem en vemmelse. Lovens torden og basunlyd makter ikke lenger å ryste dem; nådens og løftenes harpespill er ikke i stand til å få deres følelsers uttørkede kilde, som er fylt med sand, til å flyte igjen. Man banker, men trehjertet rører seg ikke; man spenner buen, men pilen trenger ikke lenger gjennom dette seige sinnet. Du hugger heller skår i ditt eget sverd enn sår i disse forherdede sjelene, seige som lær.

En stor del av vårt folk er lunkne; ikke for, ikke imot, ikke kalde, ikke varme. De bor kanskje i Jesu munn og henter ord derfra, men ikke i Jesu hjerte for å hente ild derfra; men han vil en gang med vemmelse spy dem ut av sin munn.

En stor del av vårt folk halter til begge sider; i samme åndedrag priser de Kristus og verden, og i samme seremoni bøyer de seg for Gud og for gullkalvene. De har lyst på begge deler: å være glade med denne verdens barn og salige med Guds barn. De vil gjerne ha Kristus, men vil likevel ikke gi slipp på Ba'al.

Se, mine venner, slik er den store mengden i vår by; nesten alle hører til en av disse klassene, fattige som rike, fornemme som ringe.

Hva skal det bli til? Gud forbarme seg over oss! Fortsetter det slik, hva annet kan man vente enn ulykke? Guds langmodighet har mål og ende, og dere tretter den. Akk, hvem vet om det ikke snart vil bli sagt til en engel i himmelen: «Dra nå av sted og utvelg meg denne eller hin til Hasael, og sett denne forføreren eller dette løgnens barn til hyrde over den og den menighet!»

Hvem vet om ikke de prestene som nå står på deres prekestoler, er de siste som tilbyr denne utakknemlige dalen fredens evangelium? Og hvem vet om ikke ødeleggerne allerede sitter på benkene i Satans skoler, som bare venter på vår hjemgang for straks å overta våre plasser og derfra svinge den falske profetinnens avgrunnsfakkel?

Akk, kanskje er det bare få år igjen før profetordet tar slutt blant dere, folket blir ustyrlig og vilt, Herrens hjord blir tatt bort og hans ild slukkes til siste gnist. Og når de rettferdige er tatt bort fra denne dalen, og ingen hellige bedere lenger bærer denne byen med sine hender, da er støttene sprø, søylene smuldret, fundamentet råttent, og alt styrter og synker ned!

Å, om du på denne din dag ville tenke på hva som tjener til din fred! Ninive, Ninive: Kanskje ikke førti år til, og der hvor åtselet er, der skal gribbene samles! Opp da i sekk og aske! La hver vende om fra sin onde vei og fra den urett som henger ved hans hender! Hvem vet? Gud kunne vende om og angre det, vende om fra sin brennende vrede og forbarme seg over oss, så vi ikke går til grunne!

Elia skal salve Hasael, den fremmede, til konge over Syria, for at han kan bli en svøpe over Israel; det var det første oppdraget. Det andre: «Gå og salv Jehu, Nimsis sønn, til konge over Israel.» Dette var svaret på profetens andre klage: «Dine altere har de revet ned, og dine profeter har de drept!» «Jeg vil selv forsvare min ære», lyder det guddommelige svaret: «Akabs hus skal bli øde, og Jehu skal være øksen ved dets rot!» Slik har det skjedd.

Jehu var mannen som utryddet Akabs hus fra jorden, slik at det verken ble stubb eller stilk igjen. Han styrtet Jesabel ut av vinduet og lot hennes blodige lik bli tråkket ned i gatas skitt. Han slaktet på én dag Akabs sytti sønner, lot hodene deres stilles ut i to hauger foran porten i Jisre'el, drepte Ba'als prester i deres eget tempel, kastet templets hellige kar i ilden og gjorde slutt på den sidonske avgudsdyrkelsen i Israel.

Mine brødre, også nyere tid har eksempler som ligner det som skjedde med Akabs hus. Heller ikke i våre dager mangler det på eksempler på at hele hus og familier er blitt utryddet fordi de forherdet sine hjerter mot Herren og med bitterhet sto imot hans barn og tjenere.

La dem grønnes en tid, disse ugudelige husene, som laurbærtrær; la det for en stund være dem tillatt å slippe løs sin innbitte harme mot Guds lille menighet, som ikke har gjort dem noe ondt, og mot dens hyrder. Før de aner det, snur bladet seg, og han som ikler seg vrede som et panser, blir selv Jehu og svinger hevnens sverd med egen hånd. Da går all herlighet i avgrunnen, og det er ingen som holder lykkehjulet oppe når det ruller ned.

Den ene går konkurs og havner i den ytterste fattigdom med hele sitt hus; den andre, som er overgitt til sitt kjøds vilje, går til slutt under i syndens kloakk. Den ene må forlate byen, brennemerket med skam; en annen bringes i graven med sorg av sine vanartede sønner. En annen slår Herren med vanvidd og straffer ham med gutters spott; en tredje blir i levende live gitt som bytte for djevelen, og vi ser ham kanskje, overveldet av fortvilelse, selv legge forbrytersk hånd på seg.

Akk, helt til grunnvollen ligger lykkens bygning i ruiner. Der Herren river ned, hjelper ingen støtte eller reparasjon; hans vredes ild brenner helt ned i hel-

vete! En ond og ubotferdig død, denne avslutningen på de timelige dommene, blir så igjen det første leddet i en ny redselskjede som aldri mer vil ende i noen grav. De dømte går med Judas til sitt eget sted, og på jorden nevnes deres sted ikke mer, eller man skynder seg forbi det med gru.

Har kanskje noe slikt allerede skjedd i vår dal? Besvar dette spørsmålet selv, mine venner. Men ett vet jeg også: at det ennå i våre gater står mangt et Akabs hus som ikke vil unngå sin skjebne. Under den guddommelige rettferdighetens hender vil det i dag eller i morgen bøte fryktelig for den djevelske hån som det raser med mot Kristus og hans får. Og én ting vil jeg rope høyt til deres sjeler: Det er mindre farlig å ha tusen ugudelige mot seg enn å terge én rettferdig så lenge at han må forbanne oss.

Det tredje oppdraget som ble gitt Elia, må ha vært det mest gledelige av alt. Det inneholdt svaret på hans tredje klage: «Jeg er alene tilbake, og meg står de etter livet!»

«Sørg ikke, Elia», lyder det guddommelige svaret, «du er ikke den eneste som er igjen. Og om du var den eneste på kampplassen, tror du ikke da at jeg kunne skape profeter der jeg trenger profeter? Gå, Elia, og salv Elisja, Safats sønn, fra Abel-Mehola, til profet i ditt sted. Og det skal gå slik at den som slipper unna Hasaels sverd, skal Jehu drepe. Og den som slipper unna Jehus sverd, skal Elisja drepe.»

Det forkynnes altså i Hasaels person en storm mot det frafalne Israel, i Jehus person et jordskjelv, og mellom begge, i Elisjas person, et levende ildtegn: en predikant i ørkenen, en trompetblåser, en herold om både Herrens vrede og hans nåde. Der ser Elia nå: Israels vokter har ikke forlatt sin vingård, den store styrmannen er våken i sin kirkes skip. Det gjør ham godt og stålherder både kropp og sjel.

Og da han i tillegg får høre det overraskende budskapet fra Herrens munn at sju tusen var blitt igjen som ikke hadde bøyd kne for Ba'al, da var de mørke skyene på hans himmel helt spredt. Med dette utsynet til Guds forestående nye forherligelse i Samaria var det ingenting som lenger hindret ham fra å begi seg på tilbakeveien gjennom ørkenen med et glad sinn.

Mine brødre, når et Herrens sverd skal gå gjennom vår menighet, og et sverd vil sikkert komme, å, måtte det da ikke være Hasaels og Jehus sverd, men Elisjas sverd, Åndens tveeggede sverd, som er den levende Guds ord! Måtte Herren kvesse dette gode sverdet, som han tar de sterke til bytte med, mer og mer, slik at det farer bedre inn blant oss og skjærer, kløver og trenger bedre igjennom enn det hittil har gjort.

Måtte det slå de stolte ned i støvet, skremme de sorgløse opp fra deres leier, lemleste de selvrettferdige og såre de friske, slik at ingen andre enn Jesus alene kan helbrede dem! Det ville være ønskelige nederlag og gavnlige ødeleggelser. Gjennom slike sverdhugg trenger man inn i den nye paktens paradis, og på arrene etter dem kjenner du Guds barn.

Måtte da helten på ny omgjorde seg blant oss og smykke seg skjønt, så profetens ord snart blir oppfylt på oss: «Det folk som er unnkommet fra sverdet, har funnet nåde i ørkenen. Jeg vil gå og føre Israel til ro.» Amen.

XV. Den tilsløredе menighet

«Og jeg vil juble over Jerusalem og fryde meg i mitt folk.» Slik taler Herren hos Jesaja (Jes 65,19). Disse ordene åpner et blikk inn i det guddommelige morshjertet, et blikk som skulle løfte oss opp mot himmelen. Her hører vi hvordan Den Allmektige forholder seg til sine utvalgte. Vi ville gjort oss altfor små forestillinger om dette forholdet dersom vi bare tenkte på det som en edelmodig konges holdning til en forbryter han skjenker livet, eller som en nedlatende og skånsom herre overfor sine unyttige tjenere.

Det er bare en svak, demrende lysning av Guds forhold til sine barn vi ser, om vi bare forestiller oss dem som gjenstander for hans skånende og tilgivende barmhjertighet. De er langt mer enn det. Herren gleder seg over sitt folk. Hans kjærlighet og faderlige ømhet hviler over dem i sin fulle fylde. De er hans lyst, gjenstander for hans øynes fryd, hans glede og hans velbehag.

For han ser dem ikke slik de er i seg selv, men slik de stråler i sin mellommanns herlighet. Fra deres sønderrevne vesens mørke dyp lyser gnister av hans Sønns natur, stråler av hans skjønnhet, han som er den eneste skjønne. Det tenner den inderligste og helligste kjærlighet i Herrens hjerte. Slik elsker han sine gjenfødte, som han elsker avglansen av sin herlighet; han elsker avbildet av sitt vesen, og nådebarnas fornyede sinn gir et yndig gjenskinn av dets fortryllende trekk.

Det faller meg her inn en lignelse som jeg har funnet antydet et sted, og som er så treffende, dyp og vakker at jeg ikke kan nekte meg den gleden å meddele dere den til oppmuntring. Den herlige himmelsolen belyser, som dere vet, alt; den varmer alt og gjør alt fruktbart.

Tenk dere nå at denne solen var levende, og at den også kunne se alt det den utretter. Da ville den se sitt eget bilde avspeilet i ethvert hav, i enhver elv, i enhver innsjø og bekk, ja, selv i de høyeste isfjell.

Si meg: Ville den ikke, i overmål av glede over sin egen herlige glans, glemme sitt eget jeg? Ville den ikke omslutte alle disse hav, alle disse sjøer, alle disse elver, ja, selv de høye breene, med sine kjempearmer og trykke dem inderlig og beruset av glede til sitt hjerte?

Slik så Jesus Kristus, rettferdighetens sol, sin egen avglans og sin guddommelige gjerning i enhver fornyet sjel, som i et klart speil. Derfor kunne han, i sin overveldende glede, glemme seg selv og ydmykt knele ned og vaske sine

disiplers føtter. Derfor utbrøt han henrykt overfor den kanaaneiske kvinnen: «Kvinne, din tro er stor!»

Slik ser den evige Far sin Sønns skjønnhet i Guds barn, altså en avglans av sin egen skjønnhet, og skjenker dem straks hele sin kjærlighet. Og selv om disse barna bare lignet en uanselig bekk, eller, som også kan skje til tider, de kalde breene og isfjellene, så omfavner han dem likevel med kjærlighetens armer på grunn av det bildet, det underskjønne bildet, som speiler seg i dem.

Salig er det folk som et slikt hav av kjærlighet bruser imot! Hvilket folk er dette? Hvordan ser det ut? Hvor finner vi dem? Vår tekst i dag vil gi oss anledning til å svare noe på disse spørsmålene. Vi betrakter den tilslørede menighet.

> *1 Kong* 19,18: «Men jeg vil la sju tusen bli tilbake i Israel, alle som ikke har bøyd kne for Ba'al, og alle som ikke har kysset ham med sin munn.»

Ordene vi har lest, er slutten på Guds tale til Elia på Horeb. Etter forkynnelsen av de harde straffedommene som ved Hasael, Jehu og Elisja skulle bryte inn over det frafalne Samaria, følger dette glade budskapet, som kan sammenlignes med den stille susingen. Da måtte den siste skygge av sorg og bekymring svinne fra profetens sjel, og gledens fulle dag på ny dra inn hos ham.

Vi blir i dag stående med tankene våre bare ved dette guddommelige budskapet, og taler om en skjult ætt, om hvordan den blir avslørt, og om det løftet som er gitt den.

Den skjulte ætt

Akk Herre! Ditt navn er glemt, og ditt tempels siste støtter vakler; «jeg, jeg er alene tilbake, og meg står de etter livet for å ta det.» Slik klaget Elia; han kunne ikke annet. Tiden var ond, Noahs dager syntes å være vendt tilbake. Alt var mørkt, dødt, sunket og ødelagt, og Guds rike så ut til å ha forsvunnet fra jorden, så nær som på noen få sjeler. Det måtte gå et hjerte som Elias nær. I lang tid hadde den kjære mannen ikke hatt et eneste glad øyeblikk.

Da mottar han plutselig fra selve Guds munn, og han måtte jo vite det, den høyst overraskende etterretning: Det er ikke bare én her og én der, slik profeten trodde. Nei, ennå er en stor mengde, sju tusen i tallet, blitt tilbake! Det er sju tusen som verken har bøyd kne for Ba'al eller kysset ham med sin munn.

Hvordan må profeten ha følt det ved dette budskapet? «Jeg er alene tilbake!» Akk, om han bare kunne ta de ordene tilbake! Hvor skammer han seg nå over sin svake tro! Men beskjemmelsen er av det gledeligste slag. Ennå sju tusen i Israel som tjener Gud, som er forblitt tro mot Herren! Å, hvem hadde tenkt det! Han er hjertelig henrykt over denne nyheten, og den befalte tilbakemarsjen til Samaria forekommer ham nå som en etterlengtet lystreise.

Og hva mer ønskelig og behagelig kunne vel møte oss i disse våre dager, mine brødre, enn om vi ble overrasket med en lignende etterretning? Visstnok synes vår tid å være en god del bedre enn Elias tid, men mye er likevel bare ytre skinn. Hvem kan nekte for det?

Ja, tenk om alt det som i dag fremstiller seg i gudfryktighetens form, også i sannhet var liv. Tenk om alle de prester som i nyere tid atter forkynner sannheten, virkelig forkynte evangeliet ved Den Hellige Ånd og i sannhet bøyde sine knær for den Korsfestede. Tenk om alle de skarene som her og der igjen strøm-

mer til gudshusene, virkelig sa av hjertet: «Kom, la oss vende om til Herren!», og fulgte en bedre tilskyndelse enn bare mote og vane.

Tenk om de høye herrer som her og der søker å føre folket tilbake til fedrenes tro, i virkeligheten hadde sverget kongenes konge troskap og trådt i Davids fotspor. Og tenk om de tusener som i bibel- og misjonsforeninger bygger på rikets ark, alle selv kom inn i denne arken! Ja, kunne bare alle de som vi i dag ser samle seg igjen i oppbyggelige møter og bønnestunder, regnes for Lammets sanne tilbedere, da sto det i sannhet ikke så ille til i vår tid, hvor mye det enn ennå var å ønske.

Men hva hjelper det at vi bedrar oss selv? Det står på ingen måte så bra til som det ser ut. Det som på avstand gir et så vakkert skinn, akk, det skrumper sterkt inn når det betraktes på nært hold, om det da ikke til slutt oppløser seg i det rene intet, lik en lyktemann i sumpen.

Og selv om vi for et øyeblikk regnet alle dem som i våre dager igjen har et skinn av gudsfrykt og tro, for sanne troende, hvor mange ble de likevel i forhold til dem i kristenheten som håndgripelig eller åpenbart gir seg til kjenne som fornektere av Bibelens Gud? Det er ikke verdt å snakke om.

Vår tids herskende ånd er nå som før vantroens og frafallets ånd; det er en ånd preget av den mest overfladiske opplysning og det mest innbilske hovmod. Det er en ånd full av motsigelse mot Guds ord og full av selvklokskap om hva som er godt og ondt, en ånd som driver den mest overmodige avgudsdyrkelse av fornuften og i høyeste grad ringeakter de åpenbarte hemmeligheter.

Hos den store massen i kristenheten, ikke bare blant de dannede, men også blant de udannede, er det for lengst en avgjort sak at læren om menneskets fordervelse er en mørk innbilning, og at ordet om korset og Kristi blod er en foreldet fordom. Man tar det for uimotsigelig at en ytre, ærbar livsførsel er mer enn nok til å tilfredsstille Gud, selv om denne livsførselen bare springer ut av den laveste egennytte og egeninteresse. Man mener at man i sin frelses sak like godt kan unnvære en mellommann som det femte hjulet på en vogn.

Man er for lengst enig om at det et par oppblåste narrer av filosofer en gang har sagt, er langt mer troverdig enn det den Hellige fra Nasaret eller en av hans apostler har talt. Man mener at troen til Paulus, Peter og Johannes ikke bare bør forkastes som noe foreldet, smakløst og mystisk, noe som er uverdig for et dannet menneske, men at den også bør bekjempes, forfølges og om mulig rykkes opp med rot.

Dette er den herskende ånd i dagens kristenhet. Snart er den pyntet og skjult under kristelige fakter, snart trer den frem frekt og åpenbart. Den driver sitt spill overalt, blant alle stender og under alle forhold; den suges inn allerede med morsmelken. Millioner av mennesker som er døpt til Kristi navn, bøyer i vår tid kne for denne frekke løgnens ånd.

Legg ut på en reise, og dere vil se den spøke ved bordet i ethvert gjestgiveri. Gå i selskaper, og dere vil høre denne åndens språk i nesten enhver samtale. Besøk kirkene; i de fleste er det denne forføreriske ånden som er predikant og skriftfortolker. Kast et blikk i mange nyere salmebøker og katekismer; dere vil

finne denne mørkets ånd under religiøsitetens maske i stedet for Guds Ånd. Selv i skolene er det her og der denne Moloks ånd som våre barn blir ofret til.

Ja, mine brødre, vi kan ikke annet enn å fare sammen av gru når vi ser på kristenheten i dag i sin helhet. Det står ille og sørgelig til. Antikrists ånd hersker i verden i en grad vi før ikke har kjent, og det er på høy tid å istemme Davids klage: «Frels, Herre! For de fromme er borte. De trofaste er forsvunnet blant menneskenes barn.» (Sal 12,2).

Ja, sannelig, mine brødre, mange har altfor gode tanker om vår tid, en tid da i sannhet det sørgeligste forfall hersker. Men mon tro om ikke mange også dømmer altfor hardt? Det er utvilsomt også tilfelle; i det minste vil vi så gjerne tro det. Den erfaringen Elia gjorde, må styrke oss i denne troen: Han trodde han var nesten helt alene, og fikk så til sin største forbauselse vite at det foruten ham fantes sju tusen i landet som ikke hadde bøyd kne for Ba'al eller kysset ham med sin munn.

Sannelig, mine brødre, Herren har foruten de hellige vi kjenner, ennå en skjult ætt i verden som vi ikke har kjennskap til. Mangt et land og mang en by ville vel for lengst ha blitt som Sodoma og Gomorra, dersom ikke en rest av skjulte rettferdige hadde vært som lynavledere og skjold for disse byene og landene.

«Guds rike kommer ikke på en slik måte at en kan se det med øynene … For se, Guds rike er inne i dere.» (Luk 17,20–21). Dette tenker vi ofte ikke fullt ut over, like lite som Elia gjorde det. Derfor kan vi ofte ta feil av dette riket: Vi kan avvise folk som naturlige mennesker enda de i sannhet er Guds barn, og på den andre siden regne andre for kristne som ikke hører til Herrens folk.

Det skjer ikke sjelden, mine brødre, at vi måler Guds tempel med en helt feilaktig målestokk, og derfor også ofte regner kraftig feil når det gjelder dets bredde og utstrekning. Man antar for eksempel gjerne at det ikke kan finnes kristne på steder hvor det ikke er opplyste prester. Men kjenner man ikke Guds løfte om at han selv vil ta seg av hjorden der hyrdene er dårlige? Og har han gjort sine utvalgtes gjenfødelse ubetinget avhengig av menneskelige redskaper?

Å, se, midt i ørkenen planter han ofte med egen hånd de yndigste roser! Og fra det villeste kratt, der ingen menneskelig gartner har kommet, lar han ikke sjelden de søteste nattergaltoner lyde oss i møte. Man tenker så ofte at der man ikke hører om vekkelser, der skjer det heller ingen. Men må det da alltid plaske når det regner, mine brødre? Kan det ikke også bli født barn for Herren som dugg av morgenrøden, stille og hemmelig, før dagen gryr, mens folk sover?

Man forutsetter gjerne: Der man ikke hører om forfølgelser, der kan det heller ikke bo avgjorte kristne. Visstnok sier Herren: «Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd», og det er den alminnelige regel. Men likevel kan det finnes kristne som, uten at det skyldes frykt, går en så stille, tilbakeholden og lavmælt gang at verdens barn ikke engang merker at de hører til Lammets tilbedere. Og når Herren sier til Laban: «Du må ikke tale annerledes med Jakob enn vennlig», kan da Laban gjøre annet?

Man antar ofte at det under visse forhold, i visse stender og selskapskretser, for eksempel ved et vantro og verdslig hoff, ikke kan finnes noe Guds barn.

Men ser vi ikke av eksemplene med Josef, Obadja og Daniel at det meget vel kan skje? Obadja synes til og med å ha hatt tillit og kjærlighet hos det verste av alle mennesker, nemlig Akab.

Videre bedømmer man ofte Guds rikes tilstand etter om det holdes forsamlinger på et sted eller ikke, og etter hvor mange som besøker dem. Men vil en slik dom alltid være riktig? Er det ikke mulig at det på et sted uten forsamlinger likevel kan finnes mange kjære Guds barn? Kanskje holdes de tilbake fra å samles bare av frykt og blyghet, og frykt kan også bo hos sanne troende. Kanskje må de skjule seg i det stille, slik som på Elias tid.

Ligger det ikke også i Herrens ledelse med mange sjeler at de føler seg mer henvist til en ensom og avsondret omgang med sin Herre enn til mye samvær med brødrene? Slik kan man heller ikke trekke den sikre slutning at det ikke finnes levende kristne, bare fordi det på et sted eller i en egn ennå ikke vises deltakelse og virksomhet for kristelige tiltak, for misjons- og bibelselskaper.

Kanskje mangler de bare kunnskap om slike tiltak, kanskje er interessen bare ikke vakt ennå, eller kanskje har de kjære sjelene ennå så mye å gjøre med seg selv, med sitt eget fattige hjerte og sine egne åndelige saker, at de ennå ikke har tid eller ro til å tenke på andre og på utadvendt virksomhet. Alt dette er jo mulig.

Men der man ikke trakter etter eller leser åndelige skrifter, meldinger om Guds rike, traktater eller prekener, der kan man vel slutte at det er en fullstendig mangel på hellige? Å nei, sannelig ikke!

Jeg kjenner hellige som dere alle ville anerkjent som hellige dersom jeg nevnte dem. De leser intet annet enn Bibelen og salmeboken, og de feller daglig gledestårer over at de er så rike med disse to bøkene. De mener at de i dem har et helt bibliotek som de nok aldri vil bli ferdig med å lese så lenge de lever, og de tenker: «Så vakkert som i den gamle Bibelen står det likevel ingen andre steder!»

Hvem kan påstå at disse menneskene tar feil, og hvem vil tvinge på dem andre bøker, der det jo ikke står så vakkert, som de sier? Og av slike sjeler finnes det kanskje mange.

Ikke sjelden, mine brødre, gjør vi også de troendes flokk mindre i våre øyne ved at vi for vilkårlig og innenfor for trange grenser bestemmer kjennetegnene på nådestanden. Vi vil for eksempel foreskrive Den Hellige Ånd, som jo er fri og blåser hvor han vil, en bestemt vei han må gå ved alle menneskehjerters omvendelse. Slik som han har ført oss, akkurat slik skal han føre alle.

Men hvem er vi, at vi vil gi Den Hellige Ånd forskrifter for hvordan han skal gå frem? Den evige visdom leker på jorden, og ensformighet er ikke dens sak, verken i naturens eller i nådens rike; den elsker mangfold i enheten.

Om du har nådd det lovede land gjennom Rødehavet i en plutselig, tung og fortvilet botskamp, skulle ikke Ånden da kunne føre en annen på en mer stille vei, en bedrøvelsens vei som allerede er forsøtet ved håpet om nåden? Denne boten er i sitt vesen lik din, bare ikke i formen og uttrykket.

Om du har måttet sukke og stønne lenge før syndene dine ble tilgitt, å, så unn den andre at Herren lot ham smake sin nåde tidligere og raskere, og ha ikke lave tanker om dette mennesket av den grunn. La Herren råde; han er jo Herren!

Om det blir gitt deg å nå raskere frem til en ulastelig livsførsel, mens en stakkars krøpling der borte må stri dag og natt med tornene i sitt kjød, slås til jorden gang på gang og blir værende lenge i botskampen, skulle han derfor ikke være et Guds barn? Om det er gitt deg å tale mye om det du har erkjent, og å dele dine erfaringer, må det derfor også være gitt andre? Skulle det ikke kunne finnes stille, tause og tilbakeholdne Guds barn?

Om du gjerne viser iver for å vekke andre og virker på en apostolisk måte med forkynnelse fra takene og med formaninger og så videre, mens andre ikke er slik, og verken er skikket eller kalt til det, vil du da tvile på at deres kristendom er ekte? Hvor overilt ville ikke det være!

Og likevel mangler det ikke blant oss, mine brødre, på denne overilte dømmingen og målingen etter selvvalgte og uriktige målestokker. Dersom vi bare så mer på hovedsaken og på det vesentlige: om det sønderknuste hjertet og kjærlighetens hele lengsel etter Jesus og hans blod finnes! Og dersom vi ellers i alle uvesentlige bisaker holdt fast ved *den* sannheten: «Ånden er den samme, men virkningene og gavene er forskjellige!» Da ville vi kanskje blant våre brødre telle mang en kjær sjel som vi nå urettferdig støter fra oss, i den tro at den ikke hører til blant våre egne.

Dens avsløring

Som dere har hørt, mottok vår profet nå en uttrykkelig, guddommelig åpenbaring om de troende i Israel og deres antall. Herren avslørte for ham den skjulte menighet, og man kan lett tenke seg hvor stor gudsmannens forbauselse må ha vært da den uventede nyheten overrasket ham: at det blant det samme folket som han så hardt hadde anklaget, ennå var sju tusen tilbake som ikke hadde bøyd kne for Ba'al og ikke kysset ham med sin munn.

Han hadde jo regnet seg selv for det eneste lyset i Samarias natt; men se, uventet kaster en hel stjernehimmel av utvalgte sjeler sine stråler i øynene hans, og han oppdager at det bare var skyene fra hans egen svake tro som hadde formørket denne himmelen for ham.

Også i våre dager hender det, Gud være lovet, ikke sjelden at kirken blir vederkveget med slike gledelige oppdagelser. Nettopp der hvor vi bare ventet torner og tistler, overrasker Herren oss ofte med synet av åndelige rose- og liljebed, så skjønne at vi kanskje aldri har sett dem blomstre skjønnere i Guds nådehage. Og der vi trodde oss omgitt av intet annet enn egyptisk mørke, blir det ofte sagt til oss i den mest velsignede betydning, slik som en gang til Abraham: «Se nå opp mot himmelen og tell stjernene, hvis du er i stand til å telle dem!»

Slik åpner Herren for oss, som det skjedde i en fransk landsby for kort tid siden, den beryktede hytta til en spåkvinne. Der viser han oss, i stedet for en dypt sunket familie av svartekunstnere, en stille og lykkelig flokk av lam; på kort tid hadde han forvandlet det mest uordentlige pakk.

Slik avslører han, som det også hendte i disse dager, en åndelig nådeplantning i en av verdens mest lettsindige byer. Vi ville aldri ha lett etter den i en slik menneskeørken, men likevel hadde den i årevis spiret i det skjulte, bare kjent for den himmelske gartneren som plantet og pleiet den.

Så fører han oss til en egn, dere kjenner den jo, hvor profetens røst har tiet, hvem vet hvor lenge, og lar oss der møte hele flokker av de inderligste og mest virksomme Guds barn, som han selv i stillhet har dannet uten menneskelig hjelp. Man vet ikke hvordan de plutselig har kommet frem; man skulle nesten tro de hadde regnet ned fra himmelen som morgenrødens dugg.

Så lar han, som det nylig skjedde et sted ved en from og rettferdig keisers mellomkomst, uventet tre hundre hellige stige opp fra forbryternes fengsler, mennesker nesten ingen kjente til. Det var tre hundre som ikke hadde bøyd kne for Ba'al og ikke kysset ham med sin munn, og som nettopp derfor satt i lenker uten keiserens vitende. Men det var først i denne trengselen de for alvor hadde suget seg fast til sitt guddommelige vintre, og nå kom de til syne med nytt løv og rike frukter.

Så fører han oss, og denne gleden hadde jeg ofte i min forrige menighet, midt iblant det rå og tøylesløse sjøfolket. Der møter vi en gammel styrmann som er blitt grå i det råeste miljø, og se: han styrer mot Jerusalem, og smertenes mann er hans polarstjerne!

Eller Herren lar oss møte en enkel båtsmann og matros med et rått utseende, som er vokst opp på spotternes benk. Men se, gjennom det rå ytre glitrer en Guds dues gullfjær mot oss, og under matrostrøya slår et hjerte som er bundet til et anker som går innenfor forhenget.

Der går vi inn i et hus, slik det allerede ofte har hendt oss blant dere, for, som vi tror, å forkynne bot og omvendelse til Gud for en åndelig død sjel. Men uventet står vi, å, for en søt overraskelse, avvæpnet, på den mest gledelige måte avvæpnet, av det forunderlige smilet som dette mennesket ser på oss med. I det smilet speiler det seg en sjel som allerede lenge har smakt Guds fred i det skjulte, og som kanskje står i et inderligere samfunn med Herren Kristus enn vi selv.

Sannelig er et slikt funn uendelig mye mer verdt enn alt en skattegraver kan grave frem eller en jordomseiler oppdage. Det kan ikke sies med ord hvor mye slike overraskelser kan gjøre vår forsagthet til skamme, styrke troen og utvide hjertet. De gjør oss mer forsiktige og milde i vår dom over andre, og gir oss et gladere og mer håpefullt blikk på verden.

Etter at jeg noen ganger også blant dere har truffet på slike skjulte troens blomster, som verken dere eller jeg visste noe om, ser jeg hele menigheten i et annet lys. Når jeg går gjennom den, føles det som om jeg full av forventning går gjennom en rik fjellgruve, der et hammerslag til høyre eller venstre hvert øyeblikk kunne avdekke en ny gull- eller sølvåre.

Ja, hvor dårlig det enn kan stå til med kirken, så er den sannelig ikke så elendig og tom for guddommelig og levende innhold som vi kanskje drømmer om i vårt mismot. Jeg er overbevist om at dersom det bare behaget Herren å løfte sløret, kunne han hvert øyeblikk la oss oppleve ting i kirken som kunne lignes med de dødes oppstandelse på den siste dag.

Når en feltherre legger et bakhold, fordeler han sine tropper, en flokk her og en flokk der, i huler og kløfter, under bergvegger og busker, slik at man ikke øyner annet enn det nakne fjellet og den øde, stille skogen. Men når fienden sorgløst nærmer seg, blir det gitt signal med trompeten, og plutselig styrter

en lynende krigshær frem fra grotter og kratt, som om den var manet frem av jorden ved trolldom. Fienden forferdes, mens de allierte som ser dette på avstand, bryter ut i jubel.

Slik har også himmelens hærfører ennå en skjult leir i verden. Han trenger bare å gi signalet, slik han ifølge Sakarja (Sak 10,8) også vil gjøre når tiden er inne, så skal også vi snart få se slike syner som Elisjas tjener en gang så på høyden ved Dotan (2 Kong 6,17).

Hvor ofte har det ikke allerede skjedd i en menighet hvor Guds ord i mange år har vært sjeldent, og hvor man måtte tvile på om det fantes et eneste troende menneske der, at en eneste gjestepreken av en levende evangelist var signal nok til å lokke frem en hel flokk av blyge og forskremte sauer fra skjulestedene deres. Etter prekenen samlet de seg under den kjære fremmedes vinger for enda lenger å sole seg i strålene fra det lyset som, hvem vet hvor lenge, ikke hadde skint på *deres* kirkehimmel.

Men er ikke slike erfaringer, som det slett ikke er mangel på, det samme for oss som Josvas og Kalebs drue var for i*sraelittene*? De lover oss hele vinberg som vi ennå ikke ser.

Akk, hvilke overraskelser skal det ikke bli når evigheten en gang løfter alle slør! Da skal den for våre øyne åpenbare også den delen av Guds menighet som her nede var skjult for oss, enten bak den tilbakeholdne ydmykhetens og beskjedenhetens yndige slør, eller fordi slagget fra den usle menneskefrykten og alle slags ytre skrøpeligheter og mangler skjulte den indre gudskjernen.

Men ikke bare i evigheten, også i denne tid står vi overfor en slik gledelig og overraskende avsløring av denne skjulte ætt. Og hvem vet hvor nær de dager er da Høysangens profetiske spørsmål skal lyde i kirken: «Hvem er hun som stråler fram som morgenrøden, vakker som månen, ren som solen, skremmende som hærskarer med sine banner?» (Høys 6,10).

Løftet som er gitt den

Kunne dere, om dere i dette øyeblikk så opp mot himmelen, si meg hvor Guds stjerner er? De står ennå som før på hvelvingen, men øyet skjelner dem ikke. Vent til kvelden! Natten lokker dem frem fra deres skjul, og i mørket vil dere på ny se dem folde ut sin milde glans.

Som naturens stjerner, slik er også de åndelige stjernene på kirkens himmel. Under solskinnet i rolige og lidelsesfrie dager kan de knapt bemerkes, og forskjellen mellom dem og de bedre blant denne verdens barn faller ofte lite i øynene. Men også her trengs bare tålmodighet til kvelden kommer; da skal deres herlighet sees flammende som en fakkel.

Slik de sju tusen i Israel utvilsomt ble kjent på den tiden da syreren Hasael brøt inn i landet med ild og sverd, slik vil vi først på den store siktingens dag som forestår kristenheten, være i stand til å måle opp Herrens tempel på jorden slik det virkelig er.

Disse lutringens dager nærmer seg i flyvende fart. Det mangler ikke lenger på mange slags tegn som, lik orkanens stormfugler, forkynner for oss at *den* tiden er nær da Herren vil stå frem med sin kasteskovl og rense hele sin treskeplass. Daglig blir jo ropet fra Sions vektere mer foruroligende og høyere. De ser

underlige skyer stige opp i det fjerne, og en morgenrøde som ikke lover godt, demrer blodig opp av denne skjebnesvangre tidens urolige hav. Spådommene iler mot sin oppfyllelse.

«Fortapelsens sønn» må allerede være unnfanget. Før vi aner det, slår hans fødselstime. Da står «syndens menneske», som kommer etter Satans virksomhet med all løgnens makt og tegn og under, frem på plassen, og de dager er kommet da selv de utvalgte i den ville forvirringen kunne føres vill, om det var mulig.

Når man da med dragne sverd gir oss dyrets merke for at vi skal feste det på pannen, og intet annet enn en offentlig fornektelse av Kristus og hans evangelium kan redde oss fra pinebenken eller en blodig død, da vil gull og slagg i kirken bli skilt fra hverandre. Da vil det bli åpenbart hvor gudsfryktens *kraft* fantes, og hvor det *bare* var dens *skinn*.

Akk, hvor mang en stjerne vil ikke da falle fra kirkehimmelen, uten at vi i dag aner det! For hvor vakker dens glans enn var, så strålte den bare med sitt eget lys, og ikke med Guds.

Og hvilke skyer av agner vil vi ikke se hvirvle til værs fra steder hvor vi nå ikke tror vi ser annet enn rike hveteaks! For alt som ikke var ånd av Herrens Ånd, vil ikke holde stand i den dagens ildprøve. Og alt som kler seg selv i helligdommens smykke, men ikke ble kledd av Herrens hånd, vil da bli avslørt i sin nakenhets skam.

Men nettopp i denne tiden, da de trærne som ikke har rot, vil falle, og det på den ene siden ikke vil være ende på falske brødre som forlater våre rekker, da vil på den andre siden også de tusener som vi i dag ikke vet noe om, kaste sløret og samle seg under martyrfanen med ropet: *Hosianna!*

Når det ikke lenger finnes noe annet valg enn mellom Belial og Kristus, vil heller ikke Nikodemus-sjelene lenger nøle med å bekjenne seg fritt og offentlig til Kristus. Utallige som i dag ikke engang makter å stå imot makten i et ironisk blikk, og som for en spottpris kan fornekte sin Mester hundre ganger om dagen, vil da, når farene ved å bekjenne Kristus blir større, plutselig stå som helter på plassen.

Den Simon som før kunne bringes ut av fatning av en spøkefull pike, vil nå la seg nagle til korset for sin Herre, for nå vil ikke lenger en enkel fornektelse, men bare en formelig avsvergelse kunne fri ham ut av faren.

Og det mest saktmodige duesinn, som hittil har hvilt ved Jesu hjerte i stille ensomhet og tilbakeholdenhet uten å bry seg om verden utenfor, vil nå, når bespottelsen av herlighetens Herre har nådd det ytterste, flamme opp i hellig iver. Det vil føle seg drevet til å forlate sitt stille kammer for å dele Immanuels vanære der ute.

Tusener som i de rolige dagene forskrekket lot vingene henge, vil vi nå, når himmelen dekkes av skyer, se svinge seg som unge ørner gjennom stormen. Og de svakeste i Guds menighet, som hittil bare har latt seg høre i sukk og klage, kaster da klagene bort og bytter dem ut med den frimodige lovsangen: «La dem ta vårt liv, gods, ære, barn og viv, la det bare fare, det gagner dem intet, Guds rike vi beholder!»

Slik vil det ene gledelige synet etter det andre overraske oss i de dager. Jo mørkere nattens farge blir, desto flere stjerner vil vise seg på kirkens himmel, og desto klarere vil lyset deres brenne. Som en ny, blomstrende skapning vil de utvalgtes menighet dukke opp fra sitt skjul fra den ene pol til den andre. Vi vil være som drømmende når vi hører vårt Hosianna gjenlyde fra alle jordens ender i et tusenfoldig, levende ekko.

Men det som i den tiden, forutsatt at vi opplever den, vil overraske oss mest og gledeligst, er dette: at det da vil bli gitt også *oss*, mine kjære, tenk bare, oss, *oss* svake og trosfattige får, for Jesu navns skyld, om det så skulle være, å stige ned i ildovnen med frimodig mot og prise Herren også med vårt eget blod.

Det som Herren sier om de sju tusen i vår tekst: «Jeg vil la dem *bli tilbake*!», det gjelder også oss, og ingen som tilhører Herren, har grunn til å frykte. Guds barn *blir tilbake*, uansett hvilke anfektelser, kamper og stormer de måtte komme i. Synden i deres lemmer kan nok overrumple og såre dem, men ikke drepe eller ødelegge dem; de *blir til overs*.

Satan kan spille dem fryktelige puss og trenge dem hardt, men han sluker dem ikke; de blir de siste på plassen. Verden kan føre farlige kriger mot dem og for en tid ha overmakten over dem, men det er også alt. Til slutt går de likevel seierrike ut av kamptummelen igjen, om enn med støvete klær. De *blir til overs*.

«Jeg har overvunnet verden!» sier Herren. Og slik blir de også til overs, hvor svake de enn er, når de store renselsesovnene på jorden ryker, og svøpen i den siste fristelsens time renser treskeplassen.

Vær derfor frimodig, ja, frimodig, du som hører Herren til! La det komme hva som vil, så skal Jakobs ætt bestå. Den Allmektige er selv klippen som hans menighet er grunnfestet på; hvordan skulle dødsrikets porter kunne få overhånd over den? La skyene jage og forkynne uvær; la Hasael og Jehu kvesse sine våpen!

«Se,» sier Herren, «jeg vil la *bli tilbake* alle som ikke har bøyd kne for Ba'al, og alle som ikke har kysset ham med sin munn.»

Så vil vi da, mine brødre, gi rom for det søte håpet i oss: at ikke bare vi visselig skal bli til overs, om tusen faller ved vår side og ti tusen ved vår høyre hånd, men at det også utenfor oss, når signalhornet lyder i den store trengselens stund, rundt omkring vil åpenbare seg en menighet som vi i vårt mismot slett ikke drømmer om nå.

«Se,» sier Herren (Sak 10,9), «jeg vil så dem ut blant folkene. Men i de fjerne land skal de komme meg i hu. De skal leve med sine barn og komme tilbake.»

Ja, som såkorn har han strødd dem ut over hele verden, for at Guds planter skal spire og blomstre fra dem, dugget av hans Ånd. Ethvert sted og enhver familie hvor et slikt levende såkorn ligger, om det så bare er ett eneste, må derfor prises salig. Hvem vet hvordan dette ene kornet en gang vil spire og vokse?

Ofte går det nok også med denne sæden slik Paulus sier: «Det du sår, får ikke liv uten at det dør.» (1 Kor 15,36). Ikke sjelden må de troende foreldrene, vennene, lærerne eller husfellene stige ned i graven før deres bønn blir hørt, deres eksempel får kraft og deres formaninger trenger inn. Først over deres ben skyter kvistene fra deres røtter blomster; først på deres graver faller de etterle-

vendes angrestårer, og rundt deres gravsteiner grønnes den livsfriske høsten av det de sådde.

Men helt uten spire og frukt blir aldri en slik Guds sæd. «De utsådde,» sier Herren, «skal leve med sine barn og komme tilbake, og de skal øke og bli mange!»

La oss da være glade og ved godt mot under slike oppløftende utsikter, mine venner. La oss legge bort den trangsynte måten å bedømme Guds rike på, som man nok tidligere her og der var fanget i.

Den gang ville man, fordi det ikke behaget Herren å gi sine får et ytre merke, gjøre det selv, og man fant opp her det ene og der det andre iøynefallende merke som de skulle kjennes på. Et menneske måtte være dannet og tilskåret på en bestemt måte, og det måtte ha det og det ved seg, ofte de mest ubetydelige og likegyldige ting i verden. Bare da godtok man ham som et medlem av riket, ellers på ingen måte.

Men de dager er forbi da man bedømte et menneskes nådestand etter fargen og snittet på kjolen eller etter knappene og snorene på klærne! Forbi er de tider da bare de ble godtatt som kristne som holdt seg til den ene eller den andre fromme forsamlingen, mens alle andre uten skånsel måtte kastes over bord; da man satte hovedkjennetegnet på sann omvendelse i en viss ytre holdning og en fast form i språk og levesett, og ikke våget å regne noen til Abrahams barn dersom man ikke fant dette eller hint uttrykket eller dogmet som et sjibbolet i munnen hans. Disse dagene, sier jeg, er forbi.

Dommen i kirken er på den ene siden blitt skarpere, fordi den er mer åndelig, men på den andre siden er den også mindre trangsynt og mer upartisk. Vi ser ikke lenger etter knapper og kjole, men etter det som er skjult under dem, og vi spør etter ånd og liv. Der det mangler, lar vi oss ikke bestikke av erstatninger for gudsfrykt i det ytre. Men der dette livet dufter oss i møte, gir vi gleden rom og krever ingen uniform i Guds rike. Nei, vi finner det tvert imot vakkert at mangfoldet er forent med enheten.

La denne regelen også lede deres dom, mine venner; i samme mål som hjertene deres utvider seg, vil verden omkring dere få et langt vennligere utseende.

Bort da også med denne åndelige hypokondrien! I dens mørke speil kler selv lyssiden av Guds kirke på jorden seg i nattens farge, og med sine ulykkesvarslende orakelord dekker den håpets stjerner med skyer og hyller utsikten til kommende, bedre tider inn i sin mørke tåke.

Vi vil jage bort dens dystre bilder, disse nattfuglene, med solstrålene fra Guds løfter, og mot dens klagesanger vil vi sette de søtere sangene som med godt budskap i munnen lyder over til oss fra det hellige Østen. Vi vet jo hvem som er konge på Guds hellige berg, og hvem jordens ender er gitt til arv.

«Se, Herren Herren kommer med velde, og hans arm råder. Han skal bygge Herrens tempel og ikke hvile eller stanse før han har gjort Jerusalem til en lovsang på jorden. Jorden skal fylles med kunnskap om Herrens herlighet, likesom vannet dekker havets bunn, og fra øst og vest skal de komme som himmelens skyer og som duer til sine dueslag, og sitte til bords i Guds rike.»

Fordi vi vet dette, har vi stor frimodighet. Vi betrakter ikke verden i vår forsagthets mørke farge, men i åpenbaringssolens morgenrøde lys. Kristus må herske, og Sions berg skal opphøyes over alle jordens fjell!

Med leiren vår i denne gylne fremtiden lar vi ikke blikket vårt formørkes eller hjertet tynges av nåtidens tåke. Troen planter allerede seiersfanen midt i kamptummelen, for den ser på enden; og om så Satans trofeer når helt opp til himmelen, frykter den likevel ikke. Den synger om Herrens triumf, for på dens banner bølger dette Guds ord som valgspråk: «Ved meg selv har jeg sverget, et sannhetsord er gått ut av min munn, et ord som ikke skal vende tilbake: For meg skal hvert kne bøye seg, hver tunge skal sverge meg troskap. De skal si om meg: Bare i Herren er det rettferdighet og styrke.» (Jes 45,23–24). Amen.

XVI. Elisjas kall

Ingen andre steder har vi bedre anledning til å beundre vår frelsers «mangfoldige visdom» enn når vi ser ham i hans omgang med syndere. Det kjærlige hensynet han tar til de ulike karakterenes fineste særtrekk og egenheter, vekker forundring. Den merkelige takten han viser når han behandler hver enkelt nøye etter vedkommendes egenart og stilling, er i seg selv nok til å vise oss at han er den mannen som er Visdommen selv, han som kjenner alle hjerter.

Et bemerkelsesverdig eksempel på hans beundringsverdige måte å behandle ulike karakterer på, finner vi blant annet i Luk 9,54–62. Der ser vi alle de fire menneskelige temperamentene stilt overfor frelseren, og det er slående hvor særegent og treffende han møter hver og en av dem.

Det er først det *koleriske* temperamentet som trer frem for Herren: det hurtige og heftige, som lett blusser opp og er tilbøyelig til vrede, og som har sterk, om enn ikke varig, virkekraft.

Det hadde seg nemlig slik at en landsby i Samaria, hvor Jesus tenkte å ta inn på sin reise til Jerusalem, blankt nektet ham herberge. Da disiplene Johannes og Jakob hørte dette, sto de øyeblikkelig i full fyr og flamme. I høyeste grad fortørnet trådte «tordensønnene» frem for sin mester med lynende øyne og sa i heftig lidenskap: «Herre, vil du at vi skal by ild fare ned fra himmelen og fortære dem, slik som Elia gjorde?» Der har vi de koleriske.

Hvordan forholder Herren seg? Her gjaldt det å dempe den ville flammen, å virke beroligende på disse brushodene og stemme de opprørte sinnenes strenger til mildere toner. Dette er Herren straks innstilt på. Men hvordan utfører han sin hensikt? På den mest beundringsverdige måte.

Langt fra å møte dem med irettesettelser eller harde ord, noe som bare ville helle olje på ilden, gjør han ikke annet enn å holde sitt eget hjerte opp som et speil for deres. Han gir dem et beskjemmende innblikk i sin kjærlighet til syndere og i den barmhjertige hensikten med sin sendelse. «*Menneskesønnen*,» sier han, «er ikke kommet for å ødelegge menneskeliv, men for å frelse.»

Jeg vet sannelig ikke hva som kunne vært mer egnet til å slukke ilden som flammet opp i deres indre, ydmyke dem dypt og med ett gi følelsene deres en helt annen tone, enn dette saktmodige, milde ordet fra syndernes vennligste og mest medlidende venn.

Kort tid etter dette opptrinnet kommer et menneske ilende til Jesus med lette skritt og muntert strålende øyne, og sier i frisk og glad begeistring: «Jeg vil følge deg hvor du så går!»

Her har vi *sangvinikeren*, det lettbevegelige, våkne og hurtig begeistrede temperamentet. Her mangler det aldri på følelser, mottakelighet eller modige beslutninger; likevel fører ikke enhver følelse til varige, dyptgripende beslutninger, og beslutningene går sjelden over i handling. Det finnes en ivrig og sterk virkelyst, men det skorter på energi og utholdenhet til anstrengende arbeid.

At dette hurtig oppflammende temperamentet også tilhørte dette mennesket, som i begeistring over Jesu glimrende gjerninger og guddommelige mildhet brått bestemte seg for å tilby seg som hans etterfølger og disippel, var ikke lenge skjult for Herrens øye.

Igjen vet han nøyaktig hvordan han skal behandle denne karakteren rett. Denne entusiasten måtte vekkes av sin flyktige begeistringsrus og bringes til ro og besinnelse; han måtte lære å beregne kostnadene nøye før han begynte å bygge tårnet sitt. Derfor kom den store mesterens alvorlige og avkjølende ord: «Revene har huler, himmelens fugler har reder, men Menneskesønnen har ikke det han kan helle sitt hode til.»

Snart etter møter Herren en annen som ikke er like rask til å tilby sin tjeneste. «Følg meg!» sier Herren med ettertrykk, og inntrengende. Men han svarer: «Herre, la meg først få lov til å gå bort og begrave min far.» Med det mener han: La meg bli i farshuset til min far er død, så kan vi overveie saken nærmere.

Hvem kjenner ikke igjen *flegmatikeren* i dette mennesket? Det er det langsomme, rolige og sindige temperamentet som er tilbøyelig til overveielse. Det har riktignok ikke mye å lide under heftige affekter og lidenskapens virvler, men det kan lett utarte til sløvhet og likegyldighet, og er som oftest forbundet med en overmåte stor kjærlighet til makelighet.

Hvordan behandler Herren denne mannen? Atter beundringsverdig, klokt og helt treffende. Han taler sterkt, skarpt og vekkende for å få frem en rask og fast beslutning i den langsomme sjelen, og sier: «La de døde begrave sine døde! Men skynd deg du, så du kan unnfly døden og bli levende: Gå av sted og forkynn Guds rike!»

Herren støter på en fjerde. Sannsynligvis møtte han også denne med et: «Følg meg!» Men denne svarer tungsindig med senket blikk og et sukk: «Jeg vil følge deg, Herre. Men la meg først få lov til å si farvel til dem der hjemme.»

Kan dere være i tvil om hvilket temperament vi her står overfor? Det er det *melankolske*. Det settes langsomt i bevegelse, men føler dypt og vedvarende. Som noen riktig har bemerket, blir det sjelden *overrumplet*, men snarere overlistet av heftige lidenskaper. Det er mer tilbøyelig til sorg og bekymring enn til munterhet og glede, men det skyr ikke arbeid og streber gjerne energisk mot målet det har satt seg.

Trekk fra denne karakteren gjenspeiler seg umiskjennelig også i ordene mannen svarer på Mesterens kall med. Det første han ser ved kallet, er natt- og skyggesiden ved det å følge Jesus. Hans tunge sinns bange anelser forespeiler ham intet annet enn nød og blodige dødsbilder, og slik vil han omfavne sine

kjære enda en gang og rekke dem hånden til avskjed for siste gang, slik føles det for ham, kanskje for godt.

Her trengtes det fremfor alt et friskt, oppmuntrende og kraftfullt ord som kunne jage bort tungsinnets skyer og hjelpe beslutningen til å bryte gjennom sorgens tåke og bli satt ut i livet. Det trengtes et muntert og ettertrykkelig «opprop til fanene». Og se, et slikt ord lar Herren lyde til ham: «Ingen som legger hånden sin på plogen og ser seg tilbake, er skikket for Guds rike.»

Si meg, mine venner, hva skal vi beundre mest ved vår guddommelige venns væremåte, han som tar så nøye hensyn til hver enkelts fineste særtrekk? Er det hjertekjennerens skarpe blikk, den beste leges visdom, eller den opphøyde Fredsfyrstens uendelige nedlatenhet? Alt er like stort og herlig, beundringsverdig og tilbedelsesverdig.

Det er iøynefallende at en hendelse fra Det gamle testamentes historie gjenspeiler seg i det siste av disse opptrinnene som vi nettopp kort har sett på. Det som denne mannen ba Herren Jesus om, er det samme som profeten Elisja en gang ba Elia om før han fulgte hans vink.

At Herren, med ordene «Ingen som legger hånden sin på plogen og ser seg tilbake …», hadde til hensikt å bruke denne profetens eksempel for å vekke den tungsindige mannen til en rask og modig beslutning, bør vi vel heller ikke tvile på. Dere spør hvilket eksempel jeg mener? Vår tekst vil vise oss det.

> *1 Kong* 19,19–21: «Da Elia nå gikk derfra, møtte han Elisja, Safats sønn, som holdt på å pløye. Tolv par okser gikk foran ham, og selv var han ved det tolvte paret. Og Elia gikk bort til ham og kastet kappen sin over ham. Da forlot han oksene og sprang etter Elia og sa: La meg først få kysse min far og min mor, så vil jeg følge deg! Han svarte: Gå bare hjem! For hva har jeg gjort med deg? Så forlot han ham og gikk hjem. Han tok de to oksene og slaktet dem, og med oksenes åk kokte han kjøttet og ga det til folket der, og de åt. Så gjorde han seg ferdig og fulgte Elia og tjente ham.»

Vår profet har tatt vandringsstaven fatt og forlatt fjellet Horeb. Den tunge, mørke stemningen som hadde ligget så trykkende på hans sjel helt siden han forlot Israel, har nå veket plassen for en mer gledelig og håpefull stemning.

Det som særlig hadde gjort ham godt og mest spredt sorgens skyer på hans himmel, var det overraskende budskapet om at det ennå fantes sju tusen i Israel som ikke hadde bøyd kne for Ba'al. Dette budskapet var hans reisepenger, hans styrkedrikk og pilegrimsstav på den lange, ensomme tilbakereisen gjennom ørkenen. Han så fremtiden bade i et gyllent lys; de skjønneste forhåpninger fulgte ham og ga føttene vinger.

Vi møter ham i dag igjen i Samaria og ser ham fullføre det Herren hadde pålagt ham: Han kaller Elisja, og Elisja følger. Dette er de to punktene vår betraktning skal dvele ved i denne stunden.

Elia kaller Elisja

Vår histories skueplass har forandret seg. Fra de ensomme og fryktinngytende skogstrekningene ved Sinai-fjellet er vi i dag igjen ført til Jordans smilende egne, og vi vandrer på de fruktbare markene rundt landsbyen Abel-Mehola.

Der møter vi tolv landmenn bak plogene sine, alle kraftige og arbeidsomme menn. Elleve er tjenere, men den tolvte er den rike gårdeierens egen sønn. Han heter Elisja, og hans far heter Safat. Han anser det ikke for å være under sin verdighet selv å ta et tak, og i sitt ansikts sved driver han sitt par okser foran seg, akkurat som tjenerne.

Det var en glede å være ute på åkeren og gå bak plogen nå. Fra alle kanter duftet Guds velsignelse imot en. Jorden, som i tre og et halvt år hadde vært forvandlet til en tørr ørken, syntes nå, etter de herlige regnskyllene, knapt å kunne vente på såtiden for å utfolde sine nyvunne krefter i strå og aks. Hvor ofte må ikke disse landmennene, når de så de fete, dampende jordklumpene bli vendt foran seg, ha snakket sammen om de store undere som Herren nylig hadde hjemsøkt fedrelandet med!

Hvor ofte må de ikke ha nevnt Elias navn og snakket levende om ilden på Karmel! For de hadde sannsynligvis alle vært øyenvitner til denne storslåtte begivenheten, og at de alle hørte til de sju tusen som ikke hadde bøyd kne for de sidoniske avgudene, er det knapt noen tvil om.

Det kan tenkes at de nettopp under arbeidet igjen var fordypet i samtaler om disse merkelige dagene, da, se! en mann kledd i en kappe av hår og med et lærbelte om lendene nærmer seg. Han kommer vandrende med faste skritt. Oksene stanser, og folkene ser spørrende på hverandre; de undrer seg over hvem denne fremmede kan være og hva han bringer med seg.

Men hvem kan beskrive deres glade forbauselse da de i den ensomme vandringsmannen, som nå skynder seg med dobbelt så raske skritt bort til Safats sønn, kjenner igjen selve mannen hvis navn og bedrifter gjenlød over hele landet: tisbitten Elia!

Elia, forteller historien, fant Elisja. Om han kjente ham fra før, eller om dette å finne og kjenne ham skjedde ved et guddommelig under, får stå uavgjort.

Men så mye er sikkert: Elia hadde på lang tid ikke gjort et mer gledelig funn enn dette. Elisja var jo det første Guds barn han kunne slutte i sine armer etter lang tids ensomhet. I Safats sønn fant han ikke bare den første synlige bekreftelsen på det søte budskapet om de sju tusen, men også det første levende pantet på løftet han hadde fått for sitt folk under den underfulle åpenbaringen på Horeb.

Den enkle, fromme Elisja var mannen hvis virke først skulle la Herrens vennlighet og hjelpende kjærlighet blåse gjennom landet som en *stille susen*, som omvendte og vant hjertene. Elisja var den første budbæreren som var kalt til å strø fredens sæd i de furene som hans forgjenger hadde revet opp med sverdet, og til å lege de sønderbrutte hjertene igjen med staven «Godhet». Allerede navnet hans betegnet hans kalls egenart: Elisja betyr «*Gud er frelse*», og dette valgspråket kunne man skrive over hele hans historie.

Sammenlignet med forgjengerens virke fremstår Elisjas virke allerede som evangelisk. Han går stille frem; hans gang er rolig og uten larm. Hans fotspor drypper overalt bare av velsignelse og velgjerninger. Det er ikke den guddommelige brennende iverens forferdelige majestet, men Herrens nedlatende kjærlighets milde, vennlige lys som stråler imot oss fra nesten alle hans handlinger.

Han strekker ikke ut sin høyre hånd for å lukke himmelen, men bare for å åpne dens velsignelseskilder. Han åpner ikke munnen til bannlysning og forbannelse; nesten intet annet enn trøst og vennlige løfter flyter fra hans lepper. Han kan bare gråte over sitt folks synder, ikke kalle ildsluer ned over det. Hans embete er å hjelpe og helbrede. Helbredende krefter går ut fra ham. Hans fremtreden forkynner redning og nåde, og på hans fane glimrer innskriften: «*Herren er god!*»

Med Elisjas fremtreden skulle altså en helt ny periode begynne i Israels oppdragelseshistorie, og den begynte også med ham: en vennlig, evangelisk periode etter dager rike på straffedommer og lovens torden, den *stille susens* tid etter stormens, ildens og jordskjelvets. Elia visste dette, eller i det minste ante han det, og man kan forestille seg med hvilken fryd han sluttet denne Elisja i sine armer, han som hans hjertes søteste forhåpninger var knyttet til.

Elia fant ham bak plogen. Det er ikke uten hensikt at historien uttrykkelig nevner dette. Vi får slik et vakkert bilde av denne mannen, som til tross for alle de gaver han utvilsomt var utrustet med, likevel forble liten og ringe og levde et ydmykt liv uten store krav.

En annen i hans sted ville for lengst ha tenkt at han var for god til å gå bak plogen, og at han var født for en høyere sfære enn en enkel bondes; at han ikke burde forsømme å bruke sine talenter til menneskehetens beste, at han måtte studere ved høyskolene og universitetene for så å tre inn på den offentlige arena og hjelpe til med å opplyse og styre verden.

Men noe slikt falt ikke vår Elisja inn. Hans krav strakte seg ikke lenger enn til plogen og landbruket. Han så sitt kall i de stille, landlige syslene, var svært godt fornøyd med det og traktet ikke etter høye ting.

Hvor mye mer elskverdig og skjønn er ikke denne tenkemåten enn den motsatte retningen man i dag så ofte finner blant kristne. «Virksomhet for Guds rike» har blitt vår tids løsen. Det gleder vi oss riktignok over, men med blandede følelser. Det er for mye forfengelighet og selvbehagelig pågåenhet som dessverre kommer til syne også på dette området.

Så snart noen i dag tror de merker en liten guddommelig gave hos seg selv, nøler de ikke med å anse seg som en av Guds kirkes støtter. Da kan ikke lenger den stand og stilling de står i, være den rette. Straks er det snakk om en «høyere bestemmelse» som man føler seg født til. Man må bli prest, misjonær eller lærer, og den «indre Guds stemme» som man da så gjerne påberoper seg, er i hundrevis av tilfeller ikke annet enn hjertets egen forfengelige og innbilske lyst.

Visst skal vi la vårt lys skinne for menneskene, men enhver på det stedet hvor Gud har satt ham. Herren tenker heller ikke med denne oppfordringen bare på at man skal opptre som lærer. Ikke bare din leppe, men også ditt liv skal være lysestaken. I det samlede inntrykket hele din fremferd etterlater, skal det misjonerende, det som forherliger Gud, ligge.

La folk merke i alt du tar deg til, at du er et menneske av høyere herkomst, og at Guds fred bor i ditt hjerte. Da kaster du rundt deg den yndige glansen som frelseren mener. Da forkynner du at evangeliet er en *Guds kraft*, tydeligere og sterkere enn det kan gjøres med ord.

Og husk at de lysene som ikke vet at de lyser, har den vakreste og reneste glansen, og at de Guds blomster som er fornøyd med den plassen Herren har anvist dem, og som blomstrer skjult i stille daler, sprer den søteste duften.

At det i våre dager kommer til syne så mye ukallet pågåenhet blant de kristne i det offentlige arbeidet for Herrens rike, viser tydelig hvor åndsfattig den tiden vi lever i, er. Det er mangel på store, kraftfulle ånder i Guds rike. Under kirkehimmelen flyr det ikke lenger noen ørner; derfor mangler de mindre fuglene en målestokk for sin egen storhet, og det hindrer dem ikke i straks å betrakte hver minste guddommelige gave de oppdager hos seg selv, som et guddommelig kall til store ting.

Å, bort fra Sions murer med dette uhyggelige, forfengelige vesenet som ikke er av Gud, men av verden! Bort fra det hellige folks grenser også med dette fordømmelige avguderiet man nå til dags så ofte driver med menneskelige redskaper i Guds rike!

Jeg tror at Gud i vår tid så ofte henter sine beste tjenere og evangelister hjem fra deres velsignelsesrike virke, brått og mens de ennå er i sin blomstrende alder, fordi han vil berge dem fra de farene som følger av den forgudende begeistringen som man pleier å løfte disse dødelige menneskene til himmelen med i de såkalte «beretningene fra Guds rike».

Og han gjør det fordi han vil minne kirken om at kjød ikke er støttene i hans tempel, at visdommen ikke dør med noen skapning, og at ingen andre enn *han selv* er sitt rikes grunnvoll, bærer og byggmester.

Da Elia nå hadde funnet Elisja, tok han profetkappen sin, den grove huden, gikk bort til Safats sønn og kastet den over skuldrene hans på sin korte, dyptenkte måte, uten å si et ord. Hvordan må ikke denne enkle og nøysomme bonden ha følt seg! For han forsto godt denne talende, symbolske handlingen. Han kunne ikke se den som noe mindre enn en innvielse til profetembetet og et kall til å være tisbittens medhjelper og etterfølger, som skulle tre inn i hans sted.

Jeg har ofte beklaget, mine venner, at det offentlige prekenembetet i dag er så utelukkende bundet til prestestanden; at prekestolen etter loven bare står åpen for det såkalte presteskapet, og at det ikke lenger, som i den første apostoliske kirke, tillates andre enn de studerte å tale til menigheten.

Ja, jeg har ofte ønsket at det også måtte være oss forunt en gang iblant å gjøre med prestekjolen vår slik Elia gjorde med sin: å kaste den over skuldrene på den ene eller den andre og overlate ham vår plass, selv om han gikk bak plogen eller satt ved vevstolen. Jeg tilstår at jeg i omgang med mang en enkel håndverker har lært mer, hørt dypere ting og erfart bedre og større ting enn i omgang med mange skriftlærde og fariseere ved de såkalte høye skolene.

Jeg kan forsikre at jeg har funnet professorer ved høvelbenken, doktorer på skredderbordet og lærde, lært av Gud, bak skomakerlesten. For deres visdom, som de ikke engang selv visste om, ville mang en visdom som prunker i bøker, rødme. De eide særlig gaven til å tolke Skriften i en grad jeg forgjeves har lett etter i mange lærde håndbøker og kommentarer. Hvor vakkert og gledelig hadde det ikke vært om vi av og til turde kaste kappen vår over disse folkene og la dem tre inn i vårt sted!

Jeg har jo allerede møtt slike som følte at de måtte bestige våre prekestoler for å kunne forkynne for all verden hvor salige de var i sin Herre, og hvor trofast, kjærlig og vennlig Jesus var. Hvor gjerne ville vi ikke overlatt dem vår lærestol og selv sittet nedenfor for å vederkvege oss ved rikdommen i deres nådeserfaringer! Og hvor godt ville det ikke stått til med mange menigheter om også andre enn deres studerte leiesvenner turde åpne munnen for dem!

Vel, i den gylne tid vi venter på, vil det nok igjen bli tillatt for enhver som har fått leppene salvet av Den Hellige Ånd, å gå opp på prekestolen. Inntil den tid finnes det jo også ennå prekestoler under prekestolene og en liten kirke i kirken: familier, stille brødrekretser og sammenkomster i hjemmene.

Måtte Gud bare vekke opp, forme og kalle seg mang en predikant blant folket og mang en mester i det skjulte. Og hva ville vi heller se enn at han igjen skjenket vårt land en *Tersteegen*, en mann som han selv kledde i vitneembetets kappe, og i den kappen som han vil hylle oss alle i, og som enhver prest er en leiesvenn uten? Jeg mener hans dyrebare rettferdighets kappe.

Slik det en gang ble sagt til fiskeren Simon: «Fra nå av skal du fange mennesker», slik ble det nå sagt til Elisja idet Elia kastet kappen over ham: «Fra nå av skal du pløye hjerter!»

Ja, de prestene Gud har innsatt, er pløyemenn. Slik har også den salige *Herminghaus* pløyd blant dere, så jorden dampet og steinene brast. Vi kan ikke trofast nok bevare minnet om denne dyrebare mannen, for vi sår ennå i hans furer og spiser ennå av hans sæd. Han har lagt grunnen, gravd dypt og bygget på klippen. Måtte Herren nå gi oss hans kappe, og med kappen også det tapre vitnets ånd.

Det finnes ennå store strekninger med brakkland blant oss hvor det ennå ikke kan være tale om å så; der må plogjernet først gjøre sitt dyptgående og sønderskjærende arbeid for at sæden kan falle dypt og slå rot. Gud gi mot og friske krefter til et slikt åkerbruk, så jordsmonnet brister til høyre og venstre side, jordklumpene kastes opp og furene damper.

Elisja følger kallet

Etter at Elia hadde kastet kappen over sin etterfølger, gikk han taus bort fra ham igjen, for slik å gjøre betydningen av denne symbolske handlingen enda tydeligere for ham. Elisja forsto ham nå fullt ut. Han legger tømmene på nakken av oksene sine, lar dem og plogen stå midt på marken og iler etter gudsmannen.

Vi hører ikke at han først kommer med alle slags innvendinger mot dette kallet, eller at han, som det pleier å skje ved slike anledninger, bruker mange ord om den altfor store æren som ble ham til del, eller om sin egen udyktighet til et slikt embete. Nei, saken var kort og raskt avgjort. Han så ikke på kallet eller på seg selv, men på ham der oppe som kallet kom fra, og på hans kraft og nåde.

I Guds fang legger han det nye embetets verdighet og byrde tilbake. Å dekke omkostningene, tenker han, er Herrens sak, ikke tjenerens. Slik kunne han nå med samme ro ta imot lærbeltet og profetkappen av Herrens hånd som han før hadde tatt imot plogjernet og hakken. Å, for en herlig sinnsro enfoldigheten har! Hvor elskelig er ikke roen hos tilintetgjorte og ydmyke barnesjeler.

Elisja måtte imidlertid forlate mer enn sitt oksespann og sin åker. Far og mor levde ennå; dem måtte han først fortelle om det høye kallet han hadde fått, og be dem om deres farslige og morslige velsignelse. Derfor ba han sin mester om en kort frist og sa: «La meg først få kysse min far og min mor, så vil jeg følge deg!»

Hvor annerledes begynner ikke Safats sønn sin profetiske løpebane enn Elia begynte sin! Vi så Elia stige ned fra Gileads fjell som om han kom fra en annen verden. Vi lette forgjeves etter hans herkomst og slektsforhold. Som et guddommelig syn i luften trådte han inn på den offentlige arena, som om han bare var en gjest og fremmed på jorden, men ingen innbygger eller borger.

Det var som om han *når det gjaldt slektskap* ikke hadde noe til felles med støvets dødelige barn. Hans første hilsen var et allmaktsord: «Så sant Herren, Israels Gud, lever, han som jeg står ansikt til ansikt med: Det skal i disse årene ikke komme dugg eller regn uten etter mitt ord!»

Hans hjemlige forhold forblir skjult for oss; verken hans far eller mor nevnes med et eneste ord. Ingen steder er det tale om brødre, søstre eller slektninger han måtte ha hatt. Det virker også som om den *menneskelige* kjærlighetens og ømhetens mildere følelser var fremmede for hans opphøyde sjel.

Slik trådte han frem som den *eneste* i sitt slag i enhver henseende, ruvende som en kjempe over sin tid og sine samtidige. Man finner i hans historie knapt et spor av vennlig og hjertevinnende nedlatenhet. Den som ville forstå ham, måtte søke å heve seg opp til ham. En ærefryktinngytende majestet omstrålte hele hans fremtreden og holdt alltid alt omkring ham på ærbødig avstand, slik Sinai-fjellet holdt israelittene på avstand.

Ganske annerledes forholder det seg med Elisja og hans fremtreden. Elisja viser seg fullt og helt som et menneske lik andre. Hans herkomst, fødsel, kall og menneskelige forhold ligger ikke innhyllet i et hemmelighetsfullt mørke. Det hviler ikke noe mystisk slør over hans avstamning, og hans tidligere liv forsvinner ikke i anelsenes rike bak et ugjennomtrengelig forheng.

Historien fører oss til hans vugge og til hans hus. Vi lærer å kjenne hans far og mor. Vi blir innviet i hans hjemlige forhold, ser ham virksom i hans landlige kall, ser ham bak plogen og blant plogkarene. Vi blir kjent med et menneske som føler som oss, som deler alle livsvilkår med oss, og som i likhet med oss står i nær forbindelse med sin slekt gjennom blodets, kjærlighetens og ømhetens bånd.

Han er ikke fremmed for noen av våre naturlige følelser, men kjenner avskjedens vemod og adskillelsens smerte. Kort sagt: i hans bryst slår et menneskehjerte likt vårt på alle måter. Han er ikke omgitt av ærefryktens strenge skranker; hans fremtreden roper ikke til oss: «Hold dere på avstand, dere vanhellige!» Man våger å nærme seg denne mannen med fortrolighet, og hans nærhet er mindre egnet til å imponere enn til å vekke tillit og vinne hjertene.

Alt dette peker tydelig på det særegne ved den embetsstillingen Elisja skulle ha i Israel, i motsetning til tisbitten. Elia var en annen Moses, den guddommelige hellighetens herold og en utsending fra ham som holder fast på sin rett og er som en fortærende ild mot alle som våger å spotte hans lov. Av den grunn måtte

tisbitten opptre slik han gjorde, omstrålt av Den tre ganger helliges majestet, og som en som kom rett ned fra den tronen som «brenner i lutter ildsluer».

Elisjas fremtreden derimot måtte stråle i et helt annet lys, for han trådte frem som representant for Guds vennlighet og som en evangelist. Han skulle ikke skremme og true, men lokke, vinne og omvende. Derfor sendte Gud ham som en bror inn i brødrenes hytte. Han fremstilte ham som en mann som kunne vinne selv det mest fryktsomme hjerte, og hvis menneskelige, vennlige nærhet bare kunne virke velgjørende på sinnene. Han skulle trekke de engstelige sjelene til seg, få dem til å åpne seg og stemme dem til broderlig fortrolighet.

Elisja vil altså si farvel til sin far og sin mor. Han synes å ha vært en kjærlig og øm sønn.

Og det er jo slik, mine venner, at vi straks føler oss betydelig mer dratt mot et menneske så snart vi merker bare dette ene trekket ved hans karakter, selv om han ellers er oss fremmed. Et slikt trekk vinner lett vårt hjerte, og vi tror at vi ikke behøver å frykte for at det på en åker hvor vi ser denne ømme, sønlige kjærlighetens blomst, skal vokse lumske, skjulte torner.

Avskjedsscener som ligner den som nå sto foran vår Elisja, men uendelig mye bitrere og mer smertefulle, er de *åndelige* som følger med nådens kall. De finner sted når Kristus trer frem, ikke for å forene, men for å skille mellom foreldre og barn, mellom venn og venn.

Hva annet er enhver sann omvendelse enn en virkelig og grunnleggende avskjed fra alle naturlige mennesker? Hva annet er det enn en bortgang fra deres åndelige atmosfære, fra deres tanker, meninger, drømmer, ønsker og streben, til helt andre land som for dem er fremmede og fjerne?

Visstnok er dette en lykkelig adskillelse for dem som drar bort, men den har også sin ve og sin bitterhet. For akk, idet man tar denne avskjeden, er det jo så uvisst om man i all evighet igjen vil møtes med de dyrebare som man åndelig har skilt seg fra. Hvilken tanke kan vel være mer smertefull enn denne?

Den som ennå har sine kjære blant dem som er utenfor, og ennå ikke har følt noe av denne avskjedssmerten, han elsker, det må jeg påstå, ikke sine slektninger, eller han er ennå ikke virkelig skilt fra dem. Selv om han i det ytre er en annen enn dem, så er han det likevel ikke i sitt hjertes indre retning og tenkemåte.

Det skjer vel undertiden at denne åndelige avskjeden foregår på en lidenskapelig måte med mye vrede og trette, og det ikke bare fra dem som blir tilbake (hvem kan undre seg over det?), men også fra dem som, som de sier, vil «forlate verden». Men jeg mener at det er langt mer i samsvar med en *sann* omvendelses vesen at avskjeden fra den omvendtes side skjer som hos Elisja: med *kyss* og *gråt*.

Jeg bekjenner at der jeg ser det annerledes (om det også går slik med dere, vet jeg ikke), der føler jeg det som et knivstikk i sjelen. Det blir kaldt og trangt om hjertet, og jeg kan ikke så rett av hjertet ønske den nye broren velkommen.

Jeg har sett mang en sjel vende seg bort fra verden og komme til Herren. Men hvordan var avskjeden der hvor folk mente det alvorlig med sin omvendelse? Det var som om de først nå virkelig hadde fått kjærlighet i hjertet; og slik var det jo også i sannhet. «Akk,» het det da, «om bare min kjære far og min dyrebare

mor ville bli med meg! Om bare mine brødre og mine venner ville velge den samme del!»

Hvor ømt og hjertelig ba de ikke: «La dere forlike med Gud!» Hvor oppmerksomt speidet de ikke etter om det fantes noe spor av nådens arbeid hos sine dyrebare. Hvor inderlig sukket og ba de ikke: «Akk, Herre, legg også dem til og frels deres sjeler som min sjel!» For en klage og gråt: «Absalom, min sønn, min sønn! Å, at jeg var død i ditt sted!»

Kort sagt: Det var en avskjed som Elisjas, med tårer, med kjærlighetskyss og med bønner, og det var, synes jeg, det rette. Man må prise det mennesket lykkelig som en barmhjertig hånd fører fra de blindes og dødes flokk inn i lysets rike.

Men ennå lykkeligere er den som, når Gud omvender ham, ikke behøver å si farvel til sine kjæreste på jorden, men kan hilse dem med ordene: «Se, her er jeg også!» og si til dem: «Dere var før meg; jeg er ved Guds nåde kommet etter dere. Mitt navn står i samme bok som deres navn, og deres Herre og mester, han er også min!»

Akk, for noen glade velkomsthilsener og omfavnelser! Man var adskilt, men er nå gjenforent for evig, evig! Å, dere uomvendte barns omvendte foreldre, dere vantro fedres eller mødres troende barn, måtte snart en slik festdag feires også i deres hus!

«La meg først få kysse min far og min mor, så vil jeg følge deg!» Slik talte Elisja. Elia har ingenting å innvende mot det. «Gå,» sier han, «kom igjen!» Men for å lette ham avskjeden hjemme, legger han til: «Husk hva jeg har gjort med deg!»

Med disse ordene kaster han liksom en krok inn i hans sjel og holder ham dermed åndelig fast, slik at han ikke så lett kan slippe unna. Dette «*Husk!*» innprentet ham enda en gang dypt i sjelen den betydningsfulle innvielsen som nettopp hadde funnet sted bak plogen. Det ble hengt som en bjelle ved hans hjerte for å minne ham om at han heretter ikke lenger tilhørte seg selv eller sine foreldre, men en annen. Det la seg som en lenke om hans fot, som tisbitten holdt ham fast med.

Dersom han noen gang skulle bli fristet til å la seg holde tilbake og binde av sine kjæres bønner og tårer, ville dette «*Husk!*» være som en løftet, advarende finger, og tjene ham som et sverd til raskt og bestemt å hugge over ethvert bånd som ville fange ham.

Men i en slik fristelse kom han ikke. Hans foreldrehjem var ikke et garn eller en fallgruve, slik mang en familie allerede har vært for omvendte sønner og døtre. Hans far og mor var utvilsomt fromme og gudfryktige folk.

Visstnok var det ikke et lite offer å måtte gi slipp på sin trofaste og kjærlige Elisja, sannsynligvis deres eneste sønn og deres alderdoms glede og støtte, og attpåtil til et embete som i det avgudsdyrkende riket var forbundet med de største farer for hans liv. Men Herren bød det, og derfor bar de også offeret med glede.

Elisja skyndte seg nå med bankende hjerte til farshuset, mens Elia drar videre og slår inn på veien til byen Samaria. Etter at Elisja nøye har fortalt sine forbausede foreldre alt som hendte på åkeren, og hvilket høyt embete Herren hadde

kalt ham til gjennom Elia, går han bort og slakter det paret med okser som han pleide å drive, og ofrer dem med bønn til Herren. Deretter tente han en ild med treredskapene, kokte kjøttet over den og ga det til folket så de kunne ete.

Hele denne handlingen var symbolsk. Elisja beseglet med dette sin pakt med Herren. Ved denne handlingen tok han en høytidelig avskjed med sin stilling, sitt arbeid og sin levemåte så langt, og vitnet om at han overga seg helt og uten egen vilje til *den* Gud som hadde kalt ham.

På oksene la han, i tro på løftet, sine synder, og hans bønn ropte om renselse og tilgivelse. Og hva annet betydde det at han ikke bare ofret oksene, men også hugget seletøyet, plogen og de andre jordbruksredskapene i stykker og kastet dem på ilden under kjelen, enn dette: «Jeg vil forlate alt for Herrens skyld!»

På en lignende måte som den gangen i hytten i Abel-Mehola må det også en gang gå til i våre hus og våre hjerter dersom vi vil gå inn til livet. «Den som ikke oppgir alt han eier,» sier Jesus, «kan ikke være min disippel.» Det du ennå elsker utenfor og ved siden av ham, det må du bære frem til hans kors; det må slaktes.

Er mammon din avgud? Fornekt denne avguden; ellers holder Satan deg fast med gylne lenker. Er denne verdens ære din avgud? Bort med den! Kast denne horens kranser stolt for føttene hennes og søk noe bedre. Er det forstand og klokskap? Si nei til den og bli en dåre for Kristi skyld. Er det vellevnet, fråtseri og prakt? Riv slavebåndet i stykker, og korsfest ditt kjød med dets lyster og begjær.

Man kan ikke være Guds uten å være det helt, med alt man har og er og lever. Bort derfor med de gullkalvene som svekker din dragning mot ham og deler din kjærlighet. Han, han være din lidenskap, og intet og ingen annen.

At du skiller deg av med gullkalvene, de ytre tingene, det er noe, men ennå ikke alt. Også seletøyet som disse kalvene går i, de indre lystene og gleden ved dem, ja, dem fremfor alt må du hugge i stykker, slik Elisja hugget i stykker redskapene oksene hans dro; du må regne dem for synd og kalle Guds sverd ned over dem fra himmelen.

«*Hele ofre*» krever Herren for sitt alter, og hans vektere roper: «Bryt opp, bryt opp! Dra ut derfra! Rør ikke ved noe urent! Dra ut derfra! Rens dere, dere som bærer Herrens kar!»

Ennå en gang går vi inn i den stille hytten i Abel-Mehola. Se, der viser en ny scene seg for oss. Den høytidelige offerhandlingen er fullført, og gamle Safat, hans kone og husets tjenere har satt seg ned i en vennlig krets for å nyte det landlige måltidet som Elisja har stelt i stand for dem til avskjed.

Det var et måltid som det tolleren Levi stelte i stand for sine slektninger, venner og naboer etter at frelseren hadde kalt ham til sin disippel og etterfølger. Ved dette måltidet svarte Jesus på fariseernes listige spørsmål: «Hvorfor faster Johannes' disipler så ofte, mens dine eter og drikker?» med de kjente ordene: «Kan dere vel få brudesvennene til å faste så lenge brudgommen er hos dem?»

Det var et gledesmåltid på grunn av den store æren Herren hadde vist Elisja og hans hus. Det var et avskjedsmåltid hvor man ennå en gang ville styrke hverandre, fornye Herrens pakt og forsikre hverandre om at man skiltes i trofast kjærlighet og fortsatt ville være sammen i ånden.

Verten ved dette måltidet, Elisja, opptrer allerede her som profet, idet han deler ut og velsigner. Også hans foreldre er nå hans gjester. Han har husfarens oppgave. De gamle forholdene er borte, og nye har trådt i deres sted.

Gamle Safat ser nå på sin sønn med helt andre øyne enn tidligere og føler seg under ham. Hans mor er nesten sjenert i sin yndlings nærvær, og føler at hun må bøye seg for ham og velge ordene sine når hun taler med ham.

Tjenerne, som ellers omgikkes ham som en likemann, sitter nå stille og tause. De våger bare nå og da å se på ham med store øyne, lytter oppmerksomt til hans ord og føler seg svært beæret når han snakker til dem eller nevner dem ved navn på den gamle, fortrolige måten.

Med ett har det kommet en høytidelig tone inn i huset, og selv om en stille munterhet og glede taler ut av alles ansikt, går det likevel for seg ved bordet som om man spiste hos en fyrste, ja, som om en engel satt med ved bordet.

Man kan tenke seg hvordan Elisja var til mote under dette måltidet. Han var ikke lenger riktig hjemme; han levde allerede mer i sine kommende dager enn i nåtiden. Det hemmelighetsfulle «Husk» som Elia forlot ham med, hadde satt hans sinn i den største spenning. Det hadde antydet at det at kappen ble kastet over ham, var begynnelsen på høyst viktige ting som han ennå ikke visste noe om.

Et helt hav av store anelser bølget i hans sjel. Hvor dyrebart hjemmet enn var for ham, drev en sterk makt ham nå ut i den vide verden, og man trengte ikke beklage for hans skyld at avskjedsøyeblikket nå var kommet.

Elisja tar så sine kjære i armene ennå en gang. Det man gjerne ville sagt hverandre, men som man på grunn av indre bevegelse ikke makter, gjenspeiler seg i de inderlige tårene idet man taus henger om hverandres hals. Elisja kjemper av all kraft mot følelsene som truer med å overvelde hans ømme hjerte. Han river seg heftig løs fra sine hulkende foreldres omfavnelse, gir tjenerne, sine mangeårige kamerater og medarbeidere i mark og skog, et broderlig håndtrykk ennå en gang, og drar vemodig og tankefull av sted.

Pilegrimsstaven og foreldrenes velsignelse er alt han tar med seg fra farshuset. Sorgen for reisekostnadene og for fremtiden legger han med trøstig mot på ham som har kalt ham til sin tjeneste, og som kler liljene på marken. Slik vandret han uten byrde og liksom med vingede føtter ut i den vide verden.

Etter at han ennå en gang har sett seg tilbake for å velsigne hjemmets kjære tak og overlate det til Herrens nådefulle varetekt, er det ingenting som holder ham tilbake lenger. Han skynder seg av sted for å ta igjen sin mester Elia på veien til Samaria, og for å gå fremtiden i møte, en fremtid som ligger foran ham i et magisk, anelsesfylt lys, som en tilslørt og hemmelighetsfull verden full av under.

Full av anelser og uimotståelig dratt av sted, slik Elisja fulgte etter Elia, følger man Herren Jesus når han har kastet sin rettferdighets kappe over vår nakenhet, og vi har funnet vår frelses og vårt håps klippe i ham. Nei, da kan man ikke lenger forlate ham eller holde seg borte fra ham. En uslukkelig lengsel etter å bli hel i foreningen med ham unner oss ikke lenger ro *utenfor* ham. Våre

lengsler har fått sin uforanderlige retning. Som berørt av en himmelsk magnets underkraft trenger de ustanselig gjennom all motstand.

Om verden eller de mørke maktene lykkes i å bringe dem ut av deres hellige bane, så varer det bare timer eller dager. Med enda høyere rop i bønnen enn før vender de straks tilbake fra den veien hvor de har gått seg vill. De ligner offerilden som falt ned fra himmelen, for i full flamme igjen å svinge seg opp mot himmelen. I verden har de ikke noe *blivende* sted. Deres element, deres eneste tilfredsstillelse og hvile er Jesus.

Sjustjernen, eller Klukkhøna, er et vakkert stjernebilde. Men på jorden kjenner jeg et som er vakrere, nemlig Kristus og kyllingene omkring ham, dekket av hans nådevinger: de slutter seg inderlig til ham som til sitt liv, og han er helt fordypet i dem som i sin skjønneste øyenlyst; de blir overmåte vederkveget ved synet av ham, og han våker stille over dem i sin kjærlighet.

Å, dyrebare menighet, måtte dette vakre bildet virkeliggjøres også i deg! Måtte Guds nådevinger omslutte deg, og måtte du i ham gå inn til den evige sabbatshvilen! Amen.

XVII. Nabots vingård

«Ja, Herre! Men de små hundene eter jo av smulene som faller fra bordet hos deres herrer.»

Slik lød det løsenet som den kjære duen fra Kanaans land seierrik svang seg med over det siste bolverket Jesus stilte i veien for hennes tro. I dette ordet: «Ja, Herre, men likevel!» speiler det seg, som solen i en duggdråpe, ikke bare hele evangeliets herlighet, men også alle sanne kristnes indre skikkelse. (*Matt* 15,27.28)

«Ja, Herre!» sier kvinnen først; og hvilket megetsigende «ja» er det ikke!

Dette «ja» er fullt av fornærmelser mot vår slekt, og en mer ydmykende dom er ikke blitt uttalt over den menneskelige naturs verdighet enn den som dette «ja» besegler. Dere vet at frelseren nettopp hadde talt om hundene, som han stilte opp mot husets barn. At han under denne krenkende tittelen innbefattet alt som ennå sto utenfor hans rike og ennå ikke hadde erfart den store fornyelsen ved vann og Ånd, lå tydelig nok i dagen.

Og se da hvor dårlig kvinnen fra Kanaan forsvarer oss mot denne anklagen! «Ja, Herre!» svarer hun på den ydmykende ytringen, og dermed dømmer og fordømmer hun i samme øyeblikk både seg selv og hele verden, for så vidt denne ikke har opplevd den nye fødsel av Gud.

Men svaret: «Ja, Herre!» er ikke alt hun har å si. Ennå følger et annet ord. «Ja, Herre,» sier hun, og deretter tilføyer hun: «Men likevel!»

Og i dette «Ja, Herre, men likevel!» avspeiler det seg, mine venner, sannelig evangeliets herlighet i sin fulle glans. Det er nok slik at i hennes munn ligger dette «Ja, Herre!» og dette «Men likevel!» meget nær hverandre; men når man betrakter uttrykkene nøye, står det mye imellom, som alle den guddommelige vredes stormer raser omkring.

Alteret, rødt av det helligste blod som noensinne fløt på jorden, står imellom. Han som gikk i borgen for oss og påtar seg den straffen som var tilmålt oss, står imellom; for Ebals forbannelser var ingen fugleskremsler. En pint skikkelse, som ble gjort til synd for oss, henger imellom: et blodstenket lik, og i hans død og undergang er den guddommelige vredes glødende piler, som skulle forderve oss, slukket.

Å, lykkelige oss! Dersom offerlammet ikke hang der, som i sine blodige strømmer druknet vår skyld, da ville det hete: «Ja, Herre!» – og et punktum ville avsluttet meningen.

Intet «men likevel» kunne følge. «Ja, Herre!» ville det da hete, «vi er hunder og fordømmelsesverdige opprørere!» Og i stedet for «men likevel» ville det følge hyl, vridning av hender og fortvilelse.

Men nå er det annerledes. Selv om vi skamfulle og skjelvende må svare: «Ja, Herre!» når Gud uttaler sin fordømmelsesdom over oss, gir korset på Golgata oss likevel lov til å legge til et salig: «Men likevel!»

Ja, vi er hjemfalt til vreden og skyldige for Rådet; men likevel står en nådetrone oppreist på den forbannede åker, og en evig forsoning er funnet. Ja, vi sitter i fengsel, dømte og fordømte til en skrekkelig henrettelse; men likevel ligger det i en gjennomboret hånd en underfull nøkkel som åpner alle gittere og lover oss frihet.

Ja, vi har fortjent en evig undergang, og blodhevneren er etter oss; men likevel står det et sted på jorden et alter hvis horn vi griper om. Hvem våger å angripe oss?

Hjelp er åpenbart for de elendige, liv for de døde, nåde for opprørerne og rettferdighet for overtrederne. Derfor står nå utropet: «Ja, Herre!» ikke lenger alene. Angstropet oppløser seg yndig i et rop som ånder glede og håp.

Evangeliet tillater oss å jage bort den dypeste og mest rettferdige selvfordømmelses redsler med et glad: «Men likevel, Herre, men likevel!» Og det er evangeliets herlighet.

«Ja, Herre, men likevel!» Hvor disse ordene blir uttalt slik kvinnen fra Kanaan uttalte dem, i oppriktighet og med bankende hjerte, der er det et Guds barn. Utropet: «Ja, Herre!» når Herren taler om døde hunder og desslike, er en hard tale som ikke lett kommer over tungen.

Hvor lenge drøyde det ikke for eksempel før «mannen etter Guds hjerte», da han hadde falt så dypt, fullstendig og rent ut kunne uttale det?

Uavlatelig ropte det i hans indre: «Du dødens mann! Ekteskapsbryter! Morder!» – «Nei, Herre,» lød svaret, «nei, så ille står det ikke til med meg!» Som et hav etter stormen, der overflaten vel er stille og rolig, mens det bryter og bølger og bruser fryktelig på bunnen, slik var den falske broderens tilstand. Innvendig var det den forferdeligste heftighet, men utvendig en forstilt ro, som om intet var i veien.

Og se, først måtte Guds hånd ligge tungt på ham mange dager og mange netter; først måtte hans ben tæres bort under hans daglige stønn, og hans livssaft svinne som i sommerens tørke. Da kom omsider bekjennelsen under skrik og tårer: «Ja, Herre!»

«Jeg sa,» forteller han selv: «Jeg vil bekjenne mine misgjerninger for Herren! Og du tok bort min syndeskyld.»

Se, så fast sitter dette: «Ja, Herre!» Og så voldsomt må det tvinges ut av det stolte hjertet. Men det øyeblikket da en arm synder, overvunnet og sønderknust, skamrød og med bøyd hode for den evige dommers trone, stammer gråtende sitt: «Ja, Herre!» og erkjenner seg skyldig, det øyeblikket er stort og skjebnesvangert.

Himmel, jord og helvete tar del i det. Det er vendepunktet og det første skrittet ut av Satans bånd.

«Ja, Herre!» ropte kvinnen, men lot det ikke bero med det. Bare et «Ja, Herre!», selv om det kommer fra hjertet, er ennå ikke noe sikkert kjennetegn på den guddommelige barneretten.

Hadde det stått et punktum i kvinnens hjerte etter dette: «Ja, Herre!», så ville det ikke ha frelst henne fra fordervelsen. Kain ropte: «Min skyld er større enn at jeg kan bære den!» Det var et: «Ja, Herre!», men et punktum sto bak. Judas skrek: «Jeg har syndet da jeg forrådte uskyldig blod!» og fortvilte om nåden. Det var et «Ja, Herre!», men et punktum fulgte på, og bak det var – helvete. Han gikk til sitt eget sted, tross sin selvfordømmelse.

Til de utvalgtes «Ja, Herre!» slutter det seg et «Men likevel!» Og hvor disse to lyder smelter inderlig sammen, der er det sikkert et Kristi får.

En dyp følelse av sin elendighet, båret av en hjertelig tillit til Guds nåde i Kristus, det er et Guds barns særegne karakter. Med rette kan vi altså si at i utropet: «Ja, Herre, men likevel!» speiler det seg så vel evangeliets herlighet som enhver sann kristens innerste skikkelse.

Dere spør av hvilken grunn jeg har begynt betraktningen av vår foreliggende historie med å åpne dere et blikk i kvinnens hjerte?

Jeg gjorde det for det første for å flette inn en vederkvegende solstråle i det grufulle nattstykket som vi i dag har for oss, og for det andre for derved å gjøre det lettere for dere å bedømme det hjertet som i denne og den påfølgende historien vil åpne seg for oss.

Her vil vi også høre et «Ja, Herre!», men et annet enn dette fra hedningeførstegrøden på Sions grenser. Et «Ja, Herre!» som ikke hjalp til salighet, fordi det ikke var forenet med et «Men likevel!» fra det barnlige blikket opp til nådens trone.

> Men Herrens ord kom til tisbitten Elia, og det lød så: Stå opp, gå ned og møt Akab, Israels konge, som bor i Samaria. Nå er han i Nabots vingård. Han er gått dit ned for å ta den i eie. Og du skal tale slik til ham: Så sier Herren: Har du nå både myrdet og arvet? Og du skal si til ham: Så sier Herren: På det stedet hvor hundene slikket Nabots blod, skal hundene også slikke ditt blod! Men Akab sa til Elia: Har du funnet meg, du min fiende? Han svarte: Ja, jeg har funnet deg, fordi du har solgt deg til å gjøre det som er ondt i Herrens øyne. Derfor vil jeg føre ulykke over deg og feie etter deg.
> *1 Kong* 21,17–21

På den tiden da Elia i Abel-Mehola kalte bonden Elisja fra plogen og innviet ham til profet, brøt det ut en blodig krig i Israel. Helt uventet rykket den syriske kongen Benhadad i felt mot Akab med en enorm hær, kommandert av trettito skattskyldige allierte konger; men ved Guds hjelp ble han slått og nødt til å slutte fred.

Hvor Elia har oppholdt seg i denne urolige tiden, meldes det ikke om. Først etter at urolighetene er endt, ser vi ham igjen tre frem på historiens skueplass, og denne gang som den himmelske dommers herold og sendebud.

Til Samaria skal han for å straffe kong Akab for hans synd. Denne utsendelsen av Elia er gjenstand for vår nåværende betraktning. Vi retter vårt blikk på dens foranledning, dens hensikt og dens nærmeste følge.

Foranledningen til Elias utsendelse

Herrens ord kommer til Elia og sier: «Stå opp, gå ned og møt Akab, Israels konge, som bor i Samaria. Nå er han i Nabots vingård. Han er gått dit ned for å ta den i eie.»

Slik taler Herren, og nettopp denne eiendomstakingen, denne forbrytelsen som Akab hadde begått mot Nabot, foranlediget denne gang vår profets utsendelse til hovedstaden. Den opprørende urettferdigheten som hoffet hadde gjort seg skyldig i mot denne fromme israelitten, er dere kjent med, og jeg behøver bare i korthet å minne dere om den.

Kong Akab kjenner vi. Vi har allerede altfor ofte møtt ham, og vet i hvilken klasse av mennesker vi skal plassere ham. Hans karakter var mer ussel og svak enn egentlig ond.

Ordet «ond» forutsetter ennå en viss kraft og energi; skurken utfører sine ryggesløse gjerninger med kaldt blod, av prinsipp og planmessig, etter fri vilje og med overlegg. Akab var derimot tvers igjennom en svak usling, som alltid lot seg påvirke utenfra i all sin gjøren og laden. Han var bare det som omstendighetene han til enhver tid var i, eller menneskene rundt ham, gjorde ham til.

Den ene gangen kunne han derfor vise seg overordentlig god og edelmodig, som mot den overvunne syrerkongen, slik at Herren måtte straffe ham for denne utidige godheten og la si til ham: «Fordi du lot den mannen som jeg hadde bannlyst, slippe ut av hendene på deg, så skal ditt liv tre i stedet for hans liv.» Men alt etter hvordan han ble påvirket og bearbeidet utenfra, kunne han i neste minutt begå de avskyeligste grusomheter, især når det kunne skje bekvemt og uten fare for hans egen person.

Under en bedre ledelse hadde Akab sannsynligvis også blitt en bedre konge. Men under påvirkning av en Jesabel og en raffinert skare av smigrere, slik hans hoffolk var, måtte dette karakterløse mennesket bli slett helt igjennom. Når vi ser på hvem han hadde rundt seg, kan det ikke et øyeblikk forundre oss at hans liv ble en sammenhengende kjede av urettferdigheter og skjendige gjerninger, enda han, som vi allerede har sett, ikke var helt uimottakelig for bedre inntrykk.

Akab var en bløtaktig og nytelsessyk herre. Han overlot septeret og regjeringsforretningene til sin gemalinne, og gledet seg når han i uforstyrret ro og bekvemmelighet kunne leve etter sine tilbøyeligheter.

Etter endt krig hadde han igjen trukket seg tilbake til sitt lystslott i Jisre'el. For å fordrive tiden falt han her på den tanken å forandre et og annet på sine bygninger og hager, og å forskjønne og om mulig utvide enda mer anleggene som omga slottet.

Til slottshagen grenset en vingård som var israelitten Nabots fedrearv. Kong Akab fant ut at anlegget hans ville vinne ikke så lite dersom han kunne forene dette jordstykket med det. Hans sanselige lyster knyttet seg til denne vingården.

Straks lot han eieren kalle til seg, gjorde ham kjent med sitt ønske, og tilbød ham et makeskifte, eller dersom han ikke ville det, det pengebeløpet han måtte kreve for sitt arvegods.

Men Nabot kunne på ingen måte beslutte seg for å avstå sin vingård. Etter den guddommelige lov måtte ingen israelitt selge sitt arvegods. De skulle betrakte landet de bodde i som Herrens eiendom, som bare var betrodd dem til forvaltning. Riktignok kunne de bytte det bort, men bare fram til jubelåret, da det igjen skulle løses inn.

Dette budet fra sin Gud ville Nabot ikke overtre. Han ville ikke gå med på et bytte, fordi han forutså at den avguderiske kongen ville bry seg lite om jubelåret og dets rettigheter.

«Nei,» svarte Nabot på kongens anmodning, «måtte Herren forby at jeg skulle gi deg fedrearven min!» Han frykter ikke for å stå frem som en tilbeder av Abrahams Gud overfor den kongelige avgudsdyrkeren, og vi gleder oss over at vi i denne mannen atter møter en av de sju tusen som ikke ville bøye kne for Ba'al.

Et slikt svar ventet kongen neppe. At han ikke skulle få sin vilje, men se sine skjønneste planer strande, og attpåtil strande på egenrådigheten hos en slik mann av «den gamle skolen» og på gudsfrykten hos en undersått som, tross kongens bud og eksempel, hadde våget å nekte den sidoniske avguden sin hyllest og holde fast ved fedrenes tro, det var ham en motbydelig og utålelig tanke.

Dypt krenket over denne fornærmelsen mot hans majestet, og full av mismot og vrede over avslaget, iler Akab tilbake til sitt palass. Han oppfører seg som et uoppdragent barn som ikke får viljen sin; han kaster seg på sengen, vender ansiktet mot veggen og vil ikke spise.

I denne utrøstelige tilstanden finner Jesabel ham. Forundret spør hun sin mann om hva som har hendt, og Akab forteller om hendelsen.

«Akk,» sier kvinnen, «bare det? Da vet vi råd. I Israels kongerike må vel slikt kunne settes igjennom. Stå opp, kjære, spis og vær ved godt mot; jeg skal nok skaffe deg israelitten Nabots vingård.»

Ufortøvet griper Jesabel til sine forholdsregler, dels for å hevne fornærmelsen mot den kongelige verdighet, og dels for å binde sin mann til seg ved en ny tjeneste, så hun for enhver pris kan få vingården i sin besittelse. Hun skriver brev i Akabs navn og misbruker riksseglet til befalinger kongen ikke har kjennskap til.

Hun påbyr byens øverste og eldste å utlyse en faste, slik det var skikk når noe sørgelig hadde hendt eller en skrekkelig forbrytelse var begått. Hun lar folket samles og befaler at man skal stille Nabot øverst blant folket. Der skal to leide skurker opptre med falskt vitnesbyrd mot ham og beskylde ham for å ha sverget og spottet mot Gud og kongen.

Etter at dette var skjedd, blir Nabot dømt uten forhør. Han blir overgitt til den rasende pøbelen, slept utenfor byen og uten barmhjertighet steinet til døde.

Da den blodige henrettelsen var fullført, gikk Jesabel triumferende til Akab og sa: «Stå opp og ta jisre'elitten Nabots vingård i eie, den som han ikke ville la deg få for penger! For Nabot lever ikke lenger, han er død.»

Da Akab hørte at Nabot var død, forsvant mismotets skyer fra hans panne. Med øyne strålende av glede sto den elendige opp fra sitt leie og ilte med bevin-

gede skritt ned for å ta vingården i besittelse. Se, mine venner, dette var den skrekkelige forbrytelsen!

Riktignok var den nærmest Jesabels verk, men Akab hadde like stor del i den, da han av hjertet bifalt den skjendige dåden og med glede tok byttet. Han ville selv ha begått den grufulle gjerningen dersom han hadde hatt like mye beslutsomhet som sin kone. Begge var de Nabots mordere, begge besudlet med hans blod, og begge var i samme grad skyldige og straffverdige.

Den ugudelige handlingen mot den ulykkelige Nabot var så mye mer skrekkelig og fordømmelig fordi det ikke var egenrådighet som beveget mannen til å avslå kongens tilbud, men tro på hans fedres Gud og lydighet mot Guds hellige anordninger.

Men dessverre er det, som vi allerede har bemerket, ingen tvil om at nettopp dette forbitret hans mordere enda mer og drev deres raseri til det ytterste. Intet har verden vanskeligere for å tåle enn når fromhet og tro er grunnen til at man avslår eller nekter den noe.

Slik har det nok hendt at vantro herrer har bedt sine kristne arbeidere om å gå med på et eller annet bedragersk forslag i arbeidet; men disse nektet. Det ville ikke ha betydd noe, ja, det ville tvert imot blitt godt mottatt, dersom de bare hadde oppgitt en eller annen naturlig og menneskelig grunn til at de nektet, og for eksempel sagt at det var farlig å forfalske varene på den ene eller andre måten, eller at det kunne skade herrene deres.

Men da de i stedet påkalte sin frelser og nevnte Guds lov som årsak til sitt nei, da brøt det løs med forbannelser og skjellsord, og de ble truet med avskjed fra tjeneste og arbeid.

Og selv om det ikke akkurat gikk så langt at de ble steinet, så var det likevel, etter den indre åndsretningen, Akab og Jesabel som sto mot Nabot.

Hensikten med utsendelsen

Akabs glede over det vunne jordstykket var ikke langvarig.

Hvor hemmelig morderne enn hadde drevet sitt spill og smidd sin helvetesplan, så hadde én, hvis nærvær de ikke ante, vært i det rommet hvor planen modnet. Én hadde lyttet til den blodtørstige dronningens tanker og sittet bak stolen da hun skrev de falske brevene. Én hadde hørt samtalen hun førte med de leide skurkene.

Han kjente altså sakens hele gang, og før skjendselsgjerningen var utført, var saksdokumentene for ham allerede avsluttet og lå ferdige til dom. Dette skjulte vitnet var ingen annen enn han som har øyne som ildsluer. Det var den vekteren som ikke sover eller slumrer, som leser i hjertene som i oppslåtte bøker, som hører gjennom veggene, ser gjennom alle slør, forstår syndernes tanker langveis fra og er hjemme i alle våre skjulesteder. Den Hellige i Israel hadde sett det, og hans vrede var opptent som et bål av tørre kvister.

Men hvorfor trådte ikke den Allmektige hindrende imellom så snart han så ugjerningen spire? Hvorfor frelste han ikke den uskyldige Nabot, som dog var hans tjener og barn, og som var kommet i faren nettopp ved sin tro og lydighet?

Skriften henviser oss med slike spørsmål til evigheten. Inntil da skal vi i stillhet betrakte de tusen gåter i den guddommelige verdensstyrelsen som møter oss

her nede. Mot fornuften må vi, byggende på det faste profetiske ord, i tro gi Gud den ære at også hans «dårskap» ikke er annet enn tilbedelsesverdig visdom.

Også det som tilsynelatende er motstridende og ubegripelig, hører til en plan og en husholdning som engang vil avtvinge oss en desto større beundring, jo mer den her nede var til forargelse for vår formørkede fornuft. Guds tanker er ikke våre tanker, og hans veier er uendelig høyere enn våre veier.

«Vi forstår ikke hans regjering,» sier en opplyst mann, «og er alltid for dristige til å rose eller dadle den. Han finner selv behag i sin plan og er ubekymret om våre dommer. Når pøbelen med klappende hender og skrapende føtter sier ham komplimenter og jubler ham bifall for verdens godhet eller for visdommen i hans styre, blir han skamfull som Fokion. Da spør han sin lille vennekrets, som står omkring hans trone med tildekte øyne og vinger, om han har sagt eller gjort noe dumt, siden han ser sine gjerninger beundret av den store mengden.»

«Det er virkelig uforstand,» sier den samme åndrike forfatteren, «å ønske seg et hår mer eller mindre enn man har. Det er visst bedre å være Elisja enn Absalom, og bedre å være Lasarus enn å fare til djevelen etter at man lenge nok har vært liksom hans alt på jorden. La verden være den beste eller ikke; så lenge Gud regjerer i den, og enda mer i våre hjerter, så vil hans veier alltid behage våre øyne.»

Det er nok sant at et skuespill som den uskyldig dømte Nabot, blødende under maktens og den skrikende urettferdighetens hender, kan gi troen noe å arbeide med, og i det minste for et øyeblikk ryste vår teologis grunnvoller kraftig. Men uansett hvor skjærende et skrik en slik hendelse er for det naturlige øret, så vil denne dissonansen for det himmelske øret likevel oppløses i den mest henførende harmoni.

Vi vil bare la Herren sørge. Han skal nok vite, til sin ære og til deres beste, hvordan han skal løse alle knuter som knyttes i hans venners liv.

Det var sannelig ingen klage over hans livs mørke utgang som vår Nabot åpnet de øynene med igjen foran sin Guds trone og under det evige hjems fredssus, de øynene han lukket på retterstedet under fiendens steinkast. Uten tvil er hans blodige død ennå i dag en gjenstand for hans lovprisning, ikke for klage.

Og dersom han var midt iblant oss, ville vår forundring over hans skjebne gjøre ham vondt; han ville oppfordre oss til, sammen med ham, å tilbe den som en ledelse full av visdom, nåde og kjærlighet.

Ja, tenker dere, det kunne være mulig; men hva blir det da av Guds løfter, når det kan gå en mann som Nabot slik?

Guds løfter? De blir stående, og de er alle «ja og amen»! Gud har lovet dem som elsker ham, at alle ting skal tjene dem til det gode, og slik skjer det. Gud har lovet dem at han vil være med dem i vann og ild, og han er med dem.

Men dere forutsetter at det var blitt lovet dem at overhodet intet vann eller ingen ild skulle nå dem, og at ingen smerte eller ulykke skulle ramme dem; men det er feilaktig. Det heter tvert imot uttrykkelig at veien til Guds rike går gjennom «mange trengsler», og frelseren skjuler ikke for sine venner at han vil overgi riket til dem på samme måte som Faderen har overgitt det til ham.

Men når det forholder seg slik, hører jeg det bli sagt, så må vi jo stadig sveve i angst? Da tør vi ikke under noen fare regne med visshet for at vi skal unngå uværet som truer oss?

Går vi gjennom en skog, så kommer det an på om vi faller i røveres og morderes hender eller ikke. Drar vi over en elv, så har vi ingen visshet for at vi ikke finner vår grav i de brusende bølgene. Mister vi arbeid og fortjeneste, så eier vi ikke noe som gir oss håp om at Gud likevel vil bevare oss og våre barn fra hungersnød.

Raser pesten rundt oss, så tør vi like lite som noen andre være sikre på at morderengelen går oss forbi.

Når det gjelder de timelige ulykker, har vi jo ingen løfter som forsikrer oss om at vi skal bevares fra dem; følgelig er vi, tross vår barnerett, nødt til å gi rom for de samme bekymringene som de som står utenfor?

Å nei, mine venner, disse slutningene er falske og uriktige. Det er riktignok ikke ubetinget lovet oss at vi skal unngå alle farer og ulykker; men den som tror, skal se «Guds herlighet», og «alt er mulig for den som tror».

Dere vet at store forsikringer er gitt oss, forsikringer av et ubegrenset omfang, løfter som ikke lar oss ha noe mer å ønske. Uansett hva slags trengsel som truer oss, trengs det etter Guds uttrykkelige erklæring bare at vi «påkaller hans navn», så er vi frelst. Ja, etter Joh 15,7 står frelseren selv inne for at dersom vi blir i ham, kan vi be om hva vi vil, og vi skal få det.

Men hva vil det si å «bli i Jesus»? Det er en herlig stilling, en stor og viktig sak, som dette uttrykket betegner. Når jeg i denne forstand blir i Kristus, så glemmer jeg meg selv for Kristus; jeg betrakter meg selv i Kristus, og bevisstheten om min synd går under i bevisstheten om hans fortjeneste.

Jeg «ser derfor på meg selv» slik at jeg med ham er død, oppstanden og opphøyet over verden, synd, død og djevel, ja, over himlene. Jeg gleder meg over hans rettferdighet som om den var min, noe den i sannhet er.

I denne pryd kjenner jeg ikke lenger meg selv etter kjødet; i en slik kledning vet jeg meg omfattet av den samme Guds kjærlighet som Kristus.

Denne bevisstheten lar meg ikke et øyeblikk tvile på at Gud verken kan eller vil nekte meg det jeg ber om, meg som er hans barn, som han har behag i og er blitt glad i ved «Sønnen som han elsker». Derfor hindrer ingenting meg lenger fra frimodig å kaste meg med alle mine anliggender inn til hans store farshjerte.

Jeg går ut og inn i Guds bolig som om det var mitt eget rom. Dette er å nærme seg «i Jesu navn», det vil si i Jesu sted. Og til dette troens standpunkt har Herren lovet alt, uten unntak alt, som man noensinne kan be om og begjære.

Altså finnes det sannelig en fullkommen sorgfri og fryktløs vandring, også midt blant tusen farer. Altså finnes det en sinnsstemning der vi har i vår hånd både nøkkelen til alle Guds skattkamre og et ugjennomtrengelig skjold mot alle farer for legeme og sjel. Forstå bare kunsten å «være i Kristus» og «be i hans navn», så kan du be deg fri fra hva du vil, eller be ned over deg hva du vil; idet du ber, har du allerede det du ber om.

Men vi kommer bort fra vår historie. Den mørke gjerningen i Jisre'el er altså fullbyrdet. Nabot ligger knust under jorden, men hans blods røst trenger opp gjennom gravhaugen og roper mot himmelen om hevn.

Kirkens store sakfører og blodhevner hører ropet og ruster seg til dom. Han vender seg til sin herold, tisbitten, og overdrar ham budskapet til kong Akab.

«Stå opp,» lyder den guddommelige ordren, «gå ned og møt Akab, Israels konge, som bor i Samaria. Nå er han i Nabots vingård. Han er gått dit ned for å ta den i eie. Og du skal tale slik til ham: Så sier Herren: Har du nå både myrdet og arvet? Og du skal si til ham: Så sier Herren: På det stedet hvor hundene slikket Nabots blod, skal hundene også slikke ditt blod!»

Forferdelige ord! Man skulle tro at Elia selv måtte ha sunket sammen under denne rullende tordenen fra den brennende guddommelige nidkjærhet.

Og han ville ha sunket sammen dersom han ikke hadde hatt en bedre lynavleder å sette på sitt hode enn sin egen rettferdighet. I sannhet måtte mer enn bare et svakt skinn av evangeliet om Kristus lyse i sjelen til en mann som Elia, som så ofte så inn i den Allmektiges vrede ansikt og likevel kunne forbli uforsagt og ved godt mot.

Til tross for at han i hele sitt liv nesten bare hadde båret rundt på vredens flammer, falt det ham aldri inn å frykte noe for sin egen person. Det er hevet over enhver tvil at Elia forsto kobberslangens mysterium og hadde kunnskap om korset; derfra fikk han det glade motet som ikke engang skalv for den Allmektiges forferdelige majestet.

Den nærmeste følgen

Kongen av Samaria spaserer i Nabots vingård. Han gleder seg over det vakre byttet og overveier hvordan denne blodåkeren nå best kan brukes og forenes med anleggene hans.

Se, da synes han å høre fottrinn i nærheten. Han ser seg om, og hvor stor er ikke hans bestyrtelse og harme når han ser en mann nærme seg, en mann han heller ville sett en hel krigshær rykke frem i stedet for, og som aldri før hadde overfalt ham med sitt besøk mer ubeleilig enn akkurat i dette øyeblikk.

Det var tisbitten Elia. Som en mørk uværssky, svanger med død og fordervelse, kom han vandrende. Han sender ingen melding om sin ankomst, ingen forespørsel om det behager kongen å gi ham audiens. Han tar seg audiens i Herrens navn, og nøler ikke med å overraske monarken midt i hans hager og anlegg, og for et øyeblikk avbryte ham i hans private fornøyelser.

For et forferdelig møte for fyrsten! Han hadde jo allerede smigret seg med håpet om nå for alltid å være fri for denne besværlige gjesten. Han hadde trodd ham langt borte over alle fjell, eller, noe han vel enda heller hadde sett, allerede i graven.

Og plutselig står han der igjen foran ham, som en åpenbaring fra en annen verden, ja, som selve den myrdede Nabots ånd. Likblek, skjelvende av raseri og bestyrtelse ser han det forhatte budet skride frem. Før Elia i det hele tatt har sagt et ord, har han på en måte allerede utført sitt ærend hos Akab.

Akab føler allerede hva han vil. Han leser dommen og forbannelsen i øynene hans, og bare synet av mannen i kappen av dyrehår er som et dolkestikk og en glødende pil i hans skyldtyngede samvittighet.

«Har du funnet meg, du min fiende?» roper han imot ham, sprudlende av gift og galle; men han forråder derved bare seg selv og blir sin egen anklager.

«Du motstander,» vil han si, «du som alltid bare fører ordet mot meg, hvor ditt skadefro hjerte vil glede seg over at du nok en gang har truffet meg!»

Ja visst, den uverdige var virkelig funnet, og nettopp dette var grunnen til det innbitte raseriet som han, lik en egget klapperslange, hveste med mot profeten.

Hvor ofte, mine brødre, må ikke vi, deres prester, dele Elias skjebne når det lykkes oss å finne synderne i menigheten, eller rettere sagt, når de gjennom oss blir funnet av Gud.

Hvor ofte har ikke også vi å gjøre med øgler og skorpioner når våre ords lyn slår ned, når våre piler treffer den sorte prikken, når signalementene i de åndelige etterlysningene vi kaster ned fra prekestolen passer på våre tilhørere, og når den ene og den andre mot sin vilje må skue sin heslige skikkelse i de speilene vi holder opp for deres øyne.

Snart heter det også til oss i disse trufne hjertene: «Har du funnet meg, du min fiende?» Og med de bitreste anklager gjengjelder man oss den vellykkede jakten.

Nå er vi plutselig menneskehetens skadefro motstandere, som finner vår fornøyelse i å skremme og kvele folk uten grunn. Kjærlighet og kristelig saktmodighet sies å være oss fremmede, og den gudsfrykten vi veileder menigheten til, blir avfeid som et mørkt og melankolsk munkevesen.

Våre prekener påstås å mangle sannhet på alle punkter og vrimle av overdrivelser. I stedet for å løfte sinnet og innprente et glad livssyn, sies det at de bare opprører det ømfintlige hjertet og egger det til motvilje. Dessuten påstås det at det i disse elendige foredragene ikke finnes det minste av det man kaller ånd og ideer, og den som søker lærdom, vil i hvert fall ikke finne den i vår kirke.

Slik lyder de ubarmhjertige ytringene som vi nå må finne oss i, og det hender ikke sjelden at det ikke blir med ordene alene, men at kritikken også ytrer seg i handlinger. Man vil la oss unngjelde for at vi våger å legge vår hånd på deres hjertefred. Slik beslutter man at man aldri vil høre oss igjen, men i fremtiden gå hit eller dit.

Vel, så gå da, dere skadeskutte hjerter, hvorhen det behager dere. Det er ikke vi, men Gud som har funnet dere gjennom oss, og ham løper dere ikke fra.

Pilen sitter nå en gang i margen deres, og vær trygg: dere blir ikke kvitt den før den samme allmektige hånd som skjøt den mot dere, også drar den ut av såret igjen. Har han som «skal få sterke til bytte», hatt den alvorlige hensikt å lede dere til bot ved dette, så spar dere for den unyttige møyen med å «stampe mot brodden».

Ingen urt og intet plaster i denne verden vil være i stand til å helbrede deres samvittighets ømme sår. Brannen i deres indre og den fortærende ilden i marg og bein vil dag for dag gripe om seg, inntil den slukkes i Lammets blod og

dempes i korsets fredssus. Å, om vi bare måtte finne dere, så ville vi gjerne kalles deres fiender en stund!

Knapt har det rasende spørsmålet «Har du funnet meg, du min fiende?» kommet over kongens lepper, før det vender tilbake til ham som et forferdelig ekko, nå som et bekreftende svar. «Ja,» sier mannen i dyrehuden, med sin vanlige fasthet og ro, «jeg har funnet deg!»

Hvordan må forbryteren ha følt det ved disse ordene! Forvirret og bundet av sin samvittighets fryktelige anklager, var han fullstendig ute av stand til å føre frem selv det minste til sitt forsvar mot profetens angrep. Dessuten traff profetens tordenord ham nettopp i Nabots vingård; for en pinlig omstendighet! Og den megetsigende minen Elia ledsaget ordene med, lot ikke kongen tvile et øyeblikk lenger på at profeten visste hvem åkeren hadde tilhørt, og hva det betydde at han møtte sin konge på denne uvanlige spaserturen innenfor gjerdene til nabolodden.

Sannelig, det var en ynkverdig stilling Samarias fyrste inntok i dette øyeblikk! Et skammeligere nederlag hadde vel aldri rammet ham.

I et nu var hans kongekrones glans forsvunnet, og hans purpurkappes imponerende herlighet som blåst bort. Som en elendig, forlegen lovbryter, som har fått alle våpen mot sine anklagere tatt ut av hendene, bortsett fra en innbitt og maktesløs harme, står han overfor Elia. For tisbitten selv måtte det være nokså pinlig å se sin monark så slått, forvirret og ydmyket, og plutselig se rollene byttet om slik at Elia nå bar kronen, mens kongen lå som en nedtrådt orm ved hans føtter.

Men slik kan Herren med et vindpust kaste de stolte ned i støvet, og der han bruker sitt ords sverd, der faller hest og rytter som strå for høstmannens sigd.

Dere føler det isnende, gjennom marg og bein, i dette kaldblodige: «Ja, jeg har funnet deg!»

Det er den harde, strenge loven som stirrer imot dere, forsteinende som et medusahode; det er den guddommelige domstolens nakne rettferdighet som her møter dere i sin grufulle og skjærende skarphet.

Hvor ofte har det ikke skjedd at når et slikt «Jeg har funnet deg!» lød fra den krenkede Majestets trone, så kastet det øyeblikkelig synderen det rammet, ned i fortvilelsens svelg, eller til og med forvirret hans forstand og la ham i vanviddets lenker.

Å, måtte Gud i sin nåde styre det slik at når også dere i dag eller i morgen blir funnet ovenfra i deres skjulesteder, så må ikke den nakne loven alene være politibetjent, men evangeliet ledsage den.

Måtte det i samme øyeblikk som tordenklangen lyder: «Forbannet være den som ikke holder ordene i denne loven!», blande seg med det salige budskapet: «Kristus er lovens endemål, til rettferdighet for hver den som tror!»

La det hjerteoppløftende: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» tone samtidig med det: «Gå bort fra meg til den evige ild!»

Da vil den ulykksalige forferdelsen som styrter inn over sjelene deres, straks finne sin motgift i den bedrøvelsen som virker omvendelse til frelse, som ingen

angrer. Lovens skrekk, som ikke har noe løfte, vil da snart forvandles til denne inderlige smeltingen av hjertet som er det største tegnet på at man har tatt imot Guds nåde, og som er begynnelsen på et nytt liv som aldri visner.

Nei, det er ikke den guddommelige rettferdighetens drepende ildflamme, men det livgivende sollyset fra den guddommelige kjærligheten som forbarmer seg over syndere, som skaper nye mennesker.

Det er ved krybben og ved korset, ikke på Sinais tordnende og rykende topp, at himmelens arvinger blir født. I åpenbaringen av Guds vennlighet ligger den magnetiske underkraften som river støvets sønn løs fra seg selv og løfter ham opp over jorden. Her griper kjærlighetens makt ham og gjør ham til en Herrens tjener for evigheten.

Men dette tjenerforholdet, der man ikke lenger kan annet enn å elske ham som først har elsket oss så uutsigelig, er samtidig den eneste sanne frihet.

Da blir man fri fra seg selv, fri fra egenkjærligheten, fri fra verden og dens forfengelighet, og fri fra syndens og kjødets lenker. Man lever for Gud fordi man føler en brennende trang til det; man søker hans ære før man har satt seg fore å søke den; man løper hans buds vei fordi man uimotståelig blir drevet på denne veien. Man gjør det gode like lett og naturlig som planten skyter sine blomster og kilden sprudler frem sitt vann.

Slik gir frihet og nødvendighet hverandre det hemmelighetsfulle foreningskysset. Man blir kjærlighetens fange, og i dette fangenskapet blir man himmelsk fri, fri som Gud selv er fri. Dette er de gavnlige virkningene som evangeliet har med seg. Ingen lov virker slike underverker. Bare der hvor den guddommelige kjærlighet styrer, flyter kildene til livet og all helliggjørelse.

Bygg din hytte i lysglansen fra Betlehem og Golgata; da drikker du med hvert åndedrag den kommende verdens krefter, og du føler deg som løftet av tusen hender over jorden og opp til det himmelske livet.

XVIII. Akabs bot

Det er kjent for dere, mine venner, at Skriften gjentatte ganger taler om en «livets bok». For eksempel åpenbarer apostelen Paulus for filipperne (Fil 4,3) at hans medarbeider Klemens, i tillegg til andre, har navnet sitt skrevet i denne boken.

Hvilken bok er det? Når man vil gjøre seg kjent med en bok, spør man etter tittel, innhold, forfatter og hensikt, og hvem boken er skrevet for. Dette vil vi også gjøre med tanke på den boken apostelen taler om her.

Boken bærer tittelen «Livets bok». En vakker og løfterik tittel! Vi har ingenting å frykte fra denne boken, bare vi ikke behøver å engste oss for det ene: at navnet vårt skulle mangle i den. Etter denne boken blir ingen dom avsagt, og ingen dødsdom uttalt. Livet er denne bokens løfte, nåden er det kostbare bindet den er innbundet i, kjærligheten er det glitrende gullsnittet, og trofastheten er sølvbeslaget den er lukket med.

De som er skrevet opp i denne boken, dør ikke; de sover inn og har allerede gått over fra døden til livet. De er bestemt for en tilværelse i uendelig herlighet og blir dratt opp til den ved Herrens kyss. En evig ungdom venter dem på den andre siden av graven, og en uvisnelig salighets og gledes trone står reist for dem. Med full rett kalles den derfor «Livets bok».

Men den kalles også en «levende bok». Dette antyder for oss at det ikke er en vanlig bok med forgjengelig papir og døde bokstaver.

Den kan sammenlignes med en bok der vi tar vare på bildene av våre kjæreste venner, eller navnene på de uforglemmelige som har gått hjem. Det er en bok med pulsslag og ildskrift. Det er hjertets bok. Ja, boken er den allmektige Guds farshjerte.

I denne boken står det skrevet et visst antall navn som Herren alltid husker, og som er uendelig dyrebare for ham, uforglemmelige navn som han elsker evig. Det er navnene på hans utvalgte, hans barn og hans arvinger. Blekket som disse navnene er skrevet med i den store, levende boken, er rødt. Ikke ett av alle navn under himmelen ville stått der uten Lammets blod. Bare ved dette blodet ble det mulig å flytte et visst antall navn over fra dødens bok til livets bok.

Mellommannen førte disse syndernavnene til ære. Han renset dem og gjorde dem vakrere og herligere, og nå står de flettet sammen med navnetrekket til Kristus, han som er den skjønneste blant menneskenes barn. De er skrevet inn

i den Eviges bryst, slik brudens navn står i brudgommens hjerte, og slik navnet på det mest elskede barnet står i morens ømme hjerte.

Denne boken er åpen i himmelen. Man leser den og leser den igjen, og blir aldri mett av å lese den. Det er den herliggjorte Menneskesønnens yndlingsbok, og også for ham en kilde til ubeskrivelig glede! Der ser han oversikten over sitt skattkammers kjæreste skatter og sin kongekrones mest dyrebare edelstener. Denne boken nevner for Hyrden hans får, for Brudgommen hans brud, for Ypperstepresten hans forløste og for Fredsfyrsten det folket han har sin lyst og sin kjærlighet i.

Denne boken er også åpen for de hellige englene. De er jo sendt ut for å tjene dem som skal arve frelsen, og derfor må de kjenne navnene som står skrevet i boken. Dag og natt samles de i skarer om denne underfulle boken; de blar og leser, og leser den om og om igjen, og slår forundret hendene sammen.

De leser Rahabs navn, Magdalenas navn, røverens navn og tollerens navn, og hva de nå heter, alle de arme synderne. Mens de leser, bøyer de kne, og deres tilbedende forundring bryter ut i brennende lovsang over Guds ufattelige nåde og over Lammets blod og dets underfulle kraft.

Om det noen gang har fantes noe i verden som er verdt vår nysgjerrighet, så er vi vel alle enige om hva det må være: Står også mitt navn i livets bok, eller står det ikke der? Det er uten tvil det mest alvorlige, det mest betydningsfulle og det viktigste spørsmålet som kan oppstå i et menneskehjerte. Svaret på dette spørsmålet avgjør hele min fred og min lykke i tid og evighet.

Blir svaret ja, da halleluja! Fra nå av skal alle slekter prise meg salig! Blir svaret nei, å ve, tre ganger ve! Forbannet være da den timen jeg ble født!

Hvis du nå spør hvordan man kan vite om ens navn stråler i denne boken, så vit dette: Den som er skrevet opp i himmelen, vil allerede her på jorden være merket av Gud. Skriften nevner de kjennetegnene som disse lykkelige menneskene kan kjennes igjen på. Det viktigste er et bøyd hjerte som lengter etter Gud.

Men vær våken: Det finnes to slags rop om nåde, og ikke enhver ydmykelse for Gud gir deg rett til å slutte at navnet ditt hviler i hans hjerte. Ikke bedra deg selv! Ønsker du å vite hva som skiller den sanne ydmykelsen, den som Gud har virket, fra den falske? Gi da akt; vår betraktning i dag vil gi deg svar på det.

> *1 Kong* 21,22–29: Og jeg vil gjøre med ditt hus som med Jeroboams, Nebats sønns hus og med Basjas, Akias sønns hus, fordi du har vakt min harme, og fordi du har fått Israel til å synde. Også om Jesabel har Herren talt, og han har sagt: Hundene skal fortære Jesabel ved Jisre'els voll. Den av Akabs hus som dør i byen, skal hundene fortære. Og den som dør ute på marken, skal himmelens fugler fortære. Det har aldri vært noen som Akab, han som solgte seg til å gjøre det som var ondt i Herrens øyne, fordi hans kone Jesabel egget ham. Hans ferd var over all måte avskyelig. Han fulgte avgudene, slik som amorittene hadde gjort, de som Herren drev bort for Israels barn. Men da Akab hørte det Elia sa, flerret han klærne sine og la sekk omkring seg og fastet. Og han sov i sekk og gikk stille omkring. Da kom Herrens ord til tisbitten Elia, og det lød så: Har du sett at Akab har ydmyket seg for meg? Fordi han har ydmyket seg for meg, vil jeg ikke la ulykken komme i hans dager, men i hans sønns dager vil jeg la ulykken komme over hans hus.

Vi befinner oss i Nabots vingård. Elia har funnet mannen som er merket av døden. Kongen står forskrekket og forvirret foran ham, og profeten utfører sitt oppdrag. Med full frimodighet forkynner han de fryktelige straffedommene som skal ramme den skjelvende tyrannen.

Det inntrykket dette budskapet gjorde på den forbryterske monarkens hjerte, er temaet for vår betraktning. Vi skal tale om Akabs bot, og se først på hva som fremkalte den, for det andre hvordan den var, og til sist hvilke følger den fikk.

Hva som fremkalte Akabs bot

Den skrekken som vi i dag ser fare gjennom Akabs sjel, var en virkning av Elias preken. Dette uventede trompetstøtet, ledsaget av lyn og torden, kastet ham ned for Guds føtter. Men profetens preken hadde et dobbelt innhold: Den inneholdt anklagepunktene mot kongen, og kunngjorde samtidig dommen fra den guddommelige domstolen.

Israels konge anklages for en tredobbelt forbrytelse: Han har vakt Guds harme, han har fått Israel til å synde, og han har solgt seg selv til å gjøre det onde for Herrens åsyn. På grunn av dette må den Allmektiges sverd slipes for å bringe undergang over ham og hans hus.

I den første anklagen viser Herren seg som en Gud som kan bli vakt til harme av vedvarende fornærmelser fra sine skapninger. Hans tålmodighet ligner en buestreng som bare kan spennes til et visst punkt hvis den ikke skal briste. Dette høres kanskje veldig menneskelig ut, men troen tar så lite anstøt av slike bilder av Guds vesen og egenskaper, hentet fra menneskenaturen, at den tvert imot finner noe godt og gledelig i dem. Den trenger nettopp en slik levende Gud som mennesker kan forstå, en Gud med pulsslag, følelser og lidenskaper.

En Gud som tronet i det fjerne i en uoppnåelig høyde, som satt kald og fremmed i evighetens bakgrunn, og som lot det forkynne at han i sin majestet var utilgjengelig for enhver menneskelig tanke, uendelig opphøyet over både vår hån og vår ros, og ikke det minste berørt av noen av delene, en slik Gud ville ikke vært en Gud for oss. Det ville vært en kløft og et skille, men troen ønsker fellesskap og forbindelse.

Enhver hjertelig åpenbaring av Gud gjør godt for et troende hjerte. Selv der Herren erklærer at det krenker ham, at det vekker hans harme og river ham med til vrede når en skapning ikke gir ham den ære han har krav på, selv der, sier jeg, finner troen noe trøstefullt og godt.

Kongen ble videre anklaget for å ha fått Israel til å synde. Dette hadde han forårsaket både ved sitt ugudelige eksempel og ved de forkastelige påbudene som gjorde Ba'als-dyrkelsen til statsreligion og utsatte Guds barn for de blodigste forfølgelser.

Ve den som lik Akab ikke nøyer seg med å ødelegge seg selv, men som også går inn for å forpeste andre med sin dødsånde og dra dem med i sitt eget fall. Et slikt menneske vil en dag, i tillegg til den klippetunge byrden av sin egen misgjerning, måtte bære ansvaret for de ulykkelige som falt som offer for hans forførelse. Evig forfulgt av deres forbannelser vil han i sin dobbelte helvetes-

angst bare ha én ting å trøste seg med: at han ved sine moralske snikmord er blitt sin gud, djevelen, enda mer lik enn hans medfordømte.

Den tredje anklagen som Elia til slutt rettet mot kongen, var denne: «Jeg har funnet deg, fordi du har solgt deg til å gjøre det som er ondt i Herrens øyne.» Ja, beretningen legger til at det aldri har vært noen som Akab, han som solgte seg til å gjøre det som var ondt i Herrens øyne, fordi hans kone Jesabel egget ham.

Solgt til å gjøre det onde! For en forferdelig tilstand. Men hvem er ikke i denne tilstanden av natur? «Jeg er kjødelig,» klager Paulus idet han ser på sitt gamle menneske, «solgt til trell under synden. For det jeg vil, det gjør jeg ikke. Men det jeg hater, det gjør jeg.»

Prøv en dag med Guds lov; gjør et alvorlig forsøk på å holde bare ett av de guddommelige budene, og du vil, hvor tungt det enn faller deg, i sannhet være nødt til før kvelden å skrive under på apostelens ydmykende bekjennelse og gjøre den til din egen.

Vår frihet er borte, og viljen vår er kjødets fange. Døden har trengt inn gjennom vinduene våre, og synden fortærer våre helligste forsetter som strå og halmstubb. Av natur ligner hjertet vårt en vogn der lasten er fordervelse, ulykke og død. Hestene som trekker den, er de syndige lystene og begjærene. Kusken som pisker og driver på hestene for at de ikke skal stanse, er djevelen. Veien er den brede vei som fører til fortapelse, og målet som de brennende hjulene ruller mot, heter Gehenna.

Det er ikke mulig å stanse, med mindre den allmektige nåden griper inn og skaper noe nytt i landet. Da blir hjertet en himmelvogn. Nå består lasten av rettferdighet, fred og glede i Den Hellige Ånd. Et himmelsk trespann trekker den: troen, kjærligheten og håpet. Trøsteren fra det høye spenner det for, gir det næring og holder det i stand. Veien er den smale vei som fører oppover, og reisens mål heter Jerusalem.

«Ethvert menneske har sin pris som han er til salgs for.» Hvor forferdelig dette enn høres ut, så gjelder det fullt ut for det naturlige mennesket. For en eller annen pris, enten det er gull eller ære, bekvemmelighet eller lyst, eller hva det nå heter, er jordens stolte sønn til salgs og i stand til enhver simpel og nedverdigende handling.

Vi vet hvilken pris Israels konge var til salgs for: Det var kvinnens gunst. Jesabels gunst var den avguden som bare behøvde å vinke, så var Akab villig til å ofre alt på dens alter. Han ofret ikke bare sin vilje, sin ære og sin samvittighetsfred, men også sin sjels frelse og sin tro, om han hadde noen, ja, til og med himmelens gunst, om han hadde hatt del i den.

Tenk om Akab hadde vært den eneste som solgte seg til helvete for en så ussel pris! Men slike salg er dessverre ikke sjeldne hos oss heller. Akk, mangen en trenger bare å spørre seg selv: Hvorfor er jeg vantro? Hvorfor forakter jeg Guds folk, tjener verden og djevelen, og kjemper voldsomt imot ethvert godt inntrykk? Da må han sikkert bekjenne: «Fordi jeg er bundet.»

Og hva er han bundet av? Han er bundet av menneskelige eksempler og påvirkning. Han er bundet av en forbindelse, en gunst, en vennlighet eller en kjærlighet som har en stille betingelse: at den som blir begunstiget eller elsket,

må betale med sin moralske selvstendighet og ofre enhver bedre følelse, ja, sin sjels evige frelse.

For noen ulykkelige forhold! For noen avskyelige vennskapsbånd! Da er det langt bedre med strid og storm i hjemmet enn en slik enighet og samstemthet! Dersom noen av oss hittil har gått i slike menneskelenker, så må han rive seg løs fra dette halsjernet jo før jo heller. «Den som elsker far eller mor, hustru eller barn eller noe menneske mer enn meg,» sier Herren, «er meg ikke verd.»

«Han som sa om sin far og sin mor: Jeg ser dem ikke!» roper Moses idet han velsignende tar avskjed med Levi, «og som ikke kjentes ved sine brødre og ikke visste av sine barn, fordi han tok vare på ditt ord og aktet vel på din pakt. De skal lære Jakob dine bud og Israel din lov. De skal legge røkelse for ditt ansikt og heloffer på ditt alter.» «Dere er dyrt kjøpt,» sier apostelen, «bli ikke menneskers treller!»

De bitre anklagene som profeten i Guds navn rettet mot Israels konge i Nabots vingård, måtte ryste forbryteren desto sterkere fordi de var ledsaget av så fryktelige trusler. Først lød det: «På det stedet hvor hundene slikket Nabots blod, skal hundene også slikke ditt blod!» Det var et forferdelig budskap, og det gikk bokstavelig talt i oppfyllelse.

Ikke lenge etter gikk nemlig Akab, drevet av rent hevnbegjær, til krig mot syrerne. Dette var stikk i strid med Herrens uttrykkelige befaling og skjedde på tross av advarselen fra profeten Mika, som med tyngde hadde ropt til ham: «Kommer du uskadd hjem igjen, så har Herren ikke talt gjennom meg. Hør dette, alle folk!» Og han kom ikke tilbake. Allerede i det første slaget rammet den vrede Guds hånd ham.

En mann, fortelles det, spente buen og skjøt på måfå, men det var Herrens hånd som trykket av, og pilen fór inn mellom panserets remmer og rett inn i det ugudelige hjertet. Da sa Akab til vognstyreren sin: «Snu og før meg ut av hæren! Jeg er såret.» Og slik gikk det.

Om kvelden døde kongen, og blodet fra såret rant ned i vognen. Man førte liket hans til Samaria og begravde det der. Da de skylte vognen i dammen ved Samaria, slikket hundene blodet hans mens horene badet seg der. Slik dømmer Gud! Å Jesus, forbarm deg over oss!

Herrens andre forbannelse traff Akabs hus. «Se,» sa Elia, «så sier Herren: Jeg vil føre ulykke over deg og feie etter deg. Jeg vil gjøre med ditt hus som med Jeroboams, Nebats sønns hus og med Basjas, Akias sønns hus. Den av Akabs hus som dør i byen, skal hundene fortære. Og den som dør ute på marken, skal himmelens fugler fortære!»

Gud være oss nådig! For en dommer, han som straffer fedrenes misgjerning på barna i tredje og fjerde ledd! Også denne trusselen har gått i oppfyllelse til punkt og prikke; det kan dere lese om i 2 Kong 9.

Den tapre krigshelten Jehu var mannen Gud ga i oppdrag å fullbyrde dommen, etter at han først hadde latt ham salve til konge over Israel. Jehu nølte ikke med å underlegge seg riket, og hans første krigstog gikk rett til Jisre'el, der Akabs sønn Joram, som var konge på den tiden, oppholdt seg.

Da Joram hørte at hæren rykket frem, lot han spenne for og kjørte mot Jehu for å stemme ham til fred. Han traff ham på jisre'elitten Nabots mark. «Kommer du med fred, Jehu?» spurte Joram. «Hvordan kan du tale om fred,» svarte Jehu, «så lenge din mor Jesabel driver på med sitt horeliv og sine mange trolldomskunster?»

Da Joram hørte dette, prøvde han å flykte. Men Jehu grep buen, spente den, siktet og skjøt Joram i ryggen, så pilen gikk gjennom hjertet og han sank ned i vognen. Da sa Jehu til sin høvedsmann Bidkar: «Ta og kast ham inn på jisre'elitten Nabots mark, slik som Herren har sagt!»

Og slik gikk det. Slik ble Guds trussel bokstavelig talt oppfylt, da Akabs blod fløt fra sønnens årer på den samme jorden som hadde blitt rød av den uskyldige Nabots blod. På samme måte ble Jorams sønner og alle Akabs slektninger utryddet med sverd, slik at det ikke ble igjen verken stubb eller spire av dette avgudsdyrkende huset. Den samme skjebnen rammet Ba'als-prestene. På én dag ble samtlige drept, Ba'als billedstøtter og hans tempel i Samaria ble ødelagt, og avgudsdyrkelsen ble for en tid utryddet i Israel.

Den tredje dommen som Elia forkynte for Akab, skulle ramme Jesabel. «Hundene,» sa han, «skal fortære Jesabel ved Jisre'els voll.»

Og slik gikk det. Da Jehu kom til Jisre'el og dronningen fikk vite det, sminket hun øynene, pyntet seg på hodet og så ut gjennom vinduet. Men denne gangen var den fordervede horkvinnens kunster forgjeves; den rå krigerens hjerte forble urørt og ubøyelig som en klippe. Han løftet blikket og ropte til hoffmennene som sto hos henne: «Kast henne ned!» Da kastet de henne ned, og blodet hennes sprutet opp på muren og på hestene, og hun ble tråkket ned i gatesølen.

Da Jehu hadde spist og drukket, sa han: «Sørg for at denne forbannede kvinnen blir begravet! Hun er jo kongedatter.» Men da de kom for å begrave henne, fant de ikke annet av henne enn hodeskallen og føttene og hendene. Budene kom tilbake og fortalte det til Jehu. Da sa han: «Dette er det ordet som Herren talte gjennom sin tjener tisbitten Elia da han sa: På Jisre'els mark skal hundene ete opp kroppen til Jesabel. Liket av Jesabel skal bli som møkk på jorden på Jisre'els mark, så ingen skal kunne si: Dette er Jesabel.»

Se, brødre, Herren holder sitt ord! Store Gud, for et grøss som må overvelde de forherdede synderne her! For han som har truet dem med helvete og evig død, er den samme Gud; hans navn er Trofast og Sannferdig. Himmel og jord kan lettere forgå enn at en eneste tøddel av hans ord faller bort.

Hvordan Akabs bot var

Elias tordenpreken feilet ikke denne gangen. Akab visste hvem han hadde foran seg, og han visste at denne mannen ikke hadde for vane å slå i tomme luften eller bruke tomme ord. Han står der slått, forferdet og rystet i sitt innerste. Knærne svikter, bena skjelver, og en ubeskrivelig angst fyller den skremte sjelen.

Han må bekjenne at han fortjener disse forferdelige dommene. Han føler den enorme syndeskylden som tynger ham. Samvittigheten er i et voldsomt opprør, og gjerningene hans stiller seg opp rundt ham som en væpnet hær. Det føles for ham som om han ser den myrdede Nabots ånd stå blodig foran seg, og som om

han hører tusen stemmer stige opp mot himmelen fra de drepte helliges graver og rope om hevn over ham.

Det er som om Guds vredes ild allerede lyner rundt hans skyldtyngede hode, og som om han bak seg hører hylingen fra hundene som tørster etter blodet hans. Den følelsen som overveldet ham da han så ilden på Karmel, våkner nå i ham igjen med full kraft og fyller ham med tusen skrekkbilder.

Nå vet han så altfor godt at Herren er Gud og Elia hans sendebud. Den nedslåtte mannen føler det som om han allerede står for den Allmektiges domstol. Han føler det som om Guds bebreidelser allerede ruller som torden over hodet hans, og som om dommens engler allerede omringer ham for å slepe ham, den frafalne som ga Ba'al æren, til slaktebenken.

Han glemmer både kronen og purpurkappen sin. Han vet ikke lenger om det er han eller Elia som er konge. Han bryr seg lite om hva som sømmer seg for ham i denne pinlige situasjonen, eller hva han burde gjøre for å redde sin verdighet. I dette øyeblikket ser han seg selv som ingenting annet enn en fattig, redd synder, og han skammer seg ikke over å fremstå slik for verken Gud eller mennesker.

Fra sin høye trone stiger han ned i det dypeste støv. Han river i stykker klærne sine som et åpent tegn på hvor sønderrevet hjertet hans er. De kongelige smykkene må vike for en grov botsdrakt. Han faller ned for Elias Gud, kaster seg klagende ned med ansiktet mot jorden ved Herrens føtter og faster, uten å bry seg om hvorvidt Jesabel, hedningenes datter, liker det eller ikke.

Selv om natten fortsetter han sin bot; han regner seg ikke lenger verdig til å hvile i sin silkeseng. Som tegn på sin sorg sover han på en grov hårduk, og går en tid stille og sukkende omkring som et bilde på ulykke uten like.

I det ellers så muntre slottet har gleden stilnet. Lyden av fløyter og harper høres ikke lenger i de glitrende salene. Slottet ligner et lik- og sørgehus, og kongens tungsinn ser ut til å ha lagt seg som en mørk sky over alle rundt ham.

Denne sorgen hos kongen av Samaria var ikke hykleri. Det sørgelige ytre han viste frem, var et sant bilde av hans indre tilstand. Likevel manglet det altfor mye på at hans bot var en bot til liv og frelse. Det var ikke den samme sorgen som Magdalena, røveren eller tolleren følte. Akabs bot manglet kjærligheten; og det er jo kjærligheten som først gir alle våre gjerninger helliggjørelse og verdi i Guds øyne.

La oss bruke anledningen som den botferdige Akabs eksempel gir oss, til å forklare med noen få ord hva en sann, guddommelig bot egentlig er. Apostelen Paulus beskriver dette for oss når han sier: «For jeg er ved loven død fra loven for å leve for Gud.» (*Gal* 2,19)

Med «loven» som han er død fra, mener han her summen av de guddommelige kravene til mennesket, sammen med truslene og forbannelsene som er knyttet til dem, altså det vi med ett ord i billedlig betydning kaller «Moses».

Denne tuktemesteren, sier apostelen, har han ikke rømt fra som en kjeltring; han har ikke desertert fra loven slik som andre gjør. Han er død fra den, og på den måten er han befridd fra den, ikke bare fullstendig, men også på en rettmessig måte. Det er akkurat som når en kone er løst fra sin mann og kan gå inn i et nytt ekteskap fordi det forrige tok slutt ved døden.

Ethvert menneske står i et forhold til denne loven, enten han vil vite det eller ikke, et forhold som undersåttens til sin konge, eller tjenerens til sin herre. Han skal lyde loven. Gjør han det, belønner loven ham; lar han det være, forbanner den ham.

Så snart loven gjør sin myndige majestet gjeldende i et menneskes samvittighet, trer forholdet mellom tuktemesteren og trellen i kraft og blir levende. Mennesket føler sin forpliktelse overfor loven, og det blir et alvorlig behov for ham å slutte forlik og komme til forståelse med loven, som nå står foran ham med krav, trusler og forbannelser.

Foreløpig er de altså begge fremdeles i live: både loven og mennesket som er underlagt den. Ekteskapspakten som Gud har satt sitt segl under, har altså fremdeles full gyldighet, og ordene «Forbannet er hver den som ikke holder fast ved alt det som står skrevet i lovens bok, slik at han gjør det» beholder sin fulle kraft og skarphet.

Det første et skremt menneske vanligvis gjør, er å prøve å tilfredsstille loven på lydighetens vei, ved gjerninger. Han lever altså ennå, og mener at han har kraft og evne nok til å gjennomføre det han har satt seg fore. Han går i gang med arbeidet og kommer slik under loven, det vil si: Han begir seg ut på en vei der ingen noen gang har hentet med seg annet enn brukne armer og bein, et såret hjerte og en engstet samvittighet.

Ve! Hva er det han nå må erfare? I stedet for å komme seg opp av syndens søle, synker han for hver dag dypere ned i den. I stedet for å gjøre fremskritt, går det for hver time bare bakover med ham. Hans beste forsetter strander på hans mangel på evne.

Den nedslående innsikten at han er tusen ganger mer fordervet enn han noen gang hadde ant, en forferdelig forbannelse som river samvittigheten i stykker, og den ergrelsen, vreden, harmen og motviljen som loven etter Skriftens ord pleier å vekke hos alle som på egen hånd våger å ta opp kampen med den: Det er den eneste frukten, den eneste høsten arbeidet hans til slutt har gitt ham.

Hva skal han nå gjøre? Å vise lydighet er det ikke lenger å tenke på; det gir han opp, og han prøver nå å komme overens med loven på en annen måte. Men hvordan? Han vil flykte fra loven; han deserterer.

«Nei,» tenker han, på en gang trossig og motløs, «hvorfor skal jeg plage meg selv lenger på en vei der selv de mest trofaste forsøk aldri blir kronet og aldri fører til noe!» Med denne fortvilte tanken overgir han seg igjen til sitt tidligere liv, gir kjødet frie tøyler, lar det stå til og gjør igjen det hjertet hans lyster.

Men selv om han forlater loven, forlater ikke loven ham. Den løper etter ham, den forfølger ham og henger i hælene på ham. Den overrasker ham snart her og snart der med sin torden og forbannelse; for loven er i hans eget hjerte, og det nytter ikke å flykte.

Hva gjør synderen nå? Én vei står ham ennå åpen: Han vil kapitulere for loven og prøve å få til et minnelig forlik. «Jeg skal holde deg så godt jeg kan,» sier han, «og trakte etter å leve etter dine krav så langt det står i min makt. Men da må du også slutte å forbanne meg så fryktelig, og la meg trøste meg med Guds barmhjertighet for det som kanskje mangler.»

Men uansett hvor rimelig dette tilbudet kan virke, er det heller ikke nok. Loven lar seg ikke stille tilfreds med stykkevis arbeid; den krever ubetinget en fullkommen lydighet. Synderen kan gjerne gjøre det han kan, loven stemmer likevel ikke sin forbannelsestrompet en halv tone mildere, og den skyter ikke en eneste glødende pil mindre inn i hans samvittighet.

Der står det stakkars, rådløse mennesket og føler at det ikke er annet igjen for ham enn uten videre å erklære seg skyldig for himmelens domstol. Han må bekjenne at loven har rett i sine forbannelser, erklære seg moralsk konkurs og rope med apostelen: «Jeg elendige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme?»

Riktignok kjemper vår natur med makt imot denne innrømmelsen av at den fortjener fordømmelse; det er forferdelig for den å felle dommen over seg selv. Den gruer seg og skjelver for en slik død. Men hva hjelper det? Lyset skinner seirende i mørket. Som gjennomboret av tusen piler synker det stakkars mennesket sammen ved trinnene til Guds trone, og med en angst, en nød og en forferdelse som kunne få steinene til å ynkes, bryter han jamrende ut i dette skrekkens skrik: «Det er ute med meg! Fortapt! Fortapt!»

Når det har kommet så langt med en synder at han i oppriktig og bittert alvor feller dommen over seg selv for Moses' domstol, er da den åndelige prosessen fullført, den som Paulus kaller å være «død fra loven»?

Langt ifra! For ellers kunne også Kain og Judas ha sagt at de var døde fra loven slik som Paulus. En død har riktignok funnet sted; for det er ute med den innbilte egenrettferdigheten, og det samme gjelder troen på egen evne. Men den sanne bot, som Skriften kaller en bedrøvelse etter Guds sinn og en omvendelse som ingen angrer, er likevel ennå ikke til stede.

Riktignok kaller Paulus også denne rene konkurserklæringen for den guddommelige hellighets domstol for en død: «Men da budet kom,» sier han i Rom 7,9–10, «våknet synden til live. Jeg derimot døde. Og det viste seg at budet, som skulle være til liv, ble til død for meg.»

Men å dø *under* loven og *ved* loven, er ennå ikke det samme som å dø *fra* loven.

Den angstfylte synderen vi nettopp har skildret, er riktignok død med tanke på sine innbilte moralske fortrinn; men ekteskapet mellom ham og loven er ennå ikke oppløst. Tvert imot har denne harde og strenge ektemannen og tuktemesteren ham nå igjen i sin makt på en forferdelig måte; han pisker ham hardt og jager ham med sine forbannelser til randen av fortvilelse.

Hos synderen finnes det fremdeles et fiendskap mot loven, og dermed også mot ham som har gitt den. Alt i ham murrer og gjør motstand. Det irriterer og ergrer ham fremdeles at loven i det hele tatt eksisterer; han utstår den ikke og skulle helst sett den tilintetgjort, fordi den tar fra ham freden og legger et jernbissel i munnen på hans syndige kjød. Av denne grunn er omvendelsen ennå ikke guddommelig og rett; det vi kaller gjenfødelse, har ennå ikke skjedd, og den døden Paulus taler om, må ennå komme.

Men denne herlige og velsignede død kommer ikke gjennom loven fra Sinai, men ved en annen lov. Apostelen sier: «Jeg er ved loven død fra loven.» Med den loven som gjør at han er død fra Sinai-loven, mener han uten tvil Åndens lov,

som han taler om i Rom 8: «Livets Ånds lov har i Kristus Jesus frigjort meg fra syndens og dødens lov.»

Åndens lov er ingenting annet enn evangeliet; og sannelig, bare ved dette kan den sanne, guddommelige og frelsende omvendelsen bli vakt.

La oss enda en gang se tilbake på den skremte synderen vi nettopp forlot. Se hvordan han fremdeles ligger skjelvende i støvet ved den Allmektiges føtter, nær fortvilelse. Ennå står sjelen hans imot loven, og samvittighetens angst tillater ham ikke å løfte blikket mot Herren.

Men se, nå kaster Det nye testamentes sol sine første stråler inn i hans natt. Korset kommer til syne mellom hans angstfylte skyer, og evangeliets harpetoner lyder for ørene hans.

Legg merke til den underfulle forandringen som straks viser seg i hele hans vesen! Han hører at hjelp og forløsning er nær; han hører at Faderen har sendt sin enbårne Sønn til verden for å redde ham. Han hører at denne Hellige har tatt hans synder på seg, at han har sonet dem, båret den fortjente straffen for dem og tålt Guds vrede i synderens sted. Slik har han beredt ham en evig plass både i Faderens hjerte og i herlighetens rike.

Synderen hører det, stusser, forundres og tør knapt tro det av glede. Han ser på Mellommannen, ser sårene hans, det tornekronede hodet og ansiktet fullt av uendelig kjærlighet, og hjertet, dette gjennomstungne, hellige, medlidende morshjertet. Han vet ikke hva som skjer med ham, eller om han i det hele tatt tør tro sine egne øyne og ører. Akk, hvilke følelser er det ikke som våkner i ham under slike solstråler av barmhjertighet og nåde! Hulkende bøyer han seg ned for sin guddommelige frelsers føtter for å fukte dem med tårene sine.

Dette er ikke lenger fortvilelsens tårer, men tårer som den dypeste kjærlighet får til å strømme. I stedet for trelldomsfrykt har det kommet en barnlig ydmykhet og bedrøvelse; i stedet for redsel for loven har det kommet en stille, salig skamfullhet som ikke lenger bærer på pine. Fiendskapet mot loven er nå forsvunnet fra hjertet hans. Hvordan skulle han kunne hate en lov som ikke lenger gjør ham noe ondt, som verken truer eller tvinger ham mer, og som verken fordømmer ham eller overøser ham med forbannelser?

Fiendskapet er snarere forvandlet til kjærlighet til loven; for den er et uttrykk for viljen til ham som han har å takke for hele sin frelse. Derfor har han nå lyst til loven og flykter fra overtredelsen som fra en slange. Han flykter fra den, ikke av ytre tvang, men av indre tvang; ikke av frykt for straff, men av kjærlighet til sin hellige ektemann. Han vil over alt annet leve til hans behag og vie hele sitt liv til hans ære.

Slik er da den sanne, guddommelige angeren til stede, den angeren som under evangeliets solskinn veller frem av kjærligheten og er forenet med troen. En vidunderlig død har funnet sted. Det ulykkelige ekteskapet mellom loven og synderen er nå oppløst på rettmessig vis. Loven lar ham nå være i fred, for i Kristus er han «Guds rettferdighet».

Selv sine krav opphører loven nå med; for det loven byr, er ikke annet enn den frukten som det gode treet allerede av seg selv, med lyst og uten tvang, bærer frem av sin guddommelige kraft og saft.

En slik herlig anger som den vi nå har beskrevet, var ikke kong Akabs anger. Fiendskapet mot loven var ikke tatt bort fra hans sjel og oppslukt av kjærligheten. Det var straffen som fikk ham til å skjelve, ikke synden. Hadde det ikke hvilt en forbannelse over loven han hadde brutt, ville overtredelsen ha smertet ham lite.

Ja, da straffen ble trukket tilbake, vendte han straks tilbake til fordervelsens vei. Han ga dermed det tydeligste bevis på at hans sorg bare sprang ut av egenkjærlighet, og at syndens herredømme og kjærligheten til synden på ingen måte var død i ham.

Hvilke følger Akabs bot fikk

Selv om det nå, som sagt, ikke viste seg noen rettskafne frukter av den angeren Akab viste da han kastet seg ned for Guds føtter, hindret ikke det den Allmektige fra å ta et nådig hensyn til denne angeren hans. Han sendte derfor sitt ord til tisbitten Elia og sa til ham: «Har du sett at Akab har ydmyket seg for meg? Fordi han har ydmyket seg for meg, vil jeg ikke la ulykken komme i hans dager, men i hans sønns dager vil jeg la ulykken komme over hans hus.»

Dette var altså en utsettelse og en forhaling, men ingen tilbakekallelse av dommen. Forbannelsen ble liggende over Akab og hans hus. Men allerede det at Gud tok slikt hensyn til en anger som i seg selv hadde så liten verdi, denne skånselen som gjorde at kongen slapp å oppleve utbruddet av hele det uværet som hang over hodet hans, var en stor nedlatenhet og nåde.

Hvorfor, hører jeg noen spørre, tok Gud i det hele tatt et slikt hensyn, når Akabs anger betydde så lite? Jeg svarer: Han gjorde det for å prege denne sannheten dypt inn i hjertet på både kongen og hans omgivelser gjennom et levende eksempel, der de så ham luske omkring i en jammerlig og engstelig botsstilling: At det å dømme seg selv og ydmyke seg for hans trone virkelig er veien man kan unnslippe hans dommer og forbannelser på og komme til hans nåde.

Akkurat som man oppmuntrer en nybegynner i en kunst eller et håndverk ved det første vellykkede grepet han får til, selv om det er langt fra fullkomment, ved å rope til ham: «Bra! Bare fortsett! Det er slik det skal gjøres! Slik vil det gå!», slik må vi også se på den skånselen Herren viste etter Akabs anger. Den skulle ikke være noe annet enn et slikt tilrop: «Bare fortsett, så er det riktig, slik mener jeg det! Å dømme seg selv, bøye seg og gi meg æren, det er det første skrittet på veien som fører forbi fordervelsen, og fra døden til livet!»

Derfor skal vi heller ikke se på det som et sikkert kjennetegn på at vi er i nådestand, når vi en gang i livet på lignende måte erfarer at Gud tar hensyn til vår ydmykelse for ham; når han en gang kroner vårt angstrop med påfallende bønnhørelser, og på grunn av vår anger og våre bekjennelser driver bort en eller annen truende uværssky som henger over hodet vårt.

Også dette kan rett og slett være et slikt oppmuntrende tilrop fra mesteren ved lærlingens første, noenlunde vellykkede, men ennå svært ufullkomne grep. Det er på ingen måte et sikkert vitnesbyrd om at vår bønn og ydmykelse virkelig har vært av guddommelig art, og at vi i sannhet er i nåde hos Gud.

Aldri har en fyrste eller et folk, og verdenshistorien bevitner det, gitt alle kongers konge og hans ord æren, selv bare med en ytre bekjennelse, uten at

allerede denne bekjennelsen er blitt kronet med de rikeste velsignelser fra Gud. Men den som ut fra dette ville trekke den slutning at disse folkene og fyrstene har vært benådet i ordets snevrere, bibelske betydning, ville i utallige tilfeller ha sluttet altfor mye ut fra disse himmelske nådesbevisningene.

Også blant oss finnes det mennesker som vi ikke våger å regne blant de gjenfødte, og dermed heller ikke blant Guds barn. Likevel holder de seg til evangeliets sak og sannhetens bekjennelse. De fører et visst gudfryktig liv med bønn og ydmykelse for den høye Gud. En viss frykt for den Allmektige leder deres vei, og en livlig innsats for hans rikes saker plasserer dem, ut fra det ytre, i de mest levende kristnes rekker.

Og se, Gud velsigner husene deres, og det går dem vel; de nyter alle velmenendes kjærlighet og aktelse, og deres foretak har fremgang. Men måtte Herren bevare disse kjære menneskene fra å trekke den slutning at de virkelig allerede er blant de hellige, og i sannhet innlemmet i de rettferdiges menighet. Akk, for et ulykkelig selvbedrag det ville være!

Nei, Gud velsigner dem bare for å stille dem frem som levende vitner for andre, selv om de ikke har stort mer enn skinnet av det guddommelige liv. Han vil vise at han holder med dem som holder med ham og hans tjeneste, og at gudsfryktens veier også er velstandens og velsignelsens veier.

Han bevarer dem for at ikke andre, som har en god mening om disse menneskene, skal tenke: «Se, han river bort de fromme sammen med de ugudelige!» Han gjør det også for fremdeles å bruke dem til å fremme sin sak, men ikke for å besegle deres barnerett for dem gjennom velsignelsen.

Å, mine brødre, la ingen bedra seg selv! Dere må da bli født på ny! Ellers vil det bli sagt om dere, slik det ble sagt om Akab: «Har du sett at de har ydmyket seg for meg? Fordi de har ydmyket seg for meg, vil jeg ikke la ulykken komme i deres dager.» Men en gang skal dagen gripe dem som en tyv, og denne stemmen skal forferde dem: «Jeg kjenner dere ikke, og jeg vet ikke hvor dere er fra!»

Mine brødre, alle dere som ennå står utenfor: Dere befinner dere i samme stilling som Akab den gangen på Nabots mark. Forferdelige forbannelser er uttalt over dere; skrekkelige tordenskyer henger over hodene deres, skyer der grufulle lyn slumrer for dere, og der grusomme sverd henger ned over dere i tynne silketråder. Disse skyene vil bryte løs; lynene vil slå ned, trådene vil briste og hevnens sverd vil falle.

Ulykkelige mennesker! Én utvei står åpen for dere: den rette dommen over seg selv og den sanne selvutslettelsen, ingen annen. Det er ikke slik at denne selvutslettelsen i seg selv teller så mye i Guds øyne, langt ifra! Men den rommer en hunger etter korsets frukter, og denne hungeren skal bli mettet med Lammets rettferdighet.

Fra det øyeblikket vi i guddommelig sorg strekker troens hånd ut etter dette smykket, vil verdens batterier, som sto rettet mot oss, vike tilbake. Forbannelsene forstummer, et nådens rop som da gjelder for evig, vil lyde oss i møte, og på vårt livs himmel vil korset vise seg som fredens tegn. «Ved det vil jeg minnes,» sier Herren, «at jeg ikke lenger vil forbanne disse synderne!»

Vi vil nå ta avskjed med kong Akab. La ham stå som et advarende eksempel for oss på hvordan man likevel kan gå fortapt til slutt, selv etter Guds mest overveldende hjemsøkelser, etter de sterkeste dragninger og de mest levende rørelser, ja, selv etter en viss botskamp og påfallende bønnhørelser. Måtte vår anger være bedre enn Akabs anger.

Bot kommer dere kanskje alle til å gjøre en gang. Akk ja, når timen er inne da legen trekker på skuldrene og håpet er ute, når veien tilbake til verden er stengt for alltid, og man er blitt alene med minnet om sine synder og ser portene til den alvorlige evigheten åpne seg, da blir det nok gjort bot. Men det finnes også en bot som fører til fordømmelse, og den er visst ikke sjelden.

Å, hvor mange av dere, som i dag gjør dere så sterke og står fram med en panne av jern, vil vi ikke en gang få se krumme seg som en tråkket orm og bære seg at som rasende? De vil rive seg i håret av redsel og rulle med øynene som ildsluer av fortvilelse. Og vi vil høre dem jamre med avbrutt pust: «Min stakkars, stakkars sjel!» og stønne, som om det allerede kom fra helvete: «Jeg er fortapt! Evig fortapt!»

Og akk, hvem vet om vi da vil kunne trøste dem, eller om vi i det hele tatt våger å trøste dem. Kanskje vil en bestemt følelse si oss at det ikke er en bedrøvelse etter Guds sinn som har kommet over dem. Det er ingen sorg over den åndelige fordervelsen, ingen hunger og tørst etter rettferdighet, og ingen lengsel etter Guds kjærlighet og fellesskap.

Det er snarere bare et unaturlig grøss, den samme helvetesangsten som også djevlene føler. Det er bare den ydmykelsen for den høye Gud som også de onde åndene så seg tvunget til da den store slangeknuseren nærmet seg dem. Det ligger ingen annen interesse bak enn den som også fikk disse demonene til å be Guds Sønn: «Befal oss bare ikke å fare ned i avgrunnen!»

Akk, Gud være oss nådig, mine brødre, og gi oss en omvendelse til frelse, som ingen angrer. La vår anger være som tårene til et barn som elsker, og som ikke har ro før den sårede morens øye igjen ser vennlig på det. La den være som Magdalenas gråt, hun som gjerne hadde latt seg tråkke ned under Jesu føtter, om bare hans hjerte var vennlig stemt mot henne.

Kjærligheten må være selve sjelen i vår anger, troen må følge den, og et bestemt brudd med mørkets rike må gå hånd i hånd med den. Slik skal den bevise sin ekthet i en ubetinget hengivelse til Herren. Å, da er våre tårer talte; da er det glede over oss i himmelen! Den Allmektige selv strekker begge hender ut mot oss for å tørke våre øyne, og i vår sjels hellige vemod har vi det første pant og segl på vår barnerett.

Amen.

XIX. Veien til Ekron

«Israel, glem meg ikke!» Slik taler Herren. (*Jes* 44,21)

**Oversetters kommentar: *I Norsk Bibel 88/07 lyder Jesaja 44,21 slik: «Kom dette i hu, Jakob, og Israel! For du er min tjener. Jeg har dannet deg, du er min tjener, Israel, du skal ikke bli glemt av meg!» Grunnen til avviket er at Krummacher brukte Luthers tyske bibeloversettelse. Det hebraiske verbet i dette verset, tinnāšēnî, kan grammatisk forstås på to måter:*

- *Passivt (som i NB 88/07): «Du skal ikke bli glemt av meg.»*
- *Aktivt (som hos Luther og Krummacher): «Glem meg ikke!» Da forstås formen som en direkte oppfordring eller bønn fra Gud til folket.*

Jeg kjenner knapt et mer hjerteskjærende ord enn dette. Det er en vemodig bønn fra en forsmådd og tilsidesatt venn. Og hvem er denne miskjente, denne bedende vennen? Det er ham som er kjærligheten selv, Guds morshjerte og syndernes frelser.

Og han hadde grunn til en slik bønn! Akk, hvem har vel større grunn enn ham? Hvis noen er glemt, tilsidesatt og miskjent på jorden, så er det du, syndernes nådefulle venn! Ja, virker det ikke som om alt i verden har sammensvoret seg for å utslette minnet om ham? Kirken som er kalt etter hans navn, spytter ham ut. Over portene til de fleste kristne templer burde disse ordene stå: «Hvorfor søker dere den levende blant de døde?» (*Luk* 24,5)

De fleste hyrder for hans hjord vil ikke lenger vite av ham. Lammets segl blir i vår tids motespråk kalt et brennmerke. Anstendigheten forbyr en til og med å nevne hans navn. Selskapslivet har kastet herlighetens Herre på dør som en gledesdreper. Vitenskapen tar knapt alvorlig notis av ham lenger, og kunsten vier sine farger og toner til andre guder. De fleste skrifter og bøker som går gjennom verden, roper uten å la seg forstyrre av noe hanegal: «Jeg kjenner ikke det mennesket!» (*Matt* 26,72)

Det er altså grunn nok for Israels Hellige til å komme med den vemodige bønnen: «Glem meg ikke!» Og hvem kan tvile på at han også har rett til denne bønnen, og et begrunnet krav på å bli husket av vår kjærlighet? Se, der står han foran deg, en smertenes mann uten like; det blodflekkede hodet er kronet med torner, og de hellige lemmene er ett eneste sår.

Du vet jo, tenker jeg, hva det betyr. Slik så han ikke alltid ut. Han var en stor og rik Herre, rik og herlig som Gud, og han hadde like lite behov for deg som for meg.

Men, for et under! I hans bryst ble det av seg selv tent en offerflamme: den frie kjærligheten til syndere. I denne kjærligheten oppga han i en viss forstand sin selvstendighet, for ikke lenger å være noe helt for seg selv, men bare en del av det hele, et hode, og for først – forundre dere, dere himler! – å bli gjort fullkommen ved oss.

Derfor er han blitt din bror, du orm i støvet! For at han skulle kunne innlemme deg i sin herlighet, innlemmet han seg selv i din død. Dine synder lot han føre på sin regning for å legge sine dyder på deg; under din forbannelse lot han seg knuse for å sette deg inn i sine rettigheter. Se, alt dette kom deg til gode. Hva tenker du nå? Ber han om for mye når han ber: «Glem meg ikke!»? Og han bare ber! O min Gud! Intet tordenskrall knuser slik som denne bønnen: «Glem meg ikke!»

«Glem meg ikke!» Til hver enkelt av oss lyder dette ropet. Måtte det finne åpne ører og åpne hjerter. Se, du kjente ham en gang, min bror, eller sto ham i det minste nær; men nå bryr du deg ikke lenger om å kjenne ham. Akk, se opp; der står han foran deg, du frafalne barn, og ser på deg med et smertefullt blikk.

Du har allerede en gang ligget ved hans bryst, men nå driver du utukt med verden igjen. Du spiste himmelbrød av hans hender, men nå vil du igjen ete skolmene sammen med svinene. Der står han foran deg, og det er som om blikket hans spør deg: «Kjenner du meg ennå?» Akk hør, hør bare; han ber: «Glem meg ikke!» Du troløse, synk tilbake i hans armer, til hans hjerte, og smelt bort i tårer.

Og du, husk alt det han har gjort for deg helt fra ungdommen av; hvordan han, den trofaste, alltid og overalt har bevart deg, og på underfullt vis reddet deg ut av så mang en trengsel. Det var en tid da du visste det: Det var Herren som gjorde det! Nå har du glemt det, og i samme stund glemte du Herren selv.

Se, hans hukommelse er bedre og mer trofast. Der står han foran deg: «Glem meg ikke!» Å, hør denne bønnen fra en tilgivende og lokkende kjærlighet! Slå deg for brystet og sverg: «Herre, glemmer jeg deg, så la min høyre hånd glemme meg for alltid!» (*jf. Sal* 137,5)

Å, hør det alle, dette ordet av den mest nedlatende nåde og den mest vidunderlige kjærlighet! Alle tings skaper går skapningen i møte; det mest elskverdige og høyeste gode trer frem for synderen og ber: «Glem meg ikke!» Min Gud og Herre, hvem kan fatte det? Nei, det trengs ikke mer enn at man i troen hører dette ordet, så lever man ikke lenger for seg selv, men for Gud i Kristus Jesus.

«Israel, glem meg ikke!» Slik taler Herren. Måtte vår betraktning i dag tjene til, ikke bare å forklare betydningen av denne store bønnen enda bedre for dere, men også til å prege selve bønnen dypt og uutslettelig inn i hjertene deres.

> Akasja styrtet ut gjennom gitteret i sin sal i Samaria og ble syk. Da skikket han noen sendebud av sted og sa til dem: Gå og spør Ba'al-Sebub, Ekrons gud, om jeg skal komme meg av denne sykdommen! Men Herrens engel sa til tisbitten Elia: Stå opp og møt sendebudene fra Samarias konge, og si til dem: Er det fordi det ikke er noen Gud i Israel at dere går av sted og spør Ba'al-Sebub, Ekrons gud? Derfor sier Herren så: Du skal ikke stige ned fra den sengen du er steget opp i, du skal dø. Dermed gikk Elia. (2 *Kong* 1,2–4)

Dagens historie gir oss grunnlag for mange slags alvorlige betraktninger. Måtte Herren ledsage dem med sin velsignelse. Vi deler vår betraktning inn i tre deler og gir dem disse overskriftene:

1. *Tilflukten til Ekron*
2. *Guds nidkjærhet*
3. *Jesus alene*

Tilflukten til Ekron

Regjeringsskiftet i Israel har funnet sted. Akab har falt for Herrens hånd, og på tronen sitter nå hans sønn Akasja. Han var et nedrig menneske som, slik historien forteller, bare gjorde det som var ondt i Herrens øyne. Han vandret på sin fars og sin mors vei og fikk Israel til å synde. Han tjente Ba'al og tilba ham, og vakte harme hos Herren, Israels Gud, i ett og alt slik som faren hadde gjort. Derfor kunne den Allmektige ennå ikke stikke hevnens sverd tilbake i sliren.

Det første merkbare slaget som traff Akasja, var moabittenes opprør. I mange år hadde dette folket betalt skatt til kongene i Israel, men under Akasja gjorde de opprør og kjempet til seg selvstendigheten igjen.

Vår historie i dag forteller om en annen hjemsøkelse som rammet kongen: Da han en dag sto på balkongen i palasset sitt, brast plutselig rekkverket han støttet seg til. Kongen falt ned, ble skadet og ble alvorlig syk. Siden historien sier at det var gitteret i hans sal, ser det nesten ut som om uhellet rammet ham under en festlig anledning, ved et gjestebud eller et drikkelag.

Ikke sjelden innretter Herren det slik at han rammer de lettsindige med sine dommer nettopp når de er i sitt rette element og ofrer til sine avguder. Hvor ofte hører man ikke om mennesker som plutselig rammes av Guds hånd, som faller døde eller lamme til jorden, eller treffes av en annen ulykke, med det skummende glasset i hånden, i en teaterlosje, til lyden av fioliner og fløyter, eller i et annet lettsindig og ugudelig øyeblikk?

Da blir Guds alvor fremhevet så mye sterkere ved motsetningen til den lystigheten det bryter inn i. Det guddommelige blir så mye klarere gjenkjent i hendelsen, og det ropet mot verdens forfengelighet som følger med slike dommer, blir langt mer kraftfullt og gjennomtrengende på grunn av denne kontrasten.

Akasja ligger altså syk, men dessverre forholder det seg med hans sykeseng som med så mange andre vi får se. Den frembyr lite gledelig og gir bare et nytt bevis på den sørgelige sannheten at selv de skarpeste spyd og nagler av ytre og indre lidelser langt fra er skarpe nok til å gjennombore en synders harde hjerte. Omvendelsens kraft beror nemlig ikke på ulykker og ytre hendelser, men alene på Guds barmhjertighet og hans allmektige nådes seierrike virkninger.

Hva hadde ikke Akasja både hørt og sett i sin fars tid som, etter menneskelig dom, kunne ha ført ham til omvendelse? Med hvilke vitnesbyrd hadde ikke den Allmektige igjen åpenbart seg i Israel, og hvilke rystende beviser på sitt alvor og sin brennende nidkjærhet hadde han ikke gitt?

Alt dette måtte fremdeles ha vært friskt i minnet hos Akasja; men han oppfører seg som om disse store hendelsene, sammen med farens skrekkelige endelikt, bare hadde glidd forbi ham som et tomt drømmesyn.

I stedet for å bøye seg for den levende Gud, henger han hjertet ved avgudene og løper til Ekron. I filisterbyen Ekron fantes det et orakel. Der tilba man avguden Ba'al-Sebub, det vil si «flueguden».

Dette navnet hadde han sannsynligvis fått fordi man mente det var hans vrede som sto bak de flueplagene området ofte ble rammet av, eller fordi man æret ham som den som kunne avverge dem. Det ble sagt at denne avguden i Ekron ga svar om fremtidige hendelser og menneskers skjebne, og han nøt så stor tillit at pilegrimsreisene dit aldri tok slutt, år ut og år inn.

At spådommene og undergjerningene som pleide å skje her, ikke bare var blendverk og prestebedrag, men at det lå noe virkelig bak, fremkalt av demonisk påvirkning, er det liten tvil om. Like lite kan det være tvil om at hedenskapet i det hele tatt blir støttet og holdt oppe av et helvetes trolldom; uten den ville det ikke ha bestått i et halvt århundre.

Når Satan en gang, i den guddommelige dommen over Antikrist og hans rike, har tapt det avgjørende slaget som er forkynt ham i Guds ord, skal det vise seg at det var han som skapte og opprettholdt avgudsdyrkelsen. Det var hans forførende krefter som var det viktigste støttepunktet for denne bygningen av mørke og løgn.

Så snart hedenskapet blir berøvet denne sataniske trolldommen, vil det øyeblikkelig falle som skjell fra øynene på ørkenens sønner. De vil forundres over at de i årtusener har kunnet henge ved et rent ingenting, og fra øst og vest vil de komme for å tilbe sammen med oss på Sion.

Vel, denne avguden i Ekron og hans orakel var altså det første den syke kongen i Samaria tenkte på. Han samlet sine tjenere omkring sykesengen for å begå ved dem den største ugjerningen som kunne begås i Israel.

> «Gå,» sier han skamløst og åpenlyst, «og spør Ba'al-Sebub, Ekrons gud, om jeg skal komme meg av denne sykdommen!»

Akasjas skammelige handling kan i sin ytre form neppe gjenta seg blant oss. Avgudene er fjernet fra vår midte, og til å rådspørre djevelen selv er verden jo altfor opplyst; den har for lenge siden henvist djevelen og helvete til en mørk fortids ubehagelige hjernespinn. Men ser vi nøyere etter, er også det filosofiske århundret fortsatt fullt av den samme hedenske surdeigen, bare støpt i noe finere former. Erfaringen lærer at vantroen og forkastelsen av det urokkelige profetiske ordet bare fører mennesket i armene på en ny overtro.

Anelsen om en usynlig verden og trangen til å trenge inn i den er uutslettelig preget inn i ethvert menneskehjerte. Men det mennesket som ikke vil sette sine egne anelser lavere enn Skriftens ord, og ikke vil søke å stille denne trangen i den guddommelige åpenbaringen, vil uunngåelig falle i hendene på mørkets og løgnens rike.

I stedet for oraklene i Ekron og Endor har vi i dag klarsynte og søvngjengere. I stedet for den delfiske trefoten og bladsuset i Dodona har vi, om ikke folk som spår i kort, og sannsigere, som det finnes flere av blant folk flest enn man tror, så i alle fall forvarsler, varsler, drømmer og lignende, som man tror på som guddommelige utsagn, og som man lar hjertets ro avhenge av.

Plassen til de gamle hedenske mysteriene er overtatt av en mengde hemmelige og tilslørte forbund. I deres mystiske tåke søker tusener det lyset de ikke vil ta imot fra den levende Guds hånd. Og mens man med fornem mine smiler av fortidens trollmenn og deres kunster, ser man ikke ned på å ta sin tilflukt til alle slags amuletter som folketroen tilskriver hemmelighetsfulle krefter, eller å vente sin redning snart av den ene, snart av den andre såkalte sympatikuren.

Og hvordan er det, mine venner, når en mor sier til legen: «Redd da barnet mitt! Kan kunsten din så lite?» og legen trekker på skuldrene og sier rett ut: «Sykdommen er alvorlig, her måtte det skje et under!» – og hun svarer: «Et under? Det er fra din vitenskap jeg venter hjelp!»

Eller når en annen spør: «Vil dette middelet virke?» og legen svarer: «Jeg håper at Gud vil velsigne det!» – og den som spurte, farer opp og sier: «Hva skal jeg med en mann som viser meg til himmelen med mitt håp? Skaff meg en annen, en som er sikker i sin sak!»

Si meg, mine venner, er ikke dette det samme som Akasja gjorde? Er ikke dette også å drive hor med avgudene og løpe til Ekron? Akk, hvor stor er ikke mengden av slike åndelige ekteskapsbrytere også blant oss! Hvor mange er det ikke som ennå aldri for alvor har kommet på den tanken å håpe noe av Israels Gud, og som i sannhet ikke kjenner noen annen gud i sin nød og forlegenhet enn skapningen, enn støv og jord.

Men ve dem som gir avgudene den ære som tilkommer Herren! At Herren ikke ser likegyldig på dette, lærer oss det som følger i historien vi har lest i dag.

Guds nidkjærhet

Hvordan gikk det så med Akasja? Han sender bud til Ekron for å rådspørre Ba'al-Sebub, men i stedet for avgudens bedragerske stemme får han høre den levende Guds tordenord. Sendebudene hans er allerede underveis da Herrens engel trer frem for tisbitten Elia og sier til ham:

> «Stå opp og møt sendebudene fra Samarias konge, og si til dem: Er det fordi det ikke er noen Gud i Israel at dere går av sted og spør Ba'al-Sebub, Ekrons gud? Derfor sier Herren så: Du skal ikke stige ned fra den sengen du er steget opp i, du skal dø.» (*2 Kong* 1,3 *f.*)

Det er Herrens engel, Kristus selv, som taler til Elia. Hvorfor det nettopp var ham, er ikke vanskelig å begripe. Immanuel hadde jo den største grunn til å klage over Akasjas ugudelige handling! Det var jo han som ville være Gud fullt og helt for menneskene og blant menneskene, og som hadde gjort alt for å vinne syndernes hjerter og vekke den mest barnlige tillit hos dem.

Helt fra gammel tid hadde han overøst sitt Israel med bevis på sin dypt nedlatende menneskekjærlighet. Allerede på patriarkenes tid hadde han daglig vist at han hadde sin lyst i menneskenes barn. Ikke bare ved hjelp av prestenes brystskjold, men også direkte, når og hvor det skulle være, sto han dem gjerne til tjeneste med sitt råd i alle deres saker. Han hadde åpenbart seg som en Herre som alltid er «hjemme» for dem som kommer til ham i oppriktighet. Han hadde vist sin nåde på en slik måte at det så ut som om han levde ene og alene for syndernes skyld.

Og nå ville de likevel ikke komme til ham! De løp rett forbi ham, til Ekron og avgudene. Det var i sannhet himmelropende og vakte med rette harme i hans trofaste hjerte. Derfor åpenbarte han seg selv for å klage over en slik utakknemlighet, og med god grunn lar han si til sendebudene: «Er det fordi det ikke er noen Gud i Israel at dere går av sted og spør Ba'al-Sebub, Ekrons gud?»

Jeg kan tenke meg hvor vanskelig det vil være for mange blant oss å bli overbevist om at det virkelig var den evige Gud som her igjen opptrer på en så helt menneskelig måte, og taler til Elia slik menneskenes barn pleier å tale. Og man kan visst ikke tro noe slikt før man fatter ham i hans dypeste fornedrelse: i krybben og på korset.

Der lærer man å kjenne ham i den kjærligheten som gjorde at han ville bli den aller ringeste og mest foraktede for å føre oss til ære, og som fikk ham til å vie seg til å være Guds Lam for å kjøpe oss fri med sitt blod for evig. Har man først lært ham så dypt å kjenne, kan hans andre fornedrelser ikke lenger få oss til å stusse. Den som har sett det større, slutter å undre seg over det mindre.

Ingen må heller ta anstøt av at den store Gud i vår historie viser seg fortørnet som et menneskebarn, fordi man løp til Ekron i stedet for å komme til ham. En slik menneskelig Gud er han nå engang, og slik vil han være – lovet være hans nåde! Han er sannelig ikke størst i sin nakne høyhet, men i sin kledning. Hans herlighet feirer sin høyeste triumf i nettopp dette: at han ble menneske blant mennesker.

Hans store kjærlighet gjør at det ikke er ham likegyldig hvordan vi er sinnet mot ham. Han vil bli elsket av sine egne, og ikke bare det. Å, for et under av den mest nedlatende nåde! Med en hellig nidkjærhet våker han over vår kjærlighet til ham. Han vil eie den alene, helt udelt.

Ja, hans barn må bare vokte seg for å ville dele sin hengivenhet. Han tåler det ikke, selv om han da skulle bli hard mot sine øyesteiner. Han vil komme med riset og tukte dem, eller med makt rive ut av armene deres de tingene som tar hans plass i hjertet. For han vil ha hele hjertet, og hvor salige er vi ikke når han eier det, han som alene fortjener å bli elsket!

Jesus alene

Og akkurat som han krever vår kjærlighet hel og udelt, vil han heller ikke at vår fred, vår tillit eller vår styrke skal hvile på noe som helst annet enn ham alene. Immanuel vil være alt for oss i alt. Hva innebærer det, spør dere? Med glede benytter jeg anledningen som dagens tekst gir oss, til en gang å gjøre denne store saken klarere for dere.

Dere kjenner velsignelsen som Moses uttalte over Levi før sin død:

> «Dine tummim og urim (lys og rett) hører din fromme mann til!» (5 Mos 33,8)

I dette utsagnet ligger svaret på spørsmålet deres skjult. I Levi ser vår profets opplyste øye hele den utvalgte slekten av nådens barn. Med «den fromme mann» mener han ikke så mye Aron som den Aron var et bilde på: den sanne ypperstepresten, Kristus.

Og med lys og rett, eller urim og tummim, har han ikke så mye for øye det hemmelighetsfulle brystskjoldet som Det gamle testamentes ypperstepresten bar, men heller det som dette skjoldet betegnet med tanke på Kristus.

Dette skjoldet betegner store og herlige ting. Når Moses sier: «Dine tummim og urim hører din fromme mann til!», så er det det samme som om han sa: «Alt som betegnes ved dette skjoldet, skal du la hvile hos Kristus til evig tid!»

Urim og tummim var altså dette firkantede brystskjoldet som etter Herrens anordning var prydet med tolv kostbare edelsteiner innfattet i gull, og som hvilte på ypperstepresten bryst. Det var en vesentlig del av hans hellige pryd og selve kjennetegnet på ypperstepresten verdighet.

Når Moses nå sier om Kristus: «Dine tummim og urim hører ham til!», så betyr dette først og fremst: «Riv ikke ditt ypperstepresten embete løs fra ham; la det få bli hos ham!» Men hva slags formaning er dette? Kan det skje at Jesus slutter å tre frem for barna sine hos Gud, eller at han tar sin prestelige forbønn fra dem igjen?

Slett ikke, mine brødre! Men vi kan miste hans forbønn i vår bevissthet. Vi kan i en viss forstand rive ypperstepresten embetet løs fra Kristus og legge det på våre egne skuldre igjen. Det er nettopp dette Moses advarer oss mot.

Denne løsrivelsen av urim og tummim fra vår fromme mann skjer særlig ofte når vi, og her taler jeg om dem som er dratt til Gud, på ny blir overmannet av vårt kjøds svakhet og mot vår vilje blir revet med til nye feiltrinn. At dette bedrøver oss, er helt på sin plass. Ve oss om det ikke voldte oss sorg at vi har trådt hans hellige vilje under føtter, han som utøste sitt blod for oss!

Men da skjer det ikke sjelden at tårene vi feller i slike stunder, ikke er tårene til et elsket barn, men til en skjelvende trell. Man føler samvittigheten såret og freden tapt på grunn av feiltrinnet. Man anser vennskapet mellom Gud og seg selv for å være forstyrret, om ikke helt forspilt. Gjennom trelldomsfryktens mørke speil ser man den Allmektiges panne igjen formørket av svarte vredesskyer. Man frykter kanskje ikke den evige fortapelsen, men i alle fall en midlertidig uvilje fra Herrens side.

Man føler seg ikke lenger trygg i hans nærhet. Man frykter at det i dag eller i morgen skal bryte inn over oss alle slags straffer og dommer. Man har verken fred eller ro. Man søker å unnskylde seg. Man forsikrer Gud om at man ikke har syndet med vilje, noe som jo også er sant.

Man gir det ene løftet etter det andre! Man dynger løfter på løfter, og tenker at man ikke vil eller tør trøste seg igjen ved den dypt krenkede Gud og hans kjærlighet før man har oppfylt løftene. Man vil først bevise ektheten av sin anger i gjerning, og en tid leve uten å begå nye synder.

Nå ligger det nok noe vakkert til grunn for alt dette, men også noe helt falskt og forkjært. Ved å handle slik river vi åpenbart ypperstepresten embetet løs fra Jesus; vi vil være våre egne prester og på en fin måte selv sone for vår misgjerning.

Nei, nei, min kjære bror!

«Dine tummim og urim hører din fromme mann til!»

Snubler du, så se opp gjennom tårene dine. Der er din Aron! Tro ikke at Guds forhold til deg har forandret seg det minste fordi foten din glapp. Også for dette feiltrinnet blødde Immanuel; også for det holder han de gjennomborede hendene frem for Faderen. Gud tenker ikke på å tilregne deg den utroskapen du

begikk, eller for dens skyld å være vred på en yndling som han bare ser i Kristus og hans lydighet.

Hver gang du altså snubler mot din vilje, skal denne tanken være den første som lyner gjennom din sjel og sprer den gryende angsten som en sky. Da blir dine rettmessige tårer av bedrøvelse blandet med tårer av den dypeste takknemlighet og den inderligste kjærlighet. Å, min bror, slike tårer faller da som en fruktbar dugg over din sjel!

Det finnes ingen sterkere motgift mot synden, og ingen mer velsignet dråpe for spiren til alle de dyder som ligger skjult i din nye natur, enn nettopp slike kjærlighetsvarme og frydefulle vemodstårer, utøst ved den barmhjertige og trofaste Guds bryst.

Hører du? Skulle det på ny lykkes Satan å forlede deg til en eller annen utroskap, så la presteskjoldet bli liggende på Herren Jesu bryst. Det er der det hører hjemme, ikke på ditt bryst.

«Dine tummim og urim hører din fromme mann til.»

Ingen klage lyder oftere blant de troende enn klagen over at deres bønn, lovprisning og takk bare er et elendig stykkeverk. Til dette knytter det seg naturlig nok en bekymring for at deres stamming umulig straks kan trenge gjennom skyene og bli bønnhørt.

Å, dere dårer, at dere har et slikt ønske om å bære prestens urim og tummim på deres eget bryst! Mener dere virkelig at dere selv må bringe den Evige den røkelsen som skal behage ham? Tror dere at dere selv, med salvelsesfulle ord, må anbefale dere til hans nådige bønnhørelse?

Hvordan kan det ha seg? Kjenner dere ikke den store forbederen som står dag og natt for Gud for å ta imot de skrøpelige og stakkarslige bønnene som stiger opp fra jorden, og bære dem frem for Faderen, gjort fullkomne ved hans egen forbønn? Og vet dere ikke at Kristi blod, hans lidelse og død, hans lydighet og rettferdighet, ja, at hele summen av hans uendelig dyrebare fortjeneste ber sammen med dere?

Å, tenk på dette, min medforløste bror: Om du bare får fram tre ord for Gud og bare kan stamme og lalle foran tronen hans, er det likevel et menneske som laller for ham – et menneske han elsker med den samme kjærligheten som han har til sin enbårne Sønn. Stemmen din, uansett hvor famlende og barnlig den er, er like kjær for ham som spedbarnets stemme er for en øm mor. Ja, uendelig mye kjærere!

Han kjenner deg ikke på noen annen måte enn i sin høyt elskede Jedidjas skjønnhet. Du er et menneske som hans evige farshjerte allerede møter med brennende ømhet, selv uten at du ber. (*Jedidja betyr «Herrens elskede». Det var navnet profeten Natan ga Salomo rett etter fødselen, 2 Sam 12,25. Her menes naturligvis Kristus. Merknad ved oversetteren i 1911.*)

Å, hold fast på denne bevisstheten hver gang du ber! Tenk på at Presten ber med deg og for deg, og at du ber kledd i hans rettferdighets pryd. Denne bevisstheten vil gi bønnen din salvelse. Ja, den lærer deg den bønnen som har fått det mest ubetingede løftet om bønnhørelse. Se derfor: Også din bønn må være Jesus.

«Dine tummim og urim hører din fromme mann til.»

I yppersteprestens brystskjold strålte tolv av de mest kostbare edelsteiner ved siden av hverandre. Inngravert i dem sto navnene på Jakobs tolv sønner, stamfedrene for det jødiske folkets tolv stammer, som et bilde på det åndelige Israel. Rundt disse navnene spilte glansen fra juvelene i de mest praktfulle farger. En underfull lysglans lå over dem, og øyet ble blendet av den funklende herligheten som navnene svømte i, som i et glinsende strålehav.

Denne glansen rundt navnene betegnet den herlighet og skjønnhet som Guds barn skulle eie i den sanne ypperstepresten. Og når Moses også med tanke på dette utbryter: «Dine tummim og urim hører din fromme mann til!», så kan det ikke lenger være tvil om hva han egentlig mener.

Også helliggjørelsen vår, vil Moses si, skal vi ikke rive løs fra Kristus, men la den hvile hos ham. Akk, på hvor mange måter synder man ikke blant de kristne mot denne viktige regelen, og hvor mange slags systemer finnes det ikke som visst ikke var med da Moses ropte ut denne velsignelsen over Levi! Jordens stolte sønn vil i sitt medfødte hovmod ha sin egen, selvstendige hellighet. La ham bare ha det; men Levi skulle ikke dele hans lyst.

Men hva ser vi? Her er en flokk kristne som jager etter dyder slik jegeren jager etter vilt, og som etter egen mening blir ferdige med den ene etter den andre. Der borte er andre som forbyr å gifte seg, som ikke vil gå til nattverd sammen med vantro, og som sier: «Ta ikke! Smak ikke! Rør ikke!» (Kol 2,21) Slik prøver de å klatre oppover, hvem vet til hvilket trinn.

Her er folk som ber til bestemte timer og på bestemte steder, andektige etter klokken. De er kirke- og søndagshellige, forsiktige ordensmennesker som legger seg med fryd når de om kvelden går gjennom sitt religiøse dagsreglement og ser at alt er punktlig overholdt.

Der borte er drømmere som har veket av fra Guds ord og søker sin hellighet i alle slags ytre fakter, i en stillferdig fremferd, i taushet, i avhold fra mangt og mye og lignende. Heller i dag enn i morgen vil de bli ansett som slike som Den Hellige Ånd har tatt bort den siste flekk av synd fra. Alle disse trakter etter sin egen fullkommenhet, og alle befinner de seg på en skrekkelig avvei. Hos dem alle er øynene lukket; de kjenner verken sin egen dype fordervelse eller Guds hellighet.

«Enhver lyst,» sier én, «til å bli bedre i og for seg selv, er ikke annet enn en gnist av et helvetes opprør mot Gud.»

«Fant jeg noen gang,» skriver en annen, «at min sjel hvilte i noen annen rettferdighet enn i den rettferdigheten min ypperstepresten har skjenket meg, så ville jeg være den første som brøt staven over den og fordømte den.»

Vi skal nok lengte inderlig etter å bli fri fra synd, men ikke for vår egen skyld eller ved vår egen kraft; det skal skje ved Guds nåde og til Guds ære. Følelsen av å være en fattig synder skal få bli i sjelen; den skal få vokse og øke. Hjertets sår må ikke leges, aldri i evighet, og den bøyde nakken må bare reise seg igjen i Kristi rettferdighet, og ikke i noen annen.

Grunnen til vårt håp og vår tillit skal alltid være vår borgens fullkommenhet, som av bare nåde er vår. Bevisstheten om at vi er fullkomne fordi nåden i Kristus

regner oss det til, blir da også kilden til sann dyd. Dens kjerne er ydmykhet, dens sjel er kjærlighet, og dens mål er Guds ære. Derfor skal du ikke ville være noe i deg selv, ved deg selv eller for deg selv. Du skal heller si som den gudfryktige sangeren:

Besatt jeg selv en engels ære,
jeg la det smykket gjerne ned
for i Kristus skjult å være.

Og husk Moses' velsignelse:

«Dine tummim og urim hører din fromme mann til.»

Hvis man i Israel ville få kunnskap om Guds råd og vilje, vendte man seg til ypperstepresten, som da ved hjelp av brystskjoldet ga svar og veiledning i Guds navn. Tar man dette i betraktning, får Moses' velsignelse enda en ny betydning. Først og fremst skal vi la vårt råd bli hos vår Herre Kristus, og ikke gjøre oss til våre egne rådgivere.

Dere som bekymrer dere og spør: «Hva skal vi ete? Hva skal vi drikke? Hva skal vi kle oss med?» (*Matt 6,31*) hva er det egentlig dere gjør? Er presten deres død, så dere selv må bære embetsskjoldet? Langt ifra! Kast deres sorger på ham, og finn ro. Hva gjelder det? Han vil nok gi råd.

Videre skal deres lys når det gjelder fremtiden, bli hos ham. La dere ikke føre vill eller overraske av det ene eller det andre. Alt skal jo skje slik den store profeten fra Nasaret har forkynt på forhånd. Se ut over tiden fra hans profetiers høye tinde; da får dere et fast fotfeste i dagens forvirring.

Det avisene bringer, vet dere i hovedsak allerede på forhånd; dere forstår verdensbegivenhetenes bok, og dere kjenner både fortsettelsen og den herlige slutten. Over den mørke forgrunnen flyr blikket ut mot det gylne fjerne som ligger i bakgrunnen, og de kommende jubeldagene gir allerede nåtidens skyer rosenrøde kanter.

Endelig skal all vår visdom bli hos Kristus. Vi skal holde fast ved det sikre, profetiske ordet, med desto større mot og troskap jo mer den store løgneren i våre dager prøver å drive oss bort fra denne eneste festningen hvor vi er trygge, og å tømme dette guddommelige våpenkammeret for oss.

Bort med filosofien og den kunnskapen som med urette blir kalt så; bort med drømmere som skryter av nye åpenbaringer; bort med åndeseerne og de oppblåste «inspirerte» som roper: «Ånd! Ånd!», mens det bare er kjød og bedrag bak, og som drister seg til å legge forbrytersk hånd på det skrevne ordets hellige bokstav.

«Mine barn,» roper apostelen, «la det som dere har hørt fra begynnelsen, bli i dere.» (*1 Joh 2,24*) «Å Timoteus, ta vare på det som er betrodd deg! Vend deg bort fra det vanhellige, tomme snakket.» (*1 Tim 6,20*)

Ja Levi, ditt lys og din rett, ditt råd, din viten og din visdom skal bli hos din fromme mann!

Vi har allerede hørt at Israels barns navn sto skrevet på edelsteinene i brystskjoldet med urim og tummim. Dette har en stor og herlig betydning: Kristus bærer sine barns navn! De er lagt på ham av Gud, og hans navn er lagt på dem.

Melkisedek er i en viss forstand meg, og jeg er ham; for «slik som han er,» sier Johannes, «slik er også vi i denne verden». (*1 Joh 4,17*)

Det er ikke bare Kristus som er død, oppstanden, faret til himmels og kronet av Gud med herlighet og ære, men jeg i Kristus. Dette er en usigelig stor og salig sak. Alle apostlene visste om denne hemmeligheten, alle levde i denne sannheten, alle drakk himmelen inn i hjertet av den, og alle forsikrer oss at saken forholder seg slik. Da Paulus løftet troens øye opp og så Herrens herlighet i Ånden, visste han: «Det er Kristus; men det er Kristus med Paulus' navn! Han trer inn i Paulus' sted og bærer hans pryd.»

«Paulus,» tenkte han da, «dør altså ikke lenger, for han er allerede død. Paulus sitter allerede i himmelen, selv om han ennå er på jorden. Paulus har allerede overvunnet alle sine fiender. Paulus er allerede opphøyet. Paulus stråler allerede i uendelig herlighet, for Kristi herlighet er vunnet for ham. Paulus behager den Allmektige usigelig og eier hele hans uinnskrenkede guddommelige kjærlighet. Himmel og jord er hans, kort sagt: Alt tilhører Paulus!»

Slik så han seg selv i den herlige Kristus, som om Kristus ikke het Kristus, men Paulus, og som om Paulus ikke het Paulus, men Kristus. Det var dette troens blikk som var årsaken til at han kunne triumfere så overmenneskelig: «Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier?» (*1 Kor 15,55*) «Hvem vil anklage Guds utvalgte? Hvem er den som fordømmer?» (*Rom 8,33 f.*), og hva alle jubelropene ellers heter.

Handler vi annerledes enn Paulus, og snakker om døden og om å dø, og spør engstelig om vi også kan bestå i dommen? Vil vi selv først forberede oss til døden og dommen i stedet for å tro at vi for lenge siden har gått gjennom dommen? Da tar vi navnet vårt bort fra Kristus og setter det på oss selv igjen; vi skiller vår person fra hans på en ubibelsk måte.

Men det skal vi sannelig la være! Vi er i Kristus ved en guddommelig tilregnelse, og ser derfor oss selv i ham. Derfor, du Guds Levi, gi akt på profetens ord:

«Dine tummim og urim, og i dem ditt navn, hører din fromme mann til.»

Dere vet at ypperstepresten bar det skinnende embetsskjoldet med Israels navn på brystet. Merk dere dette vel, dere Det nye testamentes levitter! Jesus bærer navnene deres på sitt hjerte, på sitt gjennomborede morshjerte. Og hva betyr det? Hør det fra hans egen munn:

«Likesom Faderen har elsket meg, så har jeg elsket dere.» (*Joh 15,9*)

La oss glede oss over dette, mine brødre! Når han vil elske oss så usigelig høyt, hvorfor vil vi ikke la ham få gjøre det? Derfor skal din rett og ditt lys også i dette stykket høre din fromme mann til! La oss ikke ta oss selv bort fra hans hjerte. I sannhet holder han oss fast i sin favn for evig, og slik er vår plass i hans kjærlighet sikret for alltid.

Men vi kan ta oss bort fra hans hjerte, om ikke i virkeligheten, så i våre følelser og i vår bevissthet. Og hvor raskt og ofte gjør vi ikke nettopp det?

En utroskap som vi mot vår vilje ble skyldige i, eller en åndelig tørrhet som vi merker; en bønn som tilsynelatende ikke blir hørt, eller en hendelse som går oss imot – alt dette vekker ofte allerede tvil om hans kjærlighet. Med tvilen kommer den vantro klagen: «Herren har forlatt meg, Herren har glemt meg!»

Men dette er jo å handle stikk i strid med rådet fra Moses. La oss under alle forhold holde fast på den salige bevisstheten: «Jesus elsker meg!» Og la oss i denne bevisstheten bevare et tilfreds hjerte og et stille og sorgfritt sinn.

La oss venne oss til å betrakte oss selv, i hvert eneste øyeblikk, som mennesker som av Gud er lagt på den store mellommannens sjel med alt vi er og alt vi har. La oss overlate hele omsorgen for vår trygghet, helliggjørelse og bevarelse til ham som bærer navnene våre. Han har fått i oppdrag ikke å miste noe av alt det Faderen har gitt ham.

La oss derfor ikke lesse på oss oppgaver som Gud verken har pålagt oss, eller som vi er voksne for. La oss overlate hele vår sak til vår store hyrde, talsmann og mellommann, og vandre glade vår vei, støttet til hans skulder. Det er slik han vil at vi skal gjøre, og slik oppfylles profetens velsignelse på oss:

«Dine tummim og urim hører din fromme mann til!»

Se, mine brødre, han er alt dette helt og fullt, og han både vil og skal være det! Etter at han av Gud er gitt oss til visdom, rettferdighet, helliggjørelse og forløsning, er selv det mest skjulte sideblikk etter annen hjelp enn den som er beredt for oss i ham, allerede en skammelig utakknemlighet. Ja, det er en fornærmelse mot ham, en majestetsforbrytelse. Og selv det svakeste ønske om å være hellig eller vis, rettferdig eller sterk uten ham, er i virkeligheten en gnist av et helvetes opprør og et angrep på Herrens ære.

Forbannet være derfor enhver vei til Endor og til Ekron; de føtter må vakle og lammes som finnes på slike veier! Det finnes en Gud i Israel som – forundre dere, alle verdener! – står syndere til tjeneste med en hel himmel full av lykke, rettferdighet og hjelp.

Hvem skylder vi nå vårt hjerte, vår kjærlighet, vår tillit og vårt alt, om ikke ham? O Levi, smelt hen i gledestårer for din konge, og skriv med ildbokstaver på din fane:

«Dine tummim og urim hører din fromme mann til – *de hører ham til!*»

Amen.

XX. Svaret ved ild

Guds kirkes liv på jorden åpenbarer seg gjennom en tredelt virksomhet: reformasjon, union og misjon. Om denne tredobbelte livsytringen i den sanne menighet taler apostelen Paulus i Ef 2,20–22.

Ved reformasjon forstår vi kirkens arbeid med å støte ut ethvert fremmed og ubibelsk element som har sneket seg inn. Det handler om å fjerne villfarelsene fra sin midte, og å være «bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, og hjørnesteinen er Kristus Jesus selv».

Ved union forstår vi den virksomhet i den sanne menighet der den søker å rense seg selv, knytte de troende enda tettere sammen og mer og mer fremme deres vekst til ham som er hodet, slik at, som apostelen sier, «hele bygningen føyes sammen og vokser til et hellig tempel i Herren».

I misjonen arbeider kirken for å utvide sine velsignede grenser enda mer, å fravriste mørkets fyrste nye provinser og å øke antallet av sine barn blant både døpte og udøpte hedninger. Eller, som teksten sier: stadig å være med på å bygge nye lemmer inn på den samme grunnvollen «til en Guds bolig i Ånden».

Der den sanne kirke finnes, vil den alltid være virksom i denne tredobbelte livsytringen. Likevel vil som regel én av disse oppgavene være den fremherskende.

Her hos oss har kirken for eksempel langt mindre med reformasjonen å gjøre enn andre steder, ettersom den bekjennelsen de fleste av dere følger, er rett og i samsvar med Skriften. Kirken kan derfor hos oss i større grad bruke kreftene sine på å føre sine barn videre, fremme enighet mellom dem, og fortsette arbeidet med å bygge opp og bygge ut det åndelige murverket.

Men i alminnelighet er den *reformatoriske* virksomheten den fremherskende hos den sanne kirke i vår tid. Å legge grunnvoll er dens oppgave, etter at løgnens far har dristet seg til å rette sine våpen mot selve fundamentet for Kristi menighet.

Vår profet Elia står for oss som oldtidens største reformator. Hans oppgave var å føre det avguderiske Israel tilbake til fedrenes trosgrunnvoll; hans tid var derfor preget av en reformatorisk karakter. La oss holde fast ved dette perspektivet når vi betrakter hans liv. Da vil vi raskt finne oss til rette i hans særegne virkemåte, og historien som ligger foran oss i dag, vil straks miste det påfallende preget den ved første øyekast kunne ha for oss.

2 Kong 1,5–17

> Da sendebudene vendte tilbake til kongen, spurte han dem: Hvorfor er dere vendt tilbake? De svarte: En mann kom og møtte oss, og han sa: Gå tilbake til kongen som har sendt dere, og si til ham: Så sier Herren: Er det fordi det ikke er noen Gud i Israel at du sender bud for å spørre Ba'al-Sebub, Ekrons gud? Derfor skal du ikke stige ned fra den sengen du er steget opp i, du skal dø. Han spurte dem: Hvordan så den mannen ut som kom dere i møte og talte slik til dere? De svarte: Det var en mann i en lodden kappe, med et lærbelte bundet om livet. Da sa han: Det var tisbitten Elia.
> Og han sendte til ham en høvedsmann over femti sammen med sine menn. Han gikk opp til ham, der han satt på toppen av fjellet, og sa til ham: Du Guds mann: Kongen sier: Kom ned! Men Elia svarte høvedsmannen over femti: Er jeg en Guds mann, så skal ild fare ned fra himmelen og fortære deg og dine femti menn! Da for det ild ned fra himmelen og fortærte ham og hans femti menn.
> Så sendte kongen til ham en annen høvedsmann over femti sammen med sine menn. Han tok til orde og sa til ham: Du Guds mann! Så sier kongen: Kom straks ned! Men Elia svarte dem: Er jeg en Guds mann, så skal ild fare ned fra himmelen og fortære deg og dine femti menn! Da for Guds ild ned fra himmelen og fortærte ham og hans femti menn.
> Så sendte kongen igjen en tredje høvedsmann over femti med sine menn. Denne tredje høvedsmannen gikk opp til Elia og falt på kne for ham og bønnfalt ham og sa til ham: Du Guds mann! La mitt liv og disse dine femti tjeneres liv være dyrt i dine øyne! Ild for ned fra himmelen og fortærte begge de første høvedsmenn over femti med deres menn. Men la nå mitt liv være dyrt i dine øyne.
> Da sa Herrens engel til Elia: Gå ned med ham, og vær ikke redd ham! Så sto han opp og gikk med ham ned til kongen. Og han sa til ham: Så sier Herren: Fordi du skikket sendebud og ville spørre Ba'al-Sebub, Ekrons gud, som om det ikke var noen Gud i Israel som du kunne spørre om dette, derfor skal du ikke stige ned fra den sengen du er steget opp i, du skal dø. Det Herrens ord som Elia hadde talt, gikk i oppfyllelse, og han døde.

Slik, mine venner, ender historien som begynte med utsendelsen til Ekron. Vår Gud er en fortærende ild. Han lar seg ikke spotte, og det er forferdelig å falle i hans hender. Vi vil stanse noen øyeblikk ved den underfulle krigen som dette avsnittet forteller om. Akasjas angrep på Elia, profetens seier og Akasjas undergang er det vi nå skal se nærmere på.

Akasjas angrep på Elia

De kongelige sendebudene er på vei med sin monarks ugudelige ærend. De legger det syndige ved ferden på samvittigheten til ham som sendte dem, og drar av sted i godt mot og tenker: «Til den og den tid er vi fremme.»

Men man forregner seg lett på en slik vei. Orakelet kommer dem allerede i møte, og det fra en kant de slett ikke hadde ventet. Før de vet ordet av det, reises det et levende stengsel foran dem.

Lik et kjempeaktig spørsmålstegn som allerede på lang avstand roper sitt tordnende «*Hvor skal dere*?» mot dem, trer plutselig en mann ned som fra skyene og stiller seg i veien for dem. Det er en høy og imponerende skikkelse, innhyllet

i en lodden kappe. Pannen hans er som toppen av Sinai, full av tordenskyer og blinkende lyn.

Det er ingen krigerleir, bare en eneste mann, barføtt og uten verken hjelm, brynje eller våpen. Likevel griper redselen sendebudene ved synet av ham, og hestene deres blir sky og vil ikke gå videre. «Tisbitten?» hvisker den ene engstelig til den andre. Men før de får tid til å spørre mer eller rådslå med hverandre, står den fryktinngytende fremmede allerede foran dem, og uværet i det guddommelige budskapet han har til dem, bryter løs.

«Er det fordi det ikke er noen Gud i Israel,» tordner det i ørene deres, «at dere går av sted og spør Ba'al-Sebub, Ekrons gud? Vend tilbake og si til herren deres: Så sier Herren: Du skal ikke stige ned fra den sengen du er steget opp i, du skal dø.»

Den fremmede sa dette, vendte om og forsvant i krattet ved veien. Likbleke av skrekk over dette uventede møtet ser budene skjelvende på hverandre; de vet ikke hva de skal si. At de så tidlig skulle kunne bringe sin fyrste svar på spørsmålet hans, og det attpåtil for ingenting og uten betaling, hadde de sannelig ikke drømt om.

Og hvor kom dette svaret fra? De føler at det kommer fra et orakel som ikke kan ta feil. All lyst til å fortsette reisen er borte; bare tanken på å drive hestene videre får dem til å grøsse. Det føles som om veien til Ekron står i lys lue og ender i en dødens pøl.

De har fått mer enn nok etter å ha møtt denne fryktinngytende mannen én gang, og ville nok heller gått med mot inn i det blodigste slag enn videre til orakelet hos filisternes avgud, Ba'al-Sebub. I største hast, som om det ikke lenger var trygt rundt dem, vendte de om og flyktet redde og i stum angst tilbake til Samaria.

Ja, det kan ikke alltid forutses hva som vil møte en på slike veier til Ekron og En-Dor. Det er et farlig spill å gå utenom Gud og hans ord, å ville rive i stykker sløret som skjuler den usynlige verden, og å tilfredsstille sin nysgjerrighet i tryllekretsene til åndeseere, åndemanere, svermere, «inspirerte» og lignende.

Å, mine brødre! På slike veier har mang en sett syner og fått opplysninger som har fått hårene til å reise seg på hodet hans, og som for alltid har røvet hans hjertefred. På slike veier har mange mistet sannhetens lys for evig, idet de måtte drikke sjelen full av løgn og sterke villfarelser, eller til og med endte i sinnsforvirringens og vanviddets grusomme avgrunner.

Det finnes heller ikke noe mer straffverdig enn dette: at man føler trang til å bryte gjennom grensene mellom den usynlige og den synlige verden, men heller vil stille sin lyst ved djevelens hånd enn ved den hellige Guds hånd, som man av hjertet forakter, og som man ikke vil gi æren. En slik formastelig forbrytelse lar da heller aldri Den Allmektige gå uhevnet. Som en leopard ved veien lurer han på disse frafalne; som en bjørn som ungene er tatt fra, faller han over dem for å ødelegge dem.

Hvordan gikk det ikke en gang med kong Saul, da han under krigen mot filisterne fikk den forrykte ideen å søke råd hos spåkvinnen i hytta i En-Dor? Dere kjenner historien; den hører hjemme her. La oss stanse noen øyeblikk ved den.

Filisterne har grepet til våpen mot Saul. Begge hærene, fiendens og Israels, står overfor hverandre; den første ved Sjunem, den andre på Gilboa-fjellet. Saul rir selv ut i felten, men knapt har han fått fiendens hær i sikte før han mister motet og hjertet begynner å skjelve.

Hvordan har det seg at denne ellers så stridbare helten nå blekner slik og mister fatningen, før sverdene i det hele tatt har klirret? Akk, under brynjen står det ikke lenger rett til. Følelsen av hans skyld lammer livskreftene hans; samvittigheten synger grusomme sanger for ham.

Hva hadde han gjort galt? Hans synder var utallige, men det som nå tynget sjelen hans aller mest midt i lyden av fiendens trompeter, må ha vært dette: Da han kort tid før var i krig mot Amalek, hadde Herren gjennom Samuel befalt ham å slå amalekittene og deretter *slå dem med bann* sammen med alt de eide.

Saul slo fienden etter Herrens ord og tok deres fyrste Agag til fange, men han skånet ham og det feteste av buskapen. Det av byttet som behaget ham, satte han ikke i bann, men beholdt det for seg selv og lot også folket beholde det de ville.

Da sa Herren til Samuel: «Jeg angrer at jeg har gjort Saul til konge, for han har vendt seg bort fra meg og har ikke gjort det jeg har befalt ham.»

Og Samuel gikk av sted for å utføre sitt ærend. Da Saul så profeten komme, ropte han ham i møte med påtatt vennlighet: «Velsignet være du av Herren! Jeg har gjort etter Herrens ord.»

Samuel svarte: «Hva er da dette for en breking av småfe som lyder for ørene mine? Og hva er det for rauting av storfe jeg hører?»

Saul stusser og blir forlegen. Deretter tar hykleren seg sammen og sier: «De har ført dem med fra amalekittene. For folket sparte det beste av småfeet og av storfeet for å ofre det til Herren din Gud.»

Men Samuel åpnet munnen i hellig harme og forkynte for det løgnaktige mennesket at Gud i vrede hadde revet kongedømmet fra ham. «Og,» la han til, «han som er Israels ære, lyver ikke og angrer ikke. For han er ikke et menneske så han skulle angre.»

Minnet om denne forbrytelsen og om profetens fryktelige budskap var det som nå fikk ham til å miste motet stilt overfor filisterne.

Hva skulle han nå gjøre? I sin hjertenød vender Saul seg til Herren for å spørre hvordan det hele vil ende, og hvordan han kan unngå undergangen. Han ber, men får ikke noe svar. Han spør på ny, men det er dyp taushet fra det høye. «Herre, så hør meg da!» roper han. Men himmelen er dekket av tykke skyer; ropet trenger ikke igjennom.

«Så åpenbar deg for meg i drømmer!» roper han og legger seg ned på sitt leie. Men det er forgjeves. Ingen søvn kommer på øynene hans. Han skynder seg til ypperstepresten for at han skal spå for ham og gi ham råd, men se! Bryststykket med urim og tummim er borte. Ved kongens egen skyld er det kommet i fiendens hender. Forferdelig! Ingen steder finnes det verken stemme eller svar.

Men hvorfor gjorde Herren dette mot ham? Saul var seg syndene sine bevisst, og de skremte ham, men ikke for Guds skyld, bare på grunn av de vonde følgene

han trodde han måtte frykte for sin krigslykke. Hjertet hans var verken bøyd eller sønderknust.

Likevel våget han å kreve Herrens hjelp. Han oppførte seg for Guds ansikt som en uskyldig som ikke hadde gjort noe galt, og som derfor heller ikke hadde noe å angre eller bekjenne. Dette frekke og løgnaktige vesenet måtte være en vederstyggelighet for ham som bare «lar det lykkes for de oppriktige». Derfor ble han stum som en grav overfor Sauls bønn, og trykket bønnen uhørt tilbake i hans falske hjerte.

«Nå vel,» mumler kongen i *bitter* fortvilelse for seg selv, «vil ikke Herren hjelpe, så får en annen hjelpe!»

«Kan jeg ikke bøye gudene,» utbrøt en gang en hedning, «så vil jeg sette avgrunnen i bevegelse!»

«Tjenere!» roper Saul ut av teltet sitt, «finn meg en kvinne som kan mane fram døde, så vil jeg gå til henne og spørre henne!»

«Se,» lyder svaret, «i En-Dor er det en kvinne som kan mane.»

Straks kaster Saul fra seg den kongelige rustningen og forkler seg i fremmede klær. Fulgt av to av sine tjenere legger han ut på den forbannede og avskyelige reisen.

Ved midnatt kommer kongen til En-Dor. Det bankes på, døren til den ensomme hytta åpner seg, og kvinnen trer frem. Saul legger frem sitt ærend. «Jeg er kommet,» sier han, «for at du skal spå meg ved å mane fram en død. Hent opp til meg den jeg nevner for deg!»

Men kvinnen stoler ikke på ham; hun kunne jo ha med kongens spioner å gjøre. «Nei,» sier hun, «du vet jo selv hva Saul har gjort, hvordan han har utryddet dødningemanerne og spåmennene av landet. Hvorfor setter du da en snare for livet mitt og fører død over meg?»

Hør, for en beskjemmende vekkerøst for Saul! For en påminnelse om det avskyelige i det han har foretatt seg! Men med skamløs panne river han i stykker den lenken som kvinnens ord legger i veien for ham, og dynger forbrytelse på forbrytelse. Han sverger kvinnen en ed ved den levende Gud: «Så sant Herren lever, skal ingen skyld komme på deg i denne saken.»

Er det ikke forferdelig? Men slik farer det naturlige mennesket frem med Guds lov: Det gjør seg til herre over den, utvider den, svekker den, fordreier den eller opphever den, alt etter hva som er behagelig og nyttig for kjødet.

Spåkvinnen, som nå er beroliget av gjestens ord, spør: «Hvem skal jeg hente opp til deg?»

«Hent Samuel opp til meg,» svarer kongen.

Det er påfallende at han vil tale nettopp med denne mannen, som han jo nesten bare kjente gjennom hans forbannelses- og tordenord. Men Saul visste at denne mannen formådde mye. Samuel hadde i sin levetid slått hærer med sin bønn, hærer som ingen våpenmakt kunne overvinne. Det var også denne mannen som hadde forkynt ham at tronen hans skulle styrtes.

Nå tenkte kongen at dersom han ved å vise ærbødighet kunne gjøre godt igjen de mange fornærmelsene han hadde påført Samuel, så ville han kanskje oppnå at trusselen ble trukket tilbake og at noe bedre ble lovet ham. Til Samuel står nå

hans håp. Samuel skal gi råd, Samuel skal hjelpe, og Samuel skal frelse. Samuel er nå hans gud; Samuel er hans frelser.

Kvinnen skal til å begynne sitt gudløse spill. Hun tegner den hemmelighetsfulle sirkelen og begynner nettopp å mumle sine trylleformularer og kalle mørkets makter til hjelp. Men se, hva skjer da? Stemmen svikter henne, hun farer sammen, hun skjelver i alle lemmer og står som rammet av lynet.

Hva er dette? Noe uventet og uhørt! Et syn hun aldri før har sett, en levende skikkelse hun ikke selv har kalt frem. Med ville blikk stirrer hun på synet, håret reiser seg på hodet hennes, og idet hun bryter ut i et grusomt skrik, roper hun i fortvilelse: «Hvorfor har du narret meg? Du er jo Saul!»

Kongen beholder fatningen, og det er en skrekkelig fatning! Han roper til henne: «Vær ikke redd! Men hva så du?»

Kvinnen svarer: «Jeg så en gud stige opp av jorden» (det vil si en høy, anselig skikkelse).

Saul kunne ennå ikke selv se skikkelsen, kanskje fordi det, slik det pleide å skje ved slike trolldomskunster, var bundet noe for øynene hans. Han spør spåkvinnen: «Hvordan ser han ut?»

Kvinnen svarer: «En gammel (eller: skjeggete) mann stiger opp, og han er svøpt i en ytterkappe.» Da forsto Saul at det var Samuel, og han bøyde seg med hyklersk ærbødighet med ansiktet mot jorden og kastet seg ned for ham.

Og Samuel, forteller Skriften, sa til Saul: «Hvorfor har du uroet meg og hentet meg opp?»

Saul la frem hensikten med sin vandring til En-Dor og sa: «Jeg kalte på deg, for at du skulle la meg vite hva jeg skal gjøre.»

Da åpner Samuel munnen og sier til kongen i Guds navn: «Hvorfor spør du da meg, når Herren er veket fra deg og er blitt din fiende? Herren har nå gjort slik han sa gjennom meg: Herren har revet kongedømmet ut av din hånd og gitt det til en annen, til David. Fordi du ikke adlød Herrens røst og ikke fullbyrdet hans brennende vrede på Amalek, derfor har Herren gjort dette mot deg i dag. Og sammen med deg vil Herren også gi Israel i filisternes hånd. I morgen skal du og sønnene dine være hos meg. Også Israels leir skal Herren gi i filisternes hånd.»

Slik taler Samuel, og i det øyeblikket han har sagt dette, er han borte!

Der står nå den stakkars kongen. Min Gud, hvordan har han det! Er han våken, eller drømmer han? Å, om han bare drømte! Jorden vakler under føttene hans. Knærne svikter. Han begynner å synke, ansiktet blekner, og som en død faller han avmektig til jorden.

Dette var den tragiske enden på Sauls reise til spåkvinnen i En-Dor. For å straffe kongen for hans avguderiske forbrytelse, og samtidig gi trolldomsvesenet i Israel et tilintetgjørende slag, trådte den levende Gud frem på scenen før noen ventet det.

«Vil dere ha Samuel frem?» tenkte han. «Godt, her har dere ham!» Og så sendte han profeten selv, med torden og lyn i munnen, i stedet for det spøkelses- og skyggebildet kvinnen hadde tenkt å fremtrylle ved sine bedragerske satanskunster. Slik blandet han et alvor inn i det gudløse gjøgleriet som var

fryktelig nok til at alle som hørte om det, for alltid skulle miste lysten på slike mørkets kunster.

Å, barn, bli da hos ham som er deres liv! «Dersom han unndrar seg,» sier Herren, «har min sjel ikke behag i ham.»

Profetens seier

Vi skynder oss i ånden tilbake til Samaria. Kong Akasja ligger på sitt leie og tenker på hvor langt på veien til Ekron sendebudene hans omtrent må være kommet nå. Men se! Da hører han hestene knegge nede i slottsgården. Før han aner det, åpnes døren til kammeret hans, og de utsendte står foran sengen.

«Hvordan?» spør kongen med ikke liten forundring. «Allerede tilbake? Hva betyr dette?»

Sendebudene begynner å fortelle hva som har hendt dem på veien, uten å skjule noe. «En mann kom og møtte oss,» sier de, «og han sa: Gå tilbake til kongen som har sendt dere, og si til ham: Så sier Herren: Er det fordi det ikke er noen Gud i Israel at du sender bud for å spørre Ba'al-Sebub, Ekrons gud? Derfor skal du ikke stige ned fra den sengen du er steget opp i, du skal dø.»

Akasja hører det og farer sammen. Likevel henter han seg inn igjen, og bestyrtelsen forvandles til vrede og forbitrelse. «Hvordan så den mannen ut,» spør han, «som kom dere i møte og talte slik til dere?»

«Det var en mann,» svarte budene, «i en lodden kappe, med et lærbelte bundet om livet.»

Denne skikkelsen kjente kongen godt. «Ja,» sier han med tilgjort ro, «jeg tenkte det vel; det er tisbitten Elia.»

Kongen vinker til tjenerne sine, og de går. «Send en av mine høvedsmenn inn til meg!» roper han med innbitt forbitrelse og glødende, rullende øyne. Høvedsmannen kommer inn i sykeværelset og kan allerede på avstand lese i sin herres ansikt hva befalingen vil gå ut på. «Dra av sted med flokken din,» sier Akasja. «Grip tisbitten Elia og før ham til meg!»

Høvedsmannen bøyer hodet mot jorden og skynder seg for å utføre kongens ærend. For en uhyre trass den syke monarken her legger for dagen! Han vet hvem denne mannen er som han vil gå mot med våpenmakt. Han har sett de store gjerningene som Herren har stadfestet denne mannens røst med; han har sett at den mektige helten har Den Allmektige selv som sin forbundsfelle, og at himmelens lyn, torden og ildsluer står til hans rådighet.

Men alt dette holder ham ikke tilbake fra å våge kampen med ham, og dermed erklære alle herrers Herre krig i ham. Slik gjør ugudeligheten ham rasende; forbitrelsens feberglød gjør ham fra vettet. En håndfull halmstrå vil kjempe mot ilden, og en tåkestripe erklærer stormen krig.

Man ser at det her ikke lenger går naturlig for seg. Over sjelen til denne vanvittige forbryteren har allerede en sterk villfarelse slått seg ned, og i hans djevelske trass er en grufull forherdelse ikke lenger til å ta feil av.

Høvedsmannen har brutt opp med sine femti soldater, og det varer ikke lenge før fienden er funnet. På toppen av et fjell, sannsynligvis Karmel, treffer de profeten, ensom og stille, nedsunket i hellige betraktninger.

Men han satt der som en konge på sin trone, trygg i sin Gud og omgitt av en usynlig vognborg. Og da han ser opp, den forunderlige helten, merker han en skare med blinkende våpen som rykker frem mot ham. Han aner vel hvem som har sendt dem og hva de vil. Men Elia frykter ikke disse stridsmennene i sin faste borg. Han tenker at han under sin Guds banner nok kan måle seg med dem, og lar dem rolig rykke frem mot seg.

Slik kommer de nærmere for å omringe fangen sin. Men den i sannhet kongelige holdningen mannen viser idet han reiser seg fra plassen sin og trer dem i møte, og den imponerende roen som speiler seg i ansiktstrekkene hans, får dem til å stusse. Det tar i det minste fra dem motet til å legge hånd på ham. Det er som om de har en anelse om at de ville gripe rett inn i en vulkan eller en tordensky om de våget å gripe mannen.

Derfor nøyer høvedsmannen seg med å øse ut hatet sitt i barske og trassige ord. «Du Guds mann!» tiltaler han ham med en hånlig og foraktelig mine, som om han ville si: «Helgenglorien rundt hodet ditt skremmer oss ikke.» Deretter legger han til i en rå og bydende tone: «Følg meg, kongen befaler deg det!»

«Javel,» tenker Elia, «at jeg er en Guds mann, det vet dere. Det er malt med ildskrift for øynene deres. Og likevel, tross alle de piskeslag dere har fått, forherder dere hjertene og våger å tiltale alle guders Gud så hånlig i meg?»

Hjertet hans antennes av en hellig harme, og hele sjelen hans er en flamme av nidkjærhet for hans Herres ære. Elia åpner munnen, og med en tro som kunne ha sagt til Karmelfjellet: «Løft deg opp og kast deg i havet!», så det ville ha skjedd, roper han: «Er jeg en Guds mann, så skal ild fare ned fra himmelen og fortære deg og dine femti menn!»

Knapt har han sagt det før ordet allerede er oppe i skyene og har vekket det sovende lynet. Herren har hørt det, og bønner som ikke vil annet enn hans ære, kan han ikke nekte sitt ja og amen. Himmelen farges rød, skyen brister, og ildsluer farer tordnende ned. Høvedsmannen og hans femti menn ligger døde for profetens føtter.

Da denne forferdelige hendelsen blir meldt til Israels konge, blir han, og det er nesten ufattelig, fullstendig gal av raseri. I stedet for å merke hvilken makt han egentlig fører krig mot, sender han ut en ny høvedsmann med hans femti mann, en som er enda frekkere og mer dumdristig enn den første. Og han truer ham med både det ene og det andre om han ikke skaffer den forhatte profeten til Samaria.

Høvedsmannen finner profeten igjen på samme sted, der han sitter som en kongeørn på en klippe på Karmelfjellet. Med sammenbitte tenner går han med flokken sin frem til Herrens tjener. Med en frekkhet uten like, og omgitt av de drepte, sier han like barskt og hånlig som forgjengeren sin: «Du Guds mann, kom ned, uten omsvøp og i største hast! Kongen befaler deg det!»

«Javel,» tenker Elia, «vil dere ennå ikke bøye jernnakken? Vil dere ennå med panne av kobber si i hjertet: Hvem er denne Gud, at vi skulle lyde hans røst?»

«Er jeg en Guds mann,» roper han derfor for andre gang, «så skal ild fare ned fra himmelen og fortære deg og dine femti menn!» Knapt har ordene forlatt

leppene hans før den fryktelige scenen gjentar seg. Ilden faller ned og fortærer høvedsmannen og hans femti menn.

Man skulle tro at budskapet om dette andre nederlaget måtte ha brakt kong Akasja på andre tanker og fått ham til å slutte våpenhvile i denne uhørte og ulykksalige krigen. Men nei! Raseriet hans når nå sitt toppunkt; forbrytelsen hans blir kolossal, galskapen gigantisk. Om så hele hæren hans skulle gå til grunne, og om det skulle koste ham kronen, kongeriket, ja, selve livet, så fikk det være så! Han er fast bestemt på å drive saken til det ytterste og under alle omstendigheter kjempe denne skjebnesvangre striden til ende.

Så sender han ut den tredje høvedsmannen med hans femti mann, og befaler ham å føre profeten til ham som fange. Høvedsmannen drar av sted med rytterne sine, og vi skjelver allerede ved tanken på å se den fryktelige vredesdommen gjenta seg for tredje gang.

Elia sitter fremdeles på samme sted på sin klippe. Det faller ham ikke inn å flykte, eller i det hele tatt å tilby fiendene til sin evige konge fred. Han frykter ikke mange tusen; for han vet at han i sin Guds makt har vogner og ryttere nok til å kaste en hel verdens hærer i støvet, uten hjelp fra noe annet sted, om det så skulle være.

Da den tredje høvedsmannen kommer til fjellet i spissen for sin skare og ser Guds mann sitte i stolt ro på klippen som en kriger fra en annen verden, omgitt av likene etter de drepte, blir han grepet av et gys av angst og ærbødighet som han forgjeves prøver å bli herre over. Det er som om han ser en mur av ild flamme omkring denne mannen, en mur som ingen makt kan bryte igjennom. Han føler at man fører våpen mot himmelen, ja mot Den Allmektige selv, når man fører dem mot hans utsendte.

Allerede før kampen er han slått til jorden av det mektige inntrykket som den hellige seerens blotte nærvær gjør på ham. Overveldet av en levende anelse om at Elias Gud er den sanne, stikker han sverdet i sliren, og hans femti mann gjør det samme. Med senket hode trer han frem for profeten, bøyer kne for ham og sier bønnfallende, med uttrykk for den dypeste og mest oppriktige ærefrykt:

«Du Guds mann! La mitt liv og disse dine femti tjeneres liv være dyrt i dine øyne! Ild for ned fra himmelen og fortærte begge de første høvedsmenn over femti med deres menn. Men la nå mitt liv være dyrt i dine øyne.»

Å, hvor inderlig må ikke Elia ha gledet seg over denne underkastelsen under den levende Gud! Den fritok ham fra den sørgelige nødvendigheten av å måtte forsvare sin Herres ære med fortærende ildsluer for tredje gang.

For i sannhet: Hans sjel hadde, i likhet med Guds sjel, ikke noe behag i den ugudeliges død. Hans lyst var, slik det er hans Herres lyst, at synderen skal vende om fra sin vei og leve. Han må selv ha lidd mye ved å bli nødt til å kalle Den Allmektiges sverd ut av sliren og hans ild ned fra himmelen. Men når dette skjedde, så krevde hans guddommelige kall det. Da krevde den hellige hensikten med hans sendelse det: at avguds- og djeveldyrkelsen skulle tilintetgjøres, og den nedtrådte loven og den undertrykte fedretroen gjenopprettes.

Elias våpen og ridderskap var ikke kjødelige. De ble ført av lidenskapenes dronning, den brennende kjærligheten til Gud og hans sak, og de ble svunget i

en hellig iver for å forherlige hans navn. Avguderiets kreft hadde allerede ett seg altfor dypt inn i innvollene på det utvalgte folket, og det trengtes slike blodige knivstikk om det stakkars syke folket skulle kunne helbredes.

For øvrig må vi, når vi leser historier som den vi har lest i dag, alltid huske at Det gamle testamentes tid, lovens tid, var en helt annen enn Det nye testamentes tid, nådens tid. Mye som sømmet seg for en Elia å gjøre, ville på ingen måte sømme seg for et barn av Det nye testamente.

Dere kjenner alle de gledelige ordene i Luk 9,56, hvor Frelseren selv på en betydningsfull måte forklarer forskjellen mellom den gamle og den nye husholdning, særlig når det gjelder hvordan Gud går frem mot syndere.

Visselig var disiplenes vrede over den samaritanske byen, som nektet å ta imot herlighetens Herre, både hellig og rettferdig. Men måten de i handling ville vise sin iver for sin mesters ære på, var slett ikke i samsvar med det standpunktet de hadde som Menneskesønnens disipler.

De ville, som dere vet, gå i Elias fotspor og sa: «Herre, vil du at vi skal by ild fare ned fra himmelen og fortære dem, slik som Elia gjorde?»

Men hva svarer Herren? Han gjør det klart for dem at de med dette ønsket helt misforsto det som var særegent for deres tid og deres kall, og sier til dem: «Dere vet ikke hva ånd dere er av. For Menneskesønnen er ikke kommet for å ødelegge menneskeliv, men for å frelse.»

Strenghetens dager, ville han si, er forbi; mildhetens dager har brutt frem. Det er ikke lenger tuktemesteren fra Sinai, men tålmodigheten og kjærligheten som nå har herredømmet. Elia var en herold for Guds hellighet, og derfor måtte han fremtre med torden og lyn på leppene. Dere er nådens sendebud som skal søke å vinne synderes hjerter med evangeliet om Guds kjærlighet; derfor sømmer det seg for dere at deres føtter er fagre på fjellene.

I fremtiden skal det bli åpenbart, allerede ved den tålmodigheten som vredens kar blir båret med, at det er en gjennomboret hånd som holder septeret over verden, og at det er syndernes venn som sitter på tronen.

På samme måte skal kirken i Det nye testamente være et nøyaktig og trofast speilbilde av det milde og tålmodige Lammet. Det er i dette Lammets blod kirken er renset, og det var gjennom stillhet og tålmodighet Lammet selv gikk inn til herligheten.

Den vennlige Menneskesønnens nåderike bilde skal kunne ses overalt i hans lemmer. Den hjertevinnende glansen fra hans barmhjertige og nåderike vesen skal skinne levende igjennom i fellesskapet av hans venner.

Slik er det utvilsomt langt mer passende for oss, som Lammets etterfølgere, å be for den gode saks fiender enn å nedkalle himmelens lyn over hodene deres. Det sømmer seg langt bedre for vår stand å samle glødende kull på motstandernes hode på tålmodighetens og saktmodighetens veier, og å overvinne dem ved kjærlighetens makt, enn på Sinais vis å kreve at Den Allmektiges vrede øyeblikkelig skal ramme dem.

Kort sagt: I alle våre handlinger og i hele vårt vesen skal det komme til syne at vi er barn av den Herre som «ikke er kommet for å ødelegge menneskeliv, men for å frelse». Under denne Herrens kors har det åpnet seg en kjærlighetens kilde

for våre fattige hjerter, en kilde som gjør det til en liten sak å utholde alt, tro alt og tåle alt, og hvis ildglød selv mange strømmer ikke kan slokke.

Akasjas undergang

«Du Guds mann! La mitt liv og disse dine femti tjeneres liv være dyrt i dine øyne!» Slik taler altså høvedsmannen, bønnfallende og på kne; og denne oppriktige ydmykelsen ble hans frelse. For det er bare mot de trassige og stolte Gud strider, men de ydmyke og nedbøyde gir han nåde.

Herrens engel trer frem for Elia og sier: «Gå ned med ham, og vær ikke redd ham!»

For et oppdrag dette er! For en sendelse! Nå skal han til og med midt inn i fiendens leir, og i Samaria skal han ansikt til ansikt gjenta himmelens orakelord for den grusomme løven. Men hans Guds «Vær ikke redd!» løfter ham som på ørnevinger over alle sorger og betenkeligheter. Ved dette ordet føler han seg kledd i en ildfast og ugjennomtrengelig rustning. Med frimodig mot forlater han den ensomme fjelltrakten og skynder seg ved høvedsmannens side mot kongestaden.

Som en helt som drar inn gjennom portene til en erobret festning under vaiende seiersfaner, slik går Elia inn i Samaria, kongens residens. Han vet at han i folket som strømmer sammen i gatene, ikke ser annet enn bitre fiender og motstandere. Men han vandrer frem gjennom dem med en slik høyhet og majestet at det legger et bissel i munnen på selv de frekkeste spottere. Han gjør et så mektig inntrykk på folket at ikke en gang et fornærmende ord våger seg frem mot ham.

Kongen vrir seg utålmodig i sengen. Skummende av raseri og forbitrelse spør han gang på gang om det ikke snart kommer bud fra flokken han sendte ut. Se! Da åpnes døren til kammeret hans, og hvem kan beskrive Akasjas bestyrtelse? Der ser han selve målet for sitt hat, mannen i den lodne kappen og med lærbeltet, nærme seg leiet hans med en alvorlig og majestetisk holdning.

Taus trer Elia frem for ham, som om han ville si: «Nå, her har du meg; hva vil du meg?» Men kongen stivner under blikket fra tisbitten. Med sammenbitte tenner og uten et ord slår han øynene ned. I sitt hjerte utstøter han tusen forbannelser over den forhatte, og hans blodtørstige sinn flammer av harme og mordlyst. Men tungen hans er plutselig som lammet, og lemmene hans er som ved et trylleslag lagt i usynlige lenker.

Det er fryktelig for ham, verre enn et helvete, å se seg selv i sin avskydde motstanders nærvær, med ett berøvet sitt mot og tvunget mot sin vilje til å føle fiendens overlegenhet. Men uansett hvor mye han anstrenger seg, lykkes det ham ikke å overvinne følelsen av avmakt eller å bryte med sitt raseri gjennom de usynlige grensene som er satt for ham. Som en besatt vrir han seg i sengen. Han ville med glede gitt bort en evig salighet i dette øyeblikket, om han bare kunne ha kjøpt en sønderknusende lynstråle over Elias hode.

Slik hadde profeten sin kongelige motstander fullstendig i sin makt, som et bytte. Ingenting hindret ham i å la den gudløse mannens hat og forfølgelser komme tilbake over hans hode, akkurat slik han måtte ønske. Men nei, ikke et

eneste hardt ord, ikke en eneste triumferende stavelse kommer over leppene hans.

Elia vet at han i denne mannen som har glemt Gud, likevel står overfor sin monark og en Herrens salvede. Han vokter seg vel for å forgripe seg på ham med ord eller handling og dermed gjøre seg skyldig i de vederstyggelighetene som preger den antikristelige tid, da man skal *spotte majesteter*.

Elia vet at kronen er hellig. Selv overfor en Akasja ser vi at han på ingen måte krenker den ærbødighet som tilkommer den kongelige verdighet som sådan. Han betrakter seg bare som Herrens munn og setter sin egen person helt til side. Han holder seg strengt og nøyaktig til ordlyden i det budskapet hans Herre har betrodd ham. Uten å legge til eller trekke fra så mye som en tøddel, sier han alvorlig og i samsvar med Guds vilje:

«Så sier Herren: Fordi du skikket sendebud og ville spørre Ba'al-Sebub, Ekrons gud, som om det ikke var noen Gud i Israel som du kunne spørre om dette, derfor skal du ikke stige ned fra den sengen du er steget opp i, du skal dø.»

Slik talte Elia, og så gikk han. Men ordet han hadde talt, ble værende igjen i det kongelige kammeret. Som en hul torden rullet det i kongens ører helt til tankene hans ble forvirret, og den sønderknusende klangen forsvant i bevisstløshetens nattlige dyp.

Tyrannens hjerte brast. Han døde, sier historien, etter Herrens ord, det som Elia hadde talt. Guds kirke på jorden hadde én forstyrrer mindre, og helvete ett slaktoffer mer!

Gud er kjent i Juda, synger en hellig sanger; hans navn er stort i Israel. (Se Sal 76.)

XXI. Helligaftenen

Også denne hellige historien, mine brødre, er en profeti, og det en profeti som delvis ennå er uoppfylt. Desto mer skal vi søke lindring i dens vennlige bilder for smerten over en ussel og mørk nåtid.

Det herlige og skjønne som noen gang blomstret og hendte på Israels jord, er ikke en svunnen verden som vi bare skal synge klagesanger over og gråte ved ruinene av. Nei, det peker som en løfterik billedskrift mot noe ennå skjønnere som skal komme. På pannen bærer det som innskrift Salomos ord, i en dyp og salig betydning: «Det som har vært, er det som skal bli. Det som er hendt, er det som skal hende.» (*Fork* 1,9)

Fra paradiset, som en gang skal brede sitt blomsterteppe over hele jorden, til Guds levende hage i Jerusalem, den herlige pinsemenigheten som skal favne alle folk innenfor sine velsignede grenser, skal alt det yndige vi noen gang møter i den hellige historien, en gang stå frem på ny i enda høyere glans.

Den stille patriarktiden skal igjen stige opp av graven i ny skjønnhet. De store gudsmennene Abraham, Moses og Elia, og hva de nå alle het, skal igjen stå frem i sine forklarede skikkelser. Harpespillernes og salmistenes tid vender tilbake, bare med en enda søtere klang. Et høyere bilde av Salomos fredstid skal en gang gjøre hele verden lykkelig, og selv Guds Sønns fødsel skal gjenta seg på en underfull, åndelig måte.

Eller har dere aldri lest om kvinnen som er kledd med solen, og om sønnen hun skal føde, han som skal styre alle hedningefolkene med jernstav? (*Åp* 12)

Hvordan skulle vi ellers kunne dvele ved fortidens mange plantninger og salige gledestider uten dyp vemod, om ikke dette løfterike lyset strålte over dem? Men nå minnes vi dem med håpefull glede; for vi vet at i det som ligger bak oss, gjenspeiles en enda mer fullendt fremtid som vi skynder oss i møte.

Måtte denne trøstefulle vissheten ledsage oss også i dag, når vi i følge med tisbitten Elia skal nærme oss en av de herligste skapningene som nåden kalte til live i tiden før Kristus.

2 Kong 2,1–6

Den gang Herren ville ta Elia opp til himmelen i en storm, gikk Elia og Elisja fra Gilgal. Og Elia sa til Elisja: Bli her! For Herren har sendt meg til Betel. Men Elisja sa: Så sant Herren lever, og så sant du selv lever: Jeg forlater deg ikke. Så gikk de ned til Betel. Da gikk profetenes disipler, som var i Betel, ut til Elisja og sa til ham: Vet du at i dag vil Herren ta din herre bort fra deg over hodet på deg?

> Han svarte: Ja, jeg vet det. Ti bare stille! Så sa Elia til ham: Elisja, bli her! For Herren har sendt meg til Jeriko. Men han sa: Så sant Herren lever, og så sant du selv lever: Jeg forlater deg ikke. Så kom de til Jeriko. Da gikk profetenes disipler, som var i Jeriko, fram til Elisja og sa til ham: Vet du at i dag vil Herren ta din herre bort fra deg over hodet på deg? Han svarte: Ja, jeg vet det. Ti bare stille! Så sa Elia til ham: Bli her! For Herren har sendt meg til Jordan. Men han sa: Så sant Herren lever, og så sant du selv lever: Jeg forlater deg ikke. Så gikk de begge av sted.

Profeten har fullført sin gjerning på jorden. En vakker helligaften, allerede underfullt forklaret av det gylne lyset fra en salig evighet, tar imot den trette pilegrimen i sin høytidelige stillhet, full av anelser. Vennlige bilder av hjemmet omgir den lengtende sjelen på en liflig og lokkende måte.

Lik en sjømann som etter en lang og stormfull reise endelig ser havnen i sikte og derfor glad i sinnet begynner å ta inn seilene, vandrer Elia omkring i noen dager til, tankefull og beveget, som til lyden av himmelske sabbatsklokker. Han gjør dette for i uforstyrret ro å glede seg over fruktene av sitt arbeid, som først nå viser seg for ham i sitt fulle omfang.

Inn i disse fredelige dagene, da livets gåter løser seg helt for ham på den gledeligste måte, og da det som før lød som mislyd, smelter sammen til den vakreste harmoni, fører de fortellingene oss som vi nå skal betrakte. Med sin stille, milde og inderlige karakter danner de en forfriskende og velgjørende motsetning til de foregående.

I fortellingen vi har lest i dag, er det særlig tre ting som fortjener at vi ser nærmere på dem: hvordan Elia søker stillheten, hvordan han kommer til profetskolene, og hvilken mottakelse han får der. La oss dvele noen øyeblikk ved disse scenene og trekkene.

Hvordan Elia søker stillheten

Elia har forlatt den støyende kongestaden og trukket seg tilbake til de stille dalene ved Jordan. Vi møter ham i dag i den lille byen Gilgal, ikke langt fra Jeriko. Dette er minnerik grunn; det var her Josva i sin tid, etter den underfulle vandringen gjennom elven, reiste de tolv steinene og innviet dem til et varig minnesmerke over Guds miskunn og trofasthet.

«Når barna deres i fremtiden spør sine fedre: Hva er dette for steiner?» sa Israels hærfører, «da skal dere fortelle deres barn om dette og si: På tørt land gikk Israel over Jordan her, fordi Herren deres Gud lot Jordans vann tørke bort foran dere til dere kom over.»

Hvis disse gamle ordene noen gang rørte profeten vår dypt og fylte sinnet hans med ny livskraft, så var det nok nettopp nå. Hans egen situasjon lignet på mer enn én måte påfallende på den fedrene hadde vært i. Om de mosegrodde steinene ennå sto der, hvordan må han ikke ha hatt det ved synet av dem? Han kunne sannelig reist sin egen «Eben-Eser», sin egen hjelpestein, ved siden av dem, og innviet den med tårer av salig og ydmyk takknemlighet.

For hvor mange «Jordan-elver» hadde ikke de samme allmektige armene nå ført ham tørrskodd igjennom? Elver hvor han i virvlene allerede trodde han så sin sikre undergang og den uunngåelige graven for sine vakreste håp. Nå lå alle

de brusende elvene hvis bølger ofte hadde skremt ham så mye, og fjellene han i motløse øyeblikk hadde trodd var uoverstigelige, bak ham som en fjern drøm.

Livets tråder hadde ofte krysset hverandre så underlig, tilsynelatende planløst og forvirret. Likevel hadde de, det så han nå, bare måttet knyttes kunstferdig sammen til den vakreste vev av Guds kjærlighet og visdom. Førelser som han i mange perioder bare hadde sett som et skiftende spill av lunefulle tilfeldigheter, fremsto nå, sett fra målet, som et herlig ordnet og beundringsverdig hele. Fra begynnelse til slutt var det gjennomvevd med Herrens navn og gjennomslynget av en lysende kjede av uavbrutte beviser på Guds trofasthet og barmhjertighet.

Steinene ved Gilgal vekker et ønske i meg: Vi har en bibel i Ordet og en annen i naturen; måtte vi også eie en tredje i minnesmerkene, i monumentene.

Stedet hvor en fremstående gudsmanns ben slumrer mot den store høstdagen; stedet hvor en martyr for Jesu sak kjempet til seg den blodige kransen; egnen der den Allmektiges hånd på en påfallende og storslått måte ble rakt ut av skyene for å hjelpe og dømme: Slike steder, som hvert land og hver landsdel har å vise til, fortjente de ikke å bli fremhevet slik Israel gjorde det, med tegn som kunne redde minnet om de hellige fra tidens strøm, og fra slekt til slekt holde Guds store gjerninger synlige, nære og levende for sinnet?

Hvem kjenner ikke det underfulle, magiske språket med hundre toner som stedene taler, et språk som er det mest allmenne av alle, og som med ett ord vekker hele verdener av tanker og følelser i sjelen? Her kunne også kunsten finne sitt sanne kall og sitt rette virkefelt. Da ville den igjen bli det den opprinnelig var og skal være: en forkynner av Herrens navn og en tjener for riket og helligdommen.

Profeten vår har altså fullført sin pilegrimsvandring. Han vet det gjennom en guddommelig åpenbaring. Ildhestene og den glødende vognen står allerede klare bak skyene for å hente ham, og Herren har heller ikke skjult for ham denne enestående måten han skal vandre hjem på.

Med denne store hemmeligheten i sin underlig bevegede sjel bryter Elia i dag opp fra Gilgal for å dra til Betel. Også der vil han ta et stille farvel med sine kjære barn, profetdisiplene. Han hadde håpet å gjøre denne reisen alene, men se, knapt har han grepet vandringsstaven før Elisja kommer for å slå følge med ham.

Hvor ubeleilig et slikt følge enn var for profeten denne gangen, var den trofaste, velmenende vennen ham likevel for kjær til at han kunne avvise ham straks og uten videre. Så vandrer de da sammen, de to. Men de har ikke gått lenge stumme og tause ved siden av hverandre før Elia ikke lenger kan skjule sitt hjertes voksende trang til ensomhet for ham. Vennlig stiller han seg foran ledsageren sin, tar ham i hånden, ser ham kjærlig i øynene og sier: «Kjære, bli her; for Herren har sendt meg til Betel.»

Men nei, denne gangen kan ikke Elisja bøye seg for sin ærverdige mesters ønske. «Så sant Herren lever, og så sant du selv lever,» svarte han rolig og med en kjærlig besluttsomhet, «jeg forlater deg ikke!»

Og slik dro de videre sammen. To ganger til, i Betel og i Jeriko, gjentar Elia sin bønn, stadig mer inntrengende, stadig mer alvorlig: «Jeg ber deg, kjære, bli her; se, Herren har sendt meg til Jeriko, Herren har sendt meg til Jordan!» Men ingen bønn og ingen besvergelse hjalp. Elisja holdt fast på sitt: «Jeg forlater deg ikke!» Han vek ikke fra hans side.

Denne sterke lengselen hos profeten etter å være alene er ikke vanskelig å forklare. Dere vet hvilke store ting Herren hadde tenkt for ham. Bare én gang siden verdens begynnelse hadde en av Guds hellige blitt aktet verdig til den utmerkelsen som nå ventet ham, og hva var vel Enoks triumf mot tisbittens?

Elia skulle ikke bare tas en snarvei forbi dødens porter og inn gjennom himmelens; denne bortrykkelsen skulle også skje synlig og i en herlighet verden aldri hadde sett maken til. Torden og lyn skulle ledsage den, ja, et glødende forspann fra andre verdener var utsett til å hente profeten hjem i en himmelsk seiersvogn, på en måte ingen noen gang hadde hørt om.

Elia kjente dagen og timen da dette skulle skje. Forestill dere dette levende, så vil dere bare undre dere over at han ikke helt bukket under for vekten av en slik forventning. Å, min Gud, hvordan må han ikke ha hatt det når han nå løftet øynene mot det høye, så inn i stjernenes telt og måtte si til seg selv:

«Se, der farer du gjennom om få dager, forbi Orion og forbi Sjustjernen, langs den lysende veien, langt over sol og måne. Og så, å, så gjennom forhenget og inn i Guds helligdom, inn i det evige morgenlyset, inn i Herrens tronsal, hvor englene slår sine harper og patriarkene bor i sine fredshytter. Der ser du alle de gamle fedrene ansikt til ansikt: Noah og Enok, Metusalah og Melkisedek, alle de troendes far, Moses og harpespilleren etter Guds hjerte, og blant deres telt står ditt. Der hviler du med dem under susende fredspalmer og hører dem fortelle om eldgamle dager og om Guds tusen kjærlighetsunder. Og ham selv skal du skue, å, alle herrers Herre, Herren selv!»

Å, si meg, kan det undre oss at alle følelsenes kilder i hans indre dyp åpnet seg under slike tanker? Og hvor skulle sjelen hans fra nå av ellers være enn blant disse himmelske bildene? Hjertet bølget som et brusende hav, og overmålet av følelser truet med å sprenge brystet hans.

Han er i en åndens storm. På en måte har han allerede steget opp i ildvognen. Båndene som bandt ham til jorden, er løst. Alt i ham slår opp som en offerflamme, og denne ørnen som vil mot solen, kan ikke holdes tilbake lenger. Allmektige magneter drar ham. Man må la ham fare.

Hvor forståelig er det ikke, min kjære, at under slike omstendigheter ble selv selskapet med hans kjæreste og mest fortrolige venn for mye for gudsmannen på reisen til Jeriko og Jordan. Hans hjerte trengte noe helt annet enn menneskelig samtale, om den så var aldri så hellig. Og særlig når han tenkte på hvem *han* var, han som skulle få en slik utmerkelse!

Når han stilte opphøyelsen som ventet ham, opp mot bildet av sitt eget liv, så han at det tross all den glansen Herren hadde hyllet det i, bare var en fattig synders liv, mørkt gjennomvevd av mange feil og svakheter. Hvor sterkt må det da ikke ha drevet ham til å være alene med sin Gud!

Mye hadde han nok allerede gjennomlevd i sitt indre siden han trådte i Herrens tjeneste; men aldri før hadde sjelen hans følt seg så revet ut av det vante som nå. Spenningen i sinnet, skjelvingen i forventningen, fryden i håpet, den vemodige ydmykelsen for gudenes Gud: alt dette var for veldig og overveldende for et fattig menneskehjerte. Det var som et hav innesluttet i et beger, eller en storm innestengt i et rør.

Hva under at denne oppdemte strømmen av følelser søkte et leie å strømme ut i? Men hvor skulle den renne? Et menneskelig vennebryst var for trangt til å ta imot den. Den Allmektiges fang er rommeligere. Dit ble profeten drevet, og sjelen hans lengtet etter den stille ensomheten slik sjømannen i stormen lengter etter den fjerne havnens rolige ankerplass.

Hvor mye har han ikke ennå å tenke på, å bekjenne, å be om tilgivelse for, å takke og prise for! Skjønte ikke Elisja dette? Jeg vet det ikke. Han ville gjort sin mester en stor tjeneste ved å oppfylle bønnen hans og bli igjen. Men ingenting kan få ham til det. Han er fast bestemt på ikke å vike en fotbredd fra hans side.

Det var likevel også noe annet som fikk Elia til å be seg fri for sin kjære venns følge denne gangen, noe som uten tvil må vinne vårt hjerte, om ikke den dyrebare gudsmannen alt hadde det. Gud hadde kunngjort ham den strålende opphøyelsen han skulle bli aktet verdig til, og det hadde stemt sinnet hans i en tone som ikke alltid pleier å være den rådende hos oss under lignende omstendigheter.

Eller hva mener dere? Hvis vi hadde blitt lovet en utmerkelse som den som ventet Elia, ville vi da dele med ham denne frykten for vitner, denne sterke trangen til å holde det hemmelig? Jeg frykter at vi ikke ville fått ro før hemmeligheten vår hadde havnet i avisen. I stedet for å dempe lyden av ildhestenes hover ville vi nok heller henge bjeller og klokker om halsen på dem, slik at de ennå høyt oppe i skyene kunne forkynne vår triumf for den forbausede verden.

Hvor mye slik klokkeklang hører vi ikke i våre dager, for eksempel i så mange beretninger fra Guds rike! Og hvor mye skryter ikke mange av våre kristne av sine åndelige erfaringer, sine bønnesvar, sine vellykkede forsøk på å omvende andre og så videre!

Å, du høysinnede mann fra Tisbe, hvordan din opphøyde ferd setter vår i skyggen! Du ønsker selv å være *ingenting*, slik at Gud kan være alt. Du skjelver ved tanken på at noen skal se på deg som noe annet enn en mørk skygge, en bakgrunn som bare skal fremheve Herrens herlighet.

Du holder hemmeligheten om din nær forestående triumf innelåst i brystet som bak sju segl. Du flykter fra vitnenes øyne og griper etter sløret for å dekke glansen, bekymret for at noen i stedet for solen skal prise og beundre den fattige dråpen som solen speiler seg i.

Herlige mann! Du hadde ennå ikke møtt ham som sa: «Jeg er nedbøyd og ydmyk av hjertet; jeg søker ikke min egen ære, men en annens!» Vi har sett ham, kjærlighetens Sønn; og likevel, hvor mye klarere stråler ikke hans guddommelige bilde mot oss fra deg enn det speiles i oss! «Kjære, bli her; Herren har sendt meg til Betel!» Ja, vi gjennomskuer deg, vi forstår din bønn, og vi står der med skamrødme.

Å, jeg kjenner ikke noe vakrere og mer tiltrekkende syn i Guds rike enn disse fintfølende sjelene som bare rødmende og stammende kan fortelle om det de har opplevd av Herrens kjærlighet og nærhet. De er helt gjennomtrengt av følelsen av sin store uverdighet. De bærer på en hellig frykt for at det som bare kan føres tilbake til fri nåde, kanskje skal bli tilskrevet dem selv og deres egen gudsfrykt.

Dette jomfruelige vesenet er nok en sjelden perle på jorden; disse moserosene i Kristi hage vokser ikke i store busker og skoger. Men vi møter vel fremdeles av og til en slik tilslørt sjel. Som den evige lampen glimter gjennom tempelvinduene, lar øynene hennes ane hemmeligheter, lik den hemmeligheten en Paulus bar på i sitt tause bryst i hele fjorten år. Ikke engang denne verdens rå luft har maktet å viske ut den fine duften og fargeglansen fra hennes liljeblader.

Måtte det finnes mange slike blomster også innenfor hekkene i vår menighet! Det er disse sjelene som gjør at de helliges kirke også «finner nåde hos *menneskene*».

Tre ganger, i Gilgal, i Betel og i Jeriko, ba Elia med stadig sterkere inntrengen sin ledsager om å forlate ham nå; Herren hadde befalt ham å gå hit og dit. Og tre ganger fikk han det samme kraftige og bestemte svaret: «Så sant Herren lever, og så sant du selv lever: Jeg forlater deg ikke!»

Hva var det så å gjøre? Elia måtte finne seg i at den pågående vennen fulgte ham. Og han gjorde det desto villigere, fordi han av vennens høytidelige forsikring mente å kunne slutte at Herren også måtte ha åpenbart hemmeligheten om den forestående opphøyelsen for ham, Elisja. Herren hadde vel samtidig befalt ham å følge Elia, han som nå skulle dra bort, helt til grensen av det andre livet, kanskje for at han siden som øyenvitne skulle kunne forkynne underet for verden.

Og slik var det nok også, og nettopp på dette bygde bekreftelsen: «*Så sant Herren lever*, og så sant du selv lever!» Det herlige og store Herren gjør blant menneskene, skal ikke bli liggende skjult i en krok. Til sin tid må det frem på den store skueplassen og hjelpe til å fortelle om hans ære, han som vil fylle himmel og jord med sin herlighets glans. Derfor skjer det som oftest at han omgir sine barn med hemmelige vitner, også når de tror at ikke noe dødelig øye legger merke til dem. Som bak nedtrukne forheng må disse vitnene følge med i det de gjør og det de opplever.

Slik går nok mang en kjær sjel inn i himmelen i den tro at ingen vet noe om livet hans. Han er ikke engang selv klar over den glansen Gud har omgitt det med. Men når de hellige ikke lenger er *til stede*, kommer alt med ett for dagen. Da løfter Herren sløret fra livene deres. Til pris for hans nåde og til oppmuntring for brødrene blir det kjent hvor mektig Guds kraft var i deres svakhet, og hvor mye Herren fullførte i dem og gjennom dem.

Slik feirer de, enda de ikke lenger selv er til stede, allerede her nede en oppstandelsens og forklarelsens dag. Fra dekket av deres beskjedne fremtreden stiger det frem et livsbilde som for lange tider er sikret en plass i jordens vakreste æreshall: i hellige menneskers kjærlige minne. Gjerningene deres fletter seg sammen som en lysende stjernekrone over gravene deres. Erfaringene og

gjerningene de uventet etterlater seg, og som først nå blir brakt frem i lyset, blir som en kilde i ørkenen hvor tusener kan drikke oppmuntring og styrke.

Vil dere ha et eksempel på dette, mine kjære, så vil jeg, for ikke å gå utenfor deres egen erfaring, bare minne dere om den kjære *Jänicke* i Berlin og den trofaste *Krafft* i Köln. Hvor mange herlige ting ved disse to mennene har ikke først etter deres hjemgang brutt frem gjennom sløret! Hvilken mengde kjære hendelser fra deres liv fikk vi ikke først vite om ved kistene deres, for aldri å glemme dem igjen!

Å, jeg håper det finnes mange blant oss som, i likhet med Abel, først for alvor vil begynne å tale når de er døde, og som med den lyseste siden av sitt liv ennå til denne stund hviler skjult med Kristus i Gud.

Hvordan han kommer til profetskolene

Tisbittens forsøk på å bli kvitt sin kjære ledsager, og slik spare både ham og seg selv for smerten ved en formell avskjed, hadde strandet på Elisjas pågående standhaftighet. Slik vandrer de to sammen fra Gilgal. Veien gikk først til den lille byen Betel. Da de kom dit, står det at profetenes disipler, som var i Betel, gikk ut til dem; og det samme skjedde da de kom til Jeriko. Dette var overraskende og svært gledelige møter, særlig i en tid da troen nesten syntes å være forsvunnet fra Israel, og veiene til Sion lå øde.

Men hvem var egentlig disse profetdisiplene? Jeg vil i all korthet prøve å svare dere på det spørsmålet.

Når Moses med blikket på Israel begeistret utbryter: «Sannelig, et vist og forstandig folk er dette store folket!», så kan bare den tvile på at denne rosen er sann, som bare vet hva dannelse er fra Athens skoler, og som ikke kjenner noen høyere målestokk for åndene enn den han har fått i hendene av et jordisk blendverk av hedensk paradevisdom og genialitet.

Gud selv hadde forbeholdt seg å oppdra, undervise og opplyse Israels folk. Hva under at det fra en slik kunstners verksted kom frem en slekt der knapt noen kan åpne munnen uten at det ved hvert ord han sier, henger en møllestein som drar ned i det umålelige dyp? Det er en slekt som ikke bare bærer alle kunsters og vitenskapers idealer i seg, men som også i sine livsformer og ordninger rommer de grunnrissene og modellene som den Allmektige vil følge når han i sitt rikes jubeltid kaller til live den store fornyelsen som jorden og alt som er på jorden, bevisst og ubevisst, venter på.

Slik alle ordninger i menneskenes samfunn finner sitt høyeste urbilde og mønster i dette utvalgte folkets historie, slik gjelder det særlig også skole og undervisning. Skoler slik vi forstår dem i dag, synes Israel riktignok ikke å ha kjent, i alle fall ikke før det babylonske fangenskap. Til gjengjeld var hjem og skole ett. Undervisningen strømmet ikke fra betalte lepper, men fra en fars og mors kjærlige munn.

Barnet lærte ikke i innestengte, dunstfylte saler, men i den grønne skyggen av vinstokken og fikentreet, foran døren til den fredelige hytta. Her lærte det først å stamme frem Herrens navn. Her dro fortidens hellige historier forbi den forundrede sjelen, fortalt med kjærlighetens veltalenhet. Her ble tankene om Gud og om meningen med menneskelivet umerkelig blåst inn i hjertet med

levendegjørende ånd, gjennom historien selv. Her lærte barnet tidlig å fatte det evig sanne, gode og skjønne i friske bilder fra livet.

Før barna i det hele tatt merket at læreårene var kommet, var de allerede levende innviet i Israels visdom og i dets håp og utsikter. De ble fylt med tanker som igjen bar i seg spirer til hele *verdener* av ideer, og med anelser som siden holdt den tidlig vakte ånden i stadig virksomhet. De ble ledet inn på en bane i tanke, følelse og forventning som trengte både oppover gjennom himmelens skyer og fremover gjennom tidens skranker, helt inn i de fjerneste årtusener. Det var bare sjelden at noen fiendtlig makt klarte å kaste et sinn helt og for alltid ut av denne banen.

Slik ble den unge israelitten utrustet med en folkelig dannelse i ordets vakreste og helligste betydning. Sunn på både kropp og sjel trådte han frem fra farens hytte, med et åpent øye for alt som var verdt å lære. Lik en gjødslet åker var han klar til å ta imot mer såkorn; han var skikket for videre utvikling og bar på et håp, som et ungt frukttre som er pleiet helt fra kjernen av.

Da han allerede hjemmefra bar nøkkelen til Skriftens og historiens bok, og til naturens, i hendene, behøvde han nesten ikke mer menneskelig undervisning. Et sinn som først har åpnet seg for det åndelige, går på skole overalt. For ham forkynte nå stjernene på himmelen, trærne og blomstene på marken; og stemmene fra levittene og seerne, som uten opphold lød gjennom landet, fant en rask og levende gjenlyd i hans ånd, som i et tempel med perfekt akustikk.

Hvis det blant disse unge mennene var noen som følte en indre trang til å trenge enda dypere inn i Guds rikes hemmeligheter og forstå dem i deres sammenheng, ja, til å gjøre det til sitt livskall å utforske visdommen ovenfra, og slik danne seg til ikke bare å undervise sitt eget hus, men også til å bli lærer for videre kretser, så sto de såkalte profetskolene åpne for ham.

Helt fra Samuels tid fremstår disse som de vakreste blomstene på Israels historiske tre. I vår egen tid finnes det knapt noe som ligner dem, med unntak kanskje av de misjonsseminarene som en nyvakt tro de siste tiårene har kalt til live her og der, med synlig hjelp av Guds velsignelse.

Disse skolene hadde, i likhet med misjonsskolene, sin opprinnelse først og fremst som en motvekt mot en sørgelig tid preget av kirkelig forfall og moralsk fordervelse. Hvor lavt barometeret sto for det åndelige og kirkelige livet i den perioden, ser vi blant annet av ypperstepresten Elis vingeskutte skikkelse, midt mellom hans vanartede og ugudelige sønner. Slike mennesker utgjorde folkets krone og helligdommens vakt. Da trengtes det sannelig rask og kraftig hjelp, om ikke den moralske råtnenheten skulle bli allmenn og Josefs skade uhelbredelig.

Denne hjelpen sendte Gud i en mann som lyser som en av de vakreste stjernene i Israels heltekrans, og med ham brøt en ny dag frem over det lovede land, en dag som skulle vare i århundrer. Denne mannen var Samuel. Han forente i seg en tredobbel innvielse og verdighet, som dommer, profet og yppersteprest. I en lykkelig stund grep han roret på det hardt truede stats- og kirkeskipet, og med kraftig hånd reddet han den synkende slekt fra undergang.

Denne store reformatorens alvorlige strev gikk bare ut på å opprette en planteskole et eller annet sted i Israel. Den skulle bære spirene til kommende,

bedre slekter, og særlig gi samfunnet en viss trygghet for at det i fremtiden ikke skulle mangle dyktige forstandere og forvaltere. Derfor sendte han ut et opprop til fromme og åndelig søkende unge menn om å samle seg rundt ham, og i fellesskap med ham og under hans veiledning vie kreftene sine til å granske de guddommelige ting videre.

Dette var den enkle opprinnelsen til de såkalte profetskolene, disse innflytelsesrike instituttene som siden ble landets salt, Israels krone og smykke og selve livsåren, og som var oppbevaringssteder for dets åndelige skatter.

Skriften nevner fem slike kjære stiftelser. To av dem oppsto under Samuel: den første i Kirjat-Jearim, der paktens ark befant seg på den tiden, den andre i Rama. (*1 Sam 10,5.10; 1 Sam 19,18–24*)

De tre øvrige fantes på Elias og Elisjas tid i Benjamin, den stammen som Moses velsignet med disse ordene da han tok avskjed:

> «Herrens elskede er han! Trygt bor han hos ham. Hele dagen holder han sin hånd over ham. Han hviler mellom hans skuldrer.» (5 Mos 33,12)

Disse tre skolene lå i byene Gilgal, Jeriko og Betel. De lå altså dels på de mørkeste stedene og i de verste morderhulene i hele landet; for i alle fall Betel og Gilgal, disse hovedsetene for frafallet og gullkalvdyrkelsen, fortjener å kalles slik.

På disse stedene, eller utenfor dem på fruktbare hauger, bodde de unge mennene sammen i store flokker, i en slags kolonier. De ugifte bodde, slik det ser ut, i de større bygningene med felles hushold, mens de øvrige bodde for seg selv med familiene sine i egne hytter.

Da staten ikke brydde seg om disse planteskolene, var hele omsorgen for at de skulle bestå, overlatt til dem selv, som rene private institusjoner. Elevene måtte selv tjene til livets opphold ved sine egne henders arbeid, som bønder, gartnere eller håndverkere. Dette ble ikke sett på som noe merkelig i Israel, og enda mindre som noe nedverdigende. Også senere var det til og med en regel hos de jødiske lærde at de ved siden av lærdommen sin lærte et håndverk eller en kunst.

Mange av de første og mest ansette rabbinerne fikk til og med tilnavn etter sitt borgerlige yrke, som «Rabbi Juda Bakeren», «Rabbi Isak Smeden», «Rabbi Johanan Skomakeren» og så videre. At Paulus og Akvila vevde teltduk ved siden av sitt læreembete, blir aldri noe sted lagt dem til last av fiendene deres som noe lavt eller nedverdigende.

At profetdisiplene virkelig også kunne og drev slike håndverk, ser vi blant annet av 2 Kong 6,4. Der møter vi dem med øks og murskje i hånden, i ivrig arbeid som tømmermenn og murere. Det mangler heller ikke enkelte spor av at disse hellige koloniene nå og da ble gledet med fromme gaver og kjærlighetsgaver. Etter at riket ble delt, mottok de ofte tiende fra gudfryktige israelitter, tiende som undersåttene til kongene i Samaria ikke lenger kunne betale til prestene i Jerusalem.

Ledere og lærere for disse broderlige fellesskapene var profetene selv, disse vandrende fyrtårnene i natten og fanebærerne i den hellige striden. De var overmåte rikt utrustet med alle Åndens gaver, og gjennom tegn og underfulle gjerninger var de stadfestet for all verden som Herrens herolder og tolker.

De var utleggere av Guds åpenbaringer og ufeilbarlige til å føre dem videre; de tolket fortiden og forkynte det som skulle komme, og det som lå fjernt. Sannelig, som fedre blant sine barn bodde og vandret disse mennene sammen med sine åndelige sønner, når ikke Herren kalte dem ut på kampplassen. I *disse* omgivelsene fikk deres ellers stormfulle liv også en mer stille og fredelig side.

De delte sin dype, klare og salvede undervisning med de mottakelige og lærelystne disiplene, ikke i vår tids skole- og kateterform, men mer i fri og fortrolig omgang. Deres vakreste lønn var disiplenes takknemlige kjærlighet og den levende og fruktbare iveren de viste da de grep det de hørte og tok det til seg som såkorn til en livskraftig gudsfrykt.

Undervisningens emner var rent teologiske, i ordets høyere og høyeste betydning, slik alle vitenskaper burde være det, og slik de en gang i den store «gjenfødelsens» dager også virkelig skal bli det. Man la utvilsomt størst vekt på studiet av Guds ord, på å utlegge Skriften. Tenk for noen bibelutleggelser som må ha kommet fra munnen til menn hvis tunge var selve «hurtigskriverens griffel»!

De utforsket Guds dybder, og der de satt i Guds kabinett som hans kansellister og sekretærer, tok de imot de ufeilbarlige vitnesbyrdene fra første hånd, de som millioner av mennesker senere har bygd sitt håp og sin trygghet på som på en sikker borg. Disse timene var noe helt annet enn øde samlinger av tekstvarianter, møysommelige tokt over de kritiske steppene, registre over litteratur uten blad og blomster, og elendige grus- og steinhauger av teorier og meninger, skrapt sammen fra alle fire vinder.

Her handlet alt om skriftordets faktiske innhold; her kalte en selvstendig ånd de guddommelige tankene frem fra bokstavens dekke. Her ble det bare gravd ut gull og edelstener, og i det milde lyset fra en opplysning som kom ovenfra, så man hvordan den ene lukkede knoppen etter den andre i åpenbaringens hage foldet seg ut til duftende himmelblomster.

Når historie var tema for undervisningen, dro det ikke stumme skjeletter av tankeløst sammenflikkede hendelser og årstall forbi de unge mennenes sjeler. Nei, historien ble malt som livsfriske bilder, overalt gjennomvevd av lysende punkter, Herrens egne fotspor, og underfullt dypt knyttet sammen med fortid og fremtid.

Historien lignet her ikke, som noen har sagt, den vide marken som lå full av *ben*, og se, de var helt tørre. En profet profeterte over disse benene, så det kom sener og kjøtt på dem, og de ble dekket med hud. Og Herrens vind fór over dem og blåste ånd inn i dem, og det rørte seg blant benene, og de ble levende.

Et tredje emne i disse utmerkede seminarene var utvilsomt det aronittiske prestedømmet, eller seremoniloven. Her kom det frem noe helt annet enn det for eksempel de senere fariseerskolene fikk frem da de tresket strå og frøhus på dette hemmelighetsfulle området.

Under den salvede lærerens forklaring steg den underfulle sommerfuglen frem av den levittiske puppen den hadde ligget skjult i. Fra offertjenestens blodige forbilder trådte det lovede Lammets lidelsesskikkelse frem, han som skulle bære verdens synder.

Man steg ned i den «skjulte visdommens» lysende gruveganger, den visdommen som også en David kalte seg en disippel av i Salme 51. Før de forbausede tilhørerne visste ordet av det, hadde Det nye testamentes aller helligste åpnet seg for øynene deres i tabernaklets hieroglyfer, i hvert fall i lette omriss.

Rettslæren hørte utvilsomt også med på skolenes læreplan, men ikke noen menneskelig rettslære. Det var den guddommelige, teokratiske retten slik den er nedfelt i de mosaiske ordningene, og slik den fremdeles ble håndhevet i Israel i forfallets tid, om enn med svak hånd.

I tillegg studerte de nok også morsmålet sitt, hebraisk; men hvor annerledes må ikke også dette studiet ha vært enn det våre dagers orientalister driver med! De grammatiske ørkenene som studentene ved våre akademier må vandre gjennom, blomstret som liljer for elevene i disse skolene. Studiet ble drevet med andakt, for Israels morsmål var også blitt Herrens eget språk.

Man utforsket ikke bare bokstaven, men språkets ånd. Dets dybder ble utgransket, og selv på dette feltet ble skatt etter skatt hentet frem med et hellig, skarpt blikk.

Det vi ser at profetdisiplene virkelig var opptatt med i bibelhistorien, er *profetering og musikk*.

I 1 Sam 10 møter Saul en stor flokk av slike disipler ved Guds haug ved Kirjat-Jearim. De hadde harpe og tamburin og fløyte og sitar foran seg, og han selv *profeterte*. I 1 Sam 19 fortelles det hvordan kong Saul en annen gang også så profetdisiplenes forsamling i Rama. «Og de profeterte,» heter det der, «og Samuel sto foran dem som deres leder.»

Av disse to stedene er det tydelig at også den vennlige tone- og sangkunsten ble flittig øvd i disse stille plante- og tilfluktsstedene for alt godt og skjønt. I samsvar med sin opprinnelige bestemmelse var musikken innviet til Guds pris og til å oppmuntre og forskjønne livet i hjemmet.

Gamle tradisjoner vil fortelle oss mye om det fullkomne mesterskapet disse unge mennene hadde i disse velsignede kunstene. Det sies hvor rørende vakkert og gripende deres sjelers inderlige harmoni speilet seg i den rene samklangen i deres symfonier og korsanger.

Med denne profeteringen skal vi åpenbart ikke forstå annet enn at det bevegede hjertet spontant utøste seg i rytmiske, bevingede ord, drevet av Den Hellige Ånd. Det var en begeistret improvisasjon av høyeste og helligste art, snart i klangfull sang til toner fra psalter og harpe, snart uten musikk, mer som hellig tale.

Det endelige målet med disse herlige skolene var nok ikke å danne profeter og seere, for dem danner og kaller Herren alene. Men Herren skulle likevel finne et ungt mannskap i dem. Når det behaget ham å velge ut sine sendebud blant dem, hadde de i det minste allerede med seg en menneskelig dyktighet for et slikt embete.

Høyst sannsynlig kom de fleste profetene fra disse skolene. I alle fall synes hyrden Amos å beskrive sitt eget profetkall som et unntak fra regelen når han sier (Amos 7,14 f.):

> «Jeg er ikke noen profet, heller ikke disippel av noen profet. Jeg er bare en gjeter, og jeg dyrker morbærfiken. Men Herren tok meg fra buskapen, og Herren sa til meg: Gå og vær profet for mitt folk Israel!»

Uansett ga disse skolene landet mang en opplyst lærer, og mang en rettskaffen, lovkyndig og trofast forvalter og dommer. Men selv om det ikke hadde vært slik, ville disse seminarene likevel ha oppfylt et høyt og hellig kall bare ved at de fantes.

De var gjemmesteder for Israels lys og rett. De skinte som lys midt i en vrang og forvendt slekt, og deres eksempel refset frafallet skarpere enn selv de kraftigste tordentaler kunne gjort.

Deres stille, men mektige innflytelse satte likevel visse demninger og skranker mot det hedenske mørkets fremmarsj. De var som en stjerne i natten for dem som drev omkring på en sørgelig tids hav. Stjernen viste dem både at de hadde gått seg vill, og hvilken retning de måtte styre for å unngå undergangen.

I disse skolene åpnet det seg åndelige fristeder for dem i folket som var bekymret for sin sjel, og der fant de undervisning, trøst og fred. Fra deres midte må livets strømmer ha flytt ut til alle kanter av landet, som fra folkets eget hjerte.

Å, mine brødre, for et vemod som fyller mitt hjerte når jeg tar med meg bildet av disse gamle, gudviede skolene tilbake til nåtiden og lar våre dagers læreanstalter, både de høyere og de lavere, speile seg i det. Å, dere Israels sønner! Hvor mye bedre stilt var ikke dere enn vår ungdom i de fleste tilfeller er; og vi er kristne!

Hvor finnes de instituttene i dag som styres av en annen ånd enn verdens og det profanes? Hvor blomstrer de skolene der håpet om bedre slekter enn den som nå lever, kan finne bare et lite ankerfeste?

Akk, man må lete etter dem med lykt, tross all ros og jubel over «fullkommenhetens tinde», som man sier at også oppdragelsen har nådd i denne høyt priste opplysningstiden. Men hva består egentlig denne mye omtalte fullkommenheten i vår tids pedagogikk i?

- Er det i det større omfanget, ikke av levende visdom, men av en død og for det meste stykkevis kunnskap som våre sønner og døtre må haste seg igjennom?
- Er det i at den moderne dannelsen helt har løsrevet seg fra Guds ord og fra Guds frelsesordninger?
- Er det i den rasjonelle, det vil si åndløse og for alt høyere fremmede, måten man pleier å behandle vitenskapens ulike grener på?
- Eller skal den søkes i det berusende begeret av rent hedenske begreper om frihet, moral og rett, som i utallige skoler i våre dager rekkes den fattige ungdommen av blinde veiledere for blinde i stedet for frelsens kall?

Jeg kan ikke la være å gjengi noen ord her som virkelig fortjener å legges på hjertet. For kort tid siden tegnet en opplyst skolemann med like sanne som kraftige trekk dette bildet av vår tids oppdragelse for sine samtidige:

«*Oppdragelsen har dessverre ikke bare blitt til fordervelse og forsømmelse; den har til og med sunket ned til forførelse, ja, til en bevisst og planmessig forførelseskunst. Er det ikke nesten uhørt i hele verdenshistorien, det vi ser i våre dager: at*

ikke bare unge menn, nei, til og med skolebarn og læregutter lar seg misbruke som redskaper ved opprør, og står i de fremste rekkene ved vår tids skjendigste oppløp og opptøyer, eller tar virksom del i dem?

De frekkeste bespottelser, eder og forbannelser blir slynget ut mot lærere, øvrighet og forfatning, rett foran ørene på den lyttende ungdommen og barna. Og som svamper suger til seg vann, suger de lettantennelige unge sjelene til seg slike inntrykk.

En enorm, utrolig uvitenhet om Guds ord og en påfallende mangel på bibelkunnskap hersker vidt og bredt. For de siste tretti årene er ungdommen i svært mange høyere og lavere skoler blitt snytt for sin helligdom, og de som begikk en slik forbrytelse, er blitt de mest ansette, de mest elskede og de best betalte lærerne. Det mest overfladiske og tomme snakk kalte man religions- og morallære, og skolebøker fulle av listige utelatelser eller fulle av de frekkeste angrep blir innført av myndighetene. Historieundervisningen, dette minnesmerket over Guds rettferdighet og menneskenes villfarelser, ble som regel misbrukt til å innprente nasjonalstolthet og til å spre de mest fordervelige grunnsetninger og villfarende lærdommer. Og for å krone lærdommene sine med sitt eget eksempel har folkets og ungdommens lærere ikke veket tilbake for og ikke skammet seg over å bli funnet blant forrædere og opprørere mot den øvrighet og den kirke de selv har nytt godt av. Dette er tegnene på og fruktene av en usalig, ukristelig oppdragelse; dette er høsten av våre synder i oppdragelsen, og av et frafall som nå i sine følger ødelegger hjemmene, vanhelliger kirken og ryster våre stater!»

Selv om vi ikke ser dette nattsvarte bildet virkeliggjort i vårt eget fedreland, i alle fall ikke i hele sitt omfang, og selv om ingen blodig avling ennå har spirt frem av oppdragelsen hos oss, så skyldes det utelukkende en usynlig vokter. Han har holdt igjen veksten av de spirene som var sådd, og da brønnen også var gravd under oss, holdt han det som strømmet ut av den, i tømme og innenfor skranker.

Ham, som ennå har fredstanker og ikke ulykkestanker for oss, må våre læreanstalter, både de høyere og de lavere, overlates til. Måtte han reformere, innvie og fornye dem!

Det er sant at mye godt har skjedd i den aller siste tid. Særlig er det lagt større vekt på religionsundervisningen, og timene til den er enkelte steder fordoblet. Men skaden er ikke leget med det. En annen ånd må herske i skolene, en ånd som samler det mangfoldige under et høyere synspunkt, og som gjennomtrenger, helliger og gir liv til alle fag. Men ånd lar seg ikke påby ved forordning; og der den først har tatt bolig, bryr den seg verken om oppholdskort eller avskjedspass.

Derfor må vi se oss om etter *overjordiske* ankerfester for vårt håp om bedre tider. Og Gud være lovet, vi søker ikke forgjeves! Dere vet jo at det fortsatt svever en lysende krans av løfter som et trøstefullt stjernebilde over nåtidens skjebnesvangre skygger. Den mest funklende edelsteinen i denne stjernekronen kjenner dere også. Den lyser mot oss fra et ord hos profeten Sakarja, som roper til oss i Herrens navn:

> «På den dagen skal det stå på hestenes bjeller: Helliget til Herren! Og grytene i Herrens hus skal være som offerskåler foran alteret. Og hver gryte i Jerusalem

> og Juda skal være helliget til Herren, hærskarenes Gud. Alle de som ofrer, skal komme og ta av dem til å koke i. På den dagen skal det ikke mer være noen som driver handel i Herrens, hærskarenes Guds hus.» (*Sak* 14,20.21)

Å, for et henrivende og underfullt utsyn som åpner seg her! For et uforlignelig vakkert og himmelsk forklaret bilde av verden og kirken som lyser mot oss fra fremtidsspeilet i disse ordene! Selv på hestenes metallbjeller skal den samme innskriften stå som på gullplaten på yppersteprestens panne: «Helliget til Herren!» Og alle grytene skal være like hellige som skålene foran alteret.

I dag skiller vi ennå i verden mellom det hellige og det vanhellige, mellom det innviede og det alminnelige i ordets mildere betydning, det som ikke står i umiddelbar sammenheng med Gud og de guddommelige ting, eller med det mest betegnende ordet her: det profane. Vi snakker for eksempel om den hellige historie og om profanhistorien; om en hellig vitenskap, som teologien med sine enkelte fag og disipliner, og om *andre* som vi ikke gir det navnet, som medisin, jus og så videre.

Vi kaller nattverdbordet i våre kirker *hellig*, og kalken til den velsignede vinen hellig, og noen ganger også stedet der vi samles til gudstjeneste. Men ikke sant, vi ville ennå holde det for gudsbespottelse om noen kalte huset han bor i, glasset han drikker av, eller maleriene i stuen sin for hellige?

Men denne forskjellen mellom det *hellige* og det *profane* skal forsvinne i den hellige tiden som Sakarja forkynner for verden. Da skal også fatene og grytene være hellige, og over alt som omgir oss og alt vi har, skal det bre seg skjønnhet, lys og glans ovenfra. Herrens Ånd skal utøse seg i alle former, og alle gjenstander skal få en guddommelig innvielse.

Vitenskapene skal forherliges til himmelens døtre. De skal springe ut fra guddommelige prinsipper, og deres A og O skal være Kristus. Kunstnerne skal vende tilbake til sitt opprinnelige kall og igjen gå i helligdommens tjeneste.

Malerkunsten vil da være som bønn og salmesang med pensel og farger.

Musikken skal bare vie sine høytidelige toner til ham som skapte den til sin pris, denne «vennlige og yndige skapningen», som Luther kaller den.

Poesien skal igjen bli profetering og det «å tale i Ånden».

Talekunsten skal ikke kjenne noen annen oppgave enn å male Guds storhet med bevingede ord fra Ånden.

Kort sagt: Alt vil i den tiden være løftet opp i det himmelske. På de gamle profetskolenes graver skal vi da også kunne synge oppstandelsessalmer i stedet for klagesanger. De skal stige opp fra sin aske i en enda skjønnere, nytestamentlig skikkelse, men ikke lenger som tilfluktssteder for en fortrengt sannhet. De skal stå der som verk av sannheten selv, når den har fått borgerrett og hersker.

Å, dere salige dager, hvorfor drøyer dere så lenge? Ta morgenrødens vinger! Vi venter på dere med lengselens tårer.

Hvilken mottakelse han får der

Det må ha vært en stor glede for vår Elia å få ferdes blant profetskolene sine en gang til før hjemgangen. Her fant han jo nå det virkelige ekkoet av alle de brennende sukkene og bønnene som han i sin svake tro hadde ment var lydt

forgjeves i den ensomme ørkenen, og som han trodde hadde dødd hen ubønnhørt mellom de stumme klippene.

Å, hvor dypt må ikke synet av disse blomstrende gudshagene ha gjort ham skamfull når han tenkte tilbake på sine tidligere sorger og klager! Med hvilken bedrøvelse må han ikke her ha husket den åpenbare mistroen han så ofte i mørke timer tvilte på fruktene av arbeidet sitt med.

Nei, arbeidet hans hadde sannelig ikke vært forgjeves. På hans åker hadde disse vakre plantningene, om de ikke først var blitt til gjennom ham, så i alle fall kommet til å blomstre så herlig og bre seg ut på en så overraskende og gledelig måte. Hele kolonier av Guds barn og kommende fanebærere for Herren!

Og dette i en tid da Elia allerede hadde villet tro at det ikke lenger var noen som representerte Guds sak blant menneskene, uten ham selv og kanskje hans etterfølger Elisja.

Tross Akabs forfølgelser, tross en Jesabels blodtørst, tross en hel nasjons frafall hadde disse yndige plantene vokst opp i storm og uvær. De vokste frem i det skjulte, som ut av en moralsk sump, og det på de mest øde stedene i hele landet, som midt på helvetes opplagsplasser og i mørkets fyrstes hovedkvarter!

For et under i profetens øyne! For et vidt og bredt strålende minnesmerke over Guds allmektige nåde og trofasthet, han for hvem det er en ringe sak å reise opp barn for Abraham av steinene!

Sannelig, den som bare gikk forbi disse koloniene, måtte lese denne innskriften over portene deres: «Herre, du er stor, og ditt navn er stort, og du kan bevise det med gjerninger!»

Salige Elia, som sammen med håpet om himmelsk herlighet også kan eie den vissheten at han i Herrens kraft har plantet spiren til en ny tid! Han etterlater seg en skare av stridsmenn som kanskje allerede i dag eller i morgen bryter ned helvetes siste bolverk i det lovede land og igjen planter Sions banner på Israels gjenerobrede fjell og hauger.

Da Elia og Elisja kommer til Betel, vet profetdisiplene allerede hvilket uerstattelig tap som truer dem. Uten tvil hadde Herren selv kunngjort det for dem direkte, slik at de så mye sikrere skulle vite hvor denne store mannens løpebane endte, og slik at sjelen deres desto raskere kunne lære å gi seg villig over til den trøstende tanken: «Kirkens Herre tok ham selv herfra!»

Nei, aldri før hadde de hilst sin faderlige mester med slike følelser som i dag. Hvor må de ikke anstrenge seg for at følelsene ikke skal bryte ut i en brusende strøm, og hvor må de ikke oppby alle krefter for å presse tårene tilbake til det bølgende hjertet! For en fin takt sier dem at de ikke må la mesteren merke at også de allerede kjenner til hans forestående bortgang.

Bare overfor Elisja våger de å avsløre hemmeligheten i sine vemodige, bevegede sjeler. De vinker ham diskret til side og hvisker ham i øret med skjelvende stemme: «Vet du at i dag vil Herren ta din herre bort fra deg over hodet på deg?» Men Elisja skyver liksom slåen enda fastere for munnen deres og gir dem tegn med hånden om at de skal holde saken for seg selv. «Ja, jeg vet det,» hvisker han lavt til dem, «ti bare stille!»

Slik skjedde det i Betel, og det samme gjentok seg i Jeriko. For noen yndige scener, fulle av særdeles fine og karakteristiske trekk! Men i disse scenene vokser det så fine blomster at deres duft nok kan innåndes, men ikke analyseres kjemisk. Deres fargeglans tåler bare den stille, ettertenksomme betraktningen, men allerede ved den lette berøring svinner den hen, viker unna og unndrar seg begrepene. Et forklarende pust kunne her være nok til å viske ut noe av den flyktige duften og blomsterstøvet.

Derfor overlater jeg til dere selv å føle hvorfor profetdisiplene ikke fant det passende å gjøre avskjeden med en Elia til en vanlig scene med sorg og tårer. Og jeg overlater til deres egen anelse å komme på sporet av de dype, usigelig ømme hensynene som så sterkt beveget dem til å skjule for ham som tok avskjed, at de visste om hans nær forestående bortgang. De så på ham med ærbødighet, nesten som om han allerede var en av de himmelske.

Dere vil sikkert ikke unngå å se hvilken klar stråle av den yndigste forklarelse som faller over Elia ved vennenes tause tilbakeholdenhet. Av denne yndige tilbakeholdenheten kan dere også slutte at det også i Guds rike finnes noe av det verden kaller diskresjon, og at det i alle fall må regnes med til den duften og vellukten som de åndelige Saronsrosene sprer rundt seg.

Å, for en herlig ting en menneskesjel er når Herren har fornyet den! Den er som en velstemt harpe som kan spille i alle tonearter og følge alle overganger. Høylydte lovsanger og de ømmeste kjærlighetstoner, lidenskapelige nattergalsanger og harmløse, muntre lerketriller slumrer i strengene. Selv i sjelens klager er det en høyere harmoni, og gjennom dissonansene lyder en søt samklang.

Til de hjertestyrkende tonene fra slike levende Guds-harper tilbrakte Elia de siste timene av sin pilegrimsvandring. Og han hadde selv vært redskapet som Herrens Ånd brukte til å gi dem strenger; han hadde selv fått lov til å forberede dem og stemme dem til Herrens pris!

Vi misunner ham slike høytidsaftener. Vi priser ham salig fordi han fikk lette anker i så vennlige omgivelser.

Å, måtte også deres læreres lodd en gang falle slik! Det gi han i sin nåde, han som gjør ørkenene beboelige.

Amen.

XXII. Gangen gjennom Jordan

«Overmåte herlig er kongedatteren i sitt indre.» Med disse ordene priser den kongelige sangeren den sanne menighet. Det vakreste og største synet i menneskenes verden er en sann kristen. For verden er ikke dette åpenbart, for den mangler sansen for det som er guddommelig, hellig og stort. Hvordan skulle verden kunne forstå eller vurdere handlingene og vesenet til en som er født av Gud? (*Sal* 45,14)

Den kristne er stor i sin omvendelse, for den markerer et brudd med Satan og synden. Han er stor i sin lengsel, for bare det høyeste gode kan mette hans hjerte. Han er stor i sin bønn når han ryster jordstøvet av føttene og løfter seg helt opp til den Eviges hjerte med sitt «Abba!». Han er stor i sitt håp, for han venter intet mindre enn å en gang få dele herligheten og herredømmet med Herren selv.

Den kristne er stor selv i sine tårer, for det er en fallen konges tårer: Han gråter over et tapt rike og en bortkastet krone. Han er stor i sin glede, for den stammer fra andre verdener, og det gleden gjelder, ligger på den andre siden av stjernene. Ja, det kunne sies mye mer om en sann kristens guddommelige storhet, og mye kunne trekkes frem for å bekrefte ordene: «Overmåte herlig er kongedatteren i sitt indre!»

Nå er det riktignok slik at kongens datter ikke viser sin skjønnhet likt overalt. Hun kan også være syk, den yndige, og hennes glans kan være dempet. Hun var syk i Galatia: «Dere løp godt! Hvem hindret dere?» Hun var også syk i Korint: «Jeg kunne ikke tale til dere som til åndelige … For dere er ennå kjødelige!»

En kristen kan sammenlignes med gull som nettopp er hentet ut av gruven, fremdeles dekket av stein, mens en annen er som gull som allerede er renset og ekte. Det er som en hyasint som nettopp bryter frem fra jorden og ennå ligger skjult i bladene, sammenlignet med en som allerede har kastet knoppens hylster og står i full, praktfull og duftende blomst.

Vil man si at den utsprungne blomsten er edlere og skjønnere enn den andre? Et barn vil kanskje påstå det, men ikke gartneren. Begge blomstene er like skjønne; den første har bare ikke utfoldet seg ennå.

Slik er det også med forskjellen mellom kristne. De er alle født av den samme sæd og har del i den samme guddommelige natur. De bærer de samme dydene og det samme sinnelaget i seg. I sin innerste kjerne står de på samme trinn av herlighet. Hos den ene ligger bare kjødets dekke tettere og tyngre omkring

den skjulte gudskjernen enn hos den andre. De guddommelige evnene viser seg lettere og raskere hos noen, mens de hos andre bruker lengre tid på å overvinne naturens hindringer.

Men når det gjelder grunntrekkene i det indre mennesket, står likevel den minste i himmelriket ikke tilbake for den største og mest fremragende i skjønnhet. Tolleren og røveren på korset er ikke mindre herlige i sitt indre enn en Paulus eller en Johannes.

Det finnes ikke noe vakrere under himmelen enn Guds nådeverk i en fornyet menneskesjel. Betrakt hvordan det utvikler seg hos en Moses, en Elia eller en Paulus, og du vil gi meg rett i at de moralske underne i den hellige historie er mer beundringsverdige enn de fysiske.

Jeg ser med langt større forundring inn i disse gudsmennenes indre verden enn på de mest glimrende scenene fra deres ytre liv. For når jeg ser hvordan disse mennene er skapt i sitt indre, hvordan kan det da overraske meg at de ikke går i hjulsporene til vanlig menneskelig virksomhet, men beveger seg med sine gjerninger i høyere baner?

Jeg føler at slike mennesker må gjøre underverker. Den underfulle virksomheten samsvarer med *deres* vesen; underet er en naturlig frukt av deres moralske liv. Slik sett er det like lite et under som at *solen* lyser opp verden, eller at Alpene gir opphav til Rhinen.

Vår fortelling i dag gir oss et bevis på dette. Også den kjempedåden som profeten Elia avslutter sin glimrende rekke av undergjerninger med, vil tre fram for oss nettopp i dette lyset.

> «Og femti av profetenes disipler gikk av sted og ble stående rett imot dem langt borte. Men selv sto de begge ved Jordan. Da tok Elia kappen sin og rullet den sammen og slo på vannet. Det skilte seg til begge sider, og de gikk begge over på det tørre.» (2 Kong 2,7–8)

Etter å ha fulgt Israels mester gjennom profetskolenes vakre gudshager, kommer vi i dag sammen med ham og hans trofaste ledsager igjen til Jordans ensomme bredder. Nye scener og bilder passerer revy med betydningsfull skjønnhet. Vi skal stanse ved dem et øyeblikk og rette oppmerksomheten først mot profetdisiplene som følger med, deretter mot de to gudsmennene ved Jordan, og til sist mot den underfulle gangen gjennom elven.

Profetdisiplenes følge

I den ensomme, tause ødemarken nær Jeriko, der Israel i sin tid trådte inn i det lovede land, vandrer de to nå i en beveget og høytidelig stemning. De skrider stille frem side om side, overlatt til sine egne tanker og følelser. Det føles som når man stiger opp trappene til et hellig tempel, eller som når en stor høytid ringes inn på helligaftenen og himmelske tanker senker seg over menneskene som engler på klokkenes klang.

Elia vet at den store timen er kommet, og har allerede rystet jordens støv av sine føtter. Hans sjel er som en sommerfugl som nettopp har kastet det mørke skallet som holdt den fanget; begavet med høyere sanser svever den allerede i andre verdener.

Elisja, som føler som et menneske, kjemper mot tårene. Om han kunne følge sitt hjertes ønske, ville han gjerne trukket denne solørnen, som for ham allerede er halvt forsvunnet, ned fra høydene igjen, for i det minste å holde ham knyttet til jorden en liten stund til med kjærlighetens gylne bånd.

I troen på at intet menneskeøye ser dem i denne avsidesliggende ødemarken, nærmer Elia og Elisja seg den brusende strømmen. Men de er ikke alene. Mange tårevåte venneøyne følger dem i det skjulte. På avstand, gjemt bak trær og busker, står en tett flokk av stille, tause menn og ser vemodig og forventningsfullt etter de to vandrerne. Det er profetdisiplene, femti i tallet.

Nei, de hadde ikke klart å bli værende i byen denne dagen. Det var deres mesters avskjedsdag. I dag så de ham ennå; i morgen ville han være borte. Denne tanken forvandlet deres hengivenhet til en brennende ømhet og kjærlighet som de knapt hadde følt maken til før. De måtte følge etter ham, de måtte, selv om noen hadde forsøkt å stenge dem inne bak jernmurer.

De visste godt at de ikke lenger kunne holde ham tilbake i sin krets, men én ting kunne de gjøre: De kunne se ham en siste gang. De ville suge til seg hans bilde mens det forsvant, og forevige det i sine sjeler. Nettopp dette ville de sørgende disiplene. Derfor hadde de straks etter at de to fedrene dro av sted, fulgt etter dem ubemerket langs ulike veier, og derfor ser vi dem nå stå samlet mellom de tette buskene, stumme og speidende som på en varde.

Når vi ser inn i de sørgende ansiktene til disse kjærlige vennene, trekkes vi med ett inn i deres krets. Deres sinnsbevegelser smitter over på oss, og deres vemod flyter inn i våre egne hjerter. Vi tenker ikke bare over tapet som venter dem, vi føler hele tyngden av det.

Vi føler det desto sterkere fordi vi i vår egen fattige tid så gjerne skulle ønsket velkommen en mann som, lik en ny Elia, kunne stilt sitt trofaste og trossterke bryst opp mot mørkets fyrste og hans listige planer. En som ikke nødvendigvis kom med ildsluer fra himmelen, men med Åndens lynende sverd, og som i glansen av en guddommelig innvielse og guddommelige gaver dro i triumf frem over vår tids bjeffende antikristne dvergskikkelser.

Like stor grunn som Guds lille menighet den gang hadde til å sørge dypt over hjemgangen til en mann som Elia, like stor grunn ville vi i dag ha til jublende lovsang om Herren i sin nåde ga oss en lignende mann. En mektig styrmann forlot den gang kirkeskipet, og helvete fattet nytt mot og jublet. Tenk om en slik mann steg om bord hos oss på nåtidens brusende bølger. For en glede han ville blitt hilst med!

La ingen si at Herrens rike ikke lenger er tjent med menn av dette slaget, og at det litterære århundret må motbevises og overvinnes med litterære midler. Jeg tror ikke det vi trenger er aviser og bøker; dem er det nok av. Det vi trenger, er eksempler, handlinger og karakterer.

Vi trenger en mann som er på høyde med de fremste i sin tid i vitenskapelig henseende, og som samtidig rager høyt over sin tid ved sitt guddommelige lys og liv. Vi trenger en som forstår å salte og befrukte den idéfattige verden med et nytt regnskyll av sterke, gudsantente tanker.

En som gjennom sin klare overlegenhet, ikke bare i skapende åndskraft, men også i karakterstyrke og i en handlemåte som står fast, tiltvinger seg sitt århundres anerkjennelse. En mann som er støpt i ett stykke, og som ved hele sin fremtreden er en preken for verden om evangeliets virkelighet, en preken som ingen innvending fra den slagne fornuften lenger våger å heve røsten mot.

Vi trenger en som lever ut troens store sannheter slik at alle merker at en sannhet som frembringer slike menn, vanskelig kan frakjennes sitt opphav fra det høye. Vi trenger en som med kraft viser seg som en mester over Israels mestere, som setter en ny tone i både vitenskap og liv, og som med sikker hånd river sløret av sin tid på alle kanter. En som treffende avdekker både tidens skade og dens trang, og som ugjendrivelig fører den til å forstå det ene som er nødvendig.

Hans ord måtte i alle saker ha en slik indre sannhet og dybde at det ble stående som en dom i siste instans.

Vi trenger en åndemaner som uten anstrengelse kunne jage vår tids høylytte sofister bort fra scenen med den guddommelige vredes tryllestav. Vi trenger en hersker i idéenes rike som kunne stå i spissen for en gjenfødelse av hele vår bok- og skribentkultur, og som kunne hente ned fra skyene grunntrekkene og omrisset av de kunnskapsfeltene som de mindre åndene i Sion skulle arbeide med. Vi trenger en skattegraver som med en profetisk og apostolisk opplysningsfakkel kunne lyse oss ned i de tusenfoldige gull- og perlegruvene vi levende aner finnes i Åpenbaringens bok, men som hittil har forblitt uoppdaget.

Kort sagt: Vi trenger en Elia i evangelisk forklarelse, en Luther i tidsmessig form, en Calvin med Luthers sinn. En mann av dette slaget er nødvendig i våre dager, en fyrtårnsskikkelse i den mørke natten, et vandrende ildsted i den isende vinterkulden.

Men hvor finnes en slik mann? Vi speider til høyre og til venstre; vi søker fra den ene polen til den andre. Forgjeves! Men vi minnes Åpenbaringens to vitner, slår oss til ro og håper.

Det er umulig å beskrive hvor dypt og inderlig profetdisiplene sørger over at deres uerstattelige mester snart skal ta avskjed. For dem føles det som om hele verden dør sammen med ham. Men midt i sorgen blander det seg likevel en stille, underfull glede; morgenrødens skinn fra den andre siden omgir avskjedsstundens tårefylte mørke med lyse og trøsterike stråler.

De vet jo hvor mesteren skal. I ånden ser de hans løpebane forsvinne inn i skyen av de vitnene som verden ikke var verd. Samtidig som de beklager hans hjemgang, feirer de hans triumf og gleder seg over hans krønings- og forklarelsesdag. Å, hvor lett og glad blir ikke avskjeden når slike gylne fjelltopper smiler bak det dødsmørket der et dyrebart hode dukker ned for oss!

Hvor hjerteskjærende og ubeskrivelig sørgelig er det ikke derimot å rekke hånden til farvel til et menneske man henger ved i kjærlighet, når man dessverre ikke vet hvor veien fører ham, og ikke kan rope et glad «på gjensyn!» etter ham. Da står man der og lytter og speider og venter på om de døende leppene ennå skulle hviske et ord som kan gi håp; om en mine i det bleke ansiktet eller en tåre i det allerede brustne øyet ennå skulle vise et sølvglimt av skjult nådeliv.

Men man speider forgjeves. Ingenting vil vise seg. Ikke et skrik av syndenød, ikke et Bartimeus-sukk, ikke et vingeslag av inderlig lengsel etter Gud. Slik brister det stakkars hjertet, og sjelen går til sitt sted. Hvilket sted det er, vet Gud. Spørsmålet skremmer oss; vi viker unna for det i stedet for å holde fast ved det, for vi grøsser for svaret.

Ja, i sannhet: Det mest dyrebare testamentet våre kjære kan etterlate seg, er den glade vissheten om at de har sovnet salig inn i Herren og gått herfra renset i hans blod. Med denne trøsten får vi de hjemgåtte tilbake i forklaret skikkelse. I lyset av denne overbevisningen stråler øyet deres ennå for oss, selv om det brast. Vennekretsen vår blir ikke mindre; den dyrebare kjeden strekker seg bare nå inn i himmelen.

Jeg vet at mange, også blant oss, har fått denne gaven: å kunne bære med seg bildene av avdøde foreldre, søsken og venner i sin sjel med en slik underfull og søt tillit. Dere lykkelige! Vi tror gjerne om dere at dere ikke ville byttet bort denne trøsten mot hele fjell av gull og sølv. Den funkler for dere som en yndig og løfterik stjerne over gravene til deres hjemgåtte, og forener dere for evig med dem som for en tid er skjult for deres blikk.

Å, måtte også våre gravhauger en gang bli slike blomstermarker av salig håp for våre kjære som sitter igjen! Måtte de hellige en gang kunne hilse våre gravsteiner med den samme overbevisningen! Måtte nåden gi det, og trykke sitt guddommelige segl slik i vår panne at det ikke er noen tvil om hvor også vår vei fører når vi en gang skal ta avskjed.

Det er ubestridelig at profetdisiplene levde i håpet om at de fra sin høyde skulle få se sin mester bli tatt bort. Likevel så de ikke selve oppfarten, slik det fremgår av historien videre. De så bare skyen og uværet, ikke vognen og ildhestene i skyen. Hvorfor dette henrykkende synet ikke ble dem forunt, kan ingen si med sikkerhet.

Men det er lett å begripe hvorfor det overhodet behager Herren å tilsløre sine helliges store overgangsøyeblikk med dødsstundens og dødskampens skyer. Det ville ikke ha kostet ham noe av hans hellighet, og det ville godt kunne forenes med hans huses rett og sømmelighet, om han lot det som utvilsomt skjer i det skjulte ved hans helliges hjemgang, også vise seg utvortes, og slik avdekket i det minste en del av deres triumf for våre øyne.

Men tenk dere om det skjedde slik: At hver gang en rettferdig døde, så man himmelen åpne seg synlig over ham. At man så den bortdragendes vei heve seg i rett linje mot lysets boliger, i stedet for å gå inn gjennom oppløsningens nattmørke porter. Tenk om himmelske skikkelser i forklarelsens glans begynte å samle seg om dødsleiet når den siste timen slo, og at den forløste sjel, til lyden av fortryllende paradiskor, svevde mildt og fredelig oppover i følge med yndige engler.

Om de troendes avskjed var slik, hva ville følgen blitt? Ville vi da i det hele tatt kunne bli værende i denne verden, av bare lengsel og higen etter den andre? Ville ikke vår hjemlengsel forvandlet seg til en brennende glød som fortærte oss? Måtte vi ikke miste alt mot og all lyst til det nåværende livs små gjøremål,

og ville ikke jorden blitt oss altfor trang mens sjelen utålmodig sukket etter sin forløsningsdag?

Hvilken visdom er det derfor ikke av den evige kjærlighet at den lot den mørke dødsskyen hvile også over sluttpunktet av den smale vei, og skjulte for våre øyne også himmelarvingenes salige overgang bak dødskampens sorte slør! Denne skyen demper på en gavnlig måte vår lengsels ild, og gjør det lettere for oss å holde ut med tålmodighet i dette utlendighetens og tårenes land.

At profetdisiplene ikke gikk nærmere sin mester mens han dro bort, men holdt seg på avstand og unngikk hans blikk, skjedde av en grunn som kaster et svært vakkert lys over både dem og gudsmannen. De kjente sin åndelige far altfor godt; hjertene deres fortalte dem at han, i møte med den forklarelsen som sto foran ham, ikke kunne ønske seg en menneskelig tilskuerskare. Dermed eide de også finfølelse nok til ikke å trenge seg på ham.

Å, måtte denne finere, åndelige takt ikke være så sjelden også blant oss, mine brødre, som den virkelig synes å være! Det finnes så mange tilfeller der en slik finfølelse ville vært på sin plass, men vi kjenner dem vanligvis ikke, og det «å holde seg langt borte» er oss en fremmed sak.

Merker vi for eksempel at nåden begynner å dra og virke på en av de sterke iblant oss, så er dette nettopp et tilfelle som krever en slik hellig diskresjon. Vi burde legge merke til det som skjer som om vi ikke merket det, og bevare det som en søt hemmelighet oss imellom. Om noen ville fortelle oss noe om det, burde svaret lyde som i Jeriko og Betel: «Ja, jeg vet det. Ti bare stille!»

For slike sjeler, som nettopp er i ferd med å komme, må behandles med forsiktighet, og det desto mer jo fastere denne verdens vesen hittil har holdt dem fanget, og jo høyere de sto i menneskelig anseelse.

Hvis det kommer slike folk for øre at ryktene om deres omvendelse allerede går blant folk, gjør det for det meste et inntrykk som bare hemmer deres åndelige utvikling, og kaster dem ofte et langt stykke tilbake på nådens vei. Deres åndelige skuldre er ennå ikke sterke nok til å bære den hån som rammer Israels foraktede flokk.

Men dette tar vi vanligvis ikke hensyn til. Vi ringer straks med den store klokken når vi tror å merke noe slikt hos noen, og gjør det til sladder. Vi glemmer helt at en spirende kvist krever en helt annen behandling enn det den fullvoksne stammen tåler.

Jeg kunne nevnt mange flere slike tilfeller og forhold som krever finfølelse. Men jeg tror dere aner at det verden kaller en finere takt, også har sitt hellige motstykke i Guds rike. Det finnes en dannelse i følelsene, likesom i selskapslivet, som også pryder Sions datter, og som i det minste hører med til gullet som silkekjolen hennes er kunstferdig gjennomvevd med.

De to gudsmennene ved Jordan

Elia og hans ledsager har nå nådd Jordan. Der står de to ved bredden av strømmen, som med voldsom kraft velter sine skummende bølger forbi dem, som om den ville forby dem å gå over. Hvesende virvler driver sin ville lek omkring steinene i elveleiet. Men uansett hvor mye vannet bruser og fråder,

må Elia over. *På den andre siden* ligger stedet dit Ånden har kalt ham; der borte venter hans triumf og vognen som skal føre ham hjem.

Ja, om alt som i sannhet er dyrebart, og som Gud har beredt for oss her nede, kan man si at det ligger *på den andre siden*. Den som frykter bølger og virvler, vil aldri nå det. Hele nådens rike ligger på den andre siden. «Jeg overgir riket til dere,» sa Frelseren, «slik som min Far overga det til meg» (Luk 22,29).

«Gjennom! Gjennom!» er her løsenet. Mange blant dere har fulgt etter oss på kristendommens vei helt til den stride strømmens bredder, slik Elisja fulgte Elia. Dere er stillferdige, sedelige og rettskafne folk som har forlatt verdens tumleplass og holder dere til de stille i landet. Men ved Jordan har dere gjort holdt. Dødsbølgene som skapes av anger, av den fattige synders sinnelag, og av at man for Kristi skyld korsfester sitt eget jeg og alt som ikke er Kristus, de behager dere ikke. For en slik dåp viker dere tilbake.

Men hvem kom vel noensinne frem til Sion med tørre føtter? Disse stakkars menneskene har gått hele den strevsomme veien inn i et gudfryktig liv forgjeves, med mindre de også våger spranget ned i dypet og går helt under i selvfornektelsens bølger med alt de er og har.

Slik hele Guds rike ligger *på den andre siden*, gjør også hvert enkelt løfte Herren har gitt oss. Et hav bruser omkring dem; man må først svømme og vade gjennom det før løftenes sødme kan styrke sjelen. Det står skrevet: «For fjellene kan vel vike, og haugene rokkes, men min miskunnhet skal ikke vike fra deg, og min fredspakt skal ikke rokkes» (Jes 54,10).

En herlig trøst! Men hvem får glede av den? Bare den som en gang for alvor har vært redd og bekymret for om pakten vil holde, og om han selv er standhaftig nok. Bare for et slikt menneske er disse Guds ord dyrebare. Deres sødme ligger altså på den andre siden av Jordan.

Det står skrevet: «Jeg skal ikke slippe deg og ikke forlate deg» (Hebr 13,5). Men hva betyr slike ord for den som aldri har følt seg forlatt? Lite eller ingenting. Men har man først gjennomlevd et par dager som Jeremia eller Job, hvilket mildt og beroligende sus når oss ikke da fra et slikt ord!

Det står også skrevet: «De skal aldri i evighet gå fortapt, og ingen skal rive dem ut av min hånd» (Joh 10,28). Vi lar ofte disse ordene stå som de står, og får ingenting ut av dem så lenge vi ikke av egen erfaring kjenner farene for frafall og forførelse som omgir oss, og så lenge vi *ennå selv* har kraft.

Men hvor glade blir vi ikke over *dette* ordet når vi en gang støter sammen med helvetes makt, og gjennom hete anfektelsesstormer lærer å kjenne dens styrke og svik, og vår egen svakhet og motløshet. Veien til den søte kjernen også i dette ordet går altså gjennom Jordan.

Generelt må man først ha flyktet for et raslende blad før man i troens rustning slutter å skjelve for en brølende løve. Man må først ha sett seg selv blant tollerne og synderne før man kan se seg selv som mer rettferdig og skjønn enn selv himmelens engler. Man må kjenne lidelsen til en makk som er trådt ned i støvet, av egen følelse; først da går veien gjennom til Paulus' ord: «Hvem er den som fordømmer?» (Rom 8,34).

Ut av den stakkars fangens sørgelige skikkelse, han som føler seg tynget av ikke annet enn forbannelse og dødsdom, utvikler den unge ørnen seg. På de guddommelige nådeløftenes vinger svinger den seg glad og fri opp gjennom skyene og stjernene og helt inn til Faderens hjerte.

Hvor mye Jordan enn trosset ham, tvilte Elia ikke på at han kunne komme over den brusende floden, selv uten skip eller bro, og selv om et helt hav hadde fråded mellom ham og den andre bredden. Herren hadde kalt ham dit. Og der Gud kaller deg, pleier han også å bane vei for deg. De han kaller, når fram til målet. *Hans* innbydelser er den Allmektiges *dekreter*.

Dette er til trøst for oss når vi ser mot det himmelske stedet vi er kalt til, og når vi ser vanskelighetene og farene på veien vi ennå vandrer: Stedet er *beredt* for oss. Boligen er allerede gjort i stand for oss, slik han selv har forsikret ved Kristus.

Spør du hvor langt og på hvilken måte denne beredelsen av vår evige bolig i himmelen allerede har skjedd? For det første forholder det seg slik: Forestill deg at en mann kom til deg fra himmelen og spurte: «Ønsker du ikke å bo i Farshuset?» Du svarer: «Jo, visst ønsker jeg det!» Han spør: «Hvorfor drar du da ikke inn?» og du svarer: «Hvordan kan jeg det? Jeg har ikke holdt loven, og mine synder fordømmer meg til døden!» Da svarer han: «Gi meg dine synder; heretter er jeg deg, og du er *meg*!»

Mannen går så bort med din syndebyrde. Forbannelsen som tilkom deg, bar han, og loven du hadde brutt, oppfylte han. Da han hadde gjort dette, ropte en stemme ned over ham fra det høye: «Stig opp, du Guds velbehags barn!»

Han fór opp i herlighet, englene åpnet perleportene for ham, og Faderen tok ham inn under sitt tak, i sitt kammer. Hvem var det nå som ble tatt opp? Han eller du, som han trådte i stedet for? «Åpenbart jeg i ham,» svarer du, «for vi har jo byttet plass; han bar min forbannelse og betalte min skyld!»

Du har dømt rett. Se, slik er stedet beredt og tatt i besittelse for deg. Skulle det da kunne slå feil for deg? Skulle det? Du føler selv at det er umulig.

For det andre kan beredelsen av dette stedet sammenlignes med at du skal tre inn i en konges palass, men er altfor sky og frykter den fremmede, fornemme dørterskelen, og hvem vet hva mer. Men du har en fortrolig mann som er din hjertevenn, og ikke mindre kongens venn. Han sier til deg: «Kom bare. Jeg venter deg ved slottsporten og fører deg inn. Du skal slippe å vente i pinlig stemning i forværelset, eller først passere rekkene av hoffmenn med ordensbånd. Du trenger heller ikke være forlegen for hva du skal si.»

Da ville du sannelig gått trygt inn. Se, slik står din venn Jesus ved himmelens dørterskel når du dør. Han er der for at du ikke skal føle deg sky overfor engler, serafer, de hellige og alle de andre, og for å lede deg med sin gjennomborede hånd gjennom alle rekkene frem for Faderens ansikt. Er ikke dette et beredt sted? Trenger du da lenger å grue deg for å tre inn i evighetens mørke?

Til sist er beredelsen av det himmelske stedet som om du fikk tildelt plass i en praktfull bolig full av ansette og høytstående folk, og du tenkte: «Hvordan passer et stakkars menneske som meg inn her? Hvilken rolle skal jeg spille?» Du drar beklemt til din nye bolig og våger ikke å gå inn. Men da skynder en seg bort

til deg og sier: «Kom bare, både den og den av vennene dine er allerede her, og alle kjenner deg og nevner navnet ditt med kjærlighet.

Ved døren får du en kledning som er like vakker som deres, og enda mer enn det, langt mer, bare tro det. De vil alle av hjertet ønske deg velkommen, for de vet at en stor og ansett mann, som de ærer over alt, har gitt deg hele sin gunst og kjærlighet og bærer deg på hendene!» Si meg, ville du ikke da dratt inn med glede? Ikke sant, *det* stedet var vel beredt? *Nettopp slik* er det beredt for deg i himmelen. Kongenes konges gunst er ditt anbefalingsbrev.

Så visst og fullkomment som den evige boligen allerede er beredt og tatt i besittelse for oss, så sikkert skal vi også komme inn der. Så sant Gud har *kalt* oss til dette stedet, så sant har han også *bestemt* at vi skal komme dit.

Om det så lå et osean av hindringer og farer mellom deg og målet, så vær ikke bekymret. Han slår ned bølgene i havet, og flodens dyp blir tørre. Om tusen slags død og tusen djevler stilte seg i veien for å stenge deg ute, så vær frimodig! De kan ikke skade deg; du skal stige over dem og nå målet uskadd.

En hellig og allmektig *vilje* er din garanti. Hør hvordan han taler, han som kunne si: «Far, jeg vet at du alltid hører meg!» «Far,» roper han, «jeg *vil* at de som du har gitt meg, skal være hos meg der jeg er, for at de skal se min herlighet» (Joh 17,24).

Uansett hva den Jordan som ennå bruser forbi dine føtter heter, kan du støtte deg til dette ordet som til en stav, stå trøstig med løftet hode ved bredden og juble med Paulus: «Jeg vet hvem jeg tror på, og jeg er viss på at han er mektig til å bevare det som er betrodd meg, til dagen kommer» (2 Tim 1,12).

Hvem eller hva kan vel skille deg fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus? Og denne kjærligheten er trofast, oppfinnsom og sterk nok til å sørge for både skip og bro når tiden er inne.

Den underfulle gangen over Jordan

Vår helt har ikke betenkt seg lenge før han vet hva som må gjøres. For hans indre blikk dukker Moses opp, slik han med et slag av sin stav skilte Rødehavets bølger; og Moses' Gud, tenker han, er også Elias Gud. Med slike tanker overvinner man verden. En slik tro befaler over elementene og er deres mester.

Hva skjer så? Før man vet ordet av det, har gudsmannen med et raskt grep tatt kappen sin, den grove huden, av skuldrene. Han ruller den tett sammen til en fast stav, griper den med sterk hånd, svinger den av all kraft over hodet og slår bydende i vannet.

Straks, som på et vink fra Gud, skjer underet. For et skuespill! Strømmen har delt seg. På den ene siden flyter den brusende bort; på den andre tårner den seg opp, bølge på bølge, som en mur av krystall. Begge drar over til den andre bredden med tørre føtter. Og da de er over, se, da kaster det hvesende vannfjellet seg atter tilbake i sitt leie; de usynlige stengslene er tatt bort, og den løslatte strømmen flyter frem i sitt vante løp.

Å, for en Gud og Herre, som hersker så fritt og ubundet i sitt rike! Han gjør med kreftene i himmelen og på jorden som det behager ham. Ved sin trussel tørker han ut havene og gjør vannstrømmene til en ørken; selv vinder og bølger i opprør er ham lydige.

For ham er det en liten sak å forvandle en kappe i en dødelig hånd til et septer som hele jorden må lyde. Lykkelig er den som har sin tillit til denne Gud. For sine barns skyld byr han de brusende flodene å stå stille og ikke renne mer, ilden å ikke brenne mer, løvene å ikke rive i stykker mer, og ravnene å gi føde i stedet for å røve.

Ja, den som har Jakobs klippe til sin styrke, ham må alle ting tjene til det beste, selv mot sin egen natur og art. Klippene oppløses til vann for ham, steinene blir til brød, ørkenene dekkes med manna og vaktler for ham, og for hans skyld står solen stille i Gibeon og månen i Ajalons dal. Med denne Gud springer man over alle murer, og troen på hans navn flytter fjell!

Jordans deling ble det storslåtte siste leddet i den kjeden av under som i overmenneskelig glans gikk gjennom vår profets liv. Lik et utropstegn etter rekken av vår gudshelts majestetiske gjerninger, tjener den som et hjertevarmt bevis på at denne mannen ikke var blitt trett og gammel med årene, tross alle plager og trengsler. Fordi han sto dypt rotfestet i Gud, hadde han som en evig yngling bevart sin usvekkede troskraft helt til løpets slutt.

Etter Guds plan skulle denne troshandlingen tjene til mye. For Elisja, som skulle arve sin mesters kappe, skulle den være en styrke for troen og en oppmuntring for fremtiden. For profetdisiplene ble den et siste minne om ham som de hadde sittet ved føttene til.

For hele folket, som skulle få høre om denne gjerningen, var det et nytt tegn på at den levende Guds herold var midt iblant dem. For profeten selv var det en ny kjærlighetshilsen og et håndtrykk fra hans Herre, et pant på at Guds amen var nær, og på Guds uforanderlige trofasthet. Og for oss er det et guddommelig og løfterikt segl på den sannhet at Herren fører sine igjennom helt til enden.

Slik kastet denne kjempemessige troshandlingen sitt lynende lys til mange sider, og de stille vitnene glemte ikke så lenge de levde, i hvilken stråleglans de så den største stjernen på deres århundres kirkehimmel gå ned.

Denne gjerningen av den bortdragne profeten kan sammenlignes med de lysende stripene et seilskip etterlater seg på havets speil lenge etter at det selv er forsvunnet i det fjerne. Eller med den rosenfargede prakten på aftenhimmelen, som er et tegn for oss på at solen som forsvant for vårt blikk, ikke er slukket, men bare gått ned, for å lyse med ny stråleglans over horisonten i en annen del av verden.

Profetens gang gjennom Jordan minner oss levende om israelittenes gang gjennom den samme elvens leie. Men det er tydelig at den på mer enn én måte overstråler den, og jeg kunne si at den forholder seg til den omtrent som Det nye testamentes tid til den gamle husholdningens og lovens dager.

Der: hvilke høytidelige ordninger og forberedelser! Her: hvilken fri og ubundet virksomhet! Der: hvilken rekke av lovbestemte forskrifter; først skulle dette skje, så det, så hint. Her derimot: hvilken handling på stående fot, om jeg så må si, hvilken rask fremferd!

Der måtte paktens ark gå først, og deretter folket, i passende avstand. Hvor tydelig viser ikke den Evige seg der ennå som en som er skilt fra syndere! Her er Gud og profeten liksom ett. Gud bor i ham med sin kraft ved Ånden, og

Elia er selv paktens ark. Der renner vannet bort og hever seg opp bare for den Allmektiges tabernakel. Her er en sammenrullet kappe i en menneskehånd nok til å jage bølgene fra hverandre med lynets fart og uten møye.

Hvis israelittene som opplevde gangen over elven under Josva, også hadde sett denne undergjerningen av tisbitten, hvilken forundring ville ikke ha grepet dem! «Se der,» ville de ha ropt i undring, «Herren vandrer og bor i et menneske, og mennesket er væpnet med Guds kraft og hersker fritt, som Gud, i hans navn!»

Og likevel hadde de i tisbittens herlighet bare sett et svakt glimt av den herligheten som var gjemt for Det nye testamentes barn. Disse salige skiller ikke lenger mellom sin egen og Herrens person når de kjenner den stillingen de er kalt til. De gjør alt de gjør, i hans navn og i hans sted, og lever i den overmenneskelige bevisstheten at himmelens hele makt og hjelp står til deres rådighet.

I det øyeblikket da Elia ruller sammen kappen for å slå elvens bølger med den, aner han allerede dunkelt en kongelig stilling over jorden og dens elementer. I hans troshandling viser det seg en ånd som allerede strekker seg mot de høyere regioner, og som kjemper for å bli helt løst og fri. Ja, hans sjel er på en levende anelses vinger liksom allerede foran legemet, og allerede kommet frem til en høyere virkekrets.

Av hindringer og grenser fra elementene vet den ikke lenger noe. Den ser allerede alt lagt under seg og lydig mot sitt vink. Den kunne kaste fjell i havet og tårne opp hav til fjell, om det så behaget den. For den finnes det ikke lenger noe under. Det som forbløffer menneskene, ser den nesten som noe vanlig, knapt verdt å snakke om.

Skynd dere å åpne et annet område for den, for denne jorden er altfor liten og trang for den. Skynd dere å gi den mer passende redskaper, ellers sprenger den det jordiske dekket og river det stormende i stykker.

Tenk deg at man stengte en solørns sjel inne i kroppen til en høne, eller at en serafs ildånd ble forvist til en støvboers klosete leirhytte. Hva ville det bli? I et lignende forhold befinner vår profets sjel seg. Dere himler, åpne dere! Dere grenser i tid og på jord, vik tilbake! For hans blivende sted er ikke lenger her nede!

Allerede før øyeblikket for hans herlige himmelfart var kommet, hadde profeten i sitt indre menneske hevet seg opp til dette stadiet av overmenneskelig tilværelse og liv. Mens han ennå vandret under himmelen, hadde han så langt det var mulig, svunget seg opp i den kongelige stillingen til en storslått bevissthet som er hevet over elementene.

Her beundrer vi både visdommen og den moderlig ømme omsorgen hos den allmektige Gud. Han ville føre sin tjener gradvis fra det store til det største, og litt etter litt venne ham til den andre verdens mektige syner og til det uvante i den høyere tilværelsen, slik at det uhørte han gikk i møte, ikke skulle overvelde ham fullstendig.

Men likesom Elia skulle forberedes på sin oppfart, skulle også Elisja ved det som skjedde ved Jordan, få anledning til å gjøre seg fortrolig med de guddommelige underes verden, der han fra nå av skulle tre inn i sin mesters sted.

Om ørnene sier man at så snart ungene har fått fjær, støter de dem med makt ut av redet. Men i begynnelsen flyr de inn under de fryktsomme for gradvis å venne dem til det nye elementet de er født for, og bærer dem slik på sine egne vinger.

På lignende måte rev Elia liksom sin ledsager med seg over i sitt element da han bød ham følge seg gjennom elveleiet. På sine vinger bar han ham, som ennå ikke var vant til å bevege seg i en slik sfære, frem gjennom de brusende vannfjellene. Man kan tenke seg hvordan motet må ha fått vinger hos bonden fra Abel-Mehola da han under sin store mesters vern virkelig kom uskadd og tørrskodd over til den andre bredden.

Noe lignende det som skjedde med Elisja ved Jordan ved tisbittens side, har vel også vi opplevd, kjære venn, i nærheten av mennesker med en sterk tro. Mennesker som har fått nåde til å gjøre Guds gjerninger med troens underfulle stav, har ikke det de har fått, bare for sin egen del; de har det også for andre.

Når de i sin rådløshet for våre øyne henter ned fra himmelen den hjelpen de trenger, liksom med krav, hvordan stiger da ikke også vår tillit opp mot det høye! Når de står med hevet hode som klipper i havet gjennom sitt livs stormfulle netter, føler også vi oss løftet og frigjort ved synet av dem. Når de synger salmer med et solklart ansikt under truende uværsskyer, i stedet for å skjelve, kan en gledens ånd som overvinner alt, lynsnart gripe også oss midt i vår egen sorg.

Og når de går ned i den mørke dødsdalen i triumf, liksom med vaiende seiersfane, kan et slikt syn gjøre oss modige. Det kan uventet løfte oss til en troshøyde der det virker helt ubegripelig at man i det hele tatt kan skremmes av den siste time.

Slike sjeler river oss med seg inn på sine dristige baner, slik Elia gjorde med Elisja, og bærer oss på sine vinger gjennom brenninger og stormer. Å, om det bare fantes mange slike bølgebetvingere som gikk foran oss på nåtidens stormfulle hav! Det kunne trengs. Israels hær er fattig på slike ledere og fanebærere.

Men Elias, Paulus' og Luthers Gud regjerer ennå. Når tiden er inne, taler han bare et ord, og «den iblant dem som snubler, skal på den dagen være som David. Og Davids hus,» roper profeten, «skal være som Gud, som Herrens engel foran dem» (Sak 12,8).

Ja, Herren sier: «Jeg vil styrke Judas hus og frelse Josefs hus. Efra'ims menn skal være lik kjemper, og deres hjerter skal bli glade som av vin. Deres barn skal se det og glede seg, deres hjerter skal fryde seg i Herren» (Sak 10,6–7). For en salig utsikt! Vi hilser den med fryd og hviler trygt i håpets solskinn. Amen.

XXIII. Den store bønn

Det er et herlig «nå» apostelen Paulus taler om i Gal 2,20, når han utbryter:

> «Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg.»

Ja, dette er et salig «nå». Det betegner en tilstand som er det mest dyrebare et menneske kan eie under himmelen.

Dette «nå» står ikke som motsetning til det «før», da Paulus ennå var blind og død i sine synder og raste med trusler og mordlyst mot Kristus og hans menighet.

Motsetningen dannes av et «ellers», som han opplevde også etter sin omvendelse. Det «nå» han her taler om, var for eksempel ennå ikke til stede i hans liv da han brøt ut i den engstelige klagen:

> «Jeg elendige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme?» (Rom 7,24)

Paulus taler om et fullt evangelisk dagslys' «nå», i motsetning til en lovisk skumring fra Sinai i det som var «før». Han snakker om en nytestamentlig frihets og frimodighets «nå», som en kontrast til de gammeltestamentlige kampene og engstelsene han kjente tidligere. Det er et «nå» preget av paradisisk ro og sabbatshvile, i motsetning til de mange elendige og sorgfulle bekymringsnattene han «ellers» hadde opplevd.

Han er nå som en svane som ble født langt borte fra vannet, på tørt land. Der hang den sorgmodig med vingene uten å vite hva som feilte den; den følte bare at den ikke befant seg i sitt rette element. Etter at den lenge har vandret ustadig og sørgende omkring, ser den seg plutselig stå på bredden av en innsjø.

Nå kjenner den sitt rette element. Med utbredte vinger kaster den seg ut i de lokkende bølgene. Som født på ny seiler den frem i stille majestet, med løftet hode som en konge, og fjærenes renhet kappes med stjernenes lys.

Han er som en ørn som er vokst opp bak burets sprinkler, og som har tilbrakt tiden i stille sorg i sin celle, helt til det lyktes den å bryte ut av fengselet og fly ut i det åpne rommet.

Nå svinger den seg i en mektig flukt opp mot solen. Først nå, på de luftige fjelltoppene, blir den klar over hva den hittil har manglet. For buret var den ikke født.

Han er som en løve som ble røvet fra hulen sin og måtte finne seg i menneskelig dressur og trekke en stolt erobrers vogn. Stum, med senket hode og undertrykt harme, gikk den fremover, helt til det lyktes den å kaste av seg tømmene og nå ut i friheten.

Nå ligger den i den grønne skogen og rister på manken. Når den brøler, skjelver hele skapningen og forstummer for sin fyrstes stemme. Nå forstår den hva som tidligere gjorde den så sorgfull: Den var en slave, enda den var født til å herske og hadde kongelig blod i årene.

Denne løven, denne ørnen og denne svanen, de kunne alle fortelle om et «ellers» og et «nå». Det samme gjelder Paulus i det skriftstedet vi har sitert. Han har brutt ut av buret og åket, og han har forlatt det tørre landet og sanden.

Han har funnet sitt rette element. Som svanen svømmer han nå i sjøen av Guds frie nåde i Kristus Jesus. Som ørnen slår han med vingene gjennom evangeliets fulle soldag, og som løven hviler han i stolt, kongelig ro på klippen, sin mellommanns fortjeneste, og i de eviggrønne palmeskogene av Herrens løfter. Dette er det «nå» han taler om.

Riktignok kunne ikke dette «nå», i sin fulle og salige rikdom, inntre i livet til noen hellig i tiden før Kristus. Men den tilstanden vi i dag skal se vår tisbitt i, er nesten lik den store apostelens.

Elia står nå på sitt indre livs høydepunkt. Ethvert spor av Det gamle testamentes vesen er forsvunnet fra ham. Hans «nå» er Guds barns frihet.

> Da de nå var gått over, sa Elia til Elisja: Be om hva du vil jeg skal gjøre for deg før jeg blir tatt bort fra deg! Elisja sa: La meg få en dobbel del av din ånd! Han svarte: Det er en stor ting du ber om. Hvis du ser meg når jeg blir tatt bort fra deg, skal du få det du ber om, ellers får du det ikke.
> (2 Kong 2,9–10)

Den time som skal ta vår profets dyrebare ansikt fra oss, er nær. Historien fører oss i dag til den ytterste grense av hans jordiske løpebane. Vi hører hans siste ord, ord som allerede lyder som om de kommer fra en annen verden. Vi ser ham utføre sin siste gjerning, en gjerning som kanskje gjør mindre inntrykk på sansene enn hans tidligere gjerninger, men som i sannhet slett ikke er ringere. Den er kanskje enda mer forbausende enn de andre.

Stillingen på den andre siden, Elias oppfordring til sin ledsager, Elisjas bønn og tisbittens svar: Dette er de punktene vi nå skal dvele ved en stund i ettertanke.

Stillingen på den andre siden av Jordan

Jordan er krysset. De to gudsmennene forsvinner snart ut av syne for profetdisiplene, skjult av krattet i den ensomme ødemarken. De sørgende speider og leter, men forgjeves. Deres øye klarer ikke lenger å nå deres fedre; en rullende torden i skyene skal snart bringe dem deres bortvandrende mesters siste hilsen. Fjerne lynglimt skal markere retningen og veien han har svingt seg bort på, bort fra skueplassen for sitt slit og sine hellige kamper.

Slik, mine brødre, kan også en troende på åndelig vis miste en annen av syne. De kjære venner bestiger forgjeves alle høyder og fjell og griper den ene kikkerten etter den andre; de ser ham ikke mer, han er forsvunnet. Slik forsvant

bruden i Høysangen for Jerusalems døtre da hennes mors barn var vrede på henne fordi hun var så mørk, og hun måtte si: «Stirr ikke på meg, fordi jeg er så mørk, fordi solen har brent meg!» (*Høys* 1,*6*)

Slik forsvant den kjære Hanna fra øverstepresten Elis synsfelt da hun i templet sukket så inderlig fra hjertets dyp til Herren. Akk, da kjente Eli henne så lite at han til og med tok den hellige kvinnen for noe jeg knapt har lyst til å nevne, og foraktelig ropte til henne: «Hvor lenge vil du te deg som drukken? Se til å bli ferdig med vinen din!» (*1 Sam* 1,14)

Slik var David blitt helt ukjennelig og ubegripelig for Mikal, og kanskje for mange andre, da han kastet av seg all kongelig majestet og verdighet og danset sin ringdans for paktens ark. Han svarte den forbausede: «Jeg vil gjøre meg enda ringere enn så og bli liten i mine egne øyne. Og de tjenestepikene du talte om, sammen med dem vil jeg æres.» (*2 Sam 6*,22)

Slik kom apostelen Paulus «bak buskene» for en stor del av sin tids troende da han med et dristig sprang svingte seg over det jødiske lovvesenets gjerde og inn i Guds barns frihet, og åpent og frimodig vitnet: «Mennesket blir rettferdiggjort ved tro, uten lovgjerninger.» (*Rom* 3,28)

Noe lignende skjer fremdeles med mange sjeler, og ikke sjelden nettopp med dem som ledes på de dypeste veier, eller som har trengt frem i evangeliets helligdom. Men hva gjør vel det? «Men du, Herre, du kjenner meg. Du ser meg og prøver mitt hjertelag mot deg», roper Jeremia. (*Jer* 12,3)

På den andre siden av elven står den bortvandrende *profet* ja, hvordan du enn velger å se det, er hans stilling nå på alle måter «på den andre siden». Alt som heter Jordan, ligger nå bak ham. Ingen brenning skal mer skylle over hans fot. Hans sabbatsdag er kommet, og hans liv er nå bare en salig venting på himmelvognen.

En misunnelsesverdig stilling! Men hva annet er vel tisbittens ståsted enn et bilde på det sted evangeliets rettigheter stiller enhver kristen på? Hvilke dyp eller virvler du med et sørgende sinn ennå ser ligge foran deg, hadde du bare tro, kunne du på et øyeblikk vært over og stått på den andre siden.

Hva er det som får deg til å skjelve? Dødsbølgen? Stig inn i det søte Jesu-ordets ferge: «Jeg kommer igjen og skal ta dere til meg», og du er over. Er det fristelsens bølger som raser omkring deg?

Gå ut på forsikringens trygge bro, at han ikke vil la noen av sine sauer fristes over evne, og også denne virvelen har mistet sin redsel for deg.

Gruer du deg ved tanken på mørkets makt og utbryter motløst: «Hvordan skal jeg fullføre min helliggjørelse?», så husk at din rettferdighet ikke er fritt bytte her på jorden, men at den er uangripelig på den andre siden av skyene. På denne sannhetens vinger flyr du raskt over også disse sorgens bølger.

Tynges ditt hjerte av en engstelig anelse om at fremtiden ennå skjuler mange sørgedager for deg, så husk at hver av dine dager kommer som et bud fra kjærlighetens trone. Den bærer i kurven sin like mye av det bitre som av det søte, men den bringer deg aldri mer enn det som etter en evig morskjærlighets mål tjener til din sanne velferd og fred. Tenk på det, og som i et himmelsk skip ser du deg båret også gjennom denne brenningen.

Ja, dersom det ikke var sant det Skriften forkynner meg om en fullendelse som allerede er skjedd for de utvalgte for evig; eller dersom jeg måtte bedømme meg selv etter det jeg er i meg selv, i stedet for etter den skikkelse jeg bærer i min mellommanns skjønnhet for Faderen; dersom det ennå fantes noe høyt eller dypt, noe nåværende eller fremtidig som kunne skille meg fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus; eller dersom Kristus hadde beholdt sine seire og triumfer for seg selv i stedet for å overføre dem på meg; og dersom verden, synd, død og djevel bare lå for hans føtter, men ikke også for hans lemmers føtter, hvordan kunne det da være snakk om en stilling «på den andre siden» for meg så lenge mine føtter ennå vandrer på jorden?

Hvordan kunne jeg da våge å la det falle meg inn å ville triumfere og hvile mens jeg ennå står midt i striden? Men hva hindrer meg nå fra å hvile, og ved synet av alt som heter fare og motstand, allerede nå bare å synge Mirjams og Moses' sanger? Som med hundre klokker ringer evangeliet inn denne sabbaten for meg. Ja, med Guds røst byr det meg å åpne mitt hjertes porter og dører for den salige følelsen av at jeg allerede er ved målet.

Elias oppfordring

Etter at de to gudsmennene hadde vandret i taushet et stykke inn i den ensomme ødemarken, stanser Elia plutselig foran sin ledsager. Han ser ham inn i øynene med et uttrykk av rørelse og indre bevegelse som gjør at Elisja ikke kan slutte annet enn at avskjedens øyeblikk er kommet, og at mesteren nå står i begrep med å si sitt siste farvel.

Akk, hvordan føler vel Safats sønn det i dette øyeblikket! Alle følelsens kilder åpner seg i hans indre på én gang. Jorden mister nå sitt største menneske; men hvem kan måle hvor mye Elisja selv mister?

Det Elia imidlertid ennå har på hjertet for sin venn, er mer enn et inderlig avskjedsord. Han vil gi ham sin siste faderlige velsignelse, men ikke slik mennesker pleier å velsigne, med bare ønsker og ord. Han vil velsigne ham på Guds vis: virkelig og virksomt.

I stedet for et: «Måtte Herren gjøre det og det mot deg!», kommer noe helt annet ut av hans munn. «Be om,» sier han med en bestemthet som man ved første øyekast kunne kalle dristig, om ikke overmodig, «hva du vil jeg skal gjøre for deg før jeg blir tatt bort fra deg!»

Store, forbausende ord! For hva mener Elia at hans ledsager skal be om som et minne om ham? Kanskje en arv av gull og sølv? Å, dere vet jo at gull og sølv aldri hadde vært i hans hender, bortsett fra den gangen han støttet seg mot en samaritansk konges gylne sengestolpe og tordnet ham opp i ansiktet: «Du skal ikke stige ned fra den sengen du er steget opp i, du skal dø!»

Tenker Elia da på undervisning, på gode råd eller noe lignende? Å nei. Det er gaver fra det høye han tenker på. Himmelens gaver har han for øye. Elisja skal velge ut det han ønsker fra helligdommens skatter og krefter; Elia skal nok sørge for at han mottar det.

Dette er noe uhørt, særlig i den gamle pakts dager. Profeten opptrer jo som om han hadde myndighet over himmelens klenodier, ja, som om det bare

trengtes et vink fra hans side for å hente ned fra skyene til jorden enhver gave og nåde det behaget ham.

Men dette dristige: «Be meg om», var helt i samsvar med den stillingen Elia åndelig talt befant seg i. Det bekrefter bare på ny det vi sa i vår forrige betraktning om det nytestamentlige elementet som profetens sjel allerede da åndet i.

Han følte i sitt hjerte en fortrolighet til Herren som gjorde at selv den dristigste fordring til hans godhet ikke fremsto for ham som noe vågestykke. Han følte seg omsluttet av Den Allmektige med en kjærlighet som gjorde det helt utenkelig at han kunne få et avslående svar på noen som helst bønn han bar frem for hans trone.

Det levde samtidig i hans sjel en følelse av at han var blitt ett med Gud, og i denne følelsen så han seg nesten løftet opp i Guds sted. Bevisstheten om hans barnerett og guddommelige arverett gjennomsyret hans indre med en slik friskhet, et slikt liv og en slik klarhet at han skuet inn i paradiset som i sin egen hage. Ja, det ville forekommet ham som et inngrep i hans helligste rettigheter om noen ville bestride hans rett til å råde over Guds hus' goder til Guds ære, som over sin egen eiendom.

Slik var Elias indre stilling. Og til et slikt standpunkt passet et slikt språk. Det overmenneskelige var her naturlig, det uhørte var tilbørlig og passende.

Vår profets dristige ord til sin ledsager, og særlig den indre hjertestillingen han uttalte det i, minner oss om et utsagn fra Herren. For de fleste kristne synes dette ordet, med sin sanne betydning og sitt dype og overmåte viktige innhold, ennå å være en skjult skatt i åkeren.

Jeg mener det store ordet i Joh 16,23–24: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Alt det dere ber Faderen om i mitt navn, skal han gi dere. Hittil har dere ikke bedt om noe i mitt navn. Be, og dere skal få, for at deres glede kan være fullkommen.»

La oss dvele noen øyeblikk ved disse vidunderlige ordene, der vår kongelige venn legger intet mindre enn nøklene til alle Guds skattkamre i våre hender, og la oss søke å utgrunne deres dybde så langt det er mulig.

Hva man vanligvis forstår med bønn i Jesu navn, det vet dere. Man sier at den ber i Jesu navn som bærer sin bønn frem for Gud med et slikt sinn at han håper på bønnhørelse, ikke på grunn av egen verdighet, men ved Kristi fortjeneste og av fri nåde.

Man sier at den ber i Jesu navn som i ydmyk erkjennelse av at han helt og holdent mangler et rettmessig krav på Guds hjelp, nærmer seg Majestetens trone, men likevel venter seg det beste av Guds barmhjertighet fordi han vet seg vasket i Jesu blod.

Er denne forklaringen den riktige og sanne? Vel, *uriktig* er den egentlig ikke; men den er mangelfull og ufullstendig. Man kan virkelig be i den hjertetilstanden som nettopp er beskrevet, uten at man dermed ber i *Jesu navn*.

For dersom dette uttrykket ikke betyr annet enn å be i tillit til mellommannens fortjeneste og ikke til egen verdighet, så kunne vel ikke frelseren ha sagt til sine disipler: «Hittil har dere ikke bedt om noe i mitt navn!» Da måtte vi anta at disse dyrebare mennene, som jo ba daglig, hittil bare hadde vandret i

egenrettferdighet og i sine bønner fariseisk påberopt seg sin egen dyd overfor Gud. Men hvem av dere kunne få seg til å gi rom for en slik tanke?

Dessuten er det åpenbart at Kristus med ordene «hittil har dere ikke bedt om noe i mitt navn» ikke bare har de elleve i tankene, men mener at denne måten å be på hittil overhodet ikke har vært i bruk blant de hellige på jorden.

Men hvordan fedrene i Det gamle testamentet pleide å be, og hvordan heller ikke de våget å bære frem sin bønn i tillit til egen fortjeneste og uten en mellommann, hvem har lest Den hellige skrift uten å vite det?

Hele prestedømmet med sitt offervesen, hva var det annet enn en vedvarende og høylytt preken til de gamle om at de skulle grunne håpet om en nådig bønnhørelse fra Guds side, ikke på egen, men utelukkende på en fremmed fortjeneste som ble tilregnet dem? Ja, til deres tros barnelærdom og grunnsannheter hørte det at det ville være overmodig, fruktløst og ugudelig å påkalle Gud uten i troen å skyve den lovede mellommann, som ofrene var et bilde på, frem foran seg. Ingen tenkte i det hele tatt på å våge seg på annen måte, under eget navn, inn i flammene som omgir Majestetens trone.

Dersom frelseren med bønnen i hans navn ikke hadde ment noe annet enn en ydmyk synders bønn der han i tro påkaller mellommannens fortjeneste, så hadde jo også Abraham, Moses, Daniel, David og de andre sannelig allerede bedt i Jesu navn.

Men Jesus selv benekter dette rett ut, for som sagt er også de gamle inkludert når han sier: «Hittil har dere ikke bedt om noe i mitt navn!»

Bønnen i Jesu navn trer altså frem for oss som noe helt *nytt*. Frelseren selv fremstiller den som noe som før hans komme til jorden ennå ikke var kjent, og som derfor må regnes til den nye pakts eksklusive forrettigheter.

Ja, i sannhet: Enhver bønn i Jesu navn skjer i tillit til Jesu fortjeneste; men ikke enhver bønn i tillit til Jesu fortjeneste er derfor allerede en bønn i Jesu navn.

Den som ber i Jesu navn, befinner seg i en indre stilling til Gud som ennå var ukjent for disiplene så vel som for den gamle pakts hellige, og som ikke enhver som ber i troen på mellommannen, befinner seg i.

Når jeg i den smertefulle følelsen av at jeg fortjener fordømmelse, nærmer meg Den Evige i bønn, og skyver Kristus frem som vern og skjold fordi jeg vet og føler at jeg uten hans mellomkomst ville blitt fortært, da ber jeg riktignok på Kristi fortjeneste, men jeg ber ennå ikke i Kristi navn. Jeg tenker meg da under bønnen ennå Faderen som fremmed, fjern og fiendtlig, og ser *meg* bare *beskyttet* mot hans vrede ved Kristus.

Jeg blir da stående liksom skremt ved Guds dør, og skyver bare engstelig frem min garantist fordi jeg *ennå* frykter Gud. Følelsen av min *skyld* og Guds *hellighet* er ennå overveiende i min sjel, ikke følelsen av min *rettferdighet* for ham og hans *kjærlighet*. Jeg er ennå redd for den store, majestetiske Herre med øyne som ildsluer, og under bønnen hvisker mitt hjerte skjelvende til meg: «Skynd deg å vise til at Jesus har båret din skyld, ellers er det ute med deg; du får ingenting og blir støtt bort.»

Se, mine brødre, når jeg ber slik, ber jeg sannelig ikke dårlig, men godt og kristelig; ikke i tillit til min egen rettferdighet, men til min garantists og mellommanns rettferdighet. Men *evangelisk* ber jeg ennå ikke.

Å be i Jesu navn er noe annet. For si selv om det ikke virkelig er noe annet når jeg trer frem for Faderen uten noen annen bevissthet enn den salige visshet om at jeg nå er hans inderlig elskede barn, og at min overtredelse på ingen måte lenger kommer i betraktning?

Er det ikke virkelig noe annet når jeg bærer min bønn frem for ham med den henrykkende følelsen av at hans eget farshjerte driver ham til med glede å rekke meg, som et lem på hans elskede Sønn, alt hva jeg begjærer? Og når jeg fortrolig kaster meg til hans bryst i den søte, fredfylte overbevisning om at jeg i Kristus, min garantist og mellommann, ikke bare er *beskyttet* mot hans vrede, men også er blitt hans *yndling*, ja, en gjenstand for hans høyeste velbehag, hans øynes lyst og evige glede?

Når jeg på en slik måte ikke lenger engstelig skyver Herren Kristus og hans offer frem bare som en beskyttelsesvegg eller lynavleder mellom meg og Den Allmektige, men i stedet ser meg selv i det smykket jeg bærer i Kristus, uten lenger å tenke på at jeg er en synder; når jeg altså går inn og ut i den evige Faders hus som et barn av huset, som ikke først ser seg redd omkring etter noen som kan føre det inn og ledsage det, og jeg slett ikke lar det falle meg inn å være mindre frimodig, barnlig og dristig på grunn av min uverdighet, for bare én bevissthet fyller min sjel, ikke lenger en *delt*: bevisstheten om at jeg ved min mellommanns mekling behager Faderen overmåte godt, og denne bevisstheten har helt oppslukt bevisstheten om mine synder – si meg, si meg, mine kjære, er ikke dette virkelig noe helt annet enn *den* bønnen i tillit til Kristi offer og fortjeneste som vi beskrev først?

Og vit nå, mine brødre: Dette er å nærme seg Gud i Jesu navn. For å gjøre noe i en annens navn betyr jo over hele verden ikke annet enn å representere vedkommendes person i en sak.

Sier jeg for eksempel til deg at du kan be en av mine venner om noe i mitt navn, og du gjør det, så er det jo egentlig ikke du som ber, men jeg som er den bedende. *Min* anseelse går i dette tilfellet over på *deg* og kommer deg til gode. Om du fikk et avvisende svar, ville det ikke være du som ble gjort til skamme, men *jeg*.

Tenk bare hvilket privilegium frelseren gir oss når han oppmuntrer oss til å be til Faderen i *hans navn*! For hva annet kan han mene med det enn at vi i troen kan se oss selv som om vi sto helt i hans sted, og tre så fritt og frimodig frem for Faderen som om vi var Kristus?

Vi kan vente det samme åpne og velvillige øret for våre bønner som hans bønner alltid fant hos Faderen, og se på oss selv som slike som Den Enbårnes hele elskverdighet for Gud er overført på. Vi kan bli værende i den salige bevissthet om at Gud ikke lenger kjenner oss etter kjødet. Vi kan vite at dersom han viste oss *bort* og gjorde oss til skamme, ville han egentlig ikke avvise og gjøre *oss* til skamme, men *ham*, sin egen Sønn.

Å, for en forbausende sak! Og i sannhet, dette er meningen med Jesu ord, og ingen annen.

Den som nå makter å tro seg inn i mellommannens herlighet som om den var hans egen, og i den barnerett som er vunnet for ham, og så med en helt fri og frimodig samvittighet, tillitsfullt, fornøyd og barnlig bringer sin bønn for Gud, han ber i Jesu navn. Han har så høye tanker om Guds kjærlighet til seg at det slett ikke faller ham inn å tvile på at Faderen også vil bønnhøre ham.

På denne måten hadde nok Det gamle testamentes hellige ennå ikke bedt. Deres innsikt i Kristi mellommannsembete rakk ennå ikke så vidt at de, som Paulus uttrykker det, «med full visshet» kunne nærme seg Den Evige.

Deres stilling til Gud lignet en forbryters som fikk straffen ettergitt og livet skjenket på selve skafottet ved en benådning fra sin konge. De visste at de for Messias' skyld ikke ville bli fordømt, og slik sett gledet også de seg over sin forløsning.

Men like lite som en benådet ugjerningsmann ville slutte av benådningen at kongen nå, etter å ha skjenket ham livet, også ville kle ham i purpur og silke og ta ham som en venn til sitt bord, ja, i sine armer, like lite tenkte de på at hele herligheten til den mellommann de håpet på, også skulle bli skjenket og tilregnet dem som deres egen eiendom. I høyden anet de det på lang avstand.

Derfor var det ikke rart at de nesten bare med beven trådte fram for Herrens ansikt, og bare i høyst sjeldne øyeblikk kunne løfte seg til noen fortrolighet.

Med oss forholder det seg nå annerledes. Vi har sett det de bare hilste på lang avstand som et løfte, bli virkeliggjort og åpenbart. Vi vet hvorfor «den minste i himlenes rike er større» enn Johannes. Vi kan derfor tre fram for Herren i en helt annen hjertetilstand, og blir ikke forbauset når frelseren betegner bønnen i hans navn som noe som først nå, da han er kommet, skal tre inn i livet.

Hva loves det så i denne bønnen? Hør det og bli forbauset! «*Sannelig, sannelig!*» begynner Herren. Det er hans kongelige segl under dette merkelige dokumentet; det er den eden han bekrefter det med. Det er den høytidelige formelen som sikrer saken mot enhver motsigelse og tvil.

«Jeg sier dere!» fortsetter han. «Jeg, som er i Faderens favn. Til meg skal dere holde dere, om det ikke viser seg å stemme slik jeg sier!»

Og hvordan lyder nå det store, det viktige ordet som han har innledet så høytidelig og majestetisk? «Dersom dere ber Faderen om noe,» sier han, eller: «Alt det dere ber Faderen om i mitt navn, skal han gi dere!»

Nå, hva mer vil vi, mine kjære! Se, det henges opp en stor hvit tavle for oss, som rekker fra jorden og helt inn i himmelen. På den kan nok noe skrives. «Alt det dere kan be om,» sier Herren. I Joh 15 heter det: «Be om hva dere vil, og dere skal få det.»

Her er altså alle skranker og gjerder revet bort. Her åpnes det et felt for våre bønner som ikke har noen grensesteiner og ingen grenser. Ingenting i verden er så stort, og ingenting så lite, at vi ikke hvert øyeblikk kan motta det fra Faderen, dersom vi bare ber om det i Jesu navn.

Si fram, hva vil du gjerne ha? Vil du bli befridd fra nød i hjemmet? Er det maktpåliggende for deg at ditt syke barn må bli friskt? Vil du gjerne se hele ditt

hus vendt til Gud? Si det til Faderen, si det til ham i Jesu navn, og sannelig! han gir deg det. Ja, han *må* gi deg det, ellers vakler grunnvollene for hans ord, og Bibelen er ikke lenger sannhetens bok.

Med denne bønnens stav i hånden er du en herre over hele verden, en hersker over alle himmelens og jordens skatter. Vink, og Amalek synker. Slå på klippen, og den gir deg vann. Befal over Rødehavets bølger, og de deler seg. Tru stormene som raser omkring deg, og det blir helt stille. Du kan få alt, alt, dersom du bare er i stand til å be om det i Jesu navn.

Men om du vil lykkes med å be om alt du kunne ønske deg i Jesu navn, det tviler jeg på. Du kunne ønske at Gud på ny ville oppvekke en død fra graven for deg; men å be om det med full frimodighet, fri for all tvil, ville du bare kunne gjøre dersom du var fullkomment og guddommelig overbevist om at et slikt under var *nødvendig* for Guds æres skyld. Ånden tillater deg ikke noe annet. Men var dette tilfelle: Be, og den døde vil stå opp!

Luther kunne i Jesu navn be om livet til sine dødssyke venner Melanchthon og Myconius, som allerede var oppgitt, og han tvilte ikke. Se, da fikk han også det han begjærte.

Du kunne ha en lengsel etter gull og sølv. Javel, be om det i Kristi navn om du kan, og det må gis deg. Men når vil du kunne det? Vel, den salige Francke kunne det. Straks fløt tusener til ham, og han, som i begynnelsen knapt hadde noen få skilling å rutte med, hadde snart nok til å bygge et hus for de foreldreløse barna, nesten så stort som en liten by. Herren gjorde det hans tjener begjærte.

«Mine kjære!» skriver Johannes, «dersom vårt hjerte ikke fordømmer oss», det vil si dersom vi ikke under bønnen i det skjulte må anklage oss selv for at vi ber i vår egen ånd, eller bare for å tilfredsstille vårt kjød, eller for å *friste* Gud, da «har vi *frimodighet* for Gud, og hva vi enn ber om, det får vi av ham» (1 Joh 3,21–22).

Nå, hva sier dere til dette? Å, etter at sløret er løftet for meg fra dette store ordet: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Alt det dere ber Faderen om i mitt navn, skal han gi dere», står jeg overveldet foran det, som foran en åpnet helligdom. Jeg vet knapt hvordan jeg skal samle meg av forbauselse og henrykkelse over den fylde av storslagne og herlige tanker som jeg ser innesluttet i det.

Jeg ser liksom en Guds trone bygget over dette ordet. Skinnende lys strømmer ut fra det til alle sider for å opplyse det aller helligste i kristendommens tempel. De mest innholdsrike sannhetene i Det nye testamentet står i utildekket klarhet omkring det, som flokker av milde fredsengler. I dette ordet viser evangeliets hele herlighet seg forent i et underfullt og majestetisk strålende brennpunkt.

Å, hvor sterkt dette store ordet refser oss, og hvor mye vi blir til skamme ved det! For dersom bønnen i Jesu navn er skipet som på kysten på den andre siden lastes med alt man kan ønske seg, så er det helt tydelig at det hos oss er mangel på folk som forstår hvordan man seiler med denne arken.

Den tilstanden vi befinner oss i, beviser det. For fantes det slike seilere, sannelig, da ville det sett annerledes ut blant oss! Himmelen ville ikke lenger vært så hard som malm over oss; det lamme og åndsfattige vesenet ville snart

ha forsvunnet. Menigheten ville blomstret som liljene, det ville ikke vært noen ende på bevegelsen på de dødes mark, og gave etter gave ville regnet fra skyene og ned over oss.

Vår fattigdom dømmer oss altså. Vi forstår ikke å bruke den nøkkelen som er gitt oss, og det rammer også oss, det Jesus sa til sine disipler: «Hittil har dere ikke bedt om noe i mitt navn.»

Likevel, i samme grad som dette store ordet refser oss, reiser det oss også opp igjen. Det åpner en gyllen utsikt for oss: at det i hvert øyeblikk kan skinne en skjønnere morgenrøde for Kristi kirke.

Det er sant at kirken i våre dager i det hele fremstår som et sørgelig og mørkt bilde. Men hva trengs etter dette ordet mer enn at en liten flokk rettferdige, et eller annet sted, følte trang og mot til å be i Jesu navn, med full, barnlig tillit, om en ny pinsedag for den utdødde kirken? Da ville gudslivet straks utgyte seg i strømmer over jorden, og en ny åndsvår ville sveve ned fra himmelen.

Det er sant, det står dårlig til i våre menigheter, og vekkelsen og den rette livsfriskheten er dessverre liten. Men hvem vet? Kanskje blir hjertet hos et eneste menneske blant oss ennå i dag stort nok til å ta hele menigheten inn i seg og bære den fram for farshjertet. Fra den tid av ville skyene igjen dryppe, og rettferdighet ville regne fra himmelen over oss.

Det er sant at mange av dem vi elsker, ennå går på den brede vei, og vi bekymrer oss for at vi en gang må skilles fra dem for evig. Men vær bare stille! Hvor trøstefullt er ikke det store Jesus-ordet også her. Jeg har hittil ikke bedt i Jesu navn for denne eller hin av mine kjære. Men kanskje makter jeg det før midnatt, kanskje allerede i denne time, og min sorg er slutt. Den dyrebare sjelen er frelst.

Se, slik står vi på dette ordet, som på en stille høyde som ånder av salig håp, og vi har intet annet enn en lys og smilende utsikt foran oss.

Ordet om bønnen i Jesu navn korrigerer mange villfarende begreper om en sann kristens rette standpunkt, oppfatninger som er i omløp blant oss.

Man sier for eksempel at en fattig synder, som enhver kristen jo er, hver gang han ber, må huske at fortroligheten med Gud har sine bestemte grenser. Man mener det ikke sømmer seg for ham å tre inn i den store Herrens hus med oppreist hode, som en hellig. Bare med senket blikk og ordene: «Her kommer en fattig synder som gjerne vil bli frelst fordi løsepengen er betalt!» våger han å nærme seg den opphøyde dørterskelen.

Og når han har noe å be om, må han bare gjøre det med forbehold, og ikke et øyeblikk glemme at han er fullstendig uverdig til å bli bønnhørt av Gud.

Vel, den som ikke kan be annerledes, får be slik. Men han skal la være å gjøre sin måte å be på til en regel for alle, eller kalle den for den eneste rette og evangeliske. Nei, evangelisk er denne måten å be på ikke.

Men har ikke også Abraham bedt slik: «Se, jeg har dristet meg til å tale til Herren, enda jeg er støv og aske»? Og Jakob, Moses og Salomo likeså? La dem bare gjøre det, mine kjære. Her er det mer enn selv Abraham og Moses! Eller vet dere ikke at det ble sagt om Johannes at noen større enn ham ikke var reist opp før ham, og likevel var den minste i himlenes rike større enn han?

Vi lever i Det nye testamentet og har det privilegiet å be i Kristi navn. Det betyr å be som om vi var Kristus, og holde fast ved én eneste bevissthet overfor Faderen: at alt som gjør Kristus kjær og anbefaler ham for Faderen, er fullstendig overført på oss. Vi tør altså tale med Faderen slik Kristus gjør.

Men Kristus bærer ikke på frykt; Kristus kaster seg til Faderens hjerte som et barn han har velbehag i; Kristus taler helt fortrolig; Kristus ber frimodig og uten frykt om det han ønsker å få, og tviler ikke på at han skal få det.

Det finnes også et annet syn på det indre forholdet en kristen skal ha til sin Gud, som er enda mer villfarende og forkastelig enn det forrige.

Man tenker: «Jeg vet nå at jeg er en av Guds utvalgte. Det som tjener til mitt beste, vil bli gitt meg. Min øversteprest ber jo for meg, så jeg trenger ikke å be mer i fremtiden!» Slik tenker man, og sannelig, det blir slik i praksis: Man ber lite eller slett ikke mer.

Å, forvendthet uten like! For tenk over det: Frelseren trer bort til en fattig synder og gir ham høytidelig den store, herlige tillatelse til å få lov til, i alle sine saker, å nærme seg Faderen med en barnlig frimodighet, som om han var Kristus selv, den evige Faders elskede.

Men synderen takker nei til dette privilegiet og svarer: «Å nei, jeg gir slipp på den forretten som tilbys meg. Jeg vet jo at jeg likevel en gang skal bli frelst. Du vil jo sørge for meg og be for meg; hva trengs da min egen innsats til?»

Å, hvem føler ikke hjertekulden og døden i disse ynkelige tankene! Ja, sier vi, og det med god grunn: Hvis dette mennesket var virkelig levende i sitt indre, ville han ikke vite hva han skulle gjøre av glede og forundring over tilbudet om en slik barnerett. Han ville anse det som sin høyeste lykke å gjøre bruk av et så søtt privilegium hver dag.

Men når han nå til og med kan forakte en slik forrett, så er det åpenbart at han enten må være åndelig død og ikke født på ny, eller at han ligger i en beklagelig søvn av treghet og lunkenhet. Når han sier: «Jesus, be du for meg!», kan det heller ikke være alvorlig ment.

Se, mine kjære! Slik kaster det store ordet om bønnen i Jesu navn lys over to forskjellige retninger i kristendommen, en falsk *lovisk* og en falsk *fri*. Hvem kan i dette ordets lys lenger tvile på at begge deler er helt feilaktige og i strid med evangeliet?

Ordet: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Alt det dere ber Faderen om i mitt navn, skal han gi dere!» setter endelig et nytt segl på den søteste og saligste av alle bibelske sannheter.

Hvilken sannhet jeg her mener, aner dere vel allerede. Jeg mener ikke den at vi for Kristi skyld ikke lenger skal bli fordømt! Jeg mener snarere den at vi i Kristus er blitt Faderens helt søte, dyrebare og velbehagelige barn.

På hundre steder i Skriften blir dette riktignok forkynt for oss, men ingen steder klarere og mer entydig, synes det meg, enn i dette ordet.

For idet frelseren oppmuntrer oss til å be til Faderen i *hans* navn, det vil si i bevisstheten om at vi ikke er mindre kjære og dyrebare for Gud enn han selv, så følger det jo uomtvistelig at vi også virkelig er Faderen kjære og velbehagelige i samme grad som Kristus.

Kristus antyder for oss i disse ordene intet mindre enn at hele den fylde av hellighet og skjønnhet som Faderen fant så stor glede i hos ham, er tilregnet og altså virkelig overført på oss. For å innprente disiplene denne ubeskrivelig søte sannheten enda dypere, sier han i de følgende versene at de ikke må se det slik at de trenger en talsmann hos Faderen fordi de selv ikke kan nærme seg den evige Majestet uten fare for å bli fortært.

«Nei,» sier han, «av den grunn sier jeg ikke at jeg skal be Faderen for dere.» For, tilføyer han: «Faderen selv elsker dere.»

Dermed trykker han det dypt, dypt inn i hjertet på dem at hans herlighet er deres. Han tillater dem, hver gang de nærmer seg Faderen, ikke å gi rom for noen annen følelse i sjelen enn den salige følelsen som fordriver all frykt: Likesom Faderen elsket ham, slik elsket han også dem.

Dette om et av de herligste og mest innholdsrike ordene som noen gang har kommet fra Kristi munn. Men nå vender vi tilbake til vår historie.

Elisjas bønn

Det er helt tydelig at Elia, kort før sin himmelfart, allerede var rykket helt ut av den gammeltestamentlige væremåten og hadde trådt inn i et evangelisk element. Den tillitsfulle oppfordringen til Elisja om å be ham om et eller annet himmelsk gode, kunne bare springe ut fra et evangelisk ståsted. Den viser til en hjertets stilling til Gud som er nøyaktig den samme som vi nettopp har beskrevet.

Hva svarer nå Elisja på sin mesters forbausende tilbud? Vel, det virket slett ikke forunderlig for ham. Han følte nok at Elia nå kunne tale slik til ham, og derfor lar han ikke ordene: «Be om hva du vil jeg skal gjøre for deg!» bli sagt to ganger.

Men om Elia legger listen høyt med sitt løfte, så ser det ut til at Elisja legger den enda høyere med sin bønn. «Så ber jeg da,» sier han, «at jeg må få en dobbel del av din ånd!» Det vil si: «Jeg begjærer å bli døpt med Den Hellige Ånd og overøst med hans gaver dobbelt så rikelig som du ble.»

Vi må likevel ikke misforstå den kjære Elisja i hans ønske. Hvor høyttflyvende denne bønnen enn lyder, så kommer den fra et dypt ydmykt og hellig beveget hjerte. Mange fortolkere mener at Elisja her siktet til de førstefødte sønners rett, som arvet dobbelt så mye av farens etterlatenskap som de andre søsknene, og at han bare ville si: «Når en del av din ånd går i arv til andre, så la denne delen bli dobbel for meg, for meg var du jo i særlig grad en far.» Men dette kan jeg ikke tro.

Derimot ser jeg nok hvor høyt han regnet tapet av tisbitten for Guds kirke på jorden. Det tomrommet som oppsto ved hans hjemgang, virket for ham helt umåtelig.

En mann som Elia bar jorden ikke lenger. At han selv, den ubetydelige bonden fra Abel-Mehola, nå skulle fylle et slikt tomrom og fullføre verket etter denne uerstattelige mannen, var en tanke som rystet ham. Den slo ham til jorden og truet med å knuse ham.

«Hvordan,» tenkte han, «skal jeg, et fattig og forsagt menneske som bare er født og oppdratt til å gå bak plogen, kunne tre inn i stedet for en gudshelt i

en frafallstid som denne og blant en slik slekt? En helt hvis bilde selv etter årtusener vil stråle i uforlignelig herlighet, og hvis navn ennå av de seneste etterkommere vil nevnes med beundring og forbauselse som navnet på den eneste i sitt slag?»

«Å Elia, *skal* det være slik, så må Herren hos din fattige tjener fordoble det mål av åndskrefter og profetgaver som han skjenket deg, *du* som allerede hjemmefra var en helt annen enn jeg!»

Slike var Elisjas tanker, og fra dem sprang bønnen: «At din ånd må hvile dobbelt på meg!»

Hva er vel dette annet enn den reneste ydmykhetens vakre blomster som vi ser folde seg ut i dette ønsket? Hva annet enn stemmen fra et virkelig bøyd sinn, som derfor toner imot oss på en rørende og styrkende måte?

Samtidig er det vel hevet over enhver tvil at Elisja allerede den gangen i det minste ante hvordan og hvor langt hans fremtidige virke i Israel, etter Guds plan, skulle skille seg vesentlig fra hans store forgjengers. Hans tjeneste skulle bære mer preg av et evangelisk, lokkende regndrypp enn av den skrekkinnjagende tordenen fra Sinai.

Elisja var kalt til en fredeligere og mer nytestamentlig stilling. Etter stormen og jordskjelvet skulle det gjennom ham komme en mild og stille susen av Herrens nåde og vennlighet over Israel.

Mens Elia holdt de gjenstridige i tømme, skulle Elisja verve, samle og vinne. Til et slikt kall behøvdes det en helt særegen guddommelig utrustning og begavelse.

Et dypere blikk inn i hemmeligheten om Guds kjærlighet til syndere måtte åpnes for ham, dypere enn det Herren vanligvis ga den gamle pakts sønner, for at hans egen kjærlighet kunne få næring og flamme opp. Han trengte en innsikt i dybdene av Guds evige nåderåd og i den lovede Gjenløserens (Goels) mellommannsembete, som var klarere og mer omfattende enn det de hellige under loven vanligvis hadde.

Først da ville han være i stand til, med hele hjertet og i full indre sannhet, å nærme seg selv de verste overtrederne med budskapet om Guds nåde og tilgivelse. Ja, ettersom han skulle opptre som en herold for Guds godhet, måtte dette særpreget ved hans kall gjenspeile seg i hele hans fremtreden, og Herrens nåde måtte liksom lyse fra hans panne.

Som evangelist måtte han fremfor alt være evangelisk i sitt hjerte, og i sin indre stilling til Herren allerede selv smake Det nye testamentets liflige vesen, så langt det var mulig. Dette følte Elisja, og det var også fra denne følelsen hans betydningsfulle bønn sprang ut: «At din ånd må hvile dobbelt på meg!»

Men sett at han hadde bedt om noe enda mer, noe enda større enn dette, hva ville det ha gjort?

Sett at Elisja hadde bedt om englenes gaver og krefter, om en av verdens kroner og diademer. Han hadde likevel bare ønsket seg disse kronene for å kaste dem ned for sin Herres føtter med ropet: «Du er dem verdig!», og disse kreftene for å lovsynge *hans* store navn.

Jo mer et menneske er tilintetgjort i seg selv og lever i nåden, desto høyere stiger dets ønsker; og det har lov til det! Det finnes en indre stilling i Kristus Jesus der man kunne rake til seg alt det herlige og store som finnes i himmelen og på jorden, og i ett eneste grep øse ut hele fylden av de hellige åndsgaver.

Det finnes en stilling der Abrahams tro, Moses' og Elias evne til å gjøre under, den kongelige harpespillerens sangerkunst, Salomos hele herlighet og visdom, profetenes åndelige oppsving og en Paulus' veltalenhet, som går gjennom marg og bein, der alt dette til sammen ennå virker for lite for oss. Vårt hjertes innerste begjær strekker seg da etter langt større og mer overmenneskelige ting.

Og hva ville det gjøre om Herren da ga oss det vi ønsket? Han ville bare helle det i kanaler som straks lot det strømme tilbake til ham. Ingen trenger å frykte for at det skulle oppstå noen skade eller fare for oss ved slike overveldende gaver. Vi ville på stedet flette alle disse herlighetene sammen til en krans for å sette den på vår sjelevenns hode.

Overvei dette, mine elskede! Tenk samtidig på at Elisja den gangen nettopp befant seg i en slik sinnsstemning. Da vil ikke hans bønn: «At din ånd må hvile dobbelt på meg!» lenger kunne forundre dere et eneste øyeblikk.

Tisbittens svar

Elisjas bønn fikk likevel hans mester til å stusse litt et øyeblikk. «Det er en stor ting du ber om,» sier han, «det er noe stort du begjærer!»

Han er ikke i stand til, med den samme frimodige bestemtheten som da han kom med oppfordringen: «Be om hva du vil jeg skal gjøre for deg!», også nå, etter at Elisja har bedt, å love at ønsket skal bli oppfylt.

Men hva var egentlig grunnen til dette? Ble Elisja kanskje misforstått i sitt ønske? Forsto ikke Elia bønnen hans? Jo, visst forsto han den; men nettopp fordi han så godt begrep dens betydning, fikk den ham til å stusse.

At Elisja ba om et dobbelt mål av hans profetgaver, var ikke det som gjorde mesteren usikker. Ja, han kunne gjerne ha bedt om ti ganger så mye av Elias tro, spådomsgaver, underkraft og veltalenhet, eller hvilke andre krefter denne fremragende herolden ellers var utrustet med av Gud. Elia ville ikke ha stusset, men i sin frimodige og ubegrensede tillit til sin Herre straks og uten forbehold ha svart: «Amen! Du skal få det!»

Men Elisja ba om noe annet. Allerede levende gjennomtrengt av anelsen om det særegne kallet han var utvalgt til, svingte han seg med sitt ønske ut over *sin* tid, og inn i en periode av Guds rike som først skulle k*omme*. Han ba på forhånd om et lys som først århundrer senere skulle stråle over verden. Han ba om å bli ført inn i den evige forbarmerens helligdom, slik Guds folk først skulle få det etter at Menneskesønnen var blitt åpenbart.

Han hadde lyst til allerede nå å få se inn i det som frelseren taler om når han sier til sine disipler: «Jeg sier dere: Mange profeter og konger har ønsket å se det som dere ser, men fikk ikke se det.»

Han ønsket, allerede før myndighetens dager var kommet, å *skue inn* i det kjærlighetsforholdet som hviler på mellommannens mekling, der Guds fars-hjerte står overfor syndere. Men han ville se det slik det først i en fjern fremtid skulle vente Sions barn, etter at det blodige tegnet var reist opp på berget.

Med ett ord: Elisjas bønn var i sin dypeste betydning rettet mot noe nytestamentlig og evangelisk. Dette kunne ikke forbli skjult for det gjennomskuende blikket til mesteren som nå skulle dra bort. Men nettopp fordi Elisja med sin bønn trådte så fullstendig ut av Det gamle testamentets tidsånd, og på sett og vis allerede nå ville foregripe den nye pakts liv, i strid med den store folkehyrdens pedagogiske planer og hans husholdning, nettopp derfor nølte Elia med å love ham bestemt at ønsket ville bli oppfylt.

Likevel er han langt fra å avvise muligheten for at ønsket, hvor dristig og lite tidsmessig det enn måtte virke, på en eller annen måte kunne bli oppfylt av Gud. I ærefryktig beskjedenhet overlater han hele saken til Herrens egen bedømmelse.

Samtidig fastsetter han, etter tilskyndelse fra Ånden, et ytre tegn. Dette tegnet skulle gjøre det klart om det behaget Gud å bønnhøre den store bønnen eller ikke.

Og tegnet var dette: «Hvis du ser meg,» sa han, «når jeg blir tatt bort fra deg, skal du få det du ber om. Men blir det ikke unt deg å være øyenvitne til min himmelfart, da får du det ikke.»

Hva skal vi si om dette tegnet? Først og fremst roper vi med rette ut i undring og forbauselse: Hva er dette for en uhørt frimodighet og fortrolighet med Gud? At vår profet uten videre avgjør hos seg selv på hvilken måte Den Allmektige skal gi sin vilje til kjenne! Han, et menneske av støv, gir sin skaper forskrifter, og omgås ham som om Gud hadde trådt inn i hans tjeneste og sagt til ham: «Jeg er din Gud!»

Men sa han ikke virkelig slik til ham? Og har han ikke sagt slik til alle sine barn, og ment det langt mer nådig og nedlatende enn vi aner? Nå kan ikke lenger Elias fortrolige omgang med sin Herre få oss til å stusse på samme måte. Nå gjelder det ikke lenger å utbryte: «For en mann!», men snarere: «For en Gud!»

Men for å komme tilbake til det fastsatte tegnet: Hvordan forholder det seg med det? Var det bare et vilkårlig kjennetegn som skulle la en få vite Herrens mening om Elisjas bønn, men som ellers ikke hadde noen sammenheng med selve bønnen?

Nei, langt ifra! Tvert imot sto dette tegnet i den aller inderligste sammenheng med det vår Elisja hadde bedt om. At Elia valgte nettopp dette og ingenting annet, tjener oss bare som et nytt og i sannhet beundringsverdig bevis på to ting: For det første hvor rett og dypt han hadde forstått sin venn og hans bønn, og for det andre hvor inderlig fortrolig han allerede var med sin Guds tanker, gjerninger og handlemåte.

De tankene som gikk gjennom hans sjel da han bestemte nettopp dette tegnet, var disse:

«Dersom Herren lar deg få se meg fare opp til hans hellige bolig, så har han allerede med det løftet deg opp til et nytestamentlig standpunkt. Evangeliets herlighet stråler da slik i ditt ansikt som det ikke har skjedd med noen før deg. Hele høyden og dybden av den forsoningen som i en fjern fremtid skal finne sin grunn i mellommannens blod, ligger da allerede avdekket for ditt blikk.

Du ser da en fattig synder som er så elsket av Gud, så utmerket av ham og så i besittelse av hans velbehag at Faderens enbårne Sønn selv ikke kan være det i høyere grad. Du ser en *overtreder* motta en *helligs* lønn, og en orm bli kledd i *Guds herlighet*.

Slik ville hemmeligheten om Guds kjærlighet til syndere i Kristus virkelig være avdekket for deg, den nye pakts aller helligste åpnet for deg. Men i en slik gunst fra din Herres side ville du samtidig ha et sikkert pant på at han visselig vil løfte enda flere slør for deg, og at *det* i virkeligheten vil bli gitt deg som du mer aner enn du klart og bevisst har i tankene med din bønn!»

Se, mine kjære! Dette var Elias tanker. Hvor dypt og fortreffelig var ikke dette tegnet valgt, og i hvilken nær og inderlig forbindelse sto det ikke med innholdet i den bønnen som det nettopp skulle vise om ble oppfylt eller ikke!

For sett at Herren ikke hadde unt Elisja synet av hans mesters himmelfart. Da ville det vært nærliggende å trekke den slutningen at Gud ville at Elisja ennå skulle bli værende innenfor de dunkle skrankene i den gammeltestamentlige husholdningen.

Men vi vet at dommen falt gunstig og gledelig ut. Elisja ble ansett som verdig til å være øyenvitne til sin mesters glimrende triumftog. Slik mottok han først her, under åpen himmel, den egentlige guddommelige innvielsen til det salige kallet han var bestemt til.

Det som Herren ga Elisja som noe helt ekstraordinært, hører nå med til Sions barns daglige brød. Hvert blad i Det nye testamentet er som en vennlig engel som på herligste vis åpner for oss hemmeligheten om Guds kjærlighet til syndere i Kristus.

Å, måtte vi bare bli oss rett bevisst de store forrettighetene vi er blitt ansett verdige til, og med frydefull takknemlighet nyte det gode som Herren bereder oss. Måtte den kjærligheten som Gud omfavner oss med i Kristus, være selve elementet vi lever i. Og måtte det hvert øyeblikk, i ordets fulle betydning, kunne sies til oss: «Å, salige er de øynene som ser det dere ser!»

Amen.

XXIV. Himmelfarten

Det er hevet over enhver tvil, mine brødre, at den nye tidens falske teologi ikke ville ha forårsaket halvparten så mye ulykke som den dessverre har gjort, dersom den alltid hadde opptrådt med åpent visir og bare *benektet* sannheten rett ut.

Men fordi den underfundig ga inntrykk av å holde fast ved alle kirkens grunnlæresetninger, hadde den sannelig fritt spill. Det intetanende folket maktet ikke å gjennomskue en slik forstillelse. Før de ante det, hadde løgnersken i lysengelens skikkelse vunnet den triumf å bedra det forblindede folket for dets helligdom.

Det er sant at blant alle Skriftens og kirkelærens artikler er det knapt én som denne teologien fullstendig har tatt fra folket. Den gir dem alle sammen tilbake, bare i en form som skal se mer «forbedret» og «renere» ut enn det den gamle katekismen og den gamle huspostillen inneholder.

Men det stakkars, bedratte folket! De innbiller seg at sannheten har sunket til deres bryst, men de omfavner bare en sky. De tror de bærer de ekte gudsblomstene fra evangeliets krone i hendene, men de holder bare en krusete dunst uten marg, duft eller liv.

Å joda, de bedratte har fått beholde en Guds Sønn, men han er blitt så *åndeliggjort* at de selv ikke vet hva de egentlig har i ham. De vet ikke om han virkelig er en *person*, eller bare en personifisert idé, et innholdsløst tankebilde.

Visstnok anbefales et «*høyeste vesen*» for deres tro; men det er nettopp bare et slikt navnløst vesen, som dessuten sitter så umåtelig høyt opphøyd over verden at man på forhånd må gi slipp på ethvert menneskelig og fortrolig samfunn med ham.

Det er sant at de har fått beholde en himmel, men det er en himmel som bare eksisterer så lenge de ikke tar det på alvor at de vil inn i den. For faller det dem inn, de stakkarene, da vet de ikke lenger hvor de skal finne sin himmel; den er forsvunnet!

Å joda, et evig liv og et gledelig gjensyn der tør de nok trøste seg med; men de må passe seg så ikke en virkelig *trang* til denne trøsten griper hjertet. For da vil de oppdage at det evige liv som er forkynt dem, i bunn og grunn bare er en tom lyd. Kysten på den andre siden oppløser seg idet håpets anker kastes i skum og tåke.

Stakkars, hardt bedratte folk! At du så fullstendig kunne glemme apostelens advarsel: «Se til at ingen får fanget dere med visdomslære og tomt bedrag» (Kol 2,8). At du ikke maktet å gjennomskue en visdom som river de levende fruktene ned fra sannhetens tre for deg, bare for å gi deg malte frukter tilbake i stedet!

Bort med denne nye tidens oppløsende teologi! Vi holder oss til den *bibelske realismen*. Den som tar denne fra oss, tar alt fra hjertet vårt. For ting, virkelige ting, vil menneskehjertet ha; jo mer håndgripelige og substansielle de er, desto bedre.

Jeg trenger en Gud som er blitt menneske, som både min forstand og min kjærlighet kan nå. Jeg trenger en herskende vilje som også regner med i sine planer det hårstrået som faller fra hodet mitt. Jeg trenger en som går i borgen for meg, og som i ordets bokstavelige betydning lar seg dømme og straffe i mitt sted. Jeg trenger en himmel som er et virkelig sted, befolket med synlige vesener. Jeg trenger en bevisst, personlig tilværelse etter døden, og en gjenforening mellom min sjel og dens gamle jordiske følgesvenn, legemet.

Se, dette er noen av de realitetene mitt indre krever, og som alene kan tilfredsstille hjertet. For elendigheten som trykker meg her nede, synden som tynger meg og døden som venter meg, er altfor virkelige til at noe annet enn minst like virkelige motsetninger kan hjelpe meg mot dem. Hva hjelper et skjold av papir mot en pil som suser mot meg? Jeg må ha et skjold av metall! Hva skal den sultne med et malt eple som bare fryder øyet? Spise, spise vil jeg, så jeg ikke dør, ikke leke.

Jeg kjenner min egen trang, og jeg må overlate denne falske og oppskrytte visdommens åndelige pynte- og skumretter til dem som tror at de ikke trenger fastere føde. Jeg for min del trenger noe mer solid. Min smak er det *bibelsk massive*.

Jeg innrømmer gjerne at der hvor det lyder røster fra det høye, der det skjer levende gudsåpenbaringer eller der himlene åpner seg, slik som over Stefanus' hode, der finner mitt hjerte næring. Jo mer håndgripelige og substansielle tingene fra den andre verden er når de møter meg, desto gladere ønsker jeg dem velkommen.

Jeg elsker de forhåpningene som tåler å bli sett i dagslys, og som har sin rot i faktiske historier. Og jeg holder av de bevisene for udødeligheten og det kommende livet som er av samme slag som det vi skal få se i dag. Elias ferd i den flammende skyvognen er den konkrete gjenstanden for vår betraktning i dag. Den av dere som deler min smak, vil sikkert bli tilfreds i dag.

2 Kong 2,11:

> Mens de så gikk og talte sammen, kom det brått en ildvogn og ildhester og skilte dem fra hverandre. Og Elia for i stormen opp til himmelen.

Til en kroningshøytid er dere innbudt i dag. Dere skal være vitner til den mest strålende og underfulle begivenheten som hele den hellige historie har å fortelle. I forklarelsen av en av sine tjenere vil Herren male for øynene deres den herligheten dere selv skal få nyte, så sant dere er hans barn. Derfor skal dere ikke misunne tisbitten i dag. I hans herlighet beundrer dere bare deres egen.

Vi vil vederkvege oss ved det opphøyde synet av Elias himmelfart. Vi skal se på synspunktet vi skal betrakte den fra, på selve begivenheten og på dens dyrebare betydning.

Synspunktet vi skal betrakte Elias himmelfart fra

Følg meg da, mine brødre. Vi trer tilbake til den kjente ørkenen på den andre siden av Jordan. Denne ensomme egnen, adskilt fra verden, har Herren utsett til skueplass for et under som sannelig heller ikke hørte hjemme i gatene og på dagdrivernes torg. For de vantros vingeløse slekt ville det uansett bare ha fremstått som et blendverk og et synsbedrag.

Det finnes en simpel folkehop som gjør et skuespill ut av alt. Guds nedlatenhet strekker seg langt, men til slike mennesker har han likevel ingenting å si, verken i ord eller gjerning.

Det må være i begynnelsen av kveldsskumringen at vi kommer inn i den stille ørkenen. Der vandrer de to Guds menn, fulle av anelser og i en høytidelig stemning. De snakker sammen om løst og fast, om Elisjas fremtidige kall og om sin Guds trofasthet.

Men mens de vandrer slik fremover, fordypet i sine hellige samtaler, se, da begynner elementene allerede på Herrens ord å røre på seg for å tjene ved den store handlingen som nå forestår. Naturen henter frem sitt kroningsutstyr. Skapningen stemmer liksom sine orgler og basuner, og himmelen vever sine baldakiner.

I den fjerne horisonten stiger mørke skyer opp. De jages sammen av vinden og samler seg midt på himmelhvelvingen til et uvær. Forgylt av kveldssolens stråler bølger de ned i kjempemessige folder, lik et forheng rundt en trone, over ørkenen og profetenes hoder.

En høytidelig susen går gjennom palmenes og terebintenes topper. Bruset fra den fjerne Jordan lyder stadig tydeligere hitover, og oppe i skyene høres allerede dype tordenskrall, som gledessalver fra en annen verden, som festklokker fra usynlige tårn. Ja, Herren selv kler seg liksom i sin fineste stas til denne uhørte kroningshøytideligheten.

Han omgir seg med alle verdighetstegnene for sin kongelige makt og sitt herredømme. Han kler seg i det rungende smykket han viste seg i på Sinai, den gang fjellene skalv for ham og en skjelving kom over alle sjeler.

Og slik, i sin majestets fulle prakt, vil han i himmelens og jordens påsyn ta synderen i sine armer. Han vil gi støvets sønn kjærlighetens kyss, og offentlig lede ormen ved sin høyre hånd helt frem til sin helligdoms trone. Alt dette skjer for at hans nådes herlighet skal bli desto mer strålende, og for at det ingen grense og ingen ende skal være på forundringen over en slik nedlatenhet fra den Allmektige.

Og den fremmede fortjenesten, som i Guds forutviten allerede var vunnet, er den eneste og dypeste grunnen til en slik enestående opphøyelse av en sønn av Adam. Denne fortjenesten skal her vise seg i all sin beundringsverdige kraft.

Å, hvor forbauset jeg blir når jeg betrakter all den herligheten som himmelen her hoper sammen over et fattig, dødelig menneske som i seg selv er ingenting. Hva er vel mannen fra Tisbe annet enn en dråpe i et vannspann? Og likevel,

hvilken seraf fikk noen gang oppleve noe slikt som denne sønn av jorden? Hva er han vel, dette støvkornet på vektskålen? Og si meg: Holdt selv kjærlighetens kongesønn et mer imponerende inntog i Guds by enn det som her beredes for denne synderen?

Er det ikke forbausende? Storm, skyer, lyn og torden, ja, alt det store og majestetiske i naturen, må forene seg for å forherlige hans dag. Sannelig, dette er en æresdag for oss alle! Man hører det med glede når Jakob roper: «Elia var et menneske under samme kår som vi!»

Man begynner å føle seg stor ved synet av dette mennesket. Den strålende prakten som omgir ham, gir oss en følelse av noe kongelig over oss selv. Vi får liksom lyst til å innta en ny holdning for fremtiden og bære hode og bryst slik det passer for en som skal bære en krone.

Men, mine brødre, la oss ikke se på saken i et falskt lys! La oss ikke tro at vi ser en guddommeliggjøring av den menneskelige natur der hvor det, nøyere betraktet, er noe helt annet som triumferer og feirer sin forklarelse. Det er ikke «kjød av kjød» som her gjøres så stort. Det er ikke Adams sønn, slik han er av natur, som Herren fletter disse æreskransene om tinningene på.

Nei, langt ifra! Elia var i seg selv en forbannelse, som vi alle, og hans rett var ikke himmelen, ikke kronen!

Det Herren her kroner og forherliger, er hans eget underfulle verk i hjertet på en skapning som var død på både legeme og sjel. Det som her triumferer og stråler i glorie, er ikke synderen. Nei, det er den syndsutslettende barmhjertigheten, Guds frie kongenåde, som har sin grunn og sitt utspring i en tredjes fortjeneste: en annen Adams, en prest etter Melkisedeks vis.

Det er denne nåden som feirer sin æresdag her; det er den denne susen i luften og denne tordenen i det høye priser. Herren setter den her på den høye lysestaken. Den bæres offentlig frem til skue, og den vil bli beundret i denne kroningshandlingen, betraktet med forbauselse og tilbedt.

Hva annet er vel hele denne opphøyelsen vi er vitne til i dag, enn en høytidelig erklæring fra den Allerhøyeste? Gud erklærer her at han regner for rettferdig alle som holder seg til mellommannen, den mellommannen som var Elias trøst og styrke, selv om han ennå ikke hadde sett hans dag.

Hva annet er dette enn et tordnende: «Se! Se!» fra Herrens munn? Et rop til englene som ligger i skyenes vinduer, til menneskebarna vidt og bredt helt til de fjerneste tider og slekter, og til mørkets fyrster og alle helvetes makter og velder. Og hva er det de skal se?

«Se, se!» roper Herren til dem, mens han liksom med utstrakt finger peker på synderen som farer til himmelen som en gud.

«Se, dette er virkningen av Kristi fortjeneste! Dette er allmakten i det blodet som skal tale bedre enn Abels blod. Dette er kraften i det store offeret som skal finne sted i fremtiden. Dette er den søte frukten, dette er følgen av lydigheten og lidelsen til Lammet, han som er slaktet fra verdens grunnvoll ble lagt!»

Forstå da, mine kjære, hva som er den egentlige meningen som skjuler seg i den flammende hieroglyfen i Elias himmelfart. Forstå hva dette glødende utropstegnet fremfor alt vil prege uutslettelig inn i sjelene deres! Da er dere

løftet opp til det rette standpunktet som hele underet skal betraktes fra. Da står dere også i det lyset der de rike skattene av trøst og vederkvegelse, som ligger innhyllet i denne hendelsen, vil åpenbare seg for dere i sitt fulle omfang.

Begivenheten

Etter at de to vennene, fordypet i sine avskjedssamtaler, en tid hadde vandret frem gjennom ørkenen uten å merke hva som ble forberedt over dem, vekkes de brått fra tankene sine. Mørket tetner til omkring dem, susen i trærne øker, og høye tordenskrall ruller over himmelen.

Underlig grepet løfter de blikket mot det høye. Ja, de ser det; det store øyeblikket er kommet. Herren nærmer seg. Elisja skjelver av forventning. Elia løfter hodet som en konge, og kappen hans blafrer bak ham i vinden.

Slik står de tause der i stormen og uværet. Se, hva vil nå skje?

For et brak i det høye! For en kryssild av tusen lyn! For en bevegelse i de mørke skylagene! De svarte skyfjellene, kantet med glødende rødt, revner. En kjempemessig ildport åpner seg. Flammer er dens stolper, og soler er dens hengsler.

Og ut av denne brennende portalen styrter, ja, hva er det som flammer derfra i en prakt aldri før sett? Hvem makter å kjenne det igjen ved første øyekast? Hvilket øye kan utholde en slik stråleglans? Faller en stjerne fra himmelen? Rives solen selv ut av sin bane? Vil selve himmelhvelvingen tømme hele sitt lager av lyn i én haug på jorden?

Se, ørkenen svømmer vidt og bredt i det klareste lys, som en bryllupssal. Trærne vugger i stormen som flammende kjempefakler. De mørke klippemassene forvandles liksom til brennende altere, og Jordan slynger seg som et glødende belte omkring sine høyder, bekranset med ranker. Guds menn stirrer og stirrer. Ha! Ser de rett?

Hvilket uhørt skuespill! En flammende vogn i luften, og lysende ildhester som, liksom spent for vognstenger av diamanter, sprenger med den ut av skyporten og ned mot jorden.

Å, et under uten like! Elisja kan knapt stå på føttene lenger av bestyrtelse og forbauselse. Det store og uhørte i dette synet truer med å overvelde ham. Men hans mester forblir fattet og oppreist, som om han for lengst var hjemme i en verden av slike kjempemessige syner. I ansiktet hans kan man bare lese triumf og seiersglede!

Hurtig som en pil skyter den lysende undervognen frem på den lynende skybanen. Nå stryker den allerede tett over toppene på høydene som omkranser den stille villmarken. Nå ser man hvordan hjulene dreier rundt i en sprut av gnister, og nå er den fremme.

Der stanser den. Midt i ørkenen, bare noen skritt fra Guds menn, holder en usynlig vognstyrer tøylene an, og hestene står stille.

Nå vel, mine kjære, vi vil også nå tre nærmere og betrakte dette underfulle kjøretøyet og dets forspann litt nøyere. Hva vantroens øye, denne skjelende, tilslørende og lyssky skalken, har villet se her, trenger ikke bekymre oss. Det legger vi til side.

Men heller ikke de troende ser alle helt riktig her; blendet av glansen i dette enestående skuespillet tror den ene å se én ting, og den andre noe annet. Slik er

mange tilbøyelige til å løse opp hele ildvognen og dens hester til bare å være en sky forgylt av kveldssolen. Kunne de bare fortelle oss hva som gir dem rett til en slik tolkning?

Andre har villet se en skare av hellige engler som svevde ned, kanskje formet som en vogn med hester foran, for å bære profeten til himmelen. Men vi spør igjen: Fra hvilket skriftord har de hentet denne oppfatningen? Riktignok heter det i Salme 68: «Guds vogner er to ganger ti tusen, tusen og atter tusen», og det kan ikke nektes at det her menes de himmelske englehærene.

Men vi har ikke en salmesang foran oss her, men en enkel krønike, en likefram historie skrevet i en stil som ikke svever av gårde gjennom luften på poesiens vinger, men vandrer med faste skritt på jorden.

Når det her tales om hester og vogn, så skal vi nettopp tenke på hester og vogn, og ikke på noe annet. Vi tror at den pennen som har skrevet denne historien, er ufeilbarlig. Og vi finner oss i at en slekt som er fremmed for Gud og full av tomhet, i sin avmakt ler av oss og kaller oss tåper og bokstavtreller.

Derfor ser også vi, der borte i ørkenen ved Jordan, nøyaktig det samme som Elia og Elisja så. Hvor vidunderlig og uhørt saken enn er: Her står en ildvogn! Her er virkelige «hester fra det høye»!

Det er sant, gåte tårner seg på gåte, og dørene står åpne for mange spørsmål. Hvor kom hestene fra? Hvor kom dette luftige kjøretøyet fra? Kom de fra de saliges bolig? Finnes det fremdeles slike skapninger der? Kjører man også i vogn der?

Eller finnes det et eller annet sted et annet hjørne i den usynlige skapningen, en stjerne, et himmellegeme eller en planet, hvor det befinner seg en verden av skapninger lik dem som bor på jorden? Skapninger med og uten fornuft, bare dannet av et finere og mer eterisk stoff enn de jordiske?

Skapninger som ikke er underlagt tyngdens lover, som er gjennomsiktige og sender ut stråler som lynet? Skapninger som kan sammenlignes med stjernene og lyser uten å brenne, eller som ligner de legemene og klærne som de skinnende fremmede i Jesu grav hadde?

Var det kanskje slik at Herrens ord hadde gått ut i et av disse usynlige rommene til et forspann hester, om at de skulle fare ned til Elia? Akkurat slik hans ord en gang gikk ut til ravnene om at de skulle sørge for ham med kjøtt og brød ved bekken Krit?

Eller hadde den Allmektige ved sitt mektige «Bli!» skapt denne vognen og disse hestene nettopp for dette ene, spesielle tilfellet? Eller formet han dem bare av et eller annet eterisk stoff, slik han kanskje også formet duen da Den Hellige Ånd i dens skikkelse dalte ned over Jesus?

Mine brødre, jeg vet det ikke. Hva vet vi i det hele tatt om de tingene som befinner seg over den synlige verden, skjult bak de trange murene som holder oss innesperret på vår mørke planet?

Men én ting vet jeg: Vi tar i alle tilfeller feil hvis vi lar grensene for vår begrensede erfaring også bli grensene for hva som er mulig. Og det synes meg like utvilsomt at vår naturhistorie kanskje bare forholder seg til naturens hele område slik grunnrisset av hagen min forholder seg til hele jorden.

La derfor den som vil, brenne troens vinger på denne ildvognen; vi stiger opp i den sammen med Elia og farer jublende med ham gjennom luften! La den som har lyst, la seg slå til jorden av disse hestenes hover; vi fryder oss bare ved synet av dem, og vrinskingen deres lyder mot oss som en hilsen fra hjemmet.

Riktignok er det ikke troen på disse hestene som gjør oss salige, like lite som tvil om deres eksistens ville føre noen til fordømmelse. Men det er likevel et spørsmål av største viktighet om Elia virkelig fór til himmelen med hest og vogn, eller ikke.

Faller én støtte bort fra den store bibelbygningen, vakler hele tempelet. Må jeg på ett eneste sted, selv det minste, trekke Bibelens troverdighet i tvil, er selve Skriftens grunnvoll rystet under føttene mine. Men vi hører ikke til blant dem som tviler; vi tror.

La hvem som vil riste på hodet og ha den æren å ha benektet det vi bekrefter. Denne berømmelsen er tross alt hele gevinsten vantroen bringer med seg. Men hvor mye saligere er ikke vi i vår utskjelte overtro enn dere er på høyden av deres innbilte visdom og deres falske opplysning! Det må dere jo selv innrømme.

Mens dere rynker på nesen og sniker dere bort med tomme sjeler, feirer vi gledesfest i ørkenen ved Jordan. Vi gratulerer oss selv med en paktens Gud som anser sine tjenere verdige til en slik herlighet. Mens dere bare ser damp og tåke, ser vi himmelen åpen og puster inn luften fra hjemmet.

Mens deres ynkelige fysikklover smir dere fast til denne jordklumpen som med jernlenker, svever vi, drevet av en tiltrekningskraft dere ikke kjenner, opp over stjernene. Mens vi ennå lever i legemet, vandrer vi allerede blant andre verdeners salige bilder og skikkelser. Mens dere, omgitt av tusen ugjennomtrengelige forheng, mumler deres tvilende «å være eller ikke være», flakser vi av gårde som glade lerker over hodene deres. Utstyrt med troens vinger er og ånder vi allerede på de evige fjell i et gledelig hinsides.

La oss nå feste blikket på profeten. Der står han som en konge, like foran sin triumfvogn, med en fatning og ro som om det var den mest naturlige sak i verden for ham å kjøre med et slikt forspann. Han venter seg enda større ting av sin Guds kjærlighet enn det han allerede ser foran seg.

«Hva er vel det,» tenker han, «at han sender meg et slikt kongelig kjøretøy, han som til og med vil ta meg inn til sitt hjerte og i sitt fang?» Og fordi han ikke vet om noen annen hensikt med hele denne opphøyelsen enn at Herren vil forherlige seg selv, blir han verken overveldet av skam eller lamslått av forundring over at han, det uverdige støvet, blir dekket av en slik guddommelig herlighet.

Løftet av usynlige armer svinger han seg med frimodig mot inn i den funklende vognen. «Farvel, dere tåkedaler der nede, dere som har vært skueplass for mine kamper og mine tårer!» Ildhestene hever seg, og hurtig som en pil fra buen farer de av gårde på den luftige veien, opp mot himmelen, mot himmelhvelvingens åpne flammeport.

Se, hvordan de tumler av sted fra sky til sky! Jorden forsvinner allerede under dem som et mørkt punkt. Der hvor de glødende hjulene berører en sky, der tordner det; der de smidige hestene tråv, der spruter lynet frem under hovene deres.

Ingenting og ingen holder dem tilbake. På denne veien finnes det ikke lenger noen bommer eller noe slikt. Denne vognen har et fripass, Herrens nåde, og det er kongenes konge selv som styrer forspannet med usynlige tøyler.

Ubekymret for vei og mål står den dristige luftseileren der, fri og oppreist i sin vogn. Han er full av tilbedelse mens han løfter blikket mot det høye og sprer armene mot himmelen. Og idet han farer frem slik, se, da forklares legemet hans gradvis, støvet. Det går ham slik det en gang skal gå med dem som ennå lever på jorden når den store Fredsfyrsten kommer igjen, de som skal rykkes opp for å møte ham i luften.

Det gamle forgår, alt blir nytt; døden oppslukes av livet, og det forgjengelige kles i uforgjengelighet.

Tenk hvordan han har det nå, etter at den tunge leirhytten, det dødelige legemet, ikke lenger tynger sjelen hans eller holder den fanget, og alle hans sanser og organer er blitt åndeliggjort til himmelske! Det kan ikke beskrives, alt det hans øyne nå ser, hans ører hører og hans hjerte føler. En helt ny verden har allerede åpnet seg omkring ham.

Å, for noen henrivende hilsener som lyder mot ham fra alle kanter! Å, for noen underherlige, yndige vesener som med lysende ansikter samler seg i stadig større flokker rundt vognen hans! Det er ingenting annet enn salighet og kjærlighet i blikkene deres. Over hele deres skikkelse ligger en trolldom av udødelig skjønnhet og ungdom, og mot den blekner det vakreste en dristig jordisk drøm noen gang har vist ham, som en ussel, mørk skygge.

Jordens atmosfære er snart tilbakelagt, og nå forsvinner veien inn i de områdene hvor det dødelige øyet når grensen for sitt syn. Mellom himmellegemene flyr de flammende hestene frem, og de tordnende hjulene ruller som gjennom et hav av ild, forbi tusenvis av soler og stjerner.

Himlene forteller Guds ære, hvelvingen forkynner hans henders verk. Orion jubler til høyre sin gamle og evig nye sang: «Herren er stor og herlig!» Og fra venstre gjenlyder det i et tusenstemmig kor: «Og alle land er fulle av hans ære!»

Idet det lysende forspannet svinger seg enda høyere opp, og også stjernene allerede ligger dypt under det, som om de er sunket ned i et bunnløst hav, å, hvilke toner er det ikke som da møter den salige profeten! For en musikk, for en sang i det høye! Det han hører i det fjerne, er allerede lyden av serafenes harper ved Guds trone.

Det som svever mot ham i så ufattelig søte harmonier, ja, det er allerede de himmelskes halleluja, de fullendte rettferdiges jubelsanger. Da gråter Elia sine siste tårer, men dette er henrykkelsens tårer, gledestårer av et slag som aldri rant på jorden.

Før han selv er i himmelen, strømmer himmelen med all sin fryd allerede inn i hjertet hans. Og nå, hva skjer nå? Se, se! Der står de strålende perleportene vidåpne for ham, de portene han så ofte har sett lengselsfullt opp mot i livets mørke netter. Der foran ham ligger byen i all sin solglans, den byen han i så mange år har ventet på med hjemve, og som han i sine vandringsdager så trofast har søkt og så urokkelig har hatt for øye.

Som med doble skritt styrter ildhestene mot den åpne porten, og så rett inn i paradiset, inn i de evig grønne engene og de himmelske palmelundene. Vognen stanser.

Salige Guds tjener, hva er det som møter deg nå? Hva er det du ser? For en herlighet rundt omkring deg! For en stråleglans! For en gledesjubel! Hvem kunne vel forestilt seg at det var så dyrebart?

Se her, Elia! Se der borte, patriarkene i hvis fotspor du trådte. De vil ønske deg velkommen. Her nærmer fader Abraham seg for å lukke deg, som en av sine sønner, i sine armer. Der hilser Moses deg, han hvis embete du bar. Der jubler den kongelige harpespilleren deg i møte.

Se, her er også den kjære enken som du en gang bodde hos i hennes stille hytte, og der, du lykkelige, står også din far og hun som bar deg under sitt hjerte. Herren hørte din barnlige bønn!

Men Elia hører ingenting, ser ingenting. «Hvor er min Guds trone? Hvor står Herrens stol?»

Slik taler han, han søker, han finner, kaster seg ned og legger ansiktet sitt mot tronens trinn. Og slik blir han liggende, rolig, taus, ubevegelig, drukken av glede og helt oppløst i tilbedelse og kjærlighet.

Kom, kom, vi forlater ham. For oss finnes det ennå ikke noe blivende sted der oppe. Vi må tilbake til tåredalen, men vi tar himmelen med oss i hjertene våre. Og mens vi vandrer som pilegrimer gjennom ørkenen, synger vi stille for oss selv:

Hjemve kjenner jeg, som sønn av huset;
verden er for meg så tom.
Fra dens kulde, stormomsuset,
frels meg i din helligdom.

Dens dyrebare betydning

Underet ved Elias himmelfart hører unektelig til de herligste, mest betydningsfulle og gledelige kjensgjerningene som verden så i tiden før Kristus. Som en av de vakreste og mest yndige stjernene glitrer det mot oss fra Det gamle testamentets ofte skydekte himmel. Gjennom århundrer har det kastet sine trøstende og hjertevarmende stråler.

Som et løfterikt ildtegn sto dette underet for de gamle helliges øyne, og i dets glans vandret Guds pilegrimer glade videre. Ja, for de gamle, i deres livs mørke demring, var det det samme som underet på den tredje og den førtiende dagen er for oss: en klippe for deres tro på det hinsidige, et faktisk bevis på at de himmelske tingene er virkelige.

Hvilket grufullt mørke ville ikke ha lagt seg over mang en dødsseng i lovens tid, dersom ikke Elia-vognen hadde strødd sine lysglimt, som morgenrødens skinn, ned i natten og løftet den bortdragende sjelen med seg som i ørneflukt!

Hvilken navnløs angst og motløshet ville ikke mang en hardt prøvet korsdrager blitt et bytte for, midt i livets tusen gåter og motsigelser, dersom han ikke hadde hatt for øye den herlige sluttakten i Guds førelse med den mannen som en gang, akkurat som han, hadde sittet under enebærbusken og ofte ikke kunne klage sine lidelser for noen annen enn ørkenens tause klipper?

Hvor mange ville vel, tross ofre og bestenkning med blod, ha maktet å komme uskadd forbi fortvilelsens gyselige avgrunn under den tunge byrden av sine synder og den forbannelsen som hvilte på dem? Hvordan skulle de ha klart det, om de ikke i lyset fra denne salige himmelfarten hadde fått et glimt inn i Guds farshjerte og inn i dybden av hans store kjærlighet til syndere? Det var en dybde som tempelets bilder og figurer ikke kunne åpne for dem.

Og hvordan skulle andre ha kommet seg gjennom verden med sitt svevende og ennå så dunkle håp som vandringsstav, og med den svake, kummerlige kunnskapen om landet på den andre siden som ellers var blitt dem til del? Det ville vært umulig, dersom ikke vrinskingen fra dette lysende forspannet hadde klinget i deres indre øre, og de tordnende hovslagene i skyene så skarpt og utvetydig hadde vist dem retningen de også en gang skulle svinge seg bort fra jordens tåkedal i.

Slik kastet dette flammende tegnet fra den store begivenheten i århundre etter århundre sitt velgjørende og betydningsfulle skinn inn i nedtrykte og livstrette menneskesjeler! Ja, som et kjærlig og trøstende smil svevde den milde avglansen av dette lyset over det alvorlige ansiktet til Det gamle testamentets dager.

For den ene betydde underet ett, for den andre noe annet. Men alle så det sveve over hodene sine som en regnbue, bare enda mer løfterik enn den første.

Og den som var undervist i Guds skjulte visdom, så faktisk to under i det ene. Han kunne ikke unngå å se at det i Elias himmelfart speilet seg enda en himmelfart, en som var uendelig mye større og mer betydningsfull. Den skulle først skje i fremtiden, men var selve forutsetningen for at den første i det hele tatt var mulig.

For tisbittens ferd gjennom skyene var umiskjennelig også et forbilde og et bilde, nemlig på det hemmelighetsfulle inntoget som den lovede presten etter Melkisedeks vis skulle holde i det høyes helligdom i tidens fylde, med det nye Israels navn på brystet.

Ved første øyekast kan det se ut som om selve urbildet ble liggende langt bak sitt forbilde og skyggebilde når det gjelder glans og herlighet. Men ser man bare litt dypere, vil man finne at det er annerledes. Kristi himmelfart måtte skje på en annen måte enn hans tjeners ved Jordan. Det krevde en stor, guddommelig sømmelighet. *Han* trengte ikke hest og vogn for å bæres gjennom skyene; det ville ikke ha vært i samsvar med hans verdighet.

For ham sømmet det seg å stige opp til det høye uten noe kjøretøy, i egen kraft og ved å heve seg selv. Det skjedde enkelt, uten larm, og uten ytre pomp og prakt. Han steg opp som en som var vant til å ferdes på slike baner, og som elementenes Herre trengte han ingen hjelpende og løftende arm.

Likesom en konge kan tre frem i en enkel og uanselig drakt, mens bare hans tjenere og livvakter viser seg rundt ham i strålende smykker og med vaiende hjelmbusker, fordi kongens egen majestet ikke trenger ytre pynt, men snarere ville blitt formørket enn løftet frem av den, slik var det også ved vår Herres himmelfart. Det var både passende og verdig hans stand at den foregikk i største enkelhet og stillhet, uten ytre prakt.

Nettopp i dette lå dens større herlighet. Slik skilte den seg fra den arme synderens langt mer praktfulle himmelferd, og viste seg som himmelfarten til himmelens Herre, til Guds Sønn.

En vidunderlig og uuttømmelig trøstekilde hadde altså åpnet seg for den gammeltestamentlige verden i underet ved Elias himmelfart.

Og selv om vi, som den nye paktens lykkeligere barn, riktignok har våre forhåpninger forankret i helt andre kjensgjerninger enn denne, så kan også vi glede og trøste oss over denne begivenheten. Det er nettopp på grunn av de strålende, sterkt påførte fargene og de kraftige freskotrekkene som stiller virkeligheten til tingene på den andre siden frem for øynene våre.

Så lenge verden har eksistert, har den vært for trang for mennesket. Tanken på å være fanget i forgjengelighetens område, og kanskje til slutt måtte dele skjebne med alt forgjengelig, har vært uutholdelig for det. Mennesket har derfor på alle måter strevd med å begrave denne tanken i en annen og mer trøstefull bevissthet.

Snart på fantasiens og snart på den spekulative granskningens vinger har mennesket forsøkt å fly ut over det synliges rike for å finne et annet rike, et usynlig og evig. I dette rikets skjønnere rom håpet man foreløpig, ved troen, å kunne overvinne jordens lidelser, og dit kunne man en gang berge sjelen fra dødens store skipbrudd.

Hos alle folkeslag møter vi denne lengselen og kampen for å bryte gjennom skysløret og sprenge de lukkede portene til et annet hinsides. Men hva har alle disse anstrengelsene fra den søkende menneskehånden ført til?

For det første har de bevist at menneskets ånd alltid, under alle forhold og på alle kulturtrinn, har følt sin udødelige natur og sin bestemmelse til en tilværelse som strekker seg ut over gravens natt og forråtnelsens gru. Men for det andre har de vist at mennesket, overlatt til seg selv, alltid går vill. Forgjeves løfter det sitt tilslørte øye mot det høye, og forgjeves legger det sin svake hånd på de skoddene som bare Den Evige selv har makt til å skyve til side.

Hvor langt har de mennene som sto på selve toppen av filosofisk innsikt, kommet i sin kunnskap om det hinsidige? Hør det fra deres egen munn.

Kyros, som var oppdratt i skolene til de mest berømte persiske vismenn, sa til barna sine da døden nærmet seg: «Jeg kan ikke forestille meg at sjelen bare skulle leve så lenge den bor i dette dødelige legemet, og så slutte å leve når den blir skilt fra det. Jeg har mer lyst til å tro at den da vil få mer forstand og mer renhet.» For et ubestemt og svevende håp!

Sokrates, den største blant grekernes vise, sa til sine dommere da hans siste time var kommet: «Nå skilles våre veier. Jeg går til døden, og dere går til livet. Hvem av oss som går den beste veien, det vet ingen andre enn Gud alene.» For en fattig og ussel trøst ved gravens rand!

Cicero, den store og høyt dannede romeren, sa det slik: «Jeg krever ikke at det jeg vil si om et fortsatt liv på den andre siden, skal være like sikkert som et guddommelig orakelsvar. Jeg har bare mine antakelser i denne saken.»

For en elendig vandringsstav å støtte seg til på reisen gjennom den mørke dalens skygger! Og dere må tro meg, mine kjære: Vår tids vise har det ikke

spor bedre, så sant de ikke står på evangeliets grunn. Også de flakser hvileløst mellom tvil og visshet, mellom frykt og håp.

Selv om de skulle tro at det åndelige mennesket skal bestå evig, er denne troen, nøyere betraktet, i de fleste tilfeller så tom og trøstesløs, og dessuten så vaklende og dårlig begrunnet, at døden spotter den. Som regel pleier døden allerede med sitt første brøl å knuse dette skrøpelige skjoldet av glass i tusen biter.

Midt i kretsen av disse vise mennene, som etter mer enn tusen års tenkning bare har den ufullkomne og usikre antakelsen å vise til at det *kanskje* finnes et hinsides og et fortsatt liv for menneskeånden der, trer nå den kristne frem. Med strålende ansikt og triumferende løftet hode jubler han: «Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier?»

«Vi *vet*,» sier han med fast og bestemt stemme, «at om det teltet vi lever i på jorden blir brutt ned, så har vi en bygning som er av Gud, et hus som ikke er gjort med hender, evig i himmelen.»

Og hvis dere spør ham om kilden til denne kunnskapen, om grunnvollen for et så frimodig håp, så viser han ikke til den løse, flyktige sanden fra egne drømmer, anelser, antakelser og spekulasjoner. Han viser til ordene fra en mann som verken mennesker eller djevler klarte å ta i en usannhet. En mann som bekreftet sine ord med undergjerninger; en mann som, til bevis for at døden ikke ugjenkallelig hadde sitt bytte, gikk bort til gravene og med et vink kalte de døde frem fra forråtnelsen.

Og under sitt ord om de sines evige liv satte han ikke bare Elias himmelfart som en veldig klippe, men også sin egen oppstandelse og synlige opphøyelse som en langt herligere og sterkere støtte.

Kjenner dere denne mannen? Kom, hør ham tale: «I min Fars hus er det mange rom. Var det ikke slik, da hadde jeg sagt dere det. For jeg går bort for å *gjøre i stand* et sted for dere. Og når jeg er gått bort og har gjort i stand et sted for *dere*, kommer jeg igjen og skal ta dere til meg, for at også dere skal være der jeg er.»

Se, der er skysløret trukket til side! Stengslene som skiller dette livet fra det hinsidige, er fjernet av en mektig hånd som også har rett til det. Vi har ikke lenger noe strev med saken; vi skal bare se og glede oss og bli glade over den underskjønne utsikten som her åpner seg for oss.

Riktignok blir også denne åpnede herligheten bare sett av det underfulle øyet som vi kaller *tro*. Men hvor sikkert, tydelig og bestemt fremstår det ikke for troens blikk når kikkerten er ordene fra *den* mannen? På hans skritt og gang kunne man se at han var himmelens Herre, og i hans tale hørte selv djevlene språket til et menneske som samtidig er Gud i det høye.

Denne mannen, som er like mye hjemme i åndenes rike som i det legemlige og synliges krets, hvor er det han viser oss hen med vårt håp og vår lengsel? Er det bare ut i løse luften, slik denne verdens visdom gjør? Gir også han oss bare dunkle anelser om noe fjernt og uklart langt borte?

Kommer han med uforståelige talemåter om et «åndehav» som menneskeåndene en gang skal flykte tilbake til? Kommer han med ubegripelige tanker om en tilværelse utenfor tid og rom som ingen kan forestille seg noe som helst ved?

Å, langt ifra! Han gir oss noe anskuelig, lettfattelig og nært. Det han gir oss, forsvinner ikke for øynene våre i dis og tåke. Det har skikkelse, klarhet, fasthet og skarpe omriss. Når vi tror på det, så vet vi også *hva* vi tror på. Han viser oss ikke en øde og uendelig vidde bak skyene, et skikkelsesløst, tomt luftrom som man bare kan bli ille til mote av å tenke på. Nei, han viser oss noe hyggeligere og bedre: et hus, en himmelsk *farshytte*.

Dere sier: «Dette er bare bilder!» Ja vel, men bildene fra en munn som taler sant, rommer en dyp virkelighet. De er mer enn talefigurer og vittige uttrykk.

Riktignok er ikke himmelen en bygning med tak og murer, men den er et virkelig rom, en bebodd bolig. Det er et hus hvor man kjenner hverandre og lever i et nært og personlig fellesskap med hverandre. Bildet «min Fars hus» peker på det å bo sammen, på fortrolig omgang, på et liv hos og med Faderen. Det peker på ingenting annet enn fred og kjærlighet, og det er dette som er det faktiske og det vesentligste i bildet.

Å, hvor dyrebart er det ikke bare å ha så sikker kunnskap om dette huset bak skyene!

Tenk at vi, når vi er trette av jordens elendighet og i ånden ønsker å flykte til en bedre verden, ikke lenger støter hodet mot et tak av metall. Vi finner lukene åpne der oppe og kan virkelig nå den skjønnere egnen på troens vinger.

Hvor godt gjør det ikke hjertet, midt i denne tidens forvirring, å kjenne til et land hvor det alltid råder fred! Midt i forgjengelighetens rike, hvor alt visner, er det godt å vite om et annet sted hvor rosene blomstrer evig. Midt i jordens skjærende mistoner kan vi glede oss til et sted hvor alt er harmoni og salig samklang. Fra pilegrimslivets stormfulle bølger kan vi skue inn i en havn hvor alle stormer tier, og hvorfra man aldri mer må seile ut i den rasende brenningen.

Å, hvor trøstig og glad vandrer man ikke den mørke tåreveien med et slikt troens blikk! Det dystre rommet vi puster i, er jo ikke murt igjen. Og om det så var det for føttene våre, så er det likevel ikke slik for det lengtende sinnet. Bak det blå sløret finnes dets gylne ankerplasser. Stjernene er som funklende lamper i Fars hus, månen ser på pilegrimen som en dørvokter med et vemodig blikk, som om den ville si: «Akk, om du bare var her oppe allerede!» Og selv tordenen lyder som festklang fra himmelens klokker.

Ja, det er bare et speilbilde av vår egen kommende herlighet som glitrer mot oss lykkelige fra vår profets triumfferd. Se på tranene og storkene før vinteren, når de skal mot sør til sitt varmere hjem: Da hever først én seg, veiviseren, og straks flyr hele flokken etter med muntre reiseskrik: «Farvel, dere tåkedaler!»

Slik er det også med den tranen som flyr opp der fra ørkenen, han som ifølge Skriften er et menneske *akkurat* som oss. Vi følger etter ham i ånden og slår glade med håpets vinger. Vi ser jo nå med egne øyne hvor reisen går, og forløperen viser oss bare veien.

Når et tre begynner å spire om våren, og det viser seg om enn bare én eneste blomst på en gren, så gleder vi oss; vi vet at treet *lever* og snart vil stå i full vårprakt.

Slik slår en gren ut der borte i ørkenen på det åndelige treet som har Kristus som rot, og en knopp på den folder seg ut til en underskjønn himmelblomst. Vi ser det med inderlig glede og tenker: Slik skal også de andre grenene grønnes, og hver eneste knopp på treet skal forklares til en slik paradisblomst.

Ja, dra bare av sted, du som stiger så dristig opp! Vi følger etter. Veibryteren har brutt igjennom for oss også, og skyporten er åpnet for oss. Veien er banet, passet er skrevet, herberget er bestilt og tollen er betalt. Og selv om det ikke er ildhjul som henter oss over, så er det englehender, og hvem vet hva mer? Ved Elias hjemgang er sløret bare én gang tatt bort for oss. Vi dør i *skyen*, men hvem vet alt det som vil møte oss innenfor skyen?

Vi forlater nå historiens strålende og hjerteløftende maleri. Men jeg kan ikke la teppet falle uten først å ha løftet et annet teppe for øynene deres, som en motsetning til det.

Se der borte, for et skuespill! En gyselig dødshaug, et blodig martertre, mørk natt rundt omkring, og angstskrik og jammer fra mørket. Hva er det som skjer her? Å, noe ganske annet enn det vi i dag så i ørkenen!

Her blir en rettferdig slått til korset, og der borte farer en synder opp med jubel. Her vansmekter en uskyldig under helvetes angst, og der borte triumferer en overtreder i ildvognen. Her synker den vakreste morgenstjernen ned i en blodig dødsnatt, og der borte svinger en som hadde fortjent døden, seg forbi dødens porter og inn i paradiset, ledsaget av engler. Her forblør et ubesmittet lam under den levende Guds vredessverd, og der borte slår en orm seg ned som et velbehagelig barn ved den evige Fars bryst.

For noen motsetninger! For en uhørt avstand mellom her og der! Ved første øyekast virker det som uhyre, gåtefulle selvmotsigelser, men ser man nøyere etter, oppdager man en dyp og inderlig sammenheng mellom de to motsatte hendelsene. Den ene er nemlig betinget av den andre: himmelfarten der borte har sin årsak og begrunnelse i det som skjer her.

Vit at Guds Sønn har byttet plass med synderen! Han er blitt *Elias synd*, og Elia er blitt *hans rettferdighet*. Han tok synderens straff på seg, og synderen arver hans salighet. Han drakk overtrederens forbannelse, og overtrederen får hans velsignelse.

Se, i dette underfulle byttet mellom Immanuel og ormen er gåten løst og grunnen funnet til at en orm der borte farer til himmelen som en gud. Det blodet vi ser dryppe fra treet her, er nettopp det som gir skyvognen fart. Det er dette blodet som smører flammehjulenes eiker og får ildhestene til å fly slik; det er det som åpner skodder og bommer for dem.

Kom nå. For i dag forlater vi den lysende ørkenen. Men hvordan skilles vi fra dette underfulle stedet? Jeg tenker vi gjør det med lovsangen fra englenes og de fullendte rettferdiges kor: «Verdig er *Lammet*, som ble slaktet, til å få makt og rikdom og visdom og styrke og ære og pris og velsignelse» i all evighet. Amen.

XXV. Etterropet

Når vi i Mark 16,14 leser ordene: «Han refset dem for deres vantro», leser vi om noe som, som kjent, ikke bare har skjedd én gang, men utallige ganger. Ikke mot noe annet trakk frelseren sverdet så ofte og så alvorlig som mot vantroen, og det med god grunn. Vantroen er tross alt kilden til alle synder, Satans halsjern, slåbommen for himmelporten og den fryktelige lenken som smir mennesket fast til mørkets rike.

Å, vantroen er en avskyelig ting, fra hvilken side vi enn betrakter den. Den kan bare forstyrre, undergrave og formørke. Den slukker sol, måne og stjerner. Den tetter igjen livets kilder. Den brer bare natt og død omkring seg, og føder ikke annet enn misfostre og ulykker.

Hva gjør for eksempel vantroen verden til? Et øde, uhyggelig rom der Guds fottrinn ikke lyder, og der ingen engler stiger opp og ned. Der er det ingen levende hånd som pryder markene, metter fuglene og styrer begivenhetene. Der klaprer bare maskin ved siden av maskin. I stedet for en livgivende ånd er det et dødt fjærverk som setter tingene i bevegelse, og ingen umiddelbar omsorg fra kjærligheten regjerer i det skjulte.

Slik forvandler vantroen verden til et stort likhus. Den gjør naturen, Guds hage, til et galleri av automater, og historien, denne veven av en evig herskende viljes underfulle gjerninger, til en planløs samling av tilfeldigheter. Den gjør mennesket, denne allmektige kunstnerens lærling, til en skapning som ikke har noen annen styrer i livet enn det blinde tilfellet og seg selv. Og den gjør bønnen til noe meningsløst, en unyttig og overflødig seremoni.

Så ødeleggende og uthulende virker vantroen. Slik støter den alt høyere bort fra verden og menneskelivet. Slik tilintetgjør den også det stykket himmel som ennå finnes på jorden, og stenger liksom portene til alle høyere regioner.

Men troen åpner dem igjen. Den befolker naturen og livet med opphøyde og herlige gjester. Den ser en usynlig verden demre fram i den synlige, og for dens øyne viser jorden seg som en skueplass for uavbrutte under og gudsgjerninger. Overalt merker den et nærvær, en virkning og en styring fra de opphøyde tre som er ett.

I stormene ser den engler utsendt av dem; i ildsluene ser den sendebud utgått til deres tjeneste. Den har ørnevinger til ormen i støvet, og den, bare den, bærer nøklene til de regionene som ligger på den andre siden.

Det er sant at menneskets ånd viser seg stor og beundringsverdig når den, som en sier, «med mer underfulle tråder enn dem høstedderkoppen, båret av vinden over fjell og dal, vever ut i den lette, fine luften, spinner sine tankers vev fra den ene fiksstjernen til den andre, fra den ene grensen av Melkeveien til den andre, og i noen få beregnede øyeblikk utmåler rom som målesnoren, om den så ble båret av lysstrålen, knapt ville nå på årtusener».

Og likevel, hvor umyndig viser den seg ikke midt på disse opphøyde banene, og hvor liten er den ikke, denne dristige seileren på firmamentets hav! Den rår ikke med å løfte et eneste av de strålende forhengene den streifer forbi, og ser seg tvunget til å tilstå at den aner at det er de funklende murene rundt en hemmelighetsfull verden bak dem den seiler forbi der oppe.

Men bortenfor murene rekker øyet dens ikke, og om de ukjente landene der bak har den ingenting pålitelig å melde. Innestengt i de snevre skrankene på denne siden har den bare igjen det usle, ubetydelige spillet med dekker og slør.

Hvor dristig og mektig den enn makter å fly tankenes flukt, når den likevel ikke ut over den synlige verdens grenser før den setter seg lyttende og lærevillig ved den åpenbarte Guds føtter, fornekter og forlater seg selv og betror seg til troens vinger.

Men da er den også lykkelig! Fengselet er sprengt. Tåredalen bader i det avslørte hinsidiges rosenfargede lys. Det arme, lengselsfulle hjertet har nå noe det finner ro og redning i gjennom dette livets stormer, og det dyrebare som graven rev bort, gir en åpen himmel det nå tilbake, forklaret og for evig.

2 Kong 2,12:

> Da Elisja så det, ropte han: Min far, min far, Israels vogner og ryttere! Og han så ham ikke mer. Da tok han fatt i klærne sine og rev dem i to stykker.

Historien fører oss i dag enda en gang tilbake til denne ørkenen, der vi ble regnet verdige til å være vitner til et skuespill som i herlighet og trøstefull betydning knapt har sin like i de førkristne årtusenene. På Det gamle testamentes tempelhvelving dannet det liksom den solen som de søteste løftesstjernene, de som lyste ned til Guds pilegrimer i deres tårenatt, først mottok sitt fulle lys fra.

Mannen som vi så ofte har fulgt på hans betydningsfulle livsvandring, og som ved hele sin framtreden har vunnet våre hjerter i samme grad som han avtvang oss den dypeste beundring, akk, ham møter vi i dag for første gang ikke lenger blant de dødelige. Han har rystet jordens støv av sine føtter, og bare Elisja, hans trofaste ledsager, møter oss ennå i dag i ørkenen ved Jordan.

Akk, hvem evner å beskrive hvordan denne farløse nå har det til mote? Han unner oss et blikk inn i sitt vidunderlig bevegede hjerte. Elisjas etterblikk, etterrop og ettersorg er de punktene vi i dag akter å dvele noen øyeblikk ved i vår betraktning.

Elisjas etterblikk

Lik en kongeørn svever Elia på sin seiersvogn mellom himmel og jord. Ildhestenes bølgende maner spiller som solstråler på skyene, kneggingen deres er rullende torden, og under hovslagene deres spruter og glimter det som tusen lyn fra eteren. Hjulene ruller oppover som to rullende stjerner. Elisja ser med skjelvende knær på det uhørte skuespillet. Han er nær ved å bukke under for

storheten i et slikt syn, liksom slått til jorden av de mektige følelsene som overmanner ham.

Men ser han virkelig riktig? Er det i sannhet et historisk faktum at hans hjertes mann farer med et glødende, underfullt spann fra det ene skylaget til det andre, mot lysverdenens stille rom, den salige staden som Herrens herlighet opplyser? Er Elisja i det hele tatt våken? Eller ser han bare intetsigende drømmebilder?

Akk, et øyeblikk er han selv i tvil om det. Men han ser jo at han ikke ligger hjemme i sengen; han befinner seg ute i ørkenen. Øynene har han åpne, og han er seg fullstendig bevisst at Elia like før sto ved hans side og talte med ham. Han ser kappen til den oppfarne sveve ned fra luften, og det er med sine egne hender han berører og løfter den opp. Nei, det er ikke syner han ser; det er virkelighet!

Hans venn, hans åndelige far farer virkelig av sted med vogn og hester gjennom luften, like virkelig som Noah lik en stille svane svømte fram over syndflodens bølgegrav, og like virkelig som Moses i spissen for sitt folk, som en konge over elementene, dro med tørre føtter gjennom Rødehavets brusende vannmurer.

Akk, hvem har vel noensinne sett noe slikt? Sannelig, det trengtes en støttende hånd ovenfra for at han ikke skulle bukke under for stormen av følelser som grep ham i dette mest storslåtte og høytidelige øyeblikket i hans liv.

Å, lykkelige mann som det ble gitt å se dette glitrende opptrinnet! Lykkelige er også vi, som i sluttakten av Elia-historien ser det samme som Elisja, og ved Guds nåde ikke lenger er blant dem som frelseren sa om: «Du har skjult dette for vise og forstandige.»

Da Faderen en gang ropte fra himmelen over sin Sønn med høy røst: «Jeg har herliggjort det, og jeg skal igjen herliggjøre det!», hørte disse blinde bare en larm i skyene. De hørte ingen tale, ingen forståelig lyd og ikke noe Guds ord, men sa til hverandre: «Det tordner!»

På samme måte ser de, der Elias himmelfart henrykker oss, hva tror dere vel? Bare et vanlig tordenvær! Og hele ildspannet oppløser seg for dem i et lyn som ulykkeligvis måtte – drepe den arme profeten. Hva sier dere til en slik «dybde» i betraktningen?

Men er det da ikke disse menneskenes dom og forbannelse at de med hørende ører ikke kan høre, og med seende øyne ikke kan se? For deres svaksynte muldvarpøyne krymper de herligste ting sammen til de ubetydeligste hverdagsting og forvandler seg til de mest usmakelige trivialiteter. Bare løgnen, forkledd i sannhetens drakt, besøker dem, mens sannheten kaster den ene kjolen etter den andre, det ene sløret etter det andre over seg, for ikke å la seg se eller berøre av dem.

Dere vet, mine venner, hvor stor betydning det hadde for Elisja at han som øyenvitne fikk overvære sin mesters opphøyelse. Dette synet lovet ham oppfyllelsen av hans bønn; ja, hva begynnelsen angår, var bønnen hans allerede oppfylt i det.

Ved dette skuespillet hadde hans åndelige synskrets med ett utvidet seg, om jeg må si det slik, like inn i Guds faderhjertes innerste kammer, inn i hans syn-

derkjærlighets dypeste avgrunn. I denne begivenheten gikk det plutselig opp et lys for ham om Den Aller Høyestes egentlige forhold til sine nådebarn.

I nytestamentlig herlighet og klarhet sto dette lyset neppe noe tilbake for det lyset som forholdet viste seg i for mannen som våget å forkynne for troende syndere: «Så er det da ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus.» Ja, i Herrens øyne er de «Guds rettferdighet», og derfor like velbehagelige for ham som hans herlighets avglans, Kristus selv.

Slik så Elisja seg med ett løftet opp på et høydepunkt av evangelisk opplysning og frimodighet overfor Gud, et høydepunkt som hans store mester selv, i det minste i de første dagene av sin pilegrimsvandring, ikke hadde kjent. Og slik ble han under Elia-vognens ildhjul for alvor innviet, utrustet, salvet og beredt til et nytestamentlig profetembete, midt i den gamle pakts, lovens og skyggenes tid.

Vidunderlig! Innvielsen til den evangeliske stand i ordets dypere betydning, der det nemlig betegner den fullkomne motsetningen til en lovbundet kristen hjertestilling, mottar en også den dag i dag bare i en situasjon som ligner Elisjas: under åpen himmel og ved synet av en himmelfart, bare en som er langt mer betydningsfull og større enn tisbittens.

I Det nye testamentes aller helligste, der en ved den evige kjærlighets bryst og i nytelsen av en varig fred allerede begynner å feire paradisets sabbat, og der, som Herren sier, den minste er større enn den største blant profetene, døperen Johannes, der trengte en ikke inn før en levende omfattet den oppfarne Kristus i hans sanne betydning og lærte å forstå Paulus' ord: «For Kristus gikk ikke inn i en helligdom som var gjort med hender og bare er et bilde av den sanne helligdommen. Han gikk inn i selve himmelen for nå å åpenbares for Guds åsyn for vår skyld» (Hebr 9,24).

Med andre ord: før en har erkjent Kristus også som «prest etter Melkisedeks vis», og har vunnet et klart innblikk i hvordan han i himmelen trer fram for Faderen.

De færreste kristne har noe klart og riktig begrep om hvordan denne opphøyde mellommannen stadig trer fram for oss. I virkeligheten forstås heller ikke denne store hemmeligheten så lett. Paulus kaller den derfor «fast føde» (Hebr 5,14), og idet han i Hebreerbrevet går over til å avsløre den, sier han: «La oss derfor gå forbi barnelærdommen om Kristus, og gå videre mot det fullkomne» (Hebr 6,1).

Hva har vi da egentlig å tenke oss ved det embetet og de oppgavene som i Skriften betegnes med navnet «Kristi melkisedekske prestedømme»? Hør det ved denne anledningen med få ord.

Når det er tale om Kristi prestedømme, pleier en vanligvis å forbinde dette med en dobbel forestilling. Gjelder det hans prestedømme på jorden, tenker en på hans offergjerning, da han bar forbannelsen på korset og gjorde fyllest for oss, og slik tok bort dommen og fordømmelsen fra sine og for evig utslettet skylden deres. Dette er ganske riktig. Slikt gjorde han som den sanne Aron. Skriften sier uttrykkelig at Gud ikke har tilregnet oss synden, men ham, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham.

Gjelder det Kristi prestedømme i himmelen, er en vant til med dette å forstå den maktfullkommenhet som gjør at han nå virkelig gir syndere de gaver og goder å nyte som han ervervet med sitt blod, alt etter som han vil. Også dette er riktig. En tenker kanskje også på hans prestelige forbønn hos Faderen, og med dette tror en å ha uttømt begrepet om hans himmelske prestedømme.

Og likevel ser en bare én, og ennå langt fra den herligste, side av denne hemmeligheten avslørt. Det som er det mest trøstefulle og saligste i denne saken, er ennå skjult for det indre øyet. Og hva skulle vel det være? Vi har allerede sagt det: det er at han personlig trer fram for oss i helligdommen.

Å ja, en aner noe om det idet en forestiller seg den opphøyde Kristus som en forbeder for sine troende; men denne anelsen har likevel i bunn og grunn lite å si. Mange blant dere vil nok innrømme sammen med meg at dere aldri har kunnet hente noen virkelig solid og trygg trøst fra forestillingen om en forbedende Kristus i himmelen.

I virkeligheten stemmer også en slik tanke dårlig overens med vår Herres opphøyelse. Må han ennå be for sine, ser det jo ut som om han ikke har fullført verket sitt helt. Men har han brakt alt til målet, hvorfor da ennå be? Særlig siden Faderen jo ikke trenger å bli minnet om forsoningsverket, som jo også er hans eget verk.

Jeg bekjenner at jeg aldri har kunnet holde denne tvilen borte fra meg når jeg ville trøste meg med tanken om en guddommelig forbeder i himmelen, en tanke som forekom meg så søt og herlig. Men i samme øyeblikk som jeg grep den, forsvant den for meg igjen under disse innvendingene fra mitt eget hjerte, og oppløste seg i intet.

Og se, nå finner jeg at det virkelig ingen steder i hele Bibelen er tale om en slik forbønn fra den opphøyde mellommannen.

«Hva?» sier dere, «ikke tale om det?»

Nei! «Men Johannes sier jo: ‹Vi har en talsmann hos Faderen›»? Slett ikke. «En advokat», sier han ifølge grunnteksten. «Men i Hebreerbrevet 7 heter det jo: ‹Han lever alltid for å gå i forbønn for dem›»? «Tre fram for dem», heter det i Hebr 7.

Kristi forbønn i dette uttrykkets egentlige betydning faller altså bort. Men noe langt større, herligere og mer opphøyd trer i stedet, nemlig det som Skriften kaller å «tre fram for». Hva er det?

Kristus sto i vårt sted fra krybben til graven. Det lærer Skriften mer uttrykkelig og utvetydig enn noe annet. Han overtok våre forpliktelser og vår skyld. Det han gjorde, gjorde vi; det han led, har vi lidd. Etter at han nå hadde oppfylt all rettferdighet, det vil si etter at vi hadde oppfylt den i ham, og han hadde tømt den truende forbannelsens kalk til bunns, vendte han under hele himmelens jubel tilbake dit han var kommet fra.

Hva gjør han nå i himmelen? Skriften sier: «Nå åpenbares han for Guds åsyn for vår skyld.» Han trer fram for Faderen med sine forklarede sår, dette tegnet på hans overvettes lydighet. Han trer fram i sin skjønnhet for ham og står uavvendt for hans øyne. Og med det inderligste velbehag ser Faderen på ham og

fryder seg over hans skjønnhet. Kristus er gjenstanden for hans glede og hele hans faderlige gunst og ømhet.

«Nå ja», sier dere, «det var han jo alltid.» Riktignok, men nå er han det ikke lenger bare som Ordet som fra begynnelsen var hos Gud. Han er det nå også som den andre Adam, som Menneskesønnen, som hodet for sin menighet, som garantisten for sine gjenløste. Ikke bare slik at han viser seg for Faderen; han representerer også i sin egen person alle sine lemmer for Faderen.

Slik den evige Fader en gang så hele menneskeslekten i den ene Adam, slik ser han nå alle de troende stilt fram for seg i Kristus, deres fullkomne prest. I Kristi skikkelse ser han vår skikkelse, i Kristi lydighet vår lydighet, i Kristi elskverdighet og skjønnhet vår. Og idet han nå brer sin kjærlighet, ømhet og gunst ut over Kristus, brer han den samtidig i Kristus ut over oss. Derfor kaller Skriften også stadig Guds kjærlighet til sine barn for en «kjærlighet i Kristus Jesus».

Å, om jeg bare var i stand til å gjøre denne store saken enda mer levende for dere ved et eksempel fra hverdagslivet! Men det finnes ikke noe lignende forhold på jorden.

Tenk dere likevel at kong Farao ut fra bildet av Josef også hadde dannet seg et bilde av Jakobs andre sønner. Så forestilte han seg at de alle var like elskverdige som Josef, og elsket dem med samme inderlighet. Han bestemte at de samme æresbevisningene, velgjerningene og forrettighetene som ble Josef til del, også skulle gjelde for dem, og det han ga Josef, ga han også dem og overøste dem med vennskapsbeviser.

Ikke sant, da hadde Farao sett Ruben, Simeon, Benjamin, og hva brødrene nå het, i Josef, omfavnet dem i Josef, elsket dem i Josef. Og Josef hadde representert sine brødre for kongen; han hadde i sin egen person brakt dem fram for hans øyne, eller med ett ord: trådt fram for dem.

På en slik måte representerer Kristus oss, men med den viktige og vesentlige forskjellen at Faderen ikke bare innbiller seg at vi er like skjønne som denne skjønneste blant menneskenes barn, men at vi virkelig er like skjønne, idet Kristus på en hemmelighetsfull måte har oppfylt all rettferdighet i vårt sted.

Men nå må saken heller ikke oppfattes så klosset og ytre som om Gud slett ikke lenger vet at vi i oss selv ennå er arme syndere. Visst vet han det, og nettopp derfor fører han oss gjennom alle de lutringsflammene som vi her nede ennå så ofte vansmekter i.

Men han bedømmer og dømmer oss ikke lenger etter det vi er i oss selv, men etter det vi er i hans Elskede. Slik elsker han oss usigelig også midt i alle slags svakheter og skrøpeligheter som ennå henger ved oss, og slik godtar han ikke lenger noen anklage mot oss.

Når vi nå hører frelseren si: «Likesom, det vil si i samme grad som, Faderen elsker ham, slik elsker han også oss», så kan vi ikke et øyeblikk lenger undre oss over det, når vi vet: «Kristus og vi, vi er bare ett for Gud.»

Se, mine dyrebare, slik forholder det seg med vår Melkisedeks prestedømme i himmelen. I denne betydningen står den store talsmannen for oss overfor Faderen.

Slik er det ingen overdrivelse når vi sier med apostelen: «Vi sitter allerede i himmelen», og ingen ufornuftig eller formastelig talemåte når vi sier: «Den som vil kjenne oss etter vår sanne skikkelse, får betrakte Kristus i hans herlighet.» Slik er det heller ingen tåpelig tale når vi påstår: «Gud sitter der oppe på sin trone og holder oss i sine kjærlighetsarmer», og ikke noe hovmodig snakk når vi roser oss av at himmelen står åpen for oss, lik et hyggelig farshjem, og at vi hvert øyeblikk bys hjertelig velkommen der oppe.

Nå kommer det bare an på at vi levende fatter denne store saken, og sammen med Paulus verken finnes eller vil finnes i noe annet enn i Kristus.

Vil du ikke la deg trøste før du er blitt hellig, da vil du bli funnet i din egen herlighet. Vil du tvile på Guds barmhjertighet fordi du anser troen din for altfor ufullkommen, da vil du bli funnet i din egen tro. Tror du at Gud ikke kan elske deg så lenge du føler deg så tørr i hjertet, da vil du la deg finne i dine egne følelser. Mener du at Gud vil ha større velbehag i deg når den ene eller andre dyden en gang står i fullkommen skjønnhet hos deg, da er det igjen dine egne dyder Gud skal finne deg i.

Nei! Akt du med Paulus alt for tap og skrap, og gled deg over at Gud finner deg i Kristus! I Kristus ser du deg også hvert øyeblikk stå for Faderen, og da fylles du fra øyeblikk til øyeblikk av den dype, inderlige gleden over at du eier den Eviges hele hjerte. Og å, hva er vel ikke det, når Faderens vennlighet i Kristus skinner inn i sjelen vår, og den henrykkende bevisstheten blir levende i oss om at vi hviler sammen med Kristus i det samme nådens og faderkjærlighetens fang!

Den som bare ved troen forstår å leve og ånde i denne kjærligheten som i sitt rette element, å, han har vunnet den frimodigheten som, som Johannes sier, bryter fram helt til dommens dag. En slik en er lik et tre, plantet ved rennende bekker, og jubler med apostelen: «Alt makter jeg i Kristus, som gjør meg sterk!» Han har allerede overvunnet verden, og mens han vandrer i himmelen, ser han synd, død og djevel ligge slått og bundet for sine føtter.

Dere ser altså, mine kjære, at det virkelig er slik: Til det evangeliske standpunktet i ordets fulle betydning kommer vi bare på samme måte som Elisja ble løftet over i det nytestamentlige elementet, under en åpnet himmel og i det levende, gripende synet av ham som er opphøyd over himlene, han som den dristige seileren der borte over ørkenen ved Jordan bare var et forbilde og en skygge av.

Elisjas etterrop

Tilbake til historien. Elisja ligger hensunket i tilbedende beundring i ørkenen og skuer etter ildvognen. En hel stjernehimmel av nye forhåpninger og trøstende tanker har på et øyeblikk åpnet seg over sjelen hans, og det arme menneskehjertet er nesten for lite og trangt for all fryden som lik en strøm flyter til ham fra det åpnede firmamentet.

Likevel føler han samtidig hele storheten i det umåtelige tapet som i dette øyeblikket har rammet ham. Smerten over det enorme tomrommet som plutselig oppsto i verden ved en slik manns bortgang, truet nesten med å veie like tungt som gleden hans.

I denne merkelig sammensatte følelsen åpner han munnen og roper med høy røst opp mot skyene, etter gudshelten som allerede er i ferd med å forsvinne: «Min far, min far, Israels vogner og ryttere!»

Dette var hans avskjedshilsen til sin trofaste ledsager. Dette var den betydningsfulle innskriften som han liksom satte på hans minnesmerke, på hans triumfbue. Av disse ordene stråler hele den herligheten som Gud kledde denne mannen og hans framtreden i, oss i møte enda en gang, slik det i de samme ordene også åpenbarer seg en side ved denne mektige stridsmannen som vi bare sjelden så i hans historie.

Elisja kaller ham sin far. «Min far, min far!» roper han. Farsnavnet må vel aldri på jorden ha blitt uttalt med mer inderlig ømhet enn da Elisja her roper det etter det mest dyrebare mennesket han eide i verden, på hans hjemvandring. Det er som om han med dette kjærlighetsropet ville trekke den bortvandrende tilbake fra himmelen og inn i sine armer igjen, liksom med en gullkjede. Så lengselsfullt, så barnlig bedende klinger det!

I dette trer det fram et hjertelig forhold mellom de to, noe som i det minste for oss kan virke overraskende. For vi lærte denne tordensønnen nesten bare å kjenne fra skueplassen for hans dømmende og skrekkinnjagende gjerninger. Vi ville jo ha misforstått oss selv dersom vi kalte følelsen som pleide å overmanne oss ved synet av ham, for «inderlig fortrolighet».

Bare ærefrykt var det den mektige ildglansen bød oss, den som denne Herrens våpendrager trådte oss i møte med. Det opphøyde, majestetiske alvoret som lå i hans framtreden, stilte ham for våre øyne for det meste som et vesen fra en annen verden, et vesen som sjelens rent menneskelige sider og ømmere følelser måtte være fremmede for.

Men Elisja, som også kjente Israels mester fra stille høytidsstunder og hadde sett ham bak kamelhårskappen og ridderskapets lynende rustning, akk, han visste bedre hvem Elia var! Han hadde lyttet til pulsslaget i hans innerste sjeleliv, og hos denne veldige hadde han også lært mennesket å kjenne.

Å, for en øm sjel denne Elia var! For en elskende og inderlig medfølende venn ildvognen hadde tatt bort fra hans side! Nei, nei, tenker Elisja, et trofastere og mer ømtfølende hjerte har aldri slått på jorden enn det jeg fant i hans bryst! Hvor velgjørende var ikke hans nærhet! For en himmel full av kjærlighet kunne stråle fra øynene hans! Med for en øm omsorg pleide han å sette seg inn i selv sine venners minste anliggender! Hvor han kunne trøste, lindre og oppmuntre de bekymrede!

Hvor mottakelig var han ikke, enda han nesten bare var vant til det overmenneskelige, for alt det skjønne og rørende, selv det minste og ringeste som møtte ham i naturen eller i menneskenes sjeleliv! Og når han i det ene øyeblikket sto fryktinngytende på kampplassen med det dratte åndssverdet i hånden, hvor moderlig kunne han ikke i det neste øyeblikket være når han samlet sine likesinnede under sin kjærlighets vinger, og lot de fryktsomme og tilbakeholdne fortrolig slå seg ned ved hans bryst!

Å, hva hadde ikke Elisja tapt i denne mannen! Til samværet med ham knyttet de saligste, de mest betydningsfulle timene i hans liv seg. Å, hvilke minner

svever nå som i et forklarelsens lys om hans sjel! For et brusende hav av lengsel, kjærlighet, takknemlighet og vemod strømmer ut i dette etterropet: «Min far, min far!»

«Israels vogner og ryttere!» «Du var Israels artilleri og rytteri!» Slik tolker en som i ånden ikke var helt ulik tisbitten, disse ordene. Ja, det ville Elisja si: «Israels krigsvogn var du, og hans hærbanner, hans skanser og palisader, hans lynende legion og hans uovervinnelige armada!»

For et etterrop! For et glitrende, majestetisk vitnesbyrd! Og likevel, hva inneholder dette vitnesbyrdet mer enn et trofast portrett av mannen som Gud i gjerning gjorde til liksom et jernbolverk omkring sitt Sion, og i hvis person han hadde samlet en hel rustningskledd makt mot Israels fiender? Husk bare på de fortærende ildsluene som denne ivreren for Herrens hus kalte ned over motstanderne av Gud og hans folk, og det skrekkelige nederlaget han med et vink med hånden påførte folkeforderverne på Karmels topp!

Husk på den knusende tordenen han bar på leppene mot Herrens spottere, og den overveldende makten som slo til jorden, og som han med et blikk eller ved vekten av sin blotte framtreden pleide å utøve over de sterkeste og mest hovmodige åndene.

Han talte, og hest og rytter sto som rammet av lynet. Han truet, og tyranner rygget stumme og bleke tilbake for hans trusler. Han bød i Guds navn, og ild og sverd måtte forene seg for å utrydde en hel kongeslekt fra jorden med rot og grein, fordi den lå i krig mot Herrens rike. Han ble forbitret i ånden, og forbitrelsen hans ble til en luende flamme som feide bort en hel hær av løgnens og Satans prester fra Israels jord.

Hører en ikke i alle disse begivenhetene tordenen fra det tunge skytset som i denne mannen rullet gjennom landet Samaria? Hvem ser ikke her et angrep fra det rytteriet som, samlet i den ene tisbittens person, med vaiende faner under Herrens kommando marsjerte opp mot mørkets rike og dets håndlangere?

Og for en mur var ikke denne mannen omkring de troende i landet! For en vognborg omkring den sanne kirkes Sion! Hvordan han holdt oppe den jagede, skjelvende hjorden ved ord og eksempel! Hvordan han stilte seg i gapet for dem så troen deres ikke skulle svikte, og for noen oppmuntringer til utholdenhet som gikk ut til dem gjennom ord og eksempel fra denne forkjemperen for krigerflokken deres!

Elia var ikke bare deres forkjemper og fanebærer; han var også skjoldet over hodet deres og brynjen om brystet deres. For selv de mest rasende tyrannene mistet etter hvert motet til å forgripe seg videre på dem som ble beskyttet av en mann der det gikk ut fortærende ild fra munnen, og som i sin usynlige rustning var frykteligere enn hele lanseskoger av syrere og filistere.

Og denne mannen dro nå bort! Denne Israels falanks og ringmur ble nå tatt bort! Hvordan skal det gå nå? Hvem fører nå Guds sak og møter fienden med brystet? Å, du uerstattelige, at du allerede måtte forlate oss! Min far, min far, Israels vogner og ryttere!

Menn som fortjener denne majestetiske tittelen, har Guds kirke ikke sett på lang tid. Det er usle, åndsfattige dager vi lever i, enda mørkets rike, ser det ut til, feirer sin pinsefest og ikke mangler verken ledere eller helter.

Likevel venter også vi, etter løftet, en tid da «Herren, hærskarenes Gud, skal gjøre sitt hus lik sin stolte stridshest, og hans kjemper skal tråkke fienden ned som avfall på gatene». En tid da Sions datter i enda større etterfølgere av den nidkjære tisbitten igjen skal stille sin rytterflokk på kampplassen, og i Guds styrke og hans Ånds makt på kort tid treske de ukristeliges stolte Babel-murer ned som strå.

Men inntil den tid heter det: «Her er de helliges tålmodighet!» Og en må i det hele tatt ikke glemme det som et vers så kort og sant sier:

I fordums tid fikk seder og palme ære;
i ny pakt skal strå og svake ranker hellig pris få bære.

I en viss forstand tilhører imidlertid dette ærefulle navnet, «Israels vogner og ryttere», allerede nå alle troende og rettferdige, og framfor alt dem som forstår å be i Det nye testamentes ånd og håndtere Kristi røkelseskar.

Se på Sodoma! Hvorfor henger ildskyene så lenge rugende over denne byen? Hvorfor vil de briste og bryte løs, men kan ikke? Én eneste mann holder dem tilbake og samlet, og er som en ringmur om byen og et skjold for mange tusen. Én eneste rettferdig setter en grense for vredens bølger som de ikke kan komme over. For hva vitner Herren om denne mannen? «Jeg kan ikke ødelegge byen», sier han, «før Lot har dratt bort fra den og er i Soar.»

Se bort i ørkenen! Hvem ligger der på jorden og strekker hendene mot himmelen? Hvem er det som ber? Moses er det, Herrens tjener.

Vend nå blikket mot den fjerne sletten. For en krigslarm der! For en knegging fra hester, for en klirring av våpen! Amalek mot Israel, og Amalek viker, flykter, faller, blir liggende på slagmarken og tråkkes ned. Hvem vant slaget? Israels sverd? Slett ikke! Det var bederens armer der borte. I Moses ser du Israels rytteri og krigsvogn.

Se bort til Mispa på den flate sletten. For en hærsky der! Her er filisterne, uoverskuelige i tette masser, og der en liten, tynn flokk under Judas fane, angstfylt og skjelvende. Men i bakgrunnen står en ensom mann som slakter et diende lam og sukker til himmelen. Samuel er det. Og mens han skuer opp mot det høye, se, da farer en mektig torden fram over filisterne, slik at de farer sammen av skrekk, forferdes, mister motet og blir slått ned! Hvem slo dem? Herren, på Samuels rop! Slik var Samuel Israels skyts og våpenmakt.

Se, mine kjære, dette evner de troende! For troen griper løftet, og i løftet Guds allmakt, og kan nå alt. De beskytter byer, de avgjør slag, de ruster krigsfolk, de stopper løvegap, de kaster hærmasser i støvet, de holder vredesdommen tilbake, de truer rasende havbølger og sprer ville uvær.

Å, salig er det stedet som gjemmer mange slike folk! Det er bedre for det stedet enn om en voll av malm og en mur av klipper var reist omkring det. Salig er den menigheten der hyrdene er «Israels vogner og ryttere»!

Israels vogner er de når de, som Moses en gang, farer med dere på forbønnens ildhjul gjennom skyene til nådetronen. Israels ryttere er de når de med fellede våpen styrter inn i rekkene deres: «Du, du er dødens mann!»

Israels vogner er de når de med frimodig og fritt mot tresker ned alle høyder blant dere, slik at bare Kristus er høy og intet annet. Israels ryttere er de når de i Guds rustning ligger i felt for dere dag og natt mot Satans makt og hans løgnånder.

Be, mine kjære, for deres egen skyld om at Gud også vil salve deres lærere til å bli slike folk, slik at dere også en gang, til Guds pris, kan sette på gravsteinene deres noe som ligner det Elisja satte på sin venns og mesters minnesmerke: «Israels vogner og ryttere!»

Elisjas ettersorg

Ennå ser Elisja etter sin mesters triumfvogn, skjønt den allerede har begynt å bli borte i den umåtelige høyden. De glødende hjulene står bare igjen for øynene hans som to fjerne, flagrende småstjerner, ildhestene som et par forsvinnende kometer, og hele vognen som en skikkelsesløs, allerede bleknende meteor.

Et øyeblikk etter viser det seg bare et klart glimt i det fjerne, lik en glinsende sølvstripe. Og nå forsvinner også dette! Et par dumpe tordenskrall langt borte forkynner for profeten der nede at hans venn er kommet nær til Guds by.

Elisja ser nå ikke noe mer enn den svarte skyen som henger mørk og sørgelig ned over ham fra himmelen, og de tause stjernene som allerede her og der skuer ned på ham gjennom det sønderrevne tåkesløret, og synes å vinke til ham et ømt: «Gråt ikke, Elisja!»

Det blir grått og mørkt i ørkenen, vinden stønner i krattet, brusingen fra Jordan lyder dumpere i det fjerne, og fra skogene og fjellkløftene trenger allerede nattfuglenes skjærende skrik og brølene fra de sultne rovdyrene fram.

Da overfalles profeten av et navnløst vemod. Akk, om det bare kom en annen vogn for å føre også ham opp over dødsskyggenes og tårenes mørke dal!

Å, for en smertefull følelse av å være farløs og en fremmed! Den truer med å sprenge hjertet hans. En usigelig hjemlengsel som han aldri før har kjent, strømmer gjennom hans indre som en fortærende ild. Alt i ham kunne istemme Davids klage: «Ve meg, som må leve som fremmed blant Mesjek, og må bo ved Kedars telt!»

I denne følelsen av lengselsfullt vemod, som krever å få komme til uttrykk, om det så bare er på en stum måte ved et ytre tegn på sorg, griper Elisja klærne sine og river dem i to stykker: «Min far, min far!»

Nei, mine kjære! Vi er ikke i stand til helt å forstå og føle Elisjas sorg, fordi vi aldri har måttet sørge over at en mann som Elia gikk hjem. Vi måtte ha opplevd en Luthers eller en Calvins død, eller bare stått ved en Johann Arndts, en Franckes og en Bengels grav, for å kunne føle hva det vil si når Israel må klage: «Kronen er falt av vårt hode, og våre helter er bleknet!»

Jeg tenker meg at det som skjer i det små i en families trange krets når en legger en elsket far eller en øm mor i kisten, da skjer i større mål i hele de helliges menighet. Da blir ikke bare et hus øde og tomt, men en verden. Det blir ikke bare et tomrom innenfor noen få vegger, men et tomrom så vidt som skyene rekker.

Gjennom tusenvis av sjeler går det da et bølgeslag av hjemlengsel som ikke legger seg igjen, og det er for kirken som om himmelen hang full av sørgeklokker, og som om hele jorden hadde kledd seg i mørke slør.

Likevel lever og lyser bildene av de hjemgåtte videre i de elskende sjelene, lik bildet av solen som speiler seg i vannet og samtidig trekker vannet magnetisk opp mot sine sfærer. Og vemodet forklares til den henrykkende utsikten: «De gikk bare i forveien for oss; vi følger etter dem!»

Ja, alt som virkelig var stort og herlig av det jorden noen gang har båret og bærer, er likevel ikke tapt for Guds barn, om det så må forsvinne for det forgjengelige øyet. I himmelens skattkammer venter det på oss, for der å stråle oss i møte i enda klarere glans.

Det varte ikke lenge før denne vakre tanken, lik en engel med palmegrein, også fant Elisjas sørgende hjerte for igjen å sette gleden på tronen. Og slik finner den også vårt hjerte, selv om vi nå med vemodsfylt lengsel forlater ørkenen ved Jordan. Vi skulle helst ha sett at også våre egne vognhjul allerede rørte ved stjernene, framfor at de nå bærer oss tilbake fra det åpnede paradisets salige terskel og inn i det mørke hverdagslivets møye og arbeid.

Bare tålmodighet, mine kjære! Tiden ruller raskt; lengselen vår har et mål. En gang slår timen, og hvem vet hvor snart, da den evige kjærlighets morsfang åpner seg også for oss, og Guds fulle fred suser oss i møte fra Edens palmetopper!

Men du, arme sjel, som hjemlengselen nok lar være i fred, jeg mener deg, du uomvendte, du som forakter blodet, du som skyr korset, du som ikke ønsker å smake honningen i Guds lov og følger andre faner enn den fra Golgata: Hvordan skal jeg derimot skildre deg din elendighet?

Det kommer en avreise også for deg en gang. Men hva er målet for den? Hør, djevlene roper: «Herre Jesus, byd oss bare ikke å fare ned i avgrunnen!» Og du kjenner det. Se, menneske, også du skal i dag få høre hvordan det en gang vil gå deg. Også for dine øyne må de rommene åpne seg i det fjerne, der ditt løp kanskje slutter allerede i dag eller i morgen.

Lystig og lett drar du din vei. Du roper: «Fred!» enda det ikke er fred. Du sier: «Det er ingen fare!», men faren er skrekkelig. Du vet det ikke; du vil ikke vite det.

Da slår timen din i evighetens tårn. Men ingen engel setter seg i bevegelse for å hente deg hjem. Ingen fredshytte der oppe åpnes for deg, ingen livskrans flettes for dine tinninger. Navnet ditt står ikke i livets bok.

Akk, dødsengelen din har ikke noe mildt ansikt, og stemmen hans er ikke søt og tiltrekkende. Ha! Hvilke hender er det du plutselig føler deg grepet av på dødsleiet ditt! Det er ikke venners hender; det er bøddelhender, tigerklør! Ve, ve! Du skal ikke dø, ikke sovne inn; en henrettelse er din hjemgang, og blant bødler oppgir du ånden!

Hvorfor vrir du hendene og river deg i håret? Hvorfor ser du så stivt, så fryktelig foran deg? Hva betyr de kalde dråpene som renner fra pannen din? Er det bedrøvelse etter Gud? Menneske, er det anger?

Ja, anger! Men ikke angeren hos en brann som Gud ennå river ut av ilden; det er en slik anger som djevelen i skrekkelig skadefryd pleier å vekke i sine tjeneres hjerter. Det er Judas-anger, Akab-anger, Kain-anger, en helvetesangst

uten tro, en syndenød uten bedrøvelse etter Gud. Det er en skrekk for dommen uten kjærlighet til Jesus; et gys for evigheten og dens vredesluer uten håp om forløsning, uten trang til bønn, uten frimodighet til å tre fram for nådetronen og fly til Den korsfestede.

«Hjelp meg! Hjelp meg!»

Akk, hvem kan hjelpe deg, du ulykkelige? Vi preker for deg, men du skjønner det ikke. Vi viser deg til Lammets blod, men du rister på hodet. Vi nevner Jesu navn for deg, men du bare skjelver. Vi vil be for deg, men evner det ikke. Taleevnen stanser, åndedraget svikter, knærne blir stive, og armene våre holdes liksom tilbake, som om de ikke *skulle* løftes mot himmelen for deg. For et forferdelig tegn!

Du begynner etter hvert å miste sansene. Øyet ditt brister og blir mørkt, øret ditt oppfatter ikke lenger, og slik er verden allerede stengt bak deg.

Du er alene, alene med syndene dine, alene med angsten din, alene med skrekken din. Du ser ikke lenger noen øyne gråte omkring deg; du hører ikke lenger noen ord fra venners lepper. Store Gud! For en skrekkelig forlatthet! For en nifs ensomhet i den svarte, lumre dødsskyen!

Alene, og likevel ikke alene. Du føler at du har selskap omkring deg, men det er ikke engler, ikke gode ånder. Du hører en hvisking omkring deg som får kroppen til å grøsse, og en hvesing som av giftsvulmende huggormer, og en støy som av skjærende hånlatter. Og du aner med beven hvilke hender du er falt i, og *hvem* du nå er forrådt og solgt til.

Pulsen begynner å stanse, det siste åndedraget går ut under en ralling, hjertet brister under dødsstøtet, og med et skrik av skrekk farer sjelen ut av kroppen. Nå ser du hvor du er, for nå ser du *ånder*!

Å, for noen gyselige ansikter som, fordreide av ondskap og synd, stirrer mot deg fra alle kanter! De ser bare ut til å godte seg over din nød og angst. Ja, du kan ikke lenger skjule det for deg selv. Skjelv og bev bare! I djevlenes hender er du, du ulykkelige, og på vandring mot helvete!

Der står du nå og besverger ditt nifse følge med hylende rop om at de ennå en gang skal slippe deg, ennå en gang unne deg å vende tilbake til kroppen og jorden. Men «Aldri igjen!» er svaret. Du ligger på kne for dem som en tigger og *bønnfaller* dem om det, men de ler av deg. Du kysser de forbannede føttene deres for at de skal gi deg friheten tilbake, men de spotter din jamring og din stønning. Du skjeller dem ut som hunder, fordervere, løgnere og bedragere!

Men med en forferdelig ro og iskulde spør de deg hvorfor du har trengt deg innpå dem, og hvorfor du har sverget deg til deres faner: «Du kunne jo også ha løpt til korset! Nå krever æren din at du spiller den rollen du en gang begynte på, helt til ende!» Og under et tordnende «Fram med deg!» går den skrekkelige reisen videre.

Ha! Hvor er du nå? En ødelagt verden som ingen Gud har fornyet, ligger omkring deg; en forlatt ørken, grufullt stille som en grav og mørk som en stengt klippehule. Og der du skuer opp, akk, der ser du ikke lenger noen blå himmelhvelving; ingen stjerne skinner lenger gjennom det svarte mørket.

Og videre går det fra dyp til dyp, gjennom øde kløfter og ensomme hulveier. For en taushet rundt omkring, men en taushet full av gru, som i en likkjeller! Du hører ingenting annet enn at en fordømt engel nå og da lister seg forbi, og bak deg den fryktelige tordenen fra luker og porter som smeller igjen og stenger veien tilbake for deg.

Og egnen blir stadig mer øde, luften mer kvalm og lummer, og angsten i sjelen din mektigere og større.

Akk, hva slags lyder er det som nå når over til deg så hjerteskjærende fra det fjerne? Det er klynkingen fra dem som er kastet i pinen; det er den hylingen og tenners gnissel som du på jorden hørte frelseren tale om!

Du er snart framme. Møtene blir hyppigere. For noen skikkelser! Den ene mer gyselig enn den andre, og i alle ansikter bare fortvilelse og raseri, på alle lepper bare spott og selvforbannelse. Gehenna tar imot deg!

Store Gud! For et sted dette er! For en dødens egn! Hører du denne endeløse jamringen, denne stønningen av håpløs angst, denne klynkingen som kunne bløtgjøre en stein? Du hører de fordømtes klagerop. Akk, hvem graver ormen som ikke dør, ut av margen deres? Hvem heller vann på denne ilden som ikke slukkes?

Se, hvem jager der fram som en nattsky og vrider hendene mens han roper om tilintetgjørelse, men roper forgjeves? Det er Judas, forræderen!

Hvem krummer seg der på jorden som en nedtråkket orm og kan ikke finne døden, enda han gjerne ville grave den opp av jorden? Det er Kain, brodermorderen!

Her er Nero, blodhunden. Der borte er den franske gudsfornekteren og spotteren som mer enn noen strødde ut den løgnsæden i åkeren som nå bærer sine giftige frukter i kirken.

Av dette slaget er selskapet ditt nå, men ingen bryr seg om den andre her. Enhver har mer enn nok med sin egen nød, og alle hjerter er her som stein, bare ikke stein overfor de pinslene de nå sukker under.

Og idet du ser dem, de ulykksalige, omslutter fordervelsens strømmer også deg, og det bryter inn over deg en nød som gjør den frykteligste prøvelsen du kjente på jorden, til et intet.

Ve! For en elendighet, for en navnløs jammer! Ingen hjelper finnes vidt og bredt, og ikke noe offer finnes mer for syndere. I stedet for medlidenhet møtes du av bitter hånlatter, og i stedet for trøst et djevelsk: «Se du selv til det!»

Akk, kjærligheten bor ikke i disse mørke rommene, og ve, heller ikke *håpet* vandrer gjennom disse nettene!

Her slår ingen klokke lenger i tårnet så du kan si: «Gud være lovet! Enda en time er lagt bak oss!» Her følger ingen morgenrøde på skrekkens natt så du kan tenke: «Kanskje blir det bedre i morgen!»

Akk, her blir den scenen levende som én maler for øynene våre med så fryktelig sanne trekk: En fordømt møter en annen og spør ham, rasende av fortvilelse, hva klokken er. Denne svarer: «Her er det ingen minutter, ingen timer, ingen år, ingen tid, ingen tider, bare den lange, fryktelige, aldri endende evigheten.»

Her er det et eneste kjempeur. Det har ingen urskive, ingen visere, ingen tall. Bare en pendel har det, som brummer i all evighet med kjempetoner: «Alltid – aldri! Alltid fordømmelse, aldri forløsning.»

Å, hvor paradisisk framstår ikke jorden nå for deg, tross all sin motgang og alle sine sorgens netter! Sammenlignet med den boligen som nå omhyller deg med sitt mørke, ligger den som en forgård til himmelen for sjelen din.

Akk, gjennom den lyder ennå Guds farsnavn, og hvor en enn vender seg, klinger eller stråler det en i møte! Den vennlige solen som han lar stige opp over den om morgenen, og de fredelige nattskyggene som han hver kveld brer ut over de trette; regnskyllene han svaler de tørste markene med, og den søte frukten han kroner hager og åkre med, å, alt dette taler ennå om vennlighet og barmhjertighet, noe det ikke lyder et ord om der nede lenger.

Og trer en så inn i jordens mest øde og ville ørkener, se, der bare et ravnerede i grenene på et tre møter øyet, og han nærer de unge ravnene; eller der en blomst blomstrer ved foten av et ensomt fjell og en duggdråpe glimter i den vakre, duftende kalken; eller der en fugl flyr fram, som verken sår eller samler i låver, og likevel har alt i overflod og synger sin glade lovsang; eller der en svale svinger seg gjennom luften uten selv å kjenne vei eller sti, men likevel reiser rake veien til sitt fattige hjem, dradd og ledet av en den ikke kjenner, se, da blir Den Allmektiges farsnavn hvisket til det lyttende øret også der, som av en lav, søt engelstemme.

Også midt i den øde ørkenen står det skrevet at på jorden er det ennå kjærligheten som råder, og at det hersker en grenseløs, vidtfavnende barmhjertighet som det ikke lenger finnes spor av i fordømmelsens gudforlatte celler.

Nei, her leser en ikke lenger noe om Guds farsnavn. For hvor skulle det stå skrevet? På mørkets lenker som aldri brister? I pinens røyk, som ifølge Skriften stiger opp fra evighet til evighet? I de nifse flammene som ikke lenger kan slokkes, selv med strømmer av angerstårer? I de forbannedes hyling, som aldri blir bønnhørt?

Å Gud! I helvete står det på alle vegger og i alle hjerter ingenting annet skrevet, for evig ingenting annet enn: «Vår Gud er en fortærende ild!»

Å, du arme, som nå må oppleve hele det nifse innholdet i dette ordet, med for et gledesrop ville du ikke ha hørt det om det bare én gang til, slik det skjedde så ofte på jorden, ble ropt til deg: «La deg forlike med Gud!», og om du bare én gang til, slik som før, fikk se valget mellom forbannelse og velsignelse overlatt til deg!

Men nå er forbannelsen din evige arvedel. Ingen Gud bryr seg lenger om deg, ingen frelser spør etter deg, ingen nådens dag rinner lenger opp for deg, og utgangen fra disse syndens og dødens trakter er stengt for deg, ikke bare for årtusener, nei, for alltid!

Store Gud, for et bilde og skuespill dette er, særlig sammenlignet med det vi nylig frydet oss over! Da smertet det oss at vi måtte vende tilbake til tårenes dal fra de salige lysets riker som vi i ånden hadde reist til i sporet av den seirende profeten. Nå skulle vi ønske å bryte ut i høy jubel over at veien tilbake til jorden og til nådetiden ennå står åpen for oss!

I stedet for djevelens og de fordømtes brøl hører vi ennå Guds røst, som kaller oss til å tenke oss om. I stedet for ildsluer ser vi ennå frelserens åpne armer, som med kjærlighet brer seg ut mot oss.

Men alt har sin tid og sin stund. Arbeid på deres frelse med frykt og beven! For Gud er den som virker i dere både å ville og å virke til hans gode behag. Kyss, kyss Sønnen, for at han ikke skal bli vred og dere gå til grunne på veien! For snart kunne hans vrede bli opptent.

Én av to ting avslutter pilegrimsvandringen vår: en himmelfart eller en helvetesferd. Noe tredje finnes ikke.

Å Jesus, du Guds Lam, miskunn deg over oss! Miskunn deg over oss, å Jesus, Jesus! Amen.

XXVI. Testamentet

Den som ikke kjenner til den triumf- og fullendelsestid som ennå venter Kristi rike på jorden før den siste dag bryter frem, han kjenner ikke Skriften. For et slikt menneske ligger det i det minste fremdeles et slør over en del av den, nemlig den profetiske delen.

Den som er likegyldig til Guds kirkes fremtid, raner i virkeligheten seg selv. Han er like lite i stand til å forstå fortiden og nåtiden som man er i stand til å forstå et menneskes handlinger og de tiltak han setter i verk, så lenge man ikke kjenner hensiktene som leder ham, eller målet han prøver å nå.

Det finnes mange kristne som ligner på slike hjemmekjære husmødre som styrer i sin egen snevre krets. De viser bare interesse for de store begivenhetene på den politiske arenaen hvis det kan føre til at soldater marsjerer gjennom nabolaget eller må innkvarteres i deres egne hjem. Ellers tar de knapt notis av dem.

På samme måte bryr disse kristne seg lite om Guds rikes utvikling i verden, innestengt som de er i sine egne fromme rammer. Kirkens fremtid på jorden er for dem en likegyldig sak, med mindre man kan bevise for dem at en av de kommende begivenhetene vil berøre dem personlig.

Så langt vi er fra å ville se ned på disse troens «husduer» på grunn av deres begrensede synsfelt, så er det likevel sant at deres åndelige øye er lite. Deres hjerter kunne vært romsligere, og deres lengsel etter at Jesu navn skal bli æret, kunne vært både større og mer levende.

Dessuten raner de seg selv for en rik skatt av trøst når de ser på Bibelens profetiske del som noe lite og ubetydelig. Ved å gjøre det, stopper de til en kilde som kunne gitt dem stor frimodighet her i tårenes og stykkeverkets dal.

«Forakt ikke profetisk tale! Utslokk ikke Ånden!» skriver Paulus i 1 Tess 5,19–20. Det er ikke uten dyp grunn at han knytter disse to ordene sammen på akkurat denne måten.

For et nedslående og åndsutslukkende bilde kristenkirken i våre dager i det store og hele viser! La oss vandre gjennom den og se:

I den vestligste delen av vår verdensdel møter den oss med vrengebilder av både jesuitisme og voltairisk fritenkeri. I sør er den et åtsel, modent for gribbene. Ved foten av Alpene danser den rundt «frihetstrærne» til den mest forvrengte opplysning. Ved Seinen kaster den, som en vettløs mor, barnet ut sammen med badevannet.

I Holland tygger den nesten overalt på restene av tyskernes uekte visdom. I det fjerne Østen trer den frem i den døde formalismens lenker. Selv i det landet Herren hadde utsett til å være sitt rikes og sitt ords hovedsete, er den i det minste i store distrikter en skapning med hundre hoder, og under kjærlighetens paradekappe skjuler den bare den mest uttalte ateisme (gudsfornektelse). Og i Tyskland møter den oss fra alle kanter med en overfladisk og jernhard rasjonalisme, kald som nordlyset, som «rekker oss vannglasset i stedet for den herlige kalk»!

For noen syner! Er det ikke nok til å få en til å forferdes og gråte?

«Men dette er jo heller ikke kirken!» sier dere. Ja, jeg vet det, men det gjør bare saken enda mer bedrøvelig. For da blir alle disse områdene så å si tomme og smelter sammen med hedenskapets verden. Da ser det ut som om Herren Kristus på jorden bare er en liten fyrste som har mistet sin makt, mens mørkets fyrste fremstår som verdens herre.

For hvor langt når egentlig Sions målesnorer? Og selv om de når vidt, hvor mange mennesker rommer de? Selv om flokken av troende er større enn mange tror, hvordan står det for det meste til med den? Hvor møter vi ennå den urkristne sunnhetens fulle, uforfalskede skjønnhet?

Tenk bare på de stive «søndagsmennene» ett sted, og de svevende, haltende kristne et annet sted, og på alle de partiene og sektene i riket som biter og eter hverandre.

Hvor liten dybde og forankring i Guds ord ser vi ikke i det hele tatt blant dagens kristne! Hvor lite herredømme over synden og kjødet, hvor lite av apostlenes avstand til verden, og hvor lite liv og kraft er det ikke i det evangeliske i kristendommen! Resultatet er tydelig: sneversynthet og kulde på den ene siden, og urenhet, matthet og svakhet på den andre.

Å, hvor har du blitt av, du den første tidens vakre beplantning, du velsignede pinsemenighet? Du som var et levende speil for Kristus, du Guds due med gullfjær, hvor lyser ditt milde bilde mot oss i dag? Fullkommenhetens bånd holdt deg sammen; vi er splittet. Som Guds egen rose blomstret du i dalen; på våre blader ligger det meldugg. Hvor fruktbar var du ikke, du som fødte uten veer; vi er ufruktbare. Hvor stor nåde hadde du ikke også hos menneskene! Vårt lys er mørkt.

Å, at du skulle forsvinne, du himmelske blomsterhage i dødens dal! Tenk at du skulle renne bort, du duggdråpe fra Guds morgenrøde, der Kristus og Kristi klarhet speilet seg på en måte som den ikke lenger gjør i oss!

Ja, mine elskede! Man kunne nesten gå til grunne av vemod når man sammenligner det som var, med det som er. Men se! Der kommer det profetiske ordet til oss som en trøstende engel og løfter på fremtidens slør.

Straks forvandles sørgesangen ved den apostoliske kirkens gravsted til en oppstandelsessang. Oppgitthetens mørke må vike for det salige håpets lyse vårgrønt. Det forvirrede hjertets spørsmål: «Israels vokter, sover og slumrer du?» forsvinner i heroldens frydefulle rop: «Han kommer! Han kommer!»

For troens øye får den kristne kirkehistoriens lemlestede kropp igjen både hode, ansikt, hender og føtter. Den vinner en fullendt skikkelse.

Ja, det skal virkelig bli annerledes med hans rike på jorden! Det skal bli annerledes og bedre, både i mengde, for hans faner skal vaie fra pol til pol, og kunnskapen om hans navn skal dekke jorden slik vannet dekker havets bunn, og i kirkens indre liv og karakter, slik profetene og apostlene vitner.

«Når?» spør dere. «Når skal det bli bedre? Når skal den første tidens kirke stige opp fra ruinene igjen?»

«Snart!» roper vekterne på Sions murer med én røst. «Snart!» mumler den alminnelige anelsen hos de stille i landet. Og tydeligere enn alt dette roper tidens tegn: «Snart, snart! Om kort tid!»

Hvis ikke et slikt fremtidshåp lyste for meg, mine brødre, ville jeg aldri følt meg drevet til å ta dere med tilbake til den tiden da Elia og Elisja vandret på jorden. Men nå kan jeg se på disse lysende skikkelsene fra fortiden uten misunnelse og med trøst i hjertet. For det vakre som skjedde «den gang», taler til oss med profetisk tunge!

> 2 *Kong* 2,13–15: Så tok han opp Elias kappe som var falt av ham. Og han vendte tilbake og sto ved Jordans bredd. Og han tok Elias kappe, som var falt av ham, og slo på vannet og sa: Hvor er Herren, Elias Gud? Slik slo også Elisja på vannet, så det skilte seg til begge sider, og han gikk over. Profetenes disipler i Jeriko som sto rett imot ham, så ham, og de sa: Elias ånd hviler over Elisja. Og de kom imot ham og bøyde seg til jorden for ham.

Vi kommer i dag til en interessant akt. Den hjemgåtte profetens testament åpnes, og Elisja står som arving til et gods som sjelden har hatt sin like i denne verden. Det er ikke gull eller sølv som arves her; det er noe ganske annet. Vi skal se nærmere på den lykkelige arvingen idet han tar arven i bruk, og betrakte Elisja:

1. *med Elias kappe*
2. *med Elias Gud*
3. *med Elias ånd*
4. *i Elias embete*

Elisja med Elias kappe

I det øyeblikket Elia i sin ildvogn fór fram mellom himmel og jord, gled profetkappen hans, den grove drakten av dyrehud, ned fra skuldrene. Løst av en usynlig hånd flagret den ned og landet tett foran Elisja i ørkenen.

Dette er i seg selv en ubetydelig detalj, men den bærer en så stor symbolsk betydning at vi ikke kan overse den. Med kappen hadde Elia for godt kastet av seg sitt embetes byrde og besvær. I den usynlige verden finnes det ingen lærestoler lenger. Der blir alle tings vesen skuet direkte. Alt som overhodet er verdt å vite og erfare, forkynner der seg selv; lys og sannhet er selve luften man innånder.

Skriften kjenner ikke til et liv preget av endeløs streben og lengsel. Den viser oss at hjertets lengsel har evige grensesteiner og et mål. Det venter varige fredshytter for stridsmannen etter kampen, og en fullkommen metthet og ro i det å nyte Gud setter der et endelig punktum for alt hans arbeid.

Hva som ble signalisert til Elisja da kappen falt for føttene hans, var ikke til å misforstå. Den symbolske handlingen på marken ved Abel-Mehola, da Elia

bare for et øyeblikk kastet sin hårkappe over ham, hadde bare vært en foreløpig kallelse til profetembetet i sin alminnelighet. Men nå, når han arver kappen, mottar han det nærmere kallet: Fra nå av skal han innta sin store mesters plass og føre verket videre, om enn på sin egen, særegne måte.

Dette underlige arvegodset var altså betydningsfullt nok for Elisja. Kappen kom flyvende til ham med en tung last. Men sammen med det alvorlige oppdraget den brakte, fulgte det også en svært dyrebar oppmuntring: Kallet kom til ham nettopp på denne måten, gjennom en så kjær relikvie som hans faderlige mesters embetsdrakt.

Dette var kappen som en gang fikk tyranner til å skjelve og de mest freidige gudsspottere til å forstumme; den som gjorde hester skvetne og deres ryttere motløse. Store minner hvisket mellom dens folder, og dens sømmer var som omkranset av Guds herligste gjerninger.

Selv om klærne ikke skaper mannen, kan jeg forestille meg at denne kappen siden ofte var for arvingen det samme som synet av en seiersvant fane er for en hæravdeling i kamp, eller som et sverd som har gått i arv fra en berømt helt, er for en stridsmann.

Det er her riktignok ikke tale om virkninger av samme slag som de som senere strømmet ut fra den kjente teltmakerens forkle. En slik overflod av Guds kraft midt i jordisk enkelhet og svakhet hørte med til den nye paktens herlighet.

Men også minnet har sin egen kraft. Det må Elisja ha erfart mye av i tiden som kom, mens han bar sin store forgjengers grove kappe.

I det øyeblikket denne dyrehuden svevde ned til Elisja, var den i en viss forstand heller ikke lenger den samme som før. Akkurat som Elisja var kalt til å være en annen enn sin store mester, en annen Elia, men forklaret i den nye paktens mildere glans, slik gikk også forgjengerens embetsdrakt over til ham i en forklaret skikkelse.

Det var ikke lenger bare den strenge lovforkjemperens skrekkinnjagende kappe, farget av løgnprestenes blod. Nå var det også drakten til den salige himmelarvingen som ble båret på Herrens nådevinger. Det åpne paradisets solstråler satt liksom fast i stoffet. Kappen var nå omstrålt av en glans fra Guds nåde og kjærlighet til syndere, et lys den aldri før hadde latt skinne inn i verden.

Gjennom eierens himmelfart hadde kappen blitt gjennomvevd av løfter og håp; den hadde blitt til en «vingekledning», en sann festdrakt. På denne måten bidro kappen, med det herlige skinnet som omga den, ikke bare til å gjøre det uendelig mye lettere for Elisja å overta sitt vanskelige og ansvarsfulle embete. Den fungerte også som et stempel som markerte ham som et gledens og nådens fredsbud, en som nå, lik en regnbue etter stormen, skulle forkynne Herrens vennlighet for Israels hus.

Det hadde også allerede betydning for Elisja at den embetsdrakten han skulle bære i fremtiden, ble kastet til ham ovenfra, som fra den åpne himmel. Hva annet kunne han se i det enn en direkte innvielse og kallelse fra den levende Gud? Slik var denne merkelige kappen for profeten liksom gjennomtrukket av trøst og oppmuntring. Fra kragen til kanten var den full av styrkende hvisking og oppmuntrende tiltale for hans indre øre.

Og egentlig skulle alle kapper av dette slaget ha kommet samme vei. Alle prester, lærere, misjonærer og hvem ellers som arbeider på Guds åker, skulle kunne si med Elisja: «Jeg har min prestekappe fra skyene; jeg er kalt av Gud!»

Men nå til dags lager man i alminnelighet sine kapper selv. Man holder det for dårskap at noe annet enn snø og regn skulle falle ned fra himmelen, og ser på det hellige læreembetet som et hvilket som helst annet håndverk, som man for brødets skyld kan gripe etter som et bytte når man selv finner det for godt.

De kjære foreldrene bestemmer allerede om den lille sønnen i vuggen: «Prest skal han bli.» Den unge, forfengelige gutten som merker en smule talent hos seg selv, mener straks at han er en mann for prekestolen. De fleste unge menn drar til universitetene for å vie seg til teologistudiet uten engang i fjerneste måte å ha tenkt på å spørre den kjære Gud hva han sier til det, og om han også kan bruke dem i sin vingård.

Og på universitetene møter de heller ingen Elia lenger som på forhånd kunne ta dem til side og prøve om de også har noe annet kallsbevis å vise frem enn sine egne tanker og meninger og råd fra kjøtt og blod.

Derfor har vi nå også for øynene det jammerlige skuespillet av en kirke der den burleske fabelen om den omvendte verden, der bukkene er gartnere og ulvene hyrder, på en sørgelig måte har gått i oppfyllelse. For den som samler på anekdoter, finnes det dessverre ingen stand som er en mer uuttømmelig gruve av latterlige bidrag enn den geistlige.

Under slike omstendigheter er det jo ikke å undres over om matrosene her og der går til roret fordi styrmennene ikke forstår å styre skipet. Og de rasende forfølgerne av det utskjelte «konventikkelvesenet» burde nok tenke over at de går til felts mot et barn som de selv, om enn mot sin vilje, har kalt til live!

Elisja med Elias Gud

Etter at Elisja i Herrens navn har tatt opp kappen, legger han nå i vei tilbake mot Jeriko. Han vandrer ensom og beveget, men likevel frimodig, gjennom ørkenen. Ikke bare Elias kappe, men også Elias Gud har han fått. Det tviler han ikke på. Men hvor finnes den tro som ikke lenger trenger noe segl?

«Gjør et tegn med meg til det gode!» roper den kongelige sangeren i en av sine salmer. Og hva har vel de hellige oftere sukket etter enn denne lille bønnen? Når vi ber, er vi egentlig ikke så mye ute etter selve gaven som etter en ny åpenbaring av giveren og hans kjærlighet og nærhet ved at han hører vår bønn. Gaven begjærer vi egentlig bare som tegn og pant på at vi har giveren og hans hjerte. For har vi ham, hva spør vi da etter himmel og jord?

Davids bønn: «Gjør et tegn med meg!» våkner også i Elisjas sjel når han kommer til Jordans bredd. Som sagt: At Elias Gud også i fremtiden vil være hans Gud, det vet han. Men det var likevel en stor sak å tro at Gud omfattet ham med den samme kjærligheten og utrustet ham med de samme gudskreftene som Elia. Denne troen kunne nok trenge en erfaring å støtte seg til.

Tvilte Elisja da likevel? Det sier jeg ikke. Men om han tvilte, var det bare en tvil som den Jesu disipler nærte etter oppstandelsen, en tvil av glede.

Hva gjør Elisja? Der står han og ser på bølgene som bruser forbi føttene hans i vill fart. Han må over, men Elia står ikke lenger ved hans side, og kappen alene gjør det ikke.

Nå, Elias Gud, tre frem! Han tar den lodne kappen, ruller den sammen slik mesteren gjorde, og slår med den i vannet, gang på gang. Han krever den Allmektiges hånd frem fra skyene og roper med høy røst: «Hvor er Herren, Elias Gud?» Ropet overdøver flodens drønn, og med hundrefoldig ekko lyder det tilbake fra ørkenens klipper: «Hvor er Herren, Elias Gud?»

Hva skal vi si til dette ropet, mine kjære? Lyder det uforferdet og dristig, er det bare et bevis på hvordan frimodighetens vinger plutselig hadde vokst hos profeten ved underet i ørkenen. Er det å friste Gud, så er det en hellig og ulastelig fristelse. Smaker det av vantro for dere, så smaker dere bare skallet; kjernen er kostelig. Og om det ånder utålmodighet, så har det mer enn nok unnskyldning i hvor viktig saken og øyeblikket var. Det gjaldt et guddommelig segl på den mest dyrebare overbevisningen i Elisjas hjerte.

De troendes gjerninger og ord trenger ikke å sky den anatomiske kniven; de kan bare ønske seg at de blir dissekert, for de har sitt glanspunkt i dybden.

Bønnene deres trer riktignok ofte frem i et slikt opptog at en seraf som målte dem etter den himmelske hoffskikken, kunne bli forskrekket. Men for Guds ører blir selv kaudervelsk fra hans barns munn til den skjønneste harmoni. Hvor mye de enn bryter formen og bommer på den rette tonen, vet Ånden, som går i forbønn for dem, å jevne ut alt og legge det til rette, slik at det likevel fullt ut svarer til det som sømmer seg for Guds hus.

Hva Elisja egentlig mener når han kaller Herren ned fra skyene, ikke som sin egen Gud, men som *Elias Gud*, bør verken være uklart for dere eller overraske dere, når vi til arven som tilfalt profeten, regner ikke bare Elias kappe, men også Elias Gud.

På samme måte arvet Isak sin far Abrahams Herre, og Jakob arvet Abrahams og Isaks Gud. For de troende i senere tid var det vanlig at Herren presenterte seg nettopp som «Abrahams, Isaks og Jakobs Gud». Med denne tittelen overførte han ikke bare alle løftene til dem; han ga dem også den salige forsikringen om at han nærte den samme kjærlige omsorgen for dem som for fedrene, og at han ville lede dem og bære dem på hendene med den samme trofastheten.

Derfor ser vi at de hellige som ba, nesten alltid rettet sine bønner til sine fedres Gud. «Hvor er Abrahams, Isaks og Jakobs Gud?» var det faste refrenget i deres bønner. Bevisstheten om at «den samme Gud er også vår!» fikk tilliten deres til å klatre oppover som en ranke med desto større glede. Tanken på at «det er under dette navnet han har inngått pakten med oss!» ga dem en ualminnelig oppmuntring og vevde frimodighetens vinger til sjelene deres.

Under hvilket navn påkaller så vi Herren? Å, vi lykkelige! Vi som har sett «Gud åpenbart i kjød», har krav på ham, krav hvis søthet og hjerteløftende kraft de hellige i Israel knapt hadde noen anelse om.

Vi vet at alt det gode og kjære som herlighetens Herre lot syndere oppleve under sin vandring på jorden, bare var ment som et forbilde og et mønster på hva han til alle tider vil gjøre mot alle som søker ham. Med rette fester vi derfor

ikke lenger blikket ved Abrahams, Isaks og Jakobs Gud, men ved den uendelig mye herligere åpenbaringen av *tolleres og synderes Gud*, for han har blitt vår del og vår arv.

Hvor styrker det ikke troen vår at vi midt i syndens smerte kan si: «Hvor er Herren, den stakkars røverens Gud?» Hvor oppmuntrer det oss ikke at vi i vår nød i hjemmet tør rope: «Hvor er Herren, Marias, Lasarus' og Martas Gud?» Hvor oppmuntrende er det ikke at vi etter tunge feiltrinn har rett til å appellere fra samvittighetens domstol til Peters Gud, til Maria Magdalenas frelser!

Og hvor ubeskrivelig trøstende er det ikke, og hvordan jager det ikke bort all bekymring, at vi i fattigdom og mangel tør stille det bedende spørsmålet: «Hvor er Herren, den Gud som stekte fisk til disiplene på stranden, og som mettet fem tusen med fem brød, så det enda ble tolv kurver med rester til overs?» Ja, denne Gud er vår. «Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja, til evig tid.»

Å, sannelig er det noe uendelig salig og stort at vi får kalle den Gud som alle de benådede og trøstede menneskene i evangeliet møtte, for vår Gud! Men hva vil dere si når jeg forsikrer dere om at våre rettigheter strekker seg enda lenger?

Vi har til og med det privilegium at vi i enhver sak kan si: «Hvor er Herren, Jesu Kristi Gud og Far?» Vi har rett til å gjøre krav på den samme kjærligheten for oss, og trøste oss med den samme ømhet som den Evige omfavner sin enbårne Sønn med, han som er den fagreste av menneskenes barn og det uttrykte bildet av hans høyherlige vesen.

For Skriften vitner uttrykkelig om at han vil være vår Far slik han er Jesu Kristi Far, så sant vi tror på hans Sønns navn. «Faderen selv elsker dere», sier vår mester i Joh 16 med stort ettertrykk. Og i sin yppersteprestelige bønn hører vi ham si til sin Far med enda større bestemthet: «… du har elsket dem, likesom du har elsket meg.» Og «likesom» betyr her: i samme mål.

Hvem kan fatte dette? Vi har altså lov til å be, håpe og vente slik og det samme som vi kunne vente, håpe og be om dersom vi var Kristus selv! For et opphøyd og uforlignelig salig privilegium! Hold fast ved det, mine brødre! Tro at dere har denne retten, og stå rotfestet i den med levende tillit. Da blir alle ting mulige for dere; den siste sorg må vike, og dere vil allerede i dette livet sveve over jordens høyder.

Elisja med Elias ånd

«Hvor er Herren, Elias Gud?» Slik taler Elisja med en mektig, himmelstormende påtrengenhet. Den Allmektige må tre frem for ham. Hvis ikke, vil han la kappen ligge igjen ved Herrens føtter og vende tilbake til plogen og åkeren.

For da mangler kallsbrevet hans det guddommelige seglet, og hans tillit til Herrens ledelse og velsignelse mangler en sikker grunnvoll. Slik står saken, og det er mye og store ting som står på spill. Men i slike skjebnesvangre og avgjørende øyeblikk slipper ikke Herren sine ut av syne. Om det så ikke er selve bønnen han ser til, så ser han i alle fall til deres stilling og nød. Det får også Elisja erfare.

Knapt har den ivrige bederen ved Jordan slått de brusende bølgene noen ganger, før det allmektige «Amen!» faller ned, og Elias Gud er på stedet. Tisbittens under skjer på ny. Floden deler seg. Vannmassene som strømmer ovenfra,

støter mot en usynlig skranke. Sydende og skummende tårner bølgene seg opp som en fjellkjede av krystall, og profeten stiger med faste og sikre skritt ned i det tørre elveleiet.

Tenk på en dypt bøyd og sønderknust sjel som plutselig, kanskje ved at Gud tydelig har hørt bønnen, ser Guds segl trykket på sitt ennå svevende og vaklende håp om at nådens Gud også bryr seg om den. Eller tenk på en ung prest som ennå tviler og sørger over om Herren virkelig har kalt ham til embetet, men som i sin første rike «fiskefangst» liksom ser innsettelsesbrevet sitt kastet ned til seg fra himmelen. Først i slike øyeblikk kan disse kanskje sette seg inn i den ubeskrivelige gleden Elisja følte da han så strømmen dele seg under slagene fra kappen, og han kunne gå tørrskodd over.

På denne underfulle vandringen opplevde hans sjel noe lignende som Israel gjorde da de dro gjennom dypet av Rødehavet.

Også om ham kan det sies: «Han ble døpt med floden!» Gjennomsyret av en salig følelse av Guds nærhet merket han hvordan alle betenkeligheter og skrupler som ennå fantes hos ham, plutselig gikk i oppløsning, som tåke for den oppgående sol. På hans mest dyrebare overbevisninger og forhåpninger glimtet nå Herrens eget segl.

Nå visste han i hvor stor grad Elias Gud også var blitt hans Gud. Han hadde fått Guds forsikring og brev på at hans embete ville bli velsignet. Han hadde allerede høstet førstegrøden av det som ble lovet ham da mesteren fór opp til himmelen, og den var for ham et guddommelig pant på at også den gylne høsten ventet ham i hans livs gylne fjerne.

Idet den salige gudsmannen kommer over til den andre bredden, trer profetdisiplene plutselig frem fra skjulestedet sitt. De har på avstand vært vitner til Elisjas underfulle vandring gjennom Jordan. Og det var nettopp meningen; det var derfor Herren hadde ført dem ut fra Jeriko denne dagen.

Ved hjelp av dette underet ville Gud utpeke Elisja for dem som den mannen han hadde utsett til etterfølger etter deres store mester. Utrustet med alle en guddommelig herolds verdighetstegn ventet han i fremtiden den samme ærbødige underordning fra deres side som de, slik de var skyldige, uavbrutt hadde vist Tisbitten.

Profetdisiplene ser ut til å ha forstått Guds hensikt svært godt. Fylt av ærefrykt vandrer de sin nye mester i møte og bøyer seg til jorden for ham. De bringer ham sin kjærlige velkomst og et tyst løfte om villig lydighet og trofast etterfølgelse.

Hvor forbauset er de ikke over å se Elisja begynne sin profetiske løpebane med nettopp den gjerningen som Elia avsluttet sin med, og som var liksom kronen på hans underverker! «Elias ånd hviler over Elisja!» sier de. «Sannelig», vil de si, «en annen Elia!»

Ja, de ville nok ha sagt enda mer enn det, dersom de hadde villet uttale alt det hjertet deres ante. Men den grenseløse kjærligheten og ærbødigheten de følte for Elia, tillot det ikke. De mente de måtte holde det for umulig at det noensinne kunne oppstå en større enn ham i Israel.

Og likevel var Elisja virkelig en større, i samme betydning som når Jesus en gang sa om døperen Johannes at han var større enn alle profeter før ham, men at den minste i himmelriket likevel var større enn Johannes.

De tar grundig feil, de som i Elisja kanskje bare ser en kopi av hans strålende forgjenger, og som betrakter hans livshistorie som et rent ekko, kanskje til og med et svakt ekko, av Elias historie. Herren er ikke en Gud som er så fattig på ideer at han behøver å gjenta seg selv i sine åndelige skaperverk. Han er ikke tvunget til å holde seg innenfor en bestemt, lukket sirkel når det gjelder formene på sine skapninger. Hans skapninger i menneskeverdenen er alltid originaler; de er alltid egenartede skikkelser.

Selv om det finnes stjerner av lignende art og størrelse, selv om en Moses' ånd hviler over Elia, en Elias ånd over Elisja, en Paulus' ånd over Luther eller en Johannes' ånd over Melanchthon, vil disse stjernene likevel alltid på en eller annen måte skinne med sitt eget, særegne lys. Slik åpenbarer og priser de sin store skapers «mangfoldige visdom» og hans uuttømmelige rikdom på tanker.

Blant alle de hellige i Skriftens store bildegalleri vet jeg ikke om én eneste som bare står som en kopi eller gjentakelse av en annen. Hver og en er heller et opprinnelig og karakteristisk fenomen, uansett hvor mye han måtte ligne på en annen.

Som et slikt fenomen trer også Elisja frem, mannen med det doble målet av sin forgjengers ånd. Han lyste med månens milde skinn eller vårsolens livgivende lys, mens Tisbitten lyste som en ildsprutende meteor. Elisjas liv begynte der hans store mester avsluttet sitt. Det danner, i en stille susing, om jeg får si det slik, den andre delen av Elias liv, i samme forhold som Det nye testamente utgjør den andre delen av Bibelen.

Den hyllende ærbødigheten som profetdisiplene viste Elisja, gjaldt altså ikke så mye mannen selv. Den gjaldt snarere den Ånd som hvilte over ham, og den guddommelige kraften som var virksom gjennom ham. De forsto altså ikke bare det guddommelige; de anerkjente det også med kjærlighet og begeistring.

Dette er et vakkert tegn. For «et sjelelig menneske tar ikke imot det som hører Guds Ånd til». Derfor kan vi gjerne tolke det som et godt tegn for vår egen del når hjertet åpner seg i oss i nærheten av store gudsmennesker, og vi kjenner oss varme, revet med og løftet ved å betrakte dem.

Mange av dere kjenner kanskje det betydningsfulle sagnet som løfter sløret for hvordan kunstnerlivet ble født hos en av middelalderens mest fremstående malere.

I Roma står en ung gutt foran et maleri av den berømte mesteren Rafael. Han er fullstendig oppslukt av bildets skjønnhet og helt fortapt i beundring. Etter å ha stått slik i taus begeistring en stund, bryter han plutselig ut, som en som har gjort et stort funn, med et ansikt som stråler av glede: «Også jeg er en maler!» Han forlater bildegalleriet, går hjem, blander fargene sine og skaper i tiden som følger verker som ligner det maleriet som først hadde vekket bevisstheten om hans egne evner.

På samme måte kan og bør det være et gledelig tegn for oss når de åndsrike skikkelsene til en Abraham, en Elia, en Paulus eller en Luther river oss med til

begeistret kjærlighet, slik bildet gjorde med maleren, og tenner et brennende ønske i oss: «Om bare ditt hjerte var formet slik som deres!»

Hvis den trøstefulle tanken da våkner i deg: «Også du er et Guds barn! Også i deg finnes noe av den Ånd som besjeler disse hellige», så er det ingen grunn til å nekte denne søte tanken rom. Den har nemlig grunnlag. For den som forstår og verdsetter disse mennene i deres egenart, og som for deres innerste sinnelags skyld må omfatte dem med begeistret kjærlighet, han har her et ganske sikkert kjennetegn på at i det minste noe av deres sinnelag også må finnes i ham selv.

For det like blir bare forstått og tatt imot med kjærlighet av sin like. Derfor sier Herren: «Den som tar imot en profet fordi han er profet, skal få en profets lønn.» Ved å ta imot profeten viser han nemlig at han selv er av samme sinn som den han tar imot.

Elisja i Elias embete

Sammen med sin store forgjengers ånd arvet Elisja også hans embete og menigheten. Elia fikk ikke begynne sin profetiske løpebane under så gunstige omstendigheter som han.

Da Elia trådte frem, var det som om han kom til en øde og udyrket ørken. Hans etterfølger derimot fant et jordsmonn som allerede var bearbeidet. Ja, her og der kunne Elisja til og med se vakre plantninger blomstre rundt seg. Til disse friske, unge stammene knyttet det seg tusen håp for fremtiden. Og i det minste ga de Elisja en gledelig visshet: Hans arbeid i Herren ville under ingen omstendigheter være forgjeves.

En evangeliets forkynner må se det som en ikke liten fordel når han ved oppstarten i en ny menighet allerede møter en liten flokk av troende sjeler. Uansett hvor liten denne flokken er, finner han i den et krystallisasjonspunkt som flere krystaller lettere kan feste seg til, en gulltråd der nye perler raskere finner sin plass, en billedtavle som gjør prekenens levende bilder anskuelige, og for ham selv en levende elektrofor: De hellige gnistene og flammene hans ord lokker frem i den, slår tilbake og varmer hans eget hjerte.

Nattergalen synger aldri ivrigere og vakrere enn der et ekko lytter til sangen og gir den vinger. Der kunne den gjerne synge seg til døde. Men der den hører sangen forsvinne klangløst i et dumpt, tomt rom, vil den snart bli utmattet og forstumme.

Slik er det også for en som forkynner evangeliet. Lykkelig er han om han i det minste et eller annet sted i menigheten finner en levende gjenklang av sitt ord. Et slikt ekko fra hjertene holder liv i forkynnelsen og gjør prekenen lik et skip som går av stabelen med gull og vender tilbake med styrkende balsam.

Prestene i deres velsignede dal, mine brødre, erkjenner med rørt takk til Gud at det ikke er én blant dem som ikke fikk den samme gledelige lodd da han trådte inn blant dere, som Elisja en gang fikk. Ingen av dem har manglet grunn til å glede seg med ham over det uvurderlige privilegiet det er å møte et allerede dyrket og velstelt åkerland i sin menighet.

Vi kan alle begynne vår gjerning med apostelens store ord til korinterne: «Jeg takker alltid min Gud for dere, for den Guds nåde som er gitt dere i Kristus Jesus. For i ham er dere blitt rike på alt, på all tale og all kunnskap.» Med tanke

på den ikke lille flokken av kjære sjeler som er betrodd vår omsorg, våger vi til og med å gjøre de neste ordene til våre: «Kristi vitnesbyrd er blitt grunnfestet i dere, slik at dere ikke mangler noen nådegave.»

Vi fant dere rikt besådd med Guds ord. Og jeg mener at det er i *dette* en menighets sanne rikdom består, og ikke i rentepapirer, legater eller obligasjoner.

En menighet som er rik på Guds ord, er rik på mye. Den bærer i sitt skjød nøklene til den usynlige verden, våpnene mot død og helvete, og universalmiddelet mot ethvert onde. Den eier den understaven som deler alle vannbølger, livets tre hvis blader gir helbredelse, og de faklene som lyser over grav og tid inn i evigheten.

Og selv om denne enorme skatten foreløpig bare skulle være som en «død kapital», altså at Ordet ennå bare er noe ytre som ikke har blitt noe indre, så må en menighet likevel gratuleres bare fordi den *har* Ordet. Dens horisont er tross alt fylt med stjerner!

I alle tilfeller ligger en slik menighet foran andre i håpets land. Den er som en mark som har tatt imot såkornet i furene sine; selv om den for øyeblikket ser grå og naken ut, ser bonden på den med et lyst blikk. Det skal bare én mild vårskur til, så kan marken plutselig prange i sitt vakreste og mest løfterike skrud.

Men deres menigheter er, som sagt, mer enn bare slike åkrer. Mange steder har Ordet allerede spiret og fylt denne velsignede dalen med hele rekker av levende gudsmennesker.

Dette vet Gud Herren; og nettopp derfor leirer han seg rundt oss som en mur av ild. Det vet også kirkens øverste hyrde; derfor overøser han denne dalen med skarer av evangelister. Det vet de hellige englene; derfor vokter de hjemmene våre så trofast og nøye.

Men det vet også Satan med sin helveteshær; derfor ser han så skjevt på oss og overøser oss med spott og hån fra alle kanter. Og det vet også brødrene fra andre steder som av og til besøker oss. De pleier ikke å forlate denne dalen uten å føle seg som dugget med levende vann.

Når vi ser oss omkring i våre kirkelige samlinger, hvor mange ansikter av brødre og søstre er det ikke som lyser mot oss? Og når vi vandrer gjennom gatene våre, finnes det vel en eneste gate der vi ikke her eller der kan hilse et Guds telt hos menneskene?

Ja, det finnes kvartaler i byen vår der hus etter hus er et Herrens telt. For å bruke profetens bilde: Her møter vi hele «ørnereder» av benådede sjeler som er skjult i klippen Kristus. Og å, hvor mange vakre «gudsliljer» blomstrer ikke i det stille og skjulte! De er kanskje bare kjent av den himmelske Gartneren som styrker dem med sin dugg, og kanskje av en og annen blant oss som tilfeldigvis har oppdaget dem.

Hvor mange helliggjorte sjeler går ikke beskjedent og uten mange ord og mye ros midt iblant oss? Bare få kjenner de rike fondene av nåde de bærer i sitt indre, eller den brennende kjærligheten de henger om sin frelsers hals med. Ja, jeg tror vi ville blitt forbauset dersom alle som frykter Herren her hos oss, en gang trådte frem sammen. Med høylytt takk til nåden ville vi innse at Israels

flokk i vår midte er tallrik og stor, i det minste sammenlignet med tusen andre menigheter.

Riktignok er det alle slags folk i vårt Sion. Men de er alle født av Herren, slik duggen fødes av morgenrøden. Det finnes mange farger og former, men alle er vasket i det samme badet. Det er et folk med svært ulike tungemål og dialekter, men i sitt innerste vesen har de alle én Ånd, én tro og ett håp.

Riktignok er dette en slekt som ikke overalt er så sammenvevd i det ytre som det sømmet seg. Men i bunn og grunn er de alle bundet sammen i én bunt av levende. Alle er de, tross alt, ett i Kristus Jesus.

Å, som vi gleder oss over å kunne kalle en slik åker for vår! For en dyrebar arv våre uforglemmelige forgjengere etterlot oss! Vi velsigner deres minne.

Riktignok er vi fullt klar over at hele æren for de mange velsignelsene og gledene som pleier å følge vår gjerning blant dere, tilhører én eneste. Men det hindrer oss ikke fra å bære frem vårt takkoffer til ham over gravene til deres hensovede hyrder. Vi velger deres gravsteiner som de søyler og altere der vi legger ned takkekransene vi ønsker å vie til Herren og hans nåde.

Vi har mistet Elisja av syne, og vi forlater ham her for i dag. Som i en drøm vandrer han, taus og innesluttet i seg selv, tilbake mot Jeriko sammen med disiplene. Denne mannen er som et frukttre som bøyer grenene mot jorden under vekten av den velsignelsen Gud har kronet det med, så det nesten truer med å briste.

Dagen i dag var en stor dag for ham, en av de mest merkverdige, betydningsfulle og salige i hele hans liv. Hans sinn er som et bølgende hav, og hans sjel er som en dyp stjernehimmel, gjennomstrålet av storslåtte tanker og forhåpninger.

Tisbittens testamente til sin etterfølger minner oss om den arven som alle vi som tilhører Kristus, har mottatt. Og se, her er det noe som er enda større enn Elisjas arvelodd!

Den kappen som er etterlatt til oss, er den himmelske Salomos kongelige pryd, helligheten og skjønnheten til ham som er «prest etter Melkisedeks vis». Også denne kappen har falt ned til oss fra skyene, for som profeten sier: «La det strømme rettferdighet ned fra skyene!»

Dette er ikke et trangt plagg som snører oss inne, men en vingekledning, en bølgende festdrakt. Ja, denne drakten er alt man i de mest ulike situasjoner kunne ønske seg:

- Den er et *panser* i kampen.
- Den er en *prestedrakt* når vi går inn i det aller helligste.
- Den er en *svalende kledning* i solsteken.
- Den er et *stålpanser* der dødens piler flyr.
- Den er en *æreskappe* på dommens dag.
- Den er det *antrekket* som gir oss adgang til den store bryllupsfesten.

Den Gud som vi kaller vår, er en Herre som bærer sine får i fanget. Det virker nesten som om han bare lever for å leve for dem. Han anser verken erkeengelen eller serafen foran sin trone for å være for høy til å settes inn som vår tjener og

livvakt. Han omslutter sin herlighets utstråling og oss, et folk av syndere, i én og samme kjærlighet.

Den Ånden vi har fått del i, slår kanskje ikke bølgene i havet, men den slår bølgene i samvittigheten. Selv om den ikke avslører fremtiden for oss, så gir den likevel vår ånd det vitnesbyrd at vi er Guds barn.

Om Ånden ikke lærer oss å kalle ild ned fra himmelen, lærer den oss likevel å rope: «Abba, Far!» Og selv om den ikke gir oss makt til å gjøre undergjerninger, så gjør den oss likevel til den levende Guds tempel.

Hvor mye mer stråler ikke det embetet som er betrodd oss, selv sammenlignet med Elisjas embete! For vårt embete er å forkynne forsoning og rope ut til syndere: «Dere er fullkomne!» Til overtredere sier vi: «Det er ingen fordømmelse for dere som er i Kristus!» Til de knekkede rør sier vi: «Herren vil ikke knuse dere!»

Vi er ikke bare Kristi sendebud; vi står i Kristi sted. Vi er sendt ut slik Faderen sendte ham. Vi handler i Guds Sønns navn, og i hendene våre bærer vi ikke bare himmelrikets fane, men etter Joh 20,23 også dets nøkler.

Se, mine brødre i Herren! Slik er vi betenkt i det blodstenkte testamentet fra ham som hang på treet. For et testament, og for en uforlignelig arv dette er!

La oss glede oss over denne guddommelige rikdommen, og jublende stemme i med Davids frydesang: «En arvedel er tilfalt meg på fagre steder. Ja, jeg har en herlig arv!» Amen.

XXVII. De helliges vekst

Mye avhenger av hvilke hender et nyfødt barn havner i. De unge, smidige lemmene føyer seg lett etter enhver behandling. Akkurat som et lett trykk som regel er nok til å gi det som er misdannet hos den bøyelige lille skapningen, den rette formen, skal det heller ikke mer til for å forvri det som er velformet, og skjemme det som er vakkert.

På lignende måte forholder det seg i de fleste tilfeller med dem som er nyfødte i Ånden. Det er av stor betydning hvilken sjelepleie de får rett etter sin omvendelse. Hvor mange er det ikke som er sykelige og skranter hele livet igjennom, som en følge av den gale ledelsen de fikk den gangen! Også blant Herrens hellige finnes det krøplinger som oppdragelsen har gjort til det.

I vår midte finnes det en kristelig retning som ikke forstår – eller ikke vil forstå – ordet om synden og forsoneren slik apostlene mente det. Derfor har de heller ingen del i det salige privilegiet det er å få være Herrens redskap når han samler sine får. Ingen is i hjertene smelter av deres lære, og ingen døde bein reiser seg under deres forkynnelse.

Likevel lever det i dette samfunnet av «gradvis hellige» en svært nidkjær streben etter å vokse og bli flere. Men hvordan skal de nå det målet? De har ingen annen måte enn den forunderlige fuglens metode: den som ikke bygger eget rede, men legger eggene sine i andres reder.

Å vekke og omvende mennesker overlater de til andre. De begynner ikke sitt arbeid blant de tørre beina, men der det nye livets strøm allerede har begynt å flyte. Slik mangler de den rosen Paulus kunne gi seg selv, at han ikke roste seg av andres arbeid. (2 Kor 10,15)

Deres virksomhet er begrenset til å forme; de kan ikke føde. Flykt fra innflytelsen til en slik sekt! Fra deres fang møter dere ikke duften av balsamen fra Golgata, men bare en muggen eim av skole og regler. Under deres misdannende behandling har allerede mange friske planter blitt ødelagt for oss, og mange unge, håpefulle trær har blitt sørgelig skamfert og feilbeskåret.

Det finnes – hvem kan unngå å se det – ennå mange tilfeller av åndelig vantrivsel i vår vingård. Hos mange er den åndelige smaken vantrevet.

For å si det slik: De vil heller se på et kinesisk lysthus i en fyrstelig park enn å stå i en domkirkes høytidelige haller som strekker seg mot himmelen. De vil heller kikke gjennom glasset i et kikkskap inn i en av gatene i London enn å stå

på en av klippetoppene ved Rhinen og skue ut over den majestetiske strømmen og den herlige dalen som Gud har velsignet.

Hos andre er selve evnen til å ta imot og forstå blitt vantrevet. En gudfryktig anekdote er alltid velkommen, men sjelene deres mangler resonansbunn for de store, verdenshistoriske begivenhetene i Guds rikes historie. En preken om et emne fra den vanlige, hverdagslige erfaringskristendommen kan regne med at de følger med, men der går også grensen for deres åndelige interesse. Man ber forgjeves om oppmerksomhet når det gjelder nytt lys over evangeliets storslåtte lærepunkter, eller over viktige og hemmelighetsfulle steder og avsnitt i Den hellige skrift.

Hos en tredje gruppe ser vi at hele det åndelige livet er blitt vantrevet – det livet som en gang var så ungdommelig friskt og fullt av skaperkraft. Det bølger ikke lenger frem som en fri og fruktbar strøm gjennom alle områder og forhold i det jordiske livet. I stedet er det tvunget inn mellom de fastmurte breddene av visse uttrykksmåter og væremåter som har stivnet.

Det ligner mer på en tregtflytende, avledet grøft, som bare gir livstegn fra seg gjennom den ensformige klapringen fra møllene og hamrene som fallet driver. Det er så langt fra den frie strømmen som, lik en ung stridshingst, styrter frem fra klippenes indre og bryter sitt eget leie uten å la seg tvinge av noen.

En fjerde gruppe – men hvor skulle vi ende hvis vi skulle ramse opp alt det åndelig misdannede, syke, forvridde og vantrevne som kommer til syne blant våre troende? Jeg våger derfor å regne med deres oppmerksomhet når jeg nå vil snakke om hvordan en sann kristens rette skikkelse skal se ut, og vise dere hva som alene fortjener navnet på et sunt og kraftfullt indre liv.

> 2 *Kong* 2,16–18: De sa til ham: Her hos dine tjenere er det femti sterke menn. La dem gå av sted og lete etter din herre! Kanskje Herrens Ånd har tatt ham og kastet ham på et eller annet fjell eller i en eller annen dal. Han svarte: Dere skal ikke sende noen av sted. Men de presset ham så lenge at han kjente seg brydd, og han sa: Send dem da av sted! Så sendte de femti mann av sted, og de lette i tre dager, men de fant ham ikke. De vendte tilbake til ham mens han ennå var i Jeriko, og han sa til dem: Sa jeg ikke til dere at dere ikke skulle gå?

Historien vi har lest i dag, er ikke like innholdsrik og fruktbar som de foregående var. Dessuten inneholder den mye som er uklart, og som i det minste er vanskelig å forklare fullt ut.

Likevel håper vi å kunne flette en grønn hekk også gjennom sprinklene på dette tilsynelatende tørre espalieret. Vi vil først betrakte selve den historiske begivenheten, og deretter bruke den som en anledning til å tale med hverandre om noe som fortjener å legges på hjertet når det gjelder de gjenfødtes vekst.

De historiske begivenhetene

Med bildet av den åpne himmelen i sin dypt bevegede sjel var Elisja kommet fra ødemarken til den andre siden av Jordan. I sin ånd var han selv blitt løftet opp i det himmelske, og han trådte inn i kretsen av profetdisipler som om han var sendt til dem fra det høye.

Ansiktet hans lyste av den guddommelige herligheten han hadde sett. Hjertet var fylt av tilbedende beundring for Guds kjærlighet, som hadde åpenbart seg

for ham da mesteren ble opphøyet. Som en herold for Herrens nåde i et mål som Elia aldri hadde vært det, og utrustet med en dobbel del av den Ånd som hadde hvilt på Elia, kunne og skulle Elisja nå bety noe mer og større for disiplene enn hans forgjenger hadde gjort.

Men for de sørgende «profetsønnene» var ikke dette umiddelbart innlysende, uansett hvor oppriktig ærbødighet og kjærlighet de møtte sin nye lærer med. De så nok ikke for seg at han som var gått hjem, var erstattet med Elisja.

Enda mindre kunne noen, i det minste på det tidspunktet, ha fått dem til å tro at Herren selv – gjennom jordbrukeren fra Abel-Mehola – faktisk hadde gitt dem en Elia i «høyere potens», altså med en enda større åndelig kraft. Vi vet nå at det virkelig var slik. Men vi ville vise liten innsikt i menneskehjertet dersom vi ble overrasket over at profetdisiplene ikke klarte å overbevise seg selv om dette med én gang.

Elias glimrende fremtreden bød utvilsomt på langt mer næring for sansene enn det Elisjas fordringsløse og broderlige vesen gjorde. Tisbittens strenge, nasireiske alvor stemte langt bedre overens med de naturlige forestillingene om menneskelig storhet enn hans etterfølgers ydmyke og nedlatende vennlighet.

Elia hadde en i sannhet kongelig og imponerende verdighet over seg – en utstråling som skapte mer avstand enn fortrolighet. Den preget hele det ytre hos mannen med den høye skikkelsen og den tordnende stemmen.

Ved første øyekast måtte Elias skikkelse i det minste gjøre et langt sterkere inntrykk på den naturlige følelsen enn den vennlige personligheten til Safats sønn, han som stilte seg på samme trinn som den ringeste. Dessuten manglet Elisja – med sin sannsynligvis mindre kroppsbygning og sitt skallede hode – fullstendig den majesteten man forestilte seg at en Herrens herold og fanebærer også i det ytre skulle være omgitt av.

Elia fremsto mer som en preken over hvor herlig et menneske kan bli gjennom guddommelige gaver. Elisjas fremtreden priste derimot langt mer Guds nåde i menneskets svakhet. Tisbittens virke var stormfullt og hadde et ytre mål: å ødelegge Ba'als altere og å bekjenne Herrens navn høyt og åpent. Elisjas åker var derimot først og fremst det skjulte sinnelivet. Hans store oppgave var å virke for at hele mennesket i stillhet skulle gi seg hen til Herren, drevet frem av at det var blitt grepet av Guds kjærlighet.

Når vi overveier disse omstendighetene, hvordan kan det da forundre oss at profetdisiplene ikke straks i begynnelsen forsto å verdsette den rike erstatningen Gud hadde gitt dem? I den kjære, evangeliske Elisja hadde de fått en gave som veide opp for tapet av deres far som var gått hjem.

Av ganske lignende grunner var det en gang så vanskelig selv for vår Herres første disipler å innse at Jesus var større enn mannen i kamelhårskappen og lærbeltet i ørkenen. For dem virket den ensomme, fastende Johannes i langt større grad enn syndernes milde og nådige venn å bære merket som Guds utsending og talsmann. Og hvorfor? Jo, fordi den alvorlige døperen hadde noe ærefryktinngytende over seg som straks falt i øynene. Mennesket fremsto i hans person med en viss nimbus.

I det usedvanlige ved Johannes' liv som eneboer lå det noe som tiltalte fantasien. Og fordi det falt mer i øynene, måtte det også anbefale seg mer for et menneske som ennå ikke var helt renset for lovens streben etter å opprette sin egen rettferdighet, enn den formen for fromhet som var mest innbydende og best svarte til hans behov.

I denne ensomme nasireerdrakten sto man både i egne og andres øyne som en «fullkommen mann» – som en som på en måte allerede var ferdig, og fullstendig adskilt fra verden og alt dens vesen. Dessuten kunne de gjerningene Johannes påla, telles og summeres opp til et bestemt, håndfast resultat.

Jesus, derimot, viste seg ikke bare selv i den største enkelhet og holdt seg til helt vanlige livsformer. Han beskrev også på forhånd sitt rike som noe som ikke ville komme med ytre tegn.

Ved at Jesus bare krevde hjertets store, usynlige offer, oppfordret han ikke til annen virksomhet enn den som tar imot og tilegner seg. Han omga disiplene sine med så lite menneskelig herlighet at de nærmest ikke hadde annet igjen enn et par nedslåtte øyne og en livslang blygsel og skamrødme når de fikk nyte hans nåde.

Hvor lite fristende var ikke alt dette for vår selvrettferdige natur! For mennesket slik det er, måtte Johannes' vei fortone seg langt mer tiltalende. Det var derfor disiplene holdt så iherdig fast ved døperens person. Og det var derfor Johannes måtte legge ned så mye møye før det lyktes ham å vende de uforstandige disiplene bort fra seg selv og over til ham som var langt større – han som Johannes, etter sine egne ord, ikke var verdig til å løse skoremmen for.

Hvor helt og fullt profetdisiplenes hjerte fortsatt var hos deres mester som var gått hjem, kommer tydelig frem i den inntrengende bønnen de rettet til sin nye lærer så snart de var kommet til Jeriko. Med stor iver, og kanskje ikke uten tårer, sier de: «Her hos dine tjenere er det femti sterke menn. La dem gå av sted og lete etter din herre! Kanskje Herrens Ånd har tatt ham og kastet ham på et eller annet fjell eller i en eller annen dal.»

Disse ordene har noe gåtefullt over seg. Hva var det disse kjære vennene egentlig ønsket? Ville de virkelig lete etter sin mester? Ja, sannelig! Men visste de ikke gjennom en guddommelig beskjed at han skulle bli tatt bort fra dem denne dagen?

Jo, de visste det. Men det som nå kommer klart frem, er at måten han skulle tas bort på, ikke var blitt åpenbart for dem.

Vi må derfor tenke oss to muligheter: Enten trodde de at Gud bare midlertidig hadde rykket Elia bort til et ensomt sted for først derfra å løfte ham opp til seg. Eller så trodde de at Elia riktignok allerede var tatt opp i paradiset, og det på en eller annen overordentlig måte, men bare med sjelen. I så fall måtte hans jordiske hytte – legemet – fremdeles være å finne i ødemarken.

Kanskje hadde de Moses i tankene. Han ble jo tatt bort i det samme området, på fjellet Pisga, med blikket vendt mot det lovede land. På en hemmelighetsfull og salig måte ble han tatt opp i et kyss fra Herren, men legemet hans ble liggende igjen på jorden og ble begravet av Herren selv i en dalbunn.

Kanskje forestilte de seg at noe lignende hadde skjedd med tisbitten, og at det de femti mennene skulle lete etter, bare var det dyrebare legemet. De antok at Herrens Ånd hadde brakt det i sikkerhet på en stille og ensom plett.

Uansett hva de egentlig tenkte, så åpenbarer planen deres den brennende kjærligheten som selv ved den elskedes likkiste tviler på at den dyrebare virkelig er revet bort. Og når den må innse det, prøver den krampaktig å klamre seg fast til skyggen, til den bleknede hytten etter den som er gått bort.

Det kommer i alle fall tydelig frem i deres opprørte og heftige bønn at de anså tapet av mesteren som uerstattelig. Selv med all den respekt de hadde for hans etterfølger, var de ennå langt fra å tro at det enorme tomrommet etter Elia allerede var fylt av ham.

Det ville vært en lett sak for Elisja, som godt forsto hva profetdisiplene tenkte, å lære disse kjære mennene noe annet. Han kunne ha sagt til dem:

«Jeg kommer til dere med budskap og nyheter som dere aldri har hørt fra Elias munn! Jeg vil fortelle dere ting om Guds kjærlighet til menneskenes barn som ennå er uhørte i den vide verden, og som vil fylle dere med den saligste forundring. Jeg bærer på hemmeligheter som vil åpne en helt ny kilde til salighet for dere. Jeg skal gi dere et innblikk i Herrens ord, i den usynlige verden og i Herrens hjerte – et innblikk så dypt og gripende som knapt noen av deres fedre har fått!»

Men hvor fjernt var det ikke for Elisja å ta selv det minste skritt for å fremheve seg selv på denne måten! Han sto uendelig høyt over vår smålige nærtagenhet – den som gjør at selv det minste skinn av å bli tilsidesatt vanligvis føles som stikket fra en skorpion.

Med ekte og hjertelig glede la han merke til den inderlige kjærligheten og respekten som profetdisiplene viste sin far som var gått hjem. Elisja var ikke så forfengelig at han ville ofre sin visdom bare for å bli anerkjent slik han fortjente. Visdommen sa ham at han burde holde det han hadde opplevd i ødemarken, for seg selv ennå en stund. Han ventet tålmodig på det rette tidspunktet for å dele sine uhørte og hjertevarmende budskap.

Hvilke grunner Elisja hadde for å holde underet ved Elias opptakelse skjult for profetdisiplene ennå en stund, kan vi ikke si med sikkerhet. Men vi kan være trygge på at det var de klokeste og viktigste hensyn som lå bak.

En klok husholder legger ikke bare vinn på å gi videre det han har fått betrodd, like rent og uavkortet som han mottok det. Han måler også mottakernes evne og behov, og deler ut alt til sin tid og på det rette stedet.

Slik innså nok også Elisja at de hemmelighetene han bar i hjertet for vennene sine, ville bli langt lettere for dem å forstå – og virke dypere og mer gagnlig på dem – dersom visse innledende betraktninger først hadde gått forut.

Kanskje tenkte han å først forklare disiplene i alminnelighet det sanne, underfulle og salige forholdet Herren står i til sine barn. Så kunne han i en stille og høytidelig stund løfte sløret fra himmelfartens under, og sette det som et bekreftende segl på sitt evangelium.

Eller kanskje hadde han i sinne å vente på et øyeblikk preget av dyp ydmykelse og sønderknuselse for Herrens ansikt. Mot en slik bakgrunn av levende smerte

over synden ville han da avsløre hele herligheten i Guds overveldende nåde – slik han selv hadde sett den åpenbare seg da mesteren ble forklaret. Det var en nåde som siden fikk Elisjas sjel til å ligge i støvet i uavbrutt, tilbedende forundring, hvor han enn gikk og sto.

Kort sagt: Elisja følte at den rette timen ennå ikke var kommet for å dele det aller høyeste og herligste han hadde å gi disiplene. Derfor holdt han det for seg selv og tidde.

Vennene hans ga seg imidlertid ikke. Med økende iver fortsatte de å presse ham for å få lov til å sende de femti brødrene ut for å lete etter den forsvunne mesteren. Men dette fikk ham ikke til å bryte tausheten. Det gikk faktisk så langt, forteller historien, at han kjente seg brydd over bønnene deres; han ble forlegen og visste ikke hva han skulle svare dem.

Men heller enn å avsløre sin søte hemmelighet før tiden var inne, ga han etter for deres tåpelige plan og lot dem dra av sted.

Det kunne i alle fall ikke skade disiplene selv å få overbevise seg om at verken mesteren eller hans dødelige hytte – hans jordiske legeme – lenger var å finne på jorden. Budskapet om hans legemlige himmelfart ville dermed bli så mye mer troverdig for dem senere.

Slik må også Elisja ha tenkt. «Send dem da av sted!» sa han til slutt, da de hardnakket nektet å lytte til hans «Dere skal ikke sende noen av sted». Dermed la mennene i vei og begynte å lete.

I hele tre dager gjennomstreifet de det ensomme og skogrike området. Hver gang en stille dalkløft åpnet seg for dem, eller de gikk inn i en susende lund av terebinter, gikk det et gys gjennom marg og bein – som om de betrådte en helligdom.

Her, mente de, måtte de endelig finne – om ikke mesteren selv, så i det minste hans livløse hytte. Og hvem vet hvilken vakt den da var omgitt av, og hvilket likskrud den var kledd i? Men skuffelse fulgte på skuffelse. Hele reisen ble en sammenhengende rekke av brutte forventninger og forgjeves anstrengelser.

Da kvelden på den tredje dagen kom, vendte de nedslåtte, matte og trette tilbake til Jeriko. Den eneste frukten denne slitsomme ferden gjennom ødemarken hadde gitt dem, var mesterens svært milde, men likevel dypt ydmykende bebreidelse: «Sa jeg ikke til dere at dere ikke skulle gå?»

Av og til går det ikke annerledes enn at vi må overlate våre kjære, men uforstandige barn til deres egen dårskap. Vi må la dem handle etter sitt eget hode, slik at erfaringen kan lære dem, eller at skade kan gjøre dem kloke.

Det gjelder for eksempel hvis de ikke vil tro oss på vårt ord: at den rettferdigheten som gjelder for Gud, er dem helt nær – nemlig i Kristus Jesus. Hvis de i stedet for å gripe den her påstår at de vil grave denne rettferdigheten ut av sitt eget hjertes jord, eller at de i fremtiden skal ta den ned av sin egen vevstol som frukten av eget arbeid – hva annet gjenstår da for oss til slutt enn å si som Elisja: «Velan, dra da av sted, og skap og virk selv!»

La dem bare få plage seg en stund med en lov som bare virker vrede. La dem gjennom egen erfaring lære at de har slått inn på en vei der man nok kan

knekke nakken, gå konkurs og gå under – men der intet liv spirer frem, og ingen fremgang lønner strevet.

Det slår aldri feil: I dag eller i morgen kommer disse «sterke» tilbake til oss med skjelvende knær og bevende samvittighet. Da blir de møtt med det ydmykende spørsmålet: «Sa vi ikke til dere at dere ikke skulle gå?»

Det moralske nederlaget de nå har lidd, er i alle fall ingen ulykke for dem. For det er først nå Kristus vil bli virkelig dyrebar for dem, og evangeliet vil bli det navnet faktisk betyr: et godt budskap.

De gjenfødtes vekst

Det er åpenbart, mine kjære, at i det vi har sett i dag, har Elisja ennå ikke forberedt profetdisiplene tilstrekkelig på det herlige budskapet han har å bringe dem, eller at han ennå ikke anser dem som modne for det.

Det ligger klart i dagen: Selv om de er Guds barn og allerede har del i Guds nåde og natur, ser mesteren at de likevel ikke bare er skikket for videre åndelig oppdragelse, dannelse og utvikling, men også trenger det.

Ut fra denne omstendigheten vil jeg nå ta opp en sak som det virker som de færreste av våre kristne har helt riktige begreper om, og som derfor lenge har trengt en nærmere forklaring og belysning blant oss. Denne saken er Guds barns vekst, som Skriften så ofte taler om – altså de gjenfødtes fremgang når det gjelder det indre mennesket.

Hva vi etter Skriften skal forstå med dette, ønsker jeg å gjøre tydelig for dere med noen få ord. Eller – for å se på temaet i et litt større og mer allment perspektiv – jeg vil vise dere hva et sunt, evangelisk trosliv er, og hvordan det viser og åpenbarer seg.

Jeg kjenner ikke til noe sted i Skriften som maler et renere og mer fullstendig bilde av et slikt liv enn den store apostelens ord i Fil 3,12–14:

> «Ikke det at jeg allerede har grepet det eller allerede er fullkommen. Men jeg jager etter det for å kunne gripe det, fordi jeg selv er grepet av Kristus Jesus. Brødre, jeg mener ikke om meg selv at jeg har grepet det. Men ett gjør jeg: Jeg glemmer det som ligger bak og strekker meg ut etter det som er foran, og jager mot målet, til den seiersprisen som Gud har kalt oss til der ovenfra i Kristus Jesus.»

Ja, mine kjære, her kan dere se hva det vil si å være frisk og sunn i det indre mennesket. Den som er det, vil for det første si som Paulus: «Ikke det at jeg allerede har grepet det.» For det andre vil han sammen med Paulus strekke seg mot det samme målet. For det tredje er han, i likhet med apostelen, grepet av Kristus. Og til sist jager han, som apostelen, etter den seiersprisen som er satt foran ham.

Dette er de viktigste kjennetegnene på et uforminsket og kraftfullt kristent trosliv. La oss se litt nærmere på dem.

Hvor det finnes liv, mine venner – et sunt og uskadd liv – der finnes det også vekst, bevegelse, fremgang og utvikling. En plante som ikke lenger vokser, spirer eller forandrer seg, er enten død eller syk.

Selv et tre som har nådd sin fulle høyde, forblir ikke bare slik det er. Selv om det ikke kan vokse høyere eller bredere fordi det har nådd sin grense, fortsetter

det likevel å drive og spire med glede innenfor den formen det har fått. Det får i det minste ny skikkelse. Hver vår viser det seg for oss i nytt, friskt bladverk, og med ny glede hviler øyet på det ungdommelige livet som gjør treet grønt på ny.

Slik det er i naturens rike, er det også i nådens rike – i hagen der Guds planter vokser. Det som er sunt her, vil hele tiden være i ferd med å utfolde og utvikle seg. «Forny dere daglig i ånden», roper Skriften til oss. Her finnes det ikke noe som står stille og ikke utvikler seg; slikt finnes bare der sykdom og død hersker.

«Ikke det at jeg allerede har grepet det eller allerede er fullkommen.»

Hør, hør bare på disse ordene, mine brødre! Hvor kommer de fra? Hvem er det som sier dem? Man skulle tro det var en nybegynner i kristendommen – et menneske som ennå ikke er viss på at han står i nåden, eller en som ennå ikke har trengt seg gjennom den trange port.

Men slik er det ikke, mine kjære. Disse ordene sies av en mann som står på en høyde i troslivet som sannsynligvis ingen av oss når opp til. De sies av den samme apostelen som våget å rose seg: «Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg.»

De sies av helten som visste hvem han trodde på, og som kunne juble: «Hvem kan skille meg fra Guds kjærlighet?» De kommer fra den hellige mannen som Kristus hadde fått skikkelse i som i ingen annen etter ham. Han krenket verken beskjedenheten eller sannheten da han sa: «Vær mine etterfølgere, og akt på dem som vandrer etter det forbildet dere har i oss.»

Mannen som strålte som den mest glitrende stjernen på den unge kristne kirkes himmel, bekjenner her likevel fritt og åpent at heller ikke han ennå har grepet det. «Nei», sier han, «jeg er ennå ikke fullkommen.» Og han gjentar det senere med enda større ettertrykk: «Jeg mener ikke om meg selv at jeg har grepet det.»

Dere stusser, mine elskede, og dere er forundret. Ja, vær gjerne det, men pass på så dere ikke misforstår. Paulus snakker her ikke om hva han er i Kristus overfor Gud. Når det er snakk om det, bruker han nok et annet språk. Da heter det: «Hvem vil anklage? Hvem er den som fordømmer?» og «Vi er rettferdiggjort av tro; med ett offer har han for alltid gjort oss fullkomne.»

Her snakker apostelen derimot om sitt hjertes tilstand. Han snakker om sin indre stilling til Herren og om sitt trosliv. Det er bare med blikket på dette han uforbeholdent innrømmer at han ennå ikke har grepet det, at han ennå ikke er fullkommen, eller – som ordene bokstavelig lyder – at han ennå ikke ser seg selv ved målet.

«Er det altså dette han mener?» Ja, hva ellers? Tror dere virkelig at forfatteren av brevene til romerne, galaterne og hebreerne ville kunne si at han ennå ikke sto ved målet, dersom det var snakk om hva han var for Gud i Kristus?

I sin kausjonist og mellommann var han fullkommen. Dette visste han, og denne vissheten var trøsten i livet hans. Den var den eneste egentlige kilden til hans glede, hans heltemot og hans fred.

«Men», vil dere kanskje innvende, «hva er det da i denne ydmyke bekjennelsen som skulle forundre oss? Hvem vil vel med blikket på sitt eget trosliv mene at han allerede er ferdig og står ved målet!»

Si ikke det, mine kjære! Ganske mange mener det. Og slik det virker på meg – ta det ikke ille opp, mine brødre – gjelder dette særlig ganske mange nettopp blant våre kristne. Men en slik oppfatning er et utvetydig symptom på en åndelig sykdom, en indre skranting.

La oss først se på den evangeliske kunnskapen. Hvor mange kjenner jeg ikke blant dere som for eksempel kan katekismens sannheter utmerket, som også kjenner godt de viktigste bibelstedene som underbygger dem, og som dessuten bærer i hjertet en samling av mange slags oppmuntrende løfter fra Skriften, vakre salmevers, gudelige ordtak og andre fromme overleveringer?

Slik utrustet møter de oss ofte, og vi ønsker dem til lykke med denne gode lasten i livsskipet deres. Men et år senere treffer man disse menneskene igjen – og de er fremdeles nøyaktig de samme. To år senere besøker man dem på ny, og heller ikke da er det den minste forandring å merke.

Etter hvert blir man ved synet av dem mer minnet om et tre fra et dreierverksted enn om et tre i den frie, livskraftige naturen. For hos dem har ingen nye grener spirt frem, og intet friskt løv har sprunget ut.

De bruker fremdeles de samme talemåtene, har fremdeles de samme dommene og meningene om alt, og beveger seg fremdeles i den samme trange kretsen av åndelige begreper og uttrykk. Den indre horisonten er ikke utvidet på noen måte; skatten av evangeliske tanker er ikke økt med en eneste én, og de er ikke det minste mer hjemme i dybdene i Skriftens ord.

Har det kanskje blitt oppdaget nye kilder til trøst i Skriften? Har nye sider ved frelsen i Kristus blitt åpenbart? Har de lest nye, salige artikler ut av hans rike testamente? Har det gått opp et nytt lys for disse kjære vennene angående det ene eller det andre?

Har de utrustet seg med nye våpen til sin riddertjeneste? Har de funnet nøklene til nye sannhetens kammer i fredsriket, på åpenbaringens område – kammer som hittil hadde vært lukket for dem?

Å, langt ifra! Man spør ikke engang etter slike ting. Man blir sittende på nøyaktig den samme gamle flekken, og den bitte lille tankesirkelen man i årevis har beveget seg rundt i, har ikke utvidet seg så mye som en hårsbredd.

«Men», sier dere, «hva trenger vi egentlig å vite mer enn det vi vet?»

Ja, der har vi det! Ser dere at dere har gjerdet inn deres egen kunnskapsåker, og mener at dere i denne sammenheng virkelig er ferdige og står ved målet? Men dette er noe sykelig; det er et tegn på en indre sykdom, på en åndelig lammelse.

For hvis dere var sunne og friske i det indre mennesket, ville dere sagt som Paulus: «Ikke det at jeg allerede har grepet det.» Da ville dere kjent hvor stykkevis deres erkjennelse er. Dere ville ha ant at det fremdeles ligger tusenvis av salige skatter skjult for dere i Skriften.

Da ville dere ha gjennomsøkt Bibelens gruvesjakter med stadig større interesse. Dere ville ha lest dere til stadig nye herligheter i deres mellommanns testamente.

Og når man fra tid til annen kom på besøk til dere, ville man få høre dere si med et ansikt som strålte av glede:

> «Å, hvilke dyrebare ting har jeg ikke igjen oppdaget i Bibelen min! Hvilket nytt, søtt lys har ikke igjen gått opp for meg over det ene og det andre! Hvilke herlige løfter, som jeg ikke kjente før, har jeg ikke støtt på der! Og hvilke nye, hjertevarmende glimt har jeg ikke fått av min evige yppersteprests fortjeneste, av hans embete som mellommann og av hans løfter!»

Se, mine kjære, slik ville vi ha møtt dere hver gang – kledd i nytt, friskt grønt. Da måtte vi ha sagt: «Ja, dette mennesket vokser! Se hvor mye som igjen er blitt rettet etter Bibelen hos ham, hvor mye dypere han har trengt inn i evangeliets hemmeligheter, og hvor mye klarere han nå tenker om den ene eller andre saken enn han gjorde før.»

Og jo lenger dere kom frem i denne gagnlige kunnskapen, desto rikere ville Bibelen bli for dere. Dere ville stadig mer levende kjenne at dere kan fortsette å grave her et helt liv uten å tømme disse gull- og diamantgruvene engang halvveis. Med desto større overbevisning ville dere sagt med Paulus: «Ikke det at jeg allerede står ved målet!»

Men desto ivrigere ville dere også arbeide for å grave stadig dypere ned i evangeliets dyp, drevet av det søte håpet om å gjøre enda mange vakre funn og mange herlige og gledelige oppdagelser.

Enda verre enn at kristen erkjennelse slik er avsluttet, er en viss stillstand i det åndelige livet. Dette møter oss dessverre enda oftere blant dere.

Man sier: «Mine synder er tilgitt; det og det stedet fikk jeg denne forsikringen, og Gud angrer ikke sine nådegaver og sitt kall!» Så fører man fremdeles en såkalt kristelig vandel, holder sin gudelige dagsorden, og er nå – ferdig og ved målet.

«Og skulle vi virkelig ikke være det?» For Gud, i Kristus, kan dere være det. «Men ikke også i vårt trosliv, etter at vi har fått denne forsikringen?»

Jeg tviler på det, mine kjære. Visste ikke også Paulus at han var benådet og utvalgt? Likevel sier han: «Ikke det at jeg allerede har grepet det!»

Hos et menneske som er åndelig sunt, er også det indre livet i stadig utvikling. Den nye skapningens himmelbarn kan ikke bli liggende i spedbarnets svøp for alltid. Det strekker seg mot manndommen og vil bli sterkt, slik at det kan bli myndig.

Da tar veksten, blomstringen og dannelsen aldri slutt i sjelen, under de underfulle vingene til ham som svevde over vannene. Av forlovelseskjærlighetens knopp folder troskapens paradislilje seg ut som en stjerne.

Troen, som nå er blitt myndig, kommer til å nyte sin arv på en mer selvstendig måte. Den tar i bruk de evangeliske rettighetene den har fått, med større frihet og trygghet. Tillitens grep om Guds løfter blir sikrere og fastere. Den engstelsen i omgangen med Herren som ikke passer for et barn, viker plassen for frimodighet til å gå inn i helligdommen.

Sjelens liv i Kristus blir mer og mer et uavbrutt liv i ham, som i sitt rette element. Den salige kunsten å se seg selv – ikke i sitt eget bilde, men i sin talsmanns bilde – øves stadig lettere og friere.

En mengde smålige begreper, lovpregede tiltak og betenkeligheter faller etter hvert bort som like mange lenker fra nådens pleiebarn, og gir plass for

et storslått sinnelag. Vi ser hvordan hans livs blad og blomster blir unge og friske igjen nesten daglig. Som en føniks som forvandles, stiger han mer og mer evangelisk fri, enfoldig, glad og frisk opp av den forlegenheten, halvheten og sløvheten han før var i.

En sunn kristen, sier vi videre, trakter med Paulus etter det samme målet. Men hvilket mål er det snakk om?

Apostelen sier det slik: «Jeg akter det for skrap, for at jeg kan vinne Kristus og bli funnet i ham.» Og han legger forklarende til: «ikke med min egen rettferdighet, den som er av loven, men med den jeg får ved troen på Kristus, rettferdigheten av Gud på grunn av troen.»

Nå kjenner dere målet for hans streben. «Men eide han ikke allerede denne rettferdigheten?»

Se der, mine kjære – med denne forundringen røper dere igjen at dere heller ikke her er i harmoni med Paulus, og at dere ikke går på den samme veien som ham. Lær av ham at troens rettferdighet ikke bare hører til begynnelsen av kristenlivet. Nei, gjennom hele livet skal den være det målet og den skatten den benådede strekker seg etter!

Her gjelder det nemlig ikke bare å ha rettferdigheten som et dogmatisk begrep. Det gjelder å glede seg over den i en uavbrutt og levende tilegnelse. Fra det ene øyeblikket til det andre må man av hele sitt hjerte være seg bevisst dette: at man på tross av alle sine svakheter står for Faderen i Kristus, allerede helliget, gjort velbehagelig og fullkommen, og med del i den samme kjærligheten som han.

Og jeg sier dere: Det er ingen liten sak!

Kjenner dere ikke de tusen hindringene som sperrer veien til denne trosstanden? Har dere aldri merket hvordan vår selvrettferdige natur gjør innvendinger mot at vi skal bygge hele vår verdighet på en fremmed fortjeneste?

Har dere aldri kjent hjertets mektige lyst til stadig å styre inn på den gamle gjerningspaktens spor igjen? Er dere ukjente med det medfødte, lovpregede sinnelaget som i høyden vil tillate oss å nyte denne store trøsten på den betingelse at vi først har steget opp på det ene eller andre trinnet i helliggjørelsen?

Er dere ukjente med makten i alle de smålige og lovpregede menneskelige fordommene, meningene og systemene vi har sugd i oss med morsmelken? Ukjente med det at man «ikke trodde for glede», som disiplene en gang skrantet av? Ukjente med fornuftens innvending: «Det er farlig allerede å anse seg selv som fullendt i Kristus. Ja, det er ikke bare en fordervelig anmasselse, men også en ren dårskap å gi rom for så høye tanker om seg selv»?

Ja, det er nesten umulig å si hvor mye som først må overvinnes med Ordets sverd før man levende kommer til å gripe Kristus i hele omfanget av alt han er blitt for oss – og deretter holde fast på ham man slik har grepet, i en livskraftig tilegnelse.

Men vi har jo, i det minste i forbigående erfaringer, allerede selv kjent at hele kilden ikke bare til vår fred og frimodighet, men også til vår styrke, vår kraft til å seire, ja, til hele vår helliggjørelse og vår dyktighet i tjenesten for Gud, ligger skjult i den klare og livskraftige bevisstheten om hva vi er og har i Kristus.

Derfor må vår streben fremfor alt og først av alt være å fylle hele hjertet med denne gagnlige og salige bevisstheten.

Ja, er vi sunne slik apostlene var det, så ser vi det som en uevangelisk villfarelse å mene at målet for kristen streben må forandre seg etter at man har fått visshet om nåden og tilgivelsen – slik at målet nå ikke lenger er å gripe troens rettferdighet, men heller å opprette en såkalt livets rettferdighet.

Vi vet at etter at vi har tatt imot nåden, skal vi overhodet ikke ha som vårt nærmeste mål hvordan vi kan rense, forbedre eller pynte oss selv. Vårt mål skal bare være dette: hvordan vi kan tro oss inn i den prydelsen som allerede er vunnet for oss, og fra det ene øyeblikket til det neste holde Kristi fortjeneste nær for oss i levende nytelse.

Vi merker nemlig at dette ikke bare er den korteste, men den eneste veien til å bli herre over synden og til å tenne hjertet i en hellig og utrettelig iver for Guds ære.

Et åndelig sunt menneske er grepet av Kristus. Se, her er et trekk ved det vakre, uforminskede kristenbildet som vi finner virkeliggjort i Paulus. Han sier: «etter at» – eller: «fordi» og «til det» – «jeg selv er grepet av Kristus Jesus.»

Med dette mener han ikke at han en gang ble grepet av Kristus i det øyeblikket han ble vakt. Han snakker om noe som er nærværende – noe vedvarende og uavbrutt.

Hvor mange kjenner jeg ikke blant våre troende som ser ut til å forstå svært lite av det apostelen her har for øye! Å ja, de driver seg selv til Kristus, men de blir ikke grepet av ham. De pisker seg selv som et dovent lastedyr frem mot nådens trone, men de blir ikke uvilkårlig revet med dit.

Drivkraften som setter disse tunge menneskene i bevegelse mot Jesus, er den lunkne tanken om at de er fortapt uten ham. Det er ikke det brennende instinktet hos et hjerte som er rørt av underfulle dragninger.

De kommer til Frelseren som et spann som møysommelig blir slept til brønnen, ikke som den lette nålen til den uimotståelige magneten. Men la ingen si oss at dette er et friskt og blomstrende trosliv!

Der hvor slikt liv finnes, mangler heller ikke dette som Paulus beskriver: «å være grepet av Kristus». Der er man som trollbundet revet med av hans skjønnhet. Det er som om man blir slynget kraftig mot ham av en åndelig fjær.

Som flammende ranker slynger hjertets lengsler seg omkring ham. Han er havet, og våre følelser er bekkene som i uavbrutt strøm søker å tømme seg i det. Han er vårsolen som uopphørlig, med sitt underfulle lys, suger opp et grønt liv av ønsker, tanker og følelser fra det fornyede sinnets jordbunn – og som solsikker søker de bare hans ansikt.

Man får aldri nok av Kristus; man vil stadig eie ham enda mer fullkomment. Hver gang man får nyte hans nærhet, fødes det bare en ny lengsel etter et enda nærere samfunn med ham. Man kunne senke seg ned og miste seg selv i ham. Selv når henrykkelsen over hans nærvær og kjærlighet er på sitt aller høyeste, er det likevel ett ønske igjen i sjelen – Moses' ønske: «La meg da få se din herlighet!»

Se, slik foregår det i det indre hos en åndelig sunn kristen. Det er i denne betydningen et slikt menneske er «grepet av Kristus Jesus».

Slik, grepet av Kristus, jager apostelen nå etter det «for å kunne gripe det». Men hva er det han jager etter? Det er det klenodiet som består i en levende og hjertevarmende visshet: «I Kristus har jeg rettferdighet og all fylde.»

Paulus forteller oss selv hvilken vei den hellige mannen følger for å nå dette målet: «Jeg glemmer det som ligger bak og strekker meg ut etter det som er foran.» Der har dere hans hemmelighet!

Noe glemmer han, og derfor får han øye på noe annet. Det han først og fremst streber etter å fjerne fra sin hukommelse, er mange slags kjødelige fortrinn. Noen av dem ramser han selv opp:

- «Jeg er omskåret på den åttende dag»: ikke som en proselytt, først i senere år.
- «Av Benjamins stamme»: altså av Rakel, ikke av slavekvinnen.
- «En hebreer født av hebreere»: altså ikke engang fra én side en hedning.
- «I forhold til loven en fariseer»: altså medlem av den mest ansette og strengeste retningen.
- «I nidkjærhet en forfølger av menigheten»: en slik brennende nidkjærhet for fedrenes lære besjelet ham.
- «I rettferdighet etter loven ulastelig»: ingen i hele folket hans kunne dadle ham.

«Men det som var en vinning for meg», fortsetter han – alt det som kunne gi ham anseelse og fordel – «det har jeg for Kristi skyld aktet som tap. Ja, jeg akter i sannhet alt for tap, fordi kunnskapen om Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, jeg akter det for skrap, for at jeg kan vinne Kristus og bli funnet i ham.»

Paulus glemmer altså først seg selv med tanke på alt han var av naturen og hjemmefra, og alt han hadde strevd for å vinne ved egne krefter. Han legger desto større flid i å forvise dette fra hukommelsen.

Grunnen er enkel: Jo mer glans og verdi disse tingene har i verdens øyne, desto lettere kan de forføre ham til selvtillit. En slik selvtillit ville ha svekket hans lengsel etter å bli funnet i Kristus. Han vil derfor ikke lenger kjenne seg selv etter kjødet.

Bildet av hele sitt tidligere menneske har han naglet til korset. Alt han før så på som sine fortrinn, har han kastet fra seg som feieskarn. Trenger de seg likevel inn i tankene hans igjen, vet han ikke noe bedre enn å vise dem rett tilbake dit de etter hans overbevisning hører hjemme.

Paulus vil ikke være noe som helst i egne øyne, ingenting annet enn en fattig synder som trenger hjelp.

Her ser vi en stor forskjell på apostelen og mange av dere: Dere kan nok glede dere av hjertet når dere finner noe i fortiden deres som styrker den smigrende tanken om at dere «tross alt ikke har vært de verste». For Paulus er det motsatt. Det gjør ham vondt, og han angrer, når hans selvrettferdige natur et eller annet sted får tak i så mye som et halmstrå den kan støtte seg til og klamre seg til.

Paulus anstrenger seg ikke for å gjenreise sitt eget jeg, men for å gjøre det til intet. Han frykter nemlig ikke synet av sin egen elendighet, siden han vet at nåden overgår den tusen ganger.

Det han frykter langt mer, er de blendende fantasibildene av sine tilsynelatende dyder og gode gjerninger. Han har nemlig en gang for alle bestemt seg for å aldri slippe inn noen annen trøst i sitt hjerte enn den guddommelige: at han er rettferdig, at han er fullkommen i Kristus.

Men Paulus vil heller ikke bli hengende ved bildene av sine egne synder. Det finnes jo noe vakrere å se på enn dette skarnet! Han vet at det bare lammer og tapper oss for krefter å bli stående ved misgjerningen, og at det gjør folk motløse og forstemte. Han vet at gleden i Herren og i hans nåde er menneskets styrke – den som gir føttene vinger i Guds tjeneste.

Ja, han går faktisk enda lenger i sin glemsel. Selv det han allerede har fått nyte og har kjempet seg frem til i samfunnet med Herren, skyver han i bakgrunnen. Han vil ikke at det skal hindre og holde ham tilbake i kampen for å tro seg dypere inn i Kristus og den herligheten han eier i ham.

Mange blant dere har latt tankene sine bli helt fanget i fortiden i sitt nådeliv.

Man hører dem ikke si annet enn vemodige minner om en svunnen og vakrere tid. De priser sin forlovelseskjærlighets gylne tid – de salige dagene da de første forsikringene om nåde ga dem nytt liv.

Slik står de der, som utlevde gamlinger som vet at livets vakreste perioder ligger bak dem, og som ikke lenger venter seg noe særlig av fremtiden. De blir bare litt varme igjen når fortiden trer frem for sjelen deres og sender noen solstråler inn i den vinterkalde luften de lever i nå.

Å, hvor helt annerledes står den hellige Paulus frem for oss her! «Fortiden!» tenker han i sin åndsfriskhet. «Hvorfor skulle jeg miste motet med tanke på fremtiden? Mot, mot! Foran meg vinker enda lysere troshøyder enn de jeg hittil har stått på.

Jeg aner tilstander som er langt saligere enn spedbarnets i Kristus og den første kjærlighetens. Fremad! Mot målet: en uavbrutt fred, en glede som aldri forandrer seg!

Hittil har jeg bare sett de første glimtene av min herlighet; den hele, fulle solen må jeg få se. Jeg har bare smakt de første dråpene fra kilden Kristus; jeg drives til å drikke i meg hele gledeshavet.

Nei, nei! De vakreste dagene i mitt kristenliv ligger ikke bak meg – jeg ser dem ligge foran meg. Jeg glemmer det som er forbi. Sammenlignet med det som skal komme, var det jo bare stykkeverk og en fattig forsmak. Men det som skal komme, er mitt mål. Det fullkomne jager jeg etter på håpets vinger!»

Se, mine kjære, dette var den store apostelens mening. Den må også bli deres, ellers vil dere skrante i ånden og mangle den guddommelige livsfriskheten.

Han som sier: «Jeg er Herren, din lege», ta seg av oss i sin nåde! Og etter at han har tilgitt oss våre misgjerninger, må han også lege våre skrøpeligheter. Måtte han ta bort det blant oss som fremdeles står i veien for at det åndelige livet kan utfolde seg fritt og med glede.

Måtte han løse sjelene våre fra båndene til så mange smålige og lammende begreper. Måtte han føre oss lenger og lenger bort fra et falskt lovvesens ufruktbare jordbunn, og plante oss ved sitt evangeliums fruktbare vannstrømmer.

Og måtte han la oss, under sin livgivende ånde, blomstre opp til en menighet uten flekk eller rynke eller noe slikt, en menighet som er sannheten tro i kjærlighet, og som i alle måter vokser opp til ham som er hodet, Kristus. Amen.

XXVIII. Straffedommen

Hvis det finnes en historie i Skriften som vi ikke trenger å frykte skal miste sin friskhet – uansett hvor ofte vi betrakter den – så er det fortellingen i Matt 8,23–27. Allerede for det naturlige øyet er den uimotståelig vakker, og for den som tror, åpner den en uuttømmelig gruve av trøst og oppmuntring.

Gjennom alle tider har mennesker som har lidd skipbrudd i livet, reddet seg ut av sorgens og angstens hvirvelstrømmer ved å klamre seg til denne fortellingen som til en klippe i havet. Og se, også for oss, som trues av en skjebnesvanger tids stormende bølger, står denne historien som et tegn som forkynner frelse. Den er som en vennlig ledestjerne mellom skyene som viser vei mot fredens bukt; som et ruvende fyrtårn med flammende kuppel som roper til oss gjennom natten:

«Hitover, hitover! Her er land! Her er ankerbunn! Her er sikker redning!»

Betrakt det lille skipet. Ved første øyekast virker situasjonen svært alvorlig. Det befinner seg midt mellom en rasende storm og brenningenes dundrende larm. Men selv under den svarte himmelen og over de brusende havvirvlene må vi kalle de skjelvende seilerne lykkelige.

La båten gynge og svaie så mye den vil – lasten er vel berget!

Dette skipet på sjøen har en dypere betydning. Helt fra gammelt av har man anet at det bærer på noe symbolsk. Man har treffende sett det som et etterbilde av den gamle arken, som bar representantene og fedrene for en ny menneskeslekt, og som et forbilde på den nytestamentlige menighet, Jesu Kristi kirke.

Ja, i et enda skjønnere motbilde finnes dette lille skipet fra Galileasjøen fremdeles. Passasjerene er riktignok blitt byttet ut, men én fra den kretsen som var om bord den gang, ble værende. Han blir der også helt til den dagen han med den siste levende lasten kaster anker i den evige sabbatshviles havn.

Tiden er et hav som stadig er i bølgegang og bevegelse. Den har sitt utspring i evigheten, og strømmer uopphørlig tilbake til evigheten igjen. Akkurat som det store verdenshavet har tiden sine avgrunner og sine sandbanker, sine dager med blikkstille vann og sine stormer.

Dette havet er strødd med farlige skjær, og i det mørke dypet skjuler det seg truende uhyrer. Men hør: Havet bærer også på en perle i sitt dyp – lykkelig er den som finner den! Over bølgene glitrer det en stjerne, selv om tusen flakkende lokkelys danser rundt den. Salig er den som styrer etter denne stjernen!

Tidens hav har bare to havner man kan lande i. Mot nord ligger den ene: det er helvete. Mot øst ligger den andre: Ærens konges stad. Se deg for, menneske! Den siste timens bølge vil kaste deg enten hit eller dit, og etter det blir intet anker mer lettet.

Jeg så utover dette havet, og se for et broket og travelt følge som rodde forbi meg! I tusen pyntede gondoler gled verden frem på sine flyktige dagers bølger. I deres kretser lød den gamle verdenssangen i evig gjenlyd: «La oss spise og drikke og være glade, for timene flyr!»

På alle flaggene til disse bekransede livsbåtene sto det bare ett motto: Nytelse.

Tidsfordriv og adspredelse var årene som drev dem frem. Egennytte og personlig interesse var vinden i seilene, mens forfengelighet og hovmod var dampen som drev dem. Som mast i disse gondolene sto kanskje et «frihetstre» i stedet for korset. Som kompass brukte de ikke sannhetens ord, men teaterplakaten og avisen.

All underholdning dreide seg bare om fornøyelser og politikk. Alle deres konklusjoner og uttalelser var fullstendig hedenske – fjernt fra Gud og bundet til jorden.

Jeg spurte etter religionen, og en stemme svarte på vegne av tusener: «De dannedes religion er i våre dager den samme overalt!» Ja, visst er den det – nemlig den ene religionen som består i ikke lenger å ha noen.

Jeg spurte etter bibelsk kristendom, og man snakket i beste mening om en «middelaldersk tro» som filosofiens tidsalder ikke lenger kunne forene seg med. Jeg spurte etter Kristus, og fikk høre at man måtte innrømme denne fortreffelige mannen fra Nasaret den fortjenesten at han på mange måter hadde gjort forarbeid for det nittende århundres vismenn.

Da jeg spurte etter de guddommelige budene, fikk jeg vite at man i denne frihetens og forfatningenes tid ikke lenger kjente til noen annen lov enn den mennesket ga seg selv. Da talen falt på sann moral, ble det sagt: «Den består i å følge det som sømmelighet og fine seder krever.»

Og den rette livsvisdommen? Den fant man visst i forsøket på å drukne sin egen selvbevissthet i en strøm av behagelige fornøyelser – og på alle måter unngå den pinlige situasjonen det er å være alene med seg selv.

Her har dere, i noen få trekk, et bilde av en stor del av verden slik den ser ut i dag. Slik lever og beveger de seg stort sett, de forblindede barna av dette århundret som har fjernet seg fra Gud.

I hodene deres råder en uhyrlig forvirring, og i hjertene finnes en hulhet og tomhet som er til å grøsse over. Likevel glir de av sted med en ufattelig følelse av trygghet mens de følger den brede strømmen.

Ved roret står helvetes fyrste selv. Han har kledd seg ut i den harmløse masken til en som bare vil fordrive tiden. Slik styrer han båtene mot nord, og er bare opptatt av å kapre sjeler til høyre og venstre.

Se! Midt blant alle disse livsbåtene fra en død og bedåret verden seiler et helt annet skip. Det er ikke bygget på noe jordisk skipsverft, og det drives ikke frem av denne verdens vinder.

Skipets navn er «Den utvalgte». Dets kjennetegn er korset, og i flagget vaier ordene: «Kristus er alt og i alle!» Kompasset om bord er et ord fra himmelen.

Vel dem, alle passasjerene i denne arken! For dette er skipet som seiler mot øst. Roret holdes av ham «som både vindene og sjøen adlyder». For ham er den rasende stormen ikke annerledes enn et mildt vindpust som leker med vimpelen i masten.

Den som ennå ikke vet med sikkerhet at han er om bord i denne hellige fregatten, må skynde seg å gå om bord! For det er bare dette skipet som bærer trygt over livets og dødens truende avgrunner og hvirvler. Alle andre farkoster finner før eller siden sitt skjær og forliser. I hans rettferdighet, som er en «fortærende ild», står det skjæret der de knuses for evig. Bare under Sions flagg finnes det frelse og sikker redning.

I dag skal vi betrakte et forferdelig skipsforlis. En kongelig skute synker fordi den kappet troens og sannhetens mast. Han som kunne ha reddet den, sover og lar den gå på grunn. Men på vraket kan vi lese denne innskriften: «Mine barn, ta dere i vare for avgudene! Herren er nær!»

> Da kom det et brev til ham fra profeten Elia, og i det sto det: Så sier Herren, din far Davids Gud: Fordi du ikke har vandret på din far Josjafats veier og på Judas konge Asas veier, men har vandret på Israels kongers vei og lokket Juda og Jerusalems innbyggere til hor, slik som Akabs hus lokket til hor – og fordi du til og med har drept brødrene dine, din egen fars sønner, som var bedre enn du, så vil Herren la et hardt slag ramme ditt folk og dine sønner og koner og alt det du eier. Og selv skal du bli rammet av en svær sykdom, en sykdom i innvollene, slik at innvollene skal falle ut etter lang tid med sykdom. (2 *Krøn* 21,12–15)

Det er noe helt særpreget og underlig ved det forferdelige brevet vi skal betrakte i dag. Det står for oss som en ånd blant brevene – et skriftstykke som angriper nervene våre med en grufull og nesten spøkelsesaktig kraft. La oss stanse opp noen øyeblikk ved dette merkverdige dokumentet. Først skal vi se hvor brevet kommer fra, og deretter hva det sier.

Hvor brevet fra Elia kommer fra

Elia hviler fra sitt arbeid. Da han ble tatt hjem, satt kong Joram, Akabs sønn og Ahasjas bror, på tronen i Israels rike. I Juda regjerte Josjafat, og han beholdt septeret helt til det åttende året etter at profeten var tatt bort.

Men nå er også Josjafat samlet til sine fedre, og hans førstefødte har besteget farens trone. Dette er den vanartede Joram, som bar samme navn som Israels konge og var gift med Akabs datter. En dag mottar denne Joram et brev, og innholdet er alt annet enn behagelig. Seglet brytes, og underskriften lyder:

«Tisbitten Elia.»

Elia? Kan det stemme? Et brev fra en som er død – fra en som allerede er herliggjort? Ja, nøyaktig slik er det. Også de døde taler av og til her på jorden. Deres stemme lyder lavt og hemmelighetsfullt, og likevel taler ikke engang tordenen med samme makt som deres hvisken.

Dere vet hva Skriften sier om den troende Abel: Han taler ennå, sier den, selv om han er død. Med dette vil den riktignok ikke fortelle oss noe overnaturlig;

den tenker på en tale i overført betydning – gjennom hans eksempel og hans skjebne.

Denne fromme sauegjeterens stille vesen, helt fordypet i Gud, hans offer som Herren hadde behag i, hans tragiske endelikt, som viser Guds barn hva de har i vente i denne verden, og hans blod som roper til himmelen om hevn og gjengjeldelse – er ikke alt dette en tale her på jorden, selv om den er lydløs? Er det ikke en preken og et vitnesbyrd fra den fromme Abel, selv om han er død?

På samme måte taler ennå mange mennesker i verden, selv om deres munn for lengst har forstummet i døden. Det finnes ingen menighet, ingen familie og intet hus der ikke en eller annen ånd fra de hjemgåtte vandrer med lette skritt og hvisker ord som er enten søte eller skremmende, trøstende eller truende.

Hvilken sky av slike usynlige vitner omgir ikke også oss, mine brødre! Jeg tenker på alle de uforglemmelige pilegrimene som har vandret med Gud. Fra vår egen menighet ble de til ulike tider hentet hjem til Jerusalem der oppe, og deres navn og ansikter har fått en varig plass i vårt minnes tempel.

Tenk på hvordan disse uforglemmelige døde ennå preker for oss, i de mest varierte toner og på de mest mangfoldige måter! De taler til oss gjennom sine livserfaringer, som gir oss mot og trøst. De taler gjennom de bønnesvarene de fikk oppleve, og som den dag i dag styrker vår egen tro.

Deres livsveier hjelper oss å tyde gåtene i våre egne liv. Selve måten de levde på, kaller oss til etterfølgelse, og deres hjemgang kaster et vennlig lys over mørket i vår egen siste time.

Slik vandrer disse avdøde midt iblant oss som om de ennå var i live. Deres virke på jorden er ikke avsluttet selv om deres jordiske liv er over. Og mange som talte lite med sin munn mens de vandret iblant oss – ja, som i likhet med den salige Abel knapt etterlot seg et eneste ord – det er nettopp de som nå taler klarest og dypest til oss. Deres stemme er den som trenger kraftigst inn i våre hjerter.

Men som dere vet, talte ikke vår profet etter sin hjemgang bare gjennom sitt liv og eksempel. Han talte også i helt bokstavelig forstand, selv om han hadde forlatt denne verden. Han talte gjennom ordene i et brev, gjennom skrifttrekkene fra sin egen legemlige hånd – og det er nettopp dette som er det underfulle i denne saken.

I en viss forstand kan man riktignok også si om mange avdøde at de daglig taler tydelig og forståelig til oss gjennom sine håndskrifter og brev, selv om de er døde. Vil dere høre den salige Francke tale? Da skal dere gå til barnehjemmet hans. For et lesbart og tydelig håndskrift det er! Det vitner om troens underkraft og Guds trofasthet, og det taler med veldig alvor mot den kraftløse troen i vårt eget forvendte og frafalne århundre.

Vil dere se brev fra Eikel, Herminghaus og Müller? Da trenger dere bare å se inn i deres egne menigheter. Der vandrer det både her og der levende brev, skrevet av dem – ikke med blekk, men med Den Hellige Ånd. Adressen på disse vandrende håndskriftene lyder til Jerusalem. Guds eget segl beskytter dem mot enhver skade, og ørnevinger bærer dem frem. Verken djevelen eller døden har

makt til å stanse disse brevene på veien; de er frankert helt frem til bestemmelsesstedet.

Tenk på alle de brevene som fra hendene til våre Tersteegen, Lampe og Neander drar gjennom hjemmene våre! Hvor mektig taler ikke disse mennene ennå til oss i våre kamre, selv om de er døde. De taler gjennom sine sanger, sine vitnesbyrd og sine gylne tankespråk.

I disse skriftene lever deres ånd videre hos oss. Snart er de trøstende, snart advarende, og alltid vekker og opplyser de mange.

Jeg minner dere nok en gang om så mange av deres tidligere lærere. Legemene deres har for lengst funnet hvile i graven, men har deres munn av den grunn forstummet i menigheten? Står de ikke fremdeles på sine prekestoler, selv om ansiktene deres ikke lenger er å se?

Utallige ord som en gang kom fra deres lepper, vandrer fremdeles uavbrutt midt iblant dere. De besøker dere ved sykesengen, eller de dukker uventet og vennlig opp i rett stund når dere er i nød og rådløshet.

Noen ganger lyder disse ordene som et hanegal eller et vekterrop. Andre ganger som et oppmuntrende «Fremad!» fra det høye. Snart er de som en salig kjærlighetshilsen fra den andre siden, og snart som et fredfylt sus fra en dyrebar venns lepper.

Har ikke nesten enhver familie en slik «hus- og kammerpredikant»? En som for lengst har flyttet til de evige boliger, men som likevel lar sin stemme høres tydelig og gjennomtrengende blant de levende, slik som før?

Her kan det være en from far, der en uforglemmelig venn, et annet sted et trofast morshjerte – eller hvem det nå kan være. Det klinger stadig i sjelen hva viktig disse kjære en gang sa til oss ved den eller den anledningen, og alt blir så friskt som om det ble talt først i går.

I skjebnesvangre situasjoner trer de plutselig inn i vår krets. Vi tenker: «Slik ville de ha gitt råd!» – og dermed gir de oss virkelig råd. En uuttømmelig skatt av gode tanker er etterlatt oss i deres eksempel. Og det stadig tilbakevendende spørsmålet: «Hva ville de ha sagt til dette?» er som en trylleformel som maner deres ånder tilbake til oss og tvinger dem til å tale.

Se, mine kjære, dette er stemmene fra gravene; slik taler de døde ennå. Ja, i sannhet finnes det mang en gresskledd haug og mang en gravstein i verden som det lyder kraftigere prekener fra enn fra alle de levendes prekestoler.

Gjennom kamrene i mange hjem går det helt til denne stund ord omkring fra bleknede lepper – ord som vi venter skal få større følger for de etterlatte enn all vår egen lære og formaning.

Men taler vel også de døde fremdeles *personlig* på jorden? Dere undrer dere kanskje over at et slikt spørsmål i det hele tatt kan reises, nå som det nittende århundrets opplysningslykt for lengst har renset hver krik og krok av jorden for ånder og gjenferd.

Vel, troen på åndeåpenbaringer er ikke det som frelser oss. Man kan gjerne mure inne de usynliges verden med malm og jern, bare man tillater *ham* å komme tilbake til jorden, han som døde og har gitt sitt folk løftet: «Jeg kommer

til dere!» – og bare man tror på at den store Ånd vandrer omkring og råder, han som taler med livsflammer i hjerter som var utdødd.

Men det underlige innholdet i dagens tekst tvinger oss nå en gang til, i det minste i forbifarten, å si vår mening også om dette spørsmålet. Og jeg vil ikke skjule at jeg for min del er dypt overbevist om at kløften mellom de herliggjortes rike og vår pilegrimsferds mørke dal på ingen måte er så gigantisk som de fleste drømmer om.

Bibelen kjemper ikke mot en slik oppfatning; tvert imot gir den den rikelig næring. Samuel viser seg personlig på jorden etter sin død og taler til Saul med forståelige, menneskelige ord. Elia og Moses møter sin frelser og hans disipler på fjellet Tabor – tusen år og mer etter at de hadde forlatt jorden.

Da disiplene ser sin mester på sjøen og etter hans oppstandelse, tror de at de ikke ser annet enn en åpenbaring fra en annen verden. Jesus beskylder dem slett ikke for overtro for det; han beviser dem bare at han ikke er et slikt åndevesen som de trodde de så. Og da Peter ble befridd fra fengselet, trodde brødrene at det var hans ånd. Dette er bevis nok for at disse hellige mennene i det minste ikke tvilte på at herliggjorte mennesker kunne tre inn i de dødeliges kretser.

Dessuten kunne jeg ha nevnt en hel skare troverdige gudsmennesker fra både eldre og nyere tid. De forsikrer oss så inderlig om at skikkelser fra den andre verden har åpenbart seg for dem, at vi måtte tvile på all historie om vi skulle nekte å tro dem.

Og si meg: Har ikke også vi opplevd at benådede mennesker i sine siste øyeblikk, ved full bevissthet, ga oss å forstå at de så en av sine kjære som hadde gått foran dem? At de så dem vinke vennlig og nikke hjertelige hilsener i møte?

Døende mødre har sett sine herliggjorte barn igjen, vakre som Guds engler. Venner har vist seg for venner, strålende av en udødelig ungdoms glans. Barn som var i ferd med å sovne inn, har med jubel sett sine hjemgåtte foreldres dyrebare skikkelser, og ektefeller som var på vei ut av tiden, har ilt i møte sin livsledsager som allerede var fullendt og strålte i himmelsk herlighet.

Tror dere at det disse døende så, bare var fantasibilder? Jeg har en helt annen oppfatning. Jeg beundrer i disse hendelsene Guds kjærlighet, som bøyer seg ned til oss og på en så moderlig måte tar hensyn til de fineste behovene i det svake menneskehjertet.

Han vet så altfor godt hvor forsagte og fryktsomme vi stundom er. Han vet at om han straks ville sette oss midt blant de prektige englene og erkeenglene, ville vi kanskje begynne å skjelve selv midt i himmelen. Vi ville stå der betuttet og forlegne, som små barn som for første gang er tatt bort fra far og mor og kastet inn i en flokk med vilt fremmede mennesker.

For å forebygge dette tar den omsorgsfulle frelseren stundom med seg kjære og velkjente menneskeskikkelser i stedet for englene, eller sammen med dem – herliggjorte barn eller venner. De viser seg for de som er på vei ut av tiden, i deres siste stund, og henter dem hjem med seg. Dette er et vennlig og etterlengtet følge som gjør avskjeden lettere og hyggeligere, og inngangen til den nye verden mer gledelig og kjær.

Men nå, dette hemmelighetsfulle brevet til Joram. Hele åtte år etter Elias hjemgang ankom det kongens palass, sannsynligvis med en helt fersk datering. Hvordan hang dette sammen? Når og hvor ble det skrevet, og hvilken vei tok det for å nå frem?

På disse spørsmålene finnes det to svar. Jeg tør på forhånd love at det første vil få mest støtte fra deres side, rett og slett fordi det er så jordnært. Ifølge denne forklaringen foregikk saken på en ganske enkel måte:

Elia skrev brevet i profetisk ånd og forutsyn mens han ennå vandret her på jorden – altså før Joram hadde besteget sine fedres trone. Han overleverte det deretter til en av profetskolene, eller mer sannsynlig til Elisja. Han ga ham i oppdrag å holde på dette viktige skriftet helt til Joram ble konge, og så sende det til ham på en bestemt dag.

Men hvorfor gjøre det slik? Kunne ikke Gud like gjerne latt Elisja forkynne Joram hans mørke skjebne direkte? Joda, det kunne han visst! Men for det første lyder de dødes stemme kraftigere enn de levendes. For det andre ville Gud sette et nytt segl på tisbittens verdighet som profet, også etter at han var borte, og friske opp og bekrefte minnet om denne andre Moses. Denne forklaringen, ikke sant, har mye for seg, selv for fornuften.

Likevel anser jeg en annen oppfatning for å være mer sannsynlig og bedre begrunnet, selv om den kan virke mindre rimelig og forstandig. Jeg må tilstå at denne kunstige planen, beregnet med menneskelig klokskap, om å legge et brev skrevet på jorden til side i åtte år, på den ene siden synes meg å mangle den fulle renheten. Brevet skulle jo tross alt virke som et budskap fra den usynlige verden!

På den andre siden synes jeg heller ikke at den stemmer overens med tisbittens majestetiske fremtreden og hans storslåtte karakter. Dersom en mann som Elia skulle tale på jorden enda en gang etter sin bortgang, måtte han gjøre det rett ned fra skyene! Bare slik harmonerer det med helheten i hans storslåtte liv – og etter min mening er det nettopp slik det virkelig skjedde.

«Hva?» hører jeg noen si forundret, «et brev fra –?» Ja, min venn, et brev fra himmelen. «Men hvordan? Finnes det skrivebord og himmelske postbud også der oppe?»

Ja, hvis du vil begynne å spørre slik, så spør jeg tilbake: «Hvordan kan det finnes vogner og ildhester i himmelen? Fantes det en kornmølle til melkrukken i Sarepta og en oljepresse til krukken?»

«Men når har man noen gang sett skrifttrekk fra en himmelsk hånd her på jorden?» Vel, husk da på steintavlene i ørkenen; ble ikke også de skrevet av fingre fra skyene?

«Jo,» sier du, «men av Herrens egne fingre! Og hvis himmelske vesener var med på det, så var det bare de hellige englene!»

Vel, la det være så. Men våger du å sette grensen for hvor langt kraften og virkeområdet til de fullendte rettferdige strekker seg der oppe? Er du i stand til å bestemme i hvilket mål også de som er der oppe, får del i sin Herres og sitt Hodes frihet og styrke?

Å, hvilket skipbrudd våre timelige forestillinger om de guddommelige forhold og ting skal lide den dagen de trer oss nær i avslørt virkelighet! Hvor skal ikke våre åndeliggjorte ideer bli gjort til skamme av hvor virkelige tingene er i den andre verden – men på den andre siden også vår menneskelige materialisme av den guddommelige åndeligheten i de overjordiske tingene.

Hva brevet sier

Joram mottar brevet og bryter seglet. Hva er det han leser? Det er et språk som en majestets ører ikke er vant til. Hvert ord i brevet er et lysende lyn; hver linje spruter forbannelse og fordervelse.

Og underskriften? Våger han i det hele tatt å tro sine egne øyne?

«Tisbitten Elia», står det.

Det er altså et brev fra andre verdener! En gysning farer gjennom kongens hjerte, men denne korte stunden med skrekk blir også brevets eneste virkning. Jorams lettsinn klarer å overvinne alvoret i det skjebnesvangre skriftet. Mot det tredobbelte panseret av stolthet, vantro og trass som omslutter brystet hans, knuses brevets piler i tusen splinter.

«Skulle ikke dette brevet likevel være til velsignelse for ham og lede ham til omvendelse?» spør dere kanskje. Hvordan kan dere spørre slik? Skulle det ha gjort det, så hadde det skjedd. For Guds røst kløver selv eikene fra Basan.

Brevet til Joram var en dom. Det bar ikke med seg livgivende krefter, men krefter til forherdelse som fører til døden. Joram var trådt inn i den grufulle tiden da det er ute med et menneske, og «føttene snubler på de mørke fjellene». Det er den tiden da Guds langmodighet trekker seg tilbake fra vredens kar og overlater synderen uten vern og verge til mørkets makter.

Akk, når denne timen slår, hjelper det ikke lenger med verken formaninger eller lokkerop. De guddommelige legemidlene forvandles til gift. Ord som kunne ha smeltet stein, fører nå bare til mer bitterhet og forherdelse. Evangeliets helsebrønn blir for et slikt menneske som den bitre Mara-kilden – en kilde sjelen drikker død og undergang fra.

Når Herren nå stiller overtrederen hans misgjerning for øynene og forkynner forbannelsen over ham, skjer det ikke lenger for å vende synderen bort fra hans vei eller for å lokke ham inn i Herrens armer. Dette skjer i et forferdelig og ubønnhørlig alvor – det er bare begynnelsen på den siste dommen som bryter frem.

Gud kaster angstens brann inn i den forkastedes sjel, men uten å blande Den Hellige Ånds ild i den. Han vil ikke lenger lede opprøreren til omvendelse; nei, han støter ham bare ned til helvetes forgård, ned i fortvilelsens flammegap.

Fra dette nattlige dypet går det ingen vei lenger til nådens trone. Alt er innhyllet i skyer, inngjerdet og innmurt. Den fagreste av menneskenes barn viser nå et ansikt som en himmel full av truende uvær. Skjelvende vender mennesket blikket bort fra ham.

Nødropet: «Herre Jesus, forbarm deg!» stivner til is på leppene. Det eneste som slipper igjennom, er jammerropet: «Fjell, fall over meg!» Ve! Frukten er gul til høsten, ventetiden er over, låven står åpen og sigden er satt til!

Forbannelsesbrevet til Joram begynner med en liste over hans synder. «Konge!» lyder det:

> «Så sier Herren, din far Davids Gud: Fordi du ikke har vandret på din far Josjafats veier og på Judas konge Asas veier, men har vandret på Israels kongers vei og lokket Juda og Jerusalems innbyggere til hor, slik som Akabs hus lokket til hor – og fordi du til og med har drept brødrene dine, din egen fars sønner, som var bedre enn du, derfor skal Herrens hånd komme over deg og slå deg med et hardt slag.»

Forferdelige ord: «Fordi, fordi!» For en fryktelig anklage og en grusom rekke av forbrytelser! Men ta ikke feil: Et slikt «fordi» fra hans munn som har en urokkelig hukommelse for synderes synder, skal en gang tordne også imot dere – med mindre dere i rett tid lar dere overvelde av nåden og faller ham til fote. Han er den eneste hvis blod kan fjerne skrifttrekkene i Guds bøker og slette ut gjeldsregisteret.

«Fordi,» skal det lyde til dere, «jeg overøste dere med livets ord, men dere tråkket det under føttene. Fordi jeg sendte dere den ene budbæreren med min nåde etter den andre, men dere trettet dem ut med deres harde hjerter. Fordi jeg lot min Ånd blåse gjennom deres menigheter, men dere ville ikke la dere refse av min Ånd …»

«… derfor, dere som har foraktet den uhørte godheten jeg øste ut over dere: Vik bort fra mitt ansikt! Derfor, dere som har bodd på den fruktbare vinhaugen: Dra bort og slå leir i evige ørkener!»

«Så sier Herren, din far Davids Gud!» Med disse betydningsfulle ordene begynner brevet til Joram.

Det ligger en dyp anklage i denne hilsenen: «Du uverdige!» lyder det. «At du kunne glemme alt det Herren alltid har gjort for ditt hus! Du elendige, hvorfor tenkte du ikke på at du bare sitter på tronen fordi Herren lovet din stamfar David at hans hus skulle bestå helt til Helten – Messias – kommer?»

«Du forstokkede, hvorfor slo du deg ikke på hoften i anger, når du jo har sett hos David at det hos Herren er mye tilgivelse? Du forkastede! Den Gud som lovet David en frelser, han forbanner deg. Deg vil intet offer lenger forsone.»

«Se», fortsetter det grufulle brevet, «fordi du ikke har vandret på din far Josjafats veier og på Judas konge Asas veier, men har vandret på Israels kongers vei.»

Dette er altså en påminnelse om hans fromme forfedre, og dermed et vink om hvor mye tyngre hans egne forbrytelser veier. Asa, Jorams bestefar, hadde regjert i Jerusalem i førtien år og vært et eksempel på en fortreffelig fyrste. Den hellige historien forteller om ham at han gjorde det som var rett i Herrens øyne, likesom hans far David. Han fikk bort de fremmedes altere og offerhaugene, brøt i stykker støttene og hogg ned lundene.

Som en sann hyrde for sitt folk lot han omsorgen for deres åndelige og evige vel ligge seg like mye på hjertet som omsorgen for deres timelige.

Gjennom sitt eget eksempel og ved kongelige forordninger oppfordret Asa Juda til å «søke Herren, fedrenes Gud, og holde loven og budene». Herren

kronet denne fromme innsatsen med den gledeligste fremgang og ga mye nåde og mye vekkelse i Juda.

Som en gjennomgripende reformator hvilte ikke Asa før den siste avguden i landet var brent opp, og det ingen steder lenger fantes et spor etter et hedensk alter. Han kalte sine undersåtters forvillede hjord tilbake fra lundene og offerhaugene til Herrens altere. Og de som ble kalt, fulgte. «De inngikk en pakt om at de ville søke Herren, sine fedres Gud, av hele sitt hjerte og av hele sin sjel.»

Som en omtenksom og utrettelig regent lot Asa ingenting være ugjort for å fremme folkets borgerlige velferd eller trygge rikets sikkerhet utad. Og som en like tapper feltherre vant han mange seire over mektige fiender, fordi han stolte på sin Gud. Han dro i krigen med dette løsenet:

> «Herre, for deg gjør det ingen forskjell enten du hjelper den mektige eller den maktesløse.»

Det er sant at blikket hans en gang mot slutten av livet flakket bort fra Herrens makt og trofasthet til forfengelig menneskehjelp. Han måtte bøte bittert for det, men han sovnet likevel inn i Gud. Og folket viet hans aske med takknemlighetens og kjærlighetens tårer.

En enda mer fremragende regent enn Asa var Jorams egen far, den fortreffelige Josjafat. Som et levende fyrstespeil stråler hans bilde den dag i dag med en enestående glans. Verken Perikles, Aleksander eller Fredrik – nei! Det er Josjafat som åpner galleriet over forbilder for fyrster i de mektiges tronsaler og kabinetter på jorden.

Herlig lyder den dommen som historien, denne ubestikkelige verdensdommeren, med diamantgriffel har inngravert på denne kongens monument:

> «Han vandret på de veier hans far David hadde fulgt i sin første tid. Han søkte ikke til Ba'alene, men til sin fars Gud. Han fulgte hans bud.»

Han fortsatte og fullførte den gjenoppbyggingen som hans far Asa hadde startet. Folkets vel – i ordets høyeste og helligste betydning – var det store målet som han hadde for øye dag og natt.

Mer enn én gang reiste han selv gjennom landet, fra Be'er-Sjeba til Efra'imfjellene, for personlig å styrke folket i troen og kalle dem som ennå gikk vill, tilbake til Herren, deres fedres Gud. Og Herren ga denne kongelige misjonærens stemme stor tyngde.

I tillegg sendte han ut flokker av prester og levitter rundt i riket. Med Guds lovbok åpen i hendene skulle de undervise de uvitende og grunnfeste dem som hadde mer innsikt, enda dypere i sannheten. Og redsel for Herren kom over alle rikene i landene rundt Juda, så de ikke førte krig mot Josjafat. Filistrene og araberne kom til ham med gaver.

I alle Judas byer innsatte kongen dommere og embetsmenn som skulle våke over rett og rettferdighet og bilegge tvister mellom folk. «Akt vel på det dere gjør!» lød hans befaling til dem. «For dere dømmer ikke for mennesker, men for Herren, og han er hos dere så ofte dere dømmer.»

Dro han i strid, var faste og bønn hans første rustning. Hæren hans, som utmerket seg både ved disiplin og ved tapperhet og mot, talte en million mann. Likevel var det bare forsvarskriger han førte. Så snart fiendene unte ham ro, lot

han gjerne sverdet hvile i skjeden, for at han kunne vende blikket innover og gi landets velferd et nytt løft. Han anla nye byer og fremmet handel, næringsliv og oppdragelse.

Slik regjerte dette verdige skuddet på Davids stamme. Å, hvor lykkelig er ikke det land der statsskipets ror ligger i slike hender! Vi skal ikke sukke etter forfatninger; la oss heller sukke etter menn som Josjafat på våre herskerstoler! Da skal vi kunne gratulere oss selv med slike konger «av Guds nåde».

Se, slike prisverdige stamfedre hadde Joram! Det var under slike fortreffelige forbilders øyne han hadde vokst opp. Men «et menneske kan ikke få noe, om det ikke blir gitt ham fra himmelen». Og «den han gir det til, får det for intet; ingen kan få det i arv».

Herrens hellige blir født, sier Johannes, ikke av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud. De kommer som dugg ut av morgenrødens skjød.

Å, du dåre, som tror at du selv kan forme dine barn til troende kristne! Det du makter å frembringe, er i høyden hvitkalkede graver. Du kan gi dem sporene og skinnet, men selve vesenet og livet kommer fra Én.

Det er denne Éne du må tvinge inn i ditt hus og dine barnekamre. Kast dine små i hans armer med sukk; gi ham ikke ro før han blåser på dem og legger sine hender på dem! Da har du i oppdragelsen funnet «de vises stein» og vil utrette pedagogiske underverker.

Men den som har hatt den lykken å vokse opp under fromme foreldres tukt og formaning – ja, «å leve midt i Guds bolig hos menneskenes barn» – og likevel forblir det han var, en kanaanitt; over en slik lyder et dobbelt ve! Enten han skylder på at menneskelig oppdragelse ikke strekker til, eller han lar det være: ve ham! Han skal få dobbelt straff.

Gjennom hele Jorams regjeringstid løper det en kjede av ugjerninger. En dårligere monark har aldri sittet på Davids trone. Det virker nesten som om han planmessig hadde lagt an på å håne sine fortreffelige forgjengeres eksempel ved å leve i en grufull motsetning til dem.

Ja, det fremstår som om han ikke kjente noen annen oppgave for sin regjering enn denne sataniske: å utrydde og nedtrampe sin fromme fars utsæd på kortest mulig tid.

Knapt har han rukket å begrave sin far Josjafat og innta herskerstolen i Jerusalem som den førstefødte, før han kaster den moralske masken. Hittil har han, på grunn av omstendighetene, vært nødt til å skjule sitt hjerte, antent av helvete, bak denne masken. Men nå er det slutt.

En forferdelig blodskyld åpner den svarte rekken av misgjerninger, og fra nå av følger forbrytelse på forbrytelse. Hans brødre, som alle var bedre enn ham, står i veien for ham. Han begjærer skattene deres, men dette var likevel ikke den dypeste kilden til ugjerningen.

I sin hedenske livsførsel fryktet han deres dadel. Han hatet dem slik et vanskapt menneske i sin forfengelighet hater speilet. Brødrene var som en samvittighet utenfor ham selv som satte ham i forlegenhet, og det var nettopp dette som vakte blodtankene i hans ugudelige sjels helvetespøl.

Så raskt som mordplanen modnet hos Joram, så rask og målbevisst ble den gjennomført. De seks uskyldige brødrene ble uventet overfalt med sverd og nedsablet uten barmhjertighet. Mange av rikets fremste menn måtte dele deres forferdelige skjebne, som om de seks brødrenes blod ennå ikke ropte høyt nok til himmelen.

Ledet av Atalja gjorde Joram nå uavbrutt «det som var ondt i Herrens øyne». Hun var en kvinne fra datidens mest fordervede kongehus, og hun hadde ikke bare arvet foreldrenes vantro, men også deres synder.

Gjennom eksemplet til sin far Akab og sin mor Jesabel var hun fra tidlig ungdom blitt innviet i alle hedenskapets laster og styggedommer.

Den evige langmodighet lot det riktignok ikke skorte på alvorlige formaningsrøster og påminnelser, i håp om at Joram ville besinne seg. Edomittene rykket nærmere, og byen Libna gjorde opprør og falt fra ham. Men Joram fortsatte bare å synde.

Ja, det som skulle ha tjent ham til liv, forvandlet seg i hans ugudelige sjel til en drepende gift og gjorde ham bare mer bitter og forherdet. Han brøt åpenlyst med sine fedres Gud og gjeninnførte den sidoniske avgudsdyrkelsen som Asa og Josjafat hadde fortrengt.

Han kalte de fordrevne Ba'al-prestene tilbake til riket, reiste hedenske altere og innviet avgudslunder. Han inviterte både ung og gammel i Juda til de utuktige og skamløse offerfestene han stelte i stand der. Ja, «han forførte dem», sier historien; med despotisk intoleranse tvang han folket til å fornekte sannheten. Det er nettopp dette ordene i vårt profetiske brev sikter til: «Du har lokket Juda og Jerusalems innbyggere til hor, slik som Akabs hus lokket til hor.»

Bli ikke støtt av denne uttrykksmåten. Skriften, den sannferdige Skrift, kan ikke bruke deres løgnaktige forskjønnende ord. Dens betegnelser treffer alltid sakens kjerne. Det er derfor ikke rart at den alltid har vært en torn i øyet på de åndelige kalkslagerne og de moralske skjønnmalerne.

Når du faller fra den levende Gud og henger hjertet ditt ved en hvilken som helst avgud, kan du kalle det hva du vil: opplysning, filosofi, genialitet eller liberalisme. Skriften kaller det hor, fordi det ikke er noe annet. Og det er det skammeligste og verste av alt.

Gud er vår mann, og vi er hans trolovede hustru. Vi skal være ham alene underlagt og lydige, og av sjelens grunn bøye oss for hans vilje i alt. Slik vil Skriften at forholdet skal være!

Dersom noen står i et annet forhold enn dette – dersom han boler med verden, løper etter skygger, er solgt under Mammons herredømme eller tjener lystens og ærens avgud – da kan han fremstille seg så vakker han vil utad, men Skriften kaller hans gjerning ekteskapsbrudd. Den feller dommen over ham som en gjenstand for Guds dypeste avsky. Den eneste fremtidsutsikten den gir ham, er det forferdelige: å bli feid bort som søppel fra Guds ansikt og forvist til de urene ånder.

Og akk, hvordan vil det en gang gå dere som ikke bare selv har brutt det guddommelige ekteskapet, men som gjennom tvang, eksempel eller lære også har skjenket den berusende vinen fra deres åndelige hor i andres sjeler!

Dette gjelder dere foreldre som bare er foreldre av navn, men som metodisk har gått inn for å så frafallets helvetessæd i deres barns sinn under navn av «renere begreper». Det gjelder dere som fra kateteret på skolene kommer med tåpelig snakk om dyd, og som forleder en troskyldig ungdom, som Den treenige har lagt sitt navn på, til en selvforgudelse som rommer et enda dypere frafall enn den sidoniske avgudsdyrkelsen.

Det gjelder også dere leiesvenner og åndelige falskmyntnere i kirken, som stiller frem for menighetene, til hyllest, moralistenes og filosofenes flaue og vesensløse gud i stedet for Israels Hellige! Og dere poeter, dagblader og avisskrivere, som bare bruker deres litterære basun til å lokke folk bort fra den evige sannhets vei og inn i en dødbringende, falsk visdoms snarer.

Ve, ve dere, dere Ba'al-gudenes svenner og sjelemordere! Se deres eget endelikt i Jorams endelikt. Ja, de tordenværene som skal knuse dere, skal være dobbelt ladet; for en dobbel skyld tynger deres hoder: deres eget ekteskapsbrudd, og den enda verre skylden at dere også har ført andre til hor og styrket dem i det.

Tilbake til brevet vårt. Etter at kongens forbrytelser er holdt frem for ham, blir nå også dommen uttalt i navnet til ham som «har reist sin trone til dom». Trusselen har en fryktelig klang. I et forferdelig crescendo stiger den fra det mildere til det strengere og ender på toppen av gru og skrekk:

> «Se, Herren skal slå deg med et hardt slag. Han skal hevne din forbrytelse på ditt folk, på dine sønner, på dine koner, på alt det du eier, og til sist på ditt eget legeme. For du skal bli rammet av mange sykdommer i innvollene, slik at innvollene skal falle ut etter lang tid med sykdom!»

For en grufull kjede av redsler! For en fryktelig åpenbaring av ham som kler seg i nidkjærhet som i et panser og gjengjelder sine fiender med vrede! «Røk steg opp fra hans nese, fortærende ild fra hans munn.» Hvor forferdelig, akk, hvor forferdelig er det å falle i den levende Guds hender!

Joram hører tordenbudskapet. Det skremmer ham, ja, men det knuser ham ikke. Hans ansikt er hardere enn en klippe; hans nakke er en jernsene.

Synden ligner Leviatan:

> «Stolte er skjoldenes rader, de henger fast ved hverandre og slutter tett sammen. Rammes den med sverd, så biter det ikke på den. Den akter jern som strå, kobber som ormstukket tre.»

Bare nåden – den allmektige nåden – er i stand til å overvinne uhyret i vår fordervede menneskenatur. Uten denne nåden er all lov bare som strå i ilden. Hammerslagene fra de guddommelige forbannelsene og straffedommene treffer da et kaldt metall: I stedet for å mykne det, hamrer de det bare enda tettere sammen.

Joram er et fryktelig bevis på denne sannheten. Riktignok må huden hans ha grøsset da han leste de skjebnesvangre linjene og navnet under, men det førte aldri til ydmykelse. Og det som ikke lar seg bøye, må briste.

Guds forbannelse spyr ut sine flammer, og uværet bryter løs. Før kongen aner det, velter en vill fiendehær seg mot landets grenser, vakt opp av Herren selv. Det er filistrene og de araberne som bor ved siden av etiopierne.

Joram sender sine legioner mot dem, men hedningene seirer. Herrens banner vaier ikke lenger foran Israels hær. Sammen med fedrenes tro har også fedrenes kraft og krigslykke forlatt dem.

Som en ødeleggende vannflom bryter de fiendtlige massene inn i riket. De stormer by etter by og dynger trofé på trofé. Ødeleggelse, rov og mord markerer deres fotspor. Dette var den første plagen: straffen som rammet kongen gjennom det folket han hadde forført og latt falle så skammelig fra.

Men dette er bare begynnelsen på nøden, for kongens ører er for tunge og vil ikke forstå Herrens røst. Fiendene trenger ustanselig frem, og Jorams hær blir slått overalt der den viser seg. Etter bare noen få dager står seierherrene foran hovedstadens porter.

Jerusalem inntas, og det som er igjen av den jødiske hæren, blir spredt. Kongens borg blir stormet og plyndret. Den kongelige skatten slepes bort som bytte, ja, alt av verdi blir røvet, og selv den kongelige familien blir ikke skånet.

For ikke bare blir alle hustruene til den dypt sunkne monarken ført bort som fanger – med unntak av den fryktelige Atalja, som skulle spares for en blodigere skjebne. Også sønnene hans må si farvel til sitt fedreland. Bare én eneste blir tilbake: den yngste, Joakas. For Herren husket sitt ord:

> «Det skal aldri mangle en mann av Davids ætt som skal sitte på Israels trone.»

Alle de andre går i landflyktighet. For en fryktelig gjengjeldelse! For en forferdelig hevn fra Gud! Se: øye for øye, tann for tann! Han som fordervet sitt eget folk, blir forbannet av sitt eget folk. Den gulltørste røveren ser seg selv plyndret av røverhender. Han som fornektet Herren og hans ord, blir selv fornektet av Herren og overlatt til sine egne veier.

Vellystingen og brodermorderen må betale sin gjeld med tapet av sine hustruer og barn. Men rekken av plager er ikke slutt med dette. Den kalde egoisten kunne kanskje ha maktet å komme over disse piskeslagene etter kort tid. Derfor måtte han også personlig bøte for de forbrytelsene han hadde dynget opp.

Slik rammes den ubotferdige til slutt av den fryktelige sykdommen som han også var blitt truet med i det profetiske brevet, og som ved første øyekast viste seg å være en straffedom fra den vrede Gud. En grufull smerte begynte å rase i innvollene hans. Den plaget ham natt og dag i to år og spottet all legenes kunst og visdom. «Og etter lang tid, da to år var gått, falt innvollene ut på grunn av sykdommen, og han døde under harde lidelser.»

Han var førti år gammel da han døde denne forferdelige døden. Og folket hans tente ikke noe bål for ham, slik de hadde gjort for hans fedre. De begravde ham i Davids by, men ikke i kongegravene.

Se, slik ble linjene i det himmelske forbannelsesbrevet oppfylt! Ikke én bokstav ble stående uoppfylt; hver eneste stavelse fant sin grufulle oppfyllelse.

Legg merke til dette, alle dere iblant oss som er kommet bort fra Gud! Et skrift som ligner det profetiske brevet, hviler også på deres dørterskel.

Det begynner slik:

> «Den som ikke vil tro på Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.»

Det fortsetter:

«De ugudeliges lys skal slokne, og deres føtter haster mot fordervelsen!»

Og det slutter:

«Det er forferdelig å falle i den levende Guds hender!»

Underskriften lyder: «Så sier det trofaste og sannferdige vitne!» Ja, skjelv bare; for heller ikke av disse ordene skal et eneste falle til jorden.

Men dette forbannelsesbrevet truer ikke ubetinget, slik brevet til Joram gjorde. Det henger ennå et «dersom» og et «når» ved det. Gled deg over det! Du kan ennå flykte fra den forbannelsen som truer deg.

Flykt i Jesu armer! I hans blod slokner de flammende linjene, og i deres sted lyser andre ord deg i møte:

«Vær frimodig, min sønn, dine synder er deg forlatt! Jeg har alltid elsket deg og dratt deg til meg av bare nåde! Frykt ikke! Jeg har gjenløst deg, kalt deg ved navn, du er min!»

Jeg kan ikke avslutte betraktningen over tisbittens forbannelsesbrev uten med noen ord å nevne enda et forbannelsesbrev. Det er det brevet som profeten Sakarja så i et guddommelig syn, og som først i vår egen tid finner sin fulle forklaring. Den hellige seeren forteller i kapittel 5,1–4:

«Så løftet jeg igjen mine øyne og fikk se en flyvende bokrull. Og han sa til meg: Hva ser du? Jeg svarte: Jeg ser en flyvende bokrull, som er tjue alen lang og ti alen bred. Da sa han til meg: Dette er den forbannelse som går ut over hele landet. For alle tyver og alle som sverger falskt, blir etter dette brevet erklært for fromme. Jeg har latt det gå ut, sier Herren, hærskarenes Gud. Det skal komme til tyvens hus og til huset til den som sverger falskt ved mitt navn, og det skal bli midt i hans hus og fortære det, både treverket og steinene.»

Ja, dette brevet har en mer direkte betydning for oss enn skrivelsen til kongen i Juda. La oss dvele ved det noen øyeblikk. Emnet er viktig og fortjener det.

Fra Jerusalems ruiner lyder Sakarjas stemme mot oss. Han profeterte på den tiden da Israel, så vidt vendt tilbake fra det babylonske fangenskapet, var opptatt med å gjenreise den ødelagte byen og det nedrevne tempelet. Folkets kraft var brutt som aldri før, og til tross for den gjenvunne friheten lå et tungt åk på alles sinn.

Men Herren glemmer ikke sin sønn Juda. Blant andre fredsbud sendte han også Sakarja – mannen med den gylne munn. Han er profeten som nesten bare spår godt; en sann evangelist som gjennom sin tale øser strømmer av vederkvegelse og trøst inn i de trette sjelene.

Hvilke vennlige fremtidsutsikter åpner ikke allerede de fire første kapitlene i hans profetier for det sørgende folket, gjennom samtidens skyer! Og i det sjette kapitlet tar de gode budskapene igjen til.

Bare det femte kapitlet kommer imellom i en noe annen tone. Det advarer mot djevelens list og misunnelse, han som ikke ville la være å bygge sitt rike ved siden av Herrens.

Kapitlet inneholder to betydningsfulle syner om en falsk menneskelære. Denne læren vil riktignok til alle tider, men i visse tider med en ganske særskilt

makt og bestemthet, sette seg opp mot sannheten. Disse synene sikter først og fremst til den jødiske fariseismen, og deretter til en senere kristen fariseisme.

Men profetens synsfelt strakte seg enda lenger. Jeg mener at det Sakarja den gang så i ånden, først har funnet sin fullkomne virkelighet i vår egen tids antikristelige motereligion.

«Jeg løftet igjen mine øyne,» begynner Sakarja, «og så.» Like før hadde det herlige synet av gull-lysestaken og de to oljetrærne gått forbi hans blikk, og han hadde fått en hjertevarmende forklaring av det fra Herrens egen munn.

Ved disse lyse bildene ville han nok gjerne ha dvelt en stund til, men det ble ham ikke tillatt. Det finnes stundom slike lykkelige sjeler som har fått guddommelig lov og evne til å overse sin tids skyggesider og for alltid slå seg til ro blant de vennlige synene fra Betlehem, Tabor, Golgata og det himmelske Sion.

De fører nesten bare et indre liv og berøres knapt av verden utenfor. De vandrer stille og ettertenksomme som fremmede og gjester langs sin skjulte vei. Om de en sjelden gang må høre hvordan det står til på jorden med det ene eller det andre, hører de det likevel som om de ikke hørte det. De må straks vende øret til Jesu munn igjen og granske hvordan det står til med dem selv, med deres eget hjerte.

For dem er hjertet deres verden og deres kirke; og det de opplever i samfunnet med sin Jesus, er deres krønike, deres dagshistorie og verdenshistorie.

Men så godt har ikke alle det i riket. Å kunne lukke seg inne med Herren og bare leve et liv i det stille kammeret, er ikke alle forunt. Andre må også rette sin interesse mot kirkens ytre anliggender. Kirkens tilstand og utvikling i det store og hele blir uavvendelig lagt dem på hjertet.

Slik blir de ikke stående uberørt av forvirringen og de mange hendelsene på verdens store skueplass. De er tvunget til også å legge nøye merke til hvordan mørkets rike opererer. Ved troen må de kjempe seg igjennom sin egen tids skyggebilder. De må sørge og gråte over forfallet i det elskede Sion, og i bønn kalle Herrens arm frem fra skyene mot ødeleggerne.

De må selv stille sitt pansrede bryst mot farene som truer Guds by, og de må gjøre andre oppmerksomme på disse farene og advare dem.

Profeten Sakarja var et slikt menneske. Nettopp da han var salig fordypet i synet av Guds gull-lysestake og frydet seg over den hjertestyrkende forsikringen han hadde fått, også for sin egen del, kom en ny befaling over ham: «Løft igjen dine øyne!» Og et annet syn, langt mindre gledelig, går forbi hans åndelige øye.

Han ser et brev – men ikke en epistel som de til romerne, korinterne og hebreerne. Nei, han ser en skrivelse inspirert av løgnens far, adressert til verden og svulmende av gudsbespottelse. Den bæres fra sted til sted av de mørkets ånder som hersker i luften.

Ordet i grunnteksten betegner også en pergamentrull eller en bok. Og fordi bøker er de lærdes kjennetegn, antyder det at det Sakarja så, inneholdt stor kunst, visdom, vidd og lærdom.

Kjære brødre! Det profeten skuet i ånden, ser vi i dag virkelig åpenbart. Dette brevet betyr ikke noe annet enn vårt frafalne århundres ukristelige lære.

Eller vet dere ikke at det vandrer en lære omkring i verden som løfter sverdet mot den Allmektiges ord? Den benekter der Skriften bekrefter. Den forguder fornuften som «den eneste kilden til sannhet». Og den beskylder Herrens Kristus for å ha tilpasset seg sin tids falske meninger med jesuittisk klokskap.

Denne læren brennmerker profetene og apostlene med «overtroisk fanatisme». Den forkynner en gud som Bibelen ikke vet om, og anbefaler en dyd som Skriften kaller et urent og tilsølt klesplagg. Den peker ut en vei til himmelen som riktignok gjør mellommannen og hans blod overflødig.

Kjenner dere ikke denne de nyes lære? Har den aldri møtt dere på deres vei? Vit nå at det er nettopp den profetens syn sikter til. Dette hoderystende systemet av benektelse – denne moderne opplysningens hemmelighet – er brevet som Sakarja ser fly gjennom luften.

Dette ukristelige skarnet behøver riktignok ikke først å oppstå som en ny lære. Vantro, avsky for Guds ord og den hovmodige innbilningen om at man selv vet hva som er godt og ondt, er hvert menneskes medfødte naturreligion.

Når vi kommer til verden, bærer vi allerede dette løgnens brev i vårt eget bryst – som en sørgelig medgift fra Adam – selv om det ennå er brettet sammen og forseglet.

Men i nyere tid har man erklært dette mørket i det naturlige hjertet for rent og hellig. Man har formelig utdannet det medfødte løgnvesenet til et læresystem. Man har med list skaffet det tittel og anseelse som den sanne visdom, og under dette navnet selges det nå på alle bokmarkeder.

Brevet som Sakarja ser, *flyr*. Det farer i rask bevegelse gjennom luften, som om det hadde vinger som en fugl. Hva denne flukten betyr, sier seg selv.

Luther sier det slik: «Den vakre frukten, menneskelæren, vil ikke være en bok som ligger under benken eller i kisten. Nei, den vil frem blant folk og forkynnes og høres enda mye mer enn Guds ord, ja, over det, så den ikke kunne få noe bedre navn enn den flyvende bok. For den har mange predikanter og disipler som dyrker den. Og fikk de ikke sludre og pludre om den, ville magen deres sprekke av all den store kunsten og ånden. Så grådige og hissige er de etter å lære.»

Lovet være Gud! Også den andre boken, den som Johannes profeterer om, har i en del år nå igjen fått ny svingkraft og revet snaren i stykker. Også denne boken farer igjen mektig frem med ørnevingeslag over fjell og dal.

Den hilser selv ørkenens sønner med sitt gledesbudskap og trekker spor av brennende liv etter seg over den store dødningemarken. Men jo friere denne dyrebare livets bok svinger seg omkring, desto hurtigere rører også løgnens bokverk sine vinger.

Som en grådig gribb ligger den i hælene på den sanne boken. Sammenstøtet mellom de to blir for hver dag heftigere og villere.

Akk, om jeg bare kunne si at Guds skrift vinner flere menneskehjerter enn løgnens brev! Men for løgnens brev åpner det seg nok heller hundre hus og hjerter enn ett eneste for Guds skrift.

Er det egentlig så rart? Løgnens brev koster ingen porto. I dets moral mangler paragrafen om å fornekte seg selv og verden. Budet om å «korsfeste kjødet med dets lidenskaper og lyster» kaller det en mørk grille.

Dets himmelporter gir hver kamel bekvem gjennomgang. Og når det kommer til stykket, er den laveste spottpris høy nok for det til å selge saligheten og det evige liv.

Dette brevet, mine kjære, har også nådd vår dal. Tidligere visste man ikke at det var slik; folk har sluppet det inn bakveien. Men nå begynner man ikke lenger å skamme seg over det. Merk mine ord: Det vil ikke vare lenge før det bæres offentlig til skue også her hos oss.

La det bare skje; da vil vi endelig også kunne telle vår lille flokk.

Hvor dette brevet enn slår seg ned, forblir det likevel flyvende. Menneskelære er usikker og svevende. Det er ingenting bak den; den gir verken kraft eller ro. Hvis nøden rammer en mann, løfter den vingene og lar det stakkars mennesket som satte sin lit til den, sitte igjen i stikken med de kalde ordene: «Nå får du se til det selv!»

Denne læren er en bedragerske og en gjøglerske. Den lover mye, men holder ingenting – og den makter det heller ikke. Likevel flyr den høyt og brisker seg over alle mål. Den kaller seg himmelens datter, og selv om den blir så ynkelig gjort til skamme ved hver eneste syke- og dødsseng hos sine egne disipler, slutter den ikke å la basunene blåse for seg på gater og torg med sitt rop om moral.

Hvor helt annerledes er ikke det evige ord! Det går omkring i en tjeners skikkelse og lager ikke mye støy. Men det viser seg i kraft, holder mer enn det lover, er tro overalt og har ennå ikke bedratt noen eller måttet innrømme at dets råd ikke strakk til.

Det flyvende brevet er tjue alen langt og ti alen bredt – et betydelig omfang! Ja, menneskelære er vidløftig. Den er et utstrakt stykkverk; plikter stablet på plikter, og den ene regelen ved siden av den andre.

Evangeliet, derimot, er kort sammenfattet og enkelt. Det lar seg koke ned til én eneste artikkel: å elske Jesus. Det er lovens fylde.

Men det ligger enda noe annet i målene på dette brevet. Tjue alen lang og ti alen bred er et hellig mål. Akkurat så lang og bred var forhallen foran Salomos tempel. Den støtte riktignok inntil tempelet, men den var på ingen måte tempelet selv.

Slik er det også med den falske læren. Den har, om jeg så må si, helligdommens mål og ligner troen på mange måter. Den har beholdt kristendommens ytre form noenlunde, og fordi den i uttrykk og talemåter virkelig støtter seg til sannhetens tempel, vil den gjerne bli regnet for tempelet selv – for det sanne evangelium.

Men den står likevel utenfor. Den er bare en slik forhall – uten vaskekar, uten blodstenking, uten røkelseskar, uten prestedømme, uten paktens ark – og ingen Gud taler der over kjerubenes vinger.

Guds ord er tvers igjennom sant og rent. Den falske læren, derimot, svulmer av løgn og bedrag; den går i sminke og masker. Ved det første møtet tenker man: «Ja, tjue alen lang og ti alen bred – her er jo helligdommens mål og skikkelse!»

Men dette er et grufullt bedrag! Ser man nærmere etter, er alt ment annerledes. Det er løgn på løgn i sannhetens form, en gjemselslek og en maskerade fra begynnelse til slutt.

For ta bare de evangeliske maskene av og se rett i øynene det som skjuler seg bak dem – hva er det man da henter frem fra denne bibelske forkledningen? Kanskje disse lærdommene:

«*Mennesket er på ingen måte så fordervet som Skriften fremstiller det i sine orientalske overdrivelser. Det er i stand til alt godt, bare det vil. Det trenger ingen ny fødsel ved et under av den guddommelige skaperkraft. Alvorlige forsetter og anstrengelser er trinnene i fullkommenhetens stige.*

En talsmann eller mellommann kan det klare seg uten; det skal selv være sin egen talsmann. Jesus Kristus er den mest ærverdige morallæreren verden har sett. Han er Guds Sønn, høyt opphøyd over alle mennesker – om ikke i vesen, så i grad av fullkommenhet. Han er et idealmenneske som man kan si at det guddommelige har åpenbart seg personlig i.

Men Gud selv er han riktignok ikke, og kirkens lære om treenigheten er en urimelighet. Mennesket blir rettferdig og frelst ved sine gjerninger; riktignok ikke ved gjerninger alene, men ved tro og gjerninger.»

Hør hvor evangelisk det lyder! Men hva vil det si, «ved tro»? I Skriften betyr det å ta tillitsfullt imot Kristi fyllestgjørende offer. Men her betyr det ikke annet enn at mennesket må være religiøst; det må holde for sant at det finnes en Gud, og at sjelen er udødelig.

Men hvorfor skal vi oppholde oss lenger ved disse plattheter, som jo dessuten er godt nok kjent? Nok om det: Disse tankene utgjør den nakne, ribbede kjernen i denne nye verdens- og motelæren, og de fromme talemåtene som er blandet inn, er bare ferniss og forstillelse.

Hør hva Herren selv sier om innholdet i brevet: «Alle tyver,» sier han, «og alle som sverger falskt, blir etter dette brevet erklært for fromme.»

Lovet være Gud! Det finnes et brev som med full rett og med Guds samtykke erklærer syndere rettferdige og fromme – for en fremmed rettferdighets skyld, og fordi en god kausjonist har betalt mer enn nok for dem. Men det flyvende brevet vi taler om, er en etterligning av det evangeliske. Det erklærer uten videre synderen for from i hans misgjerning, uten tilstrekkelig grunn og på en anmassende, gudsbespottelig måte.

To synder nevnes for oss: tyveri og mened. De nevnes som representanter for hele det naturlige menneskets grunnleggende fordervelse. Tyveri og mened er de mest synlige fruktene av menneskehjertets to grunnskader: egenkjærlighet og det å ha fjernet seg fra Gud.

Herren vil altså si at ifølge denne falske læren blir det egenkjærlige og gudglemte mennesket erklært uskyldig og rettferdig i sitt ugudelige og egenkjærlige vesen. Og slik er det, mine brødre.

Det flyvende brevet erklærer gjenfødelsen for unødvendig. Slangesæden som fra Adam av ligger i våre lemmer, får altså bli. Brevet vet ingenting om selvfornektelse; dets grunnsetning er snarere at «kjærligheten til nesten begynner hos en selv».

Det vet ingenting om å oppgi sitt eget jeg. I stedet gir det jeget den æren det stjeler fra Gud, og forguder mennesket. Det vet ingenting om å «korsfeste kjødet med dets lidenskaper og lyster»; innenfor anstendighetens skranker gir det kjødet fullt spillerom. De som tjener buken og den forfengelige ære, trenger ikke å frykte dets dom.

Og hundre andre ting som strider direkte imot den vandel og det sinnelag Gud krever, erklærer brevet – for å behage det ømme kjødet og det kjære jeget – snart for nødvendige onder, snart for tilgivelige svakheter, snart for likegyldige ting eller tillatte gleder, snart til og med for elskverdige og vakre trekk.

Akkurat som brevet erklærer «tyvene», altså de egoistiske prinsippene, for rettferdige, gjør det det samme med «menederne», dem som bryter lovens første tavle.

Om man tror på Bibelens Gud eller på en annen gud; om man holder seg til Skriften eller til en menneskelig filosofi; om man ber eller lar være – alt dette legges det liten vekt på i dette brevet. Om den dype ærefrykten for Guds navn og nærvær som Skriften krever, og om nødvendigheten av å underkaste seg Guds ord og ordninger uten forbehold, vet brevet ikke et eneste ord.

«Vi tror alle på én Gud!» lyder dets absurde motto. Og så blir jøder, muslimer og hedninger i en ufornuftig, tåpelig og motbydelig toleranse skåret over én kam og bundet sammen i samme bunt.

Dere kjenner nå brevet og hva det inneholder. Nå også et ord om den fordervelsen det fører med seg. Herren kaller dette yndede brevet en forbannelse.

«Dette er den forbannelse,» sier han, «som går ut over hele landet!»

Han vil si at det bare henger forbannelse ved denne lærens fotsåler, og at den stenger porter og dører for enhver velsignelse. «For,» fortsetter han, «jeg har latt det gå ut. Det skal komme til tyvens hus og til huset til den som sverger falskt ved mitt navn, og det skal bli midt i hans hus og fortære det, både treverket og steinene!» Det er forferdelige ord.

«Jeg har latt det gå ut!» begynner Herren. Han vil si: Det skal komme for dagen at det er en falsk lære, en tyvinne og en løgnens bok. Ennå glitrer den og farer høyt frem, kronet med pris og ære, og blir kalt et lysets og sannhetens system.

Men jeg vil ta fernissen av den og stryke fargen av den, så enhver kan se tyveriet og løgnen. Det skal komme en tid da man skal tråkke boken under føttene og ønske den ned i glemselens hav. Da skal kransene visne på gravene til dem som skapte den, og bare forbannelser skal lyde rundt deres ensomme monumenter.

«Det skal komme til tyvens hus og til huset til den som sverger falskt ved mitt navn, og det skal bli midt i hans hus.» For en fryktelig trussel mot disiplene av denne løgnaktige læren! Læren skal bli hos dem!

Det er forferdelig! Han slår en nagle tvers igjennom brevet, og der Den Allmektige nagler noe fast, der sitter det og kan ikke lenger løsnes med noe redskap. Villfarelsen skal bli «*kraftig*» i sjelen – slik uttrykker Skriften et annet sted at brevet «blir».

Ve den som rammes av denne skjebnen! En slik kan ikke lenger komme løs fra brevet. Løgnen sitter fast i ham, forbindelsen er varig, motviljen mot evangeliet kan ikke slettes ut, og adgangen til hans indre er for alltid stengt for Guds lys. Han dør i sin falske innbilning; han går over i evigheten i sin falske innbilning; han blir dømt i sin falske innbilning, og bundet av sine løgnens lenker farer han uten redning til helvete.

Det ordet som Luther oversetter med *bli*, betyr også *overnatte*. Ja, natt skal det bli omkring mennesket – trengselens natt og dødens natt. Gledens sol gikk ned, og den falske fredens veke sluknet i samvittighetens våknende storm.

Nå, du skrytende brev, vis hva du duger til, og frels dine disipler!

Ja, dette brevet holder ut hos den nødstedte, men bare for å spotte hans jammer og bli avslørt i hele sin nakne avmakt og tomhet. Å, hvor ble ikke det stakkars mennesket bedratt! Hvor forferdelig har ikke «filosofi og ugudelig forførelse» ranet og plyndret ham.

Se der – «hans hus, både treverket og steinene, fortært av brevet»! Det finnes ikke mot til å be, ingen trøst i nåden, ingen tillit til en levende Gud, og ikke noe sikkert håp om det evige liv. Som på en branntomt står den ulykkelige uten tak over hodet, uten stav og leie, innhyllet i en kvelende røyk av angst og fortvilelse.

Og likevel, midt i all denne nøden, er han så fasttryllet til løgnen og så omtåket av sin falske innbilning at det fra hans side ikke lenger er tale om å styre inn gjennom sannhetens fredsporter.

Tro nå ikke at det fra den nåderike Guds side ikke er grunn til å frykte at villfarelsen skal bli gjort fast og kraftig på denne måten! Se på Israel, den fordervede slekten. Hvordan ble den ikke tilredt allerede for nesten to tusen år siden!

Også Israel støtte sannhetens ord fra seg og hang ved Talmuds flyvende løgnbrev. Brevet har «blitt» hos dem helt til denne stund, og ve, hvordan har det ikke «fortært» Israels hus, «både treverket og steinene»!

Se på hele folket – ser det ikke ut som en by lagt i aske? Der vandrer de, helt i samsvar med de profetiske ordene: «uten konge og fyrste, uten offer og støtte, uten efod og prestedømme». De er forferdelig tilredt og dør fremdeles daglig bort i sine villfarelser.

Akk, hvor fast sitter ikke brevet! Men det sitter der for å male for våre øyne: «Vår Gud er en fortærende ild og en fiende av løgnen!»

Nå, mine kjære, vet dere også hvordan det forholder seg med Sakarjas forbannelsesbrev. Uansett hvor dette brevet møter dere, og uansett hvordan det kommer – forkledd eller med åpent visir, fromt eller skamløst hånende og spottende, i skrift eller i tale, i prekener eller i bøker og flyveblader – så hils det med et: «Hvem der?» og se det rett i øynene.

Er det den antikristelige landstrykeren, så gjør kort prosess. Støt brevet fra dere og si: «Du har gått feil; vi korresponderer ikke med helvete!» Gi det ikke engang nattkvarter i huset deres, for det er farlig å ta det inn. Det sover skorpioner under seglet.

Og hvis noen av dere allerede har gitt det et lite rom, så si opp leieforholdet i dag, så ikke dette den falske lærens brev skal bli herre i huset, og så ikke Den Allmektige i sin vrede skal smi det fast og la ødeleggeren råde fritt.

Se, her er et annet brev! Den evige barmhjertighet sender det, Sannhetens Ånd har skrevet det, og adressen lyder: «Til alle som vil bli frelst.»

Der man tar imot dette evangeliets brev, der «blir» det også. Men det blir der som en Guds engel – til frelse og velsignelse. Det fortærer bare det treverket og de steinene som ikke er til noen nytte. I stedet legger det ned en annen stein som ingen brann kan ødelegge, og gir dere tømmer til deres fredshytter som aldri morkner.

Dem som tar imot dette brevet, bringer det bare kjærlighetshilsener fra det høye. Og se – også dette brevet vil Herren «la gå ut» i sin tid. Han vil på en ærefull måte vise for all verden at det i sannhet har vært et Guds brev, et brev ovenfra.

Ja, til den som hungrer etter rettferdighet, etter liv eller ro, vil jeg rope det Gud Herren en gang ropte til sin profet: «Spis det som ligger foran deg – nemlig dette brevet!»

Dette brevet forkynner synderen en betingelsesløs tilgivelse, den syke en nær forestående og evig helbredelse, og den fangne den saligste frihet. Og for den som drives omkring på vår tids brusende hav, åpner det utsikten til en havn i fredens stille, der ingen storm lenger skal drive skipet hans bort.

Å, velsignet være dette dyrebare Guds skrift! Det skal være ditt *Magna Charta*, du menighet! Hold fast ved dets ord; de er ditt liv. Og skriv på alle søylene i din kirke: «Om noen forkynner oss et annet evangelium enn det vi har mottatt, ja, om så det var en engel fra himmelen, han være forbannet!» (*Magna Charta: din grunnlov.*)

XXIX. Tabor

Jeg kjenner ikke til noe dødelig menneske som fikk del i en så overveldende ære og herlighet som den mannen vi nå lenge har gledet våre hjerter over. Hans livshistorie strekker seg over nesten tusen år.

Da han nådde slutten av sin bane, som var omgitt av glansen fra uforlignelige undergjerninger og bedrifter, gikk han på en helt særegen måte forbi dødens porter og ble tatt opp til Gud. Siden den gang har han, hvilende i sin ildvogn, lyst gjennom hele generasjoner som en ubeskrivelig løfterik og trøstefull meteor på de troendes åndelige stjernehimmel.

Fire hundre år etter hans bortgang får bildet av ham brått en ny glans. Det flettes nå inn i det henrivende bildet av den store jubeltiden, den tiden som Abraham gledet seg til, og som mange profeter og konger lengtet etter å se, men ikke fikk se.

Guds sendebud Malaki trer fram i Israel og forkynner i Herrens navn:

> «Se, jeg sender dere Elia, profeten, før Herrens dag kommer, den store og forferdelige. Han skal vende fedrenes hjerte til barna, og barnas hjerte til deres fedre, så jeg ikke skal komme og slå landet med bann.» (Mal 4,5–6)

Gjennom dette profetiske utsagnet ble Elia rykket ut av fortiden. Han ble brått hentet fram fra historiens bildegallerier og gitt tilbake til livet; han strålte fremdeles som en av de vakreste stjernene i kransen av Israels forventninger.

De helliges håp så ham sveve på fremtidens horisont som en ledsager til den lovede «soloppgangen fra det høye». Ja, de kunne ikke lenger se skikkelsen til den store Davids sønn for seg i troen uten at mannen fra Tisbe samtidig trådte fram i en ærefull og uadskillelig forbindelse med ham.

Slik sto Elia i fire hundre år på åpenbaringens himmel, forent med Kristus som i et stjernebilde. Da rant omsider den store «åndssolen», som hadde vært ventet med varm lengsel, opp over jordens natt. Ved dens komme ble tusenårige løfter til «ja og amen».

Folket strømmer nå til Jordan; de har hørt om en røst i ødemarken som med klar klang forkynner at himmelriket er nær. Da åpner Herren sin munn og sier om denne alvorlige budbæreren:

> «Og om dere vil ta imot det: Han er den Elia som skal komme.» (Matt 11,14)

Malakis profeti var altså nå oppfylt, men i første omgang bare i billedlig og forbilledlig forstand. Betydningen av det profetiske utsagnet var ennå ikke uttømt.

Dette antydes allerede i ordene «om dere vil ta imot det», og enda tydeligere i Johannes' egen uttrykkelige forsikring om at han ikke var Elia (Joh 1,21).

Det er tydelig at Herren bare kalte ham Elia i en viss forstand, nemlig fordi han opptrådte i den store botsforkynnerens ånd og kraft. Men Jesus mente slett ikke at det gamle profetordet allerede hadde funnet sin fulle og endelige oppfyllelse i Døperens person og gjerning. Malakis ord siktet nemlig utvilsomt til at Elia selv skulle komme igjen.

Blant jødene ble dette skriftstedet alltid forstått på denne måten, og heller ikke Jesus Sirak ser ut til å ha forstått det annerledes. I sin boks 48. kapittel bryter han begeistret ut:

> «Du, Elia, ble tatt opp i en glødende storm, i en vogn med glødende hester foran. Du er utsett til å refse i din tid, til å stille Herrens vrede og dom før hans harme bryter løs, til å vende farens hjerte til barna og til å gjenreise Jakobs stammer. Salige er de som ser deg og blir æret med ditt vennskap. Da skal vi eie det sanne liv.»

Og se, før vi vet ordet av det, kommer den gamle gudshelten oss virkelig i møte igjen i legemlig skikkelse, etter nesten tusen år i himmelsk ro. Hans føtter står på Tabors topp; ved hans side står Moses, og begge er i hellig samtale med herlighetens Herre.

For en forbausende og uhørt begivenhet! I denne scenen er vel da Malakis ord gått fullkomment i oppfyllelse? Fullkomment i oppfyllelse? Det betviler jeg, mine venner. Elia skulle jo komme «for å vende fedrenes hjerte til barna, og barnas hjerte til deres fedre». Men dette oppdraget har han ennå ikke utført; den gamle profetien venter derfor fremdeles på sin oppfyllelse. Den er bare oppfylt i et forbilde og i en viss forstand, men den er på ingen måte fullstendig utlagt eller uttømt.

Skal vi altså fremdeles vente på Elias gjenkomst? I samsvar med Skriften må jeg tro at han kanskje vil vise seg igjen i en forklaret, legemlig skikkelse her på jorden i den tiden da Israel vender tilbake og omvender seg. Slik har han fremdeles sin plass i stjernekransen av våre evangeliske forhåpninger. Han varsler på ny en stor glanstid for Guds rike og smelter igjen sammen med herlighetens Herre og hans himmelske basunblåsere til et stjernebilde i endetiden.

For en merkelig sak! Tenk på denne mannen som gjennom årtusener så å si aldri forsvinner fra verdenshistoriens scene. Han er en støvets sønn som gjennom utallige generasjoner tjener som et fyrtårn for dem som trenger trøst på tidens hav. Det er ham forunt å ferdes gjennom himmel og jord, så han verken her eller der mangler ved de herligste anledninger.

«Å, hvor opphøyd er du!» sier vi med Sirak; «Elia, hvem kan prises som deg? Salige er de som ser deg og blir æret med ditt vennskap! Da skal vi eie det sanne liv.»

Men også du, Elia, hva annet er du enn en måne som lyser med lånt lys? Hva annet er du enn en innfatning rundt Kristi nåde og kjærlighet mot syndere? Du kaster bare strålene fra den tilbake med forsterket glans.

I dag går veien til Tabor. Det er en vakker vandring; måtte den bli oss til velsignelse! Hvor ellers blåser en så mild og lindrende luft som her? Hvor ellers åpner det seg en så salig utsikt som på dette fjellet?

> Seks dager etter tok Jesus med seg Peter, Jakob og hans bror Johannes, og førte dem opp på et høyt fjell, hvor de var for seg selv. Og han ble forvandlet for øynene deres. Hans ansikt skinte som solen, og klærne hans ble hvite som lyset. (Matt 17,1–2)

Det evangelisten her forteller, mine brødre, er ingen drøm, ikke et indre syn og heller ikke et sansebedrag. Han beretter om en hendelse som virkelig har funnet sted i den ytre verden. Allerede et raskt blikk på teksten gjør det klart at han i det minste ikke vil fortelle oss noe annet enn en virkelig begivenhet.

Husk at det han forteller oss, er en scene fra Guds liv blant menneskenes barn. Derfor er det ikke merkelig at den bryter ut av hverdagens rammer og bringer det himmelske nær jorden på en måte som vi, støvets og nattens barn, må kalle uhørt, overveldende og ubegripelig. Det er ikke tom forbauselse, men fryd og glede som burde gripe oss ved dette herlige synet.

Se, her er mer enn ildtegnet på Karmel, mer enn glansen på Horeb og flammeprakten på Sinai. «Her er sannelig Guds hus, her er himmelens port!»

Vi vil derfor med ærefrykt tre nærmere dette opphøyde synet. Måtte Herrens Ånd åpenbare dybden i dets betydning for oss. I dag skal vi rette blikket mot hensikten med Kristi forklarelse, mot forberedelsene til den og mot selve forklarelsen.

Hensikten med Jesu forklarelse

Evangelisten Lukas begynner sin beretning om denne hendelsen med ordene: «Omkring åtte dager etter at han hadde sagt dette …» Med dette gir han et vink om sammenhengen mellom det at disiplene blir ført opp på forklarelsens fjell, og en samtale som hadde funnet sted kort tid i forveien.

Alt som møter de hellige, passer inn i en dyp, guddommelig plan. Måten Gud fører dem på, danner en underfull kjede der det ene leddet henger i det andre, selv om sammenhengen ikke overalt ligger åpen i dagen.

Samtalen som Lukas her har for øye, er kjent for dere alle. Den fant sted ved Cæsarea Filippi, i det øyeblikket Herren sto i begrep med å begynne sin siste og skjebnesvangre reise til Jerusalem. Han skulle nå enda en gang bære sitt rikes banner gjennom hele landet.

«Hvem sier folk at Menneskesønnen er?» spurte han disiplene sine. De svarte: «Noen sier døperen Johannes, andre Elia, andre igjen Jeremia eller en av profetene.»

«Men dere,» fortsatte mesteren, «hvem sier dere at jeg er?» Da brøt det glødende Peter-hjertet ut i den store bekjennelsen, gjennomlyst av en stråle fra det høye:

> «Du er Messias, den levende Guds Sønn!»

«Ja, amen!» svarte frelseren. Idet han lot hele sin vennlighet og kjærlighet stråle over Peter som solen, satte han sitt majestetiske segl på det begeistrede vitnets ord:

> «Salig er du, Simon, Jonas sønn! For det er ikke kjøtt og blod som har åpenbart dette for deg, men min Far i himmelen. Jeg sier deg at du er Peter, og på denne klippen vil jeg bygge min menighet, og dødsrikets porter skal ikke få makt over den.»

Aldri hadde disiplene stått på en slik høyde av evangelisk innsikt og troende glede som i dette øyeblikket. Derfor var tidspunktet gunstig for Herren: Nå kunne han føre dem dypere inn i hemmeligheten ved sitt forløsningsverk, og endelig åpenbare den blodige utgangen som de tidligere ikke hadde tålt å høre om.

«Fra den tiden,» heter det videre, «begynte Jesus å gjøre det klart for disiplene sine at han måtte dra til Jerusalem, og at han skulle lide meget av de eldste og yppersteprestene og de skriftlærde, at han skulle bli slått i hjel, og at han skulle reises opp på den tredje dagen.»

Men nei, denne åpenbaringen kunne de overrumplede disiplene ennå ikke finne seg i. «Hvordan,» tenkte de i ytterste forundring, «kan Guds Sønn lide og bli slått i hjel?»

På et øyeblikk kastes Simon Peter ned fra sin troshøyde til det naturlige menneskets ståsted. Han misforstår helt sin stilling overfor Herren; han tar ham til side med utemmet heftighet og sier i en irettesettende, ja, refsende tone til ham:

> «Gud fri deg, Herre! Dette må aldri skje deg!»

Men Herren gjennomskuer øyeblikkelig kilden som dette «Gud fri deg» sprang ut fra, og svarer med hellig alvor:

> «Vik bak meg, Satan! Du er til anstøt for meg, for du har ikke sans for det som hører Gud til, men bare for det som hører menneskene til.»

I samme øyeblikk dukker likevel Tabor opp for hans indre blikk, med det strålende forklarelsesunderet som ventet på fjellets topp. Han blir beroliget av den trøsterike tanken på den mektige våpenrustningen disiplene skulle finne i dette underet mot videre anstøt; for de trengte fremdeles så sårt til opplysning og styrke.

Med moderlig omsorg skynder han seg derfor å føre de rammede og forvirrede disiplene opp til det hellige fjellet.

Skjedde altså forklarelsen for disiplenes skyld? Ja, først og fremst for deres skyld. Tabors glans strålte for at den senere skulle kunne opplyse Golgatas mørke for dem.

Denne glansen kastet et klart lys over det guddommelig store i deres mesters offer. Den lot dem se, i en grad de aldri før hadde gjort, hvem han egentlig var, han som de snart skulle se med tornekronen og på korset.

Dette synet fjernet ethvert inntrykk av at mesteren bare falt som et beklagelig offer for ulykkelige tilfeldigheter. For hvor tydelig viste det ikke at denne Høye og Herlige aldri kunne dø, dersom han ikke selv, av fri vilje, viet seg til døden?

Underet på Tabor avgjorde også spørsmålet om hvorvidt Jesu offer var i samsvar med Guds vilje; røsten fra skyen lot det ikke være rom for tvil.

Til sist ble også enhver mistanke lagt i graven under denne forklarelsen, mistanken om at opprettelsen av Kristi rike på noe vis stred mot Moses og

profetene. At de himmelske sendebudene viste seg og samtalte med frelseren, vitnet helt utvetydig om det motsatte.

Se hvilken fylde av guddommelig lys og guddommelig oppklaring som lå i denne ene hendelsen! Kilden som her åpnet seg for disiplene, inneholdt så mye himmelsk vann til å styrke troen at det kunne vederkvege dem hele livet.

Men tro ikke, mine venner, at dette underet bare var ment for disiplene. Hensikten strakte seg langt videre; ikke bare jorden, men også himmelen skulle få nyte godt av det.

På det hellige fjellet ble det beredt et syn av glede og henrykkelse for alle engler og alle fullendte rettferdige. Å, med hvilken fryd må ikke også de i tette skarer ha sett ned gjennom skyenes vinduer til Tabor! Der strålte deres fornedrede konges herlighet opp som et lys, og hans glans flammet som en fakkel.

Denne glansen ga dem stoff til nye jubelsalmer. Ja, i gjenskinnet fra den fremsto selv Golgatas mørke fra den tid av uendelig mye vennligere og lysere for dem.

Og hva tror dere: Skulle forklarelsen bare ha skjedd for andres skyld, og ikke også for Herrens egen? Det kan ikke betviles at den også gjaldt ham selv, og at det nettopp var her, i det den betydde for Jesus selv, at den dypeste og viktigste betydningen lå.

Dere vet at selv om vår Herre også i sine dager i kjødet bar hele guddommens fylde legemlig i seg, så levde han likevel et like sant og virkelig menneskelig liv. Han måtte lære å tro, kjempe og lyde, akkurat som sine barn. Slik vår vei går, har også hans vei gått gjennom trange pass og tørre stepper, gjennom mange anfektelser, åndelig savn og mørke timer.

Ja, det manglet ikke på stunder der han, på samme måte som sine får, ikke bare tilsynelatende, men virkelig trengte styrke, trøst og oppmuntring. Han foraktet ikke engang trøstende ord fra fattige menneskebarn.

Til den kjente kampen i ørkenen rustet Gud ham gjennom vitnesbyrdet fra skyene: «Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag.»

Nå gikk han en enda mer skjebnesvanger og fryktelig kamp i møte. Tabor skulle gi ham kjepp og stav på denne forferdelige veien. Golgata var slagmarken; Tabor var våpenlageret.

Husk scenen som Johannes forteller om i det 12. kapittel. Herren er kommet til Jerusalem. Offerilden som skal fortære ham, blir tent. Natten er nær, og i uoverskuelige, fryktelige skarer drar dens redsler allerede forbi hans åndelige blikk.

Da skjelver hans hellige menneskenatur i sitt dypeste indre, og fra det trengte brystet bryter klageropet fram som en lenge tilbakeholdt strøm:

«Nå er min sjel forferdet! Og hva skal jeg si? Far, frels meg fra denne time!»

Men idet han roper dette, lyder det i hans sjel: «Hans rådslutning krever det jo!» Straks trekker han bønnen tilbake, griper den liksom midt i flukten og sier:

«Men nei, derfor er jeg jo kommet til denne time.»

Han bøyer seg for sin Fars vilje, men nå har han en annen bønn: «Far, herliggjør ditt navn!» Det betyr: Herliggjør deg på meg, og vis at du er min Far og jeg ditt

kjære barn, din enbårne. Han uttaler denne bønnen. Da lyder en røst fra skyen som kunne høres med menneskelige ører, for også disiplene skulle få høre den:

«Jeg har herliggjort det, og jeg skal igjen herliggjøre det!»

Dette «jeg har» peker tilbake på noe som har skjedd tidligere, og utvilsomt på begivenheten på det hellige fjellet.

Det er som om Faderen ville si: «Hold deg til det du opplevde på dette fjellet, og vær viss på at det på en enda mer storslått måte skal bli åpenbart at jeg er din Far og du min Sønn, den elskede, som jeg har velbehag i!»

Se altså, mine brødre, at forklarelsen på Tabor også var en kilde til vederkvegelse for frelseren selv i den nødstiden som nå sto for døren.

I dager med åndelig sult og sorg pleier vi å søke tilflukt i minnene om en lykkeligere fortid for å lyse opp mørket i en øde nåtid. Slik har også Menneskesønnen hatt timer da trøsten manglet i øyeblikket, og han så seg nødt til å glede seg over gjenklangen av tidligere sanger.

Han måtte i ånden skynde seg tilbake til de øyeblikkene i livet da han mer levende enn nå kjente seg omsluttet av Farens armer. For med unntak av synden har han selv villet gå i sine fårs kår og på deres veier. Han ville være et fullkomment barn, helt avhengig av sin Far, og arbeide seg fram som de i tro, fra den ene dagen til den andre.

«Han vekker mitt øre hver morgen,» sier han om denne stillingen sin, «han vekker det for at jeg skal høre som disipler hører. Herren Herren har åpnet mitt øre, og jeg var ikke gjenstridig, jeg vek ikke tilbake.» (*Jes* 50,4–5)

Det er derfor uten tvil slik at tilbakeblikket på det han opplevde på Tabor, ga ham forfriskende vederkvegelse i heten og vind i troens seil. Dette gjaldt særlig i de forferdelige øyeblikkene da den evige Far, midt i offerflammenes brann på korset, måtte ta fra ham den følbare trøsten av sin kjærlighet.

Ja, hvem vet om det ikke nettopp var fra Jordan og fra forklarelsens fjell at han hentet det «Eli» (min Gud) som han i sitt livs mest angstfulle time fremdeles maktet å sette foran det smertefulle «lama sabaktani» (hvorfor har du forlatt meg)?

På samme måte henter også vi noen ganger fra tidligere tider vårt «Min frelser! Min forbarmer!», som vi ikke lenger finner i følelsene og erfaringene våre når nåtiden er fylt av sorg og forlatthet.

Slik er det i sannhet en dyrebar ting å eie en fortid rik på nåde og erfaringer. For hver tørre dag som mangler åndelig næring, har man i den et åndelig forrådshus, som Josefs kornlagre i Egypt.

Forberedelsen til Jesu forklarelse

Ta da til takke med disse stammende tankene om hensikten med forklarelsens under. Selve betraktningen av begivenheten vil la oss ane enda flere og dypere ting.

«Seks dager etter,» forteller evangelisten, «tok Jesus med seg Peter, Jakob og hans bror Johannes, og førte dem opp på et høyt fjell, hvor de var for seg selv.»

Dette var de samme disiplene som han oftere hadde utmerket fremfor de andre. Det var de samme som han senere tok med seg i Getsemane, liksom inn i

det aller helligste. Der ble de tatt med til det prestelige, til alteret og offerilden; her til det kongelige, til glans og herlighet.

Det virker nesten som om frelseren også i dette er blitt menneske: Ved siden av den allmenne kjærligheten følte han også den særskilte kjærligheten, den der hjerte finner hjerte i en nærmere forstand. Gjennom en underfull samklang mellom sinnets fineste strenger blir sjelen omsluttet av det ømme båndet vi kaller samhørighet. Det er denne følelsen som får oss til å si med Jakob: «Min sjel er bundet til dette menneskets sjel.»

Å, visst, visst var alle hans barn like viktige og dyrebare for hans morshjerte. Han elsket dem alle uten unntak, slik Faderen elsket ham, og han var ikke mindre villig til å gi sitt liv i døden for den ene enn for den andre.

Men enkelte ser ut til å ha stått hans hjerte og blod nærmere enn de øvrige, om jeg kan si det slik. Aller nærmest sto uten tvil Johannes, han som lå ved hans bryst, og som med tanke på dette inderlige forholdet så gjerne kaller seg «den disippelen som Jesus elsket». Nærmest Johannes sto hans bror Jakob og Simon Peter.

Men man må heller ikke overse at nettopp disse tre fremstår som helt særlig tiltrekkende personligheter i disiplenes krets.

Hvor elskverdig viser ikke Simon Peter seg hvor han enn trer fram, selv i sine villfarelser og sin dårskap! Dette friske, fyrige blodet med den brennende iveren for sin Herre og det likefremme sinnet uten falskhet og renker!

Hvem kunne vel unngå å bli glad i Jakob? Han var en hellig og dypt begeistret mann med en stor, urokkelig beslutning i sin sjel: Han ville aldri mer, under noen omstendighet, forlate sin mester, selv om det skulle bli hans lodd, slik det også ble, å være den første av de tolv som drakk den blodige martyrdødens beger.

Og så Johannes: denne saftfulle, ungdommelige ranken på Guds vintre. Han var en ørneånd som med rette ble kalt tordensønn; for som tordenen lot han sin røst høre på jorden, men kom selv ikke ut av skyene der oppe. Johannes var det reneste speilbildet av frelseren selv, en mann full av himmelsk og øm kjærlighet. Det virket som om alt i ham og rundt ham var berørt av helligdommens glødende kull, og dypere enn noen annen hadde han elsket og levd seg inn i Herrens hjerte.

Si meg: Fantes det, nest etter den fagreste av menneskenes barn, vakrere og mer tiltrekkende personligheter på jorden enn disse disiplene?

Likevel er det sant at det som knytter et så inderlig og personlig kjærlighetsbånd, ikke bare er at man legger merke til et mer enn vanlig rikt mål av gode egenskaper hos et menneske. Det er noe annet som ligger dypere, et uforklarlig «noe». Det er, som vi sa ovenfor, oppdagelsen av en særskilt samklang mellom sjelens innerste og fineste strenger, noe som verken kan uttrykkes eller fanges i begreper.

For øvrig sier det seg selv at denne særlige kjærligheten bare var en svært underordnet grunn til at Jesus tok med seg nettopp disse tre opp på forklarelsens fjell. Det var langt viktigere årsaker som beveget ham, og disse må først

og fremst søkes i disse troendes særskilte kall og i deres egen stilling til Jesu person.

For de viste seg tydelig som Herrens innerste krets, og de var også utsett til å bli kirkens tre hovedstøtter. Det var de som først, midt i storm og kamp, skulle plante korsets banner, frelsens tegn, på Israels fjell. Allerede av den grunn trengte de, mer enn noen andre, en så god våpenrustning som den de skulle få på Tabor.

Ja, når Herren fører oss til Tabor og verdiger seg til å gi oss særskilte bevis på sin styrkende og vederkvegende nåde, så varsler det som regel også at en het og trykkende dag er nær. Gi bare akt: Slike søte måltider varsler som regel at vi snart skal ut på marsj gjennom ørkenen.

Det tyder på kamp når han på denne måten ikler oss panseret og begynner å pusse troens skjold for oss; da vaier fiendens faner i nærheten. Men la ikke denne tanken forbitre øyeblikkets glede for oss! La oss spise og drikke hver gang han dekker bordet for oss. La oss i dag med barnlig enfold vederkvege oss ved det søte, salige nå, og overlate omsorgen for morgendagen til ham, den barmhjertige og trofaste!

Hvor førte Jesus sine disipler? Historien sier: opp på et høyt fjell. Fra gammelt av var det Herrens vane å velge ut de tause fjelltoppene, disse stille øyene i verdensforvirringens hav, som skueplass for sine merkeligste og herligste åpenbaringer.

Og hvor er de stedene hvor han helst og klarest pleier å åpenbare seg for oss? Våre egne Horeb og Tabor ligger der hvor denne tidens sorger forstummer, og hvor vår egen ånd er brakt til taushet. De ligger der hvor en dyp bevissthet om at vi ikke kan noe av oss selv, skjenker oss en høytidskveld, og hvor sjelen, løftet opp fra jordens støy og fra all egen virksomhet, blir som en Samuel:

«Tal, Herre, din tjener hører!»

Fjellet der forklarelsen fant sted, blir ikke nærmere navngitt i Skriften. Etter en gammel og troverdig tradisjon var det Tabor, det anseligste og vakreste fjellet i Galilea. Med skråninger smykket av den frodigste skog hevet det seg ikke langt fra Nasaret og Kana på Israels vide slette.

En av de nyere reisende sier om det at dersom det finnes noe skjønt i naturen, så er det denne grønne, kjegleformede fjellpyramiden i Palestina. Toppen, som dristig hever seg helt opp mot uværsskyene og er dekket av pistasjtrær og mektige eiketrær, er nesten en halv mil i omkrets og byr på en utsikt som neppe finnes mer storslått og henrivende noe annet sted.

Til høyre streifer blikket Karmel, dette gamle vitnet om Herrens herlighet, og svever forbi det ut over Middelhavets uoverskuelige vannørken. Mot nord rager det mektige Hermons skinnende snøkuppel fram som en hvit kjempeørn som svever over Libanons mørke fjellrygg.

Mot sør hviler blikket først på det blomstrende livet i frodige vinbakker og appelsinhager, og lenger borte på Samarias vakre fjell. Til venstre ser man et glimt av Tiberias-sjøen, som lik en seilende svane skjærer gjennom de bølgende kornmarkene på Esdrelon-sletten.

Men hvorfor skuer vi ut i det fjerne, når noe langt mer henrivende viser seg like i nærheten? Det som drar oss til Tabor, er ikke fjellets naturlige skjønnhet. Dets egentlige herlighet er den historiske.

Apostlene kaller senere forklarelsens fjell for «det hellige fjell». I dette navnet speiles deres hjerte; her ser vi det storslåtte og uutslettelige inntrykket de tok med seg fra høydene og inn i sitt vanlige liv.

Ja, de stedene hvor vi en gang kunne si som Jakob: «Jeg har sett Gud ansikt til ansikt, og enda berget livet», forblir hellige steder for oss. Der står våre egne Betel og Pniel, steder hvor han har ropt sitt søte «Med evig kjærlighet har jeg elsket deg!» til vår sjel, eller hvor han har tørket våre tårer og kronet våre sukk med sitt amen.

Å, disse stedene er for alltid innviet. Hvem kan vel komme tilbake til dem uten å føle seg feststemt, som om han betrådte Guds hus? For en velsignet plass i denne tåredalen! Den som har mange slike steder, ja, han er sannelig rik.

Jesus begynner oppstigningen til fjellet, og disiplene følger etter. Å bestige denne høyden krevde omtrent en dag. Solen må derfor allerede ha sunket og kveldsdemringen ha kommet da de nådde toppen.

For en høytidelig taushet rundt dem! Ingen lyd høres på den ensomme høyden, bortsett fra kveldsvindens hvisking i buskene. Over verden dypt der nede hvilte natten allerede. Over dem fantes det ingen speidende øyne, bortsett fra de usynlige som sammen med stjernene forventningsfullt skuet ned gjennom skyene.

Disiplene er trette etter vandringen. I tillegg er de grepet i ånden av samtalene underveis og av den høytidelige stunden alene med frelseren i den tause natten på den ensomme fjelltoppen; de legger seg ned på jorden og sovner.

Frelseren derimot kaster seg til sin evige Fars hjerte og ber. Hva han ber om, forteller ikke historien. Kanskje var det noe lignende som i Johannes 12:

> «Far, herliggjør ditt navn!»

Eller som i Johannes 17:

> «Og nå, herliggjør du meg, Far, hos deg selv med den herlighet jeg hadde hos deg før verden ble til … så de kan kjenne at vi er ett, du, Far, i meg, og jeg i deg!»

Mulig var det slik, men hvem kan si det med sikkerhet?

For et opphøyd syn! Herlighetens Herre knelende for den Allmektiges ansikt! Den levende Guds Sønn på den nattmørke fjellhøyden, fordypet i hellig samtale med den evige Far!

Å, da var det sannelig på sin plass at de dødeliges øyne imens lukket seg, og at søvnens engel rullet ned et forheng over denne scenen for dem. Om noensinne ropet «Hold dere langt borte!» var på sin plass, så var det her. Hvor ærverdig og hellig var ikke dette stedet!

Og når Immanuel ber, hva er vel det, mine brødre? «Uovervinnelig er hans bønn, sterkere enn murer av diamant, mektigere enn tordenslag.» Alle verdens festningsverker synker sammen for den som saltstøv, og kobberlåser og voller smelter for hans ånds lyn. Det er en makt som selv den Allmektige ikke kan stå imot. Ja, denne bønnen er et skapelsens «Bli!»; han taler, og det skjer; han byr, og se, det står der!

Og tenk dere nå at denne bønnen vil blande seg med deres egne bønner, dere salige, for å støtte, bære og utfylle dem! Ser dere ikke nå lyset, grunnen og sammenhengen i det store løftet:

«Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn.»

Selve forklarelsen

Jesus ber. Hva er det som nå skjer? Brått er det for de sovende disiplene som om noe lik et lysskinn spiller over øyelokkene deres, og som om en hviskende samtale trenger ned i den dype søvnen. De beveger seg, våkner og gnir seg i øynene.

Hvordan kan dette ha seg? Er natten allerede forbi? Er solen allerede kommet opp på himmelen? De ser seg forundret omkring. Men nå må en annen ta ordet for å beskrive følelsene som i dette øyeblikket overmanner dem lik en storm.

For et syn! Et skue uten like! Se! Se! Han som stråler der borte, er det virkelig deres mester? Denne majestetiske skikkelsen, kledd i guddommens egen glans, er han den samme som steg opp på fjellet ved deres side?

Å, en herlighet som selv sol og måne må skjule seg for! En glans og et lysskjær som kunne blende selv en serafs øye! Se! Hans ansikt er som en åpen himmel, fylt av lys og glede; på hans panne troner Guds klarhet! Hans blikk er som om det vinket en hel verden ned i støvet; hans munn som om den var i ferd med å åpne seg til skapelsens «Bli!».

Hans kledning er som dyppet i morgenrødens glød og gjennomvevd av lyn og solstråler. I gjenskinnet fra hans herlighet er natten opplyst til den klareste dag, vidt utover fjell og daler.

Disiplene overveldes av undring. De står nesten åndeløse og som forsteinet av forbauselse, helt oppslukt av synet av den uhørte prakten. De spør seg stadig om de virkelig er våkne, eller om de drømmer.

Men det er ikke bestyrtelse eller frykt de føler. Å nei, de føler seg snarere løftet opp og båret inn i et friere rom. Dette er jo ikke noe Sinai, hvor det igjen måtte hete: «La ikke Gud tale til oss, for at vi ikke skal dø!» Her kommer ikke Israels Hellige farende på skyer og stormens vinger, slik at man igjen måtte si: «Jeg er slått av redsel og skjelver.»

Tabors herlighet ånder bare fred og glede. Hjertet vider seg ut i møte med den og ville kanskje gjerne synke helt inn i den. Ved synet av dette ville det aldri falt den gamle seeren inn å rope ut: «Ve meg! Jeg er fortapt!» Nei, her er hjertets løsen:

«La ditt åsyn lyse, så vi blir frelst!»

Å, la også vår sjel synke inn i denne kongeglansen! La også hjertet vårt bade seg sunt og salig i dette underfulle lyset. Slik han står der, så opphøyd og herlig, den fagreste av menneskenes barn, er han ikke bare kongen til Johannes, Peter og Jakob; han er også min konge! Halleluja! Og han er din konge!

Ja, her er sannelig mer enn Salomo i all sin prakt! Her er mer enn Aron og Melkisedek i yppersteprestelig festdrakt!

Når har vel noen stjerne lyst over vår natt som denne? Når brøt vel en sol som denne gjennom jordens mørke? Å, uforlignelige glans, som opplyser også

hjertets netter! Det er en glans som også sorgens skygger må vike for, en glans som tvinger englene til å knele i støvet og får syndere til å juble!

«Å, hvor er min venn vakker, utmerket fremfor ti tusen! Hans hode er som det fineste gull. Hans øyne er som duer ved rennende bekker. Hans kinn er som velluktende blomstersenger, som det vokser krydderurter i. Hans lepper er som liljer, de drypper av flytende myrra. Hans hender er gullringer med innlagte edelsteiner. Hans midje er et kunstverk av elfenben, dekket med safirer. Hans ben er marmorstøtter, som står på fotstykker av fineste gull. Hans skikkelse er som Libanon, utsøkt som sedrene. Og lys er den kledningen han bærer, og majestet er kronen på hans hode. Slik er min venn, dere Sions barn! Slik er min elskede, dere Jerusalems døtre!»

Å, se ham i hans skjønnhet, betrakt hans bilde med lengsel og hils hverandre med ropet: «Kongen leve!»

Se, der står han, den uforlignelige, ikke kledd med solen; han er selv solen i åndenes rike. Han blir ikke lyst opp utenfra; nei, han bærer selve lysets kilde og fylde i seg selv. Og fra fjellene lyder stemmer:

> «Stå opp, bli lys! For ditt lys kommer, og Herrens herlighet går opp over deg.»

Der står han på den tause fjelltoppen, og herligheten fra hans forklarelse strømmer ikke bare over ham selv, men også over disiplene hans. De blir «vakre som månen, strålende som morgenrøden». Også klærne deres lyser, og fra ansiktene deres stråler en himmel av den helligste henrykkelse.

Her aner vi hvordan det kan skje, det Johannes forteller oss i Åpenbaringen om Guds stad:

> «Byen trenger ikke lys fra solen eller månen. For Guds herlighet opplyser byen, og Lammet er dens lys.»

Her har vi også løsningen på det andre ordet: «Det er ennå ikke åpenbart hva vi skal bli! Vi vet at når han åpenbares, da skal vi bli ham like, for vi skal se ham som han er.»

Disiplene på fjellet ser ham som han er, og straks er de som han. De stråler i det samme lyset, og sjelene deres, som på et øyeblikk er løftet over all verdens natt, bader i hellig himmelfryd, akkurat som hans egen sjel.

«Og han ble forvandlet for øynene deres.» Slik forteller evangeliet om underet på Tabor. Ordrett står det: «Han ble forvandlet, han skiftet skikkelse.»

Dette uttrykket antyder at herligheten ikke var noe som ble lagt på Herren utenfra. Den hadde fra begynnelsen av vært til stede i ham, og nå kom den bare til syne i det ytre.

Også da han som barn lå i krybben, fattig og hjelpeløs, og da han som tømmermann sto i sin fars verksted, bodde hele «guddommens fylde» allerede «legemlig» i ham, bare skjult bak tjenerskikkelsens forheng. Enkelte stråler av denne skjulte herligheten ga seg til kjenne her og der, som lynstråler fra en mørk sky, i gjerninger av allmakt og kjærlighet. De som så det, ble slått av undring, og selv fienden måtte forundret spørre: «Hvem er denne mannen? Hvor er han fra?»

Men en slik utfoldelse av Sarons blomst som på Tabor hadde ingen sett før. En slik utfoldelse av den skjulte fylden av glans og stråler hadde inntil da ennå ikke vært åpenbart.

Da var det ikke lenger bare en enkelt lynstråle fra denne glansen som brøt gjennom det tilslørende dekket; for et øyeblikk vek forhenget helt til side. I usløret herlighet viste Sønnen seg, han «hvis utgang er fra gammel tid, fra evighets dager».

Hvor ubeskrivelig, underfull og overlegen all jordisk glans denne herligheten som omstrålte ham på Tabor enn var, var den likevel ikke hele fylden av hans menneskelige skjønnhet. Sammenlignet med den klarhet han en gang skal møte oss i der oppe, var den bare som morgenrødens første demring mot den nettopp frembrutte morgenens fulle prakt. Han lot sin skjønnhet tre fram i lyset bare så langt dødelige mennesker kunne fatte og tåle det.

Hans ansikt lyste som solen, men mer enn solglans omstråler ham der oppe; hans kledning skinte som snøen, men den tre ganger Helliges majestet er den drakten han nå bærer. Han måtte holde seg tilbake og sette visse grenser for åpenbaringen av sin glans, så ikke disiplene, som allerede nå var ute av seg selv av undring og henrykkelse, helt skulle bukke under for følelsenes storm.

Men fordi hele hendelsen på Tabor bare var en framvisning av den herligheten Jesus hadde i seg selv, kaller apostlene med dyp mening den åpenbaringen av Guds Sønn som de så på fjellet, en åpenbaring full av sannhet.

Den herligheten han viste seg i for dem, var ikke noe fremmed eller lånt, som bare i enkelte øyeblikk ga ham utseende og skinn av et overmenneskelig, gudlignende vesen. Nei, det som da kom til syne, var hans mest egne og virkelige skikkelse. Det var hans innerste vesen, den synlige avglansen av guddomsfylden som bodde legemlig i ham, og altså en åpenbaring full av sannhet.

Men hvorfor Johannes kaller denne åpenbaringen av Guds Sønn en åpenbaring «full av nåde», ja, det måtte han selv fortelle oss om vi fullt ut skulle forstå det. Herligheten på Tabor må ha vært en herlig glans, et henrivende gjenskinn av bare vennlighet og kjærlighet.

Det som speilet seg i den forklaredes øyne, det som talte gjennom hans ansiktstrekk, det som svevde på hans lepper og strålte fra hele hans vesen, det var nåde, nåde. Ingenting annet enn godhet og nåde.

Fred fløt som bekker inn i disiplenes hjerter; en søt sabbatshvile omga dem, og hver lysstråle som falt på dem fra hans ansikt, berørte sjelene deres som et kjærlighetskyss fra Guds munn. Ingen ba da Herren om å dekke til eller dempe sin glans. Ingen kom på tanken å rope ut med Job: «Dine øyne ser på meg, og jeg er ikke mer.»

Tvert imot var det hjertets ønske at de kunne bygge hytter der. De ønsket å få bli, evig bli, i den salige utstrålingen fra denne Kristi åpenbaring full av nåde.

Vi forlater toppen av det hellige fjellet for snart å vende tilbake dit i vår betraktning. Hold i ånden fast på den herligheten som stråler dere i møte der! Det vårsolen er for naturens første knopper, vil den være for deres tro og deres kjærlighet.

Troen vil den løse fra de siste lenkene av tvil som hindret dens friske utfoldelse. For kjærligheten vil den løfte fryktens og engstelsens tunge blylodd fra ildvingene.

Hvilket salig lys kaster den dessuten tilbake på Jesu store ord:

«Og den herlighet som du har gitt meg, har jeg gitt dem»!

Hvilken oppløftende tydelighet får ikke det andre løftesordet gjennom den:

«Da skal de rettferdige skinne som solen i sin Fars rike»!

Å, la oss bygge et telt for sjelene våre i denne glansen! La Tabors topp være ditt bønnealter og ditt vakttårn! Med denne utsikten forsvinner din siste angst, og jublende stiger din bønn opp gjennom strålene.

XXX. Det himmelske sendebud

Tenk dere, mine brødre, at det kom en fremmed fra en annen verden ned til vår jord, en som i ett øyeblikk kunne overskue alle kristne land, og samtidig høre hver eneste lyd som lød i dem.

Tenk dere at det nettopp var julemorgen, og at den fremmede tok oppstilling midt på jorden vår, for eksempel på en høy fjelltopp. I det samme han nådde toppen, begynte luften å bevege seg, og som en mektig symfoni bruste klangen fra tusenvis av klokker i kirketårnene forbi ørene hans.

Idet han så seg omkring, overskuet han med ett blikk de utallige, festkledde skarene som strømmet til kirkene under den høytidelige klangen. Samtidig hørte han de tusenstemmige fryderopene fra gudshusene og jubeltonene i alle taler og bønner som lød fra prekestolene.

Hva ville den fremmede føle ved dette? Med hvilken spenning ville han ikke vente på å få vite betydningen av denne verdensfesten!

Tenk dere videre at noen nå trådte bort til denne fremmede og tok ham til side, med løfte om å forklare ham festens betydning. Den fremmede antar at han nå blir ført til en slagmark der en strålende seier er vunnet.

Men langt ifra; i stedet fører ledsageren ham langs en ensom sti til en liten by der det er stille. Den fremmede drømmer om laurbærkranser, kroningsfester og lignende. Ledsageren viser ham i stedet, med en betydningsfull mine, et par fattige håndverksfolk. Utmattet av den lange reisen drar de gjennom byens gater og søker herberge, men finner ikke noe.

Den fremmede begriper ikke hva veiviseren vil med disse menneskene, og spenningen hans stiger for hvert øyeblikk. Da fører den hemmelighetsfulle vennen ham til stedets usleste skur og sier: «Vi er fremme!»

«Hva betyr dette?» tenker den fremmede. «Blir jeg gjort narr av?»

Men veiviseren skyver ham inn i stallen. Ved det matte skinnet fra en lampe viser han ham en fattig ung jente, den samme som de nettopp så vandre gjennom gatene. Ved siden av henne står en krybbe med en seng av høy og strå, og i den ligger et nyfødt barn, svøpt i enkle klær.

Nå forklarer ledsageren til den forbausede fremmede:

> «Dette barnet er det som setter hele jorden i en slik feststemt bevegelse. Det er for dette spedbarnet at klokkene ringer. Denne sønnens navn gjenlyder i de millioner av lovsanger du har hørt. Dette barnets fødsel og ingenting annet er årsaken til at ansikter stråler av glede fra pol til pol.»

Tenk dere, mine brødre, om denne begivenheten virkelig fant sted; kan dere forestille dere den forbauselsen en slik forklaring ville vekke hos vår gjest?

I flere timer ville han først kjempe med tvilen om ikke alt han så og hørte bare var en merkelig drøm. Men deretter ville vi sett ham slå hendene sammen over hodet, og hørt ham spørre med voldsom kraft, nesten ut av seg selv av undring: «Si meg da: Hvem, ja, hvem er dette spede barnet?»

Med dette spørsmålet på leppene og i hjertet står også vi om få dager på ny ved krybben. Det må være tillatt å spørre her, for det står ikke skrevet i guttens panne hvem han er. De ytre omstendighetene, stallen, strået og krybben, forteller oss ikke stort om ham.

Riktignok toner budskapet mot oss fra Betlehem: «I dag er det født dere en frelser» (Luk 2,11). Dette er en nydelig tittel, et navn som strømmer over av trøstefull betydning! Dette navnet forteller oss hva barnet er for oss. Men ved å lede hele vår oppmerksomhet dit, fører det oss stille og ubemerket forbi juledagshemmelighetens dyp. Ved randen av dette dypet er følelsene våre svært blandede; ingen dødelig kan skue ned i det uten at sjelen blir svimmel og knærne skjelver av forbauselse og bestyrtelse.

Men sakens viktighet krever at vi også våger oss nær disse dypene. Idet vi løfter det siste sløret fra krybben, må vi ikke bare spørre hva Marias sønn er for oss, men også hva han er i og for seg selv.

Hvem er han da? Hellige menn trer inn i stallen. Hva sier de?

Om de så forsikret oss om at det i krybben lå en stor ånd, en kommende monark, en verdenserobrer eller stifteren av en ny religion og en ny visdomsskole, så ville det fremdeles vært troverdig. For historien til mange av verdens største mennesker begynner nettopp i ringhetens og fattigdommens mørke.

Men budskapet om dette barnet lyder i en langt høyere tone. Fra evighetens rom, fra før verdens begynnelse, lar de hellige sendebudene barnet tre frem midt iblant oss.

Og hva forteller de om denne sønnen? Man tror knapt sine egne ører. Om de i det minste sa at en engel, en menneskeblitt seraf, lå der på strået! Men hva sier jeg, en seraf? Nei, de sverger på at han som selv englene kaller sin skaper, ligger i krybben. De sier at han som fastla stjernenes baner, nå drikker melk fra et dødelig morsbryst. Med ett ord: Den lille gutten skal være «Gud i kjød». Han skal være Herren selv i menneskeskikkelse.

«Men hvorfor holder du oss i uvisshet?» hører jeg dere si. «Hvorfor sier du: *Han skal være det*, og ikke: *Han er det! Han er det i sannhet!*»

Ja, det er nok slik man vanligvis går frem i juleprekener. Man slår i Bibelen, skriker og roper med basunrøst til menigheten: «Barnet er den sanne Gud!» Deretter stempler man nådeløst alle som ennå ikke klarer å tro det, som vranglærere, og lager et voldsomt styr og larm rundt det hele.

Men akk, hvor ynkelig står det ikke ofte til i det stakkars hjertet midt under denne utbasuneringen! Hvor ofte må ikke dette lidenskapelige skrålet sammenlignes med den høye ropingen og talen som redde folk tyr til på ensomme og mørke steder? De gjør det for å innbille seg selv at de ikke er redde, og for å jage bort sin navnløse angst.

Slik skriker man også med en påtatt iver om guddommen til barnet i krybben, bare for å overdøve den tvilen som farer gjennom sjelen. Man lager et stort oppstuss og insisterer på troen, akk, svært ofte bare for å skjule et skjelvende og tvilende hjerte for seg selv og andre. Man roper for å overdøve alle de betenkeligheter og innvendinger som i vill fart stormer gjennom det indre.

Å tro av hele hjertet på Gud åpenbart i kjød er sannelig ingen barnelek. Det er en stor, ja, en svært stor ting! Denne troen er et like stort under som Guds Sønns fødsel selv.

Tenk bare på det: Dette barnet som jeg tar i armene mine og trykker til hjertet mitt, barnet som jeg leker med, og som smiler og pludrer til meg slik barn gjør, det er den evige Gud personlig. Det er alle tings opphav!

Å, mitt arme hjerte, hvordan skal du få rom for en slik tanke? For dersom dette i virkeligheten er din Gud, vel, da kan ikke guddommen hvile eller være uvirksom. Da må han, selv fra krybben av, styre verden! Fra stallen må han lede folkenes skjebner. I samme øyeblikk som han hviler i Marias fang, må han samtidig fylle både himmel og jord.

Som Gud må han være fullt bevisst at han nettopp nå ligger som et barn i krybben, og likevel ser han ikke ut til å vite mer om seg selv enn hvilket som helst annet spedbarn!

Å, uutgrunnelige dyp av hemmeligheter! Om jeg ikke før visste hva det vil si å ligge under for tankene, så erfarer jeg det her. Kan dere bli værende her ved krybben? Jeg klarer det ikke. Jeg drives bort fra dette mørke stedet. Krybben, strået, dette spedbarnet gjør meg engstelig.

Jeg må skynde meg frem til den tiden da barnet har vokst opp til å bli mann. Jeg må ile av sted til de stedene som er omstrålt av glans, der knoppen fra Betlehem folder seg ut.

Gud skje takk! Jeg søker ikke forgjeves etter slike steder. Der kan jeg igjen trekke pusten; der blir jeg igjen fri og lett om hjertet. Som min lykt bruker jeg den glansen som hans allmaktsgjerninger sprer, samtidig som jeg veier mitt eget hjertes skrikende behov for en slik Gud i kjødet.

Og når jeg så vender tilbake til stallen, ja, da lykkes det meg å stemme i med englenes kor av full hals! Jeg klamrer meg til hans ord og hans undergjerninger som til klipper. Jeg kneler i støvet foran krybben, løfter min høyre hånd mot himmelen og sverger. Jeg sverger på tross av Satan, som så gjerne ville lukket mine lepper, for min bekjennelse forkynner hans fall og nederlag.

Jeg sverger på tross av hele helvete, som roper et fnysende «Ti!» mot meg, for dette vitnesbyrdet knuser dets porter. Jeg sverger på tross av en forfallen tidsånd, som med sin truende hånlatter ikke lenger kan lamme min tunge. Og jeg sverger på tross av min egen fornuft, som setter seg opp mot denne bekjennelsen fordi den kaster fornuften ned fra sin høyde og dypt i støvet.

På tross av alle disse makter sverger jeg, idet jeg peker på barnet i krybben:

> «Ja, amen! Dette barnet er den sanne Gud og det evige liv! En svak skapning,
> og likevel alle skapningers Herre og skaper!»

Tabors topp er et av de mange stedene hvor det koster like mye møye å *holde tilbake* denne store bekjennelsen som det koster å uttale den i Betlehem. Fra

dette fjellet strømmer det ut et lys over både krybben og korset, et lys som får enhver skygge av tvil til å forsvinne.

Vi vender i dag tilbake til dette hellige stedet for å styrke sjelene våre med ny fred og ny troskraft i dets underfulle glans.

> Og se, Moses og Elia viste seg for dem, og talte med ham. Da tok Peter til orde og sa til Jesus: Herre, det er godt at vi er her! Om du vil, så skal jeg bygge tre hytter her, en til deg, en til Moses og en til Elia. (Matt 17,3–4)

Så står vi da igjen på vårt hellige fjell. Rundt oss råder en høytidelig tempelstillhet; foran oss står kongen i all sin skjønnhet. Vi skulle gjerne på ny ha fordypet oss helt i betraktningen av hans herlighet, men se, nå blir vår oppmerksomhet delt.

Den stille, salige kretsen begynner å utvide seg, og en ny åpenbaring trekker blikkene våre til seg. Det er tre ting som i dag krever vår oppmerksomhet: først det himmelske sendebudet, så dets samtale med Frelseren, og til sist Simon Peters bønn.

Det himmelske sendebud

Disiplene står der i tilbedende undring. De er bare øyne, og de er dypt lykkelige ved synet av den forklarede mesteren.

Men så oppstår det plutselig en ny forbauselse. Hva er det de ser? Se, på begge sider av Herren står det to andre skikkelser! De er omstrålt av den samme glansen, og de står i en ærefryktsfull, bøyd stilling.

Hva betyr dette? Hvor kommer disse to fra? Det var jo bare vi som fulgte ham opp på fjellet! Og dette stedet er ensomt, folketomt og øde. Hvem stiger opp hit, og det midt på natten?

Og selv om noen gjorde det: Det er ikke dødelige mennesker som står her foran oss! Rundt disse pannene blomstrer allerede livets krone! Slik tenker de i sin forbauselse.

Da begynner mesteren å tale med de ærverdige fremmede. Disiplene lytter. Jesus nevner begge ved navn. Men hører de riktig? For noen navn! Hvordan føler disiplene seg nå? Det føles for dem som om jorden forsvinner under føttene deres; ja, som om tiden med ett slag var over. Det er som om evigheten, den som samler på ett punkt og på én dag alt det som her nede var skilt av land og hav og av årtusener, plutselig hadde styrtet inn over dem.

Hvem er så disse forunderlige gjestene? Det er to fullendte rettferdige, to borgere av den usynlige verden, av det himmelske Jerusalem. Fest blikket på ham der! Kjenner dere ham ikke?

Disiplene, og ikke bare de, men enhver troende israelitt, ville ha kjent ham, og ikke mindre den andre, selv om mesteren ikke hadde nevnt dem ved navn.

«For skikkelser som disse to,» som en har bemerket riktig og dypt, «bærer et umiskjennelig preg for alle som lever i Skriftens ånd. Hvem vil vel en gang trenge å navngi de forklarede hellige, Jesus og apostlene? Deres vesen vil avspeile seg helt rent i deres ytre skikkelse, og Peter og Johannes vil straks gi seg til kjenne som dem de er. Slik er det også her. De to på Tabor er så tydelige bilder for jøden at han kjenner dem igjen, slik en øvet maler gjør.»

Den ene er en gammel mann, femten hundre år gammel, men likevel blomstrende og frisk som et palmetre, og smykket med evig ungdom.

Betrakt ham; kan dere ikke lese på pannen hans hvem dere har foran dere? Se, i disse hendene, som nå er forklarede, lå en gang den underfulle staven som tårnet opp Rødehavets bølger. Under disse føttene har Sinai tordnet, den gang Herren i sin prakt og med ildloven i sin høyre hånd strålte fram fra Parans fjell.

Disse armene var det som felte Amalek i støvet da de, støttet av Hur og Aron, løftet seg mot himmelen. Og disse øynene er de samme som en gang lengtet etter å få se Herrens herlighet, og nå ser de den! Det er de samme øynene som så mannaen regne fra skyene og vannstrømmer bruse frem fra klippene.

Det er Moses, mine brødre, som står foran dere; Israels fører, mannen som «aktet Kristi vanære for en større rikdom enn skattene i Egypt, for han så fram til lønnen».

Og nå den andre. Hvordan kunne han være fremmed for dere? Se på ham! Har ikke dette helteblikket møtt dere før? Kan dere ikke kjenne igjen trekkene i dette frimodige ansiktet?

Å, for et underfullt møte! For et ufattelig gjensyn etter nesten tusen år! En gammel kjenning, mine brødre, en mann som vi allerede mange ganger har vandret med i ånden. «Elia?» Ja visst, Elia, vår helt fra Tisbe!

Nesten tusen år er gått siden han i ødemarken ved Jeriko ristet jordens støv av føttene sine og fór med sin ildvogn gjennom skyene. I nesten et årtusen har han nå, under de evige palmene, deltatt i sangen i det høyere kor.

Nå står han plutselig igjen legemlig foran oss på den gamle skueplassen for sine kamper. Men bare han og Gud vet hvilke følelser han bærer på idet han står der igjen, og hva som rører seg i hans indre når alle de gamle, kjente stedene ser ham på ny i stjernenes skinn.

Her er Karmels topp, som med en stille hilsen skuer over mot ham gjennom nattens mørke. Der borte ligger Israel og Jisre'el-sletten; lenger borte den mørke, skogkledde fjellstrekningen der Krit-bekken rant gjennom fjellkløftene. Lenger mot sør ser han den ensomme ødemarken med enebærbusken og Horebs underfulle fjell.

«Å du Gud, amen! Du barmhjertige og trofaste!» Slik må det ha tonet gjennom den forklarede sjelen, og om og om igjen: «Å du trofaste og barmhjertige! Hvem kan prise deg verdig?» Lidelsene han en gang utsto her og der, demrer nå frem for ham bare som drømmer fra en natt som for lengst er forbi. Bare med et smil, et skamfullt smil, kan han tenke tilbake på timene med tvil, sorg og motløshet.

«For en dårskap uten like når Guds pilegrimer vil sørge!»

Moses og Elia! For et kjærkommet besøk i dødens mørke dal! Tenk hva vi ikke kunne fått høre, om det hadde behaget dem å tale til oss. For husk at de allerede i århundrer har vandret i Guds tronsaler; at evighetens sabbatshvile allerede i århundrer har suset omkring dem.

Ja, disse føttene har virkelig vandret på de blomsterengene hvor verken frost eller hete lenger svinger dødens ljå. I disse hendene har paradisets jubelharper, de vi bare drømmer om, allerede klinget. Disse øynene har sett de herligheter som vi foreløpig bare aner fjernt gjennom uklare bilder. Gjennom disse hjertene

har salighetens strømmer allerede flytt, de samme strømmene som her nede på jorden bare faller som sparsomme dråper av dugg.

Hva kunne ikke disse himmelske sendebudene ha fortalt oss! Hvilke svar kunne de ikke gitt oss om død og oppstandelse, om paradiset og livet der!

Men de tier, sannsynligvis av samme grunn som Paulus måtte avstå fra å beskrive den «tredje himmel» som han ble rykket bort til. Dere kjenner jo til den apostoliske hemmeligheten som han holdt innelåst i fjorten år, og som jeg her sikter til. Han skriver i 2 Kor 12,2:

> «Jeg kjenner et menneske i Kristus – om han var i legemet, vet jeg ikke, eller utenfor legemet, vet jeg ikke, Gud vet det – en som for fjorten år siden ble rykket like inn i den tredje himmel. Jeg kjenner dette mennesket – om han var i legemet eller utenfor legemet, vet jeg ikke, Gud vet det. Han ble rykket inn i Paradis og hørte usigelige ord, som det ikke er tillatt for et menneske å tale.»

Slik skriver Paulus. På disse stammende og underlig avbrutte ordene hører dere hvilken bevegelse hjertet hans på ny ble satt i ved dette tilbakeblikket. Dere merker at han her kjemper for å uttale noe han regner som det helligste og høyeste han noen gang har opplevd.

Havet går i høye bølger i hans indre; det blir tungt for ham, og det krever hardt arbeid å kjempe seg med sin beretning gjennom brenningene av følelser som overmanner ham. Han ble «rykket bort», bokstavelig talt «henrevet», «bortført», «svunget opp i luften». Om det skjedde i legemet eller bare i ånden, det vet han ikke. Men han vet at det han opplevde ikke var noen drøm eller et tomt fantasispill, men en virkelig forflytning til et annet sted.

Hvor var han da? Han var borte fra jorden. Men hvor? Kanskje han bare befant seg på en vakker stjerne, hvorfra han langt i det fjerne kunne skimte herlighetens land, slik Moses så det lovede land fra fjellet Nebo?

Å nei, hans flukt gikk lenger enn som så. Han befant seg midt i dette landets hjerte; han var «i den tredje himmel». Tenk hvor ofte han i sitt livs netter hadde skuet lengselsfullt opp mot disse fjerne traktene! Hvor mange ganger hadde han ikke i stillhet tenkt over hva han ville gitt for å få kaste bare et flyktig blikk gjennom sløret som skjulte dette landets udødelige skjønnhet?

Og se, nå ble han plutselig ført inn i dette landet som på vinger. Allerede i levende live ble det ham forunt å se det han først hadde håpet å få se på den andre siden av graven.

Der sto han. Verdens larm hadde forstummet omkring ham. Jorden, med alle sine tårer og besværligheter, var sunket bort under ham. Selv himmelhvelvingen med alle sine soler lå nå dypt under føttene hans, som om den var senket ned i en blå, bunnløs sjø.

Han er omgitt av disse underfulle rommene som verken trenger sol eller måne, for Lammet selv er lyset der. Han ser de funklende søylene i den tronsalen hvor de jublende hallelujaene aldri slutter å lyde.

Han befant seg i Kristi brudekammer, i hans prektige høytidspalass. Han var altså et vitne fra det landet der ingen hester løper og ingen skip styrer. For et kjærkommet besøk i jordens tåkedal!

Vi brenner av lengsel etter å høre dette vitnet tale. Likevel må vi dempe forventningene våre, mine brødre. For på vårt stormende spørsmål om hva han har sett og erfart, får vi bare den tomme forsikringen at han ikke er i stand til å gi noen som helst beretning om det han har sett og opplevd der oppe.

Hvordan kalte jeg denne forsikringen? Kalte jeg den «tom»? Jeg skynder meg å ta ordet tilbake! Nei, denne forsikringen er ikke tom; den er ubeskrivelig betydningsfull og rik på tanker. Den bærer i seg en strålende beretning.

Selv med de mest veltalende ord ville han ikke maktet å gi oss et så høyt bilde av den tredje himmelens herlighet som det han formidler gjennom denne erkjennelsen. Han kunne ikke beskrive det han hadde opplevd, fordi ethvert forsøk ville strandet på det jordiske språkets fattigdom og ufullkommenhet, på den menneskelige fatteevnens svakhet og på at vi mangler det organet som slike ting kan fattes med.

Å, hvor gjerne ville ikke apostelen ha oppfylt ønsket vårt! Han ville så gjerne ha malt et trofast bilde for øynene våre av den lysende verden han var i, og de forklarede, salige skikkelsene som møtte ham der.

Men hvor skulle han hentet fargene til disse bildene fra? Uansett hva han gjorde, måtte han ha dyppet penselen i noe jordisk vakkert, og da ville han likevel bare ha dyppet den i mørke skygger. Derfor velger han heller å tie.

Gjerne ville han skildret den underfulle herligheten han så sin konge i der oppe. Men hvordan skulle han fullført en slik skildring? Selv om han forsøkte å male med glansen fra vår sol, med vårt stjernelys og med de spillende fargene fra våre liljer og roser, hva annet ville resultatet blitt enn en matt kopi, formørket av det jordiske, av den Kristus han hadde sett? Var det da ikke bedre at han lot det helt være?

Gjerne ville apostelen ha latt sjelene våre få høre en svak gjenklang av de harmoniene som han hørte runge omkring seg der oppe. Men hvordan skulle han lykkes med det? Han hadde ikke annet valg enn å sammenligne disse himmelske tonene med jordens vakreste og nydeligste musikk, for det er bare den musikken vi kjenner til.

Men hva er vel det vakreste som lyder her nede, annet enn en fattig mislyd sammenlignet med den himmelske klangen? Gjerne ville Paulus ha skildret de følelsene som strømmet gjennom hjertet hans da han så Lammet på Faderens trone, og hørte engleskarenes og de fullendte rettferdiges rop: «Hellig! Hellig!» klinge gjennom himlene.

Men står det i hans makt å løfte sjelene våre inn i den samme opphøyde stemningen? Når han ikke er i stand til det, hva hjelper det da om han kjemper med ord? Det ville vært bortkastet møye. Alt dette kjenner apostelen på altfor sterkt. Derfor tier han.

Å, for en veltalende taushet! Hvor opphøyd og herlig må ikke det Paulus så ha vært, når han på forhånd gir opp tanken om i det hele tatt å kunne gi oss en svak anelse om det!

Men en ennå høyere forestilling om den herligheten han så der oppe, får vi gjennom den brennende lengselen han siden bærer på etter å vende tilbake til

disse lysets boliger. Så snart han kommer ned fra disse salige høydene til den mørke jorden igjen, er han ferdig med denne verden og alt dens vesen.

Overalt ser vi nå i ham en mann som har drukket av paradisgledens kilde, og som derfor ikke lenger er hjemme her nede. Fra nå av har han sin vandring i himmelen. Sjelen hans hviler på ørnevinger. Hans håp, lengsler og tanker bor på den andre siden av skyene, og hjertets morgen- og aftensang lyder nå: «Jeg har lyst til å bryte opp herfra og være med Kristus.»

Døden fremstår nå for ham som det mest gledelige sendebudet som kunne møte ham. Selv med bøddeløksen i hånden skremmer den ham ikke. Med glede vil han legge hodet på blokken, for han vet nå hvor veien fra det blodige retterstedet vil føre ham.

Å, hvor usselt virker ikke nå selv det mest tiltrekkende denne verden kan by ham, etter at han har fått et glimt inn i disse lyskretsene! Hvor villig tar han ikke nå imot lidelsens malurtbeger, for det blir gjort søtt av tanken på at han bare tømmer det for snart å se det fylt for evig med livets vann fra de kildene han allerede én gang har vandret mellom.

Å, hvor gjerne vil han nå bære alt, absolutt alt som det behager Herren å legge på ham, så lenge han bare kan håpe at livsløpet hans en gang ender der han så kongen i hans skjønnhet!

«For jeg er overbevist om at den nåværende tids lidelser ikke er for noe å regne mot den herlighet som skal åpenbares på oss,» utbrøt han jublende. «For meg er det å leve Kristus, og å dø en vinning!» «Men for meg selv akter jeg ikke livet mitt et ord verd, når jeg bare kan fullende mitt løp.»

Se, mine brødre! Slik har han som hørte de «usigelige ordene», likevel måttet røpe sitt livs store hemmelighet for oss, selv om han tidde. Uten ord og bilder har han beriket oss med anelser om paradiset.

Disse anelsene fyrer opp under hjemlengselen vår, og de gjør det desto sterkere jo mindre de lar seg uttrykke med ord eller gripe med tanken.

På samme indirekte måte gleder nå også de to himmelske gjestene på Tabor oss med rik kunnskap. Som en levende skrift om de himmelske ting lar de oss knapt savne deres muntlige beretninger. For en søt tale bare det at de viser seg, er for den troen som ennå er svak og usikker, og som skjelver for døden!

For et hjertestyrkende vitnesbyrd om at de rettferdige som er sovnet inn, lever videre som bevisste, hele personer, og at hver enkelt skal kjennes igjen! Og se så den herligheten som omstråler dem! Se den lyse himmelglansen på de pannene hvor så mange stormer en gang dro over. Se fredens solskinn i de ansiktene som en gang var furet så dypt av kamp og lidelse. Se den stille fryden i de ansiktstrekkene der den siste eimen av død for lengst er blåst bort.

For et salig vitnesbyrd om død og oppstandelse som ligger i alt dette!

For et søtt budskap fra Kanaan og fredens boliger! Det er sant at vi kjenner et enda større vitne om det som er på den andre siden enn Moses og Elia. Men vi kjenner også timer fulle av skrekk og redsel for døden. I slike stunder er det svært ønskelig for den anfektede sjelen at den, ved siden av den sprengte graven i Josefs hage, også kan se Tabors fjell.

Når den er engstelig over spørsmålet: «Menneskesønn! Skal disse benene bli levende?», kan den da ikke bare fly til bildet av den oppstandne Herren, men også til skikkelsene av disse to. De er mennesker som oss selv; de forlot denne jorden for århundrer siden, og nå står de plutselig synlig foran oss igjen, levende og legemlig.

Siden paradisets porter ble lukket, har himmelen nok aldri vært så nærværende på jorden som her på Tabor. For en forsamling! Her er den evige kjærlighets Sønn, kledd i majestetisk herlighet. Foran ham står de to høye utsendingene fra Guds by; ved hans side står støttene i den nye nådens kirke. I skyene over dem er den hellige engleskaren, og midt iblant dem, om enn usett, den evige Fader.

Hvor har det noensinne blitt holdt et møte som dette? Hva er jordiske herskeres mest strålende forsamlinger mot dette samværet på fjellet! Å, for et lys som gjennomstråler denne underfulle kretsen, og for en salighet og fryd som bølger gjennom alle hjerter! Se hvordan de to himmelborgerne står foran ham, helt fortapt i synet av hans skjønnhet.

Ja, i deres paradisglede hadde det hittil manglet én ting: De hadde ennå ikke kunnet hvile ved Immanuels bryst. De hadde ennå ikke smakt gleden ved å kunne hilse en bror og blodsslektning i alle kongers konge. Men nå ser de ham, den underfullt store, som de så lenge hadde ventet på! Nå stråler den klare morgenstjernen for deres salige øyne, den de så ofte hadde speidet etter med brennende lengsel gjennom troens kikkert.

> «Du er altså mannen! Det er for dine lidelsers skyld vi allerede i tusen år har båret kronen! Du er Guds lam, hvis offer utslettet all vår synd allerede før det var fullført!
>
> Gjennom disse lemmene ruller altså det blodet som vasket oss rene i en fjern fortid, allerede før det hadde flytt! Det er disse hendene som åpnet perleportene for oss der oppe, etter at de hadde vist dommeren den løsepengen som de en gang skulle betale for oss!»

Slik tenkte de to salige i sine hjerter, og i disse lyse tankene åpnet det seg nye himler for dem. Alt som er i dem, slynger seg i brennende kjærlighet fast til den store prestekongens skikkelse. Sjelene deres ligger fulle av tilbedelse i støvet for ham som var deres oppstandelse og deres liv, deres skyvogn og deres himmelstige. Han var den som en gang ga dem det smykket som ga dem, syndere som de var, vitnesbyrdet om at de var hellige og rettferdige for Gud, og verdige til hans velvilje og kjærlighet.

Se enda en gang på denne underfulle og salige kretsen på Tabor! Der står de side om side i den stille natten på den tause fjelltoppen, alle inderlig forent, alle knyttet sammen i én stor sak!

For en hellig union! For et opphøyd forbund! Faderen er ett med Sønnen, både i vesen og i planen for verdens forsoning. Sønnen står i forbund med dem som er sendt ut fra det høye, de som sto i hans tjeneste og hadde beredt veien for ham.

Moses og Elia er ett med Johannes, Peter og Jakob. De er bærere av det samme riksbanneret og søyler i ett og samme gudstempel. Apostlene står i forbund med

englene, som skal bære på hendene de sauene som en gang skulle komme til tro ved apostlenes ord. Og englene er igjen forent med Faderen: De er tjenende ånder, som med glede lar seg sende av dem begge til tjeneste for deres skyld som skal arve frelse.

For en opphøyd kjede, for en storartet allianse! Den har én hensikt og ett mål: at hans navn må helliges, hans nåderike komme og hans vilje skje på jorden slik som i himmelen!

Sendebudets samtale med Frelseren

Moses og Elia i herlighet foran Menneskesønnen! Han som bar steintavlene, og han som var korleder og reformator for de hellige profetene.

For en stor betydning dette samværet har! Det er en levende fremstilling av den fullkomne harmonien og enheten mellom Guds husholdning i Det gamle testamentets tid og den nye som begynner i Kristus. Moses står der som lovens representant, og Elia som profetiens.

Slik nærmer de seg Jesus, bøyde, tilbedende, henrykte og fulle av hyllest. Lov og løfte kysser Marias sønns føtter! Se, det er den store betydningen vi skal lese ut av dette synet.

Både loven og løftet forener seg på Tabor i Jakobs utrop: «Juda, du er det!» Begge avlegger her sitt vitnesbyrd. Den ene vitner om at den ikke har villet noe annet enn denne Kristus, den andre om at den ikke har visst om noe annet.

«Det er du,» roper loven så å si, «som jeg ville drive menneskene til!» «Det er du,» sier løftet, «som min sang handlet om!»

Og idet Moses og Elia nå liksom synker hen og går opp i glansen fra ham som er den skjønneste av alle menneskebarn, står den store sannheten legemlig foran oss: Kristus er lovens så vel som løftets ende!

Løftet finner sin fullbyrdelse i ham, for han er selve legemet bak alle skyggene. Loven slutter øyeblikkelig å tvinge, true og fordømme deg i det øyeblikket den finner deg i Kristus, han som har gjort fyllest for loven.

Se, her er den dype samklangen mellom Kristus, Moses og Elia! Sinai, Moria og det nye Sions fjell står her i den mest underfulle og inderlige forbindelse med hverandre.

Så åpner Moses og Elia munnen og taler til Herren. Lytt nå med spent oppmerksomhet: Hva slags samtale er det de skal føre med ham? Kommer de kanskje for å forkynne ham at de gloende hestene står klare til å hente ham bort fra denne mørke jordens kampplass og hjem til det salige farshuset?

Vel, vi ville gjerne unne ham det. Men akk, for oss ville alt da vært ute for evig! Selv Moses og Elia måtte da ha gitt fra seg sine livskroner, og på ny latt seg smi i dødens og helvetes lenker.

Derfor gleder vi oss over at det forhandles om helt andre ting på Tabor. Det er tale om kors og tornekroner; det er tale om alter og forsoningens flammer.

Også den gamle paktens og lovens representanter krever et offer. Det som fant sted på fjellet, var en prestevielse.

«De talte med ham,» forteller Lukas, «om hans bortgang, som han skulle fullbyrde i Jerusalem.»

Som den evige Majestets fullmektiger erklærer de høyt og tydelig, som et vitnesbyrd for både ham og apostlene, at det virkelig er Faderens rådslutning at han med sitt blod skal slukke den rettferdige vredens brannpiler. For «uten at blod blir utgytt, blir ikke synd tilgitt».

I Guds navn satte de et nytt segl på den gamle, evige sannheten: at skilleveggen mellom himmel og jord ikke kan rives ned av noe annet enn hans kors, og at han bare kan kjøpe sine lam fri med sitt eget liv som løsepenge.

Dette var innholdet i den opphøyde samtalen på Tabors topp. Kanskje skalv de salige sendebudene for første gang på tusen år da de måtte forkynne slike ting for Guds Sønn.

De kaller hans liv og død for en «bortgang», som om de ville trøste ham med selve ordvalget. De snakker om å *fullbyrde* denne bortgangen, som om de ville lede blikket hans bort fra korset og over på den påfølgende kroningen og seiersgleden.

Under denne vidunderlige samtalen må alle følelsene i dem ha brust som et hav. Likevel er det tilbedelsen over et slikt dyp, og den saligste forundringen over en slik avgrunn av barmhjertighet, som får overtaket i deres bevegede hjerter.

Med Guds Sønns frimodige hengivenhet tar Frelseren nå enda en gang imot Faderens rådslutninger fra de himmelske utsendingenes munn. I hans hellige sjel gir han på ny løftet om den villigste underkastelse. Alt som er i ham, roper: «Se, jeg kommer. Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst, og din lov er i mitt hjerte.»

Disiplene leser dette store ut av ansiktet hans og forstår det. Og selv om klangen av det for en tid kunne gå tapt i deres indre, dukket det likevel opp igjen i rett tid, levende for deres ånd, og gjorde troen deres store tjenester.

Det var for eksempel uten tvil lys fra Tabor som lynte gjennom Peters sjel på den store pinsedagen, da han med vidåpen munn ropte ut til folket: «Israelittiske menn! Jesus fra Nasaret var en mann utpekt for dere av Gud ved kraftige gjerninger, under og tegn som Gud gjorde ved ham midt iblant dere. Han ble forrådt etter Guds fastsatte råd og forutviten, og dere slo ham i hjel idet dere naglet ham til korset ved lovløse menns hender.»

Simon Peters bønn

Den opphøyde samtalen mellom Herren og det himmelske sendebudet er slutt. De forklarede gjestene forbereder seg på å vende tilbake.

«Hva, skal vi allerede skilles?» tenkte de gledesdrukne disiplene. «Skal ikke dette samværet vare evig?» «Å, bli, bli!» roper alt i dem. De mener at de må gjøre sitt ytterste for å holde fast på dette, deres livs saligste øyeblikk.

De tar seg ikke tid til å spørre om det sømmer seg for dem å bryte inn i den opphøyde rådslagningen. Uten videre tar Peter ordet på vegne av seg selv og de andre, og sier i inderlig bønn: «Herre, det er godt at vi er her! Om du vil, så skal jeg bygge tre hytter her, en til deg, en til Moses og en til Elia.»

Dere vet at dette henrykte utropet har kostet vår Simon dyrt. Akk, hvor mye bittert har han ikke måttet tåle på grunn av det! Ikke fra sin Herre, for han kjente Peters hjerte, men desto mer fra sine brødre, som ikke forstod ham.

De fleste skriftlærde dømmer den henrykte Peter omtrent slik den gamle Eli en gang dømte profetinnen Hanna. Hun lå i en krok av tempelet og ba med en inderlighet som nok var blitt fremmed for den åndelig svekkede presten.

«Fy!» ropte den gamle mannen den gangen. «Hvor lenge vil du te deg som drukken? Se til å bli ferdig med vinen din!»

Ikke mye penere pleier man å behandle vår Simon. Noen vil for eksempel finne kilden til bønnen hans i en klanderverdig latskap, og med spott på leppene roper man til den salige disippelen: «Å ja, Simon, å bygge hytter smaker deg vel bedre enn å bruke føttene til marsj og hendene til arbeid!»

Andre tukter ham for at han skyr kors og lidelser: «Ja,» sier de hånlig, «å bo i løvhytter er nok lystigere, Simon, enn å stå under kampfanene!»

Andre igjen bebreider ham for at han med sin bønn ville få Herren til å opprette sitt rike der og da på Tabor: «Egenkjærlige mann!» tordner de mot ham. «Vil du stenge nådekirken inne på et område på bare tjue eller tretti fot? Er det nok for deg at bare *du* er salig, og er det likegyldig for deg om millioner utenom deg går til grunne?»

Ja, en av de gamle kirkefedrene går så langt at han erklærer disippelens utrop for å være ikke bare et «tåpelig og dristig forslag», men rett og slett en «innskytelse av djevelen fra helvete». Simon skulle ikke ha hatt noen annen hensikt med det enn å holde Herren tilbake fra hans offergang, og dermed ødelegge hele forsoningsverket.

Å, for en vrang oppfatning og for en hjerteløs dom! Vi går i forsvar for vår Simon og erklærer dristig at han ikke fortjener alle disse beskyldningene. Bønnen hans strømmet fra en ren og hellig kilde. Ønsket om å holde fast på det salige øyeblikket på Tabor sprang ikke ut av kjødet, men av Ånden.

Var det ikke virkelig godt å være på denne stille høyden? Fløt ikke den mest åndelige og reneste gleden her, den som et menneskehjerte og et englehjerte kan føle? Her var kongen i all sin skjønnhet. Her var Immanuels utilslørte ansikt, det synet som også de himmelske finner sin høyeste glede i.

Aldri før hadde det ufattelig store i at en slik Herre nedlater seg til syndere, stått så klart for dem som nå. Aldri hadde de fått slike dype glimt inn i Menneskesønnens herlighet og i kjærligheten hos ham som sendte ham, som i dette, deres livs lyseste og saligste øyeblikk.

Det var nok for dem å se dette. De følte seg overmåte mettet av synet; de kunne glemme både himmel og jord over det. Men hvordan kan det at de kunne dette, og ikke hadde noe annet ønske enn at dette ene, uforlignelige øyeblikket skulle strekke seg ut til evigheter, fortjene kritikk? Burde det ikke heller høste ros?

Finnes det en mer helliget sjelstilstand enn den som speiler seg i den fromme Asafs ord: «Når jeg bare har deg!»? Kan noen stå på et høyere trinn av indre åndelighet enn den som i gleden over Gud og hans nærhet ser seg ved målet for alle sine ønsker og lengsler?

Det hender riktignok at vi advarer mot en viss overvurdering av andektige følelser. Da tenker vi på de kristne som, når man ser nøye etter, ikke så mye har

bygget sitt fredspalass på Herren selv, som på den skiftende grunnmuren av de henrykte fornemmelsene de finner i samfunnet med ham.

Deres håp er mindre rotfestet utenfor dem selv, i klippen som er deres borgen, enn i dem selv og deres åndelige erfaringer. Når det skjer at disse menneskene for en tid må bytte ut sine indre gleders frodige beitemarker med den åndelige fattigdommens øde og vinterlige ørken, så synes vi ikke synd på dem av den grunn. Det er til gagn for dem. Noe de kan klare seg uten, blir tatt fra dem; måtte de i stedet finne og lære å holde fastere ved det som er uunnværlig og vesentlig.

Riktignok ligger fredshuset deres i ruiner for en tid; men hva betyr vel det, når det blir bygget opp igjen på en mer urokkelig grunnvoll? For et øyeblikk synker alt sammen; men er det et tap om en råtten krykke blir slått bort under dem, slik at de nå må støtte seg til en diamantsøyle?

Likevel finnes det en glede i samfunnet med Herren. Den som får oppleve denne gleden, må prøve å holde fast på det han har; for den er en velsignelse. Denne gleden har ennå aldri ført noen ut i fare. Tvert imot er den den kristnes helliggjørelse og styrke. Den er mor til det vakreste som noensinne har blomstret i menneskehetens hage. De mest strålende handlinger av selvfornektende kjærlighet flyter nettopp fra denne hellige kilden.

Denne gledesblomsten blir ikke plukket ved at man ser på seg selv. Det er i betraktningen av Kristus, og alt han er blitt for oss, at den åpner sitt beger, og duften av den er kreftene i et himmelsk liv.

I ånden ser man ham, livets fyrste. Han står foran oss som et åpent skattkammer. Man blir henrevet av herligheten i hans lidelser og av hans skjønnhet som forsoner og mellommann. Da ser man ikke lenger på seg selv; man glemmer alt annet over dette synet. Hans barmhjertighets dyp åpner seg, og man hører kjærlighetens osean bruse i hans bryst.

Frelsesplanens dybder åpner seg, og sløret viker fra det hemmelighetsfulle ved at han har gjort fyllest for oss. For vårt troens øye utfolder den herligheten han har vunnet for oss, seg i all sin glans. Man ser seg selv renset fra synd i hans blod, befridd fra all skyld ved hans fullkomne betaling, hellig og rettferdig i hans lydighet, for alltid fullkommengjort ved hans evige forbønn.

Gjennom ham har vi fått en barnerett som selv serafen ved hans trone kunne misunne oss. Vi er tatt inn i en guddommelig kjærlighetsfavn som ikke på noen måte skiller seg fra den kjærligheten den evige Faders hjerte bølger imot sin enbårne Sønn med.

Hvem kan skildre den inderlige fryden som overvelder oss ved dette synet? Å, for et salig liv det er å få se slik på den store øverstepresten! Jordens støv er rystet av føttene, og sjelen stråler i sitt herlige høytidssmykke.

I denne tilstanden er troens rettferdighet og livets rettferdighet ett. Synden virker som blåst bort fra vår natur. Ånden er revet løs fra all lavere tenkning og trakting, og tenker og føler som i et høyere kor. Hjertet er en flamme av nidkjærhet for Herren og hans ære.

Verden prøver forgjeves å bruke sine forførelseskunster på oss; vårt hjerte befinner seg nå utenfor dens skuddvidde. Dens usle lyst har mistet sin tiltrek-

ning. Dens æreskranser lokker kanskje frem et medlidende smil, men det er også alt de formår.

Er vi av natur tilbøyelige til selvopphøyelse, ligger vi nå knust ved Jesu føtter. Er vi kalde og harde etter kjødet, ønsker vi nå å omfavne hele verden i kjærlighet.

En sol har tatt oss opp i sin strålekrans, en sol som på et øyeblikk fremelsker en hel vårblomstring av guddommelige dyder i oss. Men vi vet like lite om denne vår herlighet som vi lenger vet noe om våre synder. Vi kjenner og ser bare ham, og alle våre ønsker forener seg, med god grunn, i dette ene:

«Her er det godt å være; Herre, la oss bygge hytter her!»

«Her er det godt å være!» jublet Simon. Og det var jo sant. For si meg: Hvor er egentlig himmelen? Er den bak skysløret? På den andre siden av stjernene? Der hvor serafen slår den gylne harpen, der hvor de eviggrønne palmene suser?

Jeg mener at himmelen er der hvor kjærlighetens Sønn dveler; der hvor Jesus åpenbarer seg og er å finne i salig nytelse.

Tabor var i seg selv bare en øde høyde der oppe, en naken fjelltopp. Men i det øyeblikket kongen kastet sløret, fantes det ikke en herligere krok i hele paradiset enn akkurat denne fjellkuppelen. Brått ble de gamle furutrærne omkring til fredspalmer, og kveldsvinden til et sus av sabbatshvile. Den steinete grunnen ble vakrere enn et rom belagt med safirer, og mellom krattet lå det nå et inngjerdet Eden som også Guds engler måtte ønske å stige ned til.

Man har kanskje hørt troende mennesker si: «Heller med Jesus i helvete, enn uten ham i himmelen!» Det ligger sannhet i disse ordene. Helvete ville ikke lenger vært helvete om Jesus var der med oss.

«Når jeg bare har deg,» synger Asaf, «bare deg, bare deg, da lar jeg himmel være himmel og jord være jord!»

Dere vet at det finnes kristne blant oss som er svært opptatt av hvordan det mon tro ser ut i himmelen, og hvilket kvarter, hvilket salighetstrinn de en gang skal få tildelt der. Jeg vet ikke om disse vennene noen gang levende har erfart hva det vil si å eie Herren Jesus. For hvis de har det, hvordan kan de da spørre slik etter himmelen?

Bare ham, bare ham! Da betyr ikke stedet noe lenger, enten det er en hage eller en ørken. Han er mitt himmerike, og hans nærhet er min høyeste glede.

«Her er det godt å være!» Se, det er sangen fra fuglen som har funnet sitt hus, fra svalen som har funnet sitt rede! Hvor godt lyder ikke disse ordene: «Her er det godt å være!»

I Det gamle testamente het det: «Hvor forferdelig er ikke dette stedet!» Men nå lyder det mer hjertelig, mildt og fortrolig: «Her er det godt å være!»

Disse ordene uttrykker en stillet lengsel og ånder av salig lykke. Det er løsenet som den nytestamentlige kirkens Noahs due senker vingene med, når den slår seg ned i kronen på fredens oliventre. Det er sangen som det sanne Israels svane synger, idet den vugger seg i salig fryd på Guds nådes blikkstille sjø og glad og sorgløs overlater seg til bølgene.

Man hører det sjelden i våre kretser. Akk, det er bare få av våre brødre som kjenner sitt rette element, og enda færre som lever i det. Likevel står det allerede

her nede en sabbatshvile tilbake for Guds folk, og den som har funnet den, får hvile fra sine gjerninger, likesom Gud fra sine.

Han kaster av seg sin egen bekymrings panser, setter seg ned under sitt vintre og lytter til palmesuset. På hytta han bor i på vandringen, skriver han:

«Her er det godt å være!»

«Herre, om du vil,» fortsetter Simon. Han er nå mer bøyd, ydmyk og underdanig enn vi er vant til å se hos denne ellers så raske og egenrådige disippelen. Slik virker åpenbaringen av den Herlige, han som er «full av nåde og sannhet».

Å se Jesus i hans skjønnhet som mellommann, og så ikke ønske annet enn å være leire i denne pottemakerens hender, er alltid ett og det samme blant hans disipler.

En vakker legende faller meg uvilkårlig inn her, selv om den ikke helt hører hit:

> Peter sitter i fengsel i Roma. Dommen er avsagt over ham; på korset skal han bøte for sin tro. Da lykkes det vennene hans å vinne fangevokteren for seg. Den mørke muråpningen blir åpnet, lenkene tas av fangen, og de driver på at han må skynde seg bort så fort som mulig; på det og det stedet skal de møtes. Peter går med på det og drar av sted.
>
> Allerede har han nådd ut i det fri. Ensom og i hurtig flukt sniker han seg bort i den stille natten. Da møter han en høy, lysende skikkelse, men knapt har han fått øye på den, før den med raske skritt har fart forbi ham. Peter kjenner igjen den stille vandreren og roper etter ham: «Herre, hvor går du?»
>
> «Til Roma,» lyder svaret, «for der på ny å la meg korsfeste for min Simon!» Peter hører det, og det er nok. Han slår øynene ned og gråter. Så skynder han seg uten å nøle tilbake til byen, melder seg i fengselet igjen og ber om å få lenkene på igjen. Neste dag går han like glad til slaktebenken som om han gikk til den skjønneste fest.

«Herre, om du vil, så skal jeg bygge tre hytter her.»

Ja, Simon ville bli på dette stedet. Han ønsket å bygge himmelhøye murer rundt denne salige stunden, slik at han satt fanget i den og aldri mer kunne slippe ut. Dette er en åndelig høytid; Jesus er både brudgommen og måltidet, kransen og festpynten. Nå som kongen har vendt seg hit, sprer disiplenes nardus sin duft, og det drypper av alle slags urter i hjertets hager.

Men hvem skulle hyttene bygges for? «En til deg, en til Moses og en til Elia!» De to himmelborgerne skulle altså avstå fra å vende tilbake til paradiset. Det var en dristig bønn! Likevel, hvor gjerne ville de ikke ha blitt værende dersom Herren hadde tillatt dem å slå opp teltene sine der.

Ja, i så fall ville himmelen ha blitt tom. Hadde man sett ut av vinduene rundt Tabor neste morgen, ville man sett den ensomme fjelltoppen omringet av Guds hærskarer, og hørt de skogkledde fjellene omkring gjenlyde av jubelkoret fra mange tusen harper.

Det er vakkert av Simon, og det taler godt for hjertet hans, at han tar det som en selvfølge at muligheten for å bli på denne høyden for alltid også er det inderligste ønsket til de to sendebudene.

Men et enda vakrere trekk er at disiplene ikke ba om å få bygge fire eller seks hytter, men bare tre. Hvor ville de så selv være? Kanskje ville de bare stå på avstand og lytte. «Hvem skal sitte ved din høyre side?» er det ingen som spør om her. Når man ser Herren i hans herlighet, ligger hjertet i støvet.

Eller kanskje de tenkte å dele med Jesus den hytta han skulle bo i? Ja, de ville langt heller våget å gå inn i den enn i de andre. Å, hvor sant er ikke dette, hvor dypt er det ikke talt ut av Guds barns hjerte! Man kan nok ha mange venner og gode velyndere, men et barn har likevel bare én mor. Bare én.

En trofast Guds mann, som dere alle kjenner, sa i sine siste øyeblikk:

> «Bare jeg ikke, når jeg går inn i evigheten, først må gå gjennom de strålende rekkene av engler og forklarede hellige! Tanken på det gjør meg nesten engstelig. Men tenker jeg meg at jeg straks kommer til min Frelser, da blir det igjen godt og lett om hjertet, og jeg kan lette anker med glede.»

Dere vet at det ikke kom så langt at det ble bygd hytter på fjellet. Altfor snart måtte herredømmet gis tilbake til nattens skygger, og disiplene kunne bare holde fast på herligheten som hadde henrykt dem, i minnets speil.

Hvetekornet måtte først dø før det kunne bære den frukten Simon allerede ville høste på Tabor. Bare over hans kors kunne det teltet som Peter lengtet etter å bli omsluttet av, bli reist. Nå står denne hellige boligen virkelig her i tårenes dal, et tempel så underfullt stort og herlig at det mangler like.

Dets søyler omspenner en hel verden. Dets øverste etasje når helt opp til stjernene. Dets murer er uovervinnelige som allmakten selv.

Det forgjengelige øyet kan ikke se dette tempelet; denne mirakelbygningen viser seg bare for åndens øye. Vi tror på en hellig, allmenn kirke, men hvem tror egentlig på den, utenom den som selv befinner seg midt i den?

I dette tempelet faller lyset ovenfra. Her famler man ikke lenger i mørket, men vandrer i skinnet fra den sjuarmede lysestaken og eier sannheten. Her finner de dypeste gåtene sin løsning, og du får et salig svar på alt du spør om.

I dette tempelet spør ingen lenger: «Hvordan skal jeg forsone Herren?» For her kjenner man et offer som for evig har gjort syndere fullkomne.

Her er det ikke lenger rom for Kains ord: «Min skyld er større enn at jeg kan bære den!» Her lyder det i stedet: «Der synden ble stor, ble nåden enda større!» Her kan ingen lenger finne på å bryte ut i Jobs klage: «Dine øyne ser på meg, derfor går jeg til grunne!» Nei, her er Guds øyne som et par morsøyne, og mer enn det.

Her er det ikke lenger grunn til det skrekkslagne ropet: «La ikke Gud tale til oss!» Her lærer man å juble frimodig: «Abba, Far!» og å legge seg som et barn inntil den Eviges hjerte.

Kledningen som alle bærer her, er rettferdighetens kappe. Brødet som brytes og rekkes til oss, er en fred som er høyere enn all menneskelig forstand. Vinen vi får drikke, er en glede som ingen og ingenting kan ta fra oss.

Luften man puster inn her, er luft fra øst, paradisets egen luft. Bønnens røkelse som tennes her, stiger opp gjennom skyene og er en god duft for Herren. Sangene som toner her, slutter alle med det samme refrenget: «Jeg har funnet barmhjertighet!»

Forkynnerne i dette tempelet har fått befalingen: «Trøst, trøst mitt folk!» Og til den som vil tale harde ord her, lyder advarselen: «Vokt deg så du ikke taler annet enn vennlig med Jakob!»

Har noen under himmelen fått en herlig lodd, så er det den som har funnet sin plass i dette åndelige hjemmet.

Å, du lykkelige, hvem du enn er og hvor elendig du enn har det i jordisk forstand: Misunn ikke kongene deres troner, og misunn ikke jordens mest ærede menn deres æresporter. Sannelig, du bor langt herligere, du som er kronet med den Allmektiges nåde og velsignet med fylden av hans rikes klenodier!

Du bor innenfor de veggene hvor verken redslenes konges brodd eller noe lyn fra den evige vrede lenger kan skade deg. Selv om rommet ditt er usselt, så ligger det likevel i solskinnet fra Guds kjærlighet. Selv om din livsvandring går gjennom mørke og hjemsøkes av mange stormer, så vet du likevel hvor den fører.

Den går mot øst. Det står fremdeles en sabbatshvile tilbake for Guds folk!

Hvem er det som får komme inn i dette fredens hus? Det er bare én som bærer Davids nøkkel, den ene som huset ble grunnlagt på som på en evig klippe.

Ennå står han ved porten, klar til å lukke opp. Å, unn ham et ord i bønn! Ja, reis deg ikke fra hans føtter før han også for deg har åpnet sitt rikes port, og også du kan glede deg over ham som han «som lukker opp og ingen lukker igjen, og som lukker igjen og ingen lukker opp». Amen.

XXXI. Schechina

«Jeg er ensom!» klager den kongelige sangeren (*Sal* 25,16). Han talte sant, og likevel ikke sant. Etter følelsen var han det, men følelsen kan bedra. Herren var likevel hos ham, om enn skjult bak et slør.

«Jeg er ensom!» er en klage som lyder hyppigere i de rettferdiges boliger enn noen annen. Å, man burde ikke være så snar med å komme med den! Man må betenke at denne klagen i virkeligheten gjør Gud til en løgner, han som har sagt: «Jeg skal ikke slippe deg og ikke forlate deg!» (*Hebr* 13,5). Den gjør Jesus til en løgner, han som har sagt: «Se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende!» (*Matt* 28,20).

Han som er Alfa, er også Omega. Han blir hos oss; han «står sist igjen på plassen»!

Mange sukker når de betrakter de veiene de må gå: «Jeg er ensom!»

Vel, om det så var slik at Herren førte deg langs en vei som ingen andre gikk, ville det vært en ulykke? Jeg mener at så lenge det bare er *han* som fører oss, kan vi prise oss lykkelige! Sier vel leiren til pottemakeren: «Hva gjør du?»

Likevel tror jeg ikke at noen i sannhet kan si, selv i denne betydning: «Jeg er ensom!» Akk, mange går nok den samme veien, men saken er at man ikke har kunnskap om det. Se i Skriften! Der vil dere i det minste møte en eller annen i hvis førelse dere gjenfinner et tro bilde av deres egen. Og det er sannelig trøstefullt å treffe en blant Guds hellige som har erfaringer og lodd felles med oss.

Tanken «Jeg er ensom!» skaper lett bekymrede og tvilende hjerter.

«Jeg er ensom!» tenker mange når de ser på sin egen tro. «Jeg tror på ting som millioner av mennesker for lengst har forkastet som innbilning og dårskap. For hvem tror vel ennå på de tre som er ett, på Gud i kjødet, eller på blodets løsepenge?»

Men til disse tankene knytter det seg lett en tvil: «Mon tro om jeg har truffet det rette, og om det da er millionene som farer vill?»

Ja, vær forvisset om at du har sannheten, og at de andre er formørket av løgnen!

«Jeg er ensom!» Nei, det er du ikke. Bla i historiens bok. Hva ser du? Se brennende lærestoler og prekestoler vætet med blod! Fra flammende bål stiger ropet: «Gud er åpenbart i kjød!» Under bøddeløksen hører du jubelen: «Kristus, Immanuel!»

I mørke fengselsnetter synges det sanger om Herren i krybben. Tyranner, blodhunder, kjettermakere, skarprettere, bøddelsvenner og inkvisitorer må ikke bare høre, men også se med egne øyne at ordet om den menneskeblevne Gud også er en Guds kraft. Det er en kraft som ikke bare frelser alle som tror, men som også kler dem i panser og brynje som selv dødens piler må splintres mot.

Hvordan skulle du da kunne stå alene med din tro? Dessuten kan du være helt sikker på at tallet på dem som har sverget troskap til samme fane som deg, heller ikke i nåværende tid er så lite her på jorden som det ofte kan virke i din forsagthet. Og om det så var slik, er da den slekt av dødelige som omgir deg, hele verden?

Se oppover! Se gjennom skyene! Se de tusen ganger tusen omkring Lammets trone! Hør de forklarede, utallige skarers harpekor! Se, der er de som deler din tro; de likesinnede som gir deg sitt bifall, står ved din side og jubler med deg: «Verdig er Lammet, som ble slaktet, til å få pris og rikdom og makt og ære!» (*Åp* 5,12).

Og om så disse kor tidde, og du i nåværende tid virkelig sto alene i verden med din tro, hva ville det bety? Det ordet du holder fast ved, er legitimert, dokumentert og beseglet som intet annet.

Legg merke til at der hvor dette ordet klang og vant inngang, der finner du det herligste og skjønneste som møter deg i menneskehetens historie. Rett bak dette ordet går den eneste gylne tråden som ennå løper gjennom vår slekts mørke historie. Bare der hvor budskapet du stoler på, traff åpne hjerter, ser du de dyder blomstre som ikke behøver å frykte for den anatomiske kniv, men som bare glitrer desto skjønnere jo nærmere de belyses.

Bare der råder kjærligheten, bare der bor freden; bare der stråler ansiktene også i prøvelsens storm. Bare der lyder det lengselsfulle sukket høyt, som ikke lenger kjenner noen død: «Jeg har lyst til å bryte opp herfra og være med Kristus!» (*Fil* 1,23).

Men selv om dette seglet på Ordets underfulle virkning skulle mangle, så taper det likevel ikke det minste av sin fasthet av den grunn. Troen din hviler på enda sterkere støtter. Måtte denne betraktningen få fremstille disse for ditt blikk.

Matt 17,5

> Ennå mens han talte, se, da kom en lysende sky og skygget over dem. Og de ble forferdet da de kom inn i skyen (*Luk* 9,34). Og se, det lød en røst ut fra skyen, som sa: Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag. Ham skal dere høre!

Dette er en ny hendelse på fjellet Tabor. Vi står overfor det mest opphøyde øyeblikket i forklarelsesscenen. Vi vil samle tankene våre til en stille, tilbedende betraktning, først av den lysende skyen, og deretter av vitnesbyrdet som lyder ut fra den.

Den lysende skyen

«Herre, om du vil, så la oss bygge tre hytter her!» Slik spurte Peter, helt utenfor seg selv av glede og mettet i ånd og sjel ved synet av sin forklarede mester. Men mens han ennå talte, forteller historien videre: «Se!»

Ja, hva var det å se? Hytter? Nei, en sky. Sløret faller; den saligste av alle åpenbaringer begynner å bli tilhyllet. Skyer i stedet for hytter? Ja, hvor ofte vederfares det oss ikke noe lignende, både legemlig og åndelig.

Jo vennligere leirplassene våre er, desto raskere pleier trompetene å blåse til oppbrudd igjen.

Oftest ligger ingenting nærmere hverandre enn det henrykte hjertets utbrudd: «Her er det godt å være!», og vår store sjelefyrstes befaling: «Fremad!»

Det virker som om vi ikke skal få glemme at vi her nede ennå ikke har noen blivende stad, men søker den kommende. Og hva gjør vel lengselen annet enn å hjelpe gleden og bane vei for den? Hvordan skulle gleden finne rom og inngang hos oss om ikke lengselen gikk foran?

Vekslingen mellom nytelse og savn holder våre livsånder våkne og i bevegelse. For å hindre at noe vondt skal sette seg fast, er det nødvendig å bli ristet om ved å helles fra det ene karet over i det andre.

Slik forholder det seg også, på en betydningsfull og storartet måte, med den skyen vi ser senke seg ned på Tabors topp. Det er *Schechina*, boligen for Den Gamle av Dager. Det er hans dekke, han som farer fram i tåken, og «skyer er støvet under hans føtter» (*Nah* 1,3).

Dere vet at en sky var det vanlige tegnet på hans nærvær i den gamle pakts dager. En sky som steg opp som en støtte mot himmelen, var den boligen han dro i foran sitt Israel i ørkenen. I en sky ikledde han sin åpenbaring på Sinais topp. Når hans hellige utsagn lød over nådestolen, skjedde det ut av røyk og skyer.

Ved innvielsen av Salomos tempel «fylte skyen Herrens hus. Prestene kunne ikke bli stående og gjøre tjeneste på grunn av skyen, for Herrens herlighet fylte Herrens hus. Da sa Salomo: Herren har sagt at han vil bo i det dunkle» (1 *Kong* 8,10–12).

Og hva annet betyr det at han valgte en sky til sitt telt på jorden, enn: «Hold dere langt borte!»? Hva annet betyr det enn: «Dersom dere så mitt ansikt, ville dere dø!»?

Hva annet minnet skyen om enn det tåkehavet av synder som skilte ham og verden fra hverandre? Hva annet antydet den enn at det uten forsoning ikke finnes noen adgang for oss til hans nærhet, og at det uten blodsutgytelse ikke er noen tilgivelse?

Av den grunn var skyen svart og mørk, eller den blusset opp som en ildflamme. I ethvert tilfelle hadde den ved seg noe som skremte og holdt på avstand. I ethvert tilfelle fremsto den som et symbol på det bestemte og fryktelige alvoret hos ham som sitter på tronen.

Likevel er skyen på Tabor en annen enn den på Sinai. Ingen hyl fra brusende stormvind ledsager den; den kommer ikke jagende som en krigsvogn. Stille og uten larm senker den seg ned på fjellet, båret av milde vindpust. Den er ikke

svart og formørkende, men en «lysende sky», glitrende som om en sol strålte bak den, kantet med morgenrøde som en sky ved daggry.

Slik viser denne skyen seg som et budskap om at en ny paktstid kommer. Idet den svever som en ny regnbue, rik på løfter, over jordens natt, bringer den oss også det gledelige budskapet at den Majestet hvis nærvær den forkynner, har lagt ned sine våpen og kledd av seg det som vekker skrekk.

Likevel er det ikke slik at Den Evige plutselig og vilkårlig har forandret sin stilling til oss. Hos Gud finnes ingen vilkårlighet. Lysglansen rundt Tabors sky stråler over fra Golgata; dens funkling, lik morgenrøden, stiger opp av Lammets blod.

Moses og Elia går med Jesus inn i skyen, frimodige og uten beklemmelse, som inn i et rom bestemt for fortrolige samtaler, som i et kjært fedrehjem. Hvor fjernt ligger nå ikke dette: «Jeg er slått av redsel og skjelver!», som Israels fører en gang sa da han nærmet seg mørket «hvor Gud var».

Heller ikke Elia får her, som en gang på Horeb, tanken på å tildekke sitt ansikt. Begge er nå sterke nok til å tåle Den Eviges nærhet. De er det i ham som ledsager dem og tok dem under sine vinger. Kanskje hadde de ikke engang i paradiset stått så frie og uten tilbakeholdenhet overfor Gud som nå.

Er det noe å undres over nå, når de fremstår for ham som hans Sønns brødre, og mellommannen nå vandrer legemlig ved deres side? Ja, det har Lammet utrettet med sitt forsoningsverk: I framtiden skal ingenting lenger hindre oss syndere fra å tre inn med hevet hode i Den Tre Ganger Helliges *Schechina*.

Vi får komme som vi er, og når vi vil; i Kristus er vi alltid vakkert kledd og gjerne sett. Vi er velkomne når våre offerkar damper av brennende bønners røkelse; vi er ikke mindre velkomne når vi ikke har annet å bringe enn de tørre skårene av en uttømt sjel.

Vi er velkomne når hellig trang til hans Ånds gaver fører oss til ham; men du får også nærme deg med brødkurv, melkar og tømt krukke, og du er likevel ikke mindre velkommen. For det er virkelig et farshus du nærmer deg. Bak hans skytelt er det mildheten som fører septeret.

De skrankene som angsten for hans majestet satte opp omkring det, er forsvunnet. I stedet for dommerens flammeblikk faller flammen fra et øye på deg som ikke lenger kjenner deg etter kjødet. Og i stedet for ropet: «Dra dine sko av føttene, og hold deg langt borte!», lyder det imot deg: «Som en mor trøster sitt barn, slik vil jeg trøste dere!» (*Jes 66*,13).

Vitnesbyrdet fra skyen

«Ennå mens Peter talte,» forteller historien, «se, da kom en lysende sky og skygget over dem.» «Og se!» fortsetter evangelisten med stigende forundring.

Og hva skjer nå? En ny åpenbaring! Det mest opphøyde øyeblikket på Tabor er kommet! De to utsendingene befinner seg med Jesus inne i skyen, som i en helligdom. Disiplene står utenfor, forundret over å være alene.

Da høres en røst, for at deres bestyrtelse skal bli fullkommen. Den kommer ikke fra himmelen og ikke fra fjerne høyder, men ganske nær, fra den lysende skyen som nylig senket seg ned. Og den sier: «Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag. Ham skal dere høre!»

Hvis røst er det? Det er hans røst som troner over kjerubene, og lys er den kledningen han har iført seg. Den evige Fader taler!

Han som alle ting er til ved, nedlater seg i den stille natten på en av jordens høyder. Han hyller sin majestets ildglans bak et vennlig slør, kler sin allmektige røst i fattige menneskeord, og vitner i egen person, forståelig for det legemlige øret, om sin kjærlighets Sønn.

Så jorden noensinne noe som var større enn dette? Å, for noen innholdsrike begivenheter som fant sted på det hellige fjellet! Den usynlige verdens aller helligste ble flyttet til den mørke dødsdalen! «Den aller høyeste herlighet» møter oss her, midt i vår menneskelige og sanselige verden!

For et stort og overveldende rikt vitnesbyrd som lyder på Tabor! Først sammenfatter det med tre ord hele Det gamle testamente, som nå i Kristus Jesus er blitt «ja og amen». De tre delene av Faderens proklamasjon omfatter nemlig de tre gruppene av Den gamle pakts skrifter.

Uttrykket «Dette er min Sønn» er hentet fra Salmenes bok: «Du er min Sønn, jeg har født deg i dag!» (*Sal* 2,7). Tilføyelsen «I ham har jeg velbehag» leser dere hos Jesaja 42, altså hos profetene. Og uttrykket «Ham skal dere høre!» finner dere hos Moses: «En profet likesom meg skal Herren din Gud reise opp for deg. På ham skal dere høre» (*5 Mos* 18,15).

I disse ordene ligger det videre en henvisning til vår Herres tre embeter.

Uttrykket «Dette er min Sønn, den elskede!» fremstiller kongen Kristus for vårt blikk.

Uttrykket «I ham har jeg velbehag» viser oss i ham mellommannen og ypperstepresten; i ham forsonte Gud verden med seg selv.

Uttrykket «Ham skal dere høre!» fremstiller ham for oss som profeten, hvis ord vi er forpliktet til å sverge til.

Til slutt kaster dette vitnesbyrdet lys over frelserens forskjellige forhold. Ordet «Dette er min Sønn!» forteller oss hvem han er etter sin natur og i seg selv. I ordene «I ham har jeg velbehag» finner vi Kristus for oss, og i «Ham skal dere høre» Kristus i oss.

Se, så innholdsrike er disse Guds ord! Ja, hvem er i stand til å utgrunne den tankefylden som ligger skjult i dem!

Vi vet allerede hva Faderens store vitnesbyrd skulle tjene til. Riktignok gjaldt det først og fremst de fem vitnene til forklarelsen. Som representanter for den synlige og usynlige verden så de her Gudmennesket Kristus høytidelig innsatt som det nye rikets prestekonge. Han ble av Faderen overdratt herredømmet over alt, og særlig over den menigheten han skulle kjøpe med sitt blod, og han ble stadfestet i dette herredømmet!

Det er oss imidlertid ikke ukjent at denne erklæringen, i likhet med den ved Jordan, også var rettet til frelseren selv. Den skulle særlig gi ham en ny rustning og trosstøtte for den nærforestående, blodige kampen.

Troen var nemlig, som profeten sier, også beltet om hans lender (*Jes* 11,5). Skriften kaller ham jo ikke bare vår tros «opphavsmann», men også dens «fullender» og anfører.

Vi ser også virkelig at hver gang Faderen har gitt et slikt vitnesbyrd, kommer det en ny kraft til syne hos ham. Talene hans får en ny ynde, og det åpenbarer seg i ord og gjerning en ny, oppflammet iver og en økt frimodighet til kamp og seier.

Ja, også han var en rose i dalen, slik som sin brud, og trengte som hun iblant en forfriskende dugg. Også han erfarte vekslingen mellom åndelige vinter- og vårdager, og har i likhet med sine får villet «lære lydighet».

«Dette er min Sønn, den elskede!» Slik taler den evige Fader idet han peker på Marias sønns hode. Og tusenvis av øyne følger det opphøyde fingerpeket. Blikkene fra alle fullendte rettferdige og alle hellige engler hviler med undring og overveldende glede på Tabors topp.

Faderen kaller ham sin Sønn i den eneste, uutgrunnelig dype forstand som ingen andre i himmelen eller på jorden kan kalles det i. Ved dette navnet stiller han ham utenfor skapningenes rekke, setter ham på den evige guddoms trone, og erklærer ham for sin herlighets avglans og sitt vesens avbilde.

Ved denne tittelen fremstiller han ham for oss som den som er Gud lik, han som «hele guddommens fylde bor legemlig» i, som «har liv i seg selv», og som kan gjøre krav på den samme ære som tilkommer Faderen.

Å, lykkelige oss, som ser vår tro på Gud i Kristus så solid begrunnet, ja, støttet til den sterke pillaren som den aller høyeste herlighets umiddelbare vitnesbyrd utgjør! For alt avhenger av at læresetningen «Gud åpenbart i kjød» står fast. Med denne sannheten står og faller hele kristendommens bygning.

Dere vet hva Paulus kaller denne hemmeligheten. Han kaller den stor, «det må alle bekjenne» (*1 Tim 3,16*), og slik forholder det seg i sannhet, fra hvilken side vi enn betrakter den.

Stor er den ved sitt uhørte innhold: Gud er støvets sønn! Stor er den ved sine veldige seire; den har kjempet seg fram gjennom tusen helvetesporter. Stor er den ved sin enestående virkning: Den planter en ny skapning i den gamle. Stor er den ved sin guddommelige kraft: Daglig river den nytt bytte ut av Satans gap. Stor er den ved det majestetiske løftet som er gitt den: For alle jordens folk skal en gang bøye kne for denne hemmeligheten.

Men fremfor alt kaller vi den med Paulus stor på grunn av de utallige, helt nye og uforglemmelige åpenbaringer og syner som vi oppdager i dens speil, så snart vi ved troen gir denne hemmeligheten rom.

For hva ser jeg ikke i lyset av denne ene sannheten: Gud er åpenbart i kjød!

Jeg ser en åpen himmel, og se, fattige synderes navn står skrevet i dens fredsboliger. Jeg ser en jord som var en forbannet åker, og nå er den igjen en bolig for Guds herlighet, en skueplass for hans største kjærlighetsunder. Jeg ser en menneskeslekt som ved blodets bånd er beslektet med Den Evige.

Jeg møter en Gud som er meg så nær at jeg kan se ham med mine legemlige øyne og ta på ham med mine hender. Et farshjerte, hvis barmhjertighetsdybder jeg tidligere ikke hadde noen anelse om, ser jeg åpnet for meg. Og jeg skuer et menneske på maktens trone; meg kaller han sin bror, og de hellige englene er bare tjenere.

Apostelen kaller hemmeligheten «Gud åpenbart i kjød» for sannhetens støtte og grunnvoll (*1 Tim 3,15 f.*). Uten denne artikkelen, vil han si, finnes det ikke noe evangelium. Hele tempelet som omslutter vårt lys og vår trøst, hviler på denne sannhetens grunnvoll.

Nekt at mennesket Jesus er Gud, og du har trått evangeliet under føtter og gjort det til et tomt skall. Da er alle vår tros vesentlige lærdommer satt i skyggen, og livets tre, hvis blader tjener til helbredelse for folkene, står nakent og tørt.

Det finnes da ikke lenger noe forsoningsblod, noe offer for synden, ingen fortjeneste til å oppveie vår skyld. For blodet av en som bare er en skapning, om det så var den herligste av alle, ville ikke være tilstrekkelig løsepenge for syndene. Kristus ville da ha lidd bare for seg selv, kjempet for seg selv og ervervet rettferdighet for seg selv; for en som bare var en skapning og ikke noe mer, kunne ikke stille seg i gapet for andre.

Man kunne da ikke lenger si at døden er drept, at helvete har lidt nederlag, eller at slangens hode er knust. Rettferdiggjørelsens søte lære ville da bare være en falsk innbilning. For Kristi lydighet kan bare tilregnes meg hvis den var lydigheten til et menneske som samtidig er Gud i det høye, og som ikke var underlagt loven for sin egen person.

Ja, nevn meg én grunnartikkel i Skriften som ikke ville rase sammen så snart du fjerner denne bjelken som bærer hele Bibelens hus: «Gud åpenbart i kjød»!

Var Kristus bare en jødisk rabbi og ingenting mer, så ros hans visdom så mye dere vil, men alt, alt ligger da i ruiner. Da er kirken en slik bygning at jeg heller i dag enn i morgen ville snøre sammen bylten min og løpe min vei, og en annen måtte være prest i mitt sted! Med rette nevner Johannes det som det viktigste kjennetegnet på et menneske som er i sannheten, at han bekjenner at «Jesus er Kristus, kommet i kjød».

Den som nekter og bestrider Kristi guddom, hører ikke lenger til vår kirke. Han er dens fiende; han er antikrists stallbror. Som en giftig orm i bjelkene som sannhetstempelet hviler på, vil han bli trådt under fot.

Faderen kaller Herren Jesus «sin Sønn, den elskede». Men du utgrunner lettere navnet «Sønn» enn det tilføyde ordet «den elskede». Ja, det er en sak og et uttrykk fra en region som ingen menneskelig tanke kan stige opp til.

Hva Faderen vil betegne med det, finner du ingen målestokk for i det vi kaller kjærlighet. Om du så visste hvordan de forklarede i himmelen elsker, og hvordan serafen elsker ved hans trone, ville din anelse likevel forgjeves forsøke å stige opp langs denne tråden til den kjærligheten Den Evige omfavner sin herlighets avglans med.

Eller var du i stand til å danne deg et bilde av det enorme havet ut fra en liten vanndråpe? Kunne du, selv om du aldri hadde sett solen, forestille deg skikkelsen til det store lyset som regjerer dagen, bare ved et streif som faller inn i din mørke celle gjennom en sprekk i vinduslemmen?

Sett ditt ideal for kjærlighet så høyt du kan; i sammenligning med flammehavet i hans bryst blir din tanke, selv på toppunktet av menneskelig anelse, bare en ulmende gnist.

La tankene heve seg på fantasiens dristige flammevinger; lenger enn himmelen er fra jorden, vil den hellige inderligheten han omfavner sin Enbårne med, la dine forestillinger bli liggende langt bak. Og denne Elskede ga han hen for deg og meg!

Aner du nå hva ordet «så» i Joh 3,16 betyr? Forstår du det når jeg sier at dette «så» aldri vil slutte å gjenlyde i himmelen, og at selv englene står undrende over det og ikke makter å utgrunne dets dybde?

Og hvem er han som vitnesbyrdet fra Faderen på det hellige fjellet gjelder: «Dette er min Sønn, den elskede!»? Er det ikke Jesus, som står som den andre Adam i vårt sted?

Hele ildstrømmen av denne uutforskelige gudskjærligheten kommer dermed også ned til oss. Vi arme syndere ser oss selv, sammen med ham som trer i vårt sted, omhyllet av de samme kjærlighetens vinger. Dette guddommelige kjærlighetskysset gjelder i Kristus hele hans folk.

For i virkeligheten elsker Den Evige ingen uten sin Sønn. Men de som er forent med Sønnen som hans lemmer, de som denne ene Elskede av kjærlighet inngikk et prestelig slektskap med, de hviler også i det samme kjærlighetsskjødet som ham. De kan i Kristus trøste seg med den samme gunst og nåde hos Gud.

Til den høytidelige erklæringen «Dette er min Sønn, den elskede!» knytter det betydningsfulle vitnesbyrdet seg: «I ham har jeg velbehag!»

I disse ordene fremstiller Faderen ham for oss først og fremst som den som fra evighet av har vært den eneste gjenstand for hans lyst og himmelske glede, og i hvis samfunn han, den alene salige, har funnet sin himmel, sitt paradis.

Det var jo hans egne fullkommenheter han så i Sønnen som i et levende speil. Hans andre «jeg» sto i henrykkende skjønnhet i denne uskapte person foran ham; en levende utstrømning av hans eget høye, herlige vesen.

Likevel tror jeg ikke at vitnesbyrdet på Tabor hovedsakelig gjaldt Kristus slik han var hos Faderen fra evighet. Det gjaldt langt mer mellommannen Jesus, den store representanten som i «syndig kjøds lignelse» gikk i borgen for oss og underkastet seg lovens åk for å utrette en rettferdighet som kunne skjule vår nakenhet. Det er nettopp ham, han som sa: «Jeg helliger meg for dem!», som Den Evige her gir sitt fulle velbehag til kjenne.

Men ved dette ser vi igjen hvordan Faderens erklæring vinner den gledelige rekkevidden som gjør at Kristi Tabor også blir vårt. For har han ikke pyntet sin brud med det kongelige smykket som Faderen her ser ham i? Hans lydighet er vår, for så vidt vi er hans. Vårt er altså også vitnesbyrdet: «Dette er mitt kjære barn, i ham har jeg velbehag!»

«Ham skal dere høre!» Slik ender den opphøyde erklæringen fra skyen. Kristus er sannhetens konge. Dersom han ikke hadde åpnet sin munn i denne stumme verden, innhyllet i nattlig mørke, hva visste vi da om det som mest er verdt å vite i himmelen og på jorden?

Jeg ville stått der som et stakkars forvillet barn og ropt engstelig som inn i en dyp skog: «Hvor og hvem er jeg? Og hva skal det bli av meg?» Men fjellenes ekko ville bare gitt meg spørsmålet i retur, det spørsmålet jeg sendte ut, men intet svar.

Jeg ville vandret forvist blant grusomme dødsskygger, og bedragerske lyktemenn ville lokket meg fra den ene avgrunnen til den andre. Ingen profet ville båret fakkelen foran meg. Ingen apostel ville vist meg veien oppover.

For hva annet er vel Moses, Jesaja, Daniel og de andre seerne, hva de nå heter, enn planeter i natten, som ikke lyser med eget lys, men med Kristi lys? Hva er apostlene? Klare stjerner som ligner soler, men som ikke selv er soler; de er bare måner som ikke ville stråle om ikke solen Kristus lånte dem sin glans.

Ingenting annet er alle de lærerne som noen gang kastet et lyn av guddommelig sannhet inn i mørket. Størrelsen er riktignok forskjellig, alt etter hvor mye lys de tar opp i seg og stråler ut igjen.

Det finnes, om jeg må si det slik, et «første kvarter» blant disse menneskehetens måner. Det finnes halvmåner, hvor den ene siden lyser mens den andre fremdeles er mørk. Det finnes måner som ved siden av det rene lyset har mange tåkeflekker av villfarende meninger; men det finnes også fullmåner med et uformørket, klart skinn.

For kirken gikk en slik fullmåne opp i en Luther, en Calvin, en Zwingli. Likevel manglet også disse stjernene av første størrelse, som mørke kloder, alt eget lys. En annen lyste gjennom dem: han som kalte seg sannhetens konge; han som Malaki sa om: «Rettferdighetens sol skal gå opp med legedom under sine vinger» (*Mal* 4,2) han som kalles «lyset som opplyser hvert menneske som kommer til verden» (*Joh* 1,9), Guds rådslutningers store fortolker og utlegger.

«Ham skal dere høre!» roper Faderen. «Dere skal!» Det er et sørgelig lys denne befalingen kaster over vår tilstand. Tenk dere at det til en slekt som ikke kjenner forskjell på høyre og venstre, og som ligger omgitt av dødsnatt, blir sendt en mann som er like mye hjemme på begge sider av stjernene, og som bekrefter at han kommer fra det høye, med bevis som setter himmel og jord i forbauselse.

Etter at denne uforlignelige herolden, gjennom en hel rekke av under, tegn og gjerninger på verdens åpne skueplass, overbevisende har vist seg som en mann som kommer i Herrens navn, sier han til mørkets barn:

«Kom, jeg løfter sløret fra himmel og helvete for dere; jeg tyder deres tilværelses gåte for dere; jeg lærer dere å utforske Guds og menneskets vesen; jeg avslører for dere den lengst forsvunne fortid og den fjerneste framtid; jeg viser dere veien til fred og lar dere se et nytt paradis' åpne porter!»

Skulle man ikke tro at hele verden ville samle seg om denne mannen selv uten et «dere skal!», og at hele menneskeheten ville bli som en Maria som satt ved hans føtter, eller en Samuel som ikke visste annet å si enn: «Tal, Herre, din tjener hører!» (*1 Sam* 3,9 *f.*)?

Men hvor annerledes forholder det seg ikke i virkeligheten! Ja, under de villfarende ånders, falske profeters og ugudelige ordgyteres lærestoler har det aldri vært mangel på lærevillige disipler. Men i kirken til den store solen som går opp fra det høye, har det alltid vært nok av rom, helt fram til denne stund.

Det kommer ikke av en mangelfull begrunnelse av hans lære; årsaken er det naturlige hjertets ubeskrivelige fordervelse. Det skyldes ikke at evangeliet ikke tilfredsstiller det menneskelige behovet. Men det kommer av at det formørkede mennesket ikke kjenner, og heller ikke kan kjenne, sitt høyeste behov. Heller

ikke kommer det av at hans ord er for vanskelig å forstå. Hans ord kan forstås av barn.

Det kommer av motsetningen mellom dette ordet og kjødets lyster og begjær, som elsker mørket høyere enn lyset og vil fortsette i synden. Det kan heller ikke forklares med at Kristi evangelium legger et for tungt åk på menneskene; hans åk er gagnlig og hans byrde lett.

Tvert imot har det sin grunn i at den falne skapningen i sin opprørske trass og hovmod overhodet ikke vil vite av noe fremmed åk, men bare vil tro og gjøre det som behager den selv.

Når solen skinner på deres lukkede kjellerhvelv, og det likevel er mørkt der nede, er det da solens skyld? Men nå er dere alle av naturen slike lukkede hvelv for sannhetens lys. Solen står herlig og høyt på verdenshimmelen. Men hvem slår opp kobberlukene som dere holder dens stråler borte med?

«Ham skal dere høre!» Å, et viktig og talende vitnesbyrd som klinger bekreftende gjennom hele Det nye testamente og setter ufeilbarlighetens segl på hvert eneste ord i det. Alt som går ut av Jesu munn, må leses mens Faderens utrop gjenlyder.

Når han sier: «Uten meg kan dere intet gjøre», eller vitner om seg selv: «Jeg er veien, sannheten og livet. Ingen kommer til Faderen uten ved meg!», når han lover evig liv til dem som tror på hans navn, men truer de vantro med Guds vrede og med en ild som er beredt for djevelen og hans engler og som aldri slukner, glem da ikke å lytte til den majestetiske klangen som ledsager disse ordene.

«Dere skal høre ham!» lyder det fra himmelen. Den som altså nekter å høre Jesus, hører heller ikke Faderen, og gjør Gud til en løgner. Den som tar imot Jesu ord, han «har stadfestet at Gud er sanndru».

Men hva slags «hørelse» er det Faderen her befaler? Det er den levende troens hørsel. Han krever den mest ubetingede underkastelse under Sønnen; han krever det som en ufravikelig betingelse for å få del i frelsen i ham. For evig står dette ordet fast: «Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som ikke vil tro på Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham» (*Joh 3,36*).

Som en mørk sky svever dette ordet over våre hoder. Riktignok strømmer det dugg og mildt regn fra den, men også lynstråler og forferdelig torden. Det kreves sannelig noe for å slå seg helt til ro ved sannheten i det utsagnet. Betrakt det litt nærmere, og hvem skvetter ikke forskrekket til, selv om han vet seg trygg?

Tenk på at korset står der og kan forsone en hel verden med Gud; og likevel har bare de med en levende tro del i forsoningen. Offeret er mer enn tilstrekkelig til å oppveie alle synderes synder, og likevel forblir den som ikke er ett legeme med Kristus, i døden, og dør for evig i sine synder.

Akk, hvor mange er det som ved troen blir forent med Kristus? Her er én og der er én, mens det ikke er tall på dem som forblir i mørket og sitter i dødens skygge.

La oss tenke på de millioner av hedninger som aldri hørte om Jesus, langt mindre tror på hans navn. Min Gud! Hvor rystende er ikke sannheten for dem: «Den som ikke tror, skal bli fordømt!»

La oss tenke på de tusener og atter tusener i vår egen kirkes midte som hvert år må bort herfra, og de farer bort i tillit til sine gjerninger, ikke til Lammets blod. Akk, hvilken fryktelig anvendelse har ikke ordet på dem: «Uten Kristus evig fortapt!»

La oss huske på den og den som vi setter høyt, som vi elsker. Det er en trofast mor eller en ubeskrivelig god far; en venn som ville gitt sitt liv for oss; en bror som er oss dyrebar som vår egen sjel.

De har alt, disse menneskene. De har ikke sin like i godhet. Deres tjenestevillighet er rørende. Deres veldedighet har lengre armer enn vår. Kjære, kjære mennesker! De har alt; bare én eneste ting mangler dem: De mangler troen; de er ikke i samfunn med Kristus.

Å, min Gud, hvem kan ved synet av dem forsone seg med sannheten: «Den som ikke tror på Sønnen, er forbannet! Guds vrede blir over ham!»?

Ja, det finnes tider, omstendigheter og forhold da denne sannheten kan være uutholdelig, grusom og skrekkelig som et helvete.

Man står ved et dødsleie. Der ligger et menneske som tar med seg et stykke av ens eget hjerte. Et kjært, dyrebart menneske, men han tror ikke. Og skal det også om ham gjelde: «Den som ikke tror, farer i avgrunnen»?

Alt i oss setter seg imot det. Hjertet vil ha det annerledes, kjærligheten vil ha det annerledes, takknemligheten vil ha det annerledes, det samme blodet vil ha det annerledes. Og likevel forandrer ikke Skriften seg. Guds ord tar ikke hensyn til vår angst eller våre tårer, men tordner mot oss nå som før: «Den som ikke tror, er fortapt, fortapt!»

Og det hjelper oss ikke at vi tar med i beregningen den døendes godhet og trofasthet, hans kjærlige sinn og hans tjenestevillige liv. «Den som tror, den som tror, blir frelst!» roper Bibelen med tusen munner, og akk! Om den døendes tro kan vi ikke tale.

Å, venner, hva kreves det ikke for å bevare freden med sannheten om at bare de troende arver himmelen, i slike stunder? Den kan i et slikt øyeblikk knuse en, og likevel kan vi ikke knuse den!

Nei, vi har ingenting annet å gjøre enn å rive ut det øyet som her vil friste oss til fall, og korsfeste vårt kjød og blod idet vi lyder det evige ordet som lover liv bare til de troende og fordømmer de andre. Og slik blir det stående!

Men jo tydeligere denne sannheten forkynnes i Skriften, desto kraftigere griper den hjertet vårt. Ett er nødvendig, mine brødre! La nå både dette og hint mangle, bare vi ikke blir funnet uten tro! Det eneste budet som lød til oss direkte fra Faderens munn, lød med henvisning til Sønnen: «Ham skal dere høre!»

I denne befalingen ligger summen av den lydighet han krever. Den som vil behage ham, må ikke komme til ham med selvvalgte tjenester. «Dette er hans bud,» skriver Johannes, «at vi skal tro på hans Sønns, Jesu Kristi navn» (*1 Joh* 3,23).

La dette være nok, mine brødre, til forklaring av et ord som i seg selv kan sammenlignes med et romslig hus med mange saler og rom, og som er hovedbjelken som bærer hele vår evangeliske overbevisning.

Også apostlene påberoper seg dette som et av de sterkeste bevisene for sannheten i deres lære: «For det var ikke kløktig uttenkte eventyr vi fulgte,» skriver Peter, «da vi kunngjorde dere vår Herre Jesu Kristi makt og gjenkomst, men vi hadde vært øyenvitner til hans storhet. For han fikk ære og herlighet av Gud Fader, da en slik røst lød til ham fra den aller høyeste herlighet: Dette er min Sønn, den elskede, som jeg har behag i» (*2 Pet 1,16 f.*).

La også oss ta imot dette vitnesbyrdet med troens øre! Dersom dere ser dere om etter en stjerne som skal vise vei gjennom forvirringen i en tid som verken vet ut eller inn, så stråler den i dette vitnesbyrdet.

Denne røsten fra Tabor vil, hver gang en sky av tvil truer med å formørke deres sjelehimmel, gjøre tjeneste som en stormvind. Jerikomurer av motsigelser faller sammen ved dens mektige klang.

To slags mennesker, sier en opplyst ånd, fortjener navnet «fornuftige»: De som tjener Gud av hele sitt hjerte fordi de kjenner ham, og de som søker ham av hele sitt hjerte fordi de ikke kjenner ham.

Ut fra åndelig tilstand finnes det tre slags mennesker i verden. Det første slaget tjener Gud; de har funnet ham. Det andre slaget søker Gud; de har ennå ikke funnet ham. Det tredje slaget lever uten å tjene ham og uten å søke ham.

De første er vise og salige; de siste er usalige og store dårer. De i midten er vel ennå ikke salige, men de er vise.

Evangeliet har tilstrekkelig klarhet til å veilede dem som ønsker å se, men også tilstrekkelig uklarhet til fullstendig å forvirre dem som ikke vil se. Det har tilstrekkelig klarhet til å opplyse dem som føler at de trenger hjelp, og tilstrekkelig uklarhet til å bevare dem i ydmykhet. Det har tilstrekkelig uklarhet til å føre dem vill som går fortapt, og tilstrekkelig klarhet til å frarøve dem enhver unnskyldning for deres vantro.

Alt blir til gavn for de utvalgte, også evangeliets uklarhet, som de ærer på grunn av den store klarheten de ellers finner i det.

Alt blir til fordervelse for de fortapte, også det i Skriften som er klart, og som de spotter på grunn av de mange uklarhetene de ikke forstår.

Har dere merket dere hva jeg sier? Den som har ører å høre med, han høre! Amen.

XXXII. Jesus alene

Det er, Gud skje lov, ingen mangel blant oss på dem som bærer en frimodig visshet i sitt hjerte om at de tror. Velsignet være de!

For selv om troen ikke er selve grunnvollen for vår frelse – grunnvollen ligger jo utenfor oss selv – så er den likevel det viktigste kjennetegnet på Guds barn; hans kongers adelsstjerne og hans presters brystskjold.

Men hvor mange av dem er det egentlig som også har en noenlunde klar og omfattende bevissthet om hvem de tror på? Jeg frykter det er ytterst få. Det er beklagelig, for mangelen på denne innsikten tar bort en mektig støtte fra det reisverket som bærer deres fred.

Akk ja, ikke bare i verden, men selv i sin egen familie er Frelseren til tider ennå en ukjent mann.

At han er deres frelser, det vet nok disse kjære sjelene. Og de vet allerede mye med det.

Men i hvor vidstrakt betydning og i hvor overveldende rik forstand han er det, det har de ingen anelse om, og slett ikke et dyptgående og fullstendig begrep om.

Mennesket pleier først å gjennomgå mange slags åndelige omveltninger før det når opp til de lyse høydene av en fullstendig kristen erkjennelse.

Med behovet vokser også kunnskapen. Jo mer mennesket trenger for sin sjel, desto mer oppdager det i sin Kristus.

Men på enhver ny vekst i levende erkjennelse følger også et nytt skudd i det indre livet. Jo mer fullkomment rettferdighetens sol får stråle for deg, desto vakrere vil også den guddommelige naturs knopp utfolde seg i deg.

Det finnes et utsagn av dyp betydning i Jobs munn. Den hardt prøvede korsbæreren har nådd toppen av sine lidelser og sin angst.

Den legemlige nøden er likevel ikke hans største nød. Dypere sår gir de stemmene ham som i hans eget hjerte og rundt ham vil gjøre hans barnerett hos Gud tvilsom!

Mot disse trøstesløse stemmene har han nå intet annet å sette enn bevissstheten om å ha vandret oppriktig og av hele sin sjel for Herren. Derfor vender han gjerne i ånden tilbake til fortidens bedre dager.

I et slikt tilbakeblikk på sitt liv utbryter han blant annet i kapittel 29,18: «Jeg tenkte da: I mitt rede skal jeg få dø, og mine dager skal bli tallrike som – *chol*.»

Slik lyder nemlig ordet i grunnteksten. «Som sand» oversetter Luther det (og Norsk Bibel likedan), men da får ikke Jobs ord noen særlig betydning.

Job taler om hvordan han hadde tenkt å bli forynget, stadig høyere, fra den ene herlighet til den andre, og til denne tanken passer en annen betydning av ordet *chol* langt bedre.

Dette ordet betegner nemlig også den fabelaktige fuglen som var allment kjent i Østerland som et symbol på dyp visdom. Jeg mener fuglen Føniks, som sagnet sa var udødelig. Den ble riktignok gammel, men da satte den fyr på seg selv sammen med sitt rede, og steg opp igjen av asken i forynget skjønnhet.

Dette er et betydningsfullt symbol som gjenspeiler enhver troendes indre historie. En lignende utvikling må nesten enhver kristen gjennomgå åndelig sett flere ganger.

Fra fødselen av er også han et uregjerlig naturbarn, blind og naken, fremmed for livet i Gud og en slave av synden. Kristus kjenner han ikke, fordi han ikke trenger ham.

«Fred! Det har ingen fare!» er hans løsen. Alle slags villfarne begreper om Gud og om hans egen verdi danner det redet han hviler i.

Men før han aner det, begynner dette falske trygghetsleiet å brenne. En lynstråle av et høyere lys faller inn i hans sjel.

Han ser Gud som en fortærende ild, og seg selv som et dødens barn, lastet med forbannelse. Da skjer det en underfull forvandling.

Angerens flammer fortærer det gamle hjertet og det gamle redet. Av asken fra hans forrige liv og vesen stiger det opp et nytt og vakrere menneske, lik en føniks; et menneske som hater synden og som av hjertet tørster etter en frelser.

Han blir kjent med Jesus og griper tak i ham. Hvordan da?

I begynnelsen som en mann som, på betingelse av en oppriktig lydighet, vil vaske ham og frelse ham for evig fra syndene hans.

Vet han nå hvem han har funnet i Kristus? Akk, ennå langt ifra.

Han begynner å øve seg i fromhet og dyd, men han strever egentlig bare med å bygge et nytt rede i stedet for det som brant opp, og det ligner helt på det forrige. Igjen er det hans egne gjerninger han bygger sitt håp på, nå riktignok på en mer skjult og finere måte.

Men heller ikke i dette leiet finnes det noe blivende sted. Han merker snart at det er lettere å gi løfter enn å holde dem.

I ilden fra en dypere selverkjennelse og mange smertefulle erfaringer går også dette nye redet av egenrettferdig gudsfrykt til grunne.

Av asken fra hans tidligere tilstand hever det seg nå et menneske som av hjertet gleder seg over å oppdage en slik frelser i Kristus som ikke krever gjerninger, men bare «tro», for å øse alle nådens skatter i synderens fang.

Kjenner han nå Herren? Ja, til en viss grad! Men ennå bare delvis.

Nøye betraktet har han igjen bygget seg et falskt rede, og denne gangen av sin tro.

Så lenge han merker at troen er sterk og levende hos seg, er han frimodig. Hans fred øker og minker i takt med hvor levende troen hans er.

Han ser derfor fortsatt grunnen til sin frelse mest i seg selv. Hans rettferdighet er hans tro.

Så kommer det til en tredje brann. Hans tro blir anfektet; han trekker seg tilbake i det innerste av sin sjel; hjertet blir som en sandflekk. Akk, også dette redet står i flammer! Hvor skal han nå slå seg ned?

Han søker hvile her og der. Se, da gjør han en stor og overmåte gledelig oppdagelse. Han lærer i Kristus å kjenne en frelser som fullstendig fritar synderen fra å måtte ha i seg selv den rettferdigheten som skal bære ham gjennom dommen.

For Kristus har vunnet ham en fullkommen bryllupskledning; ja, Kristus selv er synderens rettferdighet og styrke.

For fjerde gang hever hans indre menneske seg opp fra redets aske i en føniks-lignende foryngelse, og fremstår som et nytt menneske. Utenfor seg selv, i sin stedfortreders fortjeneste, ser han et leie redet hvor han kan finne fullkommen hvile.

Nå er hans mot nytt, hans kraft ny, hans kjærlighet til Herren ny og hans iver for Herrens ære ny.

Se, slik holder erkjennelsen av Kristus tritt med vårt hjertes nød. Jo oftere våre falske trygghetsreder brenner opp under oss, desto dypere trenger vår tro inn i Kristus og hans gjerning som mellommann.

Men jo mer korsets hemmelighet blir klar for vår ånd, desto herligere vil også grenene i vårt indre liv grønnes.

Å, måtte en slik velsignet brann også tennes blant oss! På reder som fortjener å brennes opp, er det ingen mangel.

Måtte menigheten stige forynget opp av sin aske, som en Guds føniks! Det er en stor vinning å tape alt, for å sitte igjen med intet annet enn – Jesus alene.

> «Da disiplene hørte dette, falt de ned på sitt ansikt, fylt av frykt. Og Jesus gikk bort og rørte ved dem og sa: Stå opp og frykt ikke! Men da de så opp, så de ingen uten Jesus alene.» (Matt 17,6–8)

Enda en gang, og for siste gang, møtes vi i dag på toppen av Tabor. Det føles nesten som om vi er kommet sammen til en kjær og nær venns begravelse. For en herlig kunst troen har til å kalle de døde fram!

Mannen fra Tisbe er jo blitt som en vi har hatt personlig omgang med i lang tid. Vi kjenner ansiktstrekkene hans, og vi hører klangen i stemmen hans. Og det er nettopp dette, mener jeg, som er fantasiens rette bruk: At den, hjulpet av troen, vekker opp fra de døde alt det vakre som ligger begravd i fortiden, og fletter det sammen med nåtiden i full livskraft.

Nå som historien om Elia gradvis har gått over i historien om ham som er uendelig mye større enn han, forsvinner den i dag helt ut av vårt synsfelt. For andre gang forlater Elia jordens scene. Neste gang han setter sine føtter her, vil jorden prange i sin himmelske forklarelses brudesmykke, og hver eneste høyde vil være et Tabor.

Det vi skal se på i dag, er inntrykket vitnesbyrdet fra skyen gjorde på disiplene, den hjelpen Jesus ga dem, og den betydningsfulle stillingen de fant hverandre i etter forklarelsesunderet.

Inntrykket vitnesbyrdet fra skyen gjorde på disiplene

Det høytidelige og opphøyde ved forklarelsen på fjellet nådde sitt høydepunkt i det øyeblikket den lysende skyen senket seg over fjellet, og Faderens store vitnesbyrd lød ut fra den: «Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag: Hør ham!»

Inntil da hadde disiplene hatt det ubeskrivelig godt på Tabors topp. Men idet han som de hittil hadde følt seg trygge under vingene hos, går inn i skyen, og den majestetiske herlighetens røst møter dem, ikke fra det fjerne, fra himmelen, men helt nær, fra selve den klare skyen, da er gleden brått over.

Henrykkelsen forvandles til frykt og forferdelse. Som truffet av tordenen ligger de plutselig på jorden, skjelvende i hele kroppen, for de ble «fylt av frykt», sier beretningen.

Denne redselen var menneskelig. Tenk på hva soloppgangen er for stjernene på himmelhvelvingen og for nattens skygger: Stjernene blekner og viker unna, og skyggene blir til intet så snart himmelens dronning trer fram fra sin skysal. Slik er den evige Majestetens nærhet for en synder.

«Dersom vi enda lenger skal høre Herrens, vår Guds røst,» ropte Israel ved foten av Sinai, «må vi dø. For hvem er det på hele jorden som har hørt den levende Guds røst tale midt ut av ilden som vi, og enda er blitt i live?»

«Da jeg så dette store synet,» sier Daniel, «ble jeg rent maktesløs … Og da jeg hørte lyden av hans ord, sank jeg sanseløs fremover med ansiktet mot jorden.» Da Jesaja så Herrens herlighet, brøt han ut i dette forferdede ropet: «Ve meg! Jeg er fortapt, for jeg er en mann med urene lepper!»

Og selv disippelen som Jesus elsket, Johannes, «falt ned for hans føtter som død» da han så kongenes konges guddommelige herlighet åpenbare seg. Allmaktens arm måtte gripe ham og holde ham oppe, ellers ville han bukket under og gått helt til grunne.

Hva er årsaken til denne forferdelsen hos mennesket så snart det merker at Gud er nær? Røper den ikke splid? Tyder den ikke på avstand fra Gud og et forhold som ikke er i orden?

Jo, sannelig; denne forferdelsen har sin grunn i vår vantro. Av natur nekter vi for at det finnes en Gud, og så går plutselig hans føtter forbi oss. For en rystende overraskelse!

Den har sin grunn i bevisstheten om vår skyld. Tankene i vårt indre anklager hverandre, og plutselig står dommeren uventet foran forbryteren. For et forferdelig møte!

Den har sin rot i vårt kjøds hovmod, eller i alle fall i vår omsorg for å forsvare vårt eget jeg. Vi mener at vi er noe, men så utfolder han sin herlighet og storhet for våre øyne, og vi ser oss selv forsvinne som ingenting foran ham. For en smertefull tilintetgjørelse!

Til slutt forklares den av hvor begrenset vår forestillings- og begrepsverden er. Vi er vant til å tenke bare jordisk og til å forestille oss det åndelige i fattige former hentet fra sanseverdenen.

Da kommer det plutselig et bilde imot oss som er hevet himmelhøyt over det største vi noen gang har tenkt. Det truer med å sprenge det trange kammeret av

våre menneskelige begreper, og river hele vår verden av tanker og forestillinger ut av hengslene.

Hvor naturlig er det ikke da at en ubeskrivelig forferdelse er den første følelsen som går som is gjennom hjertet!

Men hvordan kunne disiplene våre bli så forferdet? De kjente jo Faderen og trodde på ham. I sitt hode, Kristus, eide de en slik fylde av herlighet at de lett kunne tåle tapet av sin egen.

Det er sant, mine kjære: Ble deres eget jeg til intet ved synet av den evige majestet, så sto de opp igjen i Jesus, bare så mye vakrere. Glem likevel ikke at Jesus var bak skyen. Han var ikke bare skjult for deres legemlige øyne, men på en måte enda mer for deres indre blikk.

Deres innsikt i hans soning rakk ennå ikke så langt at de i kraft av den kunne ha utholdt ildglansen fra den gamle av dager. Ordet «Hvem er den som fordømmer?» med dets dype grunnvoller lå ennå langt borte fra deres hjerter.

Men den som ennå ikke har lært den underfulle kunst bare å se på Kristus og finne seg selv i ham, hvordan skal han kunne bli stående for Herrens ansikt?

«Herrens røst lyder med kraft … Herrens røst slynger ut kløvde flammer av ild,» synger David. Sannelig gjør den det når den slår mot en synders øre. Også i denne boken er hans røst; den lyder i alt som møter dere og hender dere.

Men dere hører den ikke der; derfor går den sporløst og uten virkning forbi dere.

Pass dere likevel, dere som har en bibel i huset eller bibelord i minnet. Dere har da farlige og skjebnesvangre ting hos dere. Dere har ladde batterier og skjulte miner under taket.

Kanskje før dere venter det, skjer det en eksplosjon som dere vil huske så lenge dere lever.

Det er en liten sak for Herren når som helst å åpne ørene deres slik at dere plutselig hører hans røst i denne boken og i dens ord, Den Høyestes egen røst, og hører den ikke annerledes enn om han talte til dere, ikke fra boken, men rett ned fra sin trone.

Da er det ikke lenger en profet fra Nasaret som roper til dere: «Uten at en blir født på ny, kan han ikke se Guds rike!»

Da er det Gud som sier det til dere, og ve! Dere er ikke født på ny!

Da er det ikke lenger i Matteus' munn dere finner vitnesbyrdet fra Tabor: «Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag: Hør ham!»

Dere finner det i den evige majestetens egen munn; dere hører det virkelig falle ned fra skyene, og akk, dere er Kristi foraktere og opprørere!

Da er det ikke lenger en formørket jøde som sier: «Forbannet er hver den som ikke holder fast ved alt det som står skrevet i lovens bok, slik at han gjør det.»

Nå er det Den Høyt Opphøyde som sier det. For et tordenord for dere! Hvem har holdt fast ved alt?

Da er det ikke lenger denne eller hin som truer de ubotferdige med helvete og fordømmelse. Gud selv truer med det, og trusselen rammer dere, for hjertet deres er ikke sønderknust.

Se, hver dag kan noe slikt skje med dere. Akk, måtte det skje med dere!

For lykkelig er den som Guds røst her nede skremmer ut av hans falske ro. En gang skal alle måtte høre denne røsten. Men den som først hører den på den andre siden, hører den bare for å fortvile evig under dens torden.

Det som forferdet disiplene på fjellet og slo dem til jorden, var ikke bare røsten fra skyen og den evige majestetens uventede nærhet.

Også innholdet i Faderens vitnesbyrd var rystende for dem, selv om det ikke sa dem noe nytt. De hadde jo allerede selv bekjent at Jesus var den levende Guds Sønn, og de hadde nettopp sett hans guddommelige herlighet med egne øyne.

Men når nå den umiddelbare bekreftelsen på at han er Sønnen, i tillegg lyder fra den Allmektiges munn, får deres tro på Gud åpenbart i kjød en slik skarphet, klarhet og visshet at troens glede brått forvandles til en forbauselse de nesten bukker under for.

Tro ikke at jeg her beskriver noe som ikke er grunnfestet i erfaringen. Under lignende forhold ville det samme skjedd med oss alle, mine brødre.

Vi tror for eksempel at barnet i krybben i Betlehem er Gud. Vi tror det og er salige i denne troen. Men vi ser inn i denne uhørte sannheten bare som fra det fjerne og gjennom et slør; derfor styrker troen oss uten å gripe og ryste oss.

Men om Herren tok skyggene helt bort, som vårt indre lys ennå er så rikelig blandet med, og gjorde vår tro så tydelig og gjennomskuende at den ble nesten lik et syn, da ville det gått oss som den hellige som ropte: «Gud i krybben!» og sank avmektig sammen, og så ga sitt sammenpressede hjerte luft i en strøm av tårer.

Vi tror at han på korset er verdens konge; at et menneske, som er Gud Herren fra det høye, ga sitt liv på Golgata for oss syndere. Vi tror det og henter bare fred fra denne overbevisningen, fordi vi ser underet i et dempet lys, og ser det spille bare fra det fjerne, gjennom et dekke Gud har lagt over vårt indre blikk.

Ble dette åndelige forhenget tatt bort, hvor blandet ville ikke følelsene våre plutselig bli ved blikket på korset! Tanken «Gud selv på korsets tre for sine fiender!» ville knust oss og tatt pusten fra oss, i stedet for å gjøre oss lykkelige.

For disse tingene er altfor store og overmenneskelige til at de kan vises oss her nede uten gjennom et slør. Ellers ville de forfeile sin hensikt og true med å sprenge de arme leirkarene.

Hjelpen Jesus ga dem

Kastet ned fra sin korte himmelflukt til et helvete av angst, ligger disiplene våre som døde i støvet. De ville våget hva som helst annet enn å løfte blikket så lenge de merker Den Evige i nærheten.

Se, da trer Mesteren igjen bort til dem. Etter at Faderen har «tresket fjellene» og gjort høydene lave, er det nå hans sak å heve dalene igjen. Han er en mester midt i skår og ruiner; han lager «kar til ære» av «trådt leire».

Mange kommer til Jesus og hans fellesskap etter først å ha vært på en reise både til himmelen og til helvete. Først kommer henrykkelsen over å bli løftet fra blindhetens og løgnens natt til sannhetens lys. Han blir overbevist om at Gud er til og lever.

Hans anelse finner en ny verden på den andre siden av forgjengelighetens trange skranker, hvor kjærlighet, orden, harmoni og fred bor. Han gleder seg

over denne makeløse oppdagelsen. Han har det som en fugl som har funnet veien ut av det trange buret og ut i det fri, og hans ånd begynner et nytt liv i de vide, lyse egnene som troen har båret ham opp til. Dette er himmelfarten.

Men knapt har den skjedd, før det ved siden av bevisstheten om en hellig Gud også våkner en bevissthet om hans egen avstand fra Gud og hans syndighet.

I gleden over oppdagelsen av den nye lysverdenen blander det seg en smertefull følelse: «Jeg, mørkets og syndens sønn, passer ikke inn i denne rene sfæren. Jeg hører til et annet rike!»

Hadde denne bevisstheten om skyld våknet i ham tidligere, hvem vet, så hadde han nok funnet en eller annen falsk trøst. For tidligere sto domstronen der oppe ennå altfor fjernt til at all dens ildglans og torden kunne nå ham.

Men nå, etter at han i ånden har sett den evige majestet, prøver han forgjeves å stagge stormen i sitt indre med egen kraft.

Himmelen han har sett inn i, sender ham en engel som setter spissen av det flammende sverdet mot brystet hans. Hver tanke som han på sine vinger har svunget seg opp til Guddommens trone med, blir til en glødende pil i hjertet hans og lyder som klangen fra en dødsklokke, som ikke forkynner ham annet enn en undergang han ikke kan unnslippe.

Han vet jo nå at han ikke bare har syndet, men at han har syndet mot Gud. Han bærer brodden av en forferdelig bevissthet i sitt bryst: at han setter seg opp mot ordningen og loven til en majestetisk herlighet, og at synden hans ikke bare er stygg, men også fordømmelig og fører forkastelsens dom med seg.

Hva har han nå igjen for at han oppdaget Israels Hellige bak skysløret? Jubelen hans forvandles til jammer.

Men selv i et slikt helvete finnes det råd. Fra denne dødsdalen finnes det ennå en utvei.

Der vandrer Jesus omkring, den store mellommannen, for å «preke for åndene som er i varetekt», og for å fange opp i sine frelserarmer de sårede som lynet fra Herrens hellighet har styrtet ned i dypet.

«Stå opp og frykt ikke!» Slik taler Herren til de skjelvende på Tabor.

Hvor stor og herlig står han ikke her i dette ropet, han som «både vinden og sjøen adlyder», og som, slik Job priser ham, «ikke frykter for noen, men angsten engster seg for ham, og redselen frykter for hans åsyn»!

Den evige Majestet befaler synderen å frykte. Jesus forbyr ham det; han skal komme nær uten frykt.

Moses roper til synderen: «Skjelv!», men Jesus sier: «Skjelv ikke!», stikk i strid med loven. Guds doms torden lyder omkring meg, men Jesus ber meg være ved godt mot og vende brystet mot tordenen.

Med Guds finger står det skrevet på evige tavler: «Forbannet er hver den som viker fra Herren!» Vi har veket av. Men Jesus sier: «Engst dere ikke! Vær uforferdede, vær frimodige!»

Er ikke det et dristig vågestykke?

For enhver annen ville det vært mer enn det. Ingen engel turde tale slik, uten at den Allmektiges vrede knuste ham.

Ja, selv Herren Jesus hadde ikke rett til å si det hvis han ikke sa det med den munnen som skulle forstumme for syndere i en forbryterdød. Sa han det ikke som Lammet, som var rede til å stille seg i vårt sted, ubeskyttet for alle vredeslynene fra den krenkede Majestet, så ville dette «frykt ikke» til syndere ikke vært annet enn et åpenbart opprør mot den tre ganger Hellige.

Det ville vært en motsigelse mot Gud og hans sannhet, så formastelig at Satan neppe noen gang har kommet med maken.

Men han har noe å sette bak sitt rop: en fullkommen lydighet og forsoningens blod. Slik tør han å motsi truslene fra Gud og hans lov, og når de byr synderen å skjelve, frimodig rope til ham: «Skjelv ikke! Hvem er den som fordømmer?»

«Stå opp!» sier Jesus. Også i dette ropet hører dere noe av røsten fra blodet som taler bedre enn Abels blod.

Dette «Stå opp!» sier noe større enn «Frykt ikke!». I det gjenspeiles mer den positive siden ved forsoningen. Vi har nevnt det høyeste og viktigste Kristi forsoning har vunnet, når vi kaller det en oppreist stilling for Guds ansikt.

Et menneske i Kristus trenger ikke bare ikke lenger å skjelve for Gud; han har også fått frimodighet til å gå inn i helligdommen. Han er innsatt i et barns rettigheter. Hans privilegier er de samme som en sønn i huset har.

Gjør da bruk av dette, dere som er Kristi disipler! Hva tror dere, ville det glede en kongelig prins om de han hadde lovet å legge inn et godt ord for hos sin far, likevel nærmet seg tronen forsagte og krypende? Ville ikke deres talsmann heller føle seg dypt krenket av en slik oppførsel?

Tenk på det, mine brødre, når den større mellommannens «Stå opp!» lyder for dere. Vil dere ære ham, så si farvel til all frykt for hans skyld, og ær ham ved å stå oppreist for Faderen!

Herren fulgte opp det oppmuntrende ropet til de skjelvende disiplene med en legemlig berøring. «Han rørte ved dem.»

Dette var en berøring lik den han en gang reiste opp profeten Daniel med, og senere seeren Johannes, da også de lå som døde på jorden, overmannet av en lignende redsel. Denne berøringen av hans vennlige hånd virket beroligende og livgivende, og ga, også med en underfull virkning, nye krefter til de nedslåtte og forferdede disiplene.

Hvor enn Livets fyrste trådte, viste han seg som «rettferdighetens sol» med «legedom under sine vinger». Helbredende krefter fløt ut fra ham. Død og elendighet flyktet for hans skritt.

Hans ånde var skaperånd; hans nærhet var et helsebad; blikket fra hans øye tente mot og liv. Han var det sanne livets tre, hvis blader gir legedom til folkene; en himmelsk balsambusk med vidt skyggende greiner som stadig drypper av helbredende nardus.

Han var som en vandrende Betesda-dam som kjærlighetens engel satte i bevegelse, og for dens velgjørende vann måtte de mest gjenstridige plager og skader vike; ja, han var livet selv i dødens land.

Husk den stakkars kvinnen i Matt 9 og hennes troende ord: «Om jeg bare får røre ved kappen hans, så blir jeg helbredet.» Dere vet at hennes tillit ikke skuffet henne. Å, denne helbredede kvinnen gir oss en dyrebar lærdom.

Ja, berøring av Kristus er veien til all helbredelse. Spør ikke hvordan man i dag kan røre ved Herren Jesus.

Det finnes også en berøring av ham i troen, en berøring gjennom tillit, bønn og sukk. Hva det er, kan ikke godt beskrives. Saken går altfor dypt ned i det indre livet; den kan bare forstås av egen erfaring.

Vi har en levende følelse av om vi berører Jesus i våre bønner eller ikke.

Hvor ofte arbeider man seg ikke trett for å nå ham, eller i det minste sømmen på kappen hans, uten å lykkes. Man kaster seg på kne, kjemper og strever over all måte for å strekke seg ut etter ham og gripe ham med hele sitt vesen, men forgjeves. Man kommer ikke riktig fram til ham. Troens armer er som lammet.

Trostankene er som matte piler som faller til jorden igjen før de har nådd målet, og man føler tydelig og med stor sorg: «Med denne bønnen går det ikke; den er langt fra noen berøring.» Det er som om Herren har forlatt oss. Vi skjønner ikke hvordan vi skal komme til ham. Han er for oss som en fjern venn, hvis bilde og trekk vi ikke lenger klarer å se klart for oss, hvor mye vi enn anstrenger oss.

En annen gang er det derimot helt annerledes. Da treffer pilen; da har sukkene fritt leide. All adspredthet og matthet er borte. Bønnetankene slår igjennom og svever ikke lenger ut i luften. De finner et fast holde- og hvilepunkt i Jesus, og faller liksom om halsen hans og i armene hans.

Nå har man ham. Skikkelsen hans står klart for en. Man mener nesten at man ser ham legemlig. Man er helt fordypet i synet av ham. Samtalen med ham er sann, naturlig og levende. Man glemmer at man ber; man taler bare som en mann til sin venn, og føler at han hører det, føler at han gir akt på det. Dette kalles å komme i berøring med Kristus.

Og enten vi nå med troens frimodighet slår armene om halsen hans og sier: «Jeg slipper deg ikke uten at du velsigner meg», eller vi bare kan stamme fram: «Akk, Herre, de små hundene eter jo også …» og altså bare våger å røre ved den ytterste sømmen på kappen hans, liksom med skjelvende hånd, så rører vi likevel ved Livets fyrste. Det føler vi, og en slik berøring av ham er alltid velsignet og underfullt kraftig.

Den betydningsfulle stillingen de fant hverandre i etter forklarelsesunderet

Knapt har Jesus rørt ved de forferdede disiplene og ropt sitt oppmuntrende «Stå opp og frykt ikke!» til dem, før de straks føler seg frie fra den trykkende angsten igjen, og en søt fred strømmer på ny gjennom hver krok av hjertene deres.

«Men da de så opp,» forteller beretningen, «så de ingen uten Jesus alene.» Moses og Elia er gjennom den klare skyen vendt tilbake til sitt hjem bak stjernene, for å fortelle dem som har del i deres herlighet, med henrykt sjel og under suset fra de evige palmer, hvilke store ting de så og hørte på det hellige fjellet.

Den gamle av dager bor nå, etter at han har vitnet om sin enbårne Sønn, atter i sitt lys «dit ingen kan komme», under lovsangen fra de forklarede skarer som våker ved hans dørterskel med tildekket ansikt. De hellige englene har, beruset

av glede over det de så på Tabor, igjen inntatt sin plass foran hans trone, og lovsangene deres klinger med ny klang og ny fart.

Den guddomsglansen som strålte ut fra herlighetens Herre og opplyste nattens mørke, har trukket seg tilbake bak sløret av hans tjenerskikkelse. Det er igjen som det var i begynnelsen på fjellet: nattlig, ensomt og stille. Vinden leker i det hviskende krattet, stjernene ser tause ned gjennom skyene.

Men i hjertene er det annerledes. Guds prest ser nå med større frimodighet fram mot den blodige dåpen som venter ham, etter at han har talt ut med de himmelske sendebudene. De forklarede der oppe nærmer seg Majestetens trone med større frimodighet og fortrolighet. Og de tre disiplene, å, hvor mye lykkeligere og saligere enn noen gang føler de seg nå, når de eier sin Herre og Mester og har samfunn med ham!

Ja, selv om de øyeblikkene vi opplever på Tabor i denne tåredalen, for det meste er korte, de øyeblikkene da kongen lar seg se og nyte av oss i avdekket skjønnhet, er det likevel øyeblikk vi med rette regner blant de mest gagnlige og nyttige i livet vårt.

Om de så bare farer raskt ned i vår natt, for straks etter å gi plass for mørket igjen, er de ikke spilt av den grunn. Det blir igjen en dugg av dem som aldri renner bort; en velsignelse som følger med på veien; en fylde av skjulte krefter som ikke tørker inn; et lys som trosser stormer, og som i det minste lyser opp ethvert mørke for oss med et mildt måneskinn.

Fra slike øyeblikk tar man, selv om man ofte ikke selv vet eller tenker det, med seg ny tærepenge til den videre reisen; en ny pilegrimsstav for den bratte veien, en nyfylt krukke for de dagene da man lider nød i ørkenen.

Vandringslysten er frisket opp på ny; seilene svulmer lystigere og friere; den indre kompassnålen dirrer sterkere mot den gylne kysten. Og kommer det uvær, hvor deilig er det da i stormnettene å kunne tenke på sin strengelek med David, og i det stumme øde å kunne minnes «sangen om natten».

«Men da de så opp, så de ingen uten Jesus alene.» En viktig omstendighet!

Dette er et betydningsfullt bilde på den hjertestillingen som vi, i en snevrere betydning av ordet, kaller den evangeliske. Måtte det stå i min makt å føre også deres sjeler tilbake fra de mange forskjellige oppfatningene til en slik enhet, og på den måten samle deres spredte blikk og tanker, lik bien, omkring Sarons blomst, slik at også dere i framtiden ikke ser noen eller noe uten Jesus alene.

Så lenge dere ikke kommer så langt, er deres tilstand mangelfull. Kristne kan dere være, men ikke nytestamentlige kristne.

Det som ennå får dere til å skjelve og skremmer dere, skal dere se gå under i Kristus; det som løfter dere opp og trøster dere, skal dere finne samlet i Kristus. Lær å se bort fra deg selv.

Når en annen bare henger ved seg selv og sin synd, se da du på Jesus, han som Gud gjorde til synd for deg, og ham alene. Da er du i en evangelisk tilstand.

Bli ikke stående ved din nakenhet, og spinn ikke spindelvev å skjule deg bak, slik andre gjør. Din festdrakt er Jesus. Glem det aldri; se på ham og ham alene, og ha fred.

Hvorfor blir du forferdet ved tanken på dommen? Bort med dette nattbildet fra sjelens billedgalleri! Der hvor en annen ser tronen som brenner i ildsluer, skal du se den himmelske mellommannen, og ham alene, og deg selv i hans skjønnhet.

Hvorfor lar du minnet om at din helliggjørelse er stykkevis, ta fra deg roen? Det lar du altfor mye. La hvem som vil, bli hengende ved å betrakte sitt eget hjerte. Se du på Jesus og på ham alene, der han står og sier: «Jeg helliger meg for dem!»

Riv deg løs fra angst og sorg for framtiden. Mens andre bare ser på virvlene og skjærene som skipet deres ennå kan komme imellom, se du på Jesus, og ham alene, hvordan han bærer deg på armen og på barmhjertighetens vinger.

I stedet for å skjelve for døden, tro ikke lenger på døden; tro på livet. La andre frykte den siste stunden. Du skal se ham, og ham alene.

Han er din død, for han sier: «Jeg kommer igjen og skal ta dere til meg, for at også dere skal være der jeg er.» Se, på den måten kan disiplenes stilling på det hellige fjellet gjentas i dere.

Å, for en lykkelig stilling, rik på fred: med det indre øyet å se alt man ser i Kristus, og slik ikke se noe annet noe sted, ikke vind, ikke bølger, ja ikke engang seg selv, uten Jesus, og ham helt alene!

«Da disiplene så opp, så de ingen uten Jesus alene.»

Moses og Elia var trådt bort; Jesus var alene tilbake. Sannelig, et betydningsfullt billedtegn som ser imot oss fra denne scenen! Måtte det få sin levende forklaring i deres indre liv!

De fleste kristne blander Moses og Kristus. De står halvveis under Moses og halvveis under Kristus. De vil bli salige halvveis ved gjerninger og halvveis ved nåde, halvveis ved sitt eget og halvveis ved noe fremmed. Forkastelige halvhet! Den føder bare nød og frykt, og med den kaster man stein i nådeflodens leie, så den ikke kan strømme fritt og uhindret i oss.

Men her vet Herren nok å hjelpe og rette opp. Han prøver heller det ytterste enn å la sine egne henge og sveve mellom ham og Moses. Han lar dem da en gang plage seg en stund under hele vekten av Sinais tavler. Han gir dem anledning til å lære slagget i sin innbilte hellighet å kjenne i alle slags smeltedigler.

I sandørkenen av sin indre nød lar han dem en gang prøve sin styrke, og han hviler ikke før han har slått deres innbilte krefter til jorden; før deres moralske tilintetgjørelse og deres fortvilelse over seg selv er fullstendig; før de har gitt slipp på alt, og framfor alt på seg selv.

Slik vender de med lamme føtter og vridd hofte tilbake fra den knudrete gaten av sin egen innsats, klamrer seg med begge armer om halsen hans og bestemmer seg for å la hele bygningen av sine forhåpninger hvile på Kristi offer og hans nåde alene.

Og akk, hva er det ikke når synderen nå kommer til innsikt i at han har nok i denne Jesus alene, og ikke trenger noe annet støttepunkt! Da begynner det sanne livet. Da går man inn i Guds barns salige frihet. Først nå kan helliggjørelsens kilde flyte fritt, og Guds fred bevare hjerte og tanker i Kristus Jesus.

Nå plages vi ikke det minste av loven lenger, og likevel holder vi den. Før drev og plaget den oss til blods, men da holdt vi den ikke; den virket bare vrede.

Moses har trådt bort fra scenen. Den angstfylte tanken «Når jeg oppfyller loven, da hjelper Kristus meg!» har veket for den søtere vissheten: «Bare i Herren er det rettferdighet og styrke!» Det indre øyet ser i framtiden ingen uten Jesus alene, og ved dette synet får foten vinger, og man løper hans «buds vei».

«Men da de så opp, så de ingen uten Jesus alene.» Å, for noen hjertefrydende bilder og syner denne omstendigheten tryller fram for mitt blikk!

Ja, når de dagene er kommet da «Herren skal være én og hans navn ett» på jorden, da skal det i en enda mer storslått betydning skje igjen det som en gang skjedde som et forbilde på Tabor. Da vil man se opp her og der og dit bort, og hvor man enn ser, vil man ikke se noe eller noen uten Jesus alene.

Hele verden er da et hellig Tabor, et lysende forklarelsessted for den fagreste av menneskenes barn. Alt bærer da hans stempel. Overalt hans ånd, hans gjenskinn, hans preg.

Hele menneskeheten en funklende juvel der bare strålene fra hans skjønnhet brytes. Hver enkelt en bærer av hans bilde, et klart slipt speil som hans glans stråler imot deg fra i uformørket klarhet. Alt viet til hans ære, gitt tilbake til hans tjeneste. Alt overstrålt av hans lys og fuktet med hans liv.

Ser du på kunstens bilder og på skaperverket, så ser du ikke lenger noen uten Jesus alene; bare ham vil den forherlige. Lytter du til de salige sangkorene som drar gjennom verden, er Jesus alene både deres kilde og deres eneste og evige tema. Går du inn i de vises lesesaler, møter visdommen ovenfra deg i dem alle. Jesus alene heter grunnsetningen og midtpunktet i all vitenskap.

Kort sagt: Alt er liksom gått opp i Jesus, og Jesus lyser i sitt vesen gjennom alt. Jesus alene i styret av hele verden. Hans ord er den eneste lovbok; hans kors er alle staters fredelige rikebanner, og hans kjærlighet er det uoppløselige og hellige båndet som holder alt sammen i salig harmoni.

Å, som mitt hjerte lengter etter at denne jubeltiden skal bryte fram! Hvor det kjemper og sukker i meg, at Gud må gi den vinger!

Jeg blir beruset av glede når jeg gir rom for den tanken: Overalt døden oppslukt av Kristi liv, natten av underlyset fra hans skjønnhet, og ingen mer å se, intet og ingen, uten min Jesus, min Immanuel alene!

Om Friedrich Wilhelm Krummacher

1796–1868

Friedrich Wilhelm Krummacher (1796–1868) var en tysk predikant fra den reformerte tradisjonen og en av de mest kjente vekkelsespredikantene i Tyskland på 1800-tallet. Han var prest blant annet i Elberfeld i Wuppertal, senere ved Trefoldighetskirken i Berlin, og fra 1853 hoffpredikant i Potsdam.

Prekenene hans om profetene Elia og Elisja ble utgitt i flere bind og oversatt til mange språk. De forener levende fortellerkunst med en klar forkynnelse av Kristus.

Krummacher ble også lest i Norden. C. O. Rosenius siterte ham ofte og gjenga deler av prekenene hans i artiklene sine i Pietisten. Flere av Rosenius' artikler bygger uttrykkelig på Krummacher, blant annet «Vår frelses høvding», «Enken i Sarepta», «Den sanne kirke» og «Ikke så at jeg alt har nådd dette», og i «Helliggjørelsen (II)» gjengir han en lengre fortelling fra Krummachers avsluttende preken over Høysangen i Salomo og Sjulammit.